

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

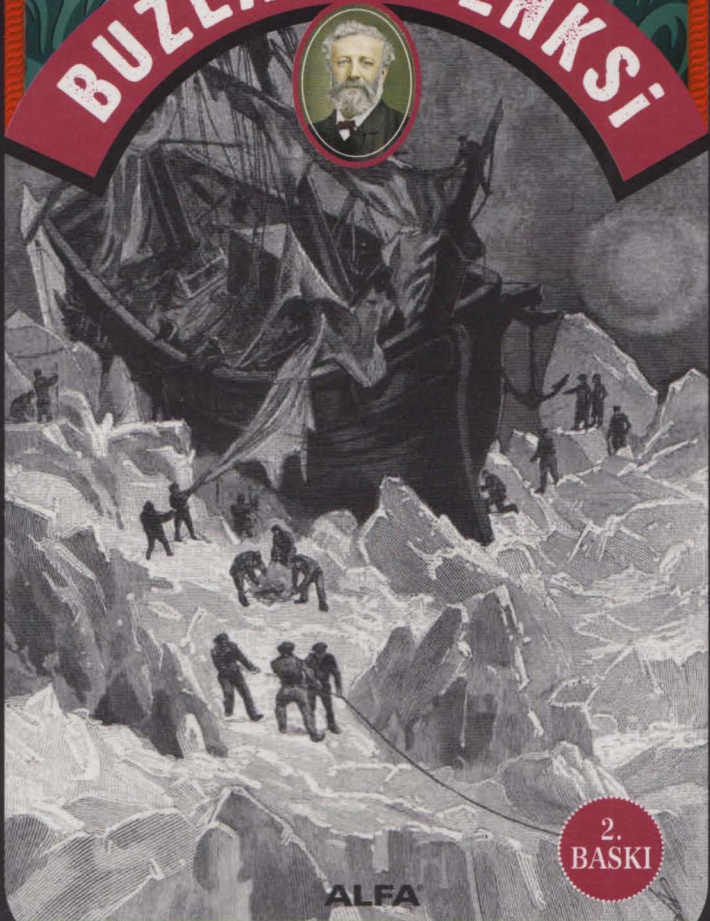
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLAR 1

JULES VERNE

BUZLAR SFENKSİ

2.
BASKI

ALFA

Edgar Allan Poe'nun Arthur Gordon Pym'in Öyküsü bu kitapta sona eriyor.

JV 1 BUZLAR SFENKSİ

JULES VERNE

1828 yılında Fransa'nın Nantes kentinde doğdu. Ailesinin isteğine uyarak hukuk diploması aldı. Şahsen tanıştığı Victor Hugo, Alexandre Dumas (Fils) gibi yazarların etkisinde tiyatro eserleri, şiirler yazdı. Yaşadığı bohem hayata kızan babasının maddi desteğini çekmesi üzerine geçimini yazarak karşılamaya karar verdi.

1863'te kaleme aldığı *XX. Yüzyılda Paris*'i yayıncısı Hetzel fazla uçuk bulup yayımlamadı. Bir tarafa atılan bu müsveddeler ancak 1994'te bulunup yayımlanabildi. Bir tek bu kitaba bakarak bile günün bilimsel ve teknolojik gelişmelerinden hareketle yüz yıl sonraki gelişmelere ilişkin kestirimlerde bulunmakta Jules Verne'nin dünyada bir eşinin daha olmadığı görülür.

Verne, "Olağanüstü Yolculuklar" üst başlığıyla yayımlanan romanlarında okurunu Fransa'dan başlayıp diğer Avrupa ülkelerinde, sonra Türkiye dahil Asya, Afrika, Amerika, Avustralya'da, kutuplarda, okyanuslardaki takımadalarda, derken gezegenimizin içinde yolculuğa çıkardıktan sonra Ay'a, daha sonra da Güneş Sistemine götürür. Fantastik sayılabilecek roman ve öykülerinin yanı sıra bilimkurgu sınırlarında dolaşanları da bulunmakla birlikte eserlerinin çoğunun yarı-bilimsel romanlar olduğunu söylemek pek yanlış olmaz. 1905'te Amiens'de öldüğünde aralarında *Seksen Günde Devri Âlem*, *İki Sene Okul Tatili*, *Denizler Altında Yirmi Bin Fersah* gibi dünyanın en çok okunmuş kitaplarının da bulunduğu, bir kısmı ölümünden sonra basılacak olan çok sayıda eser bırakmıştı. Eserlerinin sayısını tam olarak vermek zordur. Bilinen 54 romandan başka 22 öykü kitabı, inceleme kitapları bulunmaktadır.

HASAN FEHMI NEMLI

1950 Zara doğumlu. Kimya mühendisi. ODTÜ. Bilimkurgu, polisiye, felsefe, tarih, macera, çizgi Roman dahil çok geniş bir yelpazede okumayı seviyor ve sadece sevdiği kitapları çeviriyor. İngilizceden Edgar Allan Poe, Howard Phillips Lovecraft, Lord Dunsany, Arthur Machen, Richard F. Burton, Charles Howard Hinton, Joseph Conrad, Henry James, E. M. Forster, Scott F. Fitzgerald, Edwin Abbott Abbott, Fransızcadan Jean-Jacques Rousseau, Voltaire, Antoine Galland, Jean-Luc Steinmetz, Hugo Pratt, Jules Verne çevirdi. Şimdilerde Saul Bellow'la boğuşuyor.

Buzlar Şfeksi

© 2014, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Le Sphinx des glaces

Kitabın tüm yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında hiçbir yöntemle çoğaltılamaz.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Çeviren Hasan Fehmi Nemli

Resimler George Roux

Kapak Tasarımı Elif Çepikkurt

Sayfa Tasarımı Yavuz Karakaş

ISBN 978-605-106-978-4

1. Basım: Aralık 2014

2. Basım: Şubat 2016

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftehavuzlar Yolu, Acar Sanayi Sitesi, No: 8, Bayrampaşa-İstanbul

Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi, Ticarethane Sokak No: 15 34110 Çağaloğlu İstanbul

Tel: (0212) 511 53 03 Faks: (0212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 10905

OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLAR 1

Çeviren

HASAN FEHMİ NEMLİ

ALFA®

BİRİNCİ KİTAP

I	Kerguelen Adaları	13
II	Halbrane	28
III	Kaptan Len Guy	45
IV	Kerguelen Adalarından Prens Edward Adasına	62
V	Edgar Poe'nun Romanı	83
VI	"Aralanan Bir Kefen Gibi"	107
VII	Tristan D'acunha	123
VIII	Falkland Adaları'na Doğru	140
IX	Halbrane'in Donatılması	156
X	Seferin Başlangıcı	174
XI	Sandwich Adalarından Kutup Dairesine	191
XII	Kutup Dairesi İle Buz Duvarı Arasında	209
XIII	Bankiz Boyunca	228
XIV	Düşte Bir Ses	246
XV	Bennet Adası	260
XVI	Tsalal Adası	274

İKİNCİ KİTAP

I	Ya Pym?...	295
II	Alınan Karar	312
III	Yerinde Yeller Esen Adalar Grubu	327
IV	29 Aralıktan 9 Ocağa	343
V	Gemi Ansızın Yön Değiştiriyor	357
VI	Kara?	374
VII	Devrilen Buzdağı	393
VIII	Öldürücü Darbe	409
IX	Ne Yapmalı?	426
X	Sanırlar	439
XI	Sisler Arasında	454
XII	Kampta	469
XIII	Dırk Peters Denizde	487
XIV	Birkaç Sayfada On Bir Yıl	503
XV	Buzlar Sfenksi	519
XVI	Yetmişte On İki	543

Edgar Poe'nun anısına
Amerikalı dostlarıma

BİRİNCİ KİTAP

I KERGUELEN ADALARI

Buzlar Sfenksi adlı bu anlatıya kuşkusuz kimse inanmayacaktır. Zararı yok, yine de bence halkı bu konuda bilgilendirmek gerekir: İsteyen inanır isteyen inanmaz.

Anlatacağım bu olağanüstü ve müthiş serüvenin başlama noktası olarak –1779’da Kaptan Cook tarafından verilen adla– Desolation Adalarından* daha uygun bir yer düşünülemez. Doğrusu, bu adalarda birkaç hafta geçirdikten sonra gördüklerime dayanarak adaların ünlü İngiliz denizcinin verdiği bu acıklı adı fazlasıyla hak ettiğine tanıklık edebilirim. Elem Adaları, işte bu isim her şeyi anlatıyor.

Bununla birlikte coğrafya kataloglarının, 49° 54’ güney enlemi ve 69° 6’ doğu boylamında yer alan bu grup için genellikle benimsenen Kerguelen adında ısrar ettiğini bilmiyor değilim. Bunun nedeni Hint Okyanusu’nun güneyinde bu adaları 1772’de ilk keşfeden kişinin Fransız Baron Kerguelen olmasıdır. Aslında, filo komutanı bu yolculukta antarktik denizlerin sınırlarında yeni bir kıta bulduğuna inanıyordu, ama ikinci keşif sefe-

* Türkçede “Yalnızlık Adaları”, “Çaresizlik Adaları” gibi adlarla da bilinir. –çn.

rinde hatasını kabul etmek zorunda kaldı. Sadece bir takımadalar söz konusuydu. Bana kalırsa Elem Adaları adı, güneyden esen şiddetli fırtınaların sürekli allak bullak ettiği engin ve ıssız bir okyanusun ortasındaki irili ufaklı üç yüz adadan oluşan bu gruba en yakışan addır.

Bununla birlikte adalarda yaşayanlar vardı, hatta 2 Ağustos 1839 tarihinde Kerguelen nüfusunun çekirdeğini oluşturan birkaç Avrupalı ve Amerikalının sayısı iki aydan beri Christmas Limanında bulunmam sayesinde bir kişi artmıştı. Beni genel olarak bu takımadalara, özel olarak Christmas Limanına getiren jeolojik ve mineralojik araştırmalarımı tamamlamış olduğumdan artık adalardan ayrılmak için fırsat kolluyordum.

Christmas Limanı, dört bin beş yüz kilometre karelik yüzölçümüyle -Korsika'nın yarısı kadar- takımadaların en önemli adasıydı. Güvenli, girişi çıkışı kolay bir adaydı. Gemiler burada dört kulaç derinliğe demir atabilir. Kuzeydeki François Burnu dönüldüğünde, bin iki yüz ayak yükseklikteki Masa Dağı, uç kısmındaki kocaman bir oyuk yüzünden bir kemer görünümü almış olan bir bazalt kütesinin içinden görülür. Önünüzde dar bir koyun uzandığını görürsünüz, koyun ağzını doğudan ve batıdan esen öfkeli rüzgârlara karşı koruyan küçük adacıklar bulunmaktadır. Daha geride karaltı halinde Christmas Limanı belirir. Geminiz sancak tarafını doğrudan karaya vermelidir. Demir atma yerine vardığında, limanı buzlar istila etmemişse tek bir çapayla kolayca demirleyebilir.

Bundan başka Kerguelen Adalarının yüzlerce fiyordu vardır. Kıyıları, özellikle küçük adacıkların bol bulunduğu kuzey ile güneydoğu arasında kalan bölümlerde yoksul bir kadının lime lime etekliği gibi girintili çıkıntılıdır. Volkanik kökenli toprak mavimsi bir kayaçla karışık kuvarstan oluşur. Yaz gelince yeşil yosunlar, külrengine çalan likenler, çeşitli çiçekli bitkiler, yabani taşkıranotları toprağı bürür. Burada çalı büyüklüğünde tek bir bitki, kekremsi bir tadı olan bir tür lahana yetişir; buna başka hiçbir ülkede rastlanmaz.

Adaların yüzeyi, yöreyi dolduran sayısız imparator pengueninin ve diğer penguenlerin rookery'lerini kurup yaşamasına son derece elverişlidir. Başlarını geriye atmış, kanatları rahip giysilerinin kollarını andıran, sarı ve beyaz tüylü bu aptal kuşlar uzaktan bakılınca sahilde tek sıra halinde yürüyen bir ayin alayındaki rahiplere benziyordu.

Şunu da söyleyelim ki Kerguelen Adaları çok sayıda fokbalığına, ayıbalığına ve denizfiline barınak sağlar. Hem karada hem suda yaşayan bu hayvanların avlanması oldukça kârlı bir iş olduğundan, çok fazla sayıda gemiyi bu sulara çeken bir ticareti besleyebilir.

Sözünü ettiğim gün sahilde dolaşırken kaldığım hanın sahibi yanıma yaklaştı.

“Yanılmıyorsam, zaman sizin için artık geçmek bilmiyor, değil mi, Bay Joerling?” diye sordu.

* Rookery: E. A. Poe'nun A. Gordon Pym'in Öyküsü adlı romanında penguenlerle albatrosların özel bir düzen içinde bir arada yaşadıkları yuvaya denizcilerin verdiği ad. -çn.

Benimle konuşan şahıs yirmi yıl kadar önce Christmas Limanı'na yerleşen ve limanın biricik hanını işleten uzun boylu, iri yarı bir Amerikalıydı.

"Yanıtım sizi gücendirmeyecekse, Bay Atkins, zamanın geçmek bilmediğini kabul etmeliyim."

"Zaman sizin için artık geçmek bilmiyor, değil mi, Bay Joerling?"

“Asla, gücenmem,” diye yanıt verdi bu dürüst adam. “Tıpkı denizin kocaman dalgalarının François Burnunun kayalıklarına çarpıp uzaklaşması gibi insanların buraya gelip gitmelerini izlemek için yaratılmış olduğumu düşünebilirsiniz.”

“Siz de o kayalıklar kadar dayanıklısınız, demek ki...”

“Ona ne şüphe! Christmas Limanında karaya çıkıp, Fenimore Atkins’in tabelasında Yeşil Karabatak yazılı hanına indiğinizde, kendi kendime on beş, bilemedin yirmi gün içinde konduğum Kerguelen’de karaya çıktığına bin pişman olacak dedim.”

“Yo, Bay Atkins, ben yaptığım bir şeye asla pişman olmam.”

“Güzel bir alışkanlık, efendim!”

“Ayrıca bu takımadaları baştanbaşa dolaşarak çok ilginç şeyler gözlemledim. Turba bataklıklarının kestiği, sert yosunlarla kaplı, inişli çıkışlı geniş düzlüklerini bir baştan diğerine katettim, yanımda çok ilginç mineralojik ve jeolojik numuneler götürceğim. Sizinkilerin ayıbalığı ve fokbalığı avlarına katıldım. Albatroslarla penguenlerin kardeş kardeş yaşadığı rookery’lerinizi ziyaret ettim, bu bana gözlem yapmaya değer göründü. Zaman zaman bana kendi ellerinizle baharat kattığınız, iştahı yerinde birisi için çok makbule geçen bir tabak *petrel-balthazard* ikram ettiniz. Kısacası, Yeşil Karabatak’ta çok iyi ağırlandım, size çok minnettarım... Ama hesap yapmayı biliyorsam üç direkli Şili gemisi *Pênas*’ın beni kış ortasında Christmas Limanı’na bırakmasından bu yana iki ay geçti...”

"Ve yeniden memleketinize -ki benim de memleketimdir- dönmek istiyorsunuz, Bay Joerling," diye haykırdı hancı, "Connecticut'a dönecek, başkentimiz Hartford'u yeniden göreceksiniz..."

"Kuşkusuz, Bay Atkins, çünkü neredeyse üç yıldır dünyayı dolaşıp duruyorum... günün birinde durmak ve bir yere kök salmak gerekiyor."

"Kök salınca," diye karşılık verdi Amerikalı, göz kırparak, "sonunda dal budak da salınıyor."

"Çok haklısınız, Bay Atkins. Bununla birlikte benim bir ailem yok, soyumun belki de son temsilcisiyim. Kırkıktan sonra da sizin yaptığınız gibi dal budak salmayı düşünecek değilim, sevgili otel sahibim, siz bir ağaçsınız, hem de güzel bir ağaç..."

"Bir meşe, hatta dilerseniz yeşil bir meşe diyelim, Bay Joerling."

"Doğa yasalarına uymakla da çok iyi etmişsiniz! Doğa bize yürümemiz için bacak vermişse..."

"Doğa bize oturmamız için de bir şey vermiştir!" diye kakhahalarla araya girdi, Fenimore Atkins. "Bu yüzden Christmas Limanı'nda rahat rahat oturuyorum. Betsy'm bana bir düzine çocuk verdi, onlar da zamanı gelince, kedi yavruları gibi paçalarına saldıracak torunlar verecek."

"Doğduğunuz ülkeye geri dönmeyecek misiniz?..."

"Ne yapacağım orada, Bay Joerling? Daha önce ne yapabildim ki zaten?... Sefaletten başka ne gördüm ki orada!... Oysa burada, bu Elem Adalarında hiç elem çekmedim, benim için de ailem için de her şey kolay oldu."

“Bundan hiç kuşku yok, Bay Atkins. Mutluluğunuz için sizi kutlarım... Bununla birlikte, belki de bir gün içinizden...”

“Kök saldığım bu yerden uzaklaşmak mı geçer, Bay Joerling!... Hadi canım, siz de!... Size bir meşe olduğumu söylemedim mi? Kerguelen’in silisli topraklarına yarı yarıya gömülmüş koca bir meşeyi yerinden sökmeyi bir denesene!”

Bu takımadalara tam olarak uyum sağlayıp sert ikliminde pişmiş bu ağırbaşlı Amerikalıyı dinlemek insana büyük bir zevk veriyordu. O burada ailesiyle tıpkı penguenlerin *rookery*’lerinde yaşadığı gibi yaşıyordu. Karısı, güçlü ve dayanıklı bir kadındı, çocuklarının hepsi gürbüzdü, hepsinin sağlığı yerindeydi, ne baş ağrısı biliyorlardı ne diş ağrısı. İşleri de pekâlâ yolundaydı. Yeşil Karabatak’ın Kerguelen’de demirleyen bütün gemilerden, balina gemilerinden müşterileri vardı. Onlara içyağı, gres, katran, katran tortusu, baharat, şeker, çay, konserve, viski, cin, şaraptan çekilmiş rakı sağlıyordu. Christmas Limanı’nda ikinci bir han aramanın manası yoktu. Fenimore Atkins’in oğullarına gelince, hepsi marangozdu, yelkenciydi, sıcak mevsimde bütün koylarda suda ve karada fok ve ayıbalığı avlarlardı. Kısacası, yalan dolan nedir bilmeyen bu dürüst insanlar yazgılarına boyun eğmiş, yaşamlarını sürdürüyorlardı.

“Bir kere daha söyleyeyim ki, Bay Atkins, Kerguelen’e gelmiş olmaktan memnunum. Buradan güzel anılarla ayrılacağım... Bununla birlikte, yeriden denize açılmak da beni üzmüyor...”

“Haydi, Bay Jeorling, biraz sabırlı olun!” dedi Flözof. “Ayrılık saatini ne arzulamalı ne de ça-

buklaştırmalıyız. Öte yandan unutmayın ki iyi havalar gelmekte gecikmeyecektir... Beş, bilemediniz altı hafta var şunun şurasında.”

“Evet,” diye haykırdım, “bu arada tepeler ve ovalar, kayalıklar ve kıyılar kalın bir kar tabakasıyla örtülür ve güneşin gücü ufuktaki sisi dağıtmaya yetmez...”

“Mesela, Bay Jeorling, yabani çimenlerin beyaz örtüyü delmeye başladığı görülüyor! İyi bakın...”

“Bir büyütle bakılırsa belki... Söz aramızda, Bay Atkinson, bizim kuzey yarımküremizdeki şubata karşılık gelen bu ağustosta buzulların körfezlerinizin ağzını hâlâ tıkamadığını ileri sürebilir misiniz?...”

“Bunu kabul ediyorum, Bay Jeorling. Ama tekrar ediyorum, sabırlı olun!... Kış bu sene yumuşak geçti... Gemiler yakında doğuda veya batıda ufukta görünecektir, çünkü av mevsimi yakındır...”

“Umarım Tanrı sizi duyar da, Bay Atkins, artık gelmesi gün meselesi olan *Halbrane*’in sağ salim bu limana varmasını nasip eder!...”

“Kaptan Len Guy mı?” diye karşılık verdi hancı. “Bir İngiliz de olsa yiğit bir gemicidir –her yerde dürüst insanlar var– ihtiyaçlarını da Yeşil Karabatak’tan sağlar.”

“Sanıyor musunuz ki *Halbrane*...”

“Bir haftaya kalmaz, François Burnunu döner, Bay Jeorling. Aksi takdirde Kaptan Len Guy yok demektir, Kaptan Len Guy yoksa, bunun anlamı *Halbrane*’in Ümit Burnu ile Kerguelen arasında seyrederken batmış olduğudur.”

Bunları söyledikten sonra Bay Fenimore Atkins böyle bir olasılığın tamamen gerçekdışı ol-

duğunu belirten küçümseyici bir el hareketi yaparak yanımdan ayrıldı.

Aslında, otel sahibimin öngörülerinin gerçekleşmekte gecikmeyeceğini umuyordum, zira zaman bana çok uzamış gibi geliyordu. Bay Atkins'in dediğine bakılırsa, yazın geldiğine ait işaretler çoktan görünmeye başlamıştı –bu yörelerde yaz ne demekse artık. Adaların en büyüğü Avrupa'da Paris, Amerika'da Quebec ile aşağı yukarı aynı enlemedir. Ama güney yarımküresinde. Dünya, odaklarından birinde Güneş'in bulunduğu eliptik bir yörünge çizdiğinden, bu yarımkürenin kışın kuzey yarımküreden çok daha soğuk, yazın da oldukça sıcak olduğu bilinmez. Kesin olan bir şey varsa fırtınalar nedeniyle kış dönemi Kerguelen'de korkunçtur ve deniz, sıcaklığın olağanüstü düşük olmamasına karşın –Falklandlardaki veya Horn Burnundaki gibi kışın ortalama iki, yazın yedi derece– aylarca donar.

Söylemeye gerek yok ki, bu süre boyunca Christmas Limanı ve diğer limanlar artık bir tek gemi bile barındırmaz. Sözünü ettiğim dönemde buharlı gemiler henüz çok az bulunuyordu. Yelkenlilere gelince, buzların yollarını kesmesinden endişe duydukları için Güney Amerika limanlarına, Şili'nin doğu sahillerindeki, Afrika sahillerindeki –genellikle Ümit Burnundaki Cape-Town– limanlara sığınır. Bu mevsim boyunca kimisi katılaşmış su içerisinde, kimileri direk tepeliğine kadar kırağı bağlamış olarak kıyıda yatan birkaç şalupa, işte Christmas Limanı'nında onlardan başka insanın gözüne çarpan hiçbir şey yoktu.

Her ne kadar Kerguelen'de sıcaklık farkları fazla değilse de iklimi nemli ve soğuktur. Çok sık olarak, özellikle batı kısmındaki adalar kuzeyden ve batıdan esen dolu ve yağmurla karışık şiddetli fırtınaların saldırısına uğrar. Doğuya doğru gökyüzü daha açıktır ve bu tarafta dağlık sırtlardaki karnı sudan yüksekliği iki yüz toise'a* ulaşır.

Kerguelen takımadalarında geçirdiğim iki aydan sonra, kaptanının sevimliliğini ve denizciliğini han sahibimin öve öve göklere çıkardığı iki direkli *Halbrane*'le yeniden denize açılmaya can atar olmuştum.

"Daha iyisini bulamazsınız!" diyordu bana Bay Atkins sabah akşam. "İngiliz uzun yol kaptanları arasında yiğitlik bakımından olsun, meslek bilgisi bakımından olsun dostum Kaptan Len Guy'ın bir eşi daha bulunmaz!... Biraz daha konuşkan olsa, duygularını biraz daha açık etse ne kadar mükemmel olurdu!"

Böylece Bay Atkins'in tavsiyelerine uymaya karar verdim. *Halbrane* Christmas Limanı'na demir atar atmaz gemiye çıkacaktım. *Halbrane* altı yedi gün dinlendikten sonra kalay ve bakır madenlerinden ibaret yükünü boşaltacağı Tristan d'Acunha'ya gitmek üzere yeniden denize açılacaktı.

Niyetim yazın birkaç haftasını bu adada geçirmekti. Oradan Connecticut'a gitmeyi hesaplıyordum. Bununla birlikte, insanların niyetlerini gerçekleştirmede şansın payını göz önünde

* Toise: Eski bir uzunluk ölçüsü birimi, yaklaşık iki metre veya altı kadem. -çn.

bulundurmayı da unutmuyordum. Zira Edgar Poe'nun dediği gibi, her zaman "öngörülmeveni, beklenmeveni, anlaşılmayanı hesaba katmak, tüm yaşananlarda şansın büyük bir rolü olduğunu kabul etmek," akıllıca olurdu.

Bu büyük Amerikan yazarının adını anıyorsam, bunun nedeni çok pratik, çok ciddi ve hayal gücü kıt biri olmama rağmen insan ruhunun anormalliklerinin bu dâhi şairini hiç de az takdir etmememdir.

Halbrane'e ya da Christmas Limanı'na demir atacak bir gemiye binme fırsatına tekrar dönecek olursak, bu konuda hayal kırıklığı yaşayacağımı sanmıyordum. Bu dönemde Kerguelen Adaları çok sayıda -en az yılda beş yüz- gemi tarafından ziyaret ediliyordu. Balinagillerden hayvanların avlanması çok kârlı sonuçlar veriyordu; bir deniz-filinden bir ton yağ elde edileceği hesaplanıyordu, yani bin penguenden elde edilebilecek yağa eşit miktarda. Bununla birlikte son yıllarda bu takımadalar civarına gelen ve sayıları bir düzineyi aşmayan geminin söz konusu hayvanlara çok büyük zarar verdiği ve sayılarını bir hayli azalttığı doğrudur.

Bu yüzden, Halbrane randevusuna gelmese, Kaptan Len Guy arkadaşı Atkins'le el sıkışamasa bile, Christmas Limanı'ndan ayrılmamı sağlayacak bir fırsatın doğması konusunda hiçbir endişe duymuyordum.

Her gün liman civarında dolaşıyordum. Güneş git gide daha fazla ısıtıyordu. Kayalar, taraçalar ve volkanik sütunlar yavaş yavaş kışlık beyaz giysilerinden soyunuyordu. Kışlarda dimdik yükselen

bazaltik falezler üzerinde şarap rengi bir yosun büyüyor, açıkta elli altmış metre uzunluğundaki su yosunlarının oluşturduğu geniş şeritler yılan gibi kıvrılıyordu. Ovada, körfezin sonuna doğru buğdaygillerden birkaç bitki utangaç utangaç başını çıkarıyordu – bunlar arasında And kökenli lyella ve Ateş Toprakları'nın ununu sağlayan bitkiler seçiliyordu; bu topraklardaki tek çalı, daha önce sözünü ettiğim, anti-iskorbütik özellikleri nedeniyle değer verilen o devasa lahanaydı.

Kara memelilerine gelince – bu yöre deniz memelileri kaynıyordu– bir tekine bile rastlamadım, hatta kurbağagillerden ve sürüngenlerden de görmedim. Sadece birkaç böcek –kelebek ve daha başkaları– onlar da uçmuyordu, çünkü kanatlarını kullanmaya kalmadan hava akımları küçük bedenlerini azgın dalgalara sürüklüyordu.

Bir iki defa, Kerguelen kayalıklarını mancınık gibi döven rüzgârı balıkçıların üzerinde karşıladıkları bu buz tutmuş şalupalardan birine çıktım. İnsanlar bu teknelerle Cape-Town'a kadar gitmeyi göze alıyor ve zaman uygunsa bu limana ulaşabiliyorlardı. Ne kadar güvence verilirse verilsin, bu teknelerden biriyle Christmas Limanı'ndan ayrılmayı göze alamazdım... yo, kesinlikle olmazdı bu! *Halbrane*'in her an gelmesini bekliyordum, daha fazla gecikemezdi.

Bir koydan diğerine yaptığım bu gezintiler sırasında bu fırtınalı kıyıların, bu garip ve olağanüstü yapının, kışın beyaz kefenini delerek mavimtırak iskeletinin parçalarının görünmesine yol açan, lavların soğumasıyla oluşmuş bütün oluşumun birçok ilginç yönünü de öğrenmiştim.

Christmas Limanı'ndaki evinde mutlu bir yaşam sürdüren han sahibimin bilgece tavsiyelerine rağmen ara sıra müthiş bir sabırsızlık duyuyordum. Bu dünyada yaşam deneyiminin filozof kıldığı insanlar az bulunur. Bundan başka, Fenimore Atkins'de kas sistemi sinir sistemine baskındı. Belki de içgüdüden daha az zekâyâ sahipti. Bu tür insanlar hayatın darbelerine karşı daha donanımlıydılar ve mutluluğu yakalama şansları burada daha fazlaydı.

“Halbrane'den ne haber?” diyordum Atkins'e her sabah.

“Halbrane mi Bay Jeorling?” diye karşılık veriyordu Atkins, kendinden emin bir havayla. “Elbette bugün gelecek, bugün gelmezse yarın!... Kaptan Len Guy'ın bandırasının Christmas Limanı açıklarında görüleceği bir gün mutlaka olacaktır, değil mi?”

Görüş alanımı genişletmek için tek yapmam gereken şey elbette Masa Dağı'na çıkmaktı. Bin iki yüz ayak yükseklikten insan puslu bir havada bile otuz dört, otuz beş mil ötesini görebilir, bu durumda yelkenliyi yirmi dört saat önce fark etmek mümkün olamaz mıydı acaba? Ama yamaçları zirvesine kadar karla dolu olan bu dağa tırmanmayı ancak bir çılgın düşünebilirdi.

Sahilde dolaşırken, sık sık fokbalıklarını ve ayıbalıklarını ürküttüm, bu hayvanlar ben yaklaşıncaya, üzerindeki buzları henüz erimiş olan suya dalıyorlardı hemen. Soğukkanlı ve ağır hareket eden penguenlerse benim yaklaşmamı hiç umursamıyordu. Aptalca havaları olmasa, bir de insan onların yaygaracı ve kulakları sağır eden

dilini konuşabiliyor olsa, durup onlarla konuşmaya kalkışabilirdi. Siyah fırtınakuşlarına, siyah ve beyaz yelkovankuşlarına, dalğıçkuşlarına, büyük kuyruklu deniz kırlangıcına, kılkuysuklara gelince... beni görür görmez yıldırım hızıyla havalanıyorlardı.

Bir gün bir albatrosun buradan ayrılışına tanık oldum; penguenler kendilerini temelli terk eden bir dostu uğurlar gibi en iyi ötüşleriyle selamladılar onu. Bu güçlü kuşlar hiç dinlenmeden iki yüz fersah uçabilirler ve öyle hızlı uçarlar ki çok büyük mesafeleri birkaç saat içinde alırlar.

Bu albatros Christmas Limanı'nın sonundaki yüksek bir kayalığın üzerinde hareketsiz durmuş, dalgaları şiddetle kıyıya çarpıp kınlan denize bakıyordu.

Kuş ansızın kanatlarını kocaman açtı, ayaklarını altına kıvrırdı, başını bir geminin pruvası gibi öne uzattı, acı bir çığlık atarak kısa bir sürede göğün derinliklerinde kara bir nokta haline geldi, sonra güneyin sis perdesi arkasında gözden yitti.

Albatros ansızın kanatlarını kocaman açtı.

II HALBRANE

Üç yüz tonluk, rüzgârı kolayca yarmasını sağlayan eğik direklere sahip, çok seri hareket edebilen, mizana direği, mizana gabya yelkeni, gabya yelkeni ve grandi babafingosundan –grandi direği, randa yelkeni ve babafingosundan– baş tarafta trinketa ve kotra floktan oluşan bir yelken takımına sahip bir uskuna, Christmas Limanı'nda beklenen *Halbrane* işte böyle bir gemiydi.

Gemide bir kaptan, bir ikinci kaptan, bir lost-romo, bir aşçı ve sekiz tayfa – toplam on iki kişi vardı; bu kadarı manevra yapmaya yeterliydi. Çatısı sağlam çatılmış, ıskarmozları ve bordası bakır kaplı, çok sayıda yelkeni bulunan, kış tarafı geniş, kolay idare edilebilen ve kırkıncı güney paraleli ile altmışıncı güney paraleli arasında dolaşmaya son derece elverişli olan bu gemi Birkenhead tersanelerinin yüz akıydı.

Bu bilgileri bana Bay Atkins vermişti, hem de ne övgüler eşliğinde!

Liverpool'lu Kaptan Len Guy neredeyse altı yıldır kumanda ettiği geminin beşte üç sahibiydi. Afrika ve Amerika'nın güneyindeki denizlerde bir grup adadan diğerine ve kıtadan kıtaya yelken açarak ticaret yapıyordu. Uskunasında

bir düzineden fazla insan yoksa, bunun sebebi geminin sadece ticarete kullanılıyor olmasıdır. Ayıbalığı ve fokbalığı gibi hem karada hem denizde yaşayan hayvanları avlamak için çeşitli zıpkınlar, halatlar ve bu kaba işlerin gerektirdiği daha başka bir yığın alet edevatla birlikte daha kalabalık bir mürettebat gerekir. İlave etmeliyim ki bu dönemde korsanların dolaştığı bu pek güvenli olmayan yörede ve kuşkuyla yaklaşılması gereken adaların yakınlarında *Halbrane* ani bir saldırıya uğramış da olamazdı, çünkü dört adet küçük pirinç top, yeterli miktarda gülle, bolca top mermisi, demir kırıntısı, bir ambar dolusu barut, tüfek, tabanca, silahlıklara asılı karabinalar ve nihayet küpeşteler, bütün bunlar güvenliğini garanti ediyordu. Bundan başka nöbetçiler bir gözleri açık uyuyorlardı. Bu önlemleri almadan bu denizlerde dolaşmak az görülür bir düşüncesizlik olurdu.

Bir sabah –Ağustosun yedisiydi– henüz yarı uykulu bir halde yatağında yatarken, hancının kalın sesi ve kapımı sarsan yumruk darbeleriyle uyandım.

“Bay Jeorling, uyanık mısınız?”

“Elbette uyanığım, Bay Atkins, bu gürültü patırtı içinde başka nasıl olur ki zaten? Ne vardı?”

“Altı mil uzakta, kuzeydoğuda bir gemi var, Christmas’a doğru geliyor.”

“*Halbrane* olabilir mi?...” diye haykırdım heyecanla yorganı üstümden atarken.

“Birkaç saate kadar bunu anırsınız, Bay Jeorling. Her halükârda yılın ilk gemisi, onu iyi karşılamak yerinde olur.”

Çarçabuk giyindim ve Christmas Limanı'nın iki ucu arasında ufkun en net görüldüğü yer olan rıhtımda bekleyen Fenimore Atkins'in yanına gittim.

Hava yeterince aydınlanmıştı, üzerindeki sis hafif bir esintiyle büyük ölçüde dağılmış olan deniz sakindi. Öte yandan gökyüzü, düzenli olarak esen rüzgârlar sayesinde Kerguelen'in karşı tarafındaki sahillerine göre daha açıktı.

Görüşlerini savunuyorlardı...

Yirmi kadar adalı –çoğu balıkçıydı– Bay Atkins’in etrafını sarmıştı; takımadaların bu en saygın, en değer verilen ve sonuçta da sözü en fazla dinlenen insanının sözlerine kimse karşı çıkmıyordu.

Rüzgâr körfeze girişi kolaylaştıracak şekilde esiyordu. Lakin deniz çekilmiş olduğundan, görülen gemi –bir uskuna– denizin yükselmesini beklerken camadana vurduğu yelkenlerle acele etmeden ağır ağır yol alıyordu.

Kıyıdaki grup tartışıyordu ve çok heyecanlıydı; tartışmayı, katılmadan izledim. İki ayrı görüş vardı, taraftarları eşit bir dik başlılıkla görüşlerini savunuyorlardı.

İtiraf etmeliyim ki – ve bu bana üzüntü veriyor – çoğunluk, gelmekte olan uskunanın *Halbrane* olduğu fikrine karşı çıkıyordu. Sadece iki üç kişi bunun *Halbrane* olduğunu iddia ediyordu; Yeşil *Karabatak*’ın sahibi de bunların arasındaydı.

“Bu *Halbrane*,” diye tekrarlıyordu boyuna. “Kaptan Len Guy’ın Kerguelen’e ilk gelen olmasın, ha! Bu olacak şey mi? Bu, kesinlikle o. Çok geçmeden elimi ellerinin arasına alıp erzakını yenilemek için benimle yüz pikül* patatesin pazarlığını yapacağından eminim.”

“Göz kapaklarınızı sis bürümüş, Bay Atkinson,” dedi balıkçılardan biri.

“Senin beynini bürüdüğünden fazla değil!” diye ters ters karşılık verdi han sahibi.

“Bu gemi, ince uzun pruvası, kık tarafının belirgin kavisıyla İngiliz yapımına benzemiyor,”

* Pikül: Yaklaşık 60,5 kg. –çn.

dedi bir başkası, “Amerikan yapımı olduğunu düşünüyorum.”

“Hayır,” diye karşılık verdi Bay Atkins, “bu bir İngiliz gemisi ve hangi tersaneden çıkmış olduğunu da söyleyebilirim... evet, *Halbrane*’in de inşa edildiği Liverpool’daki Birkenhead tersanesinden!”

“Hiç de değil!” dedi yaşlı bir denizci. “Bu uskuna Baltimore’da Nipper ve Stronge tersanesinde inşa edildi ve acemiliğini Chesapeake’ sularında çıkardı.”

“Hayır efendim, Mersey” sularında!” diye karşılık verdi Bay Atkins, “al şu dürbünü de burnundaki bayrağa bir bak.”

“İngiliz!” diye bağırdı bütün grup. Gerçekten de İngiliz teknesinde Birleşik Krallık bayrağı dalgalanıyordu.

Christmas Limanı’nın girişine doğru ilerleyen uskunanın bir İngiliz gemisi olduğu kuşkusuzdu. Burası kesin olmakla birlikte bunun illa da Kaptan Len Guy’ın uskunası olması gerekmiyordu.

Bundan iki saat sonra bu husus artık tartışma konusu olmaktan çıkacaktı. Öğleye kalmadan *Halbrane*, Christmas Limanı’nın ortasında dört kulaç derinliğe demir atmış bulunuyordu.

Bay Atkins’in –el kol hareketleriyle ve sözlü olarak– yaptığı sevinç gösterilerini soğukkanlılıkla karşılayan *Halbrane*’in kaptanı kırk beş yaşlarında, kırmızı yüzlü, uskunası gibi sağlam yapılı biriydi, başı oldukça büyüktü, saçları kır-

* Chesapeake: Amerika’nın en büyük halici. Atlantik kıyısında, Maryland ile Virginia arasında bulunur. –çn.

** Mersey: Kuzeybatı İngiltere’de bir nehir. –çn.

laşmaya başlamıştı, kapkara gözleri kalın kaşlarının altında kor gibi parlıyordu, teni güneş yanıyordu, ince dudakları arasından güçlü bir çeneye gömülmüş bir dizi bembeyaz diş görünüyordu; gür, kıvıll sakalları çenesini daha da büyük gösteriyordu, kol ve bacakları sağlıklıydı; Kaptan Len Guy gözüme böyle göründü. Sert olmaktan çok, sırlarını kolayca ele vermeyen içine kapanık kişilerin soğukkanlı fizyonomisine sahipti – han sahibim kaptanın en yakın dostu geçiniyor olsa da, aynı gün, Kaptan Len Guy hakkında Bay Atkins'ten daha bilgili biri bana izleniminin doğru olduğunu söyledi. Gerçek şu ki hiç kimse bu ağzı sıkı adamı yeterince anlamış olmakla övünemezdi.

Hemen söyleyeyim ki sözünü ettiğim kişi *Halbrane*'in *lostromosundan* başkası değildi. *White Adasında* doğmuş olan *Hurliguerly* adındaki bu adam kırk dört yaşındaydı; orta boylu, tıknaz yapılı, güçlü kuvvetliydi, gövdesinden ayrıntı kolları, çarpık bacakları vardı, başı bir boğa boynu üzerine yerleştirilmiş bir topu andırıyordu, göğsü iki çift ciğeri alacak denli genişti – ve nefes alıp verirken o kadar çok hava harcıyordu ki kendi kendime sahiden bir çift ciğeri daha olup olmadığını sordum – hep soluk soluğa, hep konuşkan, alay eder gibi bakan bir göz, güleç bir surat, gözlerinin altı kırış kırış. Dikkat çekici bir ayrıntı da sol kulağının memesinden sarkan küpesiydi – tek bir küpe. Uskuna kaptanı ile tam bir karşıtlık oluşturup birbirine bu kadar benzemeyen iki insan nasıl anlaşıyordu! Mademki on beş yıldan beri denizlerde birlikte

dolaşıyorlar – önce *Power* adlı brikte, sonra bu öykünün başlangıcından altı yıl önce onun yerini alan *Halbrane* adlı uskunada – demek ki bir şekilde anlaşıyor olmalıydılar.

Hurliguerly, limana varır varmaz Fenimore Atkins'ten, Kaptan Len Guy kabul ederse benim gemiye bineceğimi öğrendi. Bu yüzden öğleden sonra lostromo teklifsiz tekellüfsüz yanıma yanaştı. Adımı öğrenmişti, bana şöyle seslendi:

“Bay Joerling, sizi selamlarım.”

“Ben de sizi selamlarım, dostum. Ne istiyordunuz?”

“Size hizmetlerimi sunmak...”

“Hizmetlerinizi mi?... Hangi konuda?...”

“*Halbrane*'e binme niyetiniz konusunda.”

“Siz, kimsiniz?”

“Ben *Halbrane*'in lostromosu Hurliguerly'yim, ayrıca kimseyi dinlememekle ünlü Kaptan Len Guy'ın seve seve dinlediği yakın bir dostuyum.”

Beni sevindirmekte bu kadar acele eden ve Kaptan Len Guy'ın üzerinde büyük bir etkisi olduğundan kuşku duyulamayacak bu adamdan yararlanmak gerektiğini düşündüm.

“Konuşalım dostum, tabii eğer gemide şu anda size ihtiyaç duyulmuyorsa...”

“İki saatim var, Bay Jeorling. Ayrıca bugün yapacak pek fazla iş yok. Yarın bazı mallar indirilecek, birtakım erzak yenilenecek... Şimdi mürettebatın dinlenme vakti... Sizin de boş zamanınız varsa benim gibi...”

Bunu söylerken elini limanın arka taraflarında kendi bildiği bir yere doğru salladı.

“Burada konuşamaz mıyız?...” diye sordum.

“Ayaküstü mü konuşacağız, Bay Jeorling? Hem de kupkuru bir boğazla? Üstelik Yeşil Karabatak’ta iki fincan viskili çayla bir köşede oturmak bu kadar kolayken...”

“Ben içmem, lostromo.”

“Olsun... Ben ikimiz için de içerim. Ama sakın ayyaşın teki olduğumu düşünmeyin! Asla gereğinden fazla içmem, sadece karanı kadar!”

Meyhane sularında yüzmeye alışık olduğu apaçık görülen bu denizciyi takip ettim. Bay Atkins sattığı ve kendi satın aldığı malların fiyatını uskunada tartışmakla meşgulken biz onun hanının büyük yemek salonunda yerimizi aldık. Hurliguerly’ye ilk olarak şöyle dedim:

“Beni Kaptan Len Guy’la tanıştırması için kesinlikle güvendiğim kişi Bay Atkins’di, çünkü onu çok yakından tanıyor... yanılmıyorsam ...

“Pöh,” dedi Hurliguerly, “Fenimore Atkins dürüst bir insan ve kaptan ona saygı duyuyor. Ama o benim yaptıklarımı yapamaz. Bırakın, sizin için ben başvuruda bulunayım, Bay Jeorling.”

“Bu halledilmesi çok zor bir iş mi, lostromo, ve Halbrane’de hiç boş kamara yok mu?... En küçüğü benim işimi görür, parasını öderim...”

“Pekâlâ , Bay Jeorling! Güverte köşkü civarında hiç kullanılmayan bir kamara var ve mademki gerektiğinde elinizi cebinize atmak niyetinde değilsiniz – bununla birlikte – aramızda kalsın ama – sizin olmayı düşünmediğiniz kadar açıkğöz olmak da gerekir; Kaptan Len Guy’ın yolcu almasını sağlayacak kişi de eski dostum Atkins değildir!... Evet, bu iş, şu anda sizin sağlığınıza kadeh kaldı-

ran – ve ona karşılık vermeyişinize üzülen – adam için çocuk oyuncağıdır.”

Hurliguerly bu sözleri söylerken sol gözünü yumup, sağ gözünü öyle bir belertti ki sormayın. Sanki iki gözünün sahip olduğu kuvvet tek gözünün bebeğine geçmişti. Bu güzel cümlelerin devamının bir bardak viski içinde boğulduğunu söylemeye bilmem gerek var mı? Hurliguerly viskinin kalitesini çok takdir ediyor gibiydi, nasıl olmasın ki *Halbrane*’in kumanyasını Yeşil Karabatak sağlıyordu.

Sonra, bu şeytan ceketinin cebinden kısa, kara bir pipo çıkardı, pipoyu tıka basa tütünle doldurup, ağzının kıyısından iki azı dişi arasındaki aralığa yerleştirdikten sonra pupa yelken yol alıp külrengi bir pusun ardında gözden yiten bir vapur gibi tüttürmeye başladı.

“Bay Hurliguerly?” dedim.

“Bay Jeorling...”

“Neden kaptanınız beni gemiye almaya yanaşmaz?...”

“Çünkü gemiye yolcu almaya hiç niyeti yoktur ve bugüne kadar bu tarz önerilerin hepsini geri çevirdi.”

“Ama hangi sebeple? Size bunu soruyorum.”

“Çünkü istediği gibi davranırken kimsenin ayaklarına dolaşmasını istemez, hiç kimseye nedenini niçinini açıklamadan kuzeye, güneye, batıya veya doğuya canı nereye isterse oraya gitmek ister! O, bu güney denizlerini asla terk etmez, Bay Jeorling, rahat bir on beş yıl var ki doğuda Avusturalya, batıda Amerika arasında, Hobart-Town’dan Kerguelen’e, Tristan d’Acunha’ya, Falkland Ada-

larına, sadece yükümüzü satmak için zaman zaman ara vererek birlikte dolaşıp duruyoruz, bazen antarktik denize kadar indiğimiz oluyor. Bu şartlar altında, anlarsınız ki Bay Jeorling, bir yolcu başa bela olabilir, hem *Halbrane*'e kim binmek ister ki, o böyle rüzgârın keyfine uyup, rüzgâr nereye isterse oraya giderken.”

Kendi kendime, *lostromonun* uskunasını, fantazmatik bir kaptanın kumandasında sadece uğrak yerlerine uğrayarak yüksek enlemlerde rasgele dolaşan gizemli bir gemi gibi göstermeye çalışıp çalışmadığımı sordum. Durum ne olursa olsun, ona şöyle sordum:

“Sonuç olarak, *Halbrane* dört beş gün içinde *Kerguelen*'den ayrılmayacak mı?” diye sordum.

“Kesinlikle...”

“Peki, bu defa *Tristan d'Acunha*'ya gitmek üzere yönünü batıya çevirmeyecek mi?”

“Muhtemelen.”

“Pekâlâ, *lostromo*, bu ihtimal benim için yeterli. Mademki bana hizmetlerini sunmak istiyorsun, kaptanın beni yolcu olarak gemiye kabul etmesini sağla...”

“Bunu olmuş bil!”

“Çok güzel, *Hurliguerly*, bundan dolayı pişman olmayacaksın.”

“Bay Jeorling,” diye yanıt verdi bu tuhaf denizci, sudan yeni çıkmış gibi başını sallayarak, “ben bugüne kadar hiçbir şeyden pişman olmadım ve çok iyi biliyorum ki size yaptığım hizmetten dolayı da pişman olmayacağım. Şimdi izniniz olursa, dostum *Atkins* gelmeden kalkıp gemime gideyim.”

“Bunu olmuş bil!”

Hurliguerly son kadeh viskisini bir dikişte boşalttıktan sonra –içkiyle birlikte kadehin de boğazına kaybolup gideceğini sandım– bana babacan bir tavırla gülümsedi. Sonra iri gövdesiyle çarpık bacakları üzerinde yaylanarak, başının üzeri piposundan çıkan yakıcı dumanlarla kaplı olarak Yeşil Karabatak’tan çıktı ve kuzeydoğuya doğru uzaklaştı.

Birbiriyle çelişen duyguların etkisinde masada kalakaldım. Gerçekten de kimdi bu Kaptan Len Guy? Bay Atkins onu bana çok iyi bir insan, çok iyi bir denizci olarak anlatmıştı. Bunlardan ister birincisi, ister ikincisi olsun, hiçbir şey bana lostromonun biraz önce anlattıklarından, çok tuhaf da olsa, kuşku duyma hakkını vermiyordu. İtiraf edeyim ki fiyatını umursamadığım ve gemideki hayata razı olduğum sürece *Halbrane*'e binme önerimin kabul edilmeyebileceği hiç aklıma gelmemişti. Kaptan Len Guy hangi hakla önerimi reddedecekti?... Kendini bir anlaşımayla bağlamak, yolculuk sırasında kafasına esip bir başka tarafa gitmek istediğinde şu ya bu yere gitmek zorunda kalmak istememesi kabul edilebilir miydi?... Yoksa yolculuğunun niteliği yüzünden bir yabancından çekinmesini gerektiren özel nedenleri mi vardı?... Kaçakçılık ya da – o sıralarda güney denizlerinde sıklıkla başvurulana – yasa dışı ticaret mi yapıyordu?... Ağırbaşlı han sahibimin *Halbrane* ve kaptanı konusunda güvence vermesine karşın, bütün bunlar ne de olsa makul varsayımlardı. Dürüst denizci, dürüst kaptan; Fenimore Atkins bunlara kefil oluyordu!... Eğer bu konularda yanlışlıyorsa, bu bir şeyler demekti!... Ama Kaptan Len Guy'la sadece yılda bir defa Kerguelen'e uğraması dışında görüşmüyorlardı bile; burada da hiçbir kuşkuya yer bırakmayan düzenli bir erzak yüklemesi yapıyordu sadece...

Diğer taraftan, lostromo sunacağı hizmeti önemli göstermek için kendini olduğundan değerli göstermeye çalışıyor olamaz mı diye kendi kendime soruyordum... Belki de Kaptan Len Guy

benim gibi uyumlu ve yolculuk ücretini dert etmeyen bir yolcuyu gemisine almaktan memnun olurdu...

Bir saat sonra rıhtımda han sahibiyle buluştum ve ona olanları anlattım.

“Bu Hurliguerly şeytanı,” diye haykırdı, “hiç değişmeyecek. Ona inanacak olursanız, Kaptan Len Guy ona danışmadan burnunu bile silmezmiş... Gördüğünüz gibi bu lostromo tuhaf bir adam, Bay Jeorling. Kötü biri değil, aptal değil. Ama Dolarları ya da Gineleri sızdırmada üstüne yok! Eline düşerseniz, kesenize dikkat edin!... Cebinizin ve kesenizin düğmesini ilikleyin, sizi kandırmasına izin vermeyin!”

“Tavsiyelerinize teşekkürler, Atkins. Söylesenize Kaptan Len Guy’la konuştunuz mu?... Ona benden söz ettiniz mi?...”

“Henüz söz etmedim, Bay Jeorling... Zamanımız var.. *Halbrane* daha yeni geldi ve deniz çekilirken demir atmaktan zor kurtuldu...”

“Evet, evet, biliyorum. Ama mümkün olan en kısa sürede bu işin bir sonuca bağlanmasını istiyorum, anlarsınız ya!”

“Biraz sabır!”

“Neyle karşılaşacağımı bir an önce öğrenmek istiyorum...”

“Korkacak bir şey yok, Bay Jeorling!... Her şey yolunda gidecek... Ayrıca, *Halbrane* olmasa bile, canınızı sıkmanız gerekmez. Balık avı mevsiminin gelmesiyle, Christmas Limanı’nda Yeşil Karabatak’ın civarındaki evlerden daha çok sayıda gemi olacak!... Bana güvenin... Sizin gemiye binmeniz işini ben üstleniyorum.”

Ortada henüz laftan başka bir şey yoktu, bir yanda Bay Atkins'inkiler, diğer yanda lostromonunkiler. Verdikleri güzel sözlere rağmen, ne kadar yanına yanaşılmaz biri olursa olsun Kaptan Len Guy'la bizzat görüşmeye, yalnız kalır kalmaz ona planlarımdan söz etmeye karar verdim.

Aradığım fırsat ertesi sabah karşıma çıktı. Uskunayı inceleyerek rıhtım boyunca geziniyordum, geminin çok dikkate değer bir şekli vardı ve çok sağlam görünüyordu. Buzların bazen ellinci paralelin ötesinde görüldüğü bu denizlerde olmazsa olmaz bir özelliktir bu.

Öğleden sonraydı. Kaptan Len Guy'a yaklaştığımda, benimle karşılaşmaktan isteseydi kaçınabileceğini anladım.

Christmas Limanında, doğal olarak bu küçük balıkçı nüfusu hiç yenilenmiyordu. Belki, bu mevsimde sayısı hayli fazla olan gemilerde, birkaç Kerguelen'li eksikleri veya kayıpları karşılamak için hizmet etmekteydi. Aslında bu nüfus pek değişmez ve Kaptan Len Guy buradaki herkesi şahsen tanıyor olmalıydı.

En fazla birkaç hafta içinde, koca bir filo tüm personelini ancak mevsim sonunda bitecek alışılmadık bir canlılığın hüküm sürdüğü limana boşaltırdı. Ama bu günlerde, yani ağustos ayında, gerçekten **görül**medik derecede yumuşak geçen bir kıştan yararlanan *Halbrane* limanın ortasında tek başına duruyordu.

Bu yüzden, lostromo ve han sahibi henüz ona benden söz etmemiş olsalar bile Kaptan Len

Guy'ın benim bir yabancı olduğumu anlamaması mümkün değildi.

Davranışı sadece şu anlama gelebilirdi: Ya benim önerim ona iletilmişti, ama o buna rıza göstermiyordu – ya da ne Hurliguerly ne de Atkins dünden beri ona benden söz etmişlerdi. Bu son durumda, eğer benden uzak duruyorsa bunun nedeni pek konuşkan olmayan yaradılışı gereği, tanımadığı biriyle ilişki kurmayı uygun bulmuyor olmasıydı.

Bu arada sabırsızlanmaya başladım. Eğer bu geçimsiz adam beni reddedecek olursa, reddedilmek yanıma kâr kalırdı, hepsi o kadar. Onu, istemese bile, beni gemisine almak zorunda bırakmak gibi bir iddiam yoktu. Onun yurttaşı bile değildim. Ayrıca Kerguelen'de şikâyetle bulunabileceğim bir Amerikan ticaret temsilcisi ya da görevlisi oturmuyordu. Her şeyden önce bu işin açıklığa kavuşması önemliydi; eğer Kaptan Len Guy'ın 'hayır'ıyla karşılaşacak olursam, oradan ayrılıp daha hatır gönül sayan bir başka geminin gelmesini bekleyecektim, bu da beni sadece iki üç hafta geciktirecekti.

Tam ona yaklaşacağım sırada *Halbrane*'in ikinci kaptanı, kaptanının yanına geldi. O da fırsattan yararlandı, subayına kendisini takip etmesini işaret ederek uzaklaştı, ikisi birlikte körfezin kuzey kıyısı boyunca yukarı çıktılar ve bir kayanın ardında gözden kayboldular.

"Hay, canı cehenneme!" diye düşündüm. "Öyle görünüyor ki amacıma ulaşmakta çok zorlanacağım. Neyse, bugünlük bu kadarı yeter. Yarın sabah *Halbrane*'e gideceğim. İster hoşlansın, ister

hoşlanmasın bu Len Guy beni dinleyecek, olumlu ya da olumsuz bir yanıt verecek.”

Ayrıca, Halbrane’in kaptanı, akşam yemeği zamanı geldiğinde, denizcilerin karaya çıktıklarında öğlen ve akşam yemeğini genellikle yedikleri yer olan Yeşil Karabatak’a uğrayabilirdi. Denizde geçirilen birkaç aydan sonra, insanlar, genellikle peksimet ve tuzlanmış ete indirgenmiş olan mөнüyü değiştirmekten hoşlanır.

Sağlık kuralları da bunu gerektirir. Yeşil Karabatak’ta taze yiyecekler sunulduğundan, subaylar handa yemeyi uygun buluyorlardı. Dostum Atkins’in uskunanın kaptanını, ikinci kaptanını ve lostromosunu ağırlamak için gerekli hazırlıkları yapmış olduğundan en ufak kuşku yoktu.

Bu yüzden geç vakte kadar sofraya oturmayıp bekledim. Ama hayal kırıklığına uğradım.

Ne Kaptan Len Guy ne de gemiden başka biri gelip varlıklarıyla Yeşil Karabatak’ı şereflendirdiler. İki aydan beri her gün olduğu gibi tek başıma yemek zorunda kaldım, çünkü kolayca kestirilebileceği gibi, Bay Atkins’in müşterileri kışın hiç yenilenmiyordu.

Saat yedi buçuğa doğru yemek bittiğinde, hava çoktan kararmıştı. Sahilde, evlerin bulunduğu tarafta dolaşmaya çıktım.

Rıhtım ıssızdı. Hanın pencerelerinden biraz aydınlık vuruyordu. Karada Halbrane’in mürettebatından kimse yoktu. Geminin yanına çekilmiş sandalları kabaran denizin dalgalarıyla yavaş yavaş inip kalkıyordu.

Güneş batır batmaz tayfanın girip çıkmasının yasaklandığı bir kışla binası gibiydi bu uskuna. Bu

önlem, gemi demir attığında meyhane meyhane dolaşmaya eğilimli olduğunu varsaydığım şu geveze ve içkici Hurliguerly'ye çok ters geliyor olmalıydı. Onu Yeşil Karabatak civarında kaptanından daha fazla görmedim.

Halbrane'i gözden yitirmeden yukarı aşağı volta atarak saat dokuzu kadar orada kaldım. Geminin hatları git gide karanlığa gömüldü. Körfezin suları, mizana direği istryasına asılı fenerin ışığını yansıtmaz oldu.

Hana geri döndüm; Atkins kapının yanına dikilmiş piposunu tütürüyordu.

"Atkins," dedim, "öyle görünüyor ki Kaptan Len Guy sizin hana uğramaktan pek hoşlanmıyor?..."

"Bazen pazarları gelir, Bay Jeorling, bugünse günlerden Cumartesi."

"Onunla konuşmadınız mı?"

"Konuştum" diye karşılık verdi otel sahibim; sesinde belli bir sıkıntı seziliyordu.

"Tanıdığınız birinin Halbrane'e binmek istediğini ona söylediniz mi?..."

"Evet."

"Yanıtı ne oldu?"

"Ne benim istediğim gibi ne de sizin arzuladığınız gibi bir yanıt verdi, Bay Jeorling."

"Ret mi etti?..."

"Aşağı yukarı öyle de denebilir. Bana tam olarak 'Atkins, benim gemim yolcu taşıyacak şekilde inşa edilmemiştir... Bugüne kadar hiç yolcu almadığım gibi bugünden sonra da alacağımı sanmıyorum' dedi."

III KAPTAN LEN GUY

Çok kötü uyudum. Tekrar tekrar “düşümde düş gördüğümü gördüm.” İnsanın düş gördüğünden kuşkulandığı zaman uyanmak üzere olduğu Edgar Poe’nun yaptığı bir gözlemdir.

Her seferinde içimde Kaptan Len Guy’a karşı daha kötü duygularla tekrar tekrar uyandım. *Halbrane* Kerguelen’den ayrılırken ben de içinde olmayı iyice kafaya takmıştım. Bay Atkins bu geminin Christmas Limanına her yıl ilk gelen gemi olduğunu söyleyerek durmadan onu bana övmüştü. Günleri, ayları sayarak kaç defa takımadalarından uzakta, burnunu doğuya, Amerikan kıyılarına çevirmiş olan bu uskunada görmüştüm kendimi! Han sahibimin, Kaptan Len Guy’ın kendi çıkanyla da uyuşacak olan önerimi olumlu karşılayacağından hiç kuşkusu yoktu. Bir ticaret gemisinin, iyi bir ücret aldığı ve rotasını değiştirmek zorunda kalmadığı sürece bir yolcuyu reddettiği hiç görülmüş değildi. Böyle bir şeye kim inanırdı ki?...

Bu hatır gönül bilmez şahsa karşı içimde öfkenin git gide kabardığını hissediyordum. Yolumun önüne bir engel çıkmıştı ve ben bu engele karşı isyan ediyordum.

O gece hummalı bir öfke içinde geçirilen kötü bir gece oldu ve ancak gün ışıırken sakinleşebildim.

Dahası, Kaptan Len Guy'ın bu kabul edilemez tavrı hakkındaki düşüncelerimi kendisine anlatmaya karar verdim. Belki elime hiçbir şey geçmeyecekti, ama hiç değilse içimi dökmüş olacaktım.

Bay Atkins, kaptanla konuşmuş ve bildiğimiz yanıtı almıştı. Kaptan üzerindeki nüfuzunu ve hizmetini bana sunmakta o kadar acele eden şu gönül alıcı Hurliguerly'ye gelince, sözünü tutmak için bir girişimde bulunmuş muydu acaba?... Hiç karşılaşmadığımızdan bunu bilmiyorum. Hiçbir şekilde, Yeşil Karabatak'ın sahibinden daha şanslı olamazdı.

Sabahleyin sekize doğru handan çıktım. Hava berbat mı berbattı. Karla karışık bir yağmur yağıyor, batıdan, körfezin gerisindeki dağlardan sert rüzgârlar esiyor, iyice alçalmış bulutlardan bir yağmur sağanağı iniyordu. Kaptan Len Guy'ın bu fırtınada iliklerine kadar ıslanmak için karaya çıkması düşünülemezdi.

Rıhtımda kimse yoktu tabii ki. Daha önce kıyıda bulunan birkaç sandal fırtına patlak vermeden limandan ayrılmıştı ve hiç kuşkusuz şu anda ne dalgaların ne rüzgârın dövdüğü küçük koylardan birinde güvendeydiler. Halbrane'e çıkmak için seslenip sandallarından birini istemekten başka çare yoktu; ama lostromo beni alması için bir sandal göndermeye cesaret edemedi.

"Zaten," diye düşündüm, "güvertedeki kamasında kaptan evinde sayılır, beni reddetmekten anlaşılmaz inadını sürdürecektir olursa vermeyi düşündüğüm karşılık için tarafsız bir yerde bulunmak daha iyi olur." Pencereyden onu gözetle-

yecektim, kayığı rıhtıma doğru yönelecek olursa bu defa benden kaçamayacaktı.

Yeşil Karabatak'a döndüm ve bacadan içeri girip ocağın küllerini savuran fırtınayı dert etmesizin buğusunu sildiğim, ama yağmur suyundan dış tarafı yol yol olmuş pencerenin önünde nöbet tutmaya başladım.

Her an kızgınlığım artarken sinirli, sabırsız, içim içimi yiyerek bekledim.

Aradan iki saat geçti. Kerguelen rüzgârlarının kararsızlığı nedeniyle sık sık olduğu gibi hava benden önce sakinleşti.

Saat on bire doğru doğunun yüksek bulutları üstünlüğü ele aldı ve fırtına dağların arka tarafında gücünü yitirdi.

Penceremi açtım.

Tam bu sırada *Halbrane*'in sandallarından biri laçka edildi. Sandalın içine inen bir tayfa bir çift küreğin başına geçerken bir başka adam dümen yekesinin halatlarını tutmadan arkaya oturdu. Uskunayla rıhtım arasındaki mesafe elli toise'dan fazla değildi. Sandal yanaştı. İçindeki adam rıhtıma atladı.

Bu adam Kaptan Len Guy'dı.

Birkaç saniye içerisinde hanın eşliğini atlamış, benimle göğüs göğüse gelmemeye çalışan kaptanın karşısına dikilmiştim.

"Bayım..." dedim ona, bir süredir doğudan esen rüzgârlar kadar soğuk ve sert bir tavırla.

Kaptan Len Guy sabit bakışlarla bana baktı, bu simsiyah gözlerdeki hüzünden âdeta çarpıldım. Sonra, neredeyse fısıltıya benzer alçak bir sesle:

“Bir yabancısınız, değil mi?...” diye sordu.

“Evet... Kerguelen Adalarında bir yabancıyım,” diye karşılık verdim.

“İngiliz uyruklu musunuz?...”

“Hayır... Amerikalıyım.”

Seri bir hareketle beni selamladı, ben de aynı şekilde ona karşılık verdim.

“Bayım,” dedim yeniden, “öyle sanıyorum ki Yeşil Karabatak’ın sahibi Bay Atkins size benim bir önerimi iletti. Bu öneri, bana öyle geliyor ki uygun kabul edilmesi gereken bir öneriydi...”

“Gemimle yolculuk yapma önerisi mi?” diye sordu, Kaptan Len Guy sözümü keserek.

“Evet.”

“Bu isteğinize olumlu cevap veremediğim için üzgünüm, bayım...”

“Nedenini söyler misiniz?”

“Çünkü gemime yolcu alma alışkanlığım yok. Bu birinci sebep.”

“Peki, ikincisi nedir, Kaptan?...”

“Çünkü Halbrane’in rotası asla önceden belirlenmez. Bir limandan kalkıp diğerine gider, artık hangisini avantajlı bulursam. Şunu söyleyeyim ki ben bir gemi sahibinin hizmetinde değilim. Uskuna büyük ölçüde bana ait ve geminin nereye gideceği konusunda kimseden emir almam.”

“O zaman beni yolcu olarak alıp almamak tamamen size kalmış demektir...”

“Öyle. Ama ne yazık ki size ret cevabı vermek zorundayım.”

“Uskunanızın hangi yöne gittiğine pek aldırmadığımı öğrendiğinizde belki fikrinizi değiştire-

bilirsiniz... Uskunanın herhangi bir limana gittiğini varsaymak çok mantık dışı olmasa gerek –”

“Bir limana gidiyor, elbette...”

Bu arada Kaptan Len Guy güney ufkuna doğru uzun uzun baktı gibi geldi bana.

“Pekâlâ, bayım,” diye yeniden söze giriştim. “Şuraya ya da buraya gidiyor olmak benim için fark etmez... Her şeyden önce karşıma çıkan ilk fırsatta Kerguelen’den uzaklaşmak istiyorum...”

Kaptan Len Guy yanıt vermedi, çekip gitmeye kalkışmaksızın düşünceye daldı bir süre.

“Beni dinleme şerefini bahşeder misiniz, bayım?” diye sordum heyecanlı bir ses tonuyla.

“Sizi dinliyorum, bayım.”

“Şunu da ilave etmeliyim ki, eğer yanılmıyorsam ve uskunanızın rotasında bir değişiklik olmadıysa, Tristan d’Acunha’ya gitmek üzere Christmas Limanından ayrılmak niyetindeydiniz...”

“Belki Tristan d’Acunha’ya... belki Cape-Town’a... belki Falkland Adalarına... belki de başka bir yere...”

“Pekâlâ , Kaptan Guy, ben de tam olarak bu başka bir yere gitmek istiyorum!” diye yanıt verdim, öfkemi gizlemeye çalışarak, alaycı bir tavırla.

O zaman Kaptan Len Guy’ın tavırlarında olağanüstü bir değişiklik meydana geldi. Sesi değişti daha sert, daha kırıncı bir hal aldı. Çok açık ve keskin bir dille daha fazla ısrarın lüzumsuzluğunu, görüşmemizin haddinden fazla uzadığını, acelesi olduğunu, limanda onu bekleyen işler bulunduğunu... nihayet her ikimizin de birbirimize söyle-

necek her şeyi yeteri açıklıkta söylemiş olduğumuzu anlattı.

Onu alıkoymak –yakalamak daha doğru bir sözcük olurdu– için kolumu uzatmışım ve kötü başlamış olan konuşmamız bu tuhaf adam bana dönüp yumuşak bir tonla şunları söylediğinde daha da kötü biteceğe benziyordu:

Kaptan Len Guy'ın tavırlarında olağanüstü bir değişiklik meydana geldi.

“İnanın, bayım, isteğinizi yerine getirecek durumda olmamak ve bir Amerikalıya iyilikte bulunamamak ağırıma gidiyor. Lakin davranışımı değiştiremem. Halbrane’in yolculuğu sırasında öyle beklenmedik olaylar meydana gelebilir ki bir yolcunun varlığı fazlasıyla can sıkıcı olabilir... hatta sizin kadar uyumlu olsa bile... Bu yüzden karşıma çıkabilecek fırsatları harcamak riskini göze alamam.”

“Size daha önce söyledim, Kaptan, şimdi yine söylüyorum; amacım Amerika’ya, Connecticut’a dönmek olmakla birlikte, oraya üç ayda mı, yoksa altı ayda mı, şu ya da bu yoldan mı varacağım – hatta uskunanızın Antarktik denizlerin derinliklerine dalması bile umurumda değil...”

“Antarktik denizler!” diye haykırdı Kaptan Len Guy sorgulayan bir ses tonuyla; bakışlarıysa âdeta bir hançer gibi beynimi delip düşüncelerimi okumaya çalışıyordu.

“Niçin Antarktik denizlerden söz ediyorsunuz?...” diye sordu elimden tutarak.

“Güney denizlerinden söz ettiğim gibi Antarktik denizlerden de... Kuzey Kutbu kadar Güney Kutbu’ndan da söz ediyorum...”

Kaptan Len Guy yanıt vermedi, sanki gözlerinde gözyaşlarının parıldadığını görür gibi oldum. Sonra, sözlerimin onda uyandırdığı bazı üzücü anılardan kurtulmak ister gibi konuştu

“Şu Güney Kutbu,” dedi, “oraya gitmeyi kim göze alabilir ki?”

“Ulaşmak zor... bir yararı da yok,” diye yanıt verdim. “Bununla birlikte böyle bir maceraya atılacak yeterince gözü pek insanlar da yok değil.”

“Evet... atılğan!... “ diye mırıldandı Kaptan Len Guy.

“Ve şu anda da,” diye devam ettim sözlerime, “Birleşik Devletler, Charles Wilkes’ın filosu *Vancouver*, *Peacock*, *Porpoise*, *Flying Fish* ve diğerleriyle yeni bir girişimde bulunmaya hazırlanıyor...”

“Birleşik Devletler mi, Bay Jeorling?... Federal hükümetin güney denizlerine bir keşif kolu gönderdiğini mi söylemek istiyorsunuz?... ”

“Burası kesin. Geçen yıl Amerika’dan ayrılışımdan önce bu filonun denize açıldığını öğrenmiştim. Bu, bir yıl önceydi, büyük bir ihtimalle gözüpek Wilkes kendisinden önce hiçbir kâşifin inemediği kadar güneye inmiştir.”

Kaptan Len Guy yeniden sessizliğe gömüldü ve bu açıklanamaz derin düşüncelerden ancak şunu söylemek için sıyrıldı:

“Her halükârda, Wilkes Kutup Dairesi’ni, sonra bankizi geçtiyse bile, kendinden öncekilerin ulaştığı enlemlerden daha güneye indiği kuşku...”

“Öncekiler, yani Bellinghausen, Forster, Kendall, Biscoe, Morrell, Kemp, Belleny...” diye yanıt verdim.

“Ve...” diye ilave etti Kaptan Len Guy.

“Kimi kastediyorsunuz?...” diye sordum.

“Siz Connecticut’lu musunuz, bayım?” diye ansızın sordu Kaptan Len Guy.

“Connecticut’luyum.”

“Tam olarak neresinden?”

“Hartford’dan.”

“Nantucket Adasını biliyor musunuz?”

“Birçok defa gittim.”

Kaptan gözlerini gözlerime dikerek “Nantucket Adasının,” dedi, “ünlü yazarınız Edgar Poe’nun kahramanı Arthur Gordon Pym’in doğum yeri olduğunu, herhalde, biliyorsunuzdur...”

“Evet,” dedim, “hatırlıyorum. Bu roman Nantucket’tan başlıyordu.”

“Bu roman mı dediniz?... Kullandığınız sözcük bu mu?”

“Şüphesiz, Kaptan...”

“Evet... Siz de herkes gibi konuşuyorsunuz!.. Ama bağışlayın, bayım, daha fazla bekleyemem. Size yardım edemediğim için gerçekten üzgünüm. Düşününce teklifiniz hakkındaki fikrimi değiştirebileceğimi sanmayın... Öte yandan, sadece birkaç gün beklersiniz... Sezon yakında açılıyor. Ticaret gemileri, balina gemileri Christmas Limanı’nda demirleyecekler, istediğiniz limana gitmek üzere onlardan birine binmek sizin elinizde olacak... Sahiden çok üzgünüm, bayım... sizi selamlıyorum.”

Bu son laflardan sonra Kaptan Len Guy hızla uzaklaştı ve görüşmemiz umduğumdan çok farklı bir şekilde, yani kibar da olsa resmî bir biçimde sona erdi.

Olmayacak duaya âmin demenin yararı olmadığından *Halbrane*’e binme umuduna veda ettim, ama onun rezil kaptanına karşı hınç duymaya devam ediyordum. Niçin itiraf etmeyeyim? Meraklanmıştım. Bu denizciyle ilgili bir sır olduğunu hissediyordum; bunu açığa çıkarmak çok hoşuma giderdi. Konuşmamızın öngörülme-yen bir yola girmesi, adı beklenmedik bir şekilde dile getirilen şu Arthur Gordon Pym, Nantucket Adası hakkın-

da sorulan sorular, güney denizlerine Wilkes'ın komutasında başlatılan bir keşif seferine ilişkin haberin yarattığı etki, Amerikalı kâşifin adı telaffuz edilmeyen birinden daha güneye inmiş olamayacağı savı... Kaptan Len Guy kimi kastediyordu, acaba?... Bütün bunlar, benim kadar gerçekçi birinin üzerinde düşünmezlik edemeyeceği konulardı.

Aynı gün, Bay Atkins, Kaptan Len Guy'ın bana karşı daha uzlaşmacı bir tavır gösterip göstermediğini öğrenmek istedi... Uskunada bir kamaraya yerleşme iznini elde edebilmiş miydim?... Yaptığım görüşmede han sahibimden daha şanslı olmadığımı itiraf etmek zorunda kaldım... Bu, onu hiç şaşırtmadı. Kaptanın bu inatçılığını anlamıyordu... Onu artık tanıyamıyordu... Bu değişikliğin sebebi neydi?... Onu doğrudan ilgilendiren bir başka husus da *Halbrane*'in mürettebatının olsun subaylarının olsun daha önceki davranışlarının aksine Yeşil Karabatak'a hiç uğramamış olmalarıydı. Mürettebat bir emre uyuyor gibiydi. Lostromo topu topu iki üç defa gelip hanın salonunda oturmuştu, hepsi o kadar. Bay Atkins bundan dolayı büyük bir hayal kırıklığına uğramıştı.

Hurliguerly'ye gelince, ihtiyatsızca bana yaklaştıktan sonra, anladım ki, pek fazla bir şey elde edemeyeceği bu ilişkiyi sürdürmekte yarar görmüyordu. Kaptanının kararlılığını sarsmaya kalkışıp kalkışmadığını bilmiyordum, ama şurası kesindi ki böyle bir şeye kalkıştıysa bile başarılı olamamıştı.

O günü izleyen üç gün, yani 10, 11 ve 12 Ağustos günleri uskunadaki onarım ve erzakın ta-

mamlanması işleri bütün hızıyla devam etti. Mürettebatın güvertede gidip geldiği görülüyordu – mürettebat direkleri gözden geçiriyor, manevrada kullanılan mekanizmaları değiştiriyor, son yolculuk sırasında gevşemiş olan çarmıkları ve patrisaları geriyor, dalgaların vura vura yıprattığı küpeşmeleri yeniden boyuyor, yeni yelkenler asıyor, iyi havalarda hâlâ kullanılabilecek durumda olan eski yelkenleri onarıyor, borda kaplamalarının şurasını burasını büyük bir tokmak yardımıyla kalafatlıyorlardı.

Bütün bu işler büyük bir düzen içinde yapılıyordu, demir atan gemilerde genellikle duyulan o haykışlardan, seslenişlerden ve kavgalardan eser yoktu. *Halbrane*'in iyi yönetildiği, tayfasının çok disiplinli olduğu anlaşıyordu. Belki *lostromo* arkadaşlarına ters düşüyordu, çünkü gülüp eğlenmeye, özellikle gevezelik etmeye çok düşkün biri gibi görünmüştü bana – konuşmadan edemeyecek duruma gelince karaya çıkıyordu.

Nihayet, uskunanın denize açılacağı tarih olarak 15 Ağustosun belirlendiğini öğrendik; bu tarihten bir gün önce Kaptan Len Guy'ın kesin bir dille ifade ettiği karardan döneceğini düşünmem için hiçbir sebep yoktu.

Bu karar olduğu gibi kabul ettiğimden, artık aklıma bile gelmiyordu. Bütün kızgınlığım uçup gitmişti. Bay Atkins'in bir ikinci girişimde daha bulunmasına da izin vermedim. Kaptan Len Guy'la rıhtımda karşılaştığımızda birbirini daha önce hiç görmemiş, hiç tanışmayan insanlar gibi davrandık. O bir kıyıda yürüdü, ben diğerinden. Bununla birlikte, bir iki defa davranışlarında bir

tereddüt sezinlediğimi söylemeliyim... sanki bana bir şey söylemek, bir sırrı açmak istiyordu... ama böyle bir şey yapmadı, ben de onu yeni bir açıklama yapmak zorunda bırakmaya kalkışmadım... Zaten -aynı gün öğrendim ki- Fenimore Atkins benim kesin yasağıma karşın, Kaptan Len Guy'la benimle ilgili bir görüşme yapmış ve bir sonuç alamamıştı. Bu iş, denildiği gibi, "rafa kaldırılmış"tı, ancak lostromo bu fikirde değildi...

Gerçektende, hancı tarafından Yeşil Karabatak'a çağrılan Hurliguerly davanın kesinlikle kaybedildiği fikrini kabule yanaşmıyordu.

"Kaptan'ın son sözünü söylememiş olması," diyordu, "pekâlâ mümkündür!"

Ama bu palavracının sözlerine güvenmek, işleri biraz daha karıştırmaktan başka sonuç doğurmazdı; uskunanın yakında kalkacak olmasının umurunda olmadığı söyledim. Ufukta bir başka geminin belirmesini gözetlemekten başka bir şey düşünmüyordum.

"Bir, bilemediniz iki hafta daha sabredin, Bay Jeorling," diye tekrarlıyordu han sahibim, "göreceksiniz şansınız Kaptan Len Guy'da olmadığı kadar yaver gidecek. Burada istemediğiniz kadar çok gemi olacak."

"Şüphesiz, Atkins, ama unutmayın ki çoğunluğu Kerguelen'de avlanmaya gelen bu gemiler burada beş altı ay kalacak, denize açılmak için eğer bu kadar bekleyeceksem..."

"Hiç de değil, Bay Jeorling, hiç de değil!... Christmas Limanına sadece uğrayan gemiler de var... Uygun bir fırsat çıkacaktır, Halbrane'e binmediğiniz hiç pişman olmayacaksınız..."

Pişman olur muydum, olmaz mıydım bilmiyorum, ama –kesin olan şu ki– uskunanın bir yolcusu olarak Kerguelen'den ayrılmam ve bu geminin beni dönemin denizcilik dergilerinde çokça sözü edilen olağanüstü maceralara sürüklemesi alnımın yazısıydı.

14 Ağustos akşamı, karanlığın adayı sarıp sarmaladığı yedi buçuğa doğru, akşam yemeğimi yemiş, körfezin kuzeyindeki rıhtımda dolaşıyordum. Yağış yoktu, gökyüzü yıldız kaynıyordu, hava serin ve temiz, soğuk yakıcıydı. Bu şartlar altında, gezintim çok uzun süremezdi.

Yarım saat kadar sonra Yeşil Karabatak'a dönüyordum ki yoluma biri çıktı, durakladı, geri döndü, gelip önümde durdu.

Koyu karanlık onu hemencecik tanımama imkân vermiyordu. Ama sesi ve kendine has fısıltılı konuşması bir yanılgıya yer vermiyordu. Önümde duran bu adam Kaptan Len Guy'dan başkası değildi.

“Bay, Jeorling,” dedi, “Halbrane yarın yelken açıyor... yarın sabah... deniz çekilirken...”

“Bana haber vermeniz neye yarar?” diye karşılık verdim, “beni geminize almayı reddettiğinize göre...”

“Bayım... ben konuyu yeniden düşündüm... eğer fikrinizi değiştirmedinizse, saat yedide gemide olun...”

“Gerçekten mi Kaptan?” diye yanıt verdim, “sizin kararınızdan döneceğinizi hiç beklemiyordum, doğrusu...”

“Dediğim gibi, yeniden düşündüm. Şunu da ilave edeyim ki Halbrane doğrudan Tristan

d'Acunha'ya gidecek – sanırım, bu sizin için uygundur...”

“Daha iyisi düşünülemez, Kaptan. Yarın sabah saat yedide gemide olacağım...”

“Kamaranız hazır.”

“Yolculuk ücretine gelince...” dedim.

“Bunu daha sonra hallederiz,” diye karşılık verdi Kaptan Len Guy, “sizi memnun edecek bir şekilde yaparız bunu. Öyleyse, yarın görüşürüz...”

“Yarın görüşürüz.”

Anlaşmamızı pekiştirmek için toka yapmak üzere bu tuhaf adama elimi uzattım. Herhalde karanlık benim bu hareketimi görmesini engellemişti, zira hiçbir karşılık vermedi, hızlı adımlarla uzaklaşıp, birkaç kürek darbesiyle kendisini gemisine ulaştıracak olan sandalına bindi.

Çok şaşırmıştım; Yeşil Karabatak'a dönünce yemek salonunda bulduğum Bay Atkins'e olup bitenleri anlattığımda o da en az benim kadar şaşırdı.

“Desenize, şu ihtiyar tilki Hurliguerly kesinlikle haklıymış!...” dedi, “Yine de onun bu tuhaf kaptanı şımarık bir kız çocuğu gibi kaprisliymiş!.. Umarım son anda fikrini bir daha değiştirmez!”

Kabul edilemez bir varsayımdı bu, üzerinde düşününce böyle bir hareket tarzının ne fantezi ne de kapris olamayacağına karar verdim. Eğer Kaptan Len Guy kararını değiştirdiyse, bunun nedeni yolcu olarak gemiye binmemde şöyle ya da böyle bir çıkarı olmasıydı. Kanımca bu karar değişikliğinin Connecticut ve Nantucket Adası hakkında ona söylediklerimle ilişkisi vardı. Bu ilişkinin niteliğini öğrenmeyi geleceğe bıraktım.

Hazırlıklarımı çarçabuk tamamladım. Zaten yanına çok fazla bagaj almayan yolculardandım; sırtımda bir çanta, elimde bir valiz bütün dünyayı dolaşabilirdim. Eşyalarımın en büyük bölümünü güney enlemlerdeki yolculukların olmazsa olmazlarından biri olan kürk giysiler oluşturunuyordu. Güney Atlas Okyanusu'nda dolaşırken böylesi önlemler hiç değilse ihtiyaten alınmalıdır.

Ertesi gün –ki ayın on beşiydi– gün ağarmadan dürüst ve saygıdeğer Atkins'e veda ettim. Akrabalarıyla birlikte mutlu bir hayat sürdürdükleri bu Elem Adalarına sürgün olmuş yurttaşına bana gösterdiği yakınlık ve nezaketten dolayı şükranlarımı sunmaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı. Yardımsever hancım kendisine yaptığım teşekkürlerden çok duygulandı. Çıkarlarımın üzerine titrediğinden beni bir an önce gemide görmeye can atıyor, Kaptan Len Guy'ın dün gecedен bu yana fikir değiştirmiş olmasından korkuyordu. Bana ısrarla söylediğine göre, geceleyin birçok defa pencereye gidip *Halbrane*'in hâlâ Christmas Limanı'nda demirli olup olmadığına bakmıştı. Hiçbir şekilde paylaşmadığım bu kaygılarından ancak şafak sökmeye başlayınca kurtulabilmişti.

Bay Atkins, Kaptan Len Guy ve lostromoya veda etmek için gemiye kadar bana eşlik etmek istedi. Rıhtımda bekleyen bir sandal birkaç dakika içinde bizi uskunanın merdivenine ulaştırdı.

Güvertede ilk karşılaştığım kişi Hurliguerly oldu. Bana muzaffer bir bakış attı. Bu bakış açıkça şöyle diyordu:

“Görüyorsun ya!... Bizim güçlük çıkaran kaptanımız sonunda sizi kabul etmek zorunda kaldı...

Peki, sizin için elinden geleni yapan ve kaptanın üzerindeki etkisini hiç abartmamış olan bu yiğit lostromoya değilse, kime borçlusunuz bunu?"

Bu gerçek miydi?... Bundan kuşkulananmamı gerektiren çok ciddi sebepler vardı. Her neyse, bunların pek önemi yoktu. *Halbrane* demir alacaktı ve ben gemideydim.

Çok geçmeden Kaptan Len Guy güvertede göründü. Benim varlığımı bile fark etmemesi dışında bunda şaşılacak bir şey yoktu.

Yola çıkma hazırlıklarına başlanmıştı, yelkenlerin halatları çözülmüş, kandilisalar ve iskotalar hazır duruma getirilmişti. İkinci kaptan, pruvada bocurgatın döndürülmesine nezaret ediyordu, çapa demiri denizden çıkmakta gecikmeyecekti.

Bay Atkins Kaptan Len Guy'a yaklaştı ve tatlı bir ses tonuyla konuştu:

"Gelecek yıl görüşürüz!"

"Tanrı izin verirse, Bay Atkins!"

El sıkıştılar. Sonra Yeşil *Karabatak*'ın sahibinin elini var gücüyle sıkma sırası lostromoya geldi ve bir sandal Bay Atkins'i rıhtıma götürdü.

Saat sekizde, denizin çekilmesi tamamlan-
dığında, *Halbrane* alt yelkenlerini rüzgâra verdi, amuraları iskele tarafına aldı, kuzeyden esen hafif bir rüzgânın altında Christmas Limanı aşağı inmeye başladı, açık denize çıktıktan sonra da burnunu kuzeybatıya çevirdi.

Akşama doğru Masa Dağı ile Havergal'in beyaz sivri zirveleri gözden kaybolmuştu. Bu dağlardan birincisinin deniz seviyesinden yüksekliği iki bin kadem, ikincisinininki üç bin kademdi.

**Sonra Yeşil Karabatak'ın sahibinin elini ...
sıkma sırası lostromoya geldi.**

IV KERGUELEN ADALARINDAN PRENS EDWARD ADASINA

Belki de hiçbir yolculuk bundan daha mutlu başlanmamıştır! Beklenmedik bir şans eseri, Kaptan Len Guy'ın anlaşılmaz ret cevabı yüzünden birkaç hafta daha Christmas Limanında kalmak yerine, şu anda hafif bir esintiyle, hafif hafif çalkalanan bir denizde saatte sekiz dokuz mil hızla bu adalar grubundan uzaklaşıyordum.

Halbrane'in içi de dışına uygundu. Güverte köşkünden mürettebatın yaşadığı yerlere kadar her taraf son derece düzenli, küçük bir Hollanda kalyonu kadar temizdi.

Güverte köşkünün ön kısmında, iskele tarafında Kaptan Len Guy'ın kamarası bulunuyordu, kaptan yukarı aşağı hareket ettirilebilen bir pencereden güverteyi gözetleyebiliyor, gerektiğinde, grandi direği ile mizana direği arasında nöbet tutan adamlarına emir verebiliyordu. Sancak tarafında bunun benzeri bir kamaradaysa ikinci kaptan kalıyordu. Her iki kamarada da dar bir asma yatak, orta büyüklükte bir gömme dolap, hasır bir koltuk, döşemeye tutturulmuş bir masa, onun üzerinde tavandan sarkan bir lamba, çeşitli denizcilik aygıtları, barometre, cıvalı termometre, sekstant, meşe kutusunda talaş içine yerleştiril-

miş ve ancak kaptan caka satmaya hazırlandığında oradan çıkarılan bir denizci saati vardı.

Diğer iki kamara güverte köşkünün gerisine yapılmıştı. Bu kamaralar arasında kalan boşluk yemek masaları ve hareketli arkalıkları bulunan tahta peykelerle oturma ve yemek salonu görevi görüyordu.

Bu kamaralardan biri benim için hazırlanmıştı. Bana verilen kamara birisi güverte köşkünün yan tarafına, diğeri arkaya açılan iki pencereden giren ışıqla aydınlanıyordu. Bu bölümde dümenci dümen yekesinin başında ayakta duruyor, dümen yekesinin üzerinden direk tepeliğine kadar metrelerce uzanan randa yelkeni bumbası geçiyordu – bu da uskunayı çok çevik yapmaktaydı.

Kamaramın uzunluğu sekiz, genişliği beş ayaktı. Deniz hayatının zorunluluklarına alışkın olduğumdan, bana ne daha fazla yer gerekirdi ne de mobilya – mobilya olarak bir masa, bir gömme dolap, bir hasır koltuk, demir ayaklı bir tuvalet masası, üzerindeki ince şilte benden daha az uyumlu bir yolcunun itirazlarıyla karşılaşacak bir asma yataktan ibaretti. Ama, *Halbrane* beni *Tristan d'Acunha*'da bırakacağından oldukça kısa bir yolculuk söz konusuydu. Bu kamarada topu topu dört veya beş hafta geçirecektim.

Mutfak, sağlam tespit halatlarıyla, geminin neredeyse ortasındaki mizana direğinin – bu *trinketa* yelkeninin boyunu uzatıyordu – ön tarafında bir yere bağlanmıştı. Bunun ötesinde çift kat, kocaman bir muşambadan eşya örtüsü açılıyordu. Bir merdivenle buradan mürettebatın yatıp kalktığı kabinlere ve iki güverte arası boşluğa iniliyor-

Jem West denizde doğmuştur.

du. Kötü havalarda bu eşya örtüsü güverteler arasında boşluğun üzerine sımsıkı geriliyor, böylece bu bölge geminin yanında patlayan dalgalara karşı korunuyordu.

Mürettebatı oluşturan sekiz kişinin adları şöyleydi: yelkencibaşı Martin Holt, kalafatçı Hardie, Rogers, Drap, Francis, Gratien, Burry, Stern. Tayfanın hepsi yirmi beş otuz beş yaşlarındaydı, hepsi Manş kıyılarından ve Saint-Georges kıyılarından İngiliz, hepsi becerikli, hepsi demir bir yumruk altında çok disiplinli.

Şunu baştan belirteyim ki herkesi tek bir kelimayle, küçük bir hareketle hizaya getiren olağanüstü enerjik insan *Halbrane*'in kaptanı değil, bu dönemde otuz iki yaşında olan ikinci kaptan Jem West'ti.

Okyanusta yaptığım yolculuklar sırasında bu karakterde kimseye rastlamadım. Jem West denizde doğmuştu, çocukluğu babasının sahibi olduğu ve bütün ailenin üzerinde yaşadığı yelkenli, küçük bir mavnada geçmişti. Hayatının hiçbir döneminde Manş'ın, Atlantik veya Pasifik Okyanuslarının tuzlu havasından başka hava solumamıştı. Devlet veya ticaret, işi gerektirmedikçe asla karaya çıkmazdı. Bir gemiden ayrılıp başka bir gemiye geçmesi söz konusu olduğunda, bu gemiye sadece çadır bezinden torbasını götürüyor ve onu bir daha yerinden kıpırdatmıyordu. Gerçekten yolculuk yapmıyorsa, hayalinde yapıyordu. Miço, çırak, tayfa olarak çalıştıktan sonra, serdümen, ustabaşı olmuştu, şimdi de Kaptan Len Guy'ın komutası altında ikinci kaptan olarak görev yapıyordu.

Jem West'in daha fazla yükselmek gibi bir hırısı yoktu; servet yapmaya çalışmıyordu; mal alıp satmayla ilgilenmiyordu. Ama istifleme söz konusu olduğunda durum farklıydı, çünkü bir geminin yan yatmadan yol alabilmesi için en başta gözetilmesi gereken şey istifledir. Sonra, gemi kullanmanın, denizcilik biliminin ayrıntılarına, donanımın yerleştirilmesine, yelkenlerin sağladığı enerjinin kullanılmasına, her türlü hava şartlarında yapılacak manevralara, yola çıkma hazırlıklarına, demir atmaya, doğanın dizginlenemez kuvvetlerine karşı mücadeleye, enlem ve boylam hesaplarına, kısacası yelkenli bir geminin idare edilmesine gelince, hiç kimse Jem West'in eline su dökemezdi.

İkinci kaptanın fiziksel görünüşü şöyleydi: Orta boylu; oldukça zayıf; tepeden tırnağa sinir ve kas; güçlü kuvvetli kol ve bacaklar; bir jimnastikçi kadar çevik; alışılmadık derecede uzakları seçebilen ve olağanüstü derine işleyen gerçek denizci bakışları; güneş yanığı bir yüz; gür, kısa saçlar; sakalsız bir çene ve yanaklar; düzenli yüz hatları ve genel olarak enerjisi, cesaret ve fiziksel kuvvete işaret eden bir fizyonomi.

Jem West çok az konuşuyordu – sadece bir şey sorulduğunda. Asla tekrarlamadığı emirlerini açık ve anlaşılır bir şekilde veriyordu ve bu emirler bir defada anlaşılıyordu.

Kendini hem ruhen hem bedenlen Kaptan Len Guy'a ve *Halbrane*'e adayan bu tipik ticaret filosu subayına dikkatinizi çekerim. Öyle görünüyordu ki gemisinin temel organlarından biri olmuştuk; bu ağaç, demir, bez, bakır, kenevir toplamı şey, yaşama gücünü ondan alıyordu; biri insan ta-

rafından yapılmış, diğeri Tanrı tarafından yaratılmış iki ayrı varlık tam olarak özdeşleşmişti. Halbrane'in bir kalbi varsa, bu Jem West'in göğsünde atıyordu.

Personel hakkındaki bilgileri, geminin aşçısından söz ederek tamamlayacağım. Afrika sahillerinden bir zenciydi, adı Endicott, otuz yaşlarında ve sekiz yıldan beri Kaptan Len Guy'ın emrinde aşçılık görevini yapıyor. Lostromoyla çok iyi anlaşıyor ve iki dost olarak sık sık sohbet ediyorlardı. Denebilir ki Hurliguerly'nin elinde çok iyi yemek tarifleri vardı ve Endicott mürettebatın dikkatini çekmeden bazen bunları deniyordu.

Halbrane çok iyi şartlarda yola çıkmıştı. Acı bir soğuk vardı, çünkü 48° güney enleminin altında ağustos ayında Pasifik Okyanusu'nun bu kısmında henüz kış hüküm sürüyordu. Ama deniz güzeldi; doğu-güneydoğudan taze bir rüzgâr esiyordu. Bu hava devam edecek olursa –bu öngörülüyor ve arzu ediliyordu– Tristan d'Acunha'ya kadar bir kere bile amuraları değiştirmek zorunda kalmayacak, sadece iskotaları yavaşça gevşetecektik.

Gemideki hayat çok düzenli, çok basitti ve – bu, denizde kabul edilebilir bir şeydir – çekicilikten yoksun olmayan bir tekdüzelik içinde geçiyordu. Deniz yolculuğu denen şey hareket ederken dinlenme, düş içinde sallanmadır; yalnızlığımdan yakınmıyordum. Yalnızca bir konuda merakımı gidermek istiyordum: Kaptan Len Guy benimle ilgili ilk kararından niçin vazgeçmişti?... Bu konuda ikinci kaptanı sorgulamak zaman kaybı olurdu. Ayrıca kaptanının sırlarını biliyor muydu, bakalım... Bu onun görevlerinden

değildi ve onun kendi işi dışında hiçbir şeyle ilgilenmediğini fark etmiştim. Üstelik Jem West'in tek hecelik yanıtlarından ne çıkarabilirdim ki?... Sabah yemeğiyle akşam yemeğinde ikimiz arasındaki konuşma toplam olarak on kelimeyi geçmiyordu. İtiraf etmeliyim ki sık sık Kaptan Len Guy'ı sanki bir şey sormak istiyor gibi, gözlerini bana dikmiş bakarken yakaladım. Öyle görünüyordu ki benden öğrenmek istediği bir şey vardı, öte yandan, benim de ondan öğreneceğim bir şey vardı. Ama her ikimiz de sessiz kalmaya devam ediyorduk.

Canım çok konuşmak istediğinde, lostromonun yanına gitmem yeterliydi. O her zaman lafın belini kırmaya hazırdı. Ama beni ilgilendirebilecek ne söyleyebilirdi ki? Şunu da ilave edeyim ki her zaman sözü gereğinden fazla uzatarak bana güneydın ve iyi akşamlar demekten geri kalmıyordu. Sonra... gemideki hayattan memnun muydum?... Yemekleri nasıl buluyordum?... Kendine hazırladığı türden bir şeyler hazırlaması için şu kara marsığa tavsiye bulunmasını ister miydim?...

"Teşekkür ederim Hurliguerly," dedim bir gün. "Herkesin yediği şeyler benim için de yeterli... Yemek gayet iyi... dostunuzun Yeşil Karabatak'ında da daha iyi hizmet edilmiyordu bana."

"Şu Atkins şeytanı!... Çok dürüst bir insan, doğrusu..."

"Bence de."

"Düşünebiliyor musunuz, Bay Jeorling, neden onun gibi bir Amerikalı ailesiyle birlikte Kerguelen'e sürülmeye razı olsun?..."

“Neden olmasın?...”

“Ve orada mutluluğu bulsun!...”

“Bu, o kadar saçma değil, lostromo!”

“Ama Atkins, bana kendisiyle yer değiştir-memi teklif etseydi, olumlu yanıt alamazdı, çünkü daha iyi bir hayat süreceğim umudunu taşıyorum.”

“Kutlarım sizi, Hurliguerly!”

“Biliyor musunuz, Bay Jeorling, *Halbrane* gibi bir gemiye kapağı atmak insanın hayatta iki defa yakalayacağı bir şans değildir!... Kaptanımızın pek konuşkan olmadığı doğru, ikinci kaptanımız-sa ondan da az konuşuyor...”

“Bunu fark ettim,” dedim.

“Az da konuşsalar, Bay Jeorling, sizi temin ederim ki her ikisi de yaman denizcilerdir! Tris-tan d’Acunha’da gemiden indiğinizde bundan üzüntü duyacaksınız...”

“Sizden bunu işittiğime memnun oldum, lost-romo.”

“Göreceksiniz, Bay Jeorling, arkadan aldığımız, güneydoğudan esen bu rüzgârla ve sadece ispermeçet balinaları aşağıdan sarstığında kaba-ran bu denizle on güne kalmaz Kerguelen Adala-rı ile Prens Edward Adaları arasındaki bin üç yüz mili, en fazla on beş günde de bu adalarla Tristan d’Acunha arasındaki iki bin üç yüz mili aramızda bırakınız.”

“Söylemeye bile gerek yok, lostromo. Yeter ki hava böyle devam etsin. Ama canı yalan söyle-mek isteyen kişinin yapacağı tek şey hava tahmi-ninde bulunmaktır.” Bu, bilinmesinde yarar olan eski bir denizci söylemiydi...

Havalar iyi gidiyordu. 18 Ağustos günü, öğleden sonra gözcü sancak tarafında 42° 59' güney enlemiyle 48° doğu boylamında Crozet adalar grubunun dağlarının görüldüğünü haber verdi, dağların denizden yüksekliği altı yedi toise arasında değişiyordu.

Ertesi gün, sadece av mevsiminde uğranılan Possession ve Schveine Adalarını iskele tarafında bıraktık. O mevsimde adaların tek sakini kuşlar, penguenler ve güvercinleri taklit ederek uçmalarını nedeniyle balina avcılarının "beyaz güvercin" adını verdikleri kalabalık kınaga sürüleri idi. Crozet dağının eteklerindeki irili ufaklı koylardan aşağı yavaş yavaş ilerleyen pürtüklü kalın bir örtü halinde buzullar iniyordu, birkaç saat içerisinde bunların dış hatlarını da seçmek mümkün oldu. Daha geride ufuk çizgisine kadar her yer bembeyazdı, onun da üzerinde adaların karla kaplı kubbesi yükseliyordu.

Karaya yaklaşmak her zaman ilginç bir denizcilik olayıdır. Bu vesileyle Kaptan Len Guy'ın yolcusu karşısındaki sessizliğini bozacağı aklıma geldi... ama öyle olmadı.

Lostromonun tahminleri tutarsa Marion Adasının ve Prens Edward Adasının zirveleri üç gün boyunca kuzeybatıda görünmeye devam edecekti. Ama bu adalara uğramayacaktık. Halbrane'in su tedarikini yenileyeceği yer Tristan d'Acunha'ydı.

Bu yüzden yolculuğumuzun tekdüzeliğinin şöyle ya da böyle herhangi bir deniz kazasıyla bozulmayacağını düşünüyordum. 20 ağustos sabahı, nöbet çizelgesine göre Jem West nöbetteyken,

Kaptan Len Guy şaşkın bakışlarım altında güverte köşkünün yanından geçen merdivenlerden güverteye çıktı, pusula kutusuna gitti ve gereklilikten çok alışkanlıkla kadrana baktı.

Oturduğum yerden sadece kaptanı mı görüyordum?... Bunu söyleyemeyeceğim, kesin olan bir şey varsa, varlığım onun dikkatini hiç çekmiyordu.

Ben de benimle ilgilenmeyen biriyle kesinlikle ilgilenmemeye kara vermiştim, dirseğim tezgâha dayalı oturmaya devam ettim.

Kaptan Len Guy birkaç adım attı, küpeştenin üzerine eğildi, arkaya doğru metrelerce dantelli dar ve düz bir kuşak gibi uzanan, suyun direncine rağmen uskunanın hızla kaçmaya çalıştığı dümen suyunu gözetledi.

Anlaşıldığı kadarıyla, o sırada, aykırı rüzgârların keyfine uyarak bir o yana bir bu yana yön değiştiren *Halbrane*'in dümen tekerleğinin kulplarına yapışmış olan tayfa Stern'den başka kimse bulunmuyordu burada.

Bununla birlikte, görüldüğü kadarıyla bu, Kaptan Len Guy'ı hiç endişelendirmiyordu, yanıma yaklaştı ve her zamanki fısıltıyı andıran sesiyle,

“Bayım...” dedi, “size bir şey söylemek istiyorum...”

“Sizi dinliyorum, Kaptan.”

“Bugüne kadar bunu yapmadım... pek konuşkan biri olmadığımдан... bunu itiraf ediyorum... hem sonra... konuşmalarına ilgi duyuyor muydunuz?...”

“Bundan kuşkulanmakta haksızsınız,” diye karşılık verdim, “daha ilginç bir konuşma düşünülemez.”

Kaptan, sanıyorum, bu yanıtta bir alaycılık görmedi ya da en azından bunu göstermedi.

Kaptan Len Guy, konuşmasının mı yoksa susmasının mı daha iyi olacağını düşünen birinin tavrıyla tereddüt ediyor gibiydi.

“Bay Jeorling,” dedi, “sizi gemiye yolcu olarak almama kararımı değiştirmemin sebebini bulmaya çalıştınız mı?”

“Aslında çalıştım, ama bulamadım. Belki, sizin yurttaşınız olmadığımndan...”

“Bay Jeorling, aslında tam da Amerikalı olmanız yüzünden sonunda sizi yolcu olarak *Halbrane*’e kabul etmeye karar verdim..”

“Amerikalı olduğum için mi?...” diye sordum, bu itiraftan duyduğum şaşkınlıkla.

“Ayrıca, Connecticut’lu olmanız yüzünden...”

“İtiraf edeyim ki, anlayamadım...”

“Connecticut’lu olduğunuza ve Nantucket Adasına gitmiş olduğunuza göre Arthur Gordon Pym’in ailesini tanıyor olabileceğinizi düşündüğümü de söylersem, o zaman anlarsınız herhalde...”

“Romancımız Edgar Poe’nun şaşırtıcı serüvenlerini anlattığı kahraman mı?...”

“Ta kendisi, bayım – Antarktik denizlerde yapılan ve sonu felaketle biten olağanüstü yolculukların ayrıntılarını içeren elyazmasına göre kalemle alınan hikâye!”

Kaptan Len Guy’ın bu sözlerini duyduğumda düş gördüğümü sandım!... Arthur Pym’in bir elyazması bulunduğu nasıl inanabilirdi?... Edgar Poe’nun bu romanı en parlak Amerikan yazarının hayal gücünün ürünü, salt kurmaca bir metin de-

ğil miydi?... Şimdi akli başında bir adam kalkmış bu kurmaca metni gerçek sayıyordu...

Karşımdakinin nasıl biri olduğunu kendi kendime sorarak, cevap veremeden öylece kaldım.

“Sorumu işittiniz mi?...” diye sordu Kaptan Len Guy.

“Evet... elbette, Kaptan, elbette... yalnız... bilmiyorum doğru mu anladım...”

“Daha açık ifade edeyim, Bay Jeorling, zira kesin bir cevap istiyorum.”

“Merakınız gidermekten büyük bir memnuniyet duyarım.”

“Connecticut’ta Nantucket Adasında yaşayan ve çok saygın bir dava vekiliyle hısımları olan Pym ailesini şahsen tanıyıp tanımadığınızı soruyorum. Pym’in babası adanın en önemli tüccarlarından biri olup, denizcilik malzemeleri satmaktadır. Maceraya atılan ve tuhaf olaylar zincirini Edgar Poe’nun bizzat ağzından dinlediği şahıs onun oğludur...”

“Bütün bu hikâye bizim büyük şairimizin hayal gücünden çıkmış olduğuna göre, tanımam çok tuhaf bir şey olurdu Kaptan... Bu, tamamen hayal ürünü...”

“Tamamen hayal ürünü!...”

Kaptan Len Guy bu üç kelimeyi, omzunu üç defa kaldırarak, her hecesi bir yükselen gamın notasıymış gibi telaffuz etti.

“Demek ki inanmıyorsunuz, Bay Jeorling,” dedi.

“Ne ben, ne de bir başkası inanıyor, Kaptan Len Guy. Romandan başka bir şeyin söz konusu olduğunu ileri sürdüğünü işittiğim ilk insan sizsiniz.”

“Öyleyse, dinleyin beni Bay Jeorling – sizin ni-teleyişinizle – bu roman, daha geçen yıl yayımlanmış olmakla birlikte yine de tamamen gerçektir. Orada anlatılan olayların üstündense on bir yıl geçmiştir ve daha az gerçek değillerdir. Bir bulmacanın belki de hiç bulunmayacak bir sözcüğünü arıyoruz şimdi...”

Kesinlikle deliydi bu Kaptan Len Guy, bir krizin etkisi altında zihinsel yetileri bozulmuştu... Ama bereket versin, iyice zıvanadan çıkması durumunda uskunanın komutasını alacak Jem West vardı. Bütün yapacağım Poe’nun romanını tekrar tekrar okuyormuş gibi onu dinlemekten ibaretti, kaptanın söyleyeceklerini merak ediyordum.

“Şimdi, Bay Jeorling,” diye yeniden söze başladı kaptan sinirden titreyen, sert bir sesle, “mümkündür ki Pym’in ailesini tanımamış, onlara Hartford’da ya da Nantucket’ta rastlamamış olabilirsiniz...”

“Ne de başka bir yerde...”

“Olabilir! Ama sakın bu ailenin mevcut olmadığını, Arthur Gordon Pym’in sadece kurmaca bir kişilik, yolculuklarının da hayali olduğunu söylemeye kalkışmayın!... Evet!... Bundan kutsal dinimizin dogmalarının inkâr etmekten kaçınır gibi kaçının!... Bir insan –bu isterse sizin Edgar Poe’nuz olsun– yaratma yeteneğine sahip midir?...”

Kaptan Len Guy’ın hiddetinin giderek artmasından, takıntısına saygı göstermek ve söylediği her şeyi itirazsız kabul etmek gerektiğini anladım.

“Şimdi, bayım,” diye devam etti, “size açıklayacağım gerçekleri iyi belleyin; bunların gerçekli-

ği tartışma götürmez. İstedığınız sonucu çıkarın... Umarım, *Halbrane*'de yolculuk yapmanıza razı olduğum için beni pişman etmezsiniz!"

Bu etkili bir uyanydı; kabul ettiğimi gösteren bir işaret yaptım. Gerçekler... yarı sakat bir beyinden çıkmış gerçekler?... Mesele giderek ilginç bir hal alacağa benziyordu.

"Edgar Poe'nun hikâyesi 1838'de yayımlandığında New York'ta bulunuyordum," diye yeniden söze başladı Kaptan Len Guy, "derhal yazarın ailesinin oturduğu Baltimore'a gitmek üzere yola çıktım; büyükbabası bağımsızlık savaşında iâşe subayı olarak hizmet etmişti. Pym ailesinin varlığını reddediyor olmanıza rağmen, sanırım Poe ailesinin varlığını kabul edersiniz herhalde?..."

Kaptanın saçmalamalarına müdahale etme kararına vardığımdan, sesimi çıkarmadım.

"Edgar Poe'ya ilişkin bazı ayrıntıları araştırdım," diye devam etti kaptan, "oturduğu evi bana gösterdiler... Ziyaretine gittim... İlk hayal kırıklığı... Amerika'yı terk etmişti, onu göremedim..."

Edgar Poe'nun çeşitli delilik türlerini son derece yetkinlikle incelediği bilindiğine göre, yazık olmuş diye düşündüm, zira Poe bizim kaptanın şahsında eşsiz bir numune bulmuş olurdu.

"Ne yazık ki," diye devam etti kaptan, "Edgar Poe'yu göremediğim gibi, Arthur Gordon Pym'le de görüşmem mümkün değildi... Antarktik toprakların bu yürekli öncüsü ölmüştü! Amerikalı şairin, hikâyesinin sonunda belirttiği gibi bu ölüm gazeteler aracılığıyla halka duyurulmuştu."

Kaptan Len Guy'ın söylediği şey doğrudu; ama romanın tüm okurları gibi ben de bu haberin

romancının hilesinden başka bir şey olmadığını düşünmüştüm. Benim düşünceme göre, hayal gücüne dayalı böylesine olağanüstü bir eserin sonunu getiremeyen ya da getirmeye cesaret edemeyen Poe, okurların, bilmediği üzücü şartlarda hayatı ansızın sona eren Arthur Pym tarafından hikâyenin son üç bölümünün kendisine iletilmediğini düşünmesini sağlamaya çalışıyordu.

“Sonra,” diye devam etti Kaptan Len Guy, “Edgar Poe bulunmadığından ve Arthur Pym de ölmüş olduğundan, bana yapacak tek bir şey kalıyordu: Arthur Pym’in yolculukları sırasında ona eşlik eden şu Dirk Peters’i arayıp bulmak; güney enlemlerdeki son perdeye kadar birlikte gitmişler, sonra da oradan dönmüşlerdi... nasıl?... bilmiyoruz!... Arthur Pym’le Dirk Peters dönüşü birlikte mi gerçekleştirmişlerdi?... Anlatı bu konuda bir açıklama yapmıyor, burada da, birçok yerde olduğu gibi karanlık noktalar var. Bununla birlikte Edgar Poe, eksik bölümler hakkında Dirk Peters’in bilgi verebileceğini ve onun Illinois’da yaşadığını çok açık bir şekilde belirtiyor... Illinois’a gitmek üzere hemen yola çıktım... Springfield’e gittim... Yarım kan Yerli olan bu adamı soruşturdum... Vandalia kasabasında yaşıyordu... hemen oraya gittim...”

“Tabii onu bulamadınız?...” dedim, kendimi tutamayıp gülümseyerek.

“İkinci hayal kırıklığı: Yoktu, daha doğrusu artık yoktu, Bay Jeorling. Bu Dirk Peters yıllar önce Illinois’dan, hatta Amerika’dan ayrılmıştı... Kim bilir nereye gitmek üzere. Ama, Vandalia’da onu tanıyan, onunla birlikte yaşamış olan ve macera-

larını anlattığı insanlarla konuştum – asla maceralarının son bölümünden söz etmemişti, bu yüzden şu anda sırrı bir tek o biliyor...”

Ne! Bu Dirk Peters gerçekten var mıydı? Hâlâ yaşıyor muydu?... *Halbrane* kaptanının ifadelerine kendimi kaptırmak üzereydim... Evet!.. birkaç dakika daha geçince ben de inanacaktım...

Kaptan Len Guy'ın beynini ne saçma bir hikâye dolduruyordu, zihin bozukluğu ne dereceye ulaşmıştı!...

Illinois'a bu yolculuğu yapmış, Vandalia'da Dirk Peters'i tanıyan insanları görmüş olduğunu sanıyordu!... Dirk Peters romancının beyninden başka bir yerde var olmadığına göre, kaybolmuş olmasında şaşılacak bir şey yoktu.

Bununla birlikte Kaptan Len Guy'ın tersine gitmek, onu daha fazla delirtmek istemiyordum.

Bu yüzden kaptanın her söylediğine inanmış gibi bir hava takındım; hatta şunları söylediğinde bile:

“Anlatıda, Arthur Pym'in bindiği uskunanın kaptanı tarafından Kerguelen'in zirvelerinden birinin eteklerine bırakılan, içinde gizli bir mektup bulunan bir şişeden söz edildiğini bilmez değilsiniz, Bay Jeorling?...”

“Gerçekten böyle anlatılıyor...” diye karşılık verdim.

“Son yolculuklarımdan birinde, bu şişenin bırakılmış olabileceği yeri aradım... Şişeyi ve mektubu buldum... bu mektup kaptanın ve yolcusu Arthur Pym'in Antarktik denizin sınırlarına ulaşmak için ellerinden gelen çabayı harcadıklarını söylüyordu!”

“Şişeyi buldunuz mu?...” diye sordum heyecanla.

“Evet.”

“Ve içindeki mektubu?...”

“Evet.”

Kaptan Len Guy’a baktım... Bazı sabit fikir hastaları gibi, kesinlikle kendi uydurdıklarına inanıyordu. Neredeyse, “Şu mektubu bir görelim,” diyecektim, kendimi tuttum... Mektubu kendisi yazamaz mıydı, sanki?...

“Vandalia’da Dirk Peters’e rastlamamış olmanıza gerçekten çok yazık olmuş, Kaptan,” diye karşılık verdim. “Hiç değilse Arthur Pym’le kendisinin bu kadar uzaklardan ne şartlarda geri geldiğini öğrenirdiniz... Hatırlasanıza... sondan bir önceki bölümde... her ikisi de oradaydı... kayıklar beyaz bir sis perdesinin önünde... bir şelaleden uçuşuma yuvarlanacakları sırada birden karşılarına beyazlara bürünmüş dev bir insan sureti çıkıyor... sonra... sonra hiçbir şey yok, sadece üç nokta...”

“Kesinlikle, bayım, Dirk Peters’i yakalayamamış olmam çok üzücü!... Bu maceraların nasıl sonuçlandığını öğrenmek ilginç olurdu! Ama, bence, diğerlerinin yazgısını öğrenmek çok daha ilginç olurdu...”

“Diğerleri mi?...” diye haykırdım, biraz da istemedim. “Kimlerden söz ediyorsunuz?...”

“Arthur Pym’le Dirk Peters’i *Grampus*’un uğradığı korkunç kazadan sonra kurtararak onları Güney Kutup Denizi’nin ötesine, Tsalal Adasına kadar götüren İngiliz uskunasının kaptanından ve mürettebatından...”

“Bay Len Guy,” dedim, Edgar Poe’nun romanın gerçekliğinden kuşku duymuyormuş gibi, “bu insanların hepsi ölmedi mi, bir kısmı uskunaya yapılan saldırıda, bir kısmı da Tsalal Yerlilerinin sebep olduğu yapay yer sarsıntısında?...”

“Kim bilir, Bay Jeorling?” diye karşılık verdi Kaptan Len Guy heyecandan değişmiş bir sesle, “bu bahtsızlardan birkaçının katliamdan veya toprak kaymasından canını kurtaramadığını, birinin veya birçoğunun Yerlilerin elinden kurtulamadığını kim bilir?...”

“Her halükârda,” diye yanıt verdim, “katliamlardan kurtulmuş olanların hâlâ hayatta olabileceklerin kabul etmek zor...”

“Peki, niçin?...”

“Çünkü, sözünü ettiğimiz olayların üzerinden on bir yıldan fazla zaman geçti...”

“Bayım,” dedi Kaptan Len Guy, “Gordon Pym’le Dirk Peters Tsalal Adasının ötesinde 83. paralele kadar ilerleyebildiklerine göre ve bu antarktik ülkede yaşamamanın bir yolunu bulduklarına göre, arkadaşları, eğer Yerliler tarafından öldürülmemişlerse, yolculuk sırasında gördükleri komşu adalara ulaşabilecek kadar şansları yaver gitmişse... yurttaşları olan bu bahtsızlar niçin orada yaşamamanın bir yolunu bulamamış olsunlar?... Birileri niçin hâlâ kurtarılmayı bekliyor olmasın?...”

“Acımanız sizi yanıltıyor, Kaptan,” diye yanıt verdim, onu sakinleştirmeye çalışarak. “Bu olanaksız...”

“Olanaksızmış!... Peki, bir olay meydana gelir, uygar dünyaya çürütülemez bir kanıt sunulabilir,

dünyanın öbür ucunda mahpus kalmış bu zavallıların yaşadıklarına ilişkin maddi bir kanıt bulunabilirse, onların yardımına koşmayı düşünenlere kim 'olanaksız!' diye bağırmaya cesaret edecek?"

Beni işitemeyeceği için cevap vermeye gerek duymadığım bu anda, hıçkırıklarla göğsü şişen Kaptan Len Guy, bakışlarıyla uzaktaki ufku delecekmiş gibi güneye doğru döndü.

Kaptan Len Guy'ın hayatındaki ne gibi olayların onu böyle bir zihin karışıklığına sürüklemiş olduğunu kendi kendime sordum. Hiç var olmadıkları için bir deniz kazasına da uğramamış olan kazazedelerle, acaba delilik sınırına gelip dayanmış insani bir duyguyla mı ilgileniyordu kaptan?

O sırada Kaptan Len Guy yaklaşıp elini omzuma koydu ve fısıltıyla kulağıma;

"Hayır, Bay Jeorling, hayır, *Jane*'in mürettebatıyla ilgili son söz henüz söylenmedi!..." dedi.

Ve hızla yanımdan uzaklaştı.

Jane, Edgar Poe'nun romanında Arthur Pym ile Dirk Peters'i *Grampus*'un enkazından kurtaran uskunanın adıydı ve Kaptan Len Guy bu görüşme sırasında onun adını ilk defa telaffuz ediyordu.

Birden aklıma, bir İngiliz uskunası olan *Jane*'in kaptanın adının da Guy olduğu geldi. Ama bu neyi kanıtlardı?... Bundan nasıl bir sonuç çıkarılmalıydı?... *Jane*'in kaptanı sadece Edgar Poe'nun imgeleminde yaşamışken, *Halbrane*'in kaptanı etiyile kemiğiyle yaşıyordu... Bu ikisinin, Büyük Britanya'da çok yaygın olan Guy adını taşımaları dışında ortak hiçbir yanları yoktu. Ama, bu benzerlik üzerine düşünürken, bizim zavallı kaptanın beyninin tam da bu yüzden allak bullak oldu-

ğu birden kafama dank etti... *Jane*'in komutanıyla aynı aileden olduğunu sanmış olmalıydı... Evet, şimdiki duruma gelmesinin ve hayali deniz kazazedelerinin talihsizliklerine bunca yanmasının sebebi bu olmalıydı!...

Kaptan Len Guy yaklaşıp elini omzuma koydu.

Jem West'in bu durumdan haberdar olup olmadığını, kaptanın biraz önce benimle konuştuğu bu 'delilikler'den ona hiç söz edip etmediğini bilmek ilginç olurdu. Ama, Kaptan Len Guy'ın akıl durumuyla ilgili olduğundan, bu, nazik bir meseleydi. Ayrıca ikinci kaptanla konuşmak zaten zordu, bu konuda konuşmanın bazı tehlikeleri vardı...

Bu yüzden kendimi tuttum. Nasıl olsa Tristan d'Acunha'da karaya çıkmayacak mıydım, uskunadaki yolculuğum birkaç gün sonra sona erecek miydi?... Kaderde Edgar Poe'nun kurmaca metinlerini gerçek sanan biriyle karşılaşmak da varmış; böyle bir şey daha önce hiç başıma gelmemişti!

Ertesi gün, 22 Ağustos, gün ağarırken Marion Adasını ve güney ucu dört bin ayak yüksekliğe ulaşan volkanı iskele tarafında bıraktıktan sonra Prens Edward Adasının hatlarını 46° 53' güney enlemi ve 37° 46' doğu boylamında seçmeye başladık. Bu ada sancak tarafında kalıyordu; on iki saat boyunca görüş alanımızda kalan ada, akşamın sisleri arasında gözden silindi.

Bir sonraki gün, *Halbrane* burnunu kuzeybatıya, bu yolculukta güney yarımküresinde ulaşması gereken en kuzey paralele doğru çevirdi.

V EDGAR POE'NUN ROMANI

Bu bölümde, Amerikalı romancımızın Arthur Gordon Pym'in *Maceraları* adıyla Richmond'da yayımlanan ünlü eserini özetleyerek çok kısa bir analizini yapacağım.

Böylece bu roman kahramanının serüvenlerinin kurgusallığından kuşkuya yer olup olmadığını göreceğiz. Aslında, bu eserin çok sayıdaki okuru arasında onun gerçekliğine inanan bir tek kişi varsa, bu Kaptan Len Guy'dan başkası olabilir mi?...

Edgar Poe hikâyeyi baş kahramanının ağzından anlatmıştır. Kitabın önsözünde, Arthur Pym, Antarktik denizlerden dönüşünde, Virginia'lı beyefendiler arasında coğrafi keşiflere büyük bir ilgi duyan ve o sıralarda *Southern Literary Messenger*'ın editörü olan Edgar Poe'yla karşılaştığını anlatır. Dediğine göre, Edgar Poe, ondan serüvenlerinin ilk bölümünü kendi dergisinde "kurgu paravanası altında" yayımlama yetkisini alır. Bu ilk bölüm halk tarafından çok olumlu karşılandığından hikâyenin tamamını içeren bir kitap Edgar Poe imzasıyla yayımlanır.

Kaptan Len Guy'la yaptığımız görüşmeden de çıkarılabileceği gibi Arthur Gordon Pym Nantucket'da doğmuş ve on altı yaşına kadar oradaki New Bedford okuluna gitmişti.

Pym bu okuldan ayrıldıktan sonra M. E. Ronald'ın okuluna devam etti, orada bir kaptanın oğlu olan kendisinden iki yaş büyük Augustus Barnard'la yakın arkadaşlık kurdu. Daha önce babasının güney denizlerinde yaptığı bir balina avı seferinde ona eşlik etmiş olan bu genç adam sürekli olarak bu deniz seferini anlatarak Arthur Pym'in hayal gücünü tutuşturmaktan geri durmuyordu.

Bu iki genç adamın yakın arkadaşlığıdır ki Arthur Pym'in ruhunda maceralı yolculuklara çıkmak, özellikle de Antarktika'nın en güney bölgelerine inmek için karşı konulmaz bir isteğin doğmasına yol açtı.

Augustus Barnard'la Arthur Pym'in ilk çılgın serüvenleri, Pym ailesine ait yarım güverteli bir tekne olan Ariel adlı küçük şalupayla çıktıkları gezinti oldu. Oldukça soğuk bir ekim akşamı zil zurna sarhoş olan iki kafadar, gizlice tekneye binip, güneybatıdan esen sert bir rüzgâr altında açık denize yelken açtılar.

Denizin çekiliyor olmasının da yardımıyla hızla açığa doğru sürüklenen Ariel, şiddetli bir fırtına çıkınca çok geçmeden karayı gözden kaybettiler. Bizim iki düşüncesiz hâlâ sarhoştular. Dümende kimse yoktu, yelkene bir tek camadana bile vurulmamıştı. Şiddetle tekneyi döven dalgalar direği parçalamış, tekne rüzgârın önünde sürükleniyordu. Kısa bir süre sonra, ortaya çıkan büyük bir gemi Ariel'in üzerinden, tıpkı Ariel'in yüzen bir tüyün üzerinden geçtiği gibi geçti.

Bu çarpışmanın ardından, Arthur Pym, arkadaşının ve kendisinin –çok zor şartlar altında ger-

çekleştirilen- kurtarılışını en ince ayrıntılarına kadar verir. Sonunda, New London'dan gelmekte olan *Penguin*'in ikinci kaptanı sayesinde iki arkadaş yan ölü vaziyette kurtarılıp Nantucket'a geri getirilir.

Bu maceranın gerçekliği konusunda bir şey söyleyecek değilim. Ancak daha sonraki bölümler için çok ustaca bir hazırlık olduğunu düşünüyorum. Bu olayda da, Arthur Pym'in Kutup Dairesi'ni geçtiği güne kadar da anlatı yeterince gerçeklik duygusu uyandırmaktadır. Olaylar gerçeklikle çatışmayacak bir tarzda art arda gelişmektedir. Ama Kutup Dairesi'nin ötesinde, güney bankızının aşağısında, durum epeyce farklı; ve eğer eser tamamen hayal ürünü değilse, ben de... Neyse, devam edelim.

Bu ilk serüven bizim iki delikanlının macera hevesini kırmamıştır. Arthur Pym, bir süredir 'abartılı' olduklarından kuşkulananmakla birlikte Augustus Barnard'ın kendisine anlattığı denizcilik hikâyeleriyle giderek coşmaktadır.

Ariel olayından -Haziran 1827- sekiz ay sonra *Grampus* adlı brik, Loyd ve Vreneburg firması tarafından güney denizlerinde balina avına çıkmak üzere donatıldı. Augustus Barnard'ın babasının kaptan olarak atandığı bu brik, onarımı kötü yapılmış köhne bir tekneydi. Bu yolculukta kaptana eşlik edecek olan oğlu ısrarla Arthur Pym'in kendisiyle birlikte gelmesini ister. Pym'in canına minnettir, ama ailesinin, özellikle de annesinin dünyada razı olacağı bir şey değildir bu.

Ama anne babasının isteklerine boyun eğmeye pek hevesli olmayan bir genci böyle bir

engel durduramazdı. Augustus'un ısrarları Arthur Pym'in beyninin içinde dönüp duruyordu. *Grampus*'a gizlice binmeye karar verdi, çünkü ailesinin yasaklarını çiğnemesine Bay Barnard göz yummazdı. Bir arkadaşı tarafından birkaç günlüğüne New Bedford'a davet edildiğini söyleyerek ailesinden izin alıp yola çıktı. Hareketinden kırk sekiz saat önce kimseye görünmeden gemiye çıkıp Augustus'un, babasından ve mürettebattan habersizce hazırladığı gizlenme yerine gitti.

Augustus Barnard'ın kamarasının tabanındaki bir kapak vasıtasıyla, *Grampus*'un variller, balyalar ve daha binlerce öteberiyle tıka basa dolu olan ambarıyla, bağlantısı vardı. Arthur Pym bu kapaktan geçerek saklanma yerine -kapaklarından birisi yanlamasına kayabilen basit bir sandık- ulaştı. Bu sandığın içinde bir şilte, battaniyeler, bir testi su, peksimet, sucuk, kızartılmış bir koyun budu, birkaç şişe içecek ve yazı malzemesi vardı. Bir feneri, bolca mumu ve fosforlu kibriti olan Arthur Pym saklanma yerinde üç gün, üç gece kaldı. Augustus Barnard, *Grampus* yelken açıncaya kadar onu ziyarete gelemedi.

Bir saat sonra, Arthur Pym geminin yalpalandığını ve baş kış vurmaya başladığını hissetti. Bu dar sandığın içinde kendini kötü hissettiğinden, oradan çıktı ve karanlıkta, arkadaşının kamarasının tabanındaki kapağa kadar ambar boyunca gerilmiş bir kordon yardımıyla ambarın eşya kalabalığında kapağa kadar gitmeyi başardı. Sonra yeniden sandığa döndü ve bir şeyler yedikten sonra yatıp uyudu.

Aradan birçok gün geçti, ama Augustus Barnard yeniden görünmedi. Ya ambara inmeye fırsat bulamamıştı ya da Arthur Pym'in varlığını ele vermekten korktuğu için ve her şeyi Bay Barnard'a açıklamanın henüz vaktinin gelmediğini düşünerek inmeye cesaret edememişti.

Arthur Pym bu arada ambarın sıcak ve bozuk havasından rahatsızlık duymaya başladı. Uykuların korkunç karabasanlarla bölünüyordu. Sayıkladığını hissediyordu. Ambarın tıkanıklığı arasında daha rahat nefes alabileceği bir yer aradı boş yere. Bu karabasanlar arasında bir ara kendini tropik bir aslanın* pençeleri arasında görür gibi oldu ve korkunun doruklarında tam haykırmaya başlayıp kendini ele verecekti ki bilincini kaybetti.

Gerçek şu ki Arthur Pym düş görmüyordu. Göğsünün üzerinde oturduğunu hissettiği hayvan bir aslan değil, beyaz tüylü genç bir köpekti; Augustus Barnard tarafından kimse görmeden – pek olacak şey değil– gemiye alınmış olan 'Kaplan' adlı Newfounland cinsi kendi köpeği. O anda, yeniden sahibine kavuşmuş olan sadık hayvan taşkın bir sevinçle onun yüzünü ve ellerini yalamaktaydı.

Mahpusun şimdi bir arkadaşı vardı. Ne yazık ki söz konusu arkadaş, o bayginken testideki suyun hepsini içmişti ve Arthur Pym susuzluğunu gidermeye kalkıştığında testide bir damla su bulunmuyordu. Fener sönmüştü – çünkü baygınlığı günlerce sürmüştü – fosforlu kibritleri ve mumları da

* Amerikan "aslanı" sadece küçük puma cinsleridir ve Nantucket'lı bir genci dehşete düşürecek kadar korkunç değildir. J. V.

bulamadığından, Augustus Barnard'la temas kurmaya karar verdi. Saklandığı yerden çıktı, havasızlık ve aklıktan bitkin durumda olmasına karşın, kordona tutunarak kamaraya açılan kapağa doğru ilerlemeye başladı. Ama, ambarın karanlığında yol alırken geminin yalpa vurmasıyla dengesi bozulan bir sandık önüne düşüp yolunu tıkadı. Çok uzun süren ve çoğu boşa giden çabalamalardan sonra nihayet bu engeli aşıp Augustus Barnard'ın kamarasının tabanındaki kapağa ulaştığında onu kaldıramadı; bıçağının ucunu tahtaların arasındaki bir yarığa soktuğunda kapağın üzerinde, sanki onu umutsuzluğa mahkûm etmek ister gibi, ağır bir demir kütlenin durmakta olduğunu anladı. Bu girişimden vazgeçmek ve sandığa geri dönmek zorunda kaldı. Çok bitkin düşmüştü, Kaplan sağına soluna dokunuyor, elini yüzünü yalayarak ona sevgi gösterilerinde bulunuyordu.

Köpekle sahibi susuzluktan ölüyordu, Arthur Pym elini uzattığında Kaplan'ın ayakları havada, tüyleri dimdik bir vaziyette sırt üstü uzanmış yatmakta olduğunu fark etti. Köpeğin vücudunu yoklayıp, elini tüyleri üzerinde gezdirirken eli köpeğin vücuduna dolanmış bir ipe değdi. Bu ipe, tam olarak hayvanın sol omzunun altına bir kâğıt parçası sıkıştırılmıştı.

Arthur Pym kendini son derece bitkin hissediyordu. Kafası neredeyse durmuştu. Bununla birlikte, başarısız birçok denemeden sonra, fosforlu kibritleri kâğıdın üzerine sürterek ışık elde etmeyi başardı – Edgar Poe'nun anlatısının bu noktada ne kadar ayrıntılı olduğunu dünyada tahmin edemezsiniz – o zaman kâğıdın üzerinde şu deh-

şet verici sözcüklerin bulunduğu görüldü... saniyenin dörtte biri kadar süren bir zayıf bir ışığın aydınlattığı bir tümcenin yedi sözcüğü: ... kan... hayatta kalman kesinlikle ortaya çıkmamana bağlı...

Ambarın dibinde, bu sandığın içinde, ışıksız, susuz, susuzluğunu dindirmek için sert içkiler dışında hiçbir şeyi olmayan Arthur Pym'in durumunu bir düşünün!... 'Kan' sözcüğüyle –sözcüklerin şahı olan, gizem, acı, dehşet dolu bu sözcükle– başlayan ve gizlenmeye devam etmesini isteyen bu tavsiye!... *Grampus*'da bir mücadele mi olmuştu?... Gemi korsanların saldırısına mı uğramıştı?... Mürettebat isyan mı etmişti?... Bu durum ne zamandan beri devam ediyordu?...

Sanılabilir ki bu dehşet verici durumda olağanüstü şairimiz hayal gücü kaynaklarını tüketmiştir!... Ama hiç de öyle değil... Büyük dehası onu çok daha ileri noktalara sürükleyecektir!...

Arthur Pym şilte üzerinde yarı baygın uzanmışken ansızın tuhaf bir ıslık sesinin, sürekli bir nefes alıp verişin farkına vardı... Böyle soluk alıp veren Kaplan'dı... Gözleri karanlıkta kor gibi yanan Kaplan... Kudurmuş olan Kaplan...

Korkunun verdiği güçle, Arthur Pym üzerine atılan köpeğin kendisini ısırmasından kurtulmayı başardı. Bir battaniyeye sarındıktan sonra kendini sandıktan dışarı attı, köpeğin sivri dişleri battaniyeye geçtiyse de onu yaralamadı. Köpek, sandığın, Pym'in arkasından kapanan kapağını deliler gibi tırmalamaya başladı.

Arthur Pym ambardaki istif edilmiş eşyaların arasına daldı. Başı döndüğünden bir balyaya yaslandığı sırada bıçağını elinden düşürdü.

Son nefesini verdiğini düşünürken adının seslenildiğini işitti... Ağzına dayanan bir şişeden kana kana su içti ve zevklerin en doyulmazını yaşadı... Yeniden hayata dönmüştü.

Bundan birkaç dakika sonra ambarın bir köşesinde bir fenerin kör ışığında Augustus Barnard arkadaşına brığın denize açılmasından bu yana gemide olup bitenleri anlatıyordu.

Buraya kadar, tekrar ediyorum, bu hikâye kabul edilebilir; ancak “olağanüstülüğü” her türlü gerçekliğe meydan okuyan olaylara henüz gelmedik.

Grampus’un mürettebatı baba oğul Barnardlar dâhil otuz altı kişiydi. Augustus Barnard brığın yelken açtığı 20 Hazirandan sonra Arthur Pym’in saklandığı yere gelmek için birçok girişimde bulunmuş, ancak hepsi boşa çıkmıştı. Üç dört gün sonra gemide isyan patlak vermişti. İsyanı aşçı yönetiyordu – *Halbrane*’deki bizim Endicott gibi bir zenci. Ama izninizle hemen söyleyeyim ki o asla bir ayaklanmaya katılacak biri değildir.

Romanda sayısız olay anlatılır – Kaptan Barnard’a sadık kalan tayfanın çoğunluğunun katledilişi, sonra Bermudalar’a yaklaşılnca kaptanın dört adamıyla birlikte en küçük filikalardan birine bindirilip akıntıya bırakılışı. Bu talihsiz insanlardan bir daha haber alınamayacaktır.

Grampus’un halatçısı Dirk Peters müdahale etmemiş olsaydı Augustus Barnard da bu yazgıdan kurtulamazdı. Bir kürk tüccarıyla Kara Dağlar bölgesinden bir Yerli kadının oğlu olan Dirk Peters, Upsaroka kabilesinden bir melezdi. Kaptan Len Guy’ın Illinois’da bulmaya çalıştığı kişi işte bu Dirk Peters’ti.

Grampus, niyeti Güney denizlerinde korsanlık yapmak olan ikinci kaptanın kumandasında güneydoğuya doğru yol aldı.

Bu olayların ardından Augustus Barnard, Arthur Pym'i görmeye gelebilirdi. Ama ellerine kelepçe vurup ayaklarını bağlayarak kasara altına kapatmışlar ve aşçı, "gemi, gemi olmaktan çıkmadıkça" oradan çıkamayacağını söylemişti. Bununla birlikte, birkaç gün sonra kelepçesinden kurtulmuş, ambarla kasara altı arasındaki ince bölme tahtasını kesip, Kaplan'ın peşinde arkadaşının saklanma yerine ulaşmaya çalışmıştı. Arkadaşına ulaşmayı başaramamıştı, ama bereket versin köpek Arthur Pym'in kokusunu almıştı; bu da Augustus Barnard'ın aklına "Bunları kanımla yazıyorum – hayatta kalman kesinlikle ortaya çıkmama bağlı..." yazılı bir pusulayı Kaplan'ın boynuna bağlama fikrini getirmişti.

Bu pusula, bildiğimiz gibi, Arthur Pym'in eline geçen pusulaydı. Arthur Pym açlık ve susuzluktan ölmek üzereyken ambardaki yükler arasına dalmış ve elinden düşen bıçağın çıkardığı gürültü arkadaşının dikkatini çekmiş ve o da sonunda yanına gelebilmişti.

Bütün bu şeyleri Arthur Pym'e anlattıktan sonra Augustus Barnard isyancılar arasında bir bölünme yaşandığını sözlerine ilave etti. Kimileri *Grampus*'u Yeşil Burun Adalarına götürmek istiyor, kimileri – aralarında Dirk Peters da vardı – Pasifik Adalarına doğru yelken açmak istiyordu.

Sahibinin kudurdu sandığı Kaplan'a gelince, kudurmamıştı. Onu bu hale getiren çektiği korkunç susuzluktan ve Augustus Barnard onu

kasara altına götürrmeseydi belki de sonunda kuduracaktı.

Bundan sonra, ticari gemilerde –geminin güvenliğinin büyük ölçüde bağlı olduğu– istif yapmanın öneminin uzun uzadıya anlatıldığı bir bölüm geliyor. *Grampus*'ta istifleme gelişigüzel yapıldığından, geminin her yalpa vurmasında eşyaların yer değiştirmesi yüzünden Arthur Pym'in ambarda kalması tehlikeliydi. Augustus Barnard'ın yardımıyla kendine güvertelerin arasında mürettebatın kaldığı kabinlere yakın güvenli bir köşe buldu.

Bu arada melez, Kaptan Barnard'ın oğluna dostluk göstermekten geri kalmıyordu. Öyle ki Augustus kendi kendine geminin yeniden ele geçirilmesinde meleze güvenip güvenemeyeceğini sormaya başladı.

Nantucket'tan ayrılışlarının on üçüncü günü olan 4 Temmuzda, açıkta görülen küçük bir brik konusunda isyancılar arasında şiddetli bir tartışma yaşandı; kimileri peşine düşmek istiyordu kimileri gemiye ilişilmemesini. Bu çekişme sırasında, Dirk Peters'in de bağlı bulunduğu aşçının grubundan –ikinci kaptana karşı olan grup– bir tayfa öldü.

Gemide Arthur Pym de dâhil topu topu on üç kişi bulunuyordu.

Bu koşullar altındayken, yöreyi kasıp kavuran korkunç bir fırtına patlak verdi. Şiddetle yalpa vuran *Grampus* tahtalar arasındaki yarıklardan su alıyordu. Sürekli olarak pompa çalıştırmak, hatta su dolmasını önlemek için geminin ön tarafına yelkenlerden birini germek gerekti.

Bu fırtına 9 Haziranda sona erdi ve o gün Dirk Peters ikinci kaptandan kurtulma niyetini açığa vurdu; Augustus Barnard yardıma hazır olduğunu söyledi, ama Arthur Pym'den söz etmedi.

Ertesi gün, aşçının sadık taraftarlarından Rogers adlı bir tayfa kasılmalar içinde öldü; onu ikinci kaptanın zehirlemiş olduğundan kimsenin kuşkusu yoktu. Aşçının yalnızca dört adamı –biri Dirk Peters– vardı. İkinci kaptanın beş adamı vardı ve muhtemelen sonunda diğer grubu alt edeceklerdi.

Kaybedecek bir tek saat yoktu. Melez, Augustus Barnard'a artık harekete geçmenin zamanı geldiğini bildirdiğinde o da Arthur Pym'le ilgili her şeyi anlattı.

İkisi gemiyi yeniden ele geçirmenin yolları üzerinde konuşurken müthiş bir fırtına gemiyi yan yatırdı. *Grampus* içine çok büyük miktarda su dolmadan yeniden doğrulamazdı; sonunda mayistra yelkenine çift camadana vurarak gemiyi doğrultmayı başardılar.

İsyancılar aralarında barış yapmış olmakla birlikte, bu durum mücadeleye başlamak için uygun bir fırsat olarak görüldü. Karşı taraf dokuz kişiye kadar melezin tarafı sadece kendisi, Augustus Barnard ve Arthur Pym'den ibaretti. Silah olarak sadece melezde iki tabancayla bir hançer vardı. Bu yüzden ihtiyatla hareket etmek gerekiyordu.

Gemide bulunduğu isyancılar tarafından bilinmeyen Arthur Pym'in aklına başarı şansı olabilecek bir kurnazlık geldi. Zehirlenen tayfanın cesedi hâlâ güvertede yatıyordu, Pym düşündü

ki onun giysilerini giyinip bu batıl inançlı mürettebat arasında ortaya çıkacak olursa duydukları korku onları Dirk Peters'in insafına bırakabilirdi...

İyice karanlık çöktüğünde melez geminin kışına yöneldi. Dümendeki adamın üstüne atılıp olağanüstü kuvvetiyle adamı yakaladığı gibi küpeşeden denize attı.

Augustus Barnard'la Arthur Pym derhal onun yanına geldiler ve her ikisi de birer pompa koluyla silahlandılar. Dirk Peters dümencinin yerine geçerken, Arthur Pym de ölünün görüntüsüne bürünecek şekilde kılık değiştirdi, arkadaşıyla gidip başkasara iskelesine yakın bir yerde nöbetçi durdu. İkinci kaptan, aşçı ve tüm mürettebat oradaydı; kimi uyuyor, kimi içki içiyor ya da gevezelik ediyordu; tabanca ve tüfekleri hemen ellerinin altındaydı.

Fırtına bütün hızıyla devam ediyordu; güvertede ayakta durmak âdeta imkânsızdı.

Tam bu sırada ikinci kaptan, Augustus Barnard ile Dirk Peters'in başkasarasına getirilmesi emrini verdi; bu emir dümendeki adama –ki Dirk Peters'ten başkası değildi – iletildi. Melezle oğul Barnard kamaraya indiler ve Arthur Pym de ortaya çıkmakta gecikmedi.

Bu görüntünün etkisi müthiş oldu. Dirilen tayfanın görüntüsünden korkan ikinci kaptan ayağa fırladı, elleriyle havayı dövdü ve cansız yere serildi. O zaman Augustus Barnard, Arthur Pym ve Kaplan'ın yardımıyla Dirk Peters diğerlerinin üzerine saldırdı. Göz açıp kapayınca kadar – hayatı bağışlanan tayfa Richard Parker dışında – tümü yere serilmiş veya boğulmuştu.

Arthur Pym de ortaya çıkmakta gecikmedi.

Şimdi fırtına olanca gücüyle eserken, ambarındaki yedi ayak derinliğinde suyla bata çıka ilerleyen brîgi kullanmak için sadece dört kişi kalmışlardı. Grandi direğini kesmek zorunda kaldılar, sabah olunca da mizana direğini. Gündüz korkunçtu, geceyse daha da korkunç oldu! Dirk Peters'le üç

arkadaşı kendilerini halatlarla sıkı sıkıya bocur-gattan kalan parçaya bağlamasaldı, *Grampus*'un ambar kapaklarını silip süpüren muazzam dalgaların darbeleri altında denize sürüklenirlerdi.

Sonra romanda bu olayı izleyen, 14 Temmuzdan 7 Ağustos kadarki olaylar ayrıntılı bir şekilde anlatılır: Suyla dolu ambarda yiyecek avı; havayı zehirleyen ve ölüm rüzgârının oyuncağı kocaman bir tabut gibi geçip giden, ceset dolu gizemli bir gemi; açlık ve susuzluk işkencesi; kilere ulaşmanın olanaksızlığı; diğer üçünün hayatta kalması için feda edilecek kişiyi belirlemek üzere çöp çekilmesi ve kısa çöpü çeken kişinin Richard Parker olması; Dirk Peters tarafından bıçaklanan bu zavallının ölümü... yenilişi... Son olarak ambardan bir koyun budu, bir kavanoz zeytin ve bir kaplumbağanın çıkarılışı... Derken yükün yer değiştirmesi yüzünden *Grampus*'un giderek daha fazla yan yatması... Yöreyi kavuran korkunç sıcaklık yüzünden susuzluk insanın dayanamayacağı bir dereceye ulaşır... Augustus Barnard 1 Ağustosta ölür...

Ağustosun 3'ünü 4'üne bağlayan gece gemi alabora olur... Arthur Pym ve melez ters dönmüş geminin omurgasına tırmanır ve etraflarında dört dönen köpekbalığı sürülerinin ortasında, geminin dibine yapışmış olan midyelerle beslenmek zorunda kalırlar... Son olarak *Grampus* kazazedeleri en az 25° güneye sürüklendikten sonra, Liverpool'lu Kaptan William Guy komutasındaki *Jane* adlı uskuna tarafından kurtarılırlar...

Aşırılığın en uç noktalara vardırılmasına karşın, yine de bu olayların gerçekliğini kabul etmek

mantığa hakaret anlamına gelmez – bunlar bizi şaşırtmıyor, çünkü yazarı Amerikalı büyüleyici şair Edgar Poe. Ama bu noktadan sonraki olaylarda gerçekliğin hiç gözetilmediğini görürüz.

İngiliz uskunasına alınan Arthur Pym’le Dirk Peters’e çok iyi davranılır. On beş gün sonra çektikleri acılardan eser kalmaz, onları artık hatırlamazlar bile – “Unutma gücü sevinçten kedere, kederden sevince geçişin büyüklüğüyle orantılıdır”. Birbirini izleyen iyi ve kötü havalarla yoluna devam eden *Jane*, 13 Ekimde *Halbrane*’in izlediği yönün ters yönünde önce Prens Edward Adasını sonra Crozet Adalarını, daha sonra da on bir gün önce ayrıldığım Kerguelen Adalarını gördü.

Üç hafta fokbalığı avıyla geçmiş, yeterince fokbalığı avlanmıştı. İşte bu sırada *Jane*’in kaptanı, kendisiyle aynı adı taşıyan *Halbrane*’in kaptanının bulduğunu iddia ettiği ve William Guy’ın güneye denizlerine gitmek niyetinde olduğunu bildiren bir mektubu içeren şişeyi toprağa gömmüştü.

12 Kasımda uskuna Kerguelen Adalarından ayrıldı ve Tristan d’Acunha’ya gitmek üzere, şu anda bizim yaptığımız gibi, batıya doğru yol almaya başladı. Adaya on beş günde vardılar ve orada bir hafta kaldılar; 5 Aralıkta 53° 15’ güney enlemi ve 47° 58’ batı boylamında Aurora’ları aramaya çıktılar – ama bu adalar bulunamazdı, nitekim onlar da bulamadılar.

Jane 12 Aralıkta burnunu Güney Kutbu’na çevirdi. Ayın 26’sında ilk buzdağları görünmeye başladı.

1 Ocaktan 14 Ocak 1828’e kadar ilerlemekte zorlandılar, Kutup Dairesi’ni buzlar arasından

geçtiler ve sonra bankizin etrafından dönerek serbest denize $-81^{\circ} 21'$ güney enlemi ve 42° batı boylamında keşfedilen, hava sıcaklığı 47°F ($8,33^{\circ} \text{C}$), su sıcaklığı 34°F ($1,11^{\circ} \text{C}$) olan ünlü serbest denize- çıktılar.

Edgar Poe'nun burada hayal gücünün dizginlerini serbest bıraktığında herkes hemfikir olacaktır. Hiçbir denizci bu kadar güneye inmemiştir - hatta 1822'de 74. güney paralelini geçen İngiliz donanmasından Kaptan James Weddell bile.

Jane'in bu başarısı, inanmak zor olmakla birlikte, daha sonraki olayların yanında bu solda sıfır kalır. Arthur Pym -daha doğrusu Edgar Poe- bu olayları öyle doğallıkla anlatıyor ki gerçekliğinden kuşkulanmak kimsenin aklına gelmiyor. Onun kendisinin de gerçekten kutba ulaştığından hiç kuşkusu yoktu.

Her şeyden önce bu fantastik denizde hiçbir buzdağı görünmüyordu. Üstlerinden sürüler halinde sayısız kuş uçuyordu, bunlardan bir pelikan tüfekte vuruldu... Bir buz parçası üzerinde - daha başkaları da olmalıydı - devasa boyutta bir tür kutup ayısına rastladılar... Sonunda sancak tarafında kara göründü... Bu, çevre uzunluğu bir fersah kadar gelen bir adaydı; adaya *Jane*'in ortaklarından Bay Bennet'in onuruna Bennet Adası adı verildi.

Bu ada, Arthur Pym'in günlüğünde yazdığına göre $82^{\circ} 50'$ güney enlemi ve $42^{\circ} 20'$ batı boylamında yer alıyordu. Denizcilik haritalarına baktım, bu hayal ürünü verilerle kutup bölgesinde böyle bir ada tespit edemedim.

Doğal olarak uskuna güneye indikçe pusuladaki sapma azalıyor, hava ve su sıcaklığı artıyordu;

ciliğinde ilerleyerek, dibi siyah kumlu bir koyda, kıyıya bir mil uzaklıkta demir attılar ve Kaptan William Guy gemide rehineler tutmayı ihmal etmeden kayalıklar arasından kıyıya çıktı.

Arthur Pym'e inanılacak olursa, nasıl bir adadır bu Tsalal Adası! Ağaçları, gezegenimizin çeşitli yörelerindeki hiçbir ağaç türüne benzememektedir. Kayaları, çağımız mineraloglarının bilmediği bir tabakalaşma göstermektedir. Akarsu yataklarında berrak olmayan, bir bıçağın ağzıyla birbirinden ayrıldığında yeniden hemen bir araya gelmeyen yol yol damarlı bir sıvı akmaktadır!...

Adanın başlıca köyü olan Klock-Klock'a ulaşmak için üç mil yol yürünmelidir. Burada siyah postlardan oluşturulmuş son derece sefil barınaklar vardır sadece; evcil hayvanları bildiğimiz domuzlara benzeyen hayvanlarla, siyah yünlü bir tür koyun ve yirmi kadar çeşit kümes hayvanı, ehlileştirilmiş albatroslar, ördekler ve çok sayıda galapagos kaplumbağasıdır.

Klock-Klock'a vardıklarında Kaptan William Guy ve arkadaşları, korkutucu olmasa da gürültücü ve şamatacı olmaları nedeniyle hiç değilse uzak durulması gereken –Arthur Pym'in hesabına göre erkek, kadın ve çocuk on bin kişilik– bir nüfusla karşılaştılar. Sonunda, Too-Wit'in evinde uzunca bir süre kalındıktan sonra, güneyin başka hiçbir bölgesinde bulunmadığı kadar bol miktarda “*biche de mer*” –Çin'de çok aranan bir yiyecek– bulunan sahile döndüler. Gemiye yüklenmesi çok kârlı olurdu.

Bu konuda Too-Wit'le bir anlaşma yapılmaya çalışıldı. Kaptan William Guy ondan hangarlar

inşa etmesine izin vermesini istedi, uskuna kutba doğru yolculuğuna devam ederken, bunlardan birkaçında Jane'in mürettebatı kalıp *biche de mer* hazırlayacaktı. Too-Wit bu teklifi seve seve kabul etti ve yapılan anlaşmaya göre Yerliler bu değerli yumuşakçanın toplanmasına yardım edeceklerdi.

Bir ayın sonunda düzenlemeler tamamlandı-ğından, Tsalal'da kalacak olan üç kişi belirlendi. Yerlilerin davranışlarından kuşkuya düşmek için en ufak bir neden yoktu. Adadan ayrılmadan önce Kaptan William Guy bir kez daha Klock-Klock köyünü ziyaret etmek istedi, ihtiyat olarak gemide altı kişi bıraktı, topları doldurttu, aborda ağlarını yerine aldırđı, demiri her an alınacak duruma getirtti. Yerlilerin her türlü yaklaşma çabalarına şiddetle karşı koymalıydılar.

Too-Wit yüz kadar savaşçının eşliğinde ziyaretçileri karşıladı. Arthur Pym'in hiçbir yerde görmediğı bir tür sabuntaşı kayaktan oluşmuş tepeler arasındaki dar bir boğaza girdiler. Genişliği kırk, yüksekliği altmış, seksen ayak civarında olan bu geçit yılan gibi binlerce defa sağa sola kıvrılıyordu.

Kaptan William Guy'la adamları, geçidin pusuya çok elverişli olmasına rağmen korkmadan, birbirlerine çok yakın yürüyorlardı.

Sağda, biraz önde Arthur Pym, Dirk Peters ve Allen adlı bir tayfa yürüyordu.

Tepenin içine doğru uzanan bir yarığın önüne geldiklerinde, Arthur Pym cılız bir fındık ağacından salkımlar halinde sarkan fındıklardan birkaç tane toplamak için yarığa girdi. Fındık topladıktan sonra geri döndüğünde melezle Allen'in kendisini takip

etmiş olduklarını gördü. Üçü de yarıktan çıkmaya hazırlanıyorlardı ki ansızın şiddetli bir yer sarsıntısı oldu. Aynı anda sabuntaşı kütleler üzerlerine yıkıldı, canlı canlı gömüldüklerini düşündüler...

Canlı... üçü de mi?... Hayır! Allen döküntülerin altında öyle derine gömülmüştü ki artık soluk almıyordu.

Arthur Pym'le Dirk Peters dizleri üzerinde sürünerek ve avcı bıçaklarıyla yarık içinde yol açarak direnci biraz daha fazla olan şistli kilden bir çıkıntıya, sonra da mavi bir gökyüzü parçasının görüldüğü ağaçlıklı bir doğal platforma tırmanmayı başardılar.

Bulundukları yerden çepeçevre her tarafı görebiliyorlardı.

Bir toprak kayması olmuştu – yapay bir toprak kayması, evet! Yerlilerin yol açtığı yapay bir toprak kayması. Bir milyon tondan fazla taş ve toprak altında ezilen Kaptan William Guy'la yirmi sekiz arkadaşı yok olmuştu.

Her taraf, kuşkusuz civar adalardan, *Jane*'i yağmalama arzusuyla gelmiş adalı kaynaklıydı. Yetmiş kadar kayık *Jane*'e doğru kürek çekiyordu. Gemide bırakılan altı kişi ilk olarak kötü nişan alınmış bir borda ateşi açtı, sonra demir kırıntıları ve gülleyle yapılan ikinci borda ateşinin etkisi müthiş oldu. Yine de *Jane* istila edildi, savunucuları katledildi, sonra da gemi ateşe verildi – yangın sonucundan meydana gelen patlama bin kadar adalıyı öldürdü, bir o kadarını da sakatladı, geriye kalanlar *Tekeli-li! Tekeli-li!* diye haykırarak kaçıştılar.

Ertesi hafta boyunca Arthur Pym'le Dirk Peters yabani fındık, balaban kuşu eti, kaşıkotu yiye-

rek, varlıklarından haberleri olmayan Yerlilerin elinden kurtuldular. Sabuntaşı ve metalik tane-
cikli bir tür marn içine kazılmış, çıkışı olmayan
karanlık bir uçurumun dibinde bulunuyorlardı.
Bulundukları yeri araştırırken birbiri ardı sıra
birçok derin çukura indiler. Edgar Poe geometrik
yerleşimlerine göre bu çukurların bir krokisini
vermektedir. Bu krokilerden “beyaz olmak” an-
lamına gelen Arapça kökenli bir sözcükle “güney
bölgesi” anlamına gelen Mısır dilindeki ΠΦΥΡΗC
sözcüğü meydana çıkıyordu.

Görüldüğü gibi Amerikalı yazar burada inanıl-
mazlığın sınırına dayanmıştır. Bununla birlikte
Arthur Gordon Pym adlı bu romanı defalarca oku-
makla kalmadım, Edgar Poe’nun diğer yapıtlarını
da okudum. Bu dâhinin düşünce adamı olmaktan
çok duygu adamı olduğunu biliyordum. Eleştir-
menlerinden biri “Hayal gücü onda yeteneklerin
kraliçesidir... gizli ilişkileri ve olayların gerisinde-
ki esrarı, uyumu ve benzerliği fark eden yarı ilahi
bir yetenek...” demekte haklı değil miydi?

Kesin olan bir şey varsa, o da şudur: Bu kitap-
larda hiç kimse hayal gücünün ürünlerinden baş-
ka bir şey görmemiştir. O zaman, Kaptan Len Guy
gibi bir adam, deli olmadıkça, nasıl olur da tama-
men gerçek dışı olan olayları gerçek kabul eder?

Devam ediyorum:

Arthur Pym’le Dirk Peters bu çukurların için-
de kalamazlardı; birçok girişimden sonra tepenin
yamaçlarından birinden aşağı kaymayı başardı-
lar. Aşağı iner inmez de beş vahşinin saldırısına
uğradılar. Ama tabancaları ve melezin olağanüs-
tü gücü sayesinde dört adalı öldürüldü. Beşincisi,

kıyıya bağlanmış ve içinde üç iri kaplumbağa bulunan bir sandala ulaşan kaçaklar tarafından sürüklenerek götürüldü. Peşlerine düşen yirmi kadar adalı onları durdurmaya çalıştı, ama boşuna. Vahşiler geri püskürtüldüler ve içinde kürekleri bulunan kayık başarıyla açık denize çıkıp güneye doğru yöneldi.

Arthur Pym o sırada 83. güney enleminin ötesinde seyrediyordu. Mart başlarıydı, yani kutup kışı yaklaşıyordu. Batı yönünde beş altı ada gör-düler, ihtiyat gereği bunlardan uzak durdular. Arthur Pym'in fikrine göre kutba yaklaştıkça sıcaklık yavaş yavaş artıyordu. Kayığın üzerine dikilen iki küreğe yelken niyetine Dirk Peters'le arkadaşının birbirine bağlanmış gömleklerini gerdiler – gömleklerin beyaz rengi adı Nu-Nu olan Yerliyi dehşete düşürdü. Bu tuhaf yolculuk sekiz gün boyunca kuzeyden esen hafif bir rüzgâr altında, sürekli aydınlıkta, bir tek buz parçasının görülmediği bir denizde sürdü; zaten hava ve su sıcaklığının artması sayesinde Ben-net Adasının bulunduğu paralelden beri hiç buz görülmemişti.

Arthur Pym'le Dirk Peters yeni ve şaşırtıcı bir bölgeye girmişlerdi. Ufukta, *aurora australis*'ten kaynaklanıyora benzeyen ışıklarla yol yol alacalanmış açık gri bir buhar perdesi yükseliyordu. Güçlü bir akıntı yelin yardımına gelmişti. Kayık, süt görünümde, çırpıntılı ve fazlasıyla sıcak bir sıvının üstünde âdeta uçuyordu. Beyazımsı bir kül yağmaya başladı – bu, simsiyah iki sıra dişin üzerine kapanan dudakları titreyen Nu-Nu'nun korkusunu iki misline çikardı...

9 Mart günü bu kül yağmuru hacimce iki katına çıktı ve suyun sıcaklığı öyle yükseldi ki artık el değmiyordu. Güney ufkunu tamamen kaplayan buhar perdesi başı bulutlar arasında kaybolan bir kale duvarından aşağı sessizce dökülen sonsuz bir çavlanı andırıyordu...

On iki gün sonra tüm yörenin üzerine karanlık çökmüştü; bitip tükenmez kül yağmuru yağmaya devam eder ve suya değer değmez erirken antarktik denizin sütü andıran derinliklerinden zaman zaman fışkıran ışıklar yol yol karanlığı deliyordu...

Kayık, nedeni Arthur Pym'in anlatısında açıklanmayan çağlayana doğru baş döndürücü bir hızla yaklaşıyordu. Buhar örtüsü bazen yırtılıyor, ne oldukları tam olarak anlaşılamayan ve güçlü hava akımlarıyla sarsılan, karmakarışık görüntüler göze çarpıyordu...

Bu korkunç karanlıkta başlarının üzerinden devasa büyüklükte soluk beyaz renkli kuş sürüleri, sonu gelmez tekeli-li çıgıklarıyla geçiyordu; işte o zaman korkuların en dehşetlisine kapılan vahşi son nefesini verdi.

Ansızın çılginca bir hıza ulaşan kayık onu yutmak için ağzını açmış bekleyen bir uçurumun bulunduğu çağlayana doğru âdeta atıldı... Ama yollarının üzerinde, insan olamayacak büyüklükte, kefene sarılmış kocaman bir suret belirdi... Bu suretin teni kar gibi bembeyazdı...

İşte böyleydi Yeni Dünya'nın en büyük şairinin insan üstü dehasının yarattığı roman. Roman böyle sona eriyordu... Daha doğrusu sona ermiyordu. Benim fikrimce, böyle olağanüstü

maceralar için uygun bir son hayal edemeyen Edgar Poe, kahramanın “ani ve üzücü ölümüyle”, eksik kalan iki veya üç bölüm bulunursa yayımlanacağı umudunu ifade ederek anlatısını yarım bırakmıştır.

**Devasa büyüklükte soluk beyaz renkli
kuş sürüleri...**

VI “ARALANAN BİR KEFEN GİBİ”

Akıntıların ve rüzgârın yardımıyla *Halbrane*’in yolculuğu sorunsuz devam ediyordu. Hava böyle giderse on beş gün içinde Prens Edward Adasını Tristan d’Acunha’dan ayıran mesafe –yaklaşık iki bin üç yüz mil– lostromonun dediği gibi amuraları bir defa bile değiştirmeden aşılmış olacaktı. Hiç değişmeksizin güneybatıdan esen rüzgâr büyük çabalar pahasına zaman zaman yukarı yelkenlerin kısılmasını gerektiriyordu sadece.

Bununla birlikte Kaptan Len Guy manevra yapma işini Jem West’e bırakıyordu ve bu gözüpek denizci direkler yıkılacak gibi olmadıkça yelkenlere camadana vurmaya kalkışmıyordu. Ama korkmuyordum, böyle bir denizcinin idaresinde korkuya yer yoktu. Jem West’in gözü işinden başka bir şey görmezdi.

“Bizim ikinci kaptanımız gibisi bulunmaz,” dedi bir gün Hurliguerly, “amiral gemisine kumanda etmeyi hak ediyor o.”

“Elbette,” diye yanıt verdim, “bana gerçek bir denizci gibi görünüyor.”

“Bizim *Halbrane* de ne gemi, ama! Ne kadar sevinmeniz azdır, Bay Jeorling. Ve kaptanı hakkınızdaki fikrinden döndürdüğüm için bana müteşekkir olmalısınız.”

"Bu sonucu siz sağladıysanız, lostromo, size yürekten teşekkür ederim."

"Teşekkür etmelisiniz çünkü kaptanımız müşterek dostumuz Atkins'in söylediği her şeye karşın son derece tereddüt ediyordu. Ama ben onu ikna etmeyi başardım."

"Bunu unutmayacağım, lostromo, çünkü sizin müdahaleniz sayesinde Kerguelen'de sıkıntıdan patlamak yerine çok geçmeden Tristan d'Acunha'da olacağım."

"Birkaç güne kadar, Bay Jeorling. Ha, bu arada, işittiğime göre İngiltere'de ve Amerika'da, içinde makineler olan ve bir ördeğin ayak perdelerini kullandığı gibi kullanacağı çarkları bulunan gemiler yapıyorlarmış... Yapsınlar bakalım, bir işe yarar mı göreceğiz... Ama benim düşünceme göre bu gemiler asla serin ve orta hızda bir rüzgârın önüne düşmüş zarif bir firkateynle boy ölçüşemez! Azıcık rüzgâr olduktan sonra, Bay Jeorling, gemici çarkı ne yapsın!"

Lostromonun buharlı gemilerin deniz yolculuğunda kullanılması hakkındaki fikirlerine karşı çıkacak durumda değildim. Vapurlar henüz deneme aşamasındaydı ve pervane henüz çarkın yerini almamıştı. Geleceğe gelince, kim geleceği öngörebilirdi ki?...

Tam o anda aklıma *Jane*'in – Kaptan Len Guy'ın sanki böyle bir gemi varmış gibi, sanki kendi gözleriyle görmüş gibi bana sözünü ettiği *Jane*'in-Prens Edward Adasından Tristan d'Acunha'ya kadar yolu on beş günde aldığı geldi. Doğrudur, Edgar Poe rüzgârı keyfince estiriyor, istediği gibi bir denizde yüzdürüyordu gemiyi.

Bundan sonraki on beş gün boyunca Kaptan Len Guy bana bir daha Arthur Pym'den söz etmedi. Bu kahramanın güney denizlerinde yaşadığı maceralar konusunda bana sanki tek kelime etmemiş gibi davranıyordu. Zaten beni bunların gerçekliğine ikna etmeyi ummuşsa, vasat bir zekâyâ sahip olduğunu da kanıtlamış demekti. Tekrar ediyorum, sağduyu sahibi biri bu konuyu ciddi ciddi tartışmaya nasıl razı olabilirdi ki? Aklını yitirmedikçe, Kaptan Len Guy gibi özel bir konuyu kafaya takmadıkça, kimse – onuncu defa tekrar ediyorum – kimse Edgar Poe'nun anlatışında hayal ürününden başka bir şey bulamaz.

Bir düşünelim! Söz konusu anlatıya göre bir İngiliz uskunası 84. güney paralelinin ötesine geçecek, ama bu yolculuk büyük bir coğrafi başarı olarak kabul edilmeyecekti?... Arthur Pym Antarktika'nın derinliklerinden döndükten sonra Cook'un, Weddell'in, Biscoe'nun üzerinde bir yere yerleştirilmeyecekti?... Sözü edilen paralelin de ötesine geçen ona ve Dirk Peters'e, Jane'in bu iki yolcusuna en büyük payeler verilmeyecekti?... Peki ya onlar tarafından keşfedilen şu serbest denize ne demeli?...onları kutba doğru sürükleyen olağanüstü hızlı akıntılara?... alttan ısıtılan, el değdirilemeyecek denli anormal sıcaklıkta sulara?... bütün ufku kaplayan buhar perdesine?... ağzını açmış bekleyen çağlayana ve arkasında görülen insanüstü büyüklükte figürlere?...

Hem sonra bu inanılması güç olayları bir yana bıraksak bile, Arthur Pym'le melez bu kadar uzaktan nasıl geri dönmüşlerdi, Tsallal yapımı kayıkların onları nasıl Kutup Dairesi'nin ötesinden getire-

bilmişti, sonunda nasıl kurtarılıp memleketlerine geri getirilmişlerdi? Bütün bunları bilmeyi çok istiyorum. Bağırsız kürekli kırılgan bir kayıkla yirmi derecelik bir uzaklığı aşmak, bankizi yeniden geçmek, en yakın topraklara ulaşmak... nasıl oluyor da Arthur Pym'in güncesi dönüş yolunun olaylarından söz etmiyordu? Belki denecektir ki Arthur Pym anlatısının son bölümlerini teslim etmeden ölmüştür... Olsun! *Southern Literary Messenger*'ın editörüne tek kelime söylememiş olması inanılacak gibi mi?... Ya yıllarca Illinois'da yaşamış olan Dirk Peters niçin bu maceraların sonuyla ilgili ağzını açıp tek kelime etmemiştir?... Konuşmamakta ne gibi çıkarı vardır?...

Doğrudur, dediğine göre Kaptan Len Guy, romanda bu Dirk Peters'in yaşadığı söylenen Vandalia'ya gitmiş, ama onu orada bulamamıştı... Buna inanıyorum! Tıpkı Arthur Pym'in, tekrar ediyorum, Amerikalı şairin şaşırtıcı imgeleminden başka bir yerde var olmadığına inandığım gibi... Ve kabul edilebileceği üzere, romanında kurmaca kişilerin yanına birkaç da gerçek kişi katması bu dâhinin olağanüstü gücünü kanıtlamaz mı?

Bununla birlikte, onu anlıyordum, kafasını bu sabit fikre takmış olan Kaptan Len Guy'la yeniden tartışmaya kalkışır ve onu ikna etmeyecek bir kanıtlamaya girişirsem iyi karşılanmayacaktım. Her geçen gün karamsarlığı daha artan, daha içine kapanan kaptan gerekmedikçe uskunanın güvertesine çıkmıyordu. Çıktığındaysa, bakışlarıyla delmek istercesine güney ufkunu tanyordu...

Belki büyük yankılarla yol yol çizgili buhar perdesini, karanlıkların koyulttuğu gökyüzünü, sütümsü

denizin derinliklerinden fıskıran ı ışık huzmelerini ve çağlayanın döküldüğü uçurumların yolunu gösteren beyaz devî göreçeğine inanıyordu...

Ne garip bir takıntısı var şu bizim kaptanın! Bereket versin tüm diğer konularda zekâsı bütün açıklığını koruyordu. Denizciliğine gelince, kimse bu konuda eline su dökemezdi; korkularımın gerçekleşme olasılığı yok gibi görünüyordu.

Söylemeliyim ki bana daha ilginç gelen şey, Kaptan Len Guy'ın *Jane*'in sözde kazazedelerine gösterdiği ilginin sebebini keşfetmektir. Arthur Pym'in anlatısını gerçek saysak, İngiliz uskunasının kimsenin ötesine geçemediği paraleli aşmış olduğunu kabul etsek bile, bu gereksiz üzüntü neye yarardı? *Jane*'in mürettebatından herhangi biri, kaptanı veya subayları patlamadan ve Tsalal Adası Yerlilerinin giriştiği kıyımdan sağ kurtulmuş olsa bile, hâlâ hayatta olduklarını ummak makul olur muydu? Arthur Pym'in verdiği tarihlere göre bu olayların üzerinden on yıl geçmişti ve o zamandan beri bu zavallıların adalıların elinden kurtulduğunu kabul etsek bile bu şartlarda gereksinimlerini nasıl karşılamışlardı, sonuncusuna kadar yok olup gitmemişler miydi?...

Gördüğünüz gibi, hiçbir temele dayanmadığı halde ben de benzer varsayımları tartışmaya başladım. Az daha Arthur Pym, Dirk Peters ve arkadaşlarının, hatta güney denizlerindeki bankizlerin arkasında kaybolan *Jane*'in varlığına inanacaktım. Kaptan Len Guy'ın deliliği beni de mi etkisi altına alıyordu? Gerçekten de biraz önce, batıya doğru yol alan *Jane*'in rotasıyla Tristan

d'Acunha'ya doğru giden *Halbrane*'in rotası arasında bir karşılaştırma yapmadım mı?...

Eylülün 3'üydü. Bizi geciktirecek bir olay, bir deniz kazası meydana gelmezse üç gün sonra uskunamız liman yakınlarında olurdu. Öte yandan grubun en önemli adası öyle bir yüksekliğe sahipti ki iyi havalarda çok uzaktan görülürdü.

Bu gün sabahleyin saat on ile on bir arasında güvertede rüzgâr tarafında yukarı aşağı yürüyordum. Hafif çalkantılı bir denizin dalgaları üzerinde kayar gibi gidiyorduk. *Halbrane* sanki – Arthur Pym'in sözünü ettiği şu devasa albatroslardan – bir kuşa benziyordu, yelkeni andıran kanatlarını açmış, bütün mürettebatı uzaya taşıyordu. Evet! **Hayal gücü** kuvvetli biri için bu bir deniz yolculuğu değil, bir uçuştur ve çırpınanlar yelken değil kanattı.

Jem West bocurgatın yanında, trinketa yelkenini siper alarak ayakta durmuş, iskele tarafında iki üç mil ötede rüzgârt altında yüzen, küpeştelere abanmış birçok tayfanın parmaklarıyla gösterdiği bir nesneye dürbünüyle bakıyordu.

Bu, yüzeyi on metreye on iki metre olan düzensiz biçimli bir cisimdi, ortasında parlayan bir şişkinlik göze çarpıyordu. Bu kütle dalgaların keyfine göre inip çıkarak kuzeybatıya doğru gidiyordu.

Ön tarafa gidip bu nesneyi dikkatle inceledim.

Kulağıma, denizin getirdiği en önemsiz nesnelere bile büyük bir ilgi duyan mürettebatın sözleri geliyordu.

“Bu bir balina değil,” dedi yelkenci Martin Holt. “Yoksa, onu gördüğümüz andan bu yana en az bir iki defa su püskürttü.”

Jem West ... dürbünüyle bakıyordu.

“Elbette, bunun balinayla bir ilgisi yok,” diye onayladı kalafatçı Hardie, “belki, terk edilmiş bir geminin enkazıdır.”

“Şeytan götürsün onu!” diye haykırdı Roger. “Gece yarısı çarpışırsanız, yandığının resmidir. Ne olduğunu anlamadan denizin dibini boylarsınız!”

“Sana inanıyorum,” diye ilave etti Drap, “bu kalıntılar bir kayalıktan bile tehlikeli, bir gün burada, ertesi gün şurada, onlardan sakınmanın yolu yok...”

O sırada Hurliguerly yanıma yaklaşıp dirseklerini küpeşteye dayadı.

“Bu konuda sizin fikriniz nedir, lostromo?” diye sordum.

“Fikrimce, Bay Jeorling,” bu ne bir balina ne de bir gemi enkazı. Sadece bir buz parçası.”

“Bir buz parçası mı?” diye haykırdım.

“Hurliguerly asla yanılmaz,” diye doğruladı Jem West, “bu bir buz parçası, bir buzdağından kopup akıntılar tarafından buraya kadar sürüklenen bir parça...”

“Ne?” dedim, “45. paralele kadar mı?”

“Bu, görülmemiş bir şey değildir, bayım,” dedi ikinci kaptan. “Bir Fransız denizcinin, 1828’de Cape’in bulunduğu paralelde buzla karşılaşmış olan Kaptan Blossville’in sözlerine inanılırsa, buzlar bazen buralara kadar çıkar.”

“O zaman bu buz çok geçmeden erimez mi?...” diye sordum, İkinci Kaptan West’in beni bu kadar uzun bir konuşmayla onurlandırmış olmasının verdiği şaşkınlıkla.

“Büyük bir kısmı zaten erimiş olmalıdır,” diye karşılık verdi ikinci kaptan, “şu anda gördüğümüz şeyin milyonlarca tonluk bir buzdağından geriye kalanlar olduğu kesin.”

Kaptan Len Guy biraz önce güverte köşkünden çıkmıştı; Jem West'in etrafında toplanmış tayfa grubunu fark edince ön tarafa doğru geldi.

Alçak sesle birkaç kelime konuştuktan sonra ikinci kaptan dürbününü ona uzattı.

Kaptan Len Guy, dürbünü, şimdi uskunanın bir mil kadar yakınlaşmış olduğu yüzen nesneye doğru çevirdi ve bir dakika kadar inceledikten sonra:

"Bu bir buz parçası," dedi, "erimiş olması büyük şans, yoksa geceleyin *Halbrane*'e çarpacak olsa büyük zarar verirdi..."

Kaptan Len Guy'ın nesneyi ne kadar dikkatle incelediğini görmekten şaşkınlık duydum. Gözlerini âdeta gözbebeği haline gelmiş olan dürbünün okülerinden ayıramıyor gibiydi. Olduğu yere çivilenmiş gibi dakikalarca kaldı. Geminin sağa sola yalpalamasından, baş kış vurmasından etkilenmeden, güçlü kolları, alışkanlığı sayesinde buz parçasını objektifin görüş alanında tutmayı başarıyordu. Güneş yanığı yüzünde yer yer kırmızı lekeler, solgun lekeler görülüyor ve dudaklarından anlaşılmasız sözler dökülüyordu.

Birkaç dakika geçti. Hızla yol alan *Halbrane*, buz parçasını geçip gitmek üzereydi.

"Çeyrek dönüş yapılısın!" dedi kaptan, dürbünü gözlerinden indirmeksizin.

Aynı sabit fikri takıntı haline getirmiş olan bu adamın aklından neler geçebileceğini tahmin ediyordum. Güneydeki aysberglerden kopmuş olan bu buz parçası, sürekli olarak düşüncelerinin gezindiği yörelerden geliyordu. Onu daha yakından görmek... belki yaklaşmak... belki üzerinden herhangi bir şey almak istiyordu.

Bu arada, West'in emriyle lostromo iskota hatlatlarını hafifçe gevşetmiş, çeyrek dönüş yapan uskuna buz parçasına doğru yönelmişti. Çok geçmeden dört yüz metre kadar yakınına geleceğimiz buz parçasını inceleme fırsatını bulacaktım.

Görüldüğü kadarıyla buz parçasının ortasındaki tümsek her tarafından hızla eriyordu. Yüzeylerinden aşağı sınırlı sınırlı suların aktığı görülüyordu. Bu yıl havaların vaktinden önce ısındığı bu eylül ayında, güneş buzı eritmek, hatta erimeyi hızlandırmak için yeterli güce sahipti.

Besbelli gün sona ermeden akıntıların 45. paralele kadar sürüklediği bu buz parçasından geriye hiçbir şey kalmayacaktı.

Kaptan Len Guy buz parçasına sabit bakışlarla bakmaya devam ediyordu, ama artık dürbüne ihtiyacı yoktu. Buz eridikçe yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlayan yabancı bir cismi –beyaz buzun üzerinde yatan siyahımtırak bir şekli– hepimiz görmeye başlamıştık.

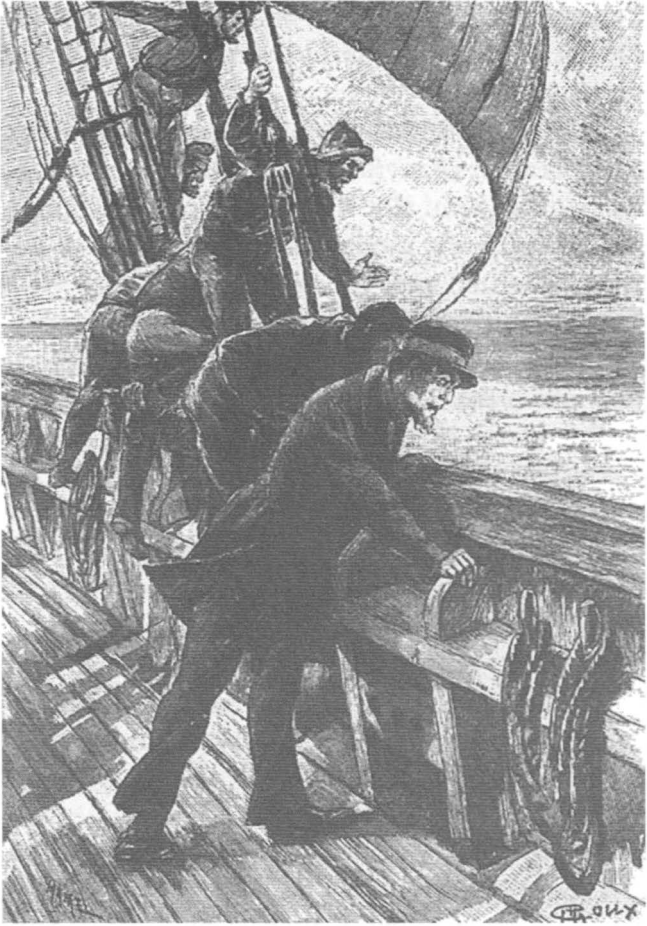
Dehşetle karışık büyük bir şaşkınlıkla önce bir kolun, sonra bir bacağın, ardından bir gövdenin, daha sonra da bir başın ortaya çıktığını gördük; adam çıplak olmayıp sefil giysiler içindeydi...

Bir an için kol ve bacaklarının hareket ettiğini, hatta elini bize doğru uzattığını sandım.

Mürettebat hep bir ağızdan bir çığlık atmaktan kendini alamadı.

Hayır! Bu beden hareket etmiyor, buzun yüzeyinde yavaş yavaş kayıyordu.

Kaptan Len Guy'a baktım. Yüzü, güney bölgelerinden buraya kadar sürüklenen cesedinki kadar solgundu!

**Kaptan Len Guy'ın yüzü cesedinki
kadar solgundu!**

Bu zavallı adamın cesedini almak için ne yapılması gerekiyorsa yapıldı – hem sonra birkaç nefesin onu hayata geri döndürüp döndürmeyeceğini kim bilirdi ki?... Her halükârda ceplerinde kimliğinin belirlenmesini sağlayacak bir şeyler

bulunabilirdi!... Sonra son bir duayla bu insan kalıntılarını denizde ölenlerin mezarı olan okyanusa verilebilirdi!...

Bir kayık indirildi. Her biri birer küreğe oturan tayfa Gratien ve tayfa Francis'le birlikte lostromo da kayıkta yerini aldı. Flok ve trinketa yelkenlerini yan çevirmek, randa yelkenini toplamak suretiyle yelkenleri aksi yönde kullanarak, Jem West uskunanın ilerleyişini durdurmuş, onu neredeyse hareketsiz bırakmıştı, gemi dalgalar üzerinde inip çıkıyordu.

Dalgaların aşındırdığı buz parçasının yanına yaklaşan kayığı gözlerimle izledim.

Hurliguerly hâlâ biraz direnç gösteren bir yere ayağını bastı. Gratian onun yanından buzun üstüne çıkarken, Francis aborda kancasıyla kayığı zaptediyordu.

Bu ikisi, cesede ulaşınca kadar sürünerek ilerlediler, sonra birisi cesedin bacaklarından, diğeri kollarından çekerek onu kayığa aldılar.

Birkaç kürek darbesiyle lostromo uskunaya geri döndü.

Tepeden tırnağa donmuş olan ceset, mizana direğinin dibine bırakıldı.

Kaptan Len Guy derhal ona doğru gitti ve tanımak ister gibi uzun uzadıya inceledi.

Ceset, kaba kumaş giysiler giymiş bir denizciye aitti; üzerinde bir yün pantolon, yamalı bir ceket, kalın pamuklu bir gömlek ve belini iki defa saran bir kemer vardı. Hiç kuşkusuz öleli aylar oluyordu – muhtemelen bu bahtsız akıntıyla sürüklenmeye başladıktan kısa bir süre sonra ölmüştü...

Uskunaya getirdiğimiz adam, saçlarının kırılmış olmasına karşın kırk yaşından fazla değildi. Zayıflığı ürkütücüydü – deriyle kaplı bir iskelet. Kutup Dairesi’nden bu yana en az yirmi derecelik bir yolculuk boyunca korkunç açlık işkencelerine uğramış olmalıydı.

Kaptan Len Guy, cesedin soğuk tarafından korunmuş saçını yüzünden öteye itmişti. Cesedin başını kaldırıp birbirine yapışmış gözkapaklarının altındaki gözlerine baktı ve hıçkırıklar arasında ağzından bir isim döküldü:

“Patterson... Patterson!”

“Patterson mu?” diye haykırdım.

Bana öyle geliyordu ki, bu isim çok yaygın olmakla birlikte belleğimde bir şeylerle bağlantılıydı!... ne zaman bu ismin söylendiğini işitmiştim? – ya da onu bir yerde mi okumuştum?

O zaman ayağa kalkmış olan Kaptan Len Guy bakışlarıyla yavaş yavaş ufku taradı, sanki geminin burnunun kutba çevrilmesi emrini verecekti...

Bu esnada, Jem West’in bir sözü üzerine lost-romo elini cesedin cebine daldırdı. Oradan bir bıçak, bir parça ip, boş bir tütün kutusu, sonra metal kalemli deri kaplı bir not defteri çıkardı.

Kaptan Len Guy geriye döndü ve Hurliguerly not defterini Jem West’e uzattığı anda,

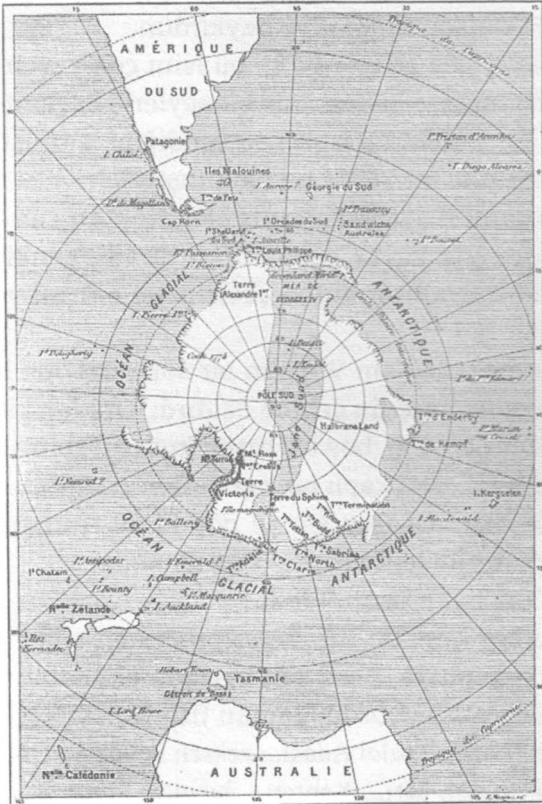
“Onu bana verin,” dedi.

Birkaç yaprak, rutubetin tamamen sildiği yazılarla kaplıydı. Ama son sayfada okunabilir kelimeler bulunuyordu; kaptan titreyen, yüksek bir sesle “Jane... Tsalal Adası... seksen üçüncü... Orada... on bir yıldan beri... Kaptan... hayatta kalan beş tay-

fa... acele yardımlarına koşulmalı..." sözlerini okuduğunda ne kadar heyecanlanmış olduğum kolaylıkla kestirilebilir.

Bu sözlerin altında bir isim... bir imza... Patterson...

Patterson!... o zaman anımsadım!... Bu Jane'in ikinci kaptanıydı... Arthur Pym'le Dirk Peters'i Grampus'un enkazından kurtaran bu uskunanın ikinci kaptanı... Tsalal Adasına kadar götürülen Jane'in... Adalı yerlilerin saldırısına uğrayan ve patlamayla yok olan Jane'in!...

Demek, bütün bunlar doğruymuş!... Demek, Edgar Poe ortaya bir edebiyatçı eseri değil, bir tarihçi eseri koymuştu!... Demek, Arthur Gordon Pym'in günlüğü gerçekten eline geçmişti!... Demek, aralarında dolaysız ilişkiler kurulmuştu!... Arthur Pym yaşıyordu, daha doğrusu yaşamıştı... o... gerçek bir kişi!... Peki, ölmüş müydü? – olağanüstü yolculuğunun hikâyesini tamamlayamadan, açıklanmayan koşullarda, ani ve üzücü bir ölümle!... Peki, Tsalal Adasından ayrıldıktan sonra arkadaşı Dirk Peters'le birlikte hangi enleme kadar gitmişti ve ikisi doğdukları topraklara, Amerika'ya nasıl dönebilmişti?...

Kaptan Len Guy'ı deli olmakla suçlayan ben, başım çatlayacak, deli olacağım sandım... Hayır, yanlış duymuştum... yanlış anlamıştım!... bu bana beynimin bir oyunuydu!...

Ama, sözleri bazı tarihlerle tam olarak uyuşan şu Patterson'ın, Jane'in ikinci kaptanının cesedi üzerinde bulunan kanıtları nasıl inkâr edecektim?... Ve özellikle de içimizdeki kendine en hâkim kişi olan West aşağıdaki cümle parçalarını okumayı başardığında hâlâ nasıl kuşku duyulabilirdi?

"3 Hazirandan bu yana Tsalal Adasının kuzeyinde sürükleniyorum... Kaptan William Guy'la Jane'in mürettebatından beş kişi... Hâlâ orada... Üzerinde bulunduğum buz parçası bankiz boyunca sürükleniyor... Yiyeceğim yakında bitecek... Haziranın 13'ünden beri... yiyecek içecek hiçbir şeyim kalmadı... Bugün... 16 Haziran... ölüyorum..."

Bu demek oluyordu ki Patterson'ın cesedi, Kerguelen'den Tristan d'Acunha'ya giderken yol-

da rastladığımız buzun üzerinde neredeyse üç aydır yatıyordu!... Ah! Neden *Jane*'in ikinci kaptanını kurtaramamıştık!... Bilmediğimiz, belki de hiçbir zaman bilemeyeceğimiz şeyleri –bu korkunç maceranın sırrını– söylerdi bize!

Bu kanıtlar karşısında boyun eğmeliydim. Patterson'ı önceden tanıyan Kaptan Len Guy, donmuş cesedi teşhis etmişti!... *Jane*'in kaptanı bir mola sırasında, içinde doğruluğuna inanmayı reddettiğim mektubun bulunduğu şişeyi Kerguelen'de toprağa gömerken kendisine eşlik eden de oydu!... Evet, İngiliz uskunasından kurtulanlar asla kurtarılma umutları olmaksızın on bir yıldan beri oradaydılar!...

O zaman aşırı uyarılmış zihnimde, bizim kaptanın Arthur Pym meselesini çağrıştıran her şeye karşı duyduğu bu ilgiyi açıklayacak iki ismin benzerliği belirdi.

Len Guy bana döndü, gözlerini üzerime dikip sadece şu sözleri söyledi:

“Şimdi inanıyor musunuz?...”

“İnanıyorum...” diye kekeledim, “ama *Jane*'in kaptanı William Guy'la...”

“*Halbrane*'in kaptanı Len Guy kardeşirler!” diye haykırdı, bütün mürettebatın işittiği yüksek bir sesle.

Sonra, bir kere daha bakışlarımızı buz parçasının yüzmekte olduğu yere çevirdik, ama güneş ışınları ve bu enlemdeki suların ortak etkisi kendini göstermişti; deniz yüzeyinde buzdan eser yoktu.

VII TRİSTAN D'ACUNHA

Dört gün sonra, *Halbrane*, Afrika denizlerinin büyük kazanı olarak tanımlanabilecek tuhaf Tristan d'Acunha Adasına yanaştı.

Hiç kuşku yok ki Antarktik Kutup Dairesi'nin beş yüz fersah uzağında Patterson'ın cesedinin görünmesi çok olağandışı bir olaydı! Şimdi de *Halbrane*'in kaptanıyla *Jane*'in kaptanı olan kardeşi, Arthur Pym'in gerçek yolculuğundan gelen bu hayaletle birbirlerine bağlanmıştı!... Evet! Bunlar gerçekdışı gibi görünüyordu... Ama bu anlattıklarımın sonra daha ne denebilir ki?...

Zaten bana inanılmazlığın sınırında görülen bir şey, Amerikalı şairin romanı gerçek çıkmıştı. İlk ruhum buna isyan etti... Kanıtları görmek istemedim!...

Sonunda gerçeği kabullenmek zorunda kaldım, son kuşku kırıntılarım da Patterson'ın cesediyle birlikte okyanusun dibini boyladı.

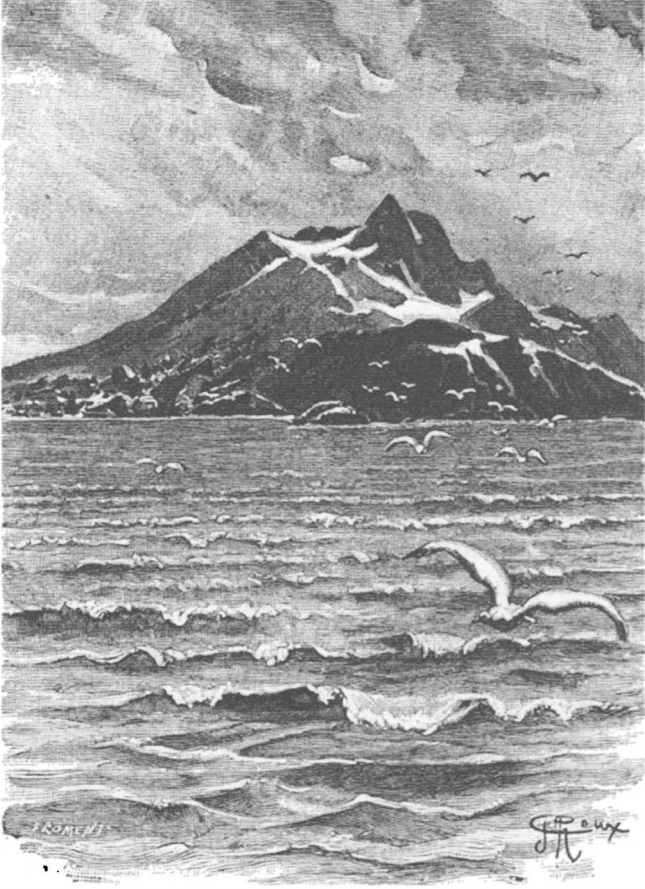
Üstelik bu dramatik ve gerçek hikâyeye kan bağıyla sadece Kaptan Len Guy bağlanmıyor –hemen sonra öğrendiğim gibi– bizim yelkenci de bağlanıyordu. Gerçekte Martin Holt, *Grampus*'daki en iyi denizcilerden birinin, Arthur Pym'le Dirk Peters'in Jane tarafından kurtarılmasından önce ölmüş olan birinin kardeşiydi.

Böylece 83. ve 84. güney paralelleri arasında, şimdi sayıları altıya inmiş olan yedi İngiliz denizcisi, Klock-Klock'taki Yerlilerin elinden –kim bilir hangi mucizeyle– kurtulmayı başarmış Kaptan William Guy, İkinci Kaptan Patterson ve *Jane*'in beş tayfası on bir yıldan beri Tsalal Adasında yaşıyordu!...

Şimdi Kaptan Len Guy ne yapacaktı?... Bu konuda en ufak bir kuşkuyla yer yoktu – *Jane*'in mürettebatından hayatta kalmayı başarmış olanları kurtarmak için hiçbir şeyden kaçınmayacaktı. *Halbrane*'in rotasını Arthur Pym'in sözünü ettiği enlemlere doğru çevirecekti. Onu, Patterson'ın defterinde yeri işaretlenen Tsalal Adasına kadar götürecekti... İkinci kaptanı Jem West, o nereye gitmesini emrederse oraya gidecekti... Mürettebatı kaptanlarını takip etmekte duraksamayacak, böyle bir yolculuğun içerdiği tehlikeler, insan gücünün sınırlarının dışına çıkmak korkusu onları durduramayacaktı... Kaptan'ın ruhu onlarla olacak... ikinci kaptanlarının gücü güçlerine güç katacaktı...

Şimdi Kaptan Len Guy'ın niçin gemisine yolcu almayı reddettiği, niçin bana rotasının kesin olarak belli olmadığını söylediği anlaşılıyordu; her an kutup denizlerine doğru gitmek için bir fırsat doğacağını umuyordu!...

Halbrane'in bu andan itibaren bu yolculuğa çıkmaya hazır olduğuna, Kaptan Len Guy'ın geminin yönünün güneye çevrilmesi emrini vereceğine inanmam için haklı nedenlerim vardı... Gemiye binmeden önce ettiğim sözlerden sonra, geminin beni Tristan d'Acunha'ya bırakmak için yoluna devam etmesi için ısrar etmeye hakkım olabilir miydi?...

Bununla birlikte, çok uzağında olmadığımız bu adadan su almak gerekiyordu. Orada, belki, açık denize ulaşmak için uskunayı buzdağlarıyla mücadele edebilecek duruma getirme fırsatı bulunabilirdi, mademki açık denizler 82. paralelin ötesinde, Cook'ların, Weddell'lerin, Biscoe'ların, Kemp'lerin ulaştıkları enlemlerin, şu sıralarda Amerikan donanmasından Yüzbaşı Wilkes'in dolaştığı enlemlerin çok ötesindeydi.

Bir defa Tristan d'Acunha'ya varınca, bir başka gemiye geçmeyi umabilirdim. Bundan başka, *Halbrane* böyle bir yolculuğa hazır olduğunda bile mevsim Kutup Dairesi'ni geçmesine henüz izin vermeyebilirdi. Gerçekte eylülün ilk haftasına ulaşılmamıştı, güney yarımküresi yazının bankizleri koparmasına ve buzları eritmeye başlamasına en az iki ay vardı.

Denizciler daha o zamandan biliyorlardı ki böylesi gözüpek girişimlerin kasımın ortalarından martın başına kadar başarı şansı olabilirdi. O zaman sıcaklık daha dayanılır oluyor, daha az fırtına çıkıyor, buzdağlarından büyük kütleler kopuyor, buz duvarında gedikler açılıyor ve bu uzak bölgelerde sürekli gündüz hüküm sürüyordu. *Halbrane*'in çiğnemesinin akıllıca olmayacağı sakınım kuralları vardı. Ayrıca, gerektiğinde, Tristan d'Acunha'nın su kaynaklarından suyunu almış, taze yiyecek stokunu yenilemiş olan uskunamız, onarımlar açısından güney Atlantik'teki bu kuş uçmaz kervan geçmez adalar grubuna göre daha donanımlı olan Falklandlara veya Amerika kıyılarına uğrayacak zamanı bulabilirdi.

Büyük ada, hava açık olduğunda, seksen beş doksan milden görülüyordu. Tristan d'Acunha hakkındaki bu bilgileri lostromodan öğrendim. Daha önce defalarca uğramış olduğundan buraları iyi bildiğini iddia ediyordu.

Tristan d'Acunha, düzenli güneybatı rüzgârlarının estiği bölgenin güneyinde yer alıyordu. İklimi yumuşak ve nemliydi, sıcaklık 25 °F'ın (sıfırın altında 4 °C civarında) altına inmiyor, 68 °F'ın (sıfırın üstünde 20 °C) üstüne çıkmıyordu.

Egemen rüzgârlar batıdan ve kuzeybatıdan, kışın da –ağustos ve eylül– güneyden esen rüzgârlardı.

Ada'da 1811'den itibaren Amerikalı Lambert ve onun yanı sıra memeli deniz hayvanı avlamak için gerekli araç gerece sahip daha başka yurttaşları yaşamaya başladı. Adaya onlardan sonra Sainte-Helene denizlerini gözetlemekle görevlendirilmiş İngiliz askerleri geldiler ve ancak 1821'de Napoleon'un ölümünden sonra gittiler.

Tristan d'Acunha otuz kırk yıl kadar sonra Avrupalı, Amerikalı ve Cape'ten gelmiş Hollandalı yüz kadar güzel insandan oluşan bir nüfusu barındırıyordu; bu insanlar ataerkil bir şefin –en fazla çocuğu olan ailenin babası– yönetiminde yaşıyorlardı ve sonunda Büyük Britanya'nın egemenliğine girmeyi kabul ettiler, ama *Halbrane*'in uğramaya hazırlandığı 1839'da durum böyle değildi.

Hemen kendi kişisel gözlemimi belirteyim ki Tristan d'Acunha'nın sahipliği tartışma konusu olmaya değmezdi. Bununla birlikte "Hayat Toprağı" adını XVI. yüzyılda almıştı. Bu adaların özel bir florası varsa, bu floranı eğretili, kibritotu, taneli bir diken, dağların eteklerini bir halı gibi kaplayan hasırotu oluştuyordu. Faunasına gelince sığır, koyun, domuz tek zenginliğini ve Sainte-Helene'le yaptığı ticaretin konusunu oluşturur. Bir tek sürüngenin, bir tek böceğin bulunmadığı ve ormanlarının sadece pek tehlikeli olmayan kedigillerden bir hayvanı –vahşileşmiş bir kedi– barındırdığı doğrudur.

Adada bulunan tek ağaç on sekiz yirmi ayak boyundaki bir kara eriktir. Bununla birlikte akınlar yakmaya yetecek kadar ağaç taşır buraya.

Sebze olarak sadece lahana, pancar, soğan, şalgam ve balkabağı, meyve olarak da armut, şeftali ve pek fazla kaliteli olmayan bir üzüm vardır. İlave etmeliyim ki kuş avı meraklıları sadece martı, fırtınakuşu, penguen ve albatros la yetinmek zorunda kalır. Tristan d'Acunha ornitolojisinin kuş meraklısına sunacağı şey küçük bir eşantiyondan öteye gidemez.

5 Eylül gününün sabahı en önemli adanın yüksek volkanının –krateri küçük bir gölün havzası olan bin iki yüz toise yüksekliğinde, başı karlı bir dağ– görüldüğü haberi verildi. Ertesi gün, daha yaklaşmış olduğumuzdan, eski lavların oluşturduğu bir buzultaş sahası gibi uzanan döküntüleri seçebildik.

Bu mesafede, su yüzeyi devasa boyutlardaki su yosunuyla, boyları altı yüzle bin iki yüz ayak arasında değişen, fıçı kalınlığında bitkisel halatlarla çizgi çiziydi.

Burada şunu da söylemeliyim ki buz parçasını gördüğümüz günden sonraki üç gün içinde Kaptan Len Guy güverteye sadece ölçüm yapmak amacıyla çıktı. İş bitir bitmez kamerasına dönüyordu ve yemek saatleri dışında bir daha onu görme fırsatı bulamıyordum. Kaptanı gömüldüğü dilsizliğe benzer suskunluktan çekip çıkarmanın olanağı yoktu. Jem West bile bu konuda başarılı olamadı. Ben de herhangi bir çaba göstermedim. Kanımca, Kaptan Len Guy'ın bana yeniden kardeşi William'dan, onu ve arkadaşlarını kurtarmak için yapmayı düşündüğü girişimlerden söz edeceği saat gelecekti. Şimdi, tekrar ediyorum, mevsim göz önünde bulundurularak, 6 Eylül günü

uskunanın büyük adanın yakınlarında, kuzeybatı kıyısında, Falmouth Körfezi'nde Ansiedling'de – tam olarak, Arthur Pym'in anlatısında Jane'in demir attığı belirtilen yer– on sekiz kulaç derinliğe demir attığı şu an bu saat henüz gelmemiştir.

Büyük ada dedim, çünkü Tristan d'Acunha daha az önemli iki adayı daha kapsar. Sekiz fersah kadar güneybatıda İnaccessible Adası ve bunun beş fersah güneydoğusunda Nightingale Adası yer alır. Bu adalar grubunun hepsi 37° 5' güney enlemi ve 13° 4' batı boylamında bulunur.

Bu adalar yuvarlaktır. Kuş bakışı görünümü, çevre uzunluğu on beş mil olan ve en ortasında düzgün görünümlü bir volkan bulunan açılmış bir şemsiyeye benzer.

Bu adalar grubu az çok bağımsız bir okyanus alanı oluşturur. Adalar grubuna, kendisini keşfeden Portekizlinin adı verilmiştir. Hollandalıların 1643'teki, Fransızların 1767'deki keşiflerinden sonra birkaç Amerikalı bu yörede çok bol bulunan ayıbalığı avı için buraya yerleşti. Sonunda İngilizler onların yerini almakta gecikmediler.

Jane'in buraya uğradığı dönemde, Glass adlı eski bir İngiliz topçu onbaşı, Cape'le alışveriş yürüten yirmi altı kişilik küçük bir koloniyi yönetmekteydi, ellerinde gemi olarak sadece orta tonajlı bir uskuna vardı. Biz vardığımızda Glass'ın elli kadar tebaası vardı ve Arthur Pym'in işaret ettiği gibi "Britanya hükümetinin her türlü yardımının dışındaydı".

Derinliği bin iki yüzle bin beş yüz kulaç arasında değişen bir deniz bu grubu çevreler, kıyılarını yalayan ekvator akıntısı batıya doğru uzaklaşır.

Sürekli güneybatıdan esen rüzgârların etkisi altındadır. Fırtınaların burayı kasıp kavurmasına az rastlanır. Kışın akıntıda sürüklenen buzlar sık sık adaların bulunduğu paraleli on derece kadar geçer, ama asla Sainte-Helene'in bulunduğu paralele kadar inmez – balinalar da bu kadar sıcak suları aramaya eğilimli değildir.

Bu üç adanın birbirlerine göre konumları bir üçgen oluşturur; aralarındaki onlarca mili bulan geçitler gemilerin kolaylıkla geçip dönmesine elverişlidir. Kıyılarına kolay yanaşılır ve etrafında denizin derinliği yüz kulaç kadardır.

Halbrane'in adaya varmasından sonra eski onbaşıyla ilişki kuruldu. Glass'ın çok dostane davrandığı görüldü. Len Guy'ın su fiçilerinin doldurulması, taze et ve çeşitli sebzeler temin edilmesi görevini verdiği Jem West, Glass'ın nezaketinden çok hoşnut kaldı ve Glass'a beklediği cömert ödeme seve seve yapıldı.

Bununla birlikte, vardığımızda gördük ki Tristan d'Acunha, *Halbrane*'in Antarktik okyanusta yapılması düşünülen yolculuğa hazırlanması için gerekli olanaklara sahip değildi. Ama gıda temini bakımından, Tristan d'Acunha'nın gemicilerce ziyaretinin yararlı sonuçlar vereceği kesindi. Önceki sakinleri bu grup adaları evcil hayvan türleri bakımından oldukça zenginleştirmişti: Koyun, domuz, sığır, kümes hayvanları. Oysa *Industry*'ye kumanda eden Amerikalı Kaptan Patten geçen yüzyılın sonunda buralarda birkaç yaban keçisinden başka hayvan görmemişti. Patten'dan sonra Amerika briği Betsey'in kaptanı Colquhouin buraya, verimli bir toprakta yetişmesi garanti olan

soğan, patates ve daha başka sebzeleri ekti. En azından Arthur Pym anlatısında böyle diyor; ona inanmamak için hiçbir neden yok.

Şimdi Edgar Poe'nun kahramanından, varlığından kuşku duymadığım bir insan olarak söz ettiğim fark edilmiş olmalıdır. Kaptan Len Guy'ın beni bu konuda yeniden sorguya çekmemesine de şaşıyordum. Patterson'ın not defterinin okunmasıyla elde edilen doğruluğu su götürmez bilgilerin durum için uydurulmuş bilgiler olmadığı açıktı, hatamı kabul etmemem çok yersiz olurdu.

Zaten birazcık tereddüdüm kalmış idiyse bile, bir başka ve çürütülemez tanıklık *Jane*'in ikinci kaptanının sözlerinin üzerine bindi.

Demir attığımızın ertesi günü siyahımsı kumlu bir plajdan *Ansiedlung*'a çıkmıştım. Aklıma böyle bir plajın, sakinlerinin şiddetli kasılmalarla bağırıp çağırmalarına ve kendilerinden geçmelerine yol açan beyaz rengin görülmeyip sadece bu yas renginin görüldüğü *Tsalal* Adasındaki plaj olup olmayacağı fikri bile geldi. Bazı özelliklerine olağanüstü özellikler vererek Arthur Pym bir yanılısamanın oyuncağı olmuş olmaz mıydı?... *Halbrane* *Tsalal* Adasına ulaşmayı başaracak olursa, ancak o zaman öğrenecektik işin aslını...

Eski onbaşı Glass'la karşılaştım – güçlü kuvvetli, pek fazla yıpranmamış, oldukça kurnaz görünümlü ve kabul etmeliyim ki altmış yaşın zekâsına pek zarar vermediği biriydi. Cape'le ve Falklandlarla yaptığı ticaretten bağımsız olarak ayıbalığı derisi ve deniz hayvanlarının yağıyla birtakım işler çeviriyor ve epey de kazanıyordu.

Kendi kendini vali olarak atamış ve küçük kolonice de kabul görmüş olan Glass çene çalmaya can atıyor gibi görüldüğünden, pek zahmet çekmeden ilk görüşmemizde birçok bakımdan ilginç olacak bir sohbete giriştim.

“Tristan d’Acunha’ya sık gemi uğrar mı?” diye sordum.

“Bize gerekli olduğu kadar, bayım,” diye karşılık verdi, arkasında ellerini ovuşturarak – belli ki çoktandır alışkanlık edinmişti bunu.

“Yaz mevsiminde mi?” diye ilave ettim.

“Evet... yaz mevsiminde, sanki bizim buralarda başka mevsim varmış gibi!”

“Ne mutlu size, Bay Glass! Ama ne yazık ki Tristan d’Acunha’da bir tek liman yok, bir gemi açığa demirlemek zorunda kaldığında...”

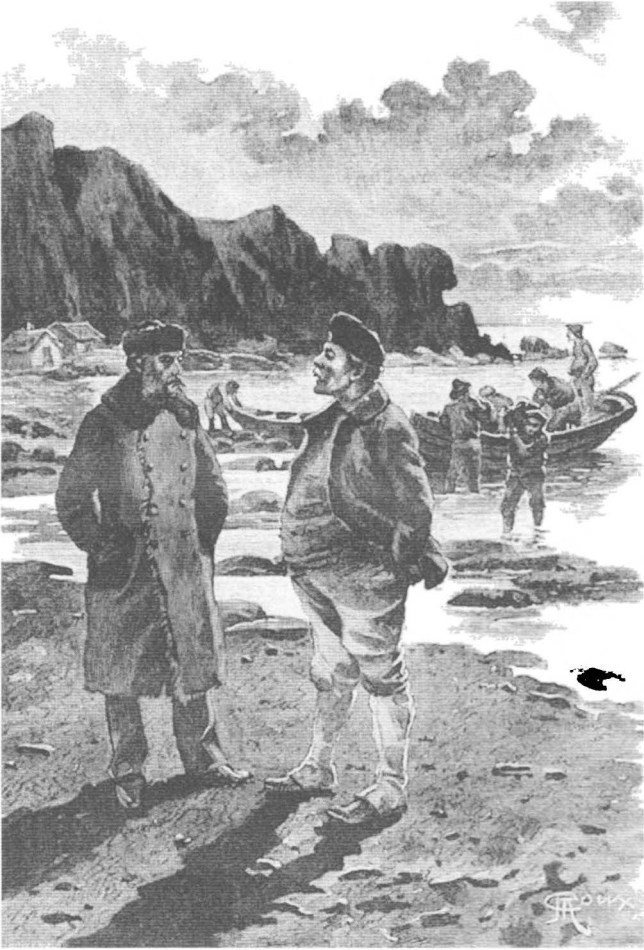
“Açığa mı, bayım?...Açıkla ne demek istiyorsunuz?...” diye haykırdı eski onbaşı, kendine duyduğu büyük özsaygıyı gösteren bir hareketle.

“Demek istiyorum ki Bay Glass, boşaltma için bir rıhtımınız olsaydı...”

“Doğa bize rüzgârlardan korunan, kayaların karşısına gelip demir atmanın bu kadar kolay olduğu böyle bir körfez vermişken, neye yarar bu?... Hayır, bayım, hayır! Tristan’ın bir limanı yok! Tristan onsuz da edebilir!”

Bu dürüst adama niçin karşı çıkacaktım? Monaco Prensinin haklı olarak prensliğinin küçüklüğüyle gururlanması gibi, o da adasıyla gurur duyuyordu...

Israr etmedim, şundan bundan konuşmaya devam ettik. Bay Glass, adanın ortasındaki volkanın yanısına kadar çıkan sık ormana benim için bir gezinti düzenlemeyi önerdi.

“Açıkla ne demek istiyorsunuz?...”
diye haykırdı eski onbaşı.

Ona teşekkür ettim ve teklifini kabul etmediğim için beni bağışlamasını istedim. Zamanımı bazı mineralojik araştırmalarla geçirmek istiyordum. Ayrıca erzak temini tamamlanır tamamlanmaz *Halbrane* yelken açacaktı.

“Kaptanınızın acayip acelesi var,” dedi Vali Glass.

“Öyle mi görüyorsunuz?...”

“Öyle acelesi var ki ikinci kaptanı benden deri ve yağ satın almanın sözünü bile etmiyor...”

“Bizim sadece taze yiyecek ve suya ihtiyacımız var, Bay Glass.”

“Pekâlâ , bayım,” diye yanıt verdi biraz gücemiş olan vali, “*Halbrane*’in almadığını diğer gemiler alır!...”

Sonra yeniden söze girişerek:

“Bizden ayrıldıktan sonra geminizi nereye gidecek?...”

“Onarım için Falklandlara.”

“Siz, bayım, öyle sanıyorum ki siz sadece bir yolcusunuz!...”

“Dediğiniz gibi, Bay Glass. Birkaç hafta Tristan d’Acunha’da kalma niyetindeydim hatta. Ama bu tasarıdan vazgeçmem gerekti...”

“Bunu duyduğuma üzüldüm, bayım,” dedi vali. “Başka bir geminin gelmesini beklerken size konukseverliğimizi göstermekten memnun olurduk...”

“Konukseverliğinizin gözümde büyük bir değeri var,” diye yanıt verdim, “ne yazık ki bundan yararlanamayacağım...”

Gerçekten de, kesin kararım uskunadan ayrılmamaktı. Buradaki molası sona erer ermez uskuna, Antartik denizlere yapacağı yolculuk için gerekli hazırlıkları tamamlayacağı Falklandlara çevirecekti yönünü. Beni Amerika’ya götürecek bir gemiyi çok gecikmeden bulabileceğim Falklandlara kadar onunla gidecektim; Kaptan Len

Guy'ın beni oraya kadar götürmeyi reddetmeyeceğinden emindim.

Bu niyetimden söz ettiğim eski onbaşı belli bir sıkıntıyla;

"Aslında şu sizin kaptanınızın suratını görmüş değilim..." dedi.

"Hiç sanmıyorum ki karaya çıkmayı düşünsün, Bay Glass."

"Hasta mı?"

"Bildiğim kadıyla, değil. Yerine yardımcısını gönderdiğine göre sizin için ne fark eder ki?..."

"Ne konuşkan biri, ama!... Ağzından iki çift laf almak için insanın göbeği çatlıyor!... Bereket versin kuruşlar kesesinden lafların ağzından çıktığından daha kolay çıkıyor!"

"Bu, önemli, Bay Glass."

"Dediğiniz gibi, Bay? ..."

"Bay Jeorling, Connecticut'tan."

"Güzel... Şimdi adınızı biliyorum... *Halbrane*'in kaptanının adına gelince hâlâ öğreneceğim..."

"Adı, Guy... Len Guy..."

"İngiliz mi?"

"Evet, İngiliz."

"Zahmet edip bir yurttaşının ziyaretine gelebilirdi, Bay Jeorling!... Ama, durun bir dakika... Bu adı taşıyan bir kaptanla daha önce ilişkim olmuştu... Guy... Guy..."

"William Guy mı?" diye sordum.

"Tastamam. William Guy..."

"Jane'e kumanda eden?..."

"Evet, Jane! Ta kendisi."

"On bir yıl önce Tristan d'Acunha'ya uğrayan bir İngiliz uskunası?..."

“On bir yıl, Bay Jeorling. Londra’dan Berwick’in kaptanı Jeffrey 1824’te beni bulduğunda tam yedi yıldır adada yaşıyordum. Bu William Guy’ı çok iyi anımsıyorum, yüzü gözlerimin önünde... dürüst bir adam, açık sözlü biri... ona çok miktarda fok-balığı derisi sattım. Tam bir beyefendiye benziyordu... biraz gururlu ... iyi huylu.”

“Ya, Jane?...” diye sordum.

“Onu Halbrane’in demir attığı aynı yere demirlemiş olarak görüyorum... ince uzun yapısıyla yüz seksen tonluk güzel bir gemiydi... Liverpool limanına kayıtlı ince uzun bir gemi...”

“Evet... bu doğru... bütün bunlar doğru,” diye tekrarladım.

“Peki, Jane hâlâ yüzmeye devam ediyor mu, Bay Jeorling?

“Hayır, Bay Glass.”

“Battı mı?...”

“Öyle de denebilir; ve mürettebatın büyük bir bölümü de onunla birlikte yok oldu!”

“Bu felaketin nasıl meydana geldiğini bana söyler misiniz, Bay Jeorling?...”

“Seve seve, Bay Glass. Jane, Tristan d’Acunha’dan ayrıldıktan sonra, William Guy’ın aldığı bilgilere göre Auroralar’ın ve diğer adaların bulunduğu bölgeye doğru yelken açtı...”

“O bilgileri benden almıştı, Bay Jeorling,” diye araya girdi eski onbaşı, “peki, bu eski adaları... Jane’in bulup bulamadığını öğrenebilir miyim?...”

“Hayır! William Guy bu yörede haftalarca kılıp, direğin tepesinde sürekli bir gözcüyle batıdan doğuya bölgeyi taramasına karşın ne diğer adaları ne de Auroralar’ı bulabildi.”

“Adaların yerini ıskalamış olmalı, Bay Jeorling, çünkü kuşkulanılmayacak birçok balina avcısının sözlerine inanmak gerekirse bu adalar var; ve adalara benim adımları vermek bile söz konusu edilmişti...”

“Bu çok yerinde olurdu,” diye kibarca yanıtladım.

“Bir gün bu adalar bulunamazsa çok yazık olur,” dedi vali, kendini beğenmişliğini ele veren bir ses tonuyla.

“O zaman,” diye yeniden söze başladım, “Kaptan William Guy, *Jane*’de bulunan bir yolcunun yüreklendirmesiyle, çoktandır aklının bir köşesinde yatan bir projeyi gerçekleştirmeye karar verdi...”

“Arthur Gordon Pym,” diye haykırdı Glass, “ve Dirk Peters adında bir arkadaşı; her ikisini de uskuna denizden kurtarmıştı...”

“Onları da mı tanıyorsunuz, Bay Glass?” diye sordum heyecanla.

“Evet onları da tanıyorum, Bay Jeorling!... Bu Arthur Pym maceraya doymayan tuhaf biriydi – gözünü budaktan sakınmayan bir Amerikalı... Aya bile gidebilecek biri... Oraya gitmiş midir, acaba?...”

“Hayır, Bay Glass, ama yolculuğu sırasında William Guy’ın uskunası, anlaşıldığına göre, Kutup Dairesi’ni aştı, buz duvarını geçip daha önce hiç kimsenin inemediği kadar güneye indi...”

“İşte başarı diye buna derim ben!” diye haykırdı Glass.

“Ne yazık ki,” diye yanıt verdim, “*Jane* asla geri dönmedi...”

“Peki, Bay Jeorling, Arthur Pym’le Dirk Peters – altı kişiyle baş edebilecek güçteki bir Yerli melez – öldüler mi?”

“Hayır, Bay Glass, Arthur Pym’le Dirk Peters *Jane*’in mürettebatının çoğunluğunun kurbanı olduğu bu felaketten sağ kurtuldular. Hatta Amerika’ya geri döndüler... ama nasıl, bilmiyorum... Dönüşlerinden bir süre sonra Arthur Pym bilmediğim şartlarda öldü. Meleze gelince, bir zaman Illinois’da yaşadıktan sonra bir gün hiç kimsese haber vermeden çekip gitti, bir daha da izine rastlayan olmadı.”

“Ya, William Guy?...” diye sordu Bay Glass.

Jane’in ikinci kaptanı Patterson’ın cesedini bir buz parçasının üzerinde nasıl bulduğumuzu anlattım ve *Jane*’in kaptanı ile beş tayfanın, kutba yedi derece mesafedeki adalardan birinde hâlâ yaşadıklarına inandığımı ilave ettim.

“Ah! Bay Jeorling,” diye haykırdı Glass, “bir gün William Guy’la arkadaşları kurtarılabilecek mi acaba? Bana çok dürüst insanlar gibi görünmüşlerdi.”

“İşte bu, *Halbrane*’in hazır olur olmaz girişeceği iş, çünkü Kaptan Len Guy, William Guy’ın öz be öz kardeşi...”

“Bu mümkün mü, Bay Jeorling?” diye haykırdı Bay Glass, “Her ne kadar Kaptan Len Guy’ı tanıımıyorsam da iki kardeşin birbirlerine hiç benzediklerini söyleyebilirim – hiç değilse Tristan d’Acunha’nın valisine karşı tavırları bakımından!...”

Eski onbaşının, kendisini ziyaret etmeyen Len Guy’ın kayıtsızlığına güvenmiş olduğunu görü-

yordum. Düşünülecek olursa, o, bu bağımsız adanın hükümranıydı ve gücü iki komşu adaya, Inaccessible ve Nigtingale'e kadar uzanıyordu. Ama, kuşkusuz, mallarını değerlerinin yüzde yirmi beş fazlasına satmış olduğu düşüncesiyle avunuyordu.

Bir şey kesindi; Kaptan Len Guy'ın karaya çıkmaya hiç niyeti yoktu. Jane'in güney denizlerine açılmadan önce Tristan d'Acunha'nın bu kuzey-batı sahillerinde demirlemiş olduğunu bilmiyor olamayacağına göre bu davranışı çok garipti. Kardeşiyle el sıkışan son Avrupalıyla ilişki kurması beklenirdi kuşkusuz.

Bununla birlikte, karaya çıkan sadece Jem West'le adamları oldu. Uskunanın yükünü oluşturan kalay ve bakır madenlerini alelacele boşaltılar ve ardından gerekli erzakı, vs. gemiye yükleyip, fıçıları suyla doldurdular.

Bütün bu süre boyunca Kaptan Len Guy gemide kaldı, güverteye bile çıkmadı. Kamarasının camlı penceresinden sürekli olarak masasına eğilmiş olduğunu görüyordum.

Haritalar yayılmış, kitaplar açılmıştı. Bu haritaların güney bölgelerin haritaları olduğuna kuşku yoktu, kitaplarsa Jane'in bu gizemli güney bölgelerinde yaptığı yolculukları anlatıyordu.

Masanın üzerinde bir de yüzlerce defa okunmuş bir kitap vardı. Kenarlarına kurşun kalemle çok sayıda not yazılmış sayfaların uçları kıvrılmıştı... Ve kapağının üzerinde yaldızlı harflerle kitabın adı parlıyordu: *Arthur Gordon Pym'in Maceraları*.

VIII FALKLAND ADALARI'NA DOĞRU

8 Eylül akşamı Ekselansları, Tristan d'Acunha Takımadaları Genel Valisi'nden – eski İngiliz topçu onbaşı Glass'ın kendine verdiği unvan böyleydi – iznini istedim. Ertesi gün şafak sökmeden *Halbrane* yelken açtı.

Elbette Kaptan Len Guy'dan Falkland Adalarına kadar gemide yolcu olarak kalma iznini almıştım. Bu, sadece on beş günde alınabilecek iki bin millik bir yolculuktu; yeter ki Kerguelen'den Tristan d'Acunha'ya kadarki yolculuğumuz gibi kolay geçsindi. Kaptan Len Guy bu isteğime hiç şaşırılmış görünmedi: Bunu beklediğini söyledi. Ama, benim beklediğim şey, talihsiz Patterson'ın cesedinin Edgar Poe'nun romanı konusunda bana karşı onu haklı çıkardığından beri yeniden konuşmak istemiyormuş gibi davrandığı Arthur Pym meselesini ele almasıydı.

Ama şimdiye kadar konuşmaya kalkışmadıysa bile, yerini ve zamanını bekliyor olabilir. Zaten, bu hiçbir şekilde daha sonraki tasarıları üzerinde etkili olmazdı; *Halbrane*'i, *Jane*'in yok olduğu uzak yörelere götürmeye kesin kararlıydı.

Herald Point'i döndükten sonra *Ansiedlung*'un tek tük evleri Falmouth Bay'in uzak ucunda gözden yitti. Geminin rotası güneydoğuya doğruydı

ve doğudan esen serin bir rüzgârın önü sıra kolaylıkla yol alıyordu.

Sabah boyunca arka arkaya Elephant Bay, Hardy Rock, West Point, Cotton Bay ve Daley Burununu geride bıraktık. Ama sekiz bin ayak yükseklikteki Tristan d'Acunha volkanının gözden kaybolması için bütün bir gün gerekti; volkanın karla kaplı zirvesini en sonunda gecenin karanlığı sarmaladı.

Bu hafta boyunca yolculuğumuz çok elverişli şartlarda sürdü; bu şartlar devam etseydi Falkland adalar grubunun zirvelerini eylül ayı bitmeden görürdük. Bu yolculuk bizi adamakıllı güneye götürecekti; uskuna 38. enlemden 55. enleme kadar inecekti.

Kaptan Len Guy'ın niyeti Antarktika'nın derinliklerine dalmak olduğuna göre, Güney Kutbu'na ya da en azından merkezinde Güney Kutbu'nun bulunması muhtemel olan engin kıtaya ulaşmak için girişilen çabaları kısaca anımsamanın yararlı, hatta zorunlu olduğunu sanıyorum. Bu yolculukları özetlemek benim için oldukça kolay, çünkü Kaptan Len Guy'ın önüme koyduğu kitaplarda bu yolculuklar çok ayrıntılı olarak anlatılmaktaydı – ve ayrıca bu tuhaf olayların etkisi altında, Edgar Poe'nun kitabı *Olağanüstü Hikâyeler*'i gerçek bir tutkuyla yeni baştan okuyordum.

Pek doğaldır ki Arthur Pym de ilk denizcilerin başlıca keşiflerinden söz etmenin gerekliliğine inanmıştı; o, 1828 yılından önce yapılan keşifleri anlatmakla yetinmek zorundaydı. Oysa ben ondan on iki yıl sonra yazdığımdan, ardıllarının, *Halbrane*'in bu yolculuğu yapmakta olduğu 1839-

1840 yılına kadarki keşiflerinden söz etmek bana düşer.

Coğrafi olarak Antarktika genel adı altında gösterilebilecek bölge 60. güney paralelinin sınırları içinde kalan alandır.

1772'de Kaptan Cook'un kumanda ettiği *Resolution* ve Kaptan Furneaux'nun kumanda ettiği *Adventure* 58. güney paralelinde kuzeybatı - güneydoğu yönünde uzanan buzlarla karşılaştı. Çok büyük buz blokları arasındaki hayli tehlikeli labirentlere dalarak bu iki gemi aralık ortalarında 64. paralele ulaştı, ocak ayında Kutup Dairesi'ni geçti ve 67° 15' enleminde -Antarktik daireye birkaç dakika mesafede- kalınlığı sekiz ayakla yirmi ayak arasında değişen buz kütleleri tarafından yolları kesildi.

Ertesi yıl, kasım ayında Kaptan Cook girişimi tekrarladı. Bu defa kuvvetli bir akıntıdan yararlanarak, sislere, fırtınalara ve çok soğuk bir havaya meydan okuyarak 70. paraleli yarım dakika kadar geçti ve 71° 10' enlemi, 106° 54' batı boylamında iki yüz elli üç yüz ayak yüksekliğinde, kenarları birbirlerine değen ve koca koca buzdağlarına tepeden bakan buz kütlelerinin yolunu kesin olarak kestğini gördü.

Yürekli İngiliz kaptan Antarktik denizlerin ortasında daha ileri gitmemeliydi.

Ondan otuz yıl sonra, 1803'te, Kaptan Kruzenstern ve Kaptan Lisiansky'nin yönetimindeki Rus seferi, yolculuğun mart ayında yapılmasına ve hiçbir buz kütlelerinin yollarını kesmemesine karşın, 70° 15' batı boylamında 59° 52' enlemini aşamadı.

1818'de William Smith, sonra Barnesfield, Güney Shetlandları buldular; Botwell, 1820'de, Güney Orkneyler'i buldu; Palmer ve daha başka fok avcılarını Trinite Topraklarını fark ettiler ama daha ileri gitmeye kalkışmadılar.

Cook ... buz kütlelerinin yolunu kesin olarak kestiğini gördü.

1819'da Rus gemileri Vostok'la Mirni, Kaptan Bellinghausen ve yardımcısı Kaptan Lazarew'un emri altında Georgia Adasına uğrayıp, Sandwich Toprakları'nın etrafını döndükten sonra altı yüz mil güneye inip 70. paralele ulaştı. 160° doğu boylamında yapılan ikinci girişim onlara kutba daha fazla yaklaşma olanağı vermedi. Bununla birlikte, büyük olasılıkla Amerikalı Palmer'ın işaret ettiği topraklara bitişik I. Pierre Adasını ve I. Alexandre Adasını ortaya çıkardılar.

İngiliz deniz kuvvetlerinden Kaptan James Weddell'in, eğer anlatısı abartılı değilse, 74° 15' enleminde buzların görülmediği bir denize ulaşması 1822'de oldu – bu, onun bir kutup kıtası bulunduğunu inkâr etmesine yol açtı. Ayrıca şuna da işaret etmeliyim ki bu denizcinin izlediği rota, altı yıl sonra Arthur Pym'in *Jane*'inin izleyeceği rotanın aynısıydı.

1823'te, Amerikalı Benjamin Morrell'in Wash adlı uskunayla mart ayında çıktığı ilk sefer onu 69° 15' enlemine, sonra 70° 14' enlemine ulaştırdı, deniz yüzeyinde hiç buz görülüyordu, hava sıcaklığı 47 °F (sıfırın üstünde 8,33 °C), su sıcaklığı 44 °F (sıfırın üstünde 6,67 °C) idi – *Jane*'in Tsalal Adası yöresinde yaptığı gözlemlerle son derece uyumlu gözlemler. Erzakları tükenme tehlikesi göstermeseydi, Morrell'in dediğine göre Güney Kutbu'na ulaşamaza bile en azından 85. paralele ulaşabilirmiş. 1829 ve 1830'daki Antarktika'ya yaptığı ikinci sefer onu 116° boylamı üzerinde herhangi bir engelle karşılaşmadan 70° 30' enlemine kadar götürdü ve Güney Groënland Toprakları'nı keşfetti.

Tam olarak Arthur Pym'le William Guy'ın öncellerinden daha ileri enlemlere gittikleri dönemde, Amirallik tarafından bir sarkacın salınımını çeşitli yerlerde ölçmek suretiyle Dünya'nın şeklini belirlemek görevi verilen İngiliz Foster'la Kendal 64° 45' enlemini geçemediler.

1830'da, Enderby Kardeşlere ait *Tuba* ve *Lively* adlı gemilere kumanda eden John Biscoe, balina ve fok avlayarak güney bölgelerini keşfetmekle görevlendirildi. Biscoe, Ocak 1831'de 60. paraleli geçti, 10° doğu boylamında 68° 51' enlemine ulaştı ve aşılması olanaksız bir buz duvarı yolunu kesti; 65° 57' enleminde ve 45° doğu boylamında hatırı sayılır büyüklükte bir toprak bularak, yaklaşımadığı bu topraklara Enderby adını verdi. 1832'de yapılan ikinci seferde 66. paraleli yirmi yedi dakikadan fazla geçmeyi başaramadı. Bununla birlikte Graham Toprakları olarak adlandırılacak olan yüksek ve kesintisiz toprağın önünde Adélaïde Adasını bulup ona adını verdi. Londra Kraliyet Coğrafya Derneği bu seferden 47. ve 69. boylamlar arasında 66. ve 67. enlemler arasında bir kıtanın uzandığı sonucunu çıkardı. Bununla birlikte Arthur Pym bu sonucun mantıklı olmadığını söylemekte haklıydı, çünkü Weddell var olduğu ileri sürülen bu toprakların verilen enlem ve boylamları arasında yolculuk yapmış, *Jane* de bu yönde 74. paralele kadar ilerlemişti.

1835'de İngiliz deniz yüzbaşı Kemp, Kerguelen'den ayrıldı. 70° doğu enleminde toprakların varlığını ortaya çıkardıktan sonra 66. enleme ulaştı ve muhtemelen Enderby Toprakla-

rına bağı olan bir kıyıyı keşfettikten sonra daha fazla güneye inmeden geri döndü.

Nihayet içinde bulunduğumuz bu 1839 yılının başında Kaptan Balleny, Elisabeth-Scott adlı gemiyle 7 Şubatta 104° 25' batı boylamından 67° 7' enlemini geçti ve kendi adını taşıyan adalar dizisini buldu; sonra, mart ayında 65° 10' enleminde ve 116° 10' doğu boylamında Sabrina adını verdikleri toprağı keşfetti. Bu denizci, bu sıradan balina avcısı –bunu daha sonra öğrendim– böylece en azından güney okyanusunun bu kısmında bir kutup kıtasının varlığının sezinlenmesine yol açan kesin belirtilere yenilerini ilave etmiş oluyordu.

Bu anlatının başında işaret ettiğim gibi, Halbrane'in 1772 ile 1839 arasındaki dönemde denizcilerin gidebildiklerinden daha uzağı gitmek üzere bir girişimde bulunmayı düşündüğü sırada, Vincennes, Peacock, Porpoise, Flying Fish adlı dört gemiye ve onların yanı sıra daha başkalarına kumanda eden, Birleşik Devletler Deniz Kuvvetleri'nden Yüzbaşı Charles Wilkes 102° doğu boylamında kutba doğru giden bir yol açmaya çalışıyordu kendine. Kısacası, bu dönemde, Antarktika'nın yaklaşık olarak beş milyon mil karelik bir bölümü keşfedilmeyi bekliyordu.

Kaptan Len Guy komutasındaki Halbrane'in girişiminden önce güney denizlerinde girilen keşif seferleri işte bunlardı. Özet olarak bu kâşiflerin en atakları, ya da isterseniz, en şanslıları diyelim, çok uzağı gidememişti – Kemp, 66°

* Daha önce III. Bölümde geminin adı Vancouver idi. –çn.

paralel; Balleny, 67°; Biscoe, 68°; Bellinghausen ve Morrell, 70°; Cook, 71°; Weddell, 74°... Ve bu, *Jane*'in mürettebatından sağ kalanları kurtarmak için ulaşmak zorunda olduğumuz 83° enleminin neredeyse beş yüz elli mil gerisindeydi!...

İtiraf etmeliyim ki hayal gücü kuvvetli biri olmaktan çok pratik biri olarak Patterson'ın üzerinde bulunduğu buz parçasına rastladığımız günden beri kendimi tuhaf bir şekilde aşırı heyecanlı hissediyordum. Acayip bir sinirlilik bende huzur diye bir şey bırakmamıştı. Arthur Pym'le Antarktika'nın buz çöllerinde terk edilmiş arkadaşları aklımdan çıkmıyordu. İçimde yavaş yavaş Kaptan Len Guy'ın çıkacağı sefere katılma arzusu doğmaya başlıyordu. Sürekli bunu düşünüyordum. Aslında Amerika'da beni bekleyen hiçbir şey yoktu. Amerika'dan altı ay veya bir yıl daha uzak kalmamın önemi yoktu. Geriye *Halbrane*'in kaptanının rızasını almak kalıyordu. Ama yolcu olarak gemisinde kalmamı neden reddetsindi ki?... Bana karşı haklı olduğunun “maddi” kanıtlarını sunmak, beni kurgu sandığım bir felakete sahne olan yere götürmek, bana Tsalal'da *Jane*'in kalıntılarını göstermek, beni varlığını yadsıdığım bu adaya çıkarmak, beni kardeşi William'la tanıştırmak ve nihayet beni yadsınamaz gerçekle yüzyüze getirmek, bu son derece insani bir doyum olmaz mıydı?...

Bununla birlikte, kesin karara varmadan önce Kaptan Len Guy'la konuşmak için uygun bir fırsatın çıkmasını beklemek niyetindeydim.

Ayrıca, acele etmenin gereği yoktu. Tristan d'Acunha'dan ayrılmamızı takip eden on gün bo-

yunca hava istendiği gibi devam ettikten sonra yirmi dört saat süreyle rüzgâr esmedi. Sonra güneyden esmeye başladı. Güçlkle yol alan *Halbrane* yelken azaltmak zorunda kaldı. Bundan böyle bir şafaktan diğerine ortalama yüz mil yol alınabileceğine bel bağlanamazdı. Bu yüzden, yolculuk süresi en az iki katına çıkacaktı. Bundan başka gemileri rüzgâra kafa tutmak için burunlarını rüzgâra çevirmeye veya rüzgârın önüne düşüp kaçmaya zorlayan fırtınalardan birine de yakalanabilirdik.

Bereket versin – bunu görebiliyordum – uskuna denize hayran olunacak denli iyi dayanıyordu. Bütün yelkenleri açıkken bile sağlam direklerinden yana korkacak bir şey yoktu. Yine de ne kadar gözüpek ve iyi manevra yapmasını biliyor olursa olsun, fırtına ne zaman gemi için tehlikeli olsa, ikinci kaptan camadana vurduruyordu. Jem West'in herhangi bir düşüncesizlik veya beceriksizlik yapacağından korkmak gereksizdi.

22 Eylül'den 3 Ekim'e kadar, dokuz gün boyunca açıkça pek fazla yol alamadık. Amerika kıyılarına doğru rotadan sapma belli belirsizdi, alttan gelen ve uskunayı rüzgâra karşı götüren bir akıntı olmasaydı Patagonya topraklarını görmemiz işten bile değildi.

Havaların kötü gittiği bu süre boyunca Kaptan Len Guy'la baş başa görüşmek için fırsat kolladım, ama boşuna. Len Guy yemek zamanları dışında, her zamanki gibi geminin idaresini yardımcısına bırakarak kamarasına kapanıyordu ve ancak güneş bulutlar arasındaki bir açıklıktan yüzünü gösterdiğinde durum saptaması yapmak üzere orta-

ya çıkıyordu. Şunu da ilave edeyim ki Jem West'e başta lostromo olmak üzere bütün mürettebatı hayranlık uyandıracak denli yardımcı oluyordu, bu kadar becerikli, gözüpek ve kararlı bir düzine insana başka bir yerde rastlamak kolay değildi.

4 Ekim sabahı havanın ve denizin durumunda belirgin bir değişiklik meydana geldi. Rüzgâr sakinleşti, koca koca dalgalar biraz küçüldü ve ertesi gün rüzgâr kuzeybatıdan esmeye başlayacağına işaretlerini verdi.

Bundan daha iyi bir değişiklik umamazdık. Rüzgârın güçlenme belirtileri göstermesine karşın, camadanalar gevşetildi, yukarı yelkenler; gabya yelkeni, pruva ve grandi direklerinin yelkenleri çekildi. Bu elverişli şartların devam etmesi halinde on güne kalmaz gözcü Falklandların görüldüğünü haber verirdi.

Ekimin 5'inden 10'una kadar rüzgâr bir alize sürekliliği ve düzeniyle esti. Bir tek iskota halatı ne gerildi ne gevşetildi. Rüzgârın gücü her geçen gün azalmakla birlikte, yönü her zaman elverişli olmaya devam etti.

Kaptan Len Guy'dan almak istediğim açıklama için fırsat ayın 11'inde öğleden sonra çıktı. Aşağıdaki bilgileri bana veren kendisi oldu.

Güverte köşkünün rüzgâraltında kamara iskelesi civarında oturuyordum, Kaptan Len Guy kamarasından çıktı, bakışlarını geriye doğru çevirdi ve yanıma oturdu.

Belli ki benimle konuşmak istiyordu. Aklından hiç çıkmayan o konuda değilse başka hangi konuda olabilirdi ki? Her zamankinden daha az fısıltılı bir sesle konuşmaya başlayarak şöyle dedi:

“Tristan d’Acunha’dan ayrıldığımızdan beri sizinle sohbet etme zevkine erişemedim, Bay Jeorling...”

“Buna ben de üzüldüm, kaptan,” dedim sakınarak ve sözünün arkasının nasıl geleceğini merak ederek.

“Lütfen, beni bağışlayın,” diye sözüne devam etti kaptan. “Kafamı kurcalayan o kadar çok şey vardı ki!... Bir keşif seferinin planlarını yapmak... düşünülmemiş hiçbir ayrıntı kalmamalıydı... Lütfen bana darılmayın...”

“İnanın, darılmadım.”

“Anlaşıldı, Bay Jeorling, bugün sizi artık tanıyorum; sizi takdir ediyor ve Falklandlara kadar yolcu olarak gemiye aldığma seviniyorum.”

“Benim için yaptıklarınızdan dolayı size teşekkür borçluyum, kaptan, bundan cesaret alarak...”

Teklifte bulunmak için zamanın uygun olduğunu düşünüyordum ki Kaptan Len Guy sözümü kesti.

“Pekâlâ , Bay Jeorling,” dedi, “şimdi Jane’in yolculuğunun gerçek olduğuna ikna oldunuz mu, yoksa hâlâ Edgar Poe’nun kitabını salt hayal ürünü olarak mı görüyorsunuz?”

“Hayır, kaptan, öyle görmüyorum.”

“Artık ne Arthur Pym’le Dirk Peters’in varlığından ne de kardeşim William Guy’la beş arkadaşının sağ olduğundan kuşku duyabilirsiniz...”

“İnsanların en kuşkucusu olmalıyım. Şimdi bir tek dileğim varsa, o da Jane’in kazazede denizcilerini sağ salim geri getirebilmeniz için Tanrı’nın size yardım etmesidir!

“Bunun için elimden gelen çabayı göstereceğim, Bay Jeorling ve Tanrı’nın izniyle başaracağım da!”

“Umarım, kaptan... Hatta bundan eminim... ve kabul ederseniz...”

“Bütün bunları Glass adında biriyle, şu Tristan d’Acunha’nın valisi olduğunu iddia eden eski İngiliz onbaşısıyla konuşma fırsatınız olmadı mı?...” diye sordu, kaptan, sözümü tamamlamama izin vermeden.

“Dediğiniz gibi oldu,” dedim, “ve bu adamın bana söylediklerinin kuşkularımın dağılmasında az payı olmadı.”

“Yani, Glass size doğruladı mı?..”

“Evet... on bir yıl önce Tristan d’Acunha’ya uğramış olan *Jane*’i çok iyi anımsıyor.”

“*Jane*’i – Peki ya kardeşimi?...”

“Kaptan William Guy’ı şahsen tanıdığını söyledi...”

“Peki *Jane*’e mal satmış mı?”

“Evet... kısa bir süre önce *Halbrane*’e sattığı gibi...”

“*Jane* bu körfeze demir atmış mı?...”

“Tam olarak sizin uskunanızın demir attığı yere, kaptan.”

“Ya... Arthur Pym... Dirk Peters?...”

“Sık sık onlarla birlikte olmuş.”

“Onlara ne olduğunu sordu mu?”

“Elbette. Gözüpek... atak... çılgınca maceralara atılabilecek biri olarak gördüğü Arthur Pym’in öldüğünü ona haber verdim...”

“Bir deli, demeliydiniz, Bay Jeorling, tehlikeli bir deli. Benim bahtsız kardeşimi bu uğursuz sefere sürükleyen o değil miydi?...”

“Anlatısına bakılırsa, buna inanmak için yeterince sebep var.”

“Ve asla unutmamak için!” diye ekledi heyecanla Kaptan Len Guy.

“Bu Glass,” diye yeniden söze giriştim, “Jane’in ikinci kaptanı Patterson’ı da tanımıştı...”

“Sağ olsaydı, gelecekteki araştırmalarınız için çok yararlı olurdu”

“Mükemmel bir denizciydi o, Bay Jeorling, çok içten, çok yürekli biriydi... Patterson’ın hiç düşmanı yoktu... her bakımdan kardeşime çok bağlı biriydi.”

“Tıpkı Jem West’in size bağlı olduğu gibi, kaptan...”

“Ah! Neden bu talihsiz Patterson’ı bir buz parçası üzerinde ölü bulmamız gerekiyordu ki... hem de haftalar önce ölmüşken!”

“Sağ olsaydı, gelecekteki araştırmalarınız için çok yararlı olurdu,” dedim.

“Evet, Bay Jeorling,” dedi Kaptan Len Guy. “Glass, Jane’in kazazedelerinin şu anda nerede olduğunu biliyor mu?”

“Ben anlattım, kaptan, ayrıca onları kurtarmak için elinizden gelen her şeyi yapmaya karar verdiğinizi de.”

Sözlerime, Glass’ın Kaptan Len Guy’ın kendisini ziyaret etmemesine çok şaşırılmış olduğunu, eski onbaşının kasıtlı bir övüngeçlikle bu ziyareti beklediğini, ilk ziyaretin kendisine, yani Tristan d’Acunha’nın valisine düşmeyeceğini düşündüğünü eklemeyi gereksiz buldum.

Zaten Kaptan Len Guy konuşmanın seyrini değiştirerek bana şöyle dedi:

“Arthur Pym’in Edgar Poe tarafından yayımlanan günlüğündeki her şeyin doğru olduğunu düşünüp düşünmediğinizi sormak istiyorum size, Bay Jeorling?”

“Sanırım kuşkuyla yaklaşılması gereken noktalar var,” diye yanıt verdim. “Bu serüvenlerin kahramanlarının benzersiz karakterleri – hiç değilse Tsalal Adası yöresinde ve ötesindeki bazı

olayların tuhaflığı göz önüne alınırsa. Ayrıca William Guy'la birçok arkadaşının Klock-Klock'taki bir tepede toprak kayması sonucu öldüklerini söylerken yanıldığını da biliyoruz."

"Ama, o bunu ileri sürmüyor, Bay Jeorling!" diye karşılık verdi Kaptan Len Guy. "O sadece, Dirk Peters'le kendisinin çevreyi seyredebilecekleri açıklığa ulaştıklarında yapay toprak kaymasının sırrını apaçık anladıklarını söylüyor. Tepenin yüzü derin ve dar geçide yıkılmış olduğundan kardeşimin ve yirmi sekiz arkadaşının yazgılarından kuşku duyması mümkün değildi. Bu sebeple, doğal olarak Dirk Peters'le kendisinin adadaki sağ kalmış yegâne beyaz insanlar olduğuna inandı... O sadece bu kadarını söyledi... daha fazlasını değil!... Bu bir varsayımdan başka bir şey değildi, siz de kabul edersiniz ki çok makul bir varsayım, öyle değil mi?..."

"Bunu kabul ediyorum, kaptan."

"Şimdi, Patterson'ın defteri sayesinde, kardeşimle beş arkadaşının Yerlilerin düzenlediği toprak kaymasından sağ kurtulduğundan eminiz."

"Orası öyle, kaptan. Jane'den sağ kurtulanlara gelince, Patterson'ın defteri onların yeniden Tsallal Yerlilerinin eline düşüp düşmediklerine, hâlâ esir mi, yoksa serbest mi olduklarına dair, ne de kendisinin hangi şartlarda onlardan uzağa sürüklendiğine dair bir şey söylüyor."

"Bunları öğreneceğiz, Bay Jeorling... Evet! Bunları öğreneceğiz... Asıl mesele şu ki kardeşimin ve

* William Guy ile beş kişi toprak kaymasından sağ kurtulanların değil, adada kurtarılmayı bekleyenlerin sayısı. Yine bir kalem sürçmesi. -çn.

altı tayfanın Tsalal Adasının herhangi bir yerinde sağ olduklarını öğrenmemizin üzerinden neredeyse dört ay geçti. Artık Edgar Poe tarafından imzalanmış bir roman değil, Patterson tarafından imzalanmış gerçek bir anlatı söz konusu...”

“Kaptan,” dedim o zaman, “*Halbrane*’in Antarktik denizlerde çıkacağı bu seferde sonuna kadar sizinle olmamı ister misiniz?...”

Kaptan Len Guy sivri bir hançer gibi delici bakışlarla bana baktı. Ona yaptığımı –belki de beklediği– bu teklife hiç şaşırمامış gibiydi; ağzından sadece şu sözler döküldü:

“Seve seve.”

IX HALBRANE'İN DONATILMASI

Doğudan batıya altmış beş fersah uzunlukta, kuzeyden güneye kırk fersah genişlikte bir dik-dörtgen oluşturunuz ve içine, 60° 10' ile 64° 36' batı boylamları, 51° ile 52° 45' güney enlemleri arasına iki büyük adayla yüz kadar küçük ada yerleştiriniz – işte size coğrafi olarak Falkland ya da Malouine Adaları adı verilen, iki büyük okyanusun, Atlantik ve Pasifik okyanuslarının ileri karakolunu oluşturan ve Magellan Boğazı'na üç yüz mil uzaklıkta bulunan adalar grubu.

Bu adalar grubunu 1592'de John Davis buldu, 1593'te korsan Hawkins ziyaret etti, 1689'daysa Strong bu topraklara adını verdi – hepsi de İngiliz'di.

Bir yüzyıl kadar sonra Kanada'daki yerleşimlerinden sürülen Fransızlar, Pasifik gemileri için azık ve gereç sağlamak amacıyla sözü edilen adalar grubunda bir koloni kurmak istediler. Bunların çoğunluğu Saint-Malo'lu korsanlar olduğu için Falkland Adaları adını da taşıyan bu adalara Malouine Adaları adını verdiler. Yurttaşları Bougainville 1763'de koloninin ilk yerleşimcilerini – beşi kadın, yirmi yedi kişi– getirdi ve on ay sonra koloninin nüfusu beş yüze ulaşmıştı.

Bu ilerleme, Büyük Britanya'yı hak iddiasında bulunmaya kışkırtmada gecikmedi. Amirallik,

Byron komutasında *Tamar* ve *Dauphin* adlı gemileri yolladı. 1766'da Magellan Boğazı'na düzenlenen bir seferin sonunda İngilizler Falklandlara yöneldiler ve sadece batıdaki Port-Egmont Adasını keşfetmekle yetinip güney denizlerine doğru yolculuklarına devam ettiler.

Fransız kolonisi başarılı olmamalıydı ve ayrıca İspanyollar da, papalık tarafından verilen eski bir ayrıcalığa dayanarak hak iddiasında bulunuyorlardı. Bundan başka XV. Louis hükümeti parasal tazminat karşılığında bu hakları tanımaya karar verdi; ve Bougainville 1767'de Falkland Adalarını İspanyol kralının temsilcilerine teslim etti.

Bütün bu değişiklikler, bu elden ele "geçişler" kolonyal girişimler konusunda kaçınılmaz sonucu verdi: İspanyollar, İngilizler tarafından kovuldu. Böylece 1833'ten beri bu şaşkınlık verici gaspçılar Falklandların sahibidir.

Uskunamız 16 Ekimde Port-Egmont'ta demir attığında, adalar grubu altı yıldan beri Britanya'nın Güney Atlantik'teki sömürgeleri arasında sayılıyordu.

İki büyük adaya, konumları göre Doğu Falkland ya da Soledad ve Batı Falkland adı verilmişti. Port-Egmont bu ikinci adanın kuzeyinde yer alıyordu.

Halbrane bu limana demirlediğinde Kaptan Len Guy bütün mürettebata on iki saat izin verdi. Ertesi günden itibaren, teknenin ve donanımın Antarktik denizlerde uzun bir yolculuk göz önünde bulundurularak titiz ve ayrıntılı bir şekilde incelenmesiyle işe başlanacaktı.

Kaptan Len Guy uskunanın ihtiyacı olan yiyecek içeceğin bir an önce temin edilmesi ko-

nusunda –Kraliçe tarafından atanan– adalar grubunun yöneticiyle görüşmek üzere derhal karaya çıktı. Kaptan hiçbir masraftan kaçınmak niyetinde değildi, çünkü bu konuda yapılacak yersiz bir tasarruf bu kadar zor bir yolculuğun başarısını ciddi olarak tehlikeye atabilirdi. Öte yandan ben de yardım için kesenin ağzını açmaya hazırdım – bunu kendisine söyledim – bu yolculuğun masraflarına ortak olmayı düşünüyordum.

Aslında tüm bu olayların olağanüstü, öngörülmedik, tuhaf bir şekilde art arda gelişi beni çok etkilemişti. Sanki Arnheim Mülkü'nün' kahramanıymışım gibi, "güney denizlerine bir yolculuk," bana öyle geliyordu ki "tam bir insanlardan uzaklaşma", "girme ve çıkma zorluğu mutlulukların en büyüğü olan mutlak bir inziva" olacaktı. Edgar Poe'nun fantastik öykülerini okuya okuya işte ulaştığım nokta!... Ayrıca bu bahtsız insanların yardımına koşmak vardı; onların kurtuluşuna kişisel olarak bir katkı olursa bundan büyük mutluluk duyardım.

Jem West, kaptanın yokluğunda alışkanlık edindiği gibi gemiden hiç ayrılmadı. Mürettebat dinlenirken ikinci kaptan hiç dinlenmedi, akşama kadar ambarı dolaştı.

Bana gelince, ertesi güne kadar canım karaya çıkmak istemedi. Gemi limanda beklerken Port-Egmont'u ve çevresini keşfetmeye, adanın mineralojik ve jeolojik yapısını incelemeye bol bol zamanım olacaktı.

* Edgar Allan Poe'nun bir öyküsü. –çn.

Benimle yeniden konuşmaya can atan Çalçene Hurliguerly'ye gün doğmuştu, o da bu fırsatı kaçırmadı.

"Sizi yürekten kutlarım, Bay Jeorling," dedi yanaşarak.

"Ne için, lostromo?"

"Yeni öğrendiğim bir şey için – Duyduğuma göre Antarktik denizlere yapacağımız yolculuğun sonuna kadar bizimle olacaktıysınız, öyle mi?..."

"Yo... o kadar uzağa değil, sanırım sadece 84. paralelin ötesine geçmek söz konusu..."

"Kim bilir!" diye yanıt verdi lostromo. "Her halükârda *Halbrane* kendisinden önce hiçbir geminin gidemediği kadar uzağa gidecek."

"Göreceğiz!"

"Peki, bu sizi korkutmuyor mu Bay Jeorling?"

"Hiçbir şekilde."

"İnanın, biz de hiç korkmuyoruz!" dedi Hurliguerly. "Gördüğünüz gibi iyi bir kaptanımız var. Gerçi pek konuşkan değil ama... Sadece nasıl yaklaşılacağını bilmek gerekiyor. Başlangıçta kabul etmeye yanaşmazken, sizi Tristan d'Acunha'ya kadar yolcu olarak aldıktan sonra, şimdi de kutba kadar gelmenize razı oluyor..."

"Kutup söz konusu değil, lostromo!"

"Gün gelecek oraya da ulaşılabilecek, sonunda."

"Ama henüz kimse ulaşamadı. Öte yandan, bana kalırsa bunun pek fazla önemi yok, orayı keşfetmek için yanıp tutuşmuyorum!... Her halükârda sadece Tsalal Adasına..."

"Ah, Tsalal Adasına... Anlaşıldı!" diye yanıt verdi Hurliguerly. Bununla birlikte, kabul etmelisiniz ki kaptanımız size az uysal davranmadı..."

“Bu yüzden ona teşekkür borçluyum, lostromo – ayrıca size de, değil mi ki bu yolculuğu yapabilmiş olmayı sizin kaptan üzerindeki etkinize borçluyum.”

“Ve bundan sonrakileri de...”

“Bundan kuşkusuz yok, lostromo.”

Olasıdır ki – kısa bir süre içerisinde tanık olduğum gibi, aslında dürüst biri olan – Hurliguerly benim bu karşılığında ince bir alay seziniyordu. Bununla birlikte, bunu fark etmiş gibi görünmedi ve bana karşı koruyucu rolünü sürdürmeye kararlılıkla devam etti. Aslında konuşmalarının bana yararlı olmadığı söylenemezdi, çünkü çok uzun yıllardan beri ziyaret ettiği bütün bu Güney Atlantik adaları gibi Falklandları da çok iyi tanıyordu.

Ertesi gün, bindiğim kano beni, yavaşmanın sarsıntısını azaltmak içinmiş gibi kalın bir bitki örtüsüyle kaplı kıyıya götürürken yeterince bilgi sahibi bulunuyordum.

Bu dönemde Falklandlardan daha sonraki yıllardaki gibi yararlanılmıyordu. Daha sonra Soledad’da –Fransız coğrafyacı Élisée Reclus’nün “ideal” bir körfez diye tanımladığı– Port Stanley keşfedildi. Her yönden esen rüzgârlara karşı korunaklı olan bu körfez Büyük Britanya’nın tüm filosunu barındırabilirdi. Burası Batı Falkland’ın ya da daha doğru bir söyleyişle Halbrane’in Port-Egmont’u aradığı Falkland’ın kuzey kıyısındaydı.

İki aydır, uskunanın hangi yönde yol aldığını fark etmeden, gözlerim bağlı olarak yolculuk yapıyor olsaydım, gemi demir attıktan birkaç saat sonra bana Norveç’te mi, yoksa Falklandlarda mı

olduğumuz sorusu yönetilseydi, ne yanıt vereceğimi bilemezdim.

Elbette derin koylarla lime lime olmuş bu kıyıların, yamaçları dimdik inen bu dağların, eteklerinde külrengi kayaların uzandığı bu falezlerin önünde kararsızlık içinde kalmak çok normaldir. Ne aşırı sıcakın ne de aşırı soğuğun görüldüğü deniz kıyısı iklimi her iki ülkede de aynıdır. Bundan başka, İskandinavya göklerinin sık görülen yağmurları Magellan bölgesine de aynı sıklıkla uğrar. Sonra, ilkbaharda ve sonbaharda her ikisinde de koyu sisler görülür, rüzgârlar öyle sert eser ki bostanlardaki sebzeleri kökünden söker.

Yine de adanın içine yapacağım ufak bir gezinti Kuzey Avrupa denizleriyle aramda ekvatorun bulunduğunu görmeme yeterdi.

Gerçekten de ilk birkaç gün incelediğim Port-Egmont civarında ne gördüm?... Zayıf bir bitki örtüsünün işaretleri dışında hiçbir şey; hiçbir yer ağaçlık değildi. Norveç dağlarının hayranlık duyulan köknar korularının yerine şurada burada tek tük çalılılar – aromatik bir sakız sızdıran, altı yedi ayak boyunda, bir saz gibi ince, bir tür glayöl olan *bolax gummifera*, kediotu, *bomarée*, sakal-likeni, domuzayrığı, *cenomyce*, alıç, sürünücü sarısalıkım, çantaçiçeği, ciğerotu, menekşe, asma ve iskorbüt hastalığına iyi gelen kırmızı ve beyaz renkte kereviz bitkisi. Sonra, insanın ayaklarının altında alçalıp yükselen turbalı bir toprağın yüzeyinde yosunlar, mantarlar ve likenlerle alacalanmış bir halı uzanıyordu... Yo! Burası sagaların cınladığı o çekici ülke değildi, Odin'in, Erse'lerin ve Valkyrie'lerin diyarı olamazdı.

İki büyük adayı birbirinden ayıran Falkland Boğazı'nın derin suları üzerinde içi hava dolu sıra sıra küçük yumrunun yüzdürdüğü olağanüstü bir bitki örtüsü uzanıyordu.

Takımadaların artık pek fazla balina görülme-
meyen körfezlerine olağanüstü büyüklükte baş-
ka deniz memelileri – boyu yirmi beş ayak, çev-
resi yirmi ayak' kadar gelen keçi yeleli foklar,
büyüklükte onlardan geri kalmayan denizfili,
denizkurdu ve denizaslanı sürüleri- uğruyordu.
Bu hayvanların özellikle dişilerin ve yavruların
çıkardıkları gürültü tarif edilecek gibi değildi. Sa-
nırsınız ki sahilde bir sığır sürüsü böğürüyordu.
Bu hayvanların yakalanması ya da öldürülmesi
ne zor ne de tehlikeliydi. Avcılar bu hayvanları
kıyadaki kumlar üzerine kıvrılıp yattıklarında bir
sopa darbesiyle öldürüyorlardı.

Yaklaşmamla havalanan binlerce kuşu, toy-
kuşu, karabatak, dalgıçkuşu, siyah başlı kuğu ve
özellikle de her yıl yüz binlercesi katledilen güdük
kanatlı balıkçıl ve penguen sürülerini saymazsak,
İskandinavya'yla Falklandları birbirinden ayırt
eden özellikler işte bunlardı.

Bir gün, hava insanı sağır edecek denli anırma
sesiyle doluyken, Port-Egmont'lu yaşlı bir deniz-
ciye, "Bu civarda eşek mi var?" diye sordum.

"Bayım," diye yanıt verdi denizci, "bu işittiği-
niz sesleri eşekler değil, penguenler çıkıyor."

Bu aptal kuşların anırması eşekleri bile alda-
tabilirdi!

* Boyu altı buçuk metreye varan deniz fillerinin varlığı doğ-
ru olmakla birlikte hiçbir şeyin çevresi boyundan küçük
olamaz. Jules Verne'in bir kalem sürçmesi olmalı. –çn.

17, 18 ve 19 Ekim günleri boyunca Jem West tekneyi tepeden tırnağa titiz bir muayeneden geçirtti. Hiçbir sorun olmadığı görüldü. Pruva bodoslaması bankizlerin çevresinde yeni oluşmuş buzları rahatça kırarak kadar sağlam görünüyordu. Kış bodoslamasına, dümenin ani sarsıntılarla yerinden çıkmadan rahatça çalışmasını sağlayacak şekilde bazı onarımlar yapıldı. Uskuna önce sancak, sonra iskele tarafına yatırılarak Tahtaların ek yerlerine kırık doldurulup özenle kalafatlandı. Böylece, soğuk denizlere açılan çoğu gemi gibi, *Halbrane* bakırla kaplanmadı – oysa bakır kaplama daha tercih edilir bir şeydi, çünkü buz sahalarını sıyrıp geçerken buzların keskin köşeleri kalafat yerlerine kolayca zarar veriyordu. Borda kaplamasını ıskarmozlara tutturarak tahta çivilerin çoğu değiştirildi ve kalafatçımız Hardie'nin yönetiminde tokmaklar hep birlikte ahenkle “şakıldılar”.

20 Ekim öğleden sonra, sözünü ettiğim yaşlı denizcinin –bir bardak cine kolayca tav olan babayani bir adam– eşliğinde körfezin batısına doğru gezintilerimi daha ileri götürdüm. Batı Falkland Adası komşusu Soledad'dan daha büyüktür ve Byron's Sound'un güney ucunda –gidemeyeceğim kadar uzakta– bir başka limana daha sahiptir.

Takımadaların nüfusunu yaklaşık olarak bile kestiremiyordum. Herhalde iki üç yüzden fazla olamazdı. Çoğu İngiliz, sonra birkaç Yerli, Portekizli, İspanyol, Arjantin pampalarından birkaç sığırtaç, Ateş Toprakları halkından birkaç kişi. Öte yandan adalardaki büyük baş hayvanların sayısı binlerle, on binlerle ifade ediliyordu. Beş yüz binden fazla koyun yılda değeri dört yüz bin dola-

n aşan yün veriyordu. Bu adalarda –hepsi doğada vahşi bir hayat süren– diğer dört ayaklıların, söz-gelimi atların, domuzların ve tavşanların sayısı azalırken, sayısı hızla artıyor gibi görünen sığır da yetiştiriliyordu. Falkland faunasına özgü bir tür olan köpek-tilkilere gelince bu ülkedeki sözünü etmeye degecek tek etobur bu hayvanlardı.

**Tahtaların ek yerlerine kıtık doldurulup
özenle kalafatlandı.**

Bu adalar grubunun “bir sığır çiftliği” olarak nitelendirilmesi sebepsiz değildir. Bitip tükenmez gibi görünen otlaklar, doğanın sonsuz bir savurganlıkla hayvanlara ayırdığı tadı güzel çayırlar, öbek öbek otlar! Bu bakımdan çok zengin olan Avustralya bile barındırdığı küçükbaş ve büyükbaş hayvanlara bundan daha iyisini sunamaz.

Gemilere yiyecek içecek temini gerektiğinde Falklandlara uğranmalıdır. Bu adalar grubu kesinlikle, Magellan Boğazı’na doğru yönelen denizciler için olduğu kadar Kutup civarındaki topraklarda avlanmaya giden gemiciler için de gerçek bir önem taşır.

Geminin teknesiyle ilgili işler bitince ikinci kaptan, bu çeşit işlerde çok becerikli olan yelkenimiz Martin Holt’un yardımıyla direkler ve donanıyla uğraşmaya başladı.

“Bay Jeorling,” dedi bana 21 Ekim sabahı Kaptan Len Guy, “görüyorsunuz ya, yolculuğumuzun başarısını garantilemek için hiçbir şey ihmal edilmiyor. Öngörülebilecek her şey öngörüldü. Eğer Halbrane’in başına bir felaket gelirse, insanoğlunun Tanrı’nın iradesine karşı çıkmasına izin verilmeyeceği için olacaktır bu!”

“Tekrar ediyorum, kaptan,” diye karşılık verdim, “ben umutluyum. Uskunanız da mürettebatınız da güvene layık.”

“Haklısınız, Bay Jeorling, ayrıca buzların arasından geçmek için çok iyi durumda olacağız. Buharın ileride ne getireceğini bilmiyorum, ama can sıkıcı çarklarıyla o kırılgan gemilerin güney denizlerinde bir yelkenli değerinde olacağından kuşkuluyum. Hem sonra her zaman kömüre ihti-

yaç duyulacaktır.. Yo! İyi idare edilen bir gemide olmak, yedi iklim dört bucakta esen rüzgârlardan yararlanmak bence çok daha akıllıca..”

“Aynı fikirdeyim, kaptan. Denizci bakış açısına göre bundan daha iyi bir gemi olamaz, ama yolculuğun uzaması durumunda yiyecek içecek..”

“İki yıl yetecek miktarda yiyecek içecek götüreceğiz, Bay Jeorling, hem de en iyi kalite. Port-Egmont’tan ihtiyaç duyduğumuz her şeyi temin edebildik..”

“Bir soru daha sormama izin verir misiniz?..”

“Sorun bakalım, Bay Jeorling.”

“*Halbrane*’in daha kalabalık bir mürettebatı olması gerekmez miydi?... Evet gemiyi yürütmek için yeterince adamınız var, ama ya Antarktik sularda bir yere saldırmak ya da kendinizi savunmak gerekirse?... Unutmayalım ki Arthur Pym’in anlatısına göre Tsalal Adası yerlilerinin sayısı binleri buluyor... ve kardeşiniz William Guy’la arkadaşları tutsaklarsa...”

“Bizim toplanımızın, Bay Jeorling, *Halbrane*’i *Jane*’inkilerin onu koruduğundan daha iyi koruyacağını umuyorum. Doğrusunu söylemek gerekirse, şu anki mürettebatın bu tür bir yolculuk için yeterli olmadığını biliyorum. Yeni mürettebat alma işiyle de meşgul oldum...”

“Zor olmayacak mı?”

“Hem evet hem hayır, çünkü vali yeni adamlar bulmamda bana yardımcı olmaya söz verdi...”

“Öyle sanıyorum ki, kaptan, bu insanlara yüksek ücret ödemek gerekecek...”

“İki misli, Bay Jeorling, öte yandan bütün mürettebatın ücreti aynı olacak.”

“Biliyorsunuz, kaptan, bu yolculuğun masraflarına katılmaya hazırım, hatta bunu çok istiyorum... Beni ortağınız kabul eder misiniz?”

“Bütün bunlar halledilir, Bay Jeorling, size çok minnettarım. Asıl önemli olan nokta, donanımızın bir an önce tamamlanması. Bir hafta içinde demir almaya hazır olmalıyız.”

Uskunanın Antarktik denizlere gideceği haberi Falklandlarda, Port-Egmont'ta ve Soledad'ın çeşitli limanlarında belli bir heyecana yol açtı. Adalarda bu mevsimde çok sayıda işsiz denizci bulunuyordu – hizmetlerini sunacakları ve genellikle iyi ödeme yapan balina gemilerinin gelmesini bekleyen gemiciler. Şayet sadece Kutup Dairesi sınırında, Sandwich Adalarıyla Yeni Georgia arasında bir balık avı seferi söz konusu olsaydı, Kaptan Len Guy sadece seçim yapmak zahmetine katlanırdı. Ama bankizin ötesine geçmek, daha önce hiçbir denizcinin gitmeyi başaramadığı kadar uzağa gitmek ve bunu kazazedelerin yardımına koşmak amacıyla yapmak, bu, insanların düşünmelerine ve tereddüt etmelerine yol açıyordu. Böyle bir yolculuğun tehlikelerinden endişe duymamak ve şefleri nereye gitmek isterse onu takip etmeye razı olmak için *Halbrane*'in eski mürettebatından olmak gerekirdi.

Gerçekte uskunanın mürettebatını üç katına çıkarmak gerekiyordu. Kaptan, ikinci kaptan, lostromo, aşçı ve ben dâhil gemide on üç kişiydik. Oysa otuz iki veya otuz dört kişi fazla sayılmazdı, unutulmamalı ki *Jane*'in mürettebatı otuz sekiz kişiydi.

Doğrusu, şu anki mürettebatın iki misli sayıda yeni tayfa almak biraz kaygıya yol açmıyor değil-

di. Limana demir atmış bekleyen balina gemilerinin emrindeki bu Falkland'lı denizciler istenen niteliklere sahipler miydi? Bunlardan dört beşi, personeli yetişmiş bir gemiye alındığında ciddi bir uyumsuzluk sorunu yaşanmazdı, ama uskunanın durumu böyle değildi.

Bununla birlikte, takımadaların yetkilileri işe el attıkları andan itibaren Kaptan Len Guy yaptığı seçimden pişman olmayacağını umuyordu.

Bu işe yürekten ilgi gösteren vali büyük bir çaba sarf etti.

Ayrıca, vaat edilen yüksek ücret sayesinde çok sayıda başvuru yapıldı.

Hareket günü olarak belirlenen 27 Ekimden bir gün önce mürettebat tamamlanmıştı.

Bu yeni mürettebatın her birinin adını ve niteliklerini sayıp dökmenin yararı yok. Bunları iş başında göreceğiz, iş başında değerlendireceğiz. Aralarında iyi olanlar da vardı, kötü olanlar da.

Gerçek şu ki daha iyilerini – ya da isterseniz daha az kötülerini diyelim – bulmak olanaksızdı.

Bu yüzden bu yeni alınan adamlardan altısının –aralarında Glasgow'lu Hearne adında biri de bulunan– İngiliz kökenli gemiciler olduğunu belirtmekle yetineceğim.

Beşi Amerikan (Birleşik Devletler) kökenliydi, sekizinin milliyeti kuşkuluydu – kimi Hollandalıydı, diğerleri yarı İspanyol, yarı Ateş Toprakları halkındandı; en gençleri on dokuz, en yaşlıları kırk dört yaşındaydı; çoğunluğu gemicilik mesleğine yabancı değildi; daha önce ticaret yapmak için ya da balina, fok ve Antarktik denizlerin diğer memelilerini avlamak amacıyla denizlerde dolaş-

mışlardı. Diğerlerinin işe alınmasının tek amacı uskunayı savunacak insan sayısını artırmaktı.

Demek oluyor ki toplam olarak on dokuz kişi yolculuk süresince çalışmak üzere sözleşme imzalamıştı, bu sözleşme daha önce sona erdirilemeyecek ve adamlar Tsalal Adasının ötesine götürülmeyeceklerdi. Ücretlere gelince, bu adamlardan hiçbirisi daha önceki deniz yolculuklarında bunun yarısını bile almamıştı.

Benim dışımda, bütün mürettebat, *Halbrane*'in kaptanı ve ikinci kaptanı dâhil otuz bir kişiye ulaşıyordu – sonra bir tayfa daha ortaya çıktı ki bu adama özel olarak dikkati çekmem yerinde olur.

Yelken açtığımız günün arifesinde, Kaptan Len Guy'a körfezin kıvrıldığı noktada biri yaklaştı – kılığına, yürüyüşüne ve konuşmasına bakılırsa bir denizciydi.

“Kaptan...” dedi bu şahıs kulağı tırmalayan ve zor anlaşılır bir sesle, “size bir öneride bulunacağım...”

“Hangi konuda?”

“Gemide hâlâ yeriniz var mı?”

“Bir tayfa için mi?”

“Bir tayfa için.”

“Hem evet hem hayır,” diye yanıt verdi Kaptan Len Guy.

“Bu, evet mi demek?” diye sordu adam.

“Adam benim işime uygunsa, evet demek.”

“Beni alır mısınız?”

“Denizci misin?...”

“Yirmi beş yıl denizlerde dolaştım.”

“Nerede?...”

“Güney denizlerinde.”

“Uzaklarda mı?...”

“Evet, çok çok uzaklarda.”

“Yaşın?...”

“Kırk dört...”

“Peki, ne zamandır Port-Egmont’dasın?”

“Önümüzdeki Noel üç yıl olacak.”

“Geçecek bir balina gemisine mi binmeyi hesaplıyordun?...”

“Beni alır mısınız?”

“Hayır.”

“O zaman, burada ne yapıyordun?... ”

“Hiçbir şey... ve artık denize açılmayı da düşünmüyordum.”

“Peki, benim gemime neden binmek istiyorsun?”

“Sadece bir fikir... uskunanızın çıkacağı yolculuğun haberi ortalığa yayıldı.. İstedim ki... Evet, istedim ki ben de bu yolculuğa katılayım... Sizin rızanızla, elbette.”

“Port-Egmont’ta seni tanıyorlar mı?”

“İyi tanırılar... ve geldiğim günden beri hiçbir kınamayla karşılaşmadım.”

“Pekâlâ ,” dedi Kaptan, “hakkınızda bilgi toplayacağım.”

“Toplayın, kaptan, evet derseniz, torbam bu akşam gemide olur.”

“Adın ne?... ”

“Hunt.”

“Ve bir- ?”

“Amerikalıyım.”

Bu Hunt kısa boylu biriydi, güneş yanığı yüzü bir tuğla gibi kıpkırmızıydı, cildi bir Kızılderilinki gibi sarımtırak kahverengiydi, göğsü geniş, kafası kocaman, bacakları fazlasıyla çarpıktı. Kol ve bacakları olağandışı bir güce işaret ediyordu – özellikle de bir pençeyi andıran kocaman ellerle sonlanan kolları!... Kır düşmüş saçları, kafasına geçirilmiş bir tür posta benziyordu.

Bu şahsın fizyonomisine benzersiz bir nitelik kazandıran şey –ki bu hiç lehine değildi– küçük gözlerinin aşırı sert bakışıydı; bir kulaktan diğerine uzanan bir yarıktan ibaret ağzı neredeyse dudak-

sızdı, porselen beyazlığındaki uzun dişlerineyse kutba yakın enlemlerde dolaşan denizcilerde çok yaygın olarak görülen iskorbüt hiç dokunmamıştı.

Hunt üç yıldır Falklandlarda yaşıyordu, ilkin Soledad limanlarından birinde, Fransız koyunda, son olarak da Port-Egmont'da. Çok konuşkan değildi, bir emekli barınağında –hangi sıfatla, kimse bilmiyordu– yalnız yaşıyordu. Geçimini hiç kimse yüklenmediğinden balık avlamakla uğraşıyordu ve bu meslek varlığını sürdürmesine yetiyordu, yakaladığını sadece yemekle kalmıyor onları satıyordu da.

Kaptan Len Guy'ın Hunt hakkında elde ettiği bilgiler Hunt'ın Port-Egmont'da kaldığı süreyle sınırlı olduğu için çok eksikti. Bu adam kavga etmiyordu, içmiyordu ve birçok defa Herkül'e özgü kuvvetinin kanıtlarını göstermişti. Geçmişine gelince, kimse bilmiyordu, ama bir denizci olduğu kesindi. Kaptan Len Guy'a başkalarına anlattığından çok daha fazlasını anlatmış, ama ailesine ve doğum yerine ilişkin sessizliğini korumuştur. Bunun pek fazla önemi yoktu, iyi bir gemici olduğunun kanıtlanması bizim için iyi bir bonservis yerine geçerdi.

Sonuç olarak, toplanan bilgi Hunt'ın önerisinin reddedilmesine yol açacak nitelikte değildi. Doğrusu, Port-Egmont'tan alınan diğerlerinin kusurağının bu kadarla sınırlı olması arzu edilirdi. Böylece Hunt olumlu bir yanıt aldı ve akşamdan gemiye yerleşti.

Yelken açmak için her şey hazırdu. Halbrane'e iki yıllık erzak yüklenmişti; yarı tuzlu hazırlanmış et, çeşitli sebzeler ve bol miktarda –iskorbütü

önleme veya iyileştirmede çok etkili olan- sirke, kereviz ve kaşıkotu. Ambarda gündelik tüketim için fıçı fıçı şarap ruhu, viski, bira, cin, şarap bulunuyordu; ayrıca limandaki dükkânlardan bol miktarda un ve peksimet satın alınmıştı.

İlave edelim ki mühimmat olarak barut, top güllesi, tüfekler için mermi ve çakaloz valinin emriyle verilmişti. Kaptan Len Guy ayrıca, yakın zamanlarda körfezin dışındaki kayalıklara bindiren bir geminin aborda ağlarını elde etmeyi başardı.

Aynı 27'sinin sabahı takımda yetkililerinin huzurunda demir alma hazırlıkları hayran oluncak bir çabuklukla tamamlandı. Karşılıklı olarak son iyi dilekler dilendi veda sözleri söylendi. Sonra demir alındı ve uskuna denize açıldı.

Kuzeybatıdan hafif bir rüzgâr esiyordu, üst ve alt yelkenleri açık olan *Halbrane* geçitlere doğru yöneldi. Açık denize çıktıktan sonra, iki adayı birbirinden ayıran boğazın ucundaki Tamar-Hart burnunu dönmek için yönünü batıya döndü. Öğleden sonra iskele tarafında kalan Soledad dönüldü, aynı akşam Dolphin ve Pembroke burunları ufkun sisleri arkasında gözden yitti.

Sefer başlamıştı. İnsani bir duygunun Antarktika'nın en korkunç bölgelerine doğru sürüklediği bu yürekli insanların başarılı olup olmayacaklarını sadece Tanrı biliyordu.

X SEFERİN BAŞLANGICI

Tuba ve Lively adlı gemiler Kaptan Biscoe komutasında 27 Eylül 1830'da Falkland adalar grubundan hareket etmiş, Sandwich toprakları boyunca ilerleyerek kuzey burnunu 1 Ocakta dönmüşlerdi. Altı hafta sonra Lively'nin Falklandlarda yitirildiği doğrudur – umut edelim ki – bizim uskuna da aynı yazgıyı paylaşmasın.

Böylece Kaptan Len Guy, Sandwichler'e ulaşmak için beş hafta harcayan Biscoe'yla aynı noktadan hareket etmiş oluyordu. Ama daha ilk günlerden yolunu, Kutup Dairesi'nin ötesinde buzlar kestiğinden, İngiliz denizci 45. derece doğu boylamına kadar uzanmak zorunda kaldı. Bu dolaylardadır ki Enderby toprakları keşfedilmişti.

Bu yolculukta izlenen rotayı Kaptan Len Guy harita üzerinde Jem West'le bana göstererek, şöyle dedi:

“Hiçbir şekilde Biscoe'nun rotasını izlememiz söz konusu değil, Weddell'in 1822'de *Beaufoy* ve *Jane* ile güney bölgelerine yaptığı yolculukta izlediği rotayı izleyeceğiz... *Jane!*... yazgısı önceden belirlenmiş bir isim, Bay Jeorling! Ama Biscoe'nun

Jane'inin şansı kardeşimin *Jane*'inden çok daha yaver gitti, bankizin ötesinde kaybolmadı.”

“Biscoe'nun rotasını izlemeyeceksek, vakit yitirmeden Weddell'inkini izleyelim, kaptan,” dedim, “Basit bir fok avcısı olan bu gözüpek denizci kutba kendinden öncekilerden daha fazla yaklaşılabildi ve bize izlenecek yolu gösterdi...”

“Öyle yapacağız, Bay Jeorling. Bir gecikme olmazsa ve *Halbrane* aralık ortasına doğru buzlarla karşılaşırsa, bu çok erken olur. Gerçekte, Weddell 72. paralele ulaşip ‘görünürde bir tek buz parçası yok,’ dediğinde şubat ayının ilk günleri geçilmişti bile. Sonra 20 Şubatta, 74° 36' enleminde, güneye doğru ulaştığı en ileri noktada durdu. Hiçbir gemi

* 1838'de *Astrolabe*'ın komutanı Dumont d'Urville, birlikte yola çıktıkları *Zélée*'ye, iki korvetin kötü hava koşulları ya da buzullar yüzünden ayrı düşmeleri halinde yine bu Falkland Adalarında, tam olarak söylersek, Soledad körfezinde randevu veriyordu. Çok tehlikeli şartlarda yapılan 1837, 1838, 1839, 1840 seferleri 63. ve 64. güney paralelleriyle 58. ve 62. batı meridyenleri arasındaki bilinmeyen yüz yirmi millik kıyıların Louis-Philippe ve Joinville toprakları adı altında tanınması sonucunu verdi. Ocak 1840'da çıkılan sefer, kutup kıtasının – tabii böyle bir kıta varsa – 63° 3' güney enlemiyle 132° 21' batı boylamı arasında Adélie Topraklarının, sonra, 64° 30' güney enlemiyle 129° 54' batı boylamı arasında Clarie Kıyısının keşfedilmesini getirdi. Ama Bay Jeorling Falkland Adalarından ayrılırken çok büyük öneme sahip bu coğrafi keşiflerden haberdar olamazdı. İla ve edelim ki o dönemden beri Antartik denizlerin kutba daha yakın enlemlerine ulaşmak için daha başka birkaç girişim yapıldı. Norveçli genç bir denizci olan James Ross dışında, İngiliz denizcinin çıkamadığı kadar yukarı çıkan M. Borchgrevinch'ten, sonra 1893'te Joinville topraklarının ve Louis-Philippe topraklarının güneyinde serbest deniz bulan ve 68. paralele kadar ilerleyen Norveç balina gemisi Jason'a kumanda eden Kaptan Larsen'in yolculuğundan söz etmek yerinde olur. J. V.

bunun ötesine geçemedi – *Jane* dışında, ki o da geri dönmedi... Mademki Weddell'den sonra William Guy Güney Kutbu'na 7° civarında yaklaşabildi, demek ki Antarktik topraklarda 30. ve 40. meridyenler arasında bu noktada geniş bir gedik bulunuyor.”

Jem West her zamanki gibi sessizce dinliyordu. Bakışlarıyla Kaptan Len Guy'ın pergelin uçlarıyla işaret ettiği mesafeyi ölçüyordu. Aldığı emirleri hiç tartışmaksızın uygulayan biri olan West, kendisine nereye gitmesi emredilirse oraya gidecekti.

“Kaptan,” dedim, “niyetiniz , hiç kuşkusuz, *Jane*'in rotasını izlemek olmalı?...”

“Mümkün olduğunca.”

“Kardeşiniz William, eski onbaşı-vali Glass'ın adının verilmesiyle onca övündüğü *Aurora* Adalarını bulmak için Tristan d'Acunha'nın güneyine yöneldi, ama onları bulamadı. Ancak o zaman Arthur Pym'in kendisiyle sık sık konuştuğu projeyi hayata geçirmek istedi ve 41. ve 42. boylamlar arasından Kutup Dairesi'ni geçti, 1 Ocak tarihinde...”

“Bunu biliyorum,” diye karşılık verdi kaptan, “Önce Bennet, sonra da Tsalal Adasına ulaşmak için *Halbrane*'in yapacağı da bu... Tanrı izin verse de, *Jane* gibi, Weddell'in gemileri gibi önünde serbest deniz bulsa!”

“Buzlar, uskunamız bankiz sınırlarına vardığında, hâlâ yolu tıkıyorsa, tek yapmamız gereken açık...”

“Benim niyetim de bu, Bay Jeorling, ve önde olmak tercih edilir bir şeydir. Bankiz, bir kapının ansızın açıldığı ve derhal kapandığı bir duvardır... Orada bulunmak gerekir... geçmeye hazır... ve dönüşü dert etmeksizin!”

Dönüşü kimsenin düşündüğü yoktu!

“Forward!” ileri! Bütün ağızlardan çıkan tek haykınıştı!

Jem West, o zaman şöyle dedi:

“Arthur Pym’in anlatısında verilen bilgiler sayesinde, arkadaşı Dirk Peters’in yanımızda olmayışına üzülmeceğiz!”

“Bunun böyle olması çok iyi,” diye karşılık verdi Kaptan Len Guy, “mademki Illinois’da ortadan kaybolan melezi bulamadım. Tsalal Adasının yeri hakkında Arthur Pym’in günlüğünde verilen bilgiler bize yeter...”

“Araştırmalarımızı 84. paralelin ötesine uzatmak zorunda kalmadığımız sürece,” dedim.

“Peki, Jane’den kurtulanlar Tsalal Adasını terk etmediğine göre bu neden gereksin, Bay Jeorling?... Patterson’ın notlarında bu açık açık yazılı değil mi?...”

Kısacası Dirk Peters’in gemide bulunmamasına rağmen –bundan kimsenin kuşkusu yoktu– Halbrane amacına ulaşabilecekti. Ancak denizcilerin tanrıbilimsel üç erdeminin hayata geçirilmesi unutulmamalıydı: Uyanıklık, gözüpeklik, azim!

Karşılaşacağım şeylerin büyük olasılıkla daha önceki yolculuklarımda karşılaştıklarımı fersah fersah aşacağı bir serüvene atılıyordum. Böyle bir şey yapacağıma kim inanırdı?... Ama beni bilinmeyene doğru, bu bilinmeyen kutup diyarlarına, onca yılmaz öncünün boş yere esranını aralamaya çalıştığı bu bilinmeyene doğru çeken bir dışlinin çarklarına yakalanmıştım! Ve bu defa, Antarktik bölgeler sfenksinin insanoğlunun kulağına ilk defa konuşup konuşmayacağını kim bilirdi?...

Bununla birlikte salt bir insanlık görevinin sözü konusu olduğunu unutmuyordum. *Halbrane*'in üstlendiği görev Kaptan William Guy'la beş arkadaşını kurtarmaktı. Onları bulmak için uskunamız *Jane*'in rotasını izleyecekti. Ve bundan sonra *Halbrane*'in eski kıtanın denizlerine geri dönmekten başka yapacağı bir şey kalmıyordu, ne Arthur Pym'in ne de Dirk Peters'in aranması gerekiyordu; çünkü geri dönmüşlerdi, nasıl olduğunu kimse bilmiyordu, ama olağanüstü yolculuklarından geri dönmüşlerdi!...

İlk günler boyunca, yeni işe alınan tayfanın çeşitli görevleri öğrenmeleri gerekti, eskiler de –doğrusu esaslı insanlardı– onların işlerini kolaylaştırdılar. Kaptan Len Guy'ın önünde pek fazla seçenek olmamasına karşın, öyle görünüyor ki bu konuda şansı yaver gitmişti. Çeşitli ulusların tebaası olan bu insanlar büyük bir hevesle ve iyi niyetle işe dört elle sarıldılar. Öte yandan ikinci kaptanın şakasının olmadığını biliyorlardı. Hurliguerly, Jem West'in işini doğru dürüst yapmayanların kafalarını kıracağını onlara bir güzel anlatmıştı. Amiri onu bu konuda tamamen serbest bırakmıştı.

“Serbestlik,” dedi Hurliguerly sözlerine ilave-ten, “sıkı göz hapsine alarak ve sıkı bir yumrukla elde edilir!”

Tanıdığım kadarıyla lostromo dostum ilgili şahısları bu şekilde uyarmıştı.

Yeni tayfa yapılan uyarıyı ciddiye aldı ve hiç kimseyi cezalandırmak gerekmedi. Hunt'a gelince tüm görevlerini gerçek bir denizcinin uysallığıyla yerine getiriyor, herkesten uzak duruyor, kimseyle konuşmuyor ve mürettebatın başkasa-

rasındaki kamarasında bir ranzaya uzanmak yerine güvertede bir köşeye kıvrılıp yatıyordu.

Sıcaklık hâlâ düşüktü. Adamlar yün kazak ve bluzlarını, yün iç donlarını, çuha pantolonlarını, kara, yağmura ve dalga serpintilerine karşı en iyi korumayı sağlayan muşamba başlıklarını giymeye devam ediyorlardı.

Kaptan Len Guy'ın niyeti Falklandlardan sekiz yüz mil uzaklıktaki Yeni Georgia'ya uğradıktan sonra, Sandwich Adalarını güneye doğru çıkacağı yolculukta hareket noktası yapmaktı. Uskuna o sırada *Jane*'in rotası üzerindeki enlemde bulunuyordu ve tek yapması gereken 84. paralele kadar ilerlemektir.

Bu yolculukta tuttuğumuz yol bizi 2 Kasım'da, bazı denizcilerin Aurora Adalarının yeri olarak işaret ettiği 53° 15' enlemi, 47° 33' batı boylamına getirdi.

Üç adanın bulunduğu yere ilişkin 1762'de *Aurora* kaptanının, 1769'da *Saint Miguel* kaptanının, 1779'da *Pearl* kaptanının, 1790'da *Prinicus* ve *Dolorès* kaptanlarının, 1794'te *Atrevida* kaptanının –bence kuşkulu olan– beyanlarına karşın katettiğimiz yerlerde toprağın izine rastlamadık. 1820'de *Weddell*, 1827'de de *William Guy* bu adalar grubunu görememişti.

Şunu da ilave edelim ki kendini beğenmiş *Glass*'ın bahsettiği sözüm ona adalar için de aynı şey söz konusuydu. Gözcülerin görevlerini büyük bir titizlikle yerine getirmelerine karşın, belirtilen yerde en küçük bir adaya rastlamadık. Demek oluyor ki Ekselansları *Tristan d'Acunha Valisi* ismini hiçbir zaman bir harita üzerinde göremeyecekti.

Şimdi kasımın altısıydı. Havalar iyi gitmeye devam ediyordu. Bu yolculuk *Jane*'inkinden daha kısa süreceğe benziyordu. Öte yandan acele etmemiz gerekmiyordu. Dediğim gibi bankizin kapıları açılmadan önce uskunamız oraya varmış olacaktı.

Halbrane iki gün boyunca, *Jem West*'i birçok yelkenin toplanması emrini vermek zorunda bırakan çok sert rüzgârlara göğüs gerdi. Yukarı yelkenlerini sararak güçbela yol aldı. Bu manevraları yaparken yeni tayfanın çok becerikli olduğu ortaya çıktı – bunun üzerine *lostromo* onları kutladı. *Hurliguerly*, *Hunt*'ın hantal görünüşüne rağmen tek başına üç kişiye bedel olduğunu gördü.

“İşte mükemmel bir denizci!” dedi *lostromo*.

“Gerçekten de,” diye karşılık verdim, “ve bize son anda katıldı.”

“Haklısınız, *Bay Jeorling*!... Ama nasıl bir kafaya sahip bu *Hunt*!”

“Uzak Batı bölgesinde bu tür Amerikalılara sık sık rastladım,” diye karşılık verdim, “eğer damarlarında Yerli kanı taşıyorsa buna hiç şaşmam!”

“Benim yurttaşlarımla arasında buna benzer insanlara *Lancashire* ya da *Kent Kontluğu*nda rastlanır,” dedi *lostromo*.

“Size inanıyorum, *lostromo*... herkesten çok size inanıyorum.”

“*Sezar*'ın hakkı *Sezar*'a, *Bay Jeorling*!”

“Bu *Hunt*'la hiç konuştunuz mu?...” diye sordum.

“Çok nadiren, *Bay Jeorling*. Kendi kabuğuna çekilmiş biri, tek kelime etmiyor... Ama ağzı olmadığından değil... Öyle bir ağzı ömrümde görmedim!... Ön taraftaki büyük ambar kapağı gibi

iskeleden sancağa uzanıyor... Evet, böyle bir aygıtla Hunt cümle kurmakta zorlanıyor!... Ya elleri!... Ellerini gördünüz mü?... Onunla el sıkışmak isterseniz, Bay Jeorling, dikkatli olun!... Eminim ki on parmağınızdan beşi elinde kalır!...”

Hunt tek başına üç kişiye bedeldi.

“Bereket versin, lostromo, Hunt pek kavgacı görünmüyor... Her şey çok sakın yaradılışlı biri olduğunu gösteriyor, kuvvetini kötüye kullanmak peşinde değil.”

“Yo... doğrusunu söylemek gerekirse kuvvetini sadece halatlar üzerinde deniyor!... Her seferinde halatla birlikte makaranın ve serenin de aşağı inmesinden korkuyorum!”

Bu Hunt gerçekten de acayip biriydi, dikkatle incelenmeyi fazlasıyla hak ediyordu. Bocurgatın yan tarafına dayandığında ya da elleri dümen yekesinde, dümenin arkasında ayakta dururken onu merakla süzmekten kendimi alamıyordum.

Öte yandan bana öyle geliyordu ki onun bakışları da belirli bir ısrarla benimkileri anyordu. Benim gemide bir yolcu olarak bulunduğumu ve bu yolculuğun risklerine hangi şartlarda ortak olduğumu bilmiyor olamazdı. *Jane* kazazedelerini kurtardıktan sonra *Tsalal* Adasının ötesinde, bizimkinden farklı bir amacın peşinde olduğunu düşünmeye gelince, bu hiçbir şekilde kabul edilemezdi. Öte yandan Kaptan *Len Guy* hiç durmadan şöyle diyordu:

“Görevimiz, yurttaşlarımızı kurtarmaktır! Hedefimiz *Tsalal* Adası’dır, onun ilerisine geçmeyeceğiz!”

10 Kasım günü, öğleden sonra iki sularında gözcünün haykırışı işitildi:

“Sancak tarafında kara gözüktü!...”

Yapılan gözlem 55° 7’ güney enlemini ve 41° 13’ batı boylamını verdi.

Bu topraklar, kutup çevresindeki bölgede yer alan *Saint-Pierre* Adasından –İngilizce adlarıyla

South Georgia, New Georgia, King George's Island- başkası olamazdı.

Ada, Cook'tan önce 1675'te Fransız Barbe tarafından keşfedilmişti. Ama tarih itibarıyla ikinci gelen de olsa ünlü İngiliz denizci buraya bugün hâlâ taşımakta olduğu bir dizi ismi verecekti.

Uskuna, yükselteleri -çevresini saran sarımtırak sisin içinden bin iki yüz toise yüksekliğe çıkan gnayşlı, killi şistli müthiş kayalık bir kütle- karla kaplı bu adaya çevirdi yönünü.

Kaptan Len Guy'ın niyeti taze su temin etmek amacıyla Royale körfezinde yirmi dört saat durmaktı, çünkü su sandıkları ambarda kolayca ısınıyordu. Daha sonra *Halbrane* buzların arasına girdiğinde, istendiği kadar tatlı su temini mesele olmaktan çıkacaktı.

Öğleden sonra uskuna adanın kuzeyindeki Buller burnunu döndü, Possession körfeziyle Cumberland körfezini sancak tarafında bıraktı ve Ross buzulundan kopmuş buz parçaları arasında dikkatle ilerleyerek Royal körfezine girdi. Akşam altıda altı kulaç derinliğe demir atıldı ve karanlık çökmek üzere olduğundan karaya çıkma işi ertesi güne bırakıldı.

Yeni Georgia'nın uzunluğu kırk, genişliği yirmi fersah kadar gelir. Magellan Boğazı'na uzaklığı beş yüz fersaktır ve Falklandların idari alanına girer. Britanya idaresini burada kimse temsil etmez, çünkü oturan kimse yoktur, oysa özellikle yazları, yaşamaya oldukça elverişlidir.

Ertesi gün, adamlar bir su kaynağı aramak üzere gemiden ayrılırken, ben tek başıma Royale körfezi civarında dolaşmaya gittim. Bu yerler

ıssızdı, çünkü henüz balıkçıların fokbalığı avıyla uğraştığı mevsimde değildik; buna rahat bir ay vardı. Yeni Georgia antarktik kutup akıntılarına doğrudan maruz kaldığından, memeli deniz hayvanlarının sık sık uğradığı bir yerdi. Kayalıklar boyunca, kıyıdaki mağaralara kadar bu yaratıklardan oluşan kalabalık sürülerin kumsalda debelendiklerini gördüm. Dizi dizi sıralanmış, hareketsiz duran kalabalık penguen ailesi davetsiz bir misafirin –bu, ben oluyorum– istilasını böğürtüleriyle protesto ediyordu.

Kumların ve denizin yüzeyinde, cıvıltıları bana doğanın daha lütufkâr davrandığı ülkeleri anımsatan tarlakuşu sürüleri uçuşuyordu. Bereket versin ki bu kuşlar üzerine tünemek için bir dala gereksinim duymuyorlardı, çünkü Yeni Georgia topraklarında tek bir ağaç bulunmuyordu. Şurada burada birkaç tohumlu bitki, rengi yarı atmış yosun, yamaçları yüz elli toise yüksekliğe kadar öbekler halinde kaplayan ve kalabalık sığır sürülerini beslemeye yeterli gür bir ot örtüsü göze çarpıyordu.

12 Kasım'da *Halbrane* bir kez daha yelken açtı. Royale körfezinin ucundaki Charlotte Burnunu döndükten sonra yönünü güney güneydoğuya, dört yüz mil ötedeki Sandwich Adalarına doğru çevirdi.

Buraya kadar hiçbir yüzer buz kütesine rastlamamıştık. Bunun nedeni yaz güneşinin henüz bankizden ya da güney topraklarından buz kütleleri koparacak güce erişmemiş olmasıydı. Daha sonra akıntılar buzları 50. paralele – ki kuzey yarımküresinde bu paralelde Paris ve Quebec yer alır – sürükleyecekti.

Saflığı değişmeye başlayan gökyüzünde doğuya doğru kara bulutlar toplanıyordu. Yağmur ve doluyla karışık soğuk bir rüzgâr hatırı sayılır bir şiddetle esiyordu. İlerleyişimizi kolaylaştırdığı için yakınmanın anlamı yoktu. Yağmur ve rüzgârdan korunmak için paltolarımıza sıkı sıkıya sarınıp, başlıklarımızı sıkıladık.

Daha can sıkıcı olansa ufku sık sık kapayan kalın sis perdesiydi. Bununla birlikte bu yöreler hiçbir tehlike arz etmediğinden ve akıntıyla sürüklenen buz kütlelerine çarpma tehlikesinden korkmaya yer olmadığından *Halbrane* çok fazla kaygı duymadan güneydoğuya, *Sandwich Adaları*na doğru yoluna devam etti.

Bu sisin içinden kuş sürüleri tiz çılgınlık atarak kanat çırpmadan geçiyor, fırtınakuşları, dalgıçkuşları, yalıçapkınları, deniz kırlangıçları, albatroslar kanatlarını belli belirsiz çırparak sanki bize yolu göstermek istercesine karaya doğru uçuyorlardı.

Hiç şüphe yok ki bu koyu sis yüzünden Kaptan Len Guy güneybatıda Yeni Georgia ile *Sandwich Adaları* arasında yer alan, *Bellingshausen* tarafından keşfedilmiş *Traverse* Adasını ve *Fanning*'e göre *Pasific* adlı Amerikan uskunasının kaptanı James Brown tarafından konumları saptanan dört küçük adayı, Welley, Polker, *Prens Adası* ve *Christmas Adası*nı fark edemedi. Ama önemli olan görüş mesafesi birkaç yüz metreye düşmüşken bu adaların sarp kayalıklarına bindirmemektir.

Gözetleme işi gemide çok sıkı tutuluyordu ve bir parıltının ansızın görüş alanını büyülttüğü andan itibaren gözcüler açıkları da gözetlemeye başladılar.

Ayın 14'ünü 15'ine bağlayan gece titrek ve zayıf bir ışık batıya doğru göğü aydınlattı. Kaptan Len Guy bu ışıkların bir volkandan kaynaklandığını düşünüyordu – muhtemelen Traversey Adasında bulunan ve kraterinden sık sık alevler fışkıran volkandan.

Bu volkanik patlamalara eşlik eden gürültüler kulağımıza ulaşmadığından uskunanın bu adaların kör kayalarından güvenli bir uzaklıkta olduğuna hükmettik.

Bu yüzden rota değiştirmenin gereği yoktu, geminin Sandwich Adalarına doğru olan yönünü koruduk.

On altısı sabahı yağmur kesildi ve rüzgâr kuzeybatıdan esmeye başladı. Buna ancak sevinildi, çünkü çok geçmeden sis dağılmaya başladı.

O anda, dümen yekesinde nöbette olan Stern adlı tayfa, yelken fenerinden kuzeydoğuya doğru gittiği anlaşılan üç direkli büyük bir yelkenli gördüğünü sandı. Milliyetini anlamamıza kalmadan bu geminin gözden yitmesine çok hayıflandık. Belki Wilkes'in seferine katılmış gemilerden biriydi, belki de balinaların oldukça bol sayıda görüldüğü av yerlerine giden bir balina gemisiydi.

17 Kasım günü, sabahın onunda uskuna, Cook'un başlangıçta Güney Thule*, daha sonra

* Thule: Dünyanın ucu, en son nokta. Thule, eski Romalılarca bilinen en ileri noktaydı. Plinius, Solinus ve Pomponius Mela burayı İzlanda olarak kabul ederken William Camden gibi daha başkaları burasının Shetland Adaları olduğunu düşünmektedir. Bochart, Thule'nin Suriye kaynaklı bir sözcük olduğunu ve Fenikelilerin Gezirat Thule ya da Karanlık Adalar diye adlandırdıkları bir grup adayla

da Sandwich toprakları adını verdiği, o dönemde keşfedilen toprakların en güneyinde yer alan takımadalara vardı; bu adalar grubu coğrafi haritalara bu adla geçti, 1830'da Biscoe doğuda onları kutba götürecek bir geçit aramak üzere buradan ayrıldığında hâlâ aynı adı taşıyordu.

O zamandan bu yana daha birçok denizci Sandwichler'i ziyaret etti ve balıkçılar da bu do-laylarda balina, ispermeçet balinası ve fok av-ladılar.

1820'de Kaptan Morrell, ihtiyaç duyduğu yaka-cak odunu bulmak umuduyla burada karaya çık-mıştı. Bereket versin Kaptan Len Guy bu amaçla orada durmadı. Aslında zahmet etmeye değ-mez-di, çünkü bu adaların iklimi ağaçların büyümesi-ne izin vermiyordu.

Eğer uskuna Sandwich adalarında kırk sekiz saat durduysa, bunun sebebi yolumuz üzerinde rastladığımız tüm güney bölgesi adalarına uğra-manın ihtiyatlı bir davranış olmasıydı. Buralarda bir belge, bir ipucu, bir iz bulunabilirdi. Patterson bir buz parçası üzerinde sürüklenmişti, aynı şey arkadaşlarından birinin daha başına gelmiş ola-maz mıydı?...

Zamandan yana bir sıkıntımız olmadığına göre, hiçbir şeyi ihmal etmemek uygun olurdu. Halbrane Yeni Georgia'dan sonra Sandwich adala-

ticaret yaptığını ileri sürmektedir. Etimolojisi açık olma-makla birlikte Yunanca 'son' anlamına gelen "telos" söz-cüğü ile bağlantılı olarak 'en uzak ülke' anlamına gelen Gotik "Tiule" sözcüğünden geldiği sanılmaktadır. Bugün Grönland'da Baffin Denizi kıyısında ve Melville Körfezi-nin kuzeyinde Thule (Kanak) adlı bir yerleşim bulunmak-tadır. -çn.

rına gidecekti. Sandwich adalarından sonra Yeni Güney Orkney adalarına, sonra, Kutup Dairesi'ni geçip doğrudan bankizin üzerine gidecekti.

Aynı gün, kayalıklara sığınarak doğu kıyısındaki bir tür doğal limandan Bristol Adasına çıkabildik.

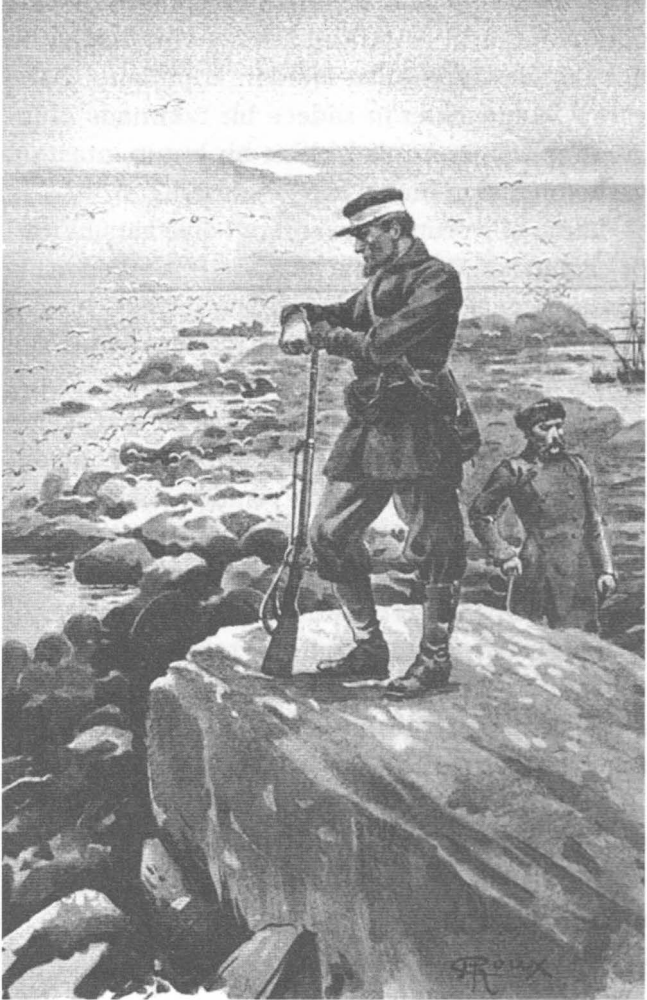
59° güney enlemiyle 30° batı boylamında yer alan bu takımadada, en önemlileri Bristol ve Thule olan birçok adayı kapsar. Diğerlerinin büyük çoğunluğu sözünü etmeye değmeyecek küçük adacıklardır.

Kaptan Len Guy'la ben Bristol adasının kumsalına çıkarken, yaklaşılabilir noktaları araştırmak için Thule Adasına büyük bir kayıkla gitme görevi Jem West'e düştü.

Kısaca söylemek gerekirse, ne kadar ıssız bir yerdi burası! Hüzünlü sesler çıkaran Antarktik türde kuşlardan başka canlı yoktu. Seyrek bitki örtüsü Yeni Georgia'nınkiyle aynıydı. Verimsiz toprağın çıplaklığını yosunlar ve likenler örtüyordu. Kumsalların gerisinde, zaman zaman kulakları sağır eden gürültülerle büyük kütlelerin kopup yuvarlandığı tepelerin çıplak yamaçlarında birkaç cılız çam hatırı sayılır bir yüksekliğe ulaşıyordu. Korkunç bir ıssızlık her tarafa hâkimdi. Herhangi bir insanın buradan geçtiğini veya herhangi bir kazazedenin Bristol Adasında yaşadığını gösteren hiçbir işaret yoktu. O gün ve ertesi gün adada yaptığımız araştırmalar hiçbir sonuç vermedi.

Thule Adasının müthiş girintili çıkıntılı kıyılarını boş yere dolaşan İkinci Kaptan West'in araştırmaları da tam olarak aynı sonucu verdi. Usku-

nadan yaptığımız birkaç pare top atışının tek etkisi fırtınakuşu ve sığırcık sürülerini uzağa kaçırıp kıyıya dizilmiş güdük kanatlı aptal balıkçıları korkutmak oldu.

**Herhangi bir insanın buradan geçtiğini ...
gösteren hiçbir işaret yoktu.**

Kaptan Len Guy'la dolaşırken, ona şöyle dedim:

“Sandwich adalar grubunu keşfettiğinde Cook'un bu adalar hakkında ne düşündüğünü herhalde biliyorsunuzdur. Cook, her şeyden önce, bir kıtaya ayak bastığını düşünüyordu. Ona göre akıntıların Antartik Denize sürüklediği bu buzdağları söz konusu kıtadan kopmuştu. Daha sonra Sandwichler'in sadece bir takımada olduğunu anladı. Bununla birlikte bir kutup kıtasının varlığına ilişkin inancı hiç sarsılmadı.”

“Bunu biliyorum, Bay Jeorling” diye karşılık verdi Kaptan Len Guy. “Ama bu kıta varsa -Weddell'le kardeşimin altı yıl arayla içinden geçtiği- kıyıları arasında açıklığın çok geniş olması gerekiyor. Bizim büyük denizcimiz bu geçidi bulma şansını yakalayamadığından 71. paralelde durmak zorunda kaldı! Başkaları Kaptan Cook'tan sonra bu geçidi buldular, daha başkaları da ileride yeniden bulacak.”

“Biz de onların arasında olacağız, Kaptan...”

“Evet... Tanrı'nın yardımıyla! Cook hiç tereddütsüz, kendisinden daha uzağa hiç kimsenin gitmemiş olduğunu, Antartik toprakların, varsa tabii, asla görülemeyeceğini ileri sürüyor; gelecek onun yanıldığını gösterecektir... 83. derece enleme kadar gittiler...”

“Kim bilir,” dedim, “belki daha da uzağa, şu sıra dışı Arthur Pym...”

“Belki, Bay Jeorling. Arthur Pym'i dert edinmemiz gerekmiyor, mademki Dirk Peters'la o Amerika'ya geri döndüler...”

“Ama... ya geri dönmedilerse?”

“Bu olasılığı dikkate almamız gerektiğini sanmıyorum,” diye karşılık verdi Kaptan Len Guy.

XI SANDWICH ADALARINDAN KUTUP DAİRESİNE

Burnu güneybatıya dönük olan ve sürekli el-verişli rüzgârlar altında ilerleyen uskuna yelken açısından altı gün sonra Yeni Güney Orkney Adalarını gördü.

Bu grup başlıca iki adadan oluşur: Batıda, daha büyük olup zirvesi iki bin beş yüz ayak yüksekliğe ulaşan Coronation Adası, doğuda ise batıya doğru uzanan Dundas Burnuyla sonlanan Laurie Adası. Bunların etrafında Saddle, Powell gibi daha küçük adalar ve çok sayıda minik adacık bulunuyordu. Son olarak, batıda İnaccessible ve Desespoir adaları yer alır. Adalara verilen bu adlar son derece yerindeydi, çünkü hiçbir denizci birincisine yanaşamamış, ikincisine çıkma konusunda en küçük bir umut besleyememişti.*

Bu takımda Amerikalı Palmer ile İngiliz Botwel tarafından 1821-1822'de ortaklaşa keşfedilmişti. Bu adalar 61. paralelin ötesine geçiyor ve 44. meridyenle 47. meridyen arasında yer alıyordu.

Halbrane adalara yaklaştığında, eteklerinde müthiş bir karmaşa halinde devasa buz kütleleri yığılmış olan kuzey kıyılarında çarpık kütleleri ve

* İnacesible: Erişilmez, Desespoir: Umutsuzluk. -çn.

yamaçlarının eğimi kıyıya doğru, özellikle Coronation Adasında, azalan sarp uçurumları gördük; bu kütleler iki aya kalmaz akıntılarla ılık sulara doğru sürüklenirdi.

İşte o zaman balina gemilerinin av mevsimi başlayacak, gemiler balina peşinde koşarken mürettebatından birkaçı bu adalarda kalıp fok ve denizfili avlayacaktı.

Kış örtüsü güney yazının ilk ışınlarıyla henüz delinmemişken, bu yaz ve kış topraklarına verilen adlar kendilerine ne güzel uyuyordu!

Adalar grubunu birbirinden kesin bir şekilde ayıran, resiflerle ve buz kütleleriyle dolu boğaza girmek istemeyen Kaptan Len Guy ilkin Laurie Adasının güneydoğu ucuna yaklaşıp ayın 24'ünü burada geçirdi; sonra, Dundas Burnunu dönerek Coronation Adasının güney kıyılarına yaklaştı; uskuna ayın 25'i boyunca burada kaldı. *Jane*'in mürettebatına ilişkin yaptığımız araştırmalardan hiçbir sonuç alamadık.

1822'de – eylül ayında – Weddell kürklü fok avlamak amacıyla bu adalarda epeyce zaman yitirmiş, çok büyük zahmetlere girmişti, çünkü kış henüz olanca sertliğiyle hüküm sürüyordu. *Halbrane*, bu defa, bu iki-yaşayışlı hayvanlarla yükünü tamamlayabilirdi.

Binlerce kuş yaşıyordu bu adalarda ve adacıklarda. Penguenlerin dışında, güherçile kaplı bu kayalıklar daha önce birkaç örneğini gördüğüm beyaz güvercin kaynıyordu. Bunlar perdeayaklı olmayıp, oldukça kısa konik gagalı, kırmızı yuvarlak gözkapaklı, uzun bacaklı kuşlardı; üstelik oldukça zahmetsizce avlanabiliyordu.

Ağırlıklı olarak kuvarslı şistin görüldüğü ve volkanik kökenli olmayan Yeni Güney Orkneyler'in bitki örtüsüne gelince sadece gri likenler ile laminarya cinsi az rastlanır birkaç mantardan ibaretti. Kumsalda bol miktarda koni kabuklu salyangoz ve kayalık boyunca kara kabuk midyesi bulunuyordu; bunlardan bolca topladık.

Şunu da söylemeliyim ki lostromoyla adamları düzinelerce pengueni sopa darbeleriyle öldürme fırsatını kaçırmadılar. Bunu yaparken kınanması gereken bir öldürme güdüsüyle değil, son derece haklı bir taze yiyecek elde etme arzusuyla hareket ettiler.

"Bunların eti tavuk etine benzer, Bay Jeorling," dedi Hurliguerly, "Kerguelen'de yemediniz mi?..."

"Yedim, lostromo, ama onları pişiren Atkins'ti."

"Burada Endicott pişirecek ve siz hiçbir fark göremeyeceksiniz!"

Gerçekten de biz salondakiler de, başkasarasındaki adamlar da penguen ziyafetine konduk; aşçının ustalığına diyecek yoktu doğrusu.

Halbrane 26 Kasım günü sabahın altısında yelken açıp burnunu güneye çevirdi. Yeniden 43. meridyene çıktı; iyi bir gözlemle bunu tam olarak saptayabildik. Bu, Weddell'in, sonra da William Guy'ın izlediği rotaydı ve uskuna doğuya ya da batıya sapmayacak olursa, kaçınılmaz olarak doğrudan Tsalal Adasının üzerine gidecekti. Yine de yolculuğun taşıdığı tehlikeler göz ardı edilmemeliydi.

Düzenli bir şekilde doğudan esmeye devam eden rüzgâr bize çok yardımcı oluyordu. Uskuna, gabya yelkenine yardımcı yelkenler, seyyar flok

ve ıstralya yelkenleri dâhil bütün yelkenlerini açmıştı. Bu kadar çok yelkenle on bir on iki mil hızla yol alıyordu. Halbrane bu hızını koruyacak olursa Yeni Güney Orkneyler'den Kutup Dairesine yolculuk fazla uzun sürmeyecekti.

“Bunların eti tavuk etine benzer, Bay Jeorling.”

Kutup Dairesi'nin ötesinde, biliyorum ki, buzdağlarından oluşan büyük engelin girişini zorlamak –ya da daha pratik olmak– bu buzdan kalede bir gedik keşfetmek zorunda kalacaktık.

Kaptan Len Guy'la bu konu üzerinde görüşürken,

“Buraya kadar,” dedim, “Halbrane'in yelkenleri hep rüzgârla doldu, bu durum biraz daha devam ederse, buzlar çözülmeden kendimizi bankizin önünde buluruz...”

“Belki buluruz... belki bulmayız, Bay Jeorling, çünkü mevsim bu yıl olağanüstü erken başladı. Coronation Adasında buz bloklarının kıyıdan kopmaya başladığını gördüm, her zamankinden altı hafta önce oluyor bu.”

“Ne kadar güzel, kaptan! Gemilerin çoğunluğu bankize ocak sonundan önce ulaşamazken, bu durumda biz orayı aralık ayının ilk haftalarında aşabiliriz.

“Gerçekte, havanın ılıkliğinden yararlanıyoruz,” diye karşılık verdi Kaptan Len Guy.

“Sözlerime şunu da ilave edeyim ki,” dedim, “Biscoe ikinci seferinde, 64. boylamda William tepesine ve Stowerby tepesine hâkim bu topraklara ancak şubat ortalarında yanaşabilmişti. Bana verdiğiniz gezi kitapları bunu böyle söylüyor...”

“Kesinlikle, Bay Jeorling.”

“Öyleyse, bir aya kalmaz, Kaptan...”

“Bir aydan önce, umuyorum ki, bankizin ötesine, Weddell'le Arthur Pym'in o kadar ısrarla işaret ettikleri serbest denize ulaşmış oluruz ve o noktadan itibaren Bennet Adasına, sonra da Tsallal Adasına kadar normal şartlarda seyrederiz. Bir

defa serbest denize çıktık mı bizi ne durdurabilir ya da geciktirebilir?...”

“Bankizin arkasına ulaştıktan sonra, Kaptan, hiçbir engelle karşılaşacağımızı sanmıyorum. Asıl iş bankizi aşmakta, bizi esas kaygılandıran bu olmalıdır, eğer rüzgârlar bir süre daha uygun esmeye devam ederse...”

“Esecektir, Bay Jeorling, güney denizlerinde seyreden bütün gemiciler gibi bizzat ben de bu rüzgârların sürekliliğine tanığım. Çok iyi biliyorum ki 30. ve 60. paraleller arasında boralar genellikle batı tarafından gelir. Ama daha ileride, çok belirgin bir değişiklik meydana gelir ve karşı rüzgârlar üstünlüğü ele geçirir. Siz de biliyorsunuzdur ya, bu sınırı geçtiğimizden beri rüzgâr sürekli olarak bu yönden esiyor...”

“Çok doğru, Kaptan. Ve ben bundan büyük bir sevinç duyuyorum. Ayrıca itiraf edeyim ki –ki bu itiraf hiç canımı sıkıyor– batıl inançlı biri olmaya başlıyorum.”

“Niçin olmayacakmışsınız, Bay Jeorling?... Doğüstü bir gücün, hayatın çok sıradan olaylarına müdahale ettiğini kabul etmekte mantık dışı ne var?... Bahtsız Patterson’ın yolumuzun üstüne çıkışını hatırlasanıza... O buz parçası bizim bulunduğumuz yere kadar sürüklendi ve hemen ardından eridi... Düşünün, Bay Jeorling, bu olaylar Tanrı’nın eseri değil mi?... Daha da ileri gidecek ve *Jane*’in mürettebatı olan yurttaşlarımıza doğru bize bu kadar kılavuzluk ettikten sonra Tanrı’nın bizi terk etmeyeceğini iddia edeceğim...”

“Ben de sizin gibi düşünüyorum, Kaptan! Hayır, Tanrı’nın müdahalesi yadsınamaz! Ve benim

düşünceme göre, derinlikten yoksun insanların sandığı gibi insan yaşamı üzerinde tesadüflerin önemli rol oynadığı fikri yanlış!... Her şey gizemli bir bağla, bir zincirle birbirine bağlıdır...”

“Bu, bizi ilgilendiren ilk halkası Patterson’ın buzu, son halkasıysa Tsalal Adası olacak olan bir zincir, Bay Jeorling!... Ah! Kardeşim, benim zavallı kardeşim!... Kimsiz kimsesiz on bir yıldır... arkadaşlarıyla sefalet içinde... yardımlarına koşulacağı umudunu bile taşımaksızın!... Patterson onlardan uzağa sürüklendi... hangi şartlarda, bilmiyoruz... tıpkı onların da Patterson’a ne olduğunu bilmedikleri gibi!... Bu felaketi düşününce kalbim sıkışıyor da, Bay Jeorling, kardeşim kollarıma atılmadan önce durmayacak.”

Kaptan Len Guy öyle yürek paralayıcı bir heyecan içinde kıvranıyordu ki gözlerim yaşardı. Yo! Bu kurtarma işinin içinde epeyce talihsizlik barındırdığını ona söylemeye cesaret edemeyecektim. Bundan kesinlikle kuşku duyulamazdı, Patterson’ın defterine göre William Guy’la Jane’den beş arkadaşı neredeyse altı aydan beri Tsalal Adasında bulunuyorlardı... Ama ne durumdaydılar?... Arthur Pym’e göre, batıdaki adalarda yaşayanlar sayılmasa bile sayıları binleri bulan adalıların elinde tutsak mıydılar?... O zaman Tsalal Adasının şefinden, şu Too-Wit denen adamdan Halbrane’in Jane’den daha iyi dayanamayacağı bir saldırı beklememiz gerekmez miydi?...

Evet! En iyisi Tanrı’ya güvenmektir! Müdahaleleriyle, Tanrı’nın bize bir görev yüklediği açık ortadaydı, bunu başarmak için insanoğlunun elinden ne gelirse yapacaktık.

Söylemeliyim ki benzer duygularla canlanan uskunanın mürettebatı da –kaptanlarına ölesiye bağlı eskileri kastediyorum– aynı umutları paylaşıyordu. Yenilere gelince, sözleşmelerinin kendilerine vaat ettiği kazançların sağlanması koşuluyla girişimin sonuçlarına karşı epeyce kayıtsızdılar.

Hiç değilse lostromonun bana söylediği böyleydi – bununla birlikte Hunt'ı bunun dışında tutmak gerekiyordu. Bu adam verilen yüksek ücretin veya para armağanının çekiciliğine kapılacak biri değildi. Kesin olan bir şey varsa, bu, ne bu konuda ne de başka bir konuda kimseyle tek kelime konuşmadığıydı.

“Konuşmayı pek düşündüğünü de sanmıyorum,” dedi Hurliguerly. “Hâlâ sesinin neye benzediğini yeterince bilmiyorum... Sohbeta gelince, demir atmış bir gemiden daha ileri gideceği yok.”

“Sizinle konuşmuyorsa, lostromo, benimle hiç konuşmaz.”

“Bu adamın daha önce ne yapmış olabileceği konusunda ne düşündüğümü biliyor musunuz, Bay Jeorling?”

“Söyleyin, bakalım!”

“Pekâlâ. Bu konuda kızartma tavaısındaki bir sazan kadar dilsiz de olsa, ben onun güney denizlerinde çok uzağa gitmiş olduğuna inanıyorum... evet... çok uzağa... Niçin sustuğuyse kendine kalmış. Ama eğer bu kara marsık Kutup Dairesi'ni en az on, on iki derece geçmemişse, ilk büyük dalga beni denize savursun...”

“Bunu nereden çıkardınız, lostromo?...”

“Gözlerinden, Bay Jeorling, Gözlerinden!... Günün hangi saatinde olursa olsun, gemi burnunu

hangi yöne çevirirse çevirsin, onun gözleri daima güneye dikili oluyor... gözlerini hiç kırpmadan güneye bakıyor... sanki bir gez, göz, arpacık biçiminde nişan almış gibi...”

Hurliguerly abartmıyordu, bunu ben de fark etmiştim. Edgar Poe’nun bir ifadesini kullanacak olursak, Hunt’ın çakmak çakmak şahin gözleri vardı.

“Bu vahşi, gözcülük yapmadığı zamanlar,” diye sözlerine devam etti Hurliguerly, “dirseklerini küpeşteye dayayıp kıpırdamadan, ağızsız dilsiz bekliyor!... Aslında, onun gerçek yeri gemi aslanı görevi görmek üzere *Halbrane*’in pruvası olmalıydı!... ne çirkin bir aslan olurdu ama... Sonra, bir de onu dümene geçtiğinde görün, Bay Jeorling!... İri elleri dümenin el tutma yerlerine sanki perçinleniyor, pusula kutusuna, sanki pusulanın mıkna-tısı bakışlarını çekiyormuş gibi bakıyor!... Ben ki iyi dümenci olmakla övünürüm, Hunt’ın yanında esamim okunmaz!... O dümendeyken dalgalar gemiye ne kadar şiddetle çarparsa çarpsın pusula rotadan milim şaşmıyor!... Geceleyin pusula kutusunun lambası sönecek olsa, eminim yeniden yakma gereğini duymaz!... Gözlerindeki ışıkla kadranı aydınlatır ve yönünü korumayı başarır!”

Lostromonun, gevezeliklerine karşı Kaptan Len Guy’ın ve Jem West’in gösterdiği kayıtsızlığın verdiği açığı benimle arkadaşlık ederek kapatmaktan hoşlandığı kesindi. Sözün kısası, Hurliguerly eğer Hunt’la ilgili aşırı görünen bir izlenim edinmişse, itiraf etmeliyim ki bu acayip adamın davranışları onun böyle bir izlenime kapılmasını fazlasıyla haklı kılıyordu. Kesinlikle yarı fantas-

tik diye nitelenebilecek bir adamdı Hunt. Daha iyi anlatmak için şöyle diyeyim, Edgar Poe tanımış olsaydı onu en tuhaf kahramanlarından biri kabul edebilirdi.

Yolculuk, tekdüzeliği bozacak herhangi bir olay olmaksızın, günlerce çok mükemmel koşullarda devam etti. Doğudan esen elverişli rüzgârlarla uskuna ulaşabileceği en yüksek hıza ulaşmıştı – ardımız sıra millerce uzanan düzgün köpüklü iz bunu gösteriyordu.

Öte yandan bahar mevsimi ilerliyordu. Balinalar sürüler haline görülmeye başlamıştı. Bu yörelerde büyük tonajlı gemilerin fıçılarını o değerli balıkyağıyla doldurmalarına bir hafta fazlasıyla yeterdi. Bu yüzden yeni tayfa –özellikle Amerikalılar– ağırlığınca altın eden ve yılın bu mevsiminde başka hiçbir yerde görmedikleri kadar bol bulunan bu hayvanlara karşı kaptanın ilgisizliğini görmekten duydukları üzüntüyü gizlemiyordu.

Bütün mürettebattan en çok hoşnutsuzluk gösterense arkadaşları arasında sözü geçen bir zıpkıncı olan Hearne idi. Kaba saba davranışlarıyla, bütün kişiliğine sinmiş yabanıl gözüpeklikle diğerlerine kendini kabul ettirmişti. Kırk dört yaşındaki bu balina avcısı Amerikan uyrukliydu. Bu becerikli ve güçlü kuvvetli adamı hayalimde, çift pruvallı balina kayığında ayağa kalkıp zıpkınını sallarken, zıpkınını bir balinanın yan tarafına savurup halatı kalama ederken canlandırıyordum... Bunu görmek muhteşem olmalıydı! Bu mesleğe tutkuyla bağlı olduğundan, fırsat çıkar çıkmaz hoşnutsuzluğunu göstermesi beni hiç şaşırtmadı.

Her neyse, uskunamız avlanmak üzere donatılmamıştı, bu işin gerektirdiği araç gereç gemide bulunmuyordu. *Halbrane*'le denize açıldığından beri Kaptan Len Guy kendini sadece Atlantik ve Pasifik okyanuslarının güney adaları arasında dolaşmakla sınırlamıştı.

Ne olursa olsun, birkaç yüz metre yarıçaplı bir alan içinde gördüğümüz balinaların miktarı olağanüstü kabul edilmeliydi.

Bir gün, öğleden sonra üçe doğru bu kocaman hayvanların oynaşmasını seyretmek üzere geminin ön tarafında bulunuyordum. Hearne eliyle arkadaşlarına bu hayvanları gösteriyor ve ağzından bölük pörçük sözler dökülüyordu:

“İşte... işte... şuradaki bir “*fin-back*”... hatta iki tane... üç tane... sırt yüzgeçleri beş altı ayak yüksekliğinde! .. Görüyorsunuz değil mi iki dalganın arasında yüzyüyorlar... sakın sakın... hiç sıçramadan!... Ah! Şimdi zıpkınım olacaktı ki; başım üzerine bahse girerim onu gövdesinin üzerindeki dört sarımtırak noktadan birine yollardım!... Ama bu gezinti teknesinde ne yapacak bir şey var... ne de insanın kollarının uyuşukluğunu gidermenin bir yolu!... Şeytan götürsün! İnsan bu denizlerde dolaşırsa bu balık avlamak içindir, yoksa-“

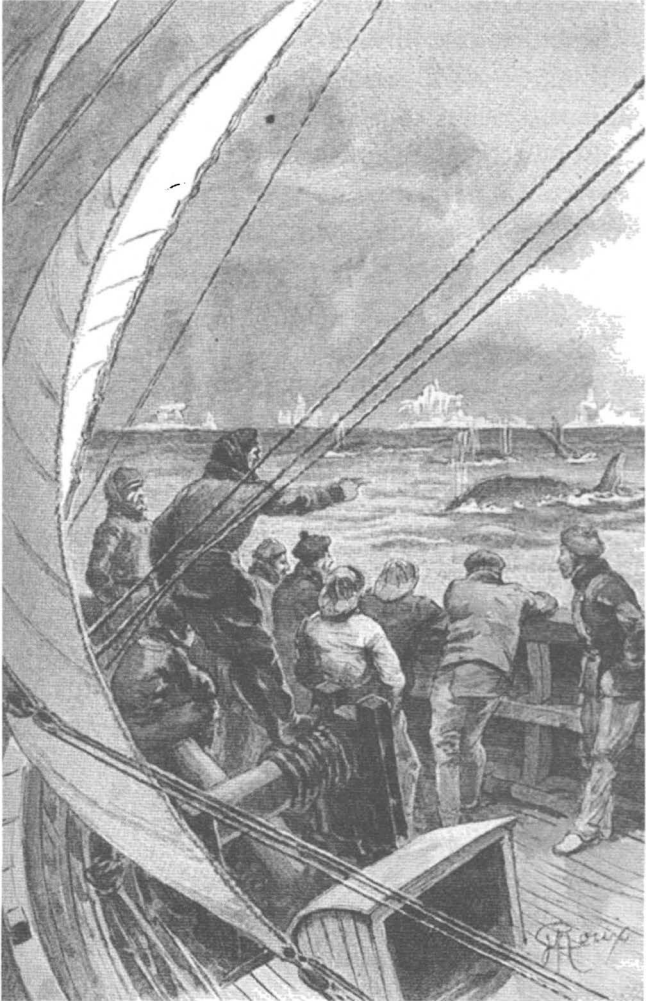
Sonra cümlesini yarım bırakıp öfkeli bir küfür savurmasının ardından,

“İşte bir balina daha!...” diye haykırdı.

“Şu, bir hecin gibi kamburu olan balina mı?...” diye sordu adamlardan biri.

“Evet... bu bir kambur balina,” diye yanıt verdi Hearne. “Katmer katmer karnını ve sırt yüzgecini

görüyor musun? Bu kambur balinaları yakalamak hiç de kolay değildir, zira öyle derine dalarlar ki halat yetiştiremezsin!... Bizden yana kuyruk savurmasını hak ediyoruz, mademki ona bir zıpkın savuramıyoruz!...”

“İşte... işte... şuradaki bir “fin-back”

“Dikkat edin!... dikkat edin!” diye bağırdı lost-romo.

Lostromo, zıpkıncının bize değmesini şiddetle arzuladığı korkunç kuyruk darbesinden korktuğu için bizi uyarmak üzere bağırması değildi. Hayır! Çok büyük bir balina uskunaya yanaşmıştı; hemen arkasından balina, uzakta atılan bir topun gürültüsünü andıran bir gürültüyle havaya pis kokulu bir su püskürttü. Geminin bütün pruvasını ambar kapağına kadar su bastı.

“Çok iyi yaptı!” diye homurdandı Hearne omuzlarını silkerek, bu arada arkadaşları kambur balinanın püskürttüğü suya sövüp sayarak üstlerini başlarını silkiyorlardı.

Bu iki tür balinadan başka gerçek balinagillerden balinalar da görülüyordu – bunlar genellikle güney denizlerinde rastlanan balinalardandı. Yüzgeçten yoksun bu balinalar kalın bir yağ tabakasına sahiptir. Onları takip etmek pek tehlikeli değildir. Gerçek balinagiller, tek yiyeceklerini oluşturan milyarlarca küçük kabuklunun – bunlara “balina yiyeceği” denir – kaydığı antarktik denizlerde avlanır.

Uskunadan beş altı yüz metre uzaklıkta almış ayak uzunluğunda bir gerçek balina – yani yüz varil yağ verebilecek bir balina – yüzüyordu. Bu korkunç büyük hayvanlardan o kadar çok yağ elde ediliyordu ki bunlardan üç tanesi orta tonajlı bir geminin yükünü tamamlamaya yeterdi.

“Evet!... bu bir gerçek balina!” diye haykırdı Hearne. Fıskırttığı suyun kısa ve kalın olmasından onu tanıyabilirsin!... Bakın!... iskele tarafındaki balinaya... bir duman sütunu gibi... bunu

ancak bir gerçek balina püskürtür!... Bütün bunlar burnumuzun dibinde cereyan ediyor... ne büyük kayıp!... Tanrım!... fırsat varken fıçıları doldurmamak cebindeki parayı denize boca etmek gibi bir şey!... Ne kaptan ama! Bütün bu malları ziyan ediyor, tayfasına da büyük haksızlık..."

"Hearne!" dedi buyurgan bir ses, "dümene geç!... Oradan balinaları daha rahat sayarsın!"

Jem West'in sesiydi bu.

"Ama, efendim..."

"Cevap verme, yoksa seni yanına kadar orada tutarım!... Hadi... toz ol!"

Direnmek daha kötü sonuç doğuracağından, zıpkıncı tek kelime etmeden boyun eğdi. Sözün kısıası, tekrar ediyorum, *Halbrane* bu enlemlere memeli deniz hayvanları avlamaya gelmemişti, Falklandlarda gemiye alınan tayfa da balık avcısı olarak alınmamıştı. Yolculuğumuzun tek amacı bilinmekteydi ve hiçbir şey bizi bundan vazgeçiremezdi.

Uskuna o sırada *thysanopode*'lar sınıfından çeşitli karideslerin, sürüyle kabuklunun renklendirdiği kırmızımtırak bir denizde yol alıyordu. Kayıtsızca bir yanları üzerine yatmış balinaların güçlü çeneleri arasına gerili bir ağı andıran dişleri arasından süzerek bu kabukluların binlercesini mideye indirdiği görülüyordu.

Kısacası, kasım ayında, güney Atlantik'in bu kısmında bu kadar çok sayıda çeşitli türden deniz memelisi bulunduğuna göre, bilmem tekrarlamalı mıyım, mevsim anormal bir şekilde vaktinden önce ilerlemiş olmalıydı. Bununla

birlikte bu av yerlerinde bir tek bile balina gemisi görünmüyordu.

Bu arada şunu da belirtelim ki yüzyılın ilk yarısından beri balina avcıları, ölçsüz bir kıyım sonunda artık Fin balinalarının görülmediği kuzey yarımküresinin denizlerini az çok terk etmişlerdi. Günümüzde Atlantik ve Pasifik okyanuslarının güney bölgelerinde Fransızlar, İngilizler ve Amerikalılar bin bir zahmetle bu avı sürdürüyorlardı. Olasıdır ki eskiden çok kazançlı olan bu iş yakında sona erecekti.

Bu kadar çok sayıda deniz memelisinin bir araya toplanmasının haklı bir nedeni olsa gerekti.

Kaptan Len Guy benimle Edgar Poe'nun romanı konusunda konuştuğundan beri, kaydetmeliyim ki daha az ihtiyatlı konuşur olmuştum. Sık sık şundan bundan konuşuyorduk; bir gün bana şöyle dedi:

"Bu balinaların burada bulunması genellikle karanın yakın olduğunu gösterir ve bunun iki nedeni vardır. Birincisi, balinaların beslendiği kabuklular asla karalardan çok uzakta bulunmaz. İkincisi, dişilerin yavrularını dünyaya getirmeleri için fazla derin olmayan sular gerekir."

"Eğer böyleyse, Kaptan," dedim, "nasıl oldu da Yeni Güney Orkneyler ile Kutup Dairesi arasında hiçbir ada grubuna rastlamadık?..."

"Gözleminiz çok yerinde," diye karşılık verdi Kaptan Len Guy, "bir kara parçası görmek için Bellingshausen'in Güney Shetlandları'nın, Alexandre ve Pierre adalarının ve nihayet Biscoe'nun keşfettiği Graham toprağının bulunduğu batıya doğru bir on beş derece kadar sapmamız gerekirdi."

"Yani demek oluyor ki," dedim, "balinaların varlığı kesin olarak karanın yakınlığına işarete ediyor, öyle mi?..."

"O kadar iyi bilmiyorum, Bay Jeorling, size yaptığım yorumun bir temeli bulunmayabilir. Bu hayvanların burada bu kadar çok sayıda bulunmasının nedeni pekâlâ bu yılki iklim olabilir..."

"Başka bir açıklamasını göremiyorum," dedim, "bizim kendi gözlemlerimizle de uyuyor."

"O zaman, biz de durumdan yararlanmaya bakalız..." diye yanıt verdi Kaptan Len Guy.

"Ve mürettebatın bir kısmının söylenmelerini dikkate almadan..." diye ilave ettim.

"Peki ne demeye yakınacaklarmış ki bu insanlar?..." diye haykırdı Kaptan Len Guy. "Bildiğim kadarıyla balık avlamaları için işe alınmadılar!... Ne amaçla işe alındıklarını bilmiyor değiller; Jem West bu kötü eğilimlere yüz vermemekle iyi yaptı!... Benim eski arkadaşlarım böyle bir şey yapmazlar... Görüyor musunuz, Bay Jeorling, adamlarımla yetinememiş olmam ne kadar üzücü!... Tsalal Adasındaki Yerlilerin nüfusu düşünülürse, ne yazık ki bu mümkün değildi!"

Hemen şunu da belirtmeliyim ki balina peşinde koşturmuyorsak da, *Halbrane*'de balık avı tümünden yasaklanmış değildi. Geminin hızından dolayı sürtme ağı veya üç katlı balık ağı kullanmak zordu. Ama lostromo arka tarafa parakete attırmıştı, bu sayede tuzlu etten gına getiren midelerimiz bayram ediyordu. Oltaya gelen balıklar kaya-balığı, sombalığı, morina, uskumru, magri, kefal, papağanbalığıydı. Zıpkınla avlananlara gelince, bu bazen yunus, bazen karaya çalan bir eti olan

domuzbalığı oluyordu; filetosu ve ciğeri çok lezzetli olan bu sonunculara mürettebat bayılıyordu.

Ufkun her tarafından kopup gelen kuşlar daha önce sözünü ettiğim, kimi beyaz kimi mavi son derece zarif biçimlere sahip kuşlardı: kalabalık sürüler halinde yalıçapkınları, dalgıçkuşları, benekli fırtınakuşları.

Ayrıca –menzil dışında– boyutları herkesi hayretler içinde bırakan devasa bir fırtınakuşu gördüm; İspanyolların *quebrantahuesos* adını da verdiği cinstendi. Magellan denizi yöresinin bu kuşu kavisli ve zarif kanatlarıyla son derece dikkat çekicidir, kanat açıklığı neredeyse bir albatrosunkine eşit olup on üç on dört ayak kadar gelir. Albatrosalar –bu güçlü kuşlar– buzullar bölgesine kadar uzanan soğuk enlemlerin bu duman rengi tüylü sakinleri de yörede eksik değildi.

Anımsatmak için söyleyelim ki Hearne ile yeni tayfa içindeki iki arkadaşının bu memeli sürülerini görünce avcılık damarlarının kabarmasının ve üzüntü duymalarının sebebi, onların güney denizlerine özellikle bu amaçla açılan Amerikalılardan olmalarıydı. 1827’de Birleşik Devletler’in emriyle yapılan bir araştırma bu sularda balina avı yapmak üzere donatılmış gemilerin sayısının iki yüze vardığını gösterdiği aklıma geldi; tonajları toplam elli bin tondur ve her biri ziyan edilen iki binini saymazsak sekiz bin balinanın parçalanmasından bin yedi yüzer fıçı yağ elde ediyordu. Bundan dört yıl sonra yapılan ikinci bir araştırma, bu sayının dört yüz altmışa, tonajın yüz yetmiş iki bin beş yüze –Yani Birleşik Devletler ticaret filosunun yüzde onu– parasal değerininse yaklaşık bir

milyon sekiz yüz bin dolara ulaştığını gösteriyordu. Bu işlerden kırk milyon kişi ekmek yiyordu.

Zıpkıncıyla diğer birkaç kişinin bu kaba saba ve bol kazançlı işe neden tutkuyla bağlanmış oldukları anlaşılır bir şeydir. Ama Amerikalıların ölçüsüz bir kırımdan uzak durmaları gerekir!... Yoksa git gide bu sulara balina azalacak ve onların bankizin ötesinde aramak gerekecek.

Bu düşüncelerimi Kaptan Len Guy'a açıkladığımda, İngilizlerin her zaman sakınlı davranışları karşılığını verdi – bunun böyle olduğu kabul edilmeliydi.

30 Kasım'da saat onda bir ölçüm yapıldıktan sonra öğle vakti yükseklik tam olarak ölçüldü ve 66° 23' 3" enlemine varmış olduğumuz görüldü.

Halbrane demek ki Antarktik bölgeyi kesen Kutup Dairesi'ni aşmıştı.

XII KUTUP DAİRESİ İLE BUZ DUVARI ARASINDA

Halbrane, Kutup'tan yirmi üç bucuk derece mesafeden çizilen bu hayali eğriyi geçtiğinden beri sanki yeni bir ülkeye, Edgar Poe'nun dediği gibi "Elem ve Sessizlik diyarına", *Eleanora* ozanının sonsuza dek kapatılmak istediği görkemin ve göz kamaştırıcılığın şu büyülü hapishanesindeki tarif edilemez ışık okyanusuna girmişti...

Fikrimce –daha az hayalci varsayımlarda bulunmak için– beş milyon mil kareyi geçen yüzölçümüyle Antarktika'nın bu bölümü yerküremizin buz çağından geriye kalanlardır...

Yazın, Antarktika, bilindiği gibi güneşin sarmal yükselişi sırasında ışınlarını ufkun üzerinden eğik olarak göndermesi yüzünden altı ay gündüz olur. Sonra güneş kaybolduktan sonra *aurora australis*'in ya da Kuzey Işıklarının sık sık aydınlattığı bir gece başlar.

Bu demek oluyordu ki gemimiz bu ürkütücü bölgeleri tam mevsiminde geçecekti. *Jane*'in mürettebatını bulacağımızdan hiç kuşku duymadığımız Tsallal Adasına kadar aydınlık hiç eksik olmayacaktı.

Hayal gücü daha geniş biri, bu yeni bölgenin sınırının geçildiği ilk saatlerde, hiç kuşkusuz, aşırı bir coşkuya kapılırdı – hayaller, karabasanlar, uyurgezer sanrıları görürdü... Kendini doğaüstü bir ortama taşınmış gibi hissederdi... Bu Antartik diyarlara yaklaştıkça büyük bir sahayı gözlerden gizleyen sis perdesinin arkasında ne olduğunu kendi kendine sorardı... Yeni mineraller, bitkiler, hayvanlar, Arthur Pym'in gördüğünü ileri sürdüğü değişik türden “insanlar” keşfedecek miydi?... Üzerinde hâlâ bir sis perdesi bulunan bu meteorlar sahnesi ona neler sunacaktı?... Bu düşlerin yoğun baskısı altında, dönmeyi düşündüğünde, bütün umudunu yitirmeyecek miydi?... Şiirlerin en tuhafının kıtaları yoluyla, şairin kuzgunun o çatlak sesiyle kendisine

“*Never more...* Bir daha asla!... Bir daha asla!...” diye bağırdığını işitmeyecek miydi?

Bu düşünüş tarzının bana ait olmadığı doğru; her ne kadar bir süredir çok heyecanlanmış olsam da, gerçeklik sınırları içinde kalmayı başarıyordum. Bir tek isteğim vardı: Denizin ve rüzgârın Antartik Daire'nin bu tarafında da diğer tarafındaki kadar elverişli olmasını istiyordum.

Kaptan Len Guy'a, ikinci kaptana, eski tayfaya gelince, uskunanın 70. paraleli' aşmış olduğunu öğrendiklerinde güneş yanığı, sert yüzlerini açık bir memnuniyet ifadesi kapladı. Ertesi gün Hurliguerly şen şakrak bir tavırla, yüzünde güller açarak güvertede bana yaklaştı.

* Güney Kutup Dairesi 66° 33' 39" enlemidir. Zaten yukarıda da 66° 23' 3" enlemine ulaşılmış olduğu belirtilmektedir. Bu, Jules Verne'in dalgınlığına verilmelidir. –çn.

“He! He! He! Bay Jeorling!” diye haykırdı, “işte nihayet şu meşhur daireyi arkamızda bıraktık...”

“Yeterince değil, lostromo, yeterince değil!”

“O da olacak... O da olacak!... Ama bir şeyde hayal kırıklığına uğradım...”

“Neymiş o?...”

“Hattı geçen gemilerde yapılması âdet olan şeyi yapmadık!”

“Buna mı üzülüyorsunuz?...” diye sordum.

“Elbette, *Halbrane* de bir vaftiz töreni’ yapabildi!...”

“Vaftiz mi?... “İyi ama, bütün adamlarımız tıpkı sizin gibi bu paralelin ötesine geçtiğine göre kimi vaftiz edeceksiniz, lostromo?...”

“Evet, biz geçtik!... Ama siz... siz geçmediniz, Bay Jeorling!... Şimdi soruyorum, bu tören sizin şerefimize yapılamaz mı?...”

“Bu, doğru, lostromo, yolculuklarım sırasında ilk defa bu enleme geldim...”

“Bu da bir vaftiz törenini hak ediyor, Bay Jeorling... çok şamata yapmadan... davulsuz, zurnasız... ve Güney Denizleri Tanrısını her zaman ki gülünçlükleriyle işe karıştırmadan!... Eğer sizi kutsamama izin verirsiniz...”

“Öyle olsun, Hurliguerly ,” dedim elimi cebime atarak. “İstedığınız gibi kutsayıp vaftiz edin!... Buyrun, en yakın meyhanede sağlığıma içmeniz için bir şeyler...”

* Bir denizci geleneği. İlk defa ekvatoru veya dönenceleri geçen biri için yapılan tören. Söz konusu kişi huzurunu bonkörce satın almayacak olursa, tören onu garip şartlarda ıslatmaktan ibaretti. -çn.

“Öyleyse bu ancak Bennet Adasında veya Tsallal Adasında olacaktır, tabii eğer bu vahşi adalarda hanlar varsa ve onları işletecek Atkins’ler bulunuyorsa!...”

“Söylesene, lostromo, her zaman şu Hunt’a geri dönüyorum... Halbrane’in Kutup Dairesi’ni geçmiş olduğuna o da eski tayfalar kadar seviyor mu?...”

“Kim bilir!...” diye yanıt verdi Hurliguerly. Onun dut yemiş bülbülünden farkı mı var?... Şu ya da bu şekilde ağzından laf almanın yolu yok... Ama, size daha önce söylediğim gibi, o eğer daha önce buz duvarıyla tanışmadıysa...”

“Sizi böyle düşündüren ne?...”

“Her şey ve hiçbir şey, Bay Jeorling!... Böylesi şeyler hissedilir! Hunt, dünyanın dört köşesini dolaşmış bir deniz kurdu!”

Ben de lostromo gibi düşünüyordum ve bilmem hangi önseziyle, düşüncelerimde çok özel bir yer tutan Hunt’ı gözetlemekten kendimi alamıyordum.

Aralık ayının ilk günleri, birinden dördüne kadar, havanın birkaç kere sakinleşmesinin ardından, rüzgâr daha çok kuzeybatıdan esme eğilimi göstermeye başladı. Oysa bu enlemlerde kuzeyden esen rüzgârlardan hayır gelmezdi; tıpkı kuzey yarımkürede güneyden esen rüzgârlardan hayır gelmediği gibi. Kötü havalar burada genellikle bora ya da fırtına şeklinde kendini gösterir. Bununla birlikte rüzgâr güneybatıya kaymadıkça fazla yakınmanın âlemi yoktu. Bu son durumda uskuna rotasının dışına düşebilir ya da en azından rotasını korumakta zorlanırdı, oysa en doğ-

rusu Yeni Güney Orkneylerden beri izlediğimiz meridyenden kesinlikle sapmamaktı.

Rüzgâr yönünün değişebileceği ihtimali, Kaptan Len Guy'ı endişelendiriyordu. Bundan başka, *Halbrane*'in hızı hissedilir derecede düşmüştü, çünkü ayın dördünde rüzgâr şiddetini kaybetmeye başlamış vedördünü beşine bağlayan gece tümünden durmuştu.

Ertesi sabah, sönük yelkenler direklerde cansız sallanıp duruyor ya da bir taraftan diğerine çarpıyordu. Bize hiçbir esintinin ulaşmamasına ve okyanus yüzeyinin kırılmamasına rağmen, tekne batıdan gelen kabarmanın uzun salınımlarıyla iki yana şiddetle yalpa vuruyordu.

“Deniz bir şey hissediyor, şu taraftan şiddetli bir fırtına kopacak,” dedi Kaptan Len Guy, eliyle batıyı göstererek.

“Ufuk sisle kaplı, gerçekten de,” diye karşılık verdim, “büyük bir ihtimalle güneş öğleye kadar...”

“Güneşin bu enlemde yazın bile hiç gücü yoktur, Bay Jeorling! – Jem?”

İkinci kaptan yanaştı.

“Hava hakkında ne düşünüyorsun?...”

“İçim rahat değil... Her şeye hazır olmalıyız, Kaptan. Üst yelkenleri indirecek, büyük flok yelkenini yeniden çekecek ve küçük floku hazır tutacağım. Ufuk öğleden sonra açılabilir... Kasırga üzerimize çullanacak olursa, onu karşılamaya hazır olmalıyız.”

“Önemli olan, meridyen üzerindeki rotamızda kalmamızdır, Jem...”

“Ne gerekiyorsa yapılacak, Kaptan, çünkü doğru yoldayız.”

“Şu taraftan şiddetli bir fırtına kopacak...”

“Gözcü, akıntıyla sürüklenen ilk buzları haber vermedi mi?” diye sordum.

“Evet,” diye yanıt verdi Kaptan, “ve eğer bu buzdağlarıyla çarpışırsak zararlı çıkan taraf onlar olmaz. Bu yüzden, ihtiyatlı olmak doğuya veya batıya sapmayı gerektiriyorsa buna boyun eğeriz, ancak mutlaka gerekiyorsa.”

Gözcü hata yapmamıştı. Öğleden sonra, güne-ye doğru yavaş yavaş hareket eden kütleler görüldü; genişliği olsun, yüksekliği olsun hatırı sayılır büyüklükte olmayan birkaç buz adası. Daha doğrusu oldukça büyük miktarda buzdağı kalıntısı. Bunlar uzunluğu üç dört yüz ayak kadar gelen ve yuvarlak olanlarına İngilizlerin “palch”, uzun olanlarına “stream” dediği “pack”-buz kütleleriydi. Bu kütlelerden kaçınmak kolaydı; Halbrane’in yolunu tıkamıyordu. Şimdiye kadar rüzgârın Halbrane’in yönünü korumasına yardımcı olduğu doğru olmakla birlikte, uskuna şu anda hiç ilerlemiyordu ve hızı olmadığı için de idaresi kolay olmuyordu. Daha tatsız olanıysa, çukurlar yaratarak inip çıkan sert bir denizin bize yandan amansız darbeler vuruyor olmasıydı.

Saat ikiye doğru dört bir yandan kopan fırtınalar olanca şiddetiyle üzerimize çullandı. Uskuna müthiş bir şekilde sarsılıyordu, lostromo geminin yalpalaması ve baş kış vurmasıyla denize sürüklenebilecek eşyaları güverteden kaldırtmak zorunda kaldı.

Üçe doğru, olağanüstü güçlü bir fırtına tam olarak batı-kuzeybatıdan esmeye başladı. İkinci kaptan, randa, mizana ve trinketa yelkenlerine camadana vurdurttu. Boraya karşı dayanabileceğimizi ve doğuya, Weddell’in rotasının dışına savrulmayacağımızı umuyordu. Akıntılarla sürüklenen buzların bu yörede toplandığı doğrudu ve bir gemi için bu hareketli labirentin içine dalmaktan daha tehlikeli bir şey olamazdı.

Kasırganın sert darbelerinin ve denizin şiddetli çalkantısının etkisiyle gemi bazen alabora olacak

şekilde yan yatıyordu. Bereket versin gemideki yük yer değiştirmiyordu; istifleme, bütün olasılıklar göz önünde tutularak usulünce yapılmıştı. İstifleme kurallarının ihmal edilmesi yüzünden devrilen *Grampus*'un yazgısını paylaşmaktan korkmamıza gerek yoktu. *Grampus*'un alabora olduğu ve Arthur Pym'le Dirk Peters'in günlerce geminin omurgasına tutundukları unutulmalıdır.

Ayrıca, uskunanın pompaları bir damla su sızdırmadı. Falklandlarda durduğumuz sırada geminin çok iyi elden geçirilmiş olması sayesinde borda ve güverte kaplamalarının hiçbiri açılmadı.

Bu fırtınanın ne kadar süreceğini en iyi "weather-wise", en becerikli tahminci söyleyemezdi. Bu kötü hava yirmi dört saat mi, iki gün mü, üç gün mü sürecekti? Güney denizlerinde bizi nelerin beklediğini kimse bilemezdi.

Fırtınanın patlak vermesinden bir saat sonra, aralıksız bir sağanak halinde dolu ve yağmurla karışık kar fırtınası başladı. Bunun nedeni sıcaklığın hatırı sayılır derecede düşmüş olmasıydı. Termometre 36 °F'ı (sıfırın üstünde 2,22 °C), barometre 26,8 pusu (721 mm)" gösteriyordu.

Akşamın onuydu – güneşin sürekli olarak ufkun üzerinde olmasına karşın bu sözcüğü kullanmam gerekiyor. Gerçekte güneşin yörünge-
sindeki en yüksek noktaya ulaşması için on beş gün geçmesi gerekiyordu ve bu güneş kutba 23° mesafede Antarktika'nın yüzeyine cansız ve eğik ışınlarını göndermeye devam ediyordu..

* Weather-wise (İng.): Havadan anlayan kişi. –çn.

** 26,8 pus 680,7 mm'ye karşılık gelir. Verne'in dalgınlığına gelmiş olmalı. –çn.

Saat on otuz beşte kasırganın şiddeti iki misline çıktı.

Kamarama gidip gitmemekte kararsızdım, güverte köşkünün arkasına sığındım.

Kaptan Len Guy'la ikinci kaptan birkaç adım ötemde tartışıyorlardı. Dizginlerinden boşanmış doğa güçlerinin kopardığı bu şamatanın ortasında birbirlerini zor işitiyor olmalıydılar, ama denizciler aralarında işaretle anlaşmaya alıştırlar.

Uskunanın güneydoğudaki buzlara doğru sürüklendiği görülüyordu; bu kütleleler gemiden daha yavaş ilerlediği için çok geçmeden karşı karşıya kalacaktık. Şanssızlığa bakın ki rotamızdan uzaklaşmak zorunda kalıyorduk ve korkunç bir çarpışma bizi tehdit ediyordu. Gemi şimdi öyle şiddetle yalpa vuruyordu ki uçları geniş çemberler çizen direkler için endişe duymaya başlamıştık. Yel çevrimleri sırasında insan *Halbrane*'in ikiye bölüneceğini sanıyordu. Pruvadakilerle kıçtakilerin birbirlerini görmesinin olanağı yoktu.

Açıktaki, belli belirsiz bir aydınlığın görülmesine olanak sağladığı kudurmuş bir denizin bir kıyıdaki kayalıklara çarpar gibi buzdağlarının sarp kıyılarına çarpıp, rüzgârın ince zerrecikler halinde dağıttığı serpintileriyle buzdağlarının üstünü ıslattığı görülüyordu.

Başiboş buz kütlelerinin sayısının artmış olması, fırtınanın buzların çözülmesini hızlandırarak bankizde bir yol açacağı umudunu doğuruyordu.

Yine de rüzgâra kafa tutmak önemliydi ve tabii rotadan sapmamak da. Dalgaların arasına dalıp ancak şiddetli sarsıntılarla çıkabilen usku-

na müthiş zorlanıyordu. Kaçmayı düşünmek bile gerekmezdi, çünkü böyle davranan bir gemi, dalgaların üzerinde patlaması tehlikesiyle karşı karşıya kalır.

Yapılacak ilk manevra yelken küçültmektir. Gabya yelkeni altındaki mayistra yelkenine çift camadana vurulmuş, önde küçük flok, arkada randa yelkeniyle *Halbrane* fırtınalara dayanacak durumda buluyordu ve hava daha da kötüleyecek olursa hâlâ kısacak yelkeni vardı.

Kaptan Len Guy dümendeki Drap adlı tayfanın yanında durmuş geminin buzlara çarpmaması için ne zaman dümen kırılacağına nezaret ediyordu.

Ön tarafta mürettebat Jem West'in emirlerini yerine getirirken, lostromonun yönetimindeki altı adam randa yelkeninin yerine fırtınalarda kullanılan küçük floku çekmekle meşguldüler. Bu, dayanıklı bir kumaştan üçgen biçiminde kesilmiş bir parçadır; direklerin alt tarafına çekilir ve kıç tarafında direğin dibine bağlanır.

Gabya yelkenine camadana vurmak için mizana direğinin çubuğuna tırmanmak gerekir; bunun için dört adam yeterlidir.

Çarmıhların basamaklarına ilk atılan Hunt oldu. İkincisi yelkencimiz Martin Holt idi. Burry adlı tayfayla yeni alınanlardan biri hemen onları izledi.

Bir insanın Hunt kadar çeviklik ve beceriklilik gösterebileceğine asla inanamazdım. El ve ayaklarını iskalaryaya koymasıyla direğin tepesine ulaşması bir oldu; gabya yelkeninin halatlarını laçka etmek için serenin üzerine uzanarak en ucuna kadar gitti.

Martin Holt serenin karşı ucuna giderken diğer iki adam ortada kaldılar.

Yelken indirilir indirilmez yapılacak şey çift camadana vurmaktı, bundan sonra halat aşağıdan gergin bir şekilde tutulurken Hunt, Martin Holt ve diğerleri aşağı ineceklerdi.

Kaptan Len Guy ve ikinci kaptan bu yelkenlerle *Halbrane*'in mayistra yelkenini rahatça taşıyabileceğini biliyorlardı.

Hunt'la diğerleri çalışırken lostromo küçük floku hazırlamıştı ve tam olarak çekmek için ikinci kaptanın emrini bekliyordu.

Tam o sırada fırtına görölmedik bir şiddetle esmeye başladı. Çarmıklar ve patrisalar kopacak gibi geriliyor, metal teller gibi titreşiyordu. İnsan kendi kendine yelkenler, kısılmış da olsalar, binlerce parçaya ayrılmayacak mı diye soruyordu...

Ansızın korkunç bir yalpa her şeyi güverteye devirdi. Birkaç varil, tespit halatlarını kopararak, küpeşteye kadar yuvarlandı. Uskuna o kadar belirgin bir şekilde sancak tarafına yattı ki lombozlardan içeri su doldu.

Darbenin etkisiyle güverte köşküne doğru savruldu ve bir süre ayağa kalkamadım.

Uskunanın eğimi o kadar fazlaydı ki gabya serenin ucu bir dalganın tepe noktasına üç dört ayak daldı...

Seren sudan çıktığında, işini bitirmek için serenin ucuna ata biner gibi binmiş olan Martin Holt kaybolmuştu.

Bir çığlık işitildi – dalgalarla sürüklenen ve kolları beyaz köpükler arasında umutsuzca hareket eden yelkencinin çığlığı.

Herkes sancak tarafına koştu; adamlardan kimi halat, kimi fıçı, kimi tahta çubuk –kısacası suda yüzebilecek ve Martin Holt'un tutunabileceği bir şeyler– atıyordu.

Ayağa dikilmeye çalıştığım sırada havayı yaran bir kütlenin dalgaların burgacı arasında kaybolduğunu hayal meyal gördüm.

Bu, ikinci bir kaza mıydı?... Yo!... Bu isteyerek yapılan bir hareketti –bir fedakârlıktı. Hunt camadananın son düğümünü de attıktan sonra Martin Holt'u kurtarmak için serenin ucundan denize atlamıştı.

“Denizde iki adam var!” diye bağırıldılar gemiden.

“Evet, iki kişi... birisi diğerini kurtarmak için atladı... Şimdi birlikte boğulacaklar!...”

Jem West koşup dümene bir tur attırarak uskunayı bir çeyrek orsa etti – rüzgâr yatağının dışına çıkmadan bütün yapabileceği bu kadardı. Sonra flok yelkeninin iskotasını çekip, küçük flokunu yatay konuma getirerek gemiyi neredeyse hareketsiz bıraktı.

Köpüklenen suların üzerinde önce Martin Holt'un sonra Hunt'ın başları göründü...

Hunt hızlı kulaçlarla yüzüyor, dalgaların içinden geçerek Martin Holt'a yaklaşıyordu.

İki yüz metre uzaklaşmış olan yelkenci bir görünüş bir kayboluyordu – fırtınanın orasında fark edilmesi zor kara bir nokta.

Tahta parçaları ve variller attıktan sonra, yapılabilecek her şeyi yaptıkları için mürettebat beklemeye başlamıştı. Başkasarasını kaplayan bu öfkeli dalgaların arasına bir kayık indirmeyi kim

düşünebilirdi ki?... Ya alabora olur ya da uskuna-
nın yanına çarpa çarpa parçalanırdı.

“İkisi de mahvoldular!...” diye mırıldandı Kap-
tan Len Guy.”

Sonra, ikinci kaptana dönerek:

“Filika... Jem... filika!” diye haykırdı.

Havayı yaran bir kütlenin dalgaların burgacı
arasında kaybolduğunu hayal meyal gördüm.

“Eğer filikayı denize indirme emrini verirseniz,” diye yanıt verdi ikinci kaptan, “bu, hayatımı tehlikeye atmak da olsa, filikaya ilk binen ben olacağım... Ama bunu bana emretmelisiniz!”

Bu sahneye tanık olanlar birkaç dakika anlatılmaz bir endişe hissettiler. Yeterince tehlike içinde olan *Halbrane*’in durumunu hiç kimse düşünmüyordu.

Hunt son bir defa iki dalga arasında görüldüğünde tayfadan bir bağırış çağırış koptu. Hunt yeniden suya battı ve ardından sanki ayağı sağlam bir yere basmış gibi insanüstü bir kuvvetle Martin Holt’a doğru, daha doğru bir deyişle talihsiz adamın suya gömülmek üzere olduğu noktaya doğru atıldığı görüldü.

Bu arada Jem West’in flock yelkenlerinin iskota halatlarını gevşetmesiyle uskuna onlara yüz metre kadar yaklaşmıştı.

O zaman yeni bağırışlar dizginlerinden boşanmış doğa güçlerinin gümbürtüsünü bastırdı.

“Hurra!... hurra!... hurra!...” diye hep bir ağızdan haykırdı bütün mürettebat.

Hunt sol koluyla kendini bırakmış kıpırtısız duran Martin Holt’u tutuyor, diğeriyle var gücüyle yüzüyor ve gemiyi yaklaşıyordu.

“Orsasına bas... orsasına bas!...” diye dümen-ciye emir verdi Jem West.

Dümen orsasına basıldı, silah atışları eşliğinde yeniden yelkenler açıldı...

Halbrane, dalgalar üzerinde, gemi çekildiğinde şaha kalkan bir at gibi sıçradı. Öylesine yalpalıyor ve baş kış vuruyordu ki, aynı benzetmeyi kullan-

maya devam edecek olursam, ön ayaklarını yere vuracağına inanasım geliyordu.

Bitmez tükenmez bir dakika geçti. Delicesine çalkalanan suların ortasında biri diğerini sürükleyen bu iki insan güç bela seçiliyordu...

Sonunda Hunt uskunaya ulaştı ve gemiden sarkan palamarlardan birini yakaladı...

“Çımariva... çımariva!...” diye haykırdı ikinci kaptan, dümendeki tayfaya eliyle bir işaret yaparak.

Uskuna ancak gabya yelkeni, büyük ve küçük flokun izin verdiği ölçüde manevra yapıyor ve mayistra yelkeniyle yol alıyordu.

Hunt’la Martin çabucak gemiye çekildiler, biri mizana direğinin dibine yatılırken, diğeri manevralara yardım etmeye hazırды.

Yelkenciye durumunun gerektirdiği özen gösterildi. Başlangıçta nefes alamazken yavaş yavaş nefes almaya başladı. Vücudunun kuvvetle ovulması sayesinde Martin Holt kendine geldi ve gözlerini açtı.

“Martin Holt,” dedi yelkencinin üzerine eğilmiş olan Kaptan Len Guy, “çok uzaklardan döndün...”

“Evet... Kaptan!” diye yanıt verdi Martin Holt, bakışlarıyla etrafı tarayarak, “Ama... beni kim kurtardı?...”

“Hunt...” diye haykırdı lostromo, “Hunt seni kurtarmak için hayatını tehlikeye attı!...”

Martin Holt yanı doğruldu, dirseğinin üzerine dayandı ve Hunt’dan yana döndü.

Hunt geride durduğundan, Hurliguerly gidip onu, gözlerinde derin bir minnettarlık okunan Martin Holt’a doğru itti.

“Hunt,” dedi Martin Holt, “hayatımı kurtardın... Sen olmasaydın... ölmüştüm... Sana teşekkür ederim.”

Hunt yanıt vermedi.

“Hunt,” diye araya girdi Kaptan Len Guy, “duymuyor musun?...”

Hunt işitmiş gibi görünmüyordu.

“Hunt,” dedi yeniden Martin Holt, “yanıma gelsene... elini sıkmak istiyorum!...”

Ve elini Hunt’a uzattı.

Hunt, bu kadar basit bir şey için bu kadar iltifata gerek görmeyen bir insan havasında başını sallayarak birkaç adım geriledi...

Sonra, ön tarafa doğru yürüyerek uskunayı omurgasından direk tepeliklerine kadar titreten bir darbe sonunda kopan küçük flock iskotalarından birini değiştirmeye girişti.

Kesinlikle cesur ve fedakâr bir kahramandı bu Hunt denen adam!... Yine kesinlikle her türlü etkiye kapalıydı ve o gün de lostromo onun sesinin neye benzediğini öğrenemedi.

Fırtına bu kadar şiddetle eserken kimseye dur durak yoktu; defalarca yüreğimiz ağzımıza geldi. Bu azgın fırtınada, yelkenlerin kısılmış olmasına karşın belki yüz defa direklerin yıkılacağından korktuk. Evet!... yüz defa... Hunt’ın dümeni büyük bir beceriyle kullanmasına karşın, uskuna kaçınılmaz olarak birçok defa ansızın yön değiştirdi ve öyle tehlikeli bir şekilde yan yattı ki batmanın eşiğine geldi. Yelken azaltmak için gabya yelkenini de indirmek ve flock yelkenleriyle yetinmek zorunda kaldık.

“Jem,” dedi Kaptan Len Guy –akşamın beşiydi o sırada– “kaçmamız gerekiyor...”

“Kaçacağız, Kaptan, ama deniz tarafından yutulmak tehlikesini taşıyor bu!”

Gerçekten de dalgaların önüne geçilemediği ve daha fazla yelken azaltma imkânı bulunmadığı zamanlarda rüzgârı arkasına alarak gitmekten daha tehlikeli bir şey olamazdı. Öte yandan, doğuya doğru gitmekle *Halbrane* bu yönde yığılmış buzların labirentine dalarak rotasından uzaklaşmış olacaktı.

6, 7 ve 8 Aralıkta üç gün boyunca fırtına bu yöreyi kastı kavurdu; karla karışık rüzgârlar sıcağın hissedilir derecede düşmesine yol açtı. Yine de boranın parçaladığı küçük flokun daha dayanıklı bir kumaşla değiştirilmesinden sonra bu azaltılmış yelkenlerle devam etmek mümkün oldu.

Kaptan Len Guy'ın gerçek bir denizci olduğunu kanıtladığını, Jem West'in her şeye göz kulak olduğunu, mürettebatın kararlılıkla ona yardım ettiğini, yapılacak bir manevra ya da karşılaşılan bir tehlike olduğunda ilk koşanın her zaman Hunt olduğunu söylemeye gerek var mı?

Aslında bu adam hakkında nasıl bir fikir verebileceğimi bilemiyorum. Onunla Falklandlarda gemiye alınan tayfanın çoğu –özellikle de zıpkıncı Hearne– arasında ne büyük bir fark vardı! Bu adamlardan insanın beklemeye ve istemeye hakkı olan bir şeyi elde etmesi hayli zordu. Elbette itaat ediyorlardı, çünkü Jem West gibi birine ister istemez itaat etmek gerekir. Ama arkasından sızlanıyor ve söyleniyorlardı! Bu, korkarım ki gelecekte hoş sonuçlar doğuracak gibi görünmüyordu.

Doğal olarak Martin Holt işinin başına dönmekte gecikmedi, hiç surat etmiyordu. Mesleğin-

de ehil bir denizciydi, bütün gemide beceri ve çalışkanlıkta Hunt'la yarışabilecek tek kişiydi.

"Söylesene Holt," dedim ona bir gün, lostromoyla konuşurlarken, "şu Hunt şeytaniyle aranız ne âlemde?... Kurtarma işinden sonra biraz olsun çenesi açıldı mı?..."

"Hayır, Bay Jeorling," diye yanıt verdi yelkenci, "hatta bana öyle geliyor ki benden uzak durmaya çalışıyor."

"Sizden uzak mı duruyor?" dedim.

"Tıpkı eskiden olduğu gibi, yine de..."

"Bu çok tuhaf..."

"Ama, doğru," diye araya girdi Hurliguerly, "birçok defa bunu fark ettim."

"Desenize sizden de, diğerlerinden uzak durduğu gibi uzak duruyor..."

"Hayır, diğerlerinden uzak durduğundan daha fazla..."

"Bunun anlamı ne?..."

"Bilmiyorum, Bay Jeorling!"

"Her neyse, Holt, onun için kocaman bir mum yakmalısın!... Ama sakın şerefine yakmaya kalkışma!... Onu tanıyorum... üfleyip söndürür!"

Öğrendiklerime şaşırmıştım. Ama biraz dikkat edince Hunt'ın gerçekten de her fırsatta yelkencimizle karşılaşmaktan uzak durduğunu fark ettim. Holt ona hayatını borçlu olsa da onun minnettarlığını dile getirmeye hakkı olmadığını mı düşünüyordu acaba? Bu adamın tavrı kesinlikle acayıpti.

Ayınsekiz'inde, gece yarısından hemen sonra rüzgâr doğudan esme eğilimi göstermeye başladı; bu, gemiyi daha kolay idare edebileceğimiz anlamına geliyordu.

Böyle bir durum ortaya çıkarsa, *Halbrane* akıntıya kapılarak sürüklendiği mesafeyi yeniden kat edebilir ve kırk üçüncü meridyen üzerindeki rotasına dönebilirdi.

Saat ikiye doğru deniz hâlâ sert olmakla birlikte büyük bir tehlikeye girmeden daha fazla yelken açabilmek mümkün oldu. Mizana yelkenine ve randa yelkenine çift camadana vurulmuş olan *Halbrane* amuralar iskele tarafında olmak üzere trinketa ve küçük flok yelkeniyle, uzun süren fırtına yüzünden uzaklaştığı rotasına yaklaştırmaya başladı.

Antarktik denizin bu bölümünde çok sayıda buz akıntıyla sürükleniyordu; fırtınanın çözülmeyi hızlandırdığını, belki de doğuda bir yerlerde bankizi parçaladığını düşünmek mantıksız değildi.

Başıboş dolaşan bu buz kütleleri mürettebata hiç sıkıntı vermedi. Gerçek güçlükler ancak ertesi gün, uskuna buzdağları arasında kendine bir yol açmaya çalıştığında baş gösterdi.

Bir sürprizle karşılaşmaktan korkmaya gerek yoktu. Buzların varlığını, balina avcılarının “blink” adını verdiği atmosferdeki sarımtırak bir renk belli ederdi. Bu, buz bölgelerine has gözlemciyi asla yanıltmayan bir yansıma olgusuydu.

Art arda beş gün boyunca Halbrane hiçbir zarar görmeksizin, bir çarpışmadan bir an bile korkmaksızın yoluna devam etti. Güneye doğru inildikçe buzların sayısı artıyor ve aralarındaki geçitler daralıyordu. Ayın on dördünde yapılan bir gözlem 72° 37' enleminde bulunduğumuzu gösterdi; boylamımız ise hep 42° ile 43° meridyenleri arasındaydı. Burası bile, Kutup dairesi'nin ötesinde çok az gemicinin ulaşabildiği bir noktaydı. Weddell'den sadece 2° gerideydik.

Uskunanın bu kuş pislikleriyle kirlenmiş, donuk, soluk kütleler arasındaki yolculuğu hayli nazik bir mesele haline gelmişti. Bu kütlelerden kimilerinin oyuk oyuk bir görüntüsü vardı. Direklerimizden yukarıdan bakan bu buzdağlarının yanına da bizim gemimiz ne kadar küçük görünüyordu!

Bu kütlelerle ilgili olarak şunu da belirteyim ki büyüklük değişiklikleri, sonsuz çeşitlilik gösteren biçim değişikliklerini ikiye katlıyordu. Çeşitli boy ve şekillerdeki bu kütleler sisten çıkıp, yüzleri yontulmamış çok büyük taşlar gibi güneş ışınlarını yansıttığında yarattığı etki harika oluyor-

* Blink (İng.): Göz kırpma, pınlı. -çn.

du. Bazen katmanlar başlangıçtaki renklerinden farklı kırmızımtırak bir renge bürünüyor, sonra büyük bir olasılıkla kırılma olayına bağlı olarak mor ve mavinin çeşitli tonlarını alıyordu.

Arthur Pym'de dikkat çekecek denli iyi anlatılan bu manzaraya hayran olmaktan kendimi alamıyordum –şurada sivri uçlu piramitler, ötede bir Bizans kilisesinin kubbesi gibi yuvarlak kubbeler, bir Rus kilisesininki gibi soğan kubbeler, yatay tablalı dolmenler, kromlekler,* Karnak meydanındaki gibi dimdik menhirler, kırık vazolar, ters dönmüş kupalar– ve nihayet hayalperest birinin oynak bulutlarda bulmaktan hoşlandığı biçimler... Hem zaten bulutlar gökyüzü denizinin gezgin buzları değil miydi?...

Kabul etmeliyim ki Kaptan Len Guy yiğitlikle sakınımı şahsında birleştiriyordu. Aradaki mesafe, aniden nasıl manevra yapmak gerekirse gereksin, eğer başarılı bir geçişi garanti etmiyorsa asla bir buzdağının rüzgâraltı tarafından geçmiyordu. Buzlar arasından geçerken karşılaşılması olası her şeyi çok iyi bildiği için buzdağları filosunun arasına dalmaktan korkmuyordu.

O gün bana şöyle dedi:

“Bay Jeorling, kutup denizine girmeyi ilk defa istemiş değilim, ama başarılı olamadım. Daha önce elimde *Jane*'in yazgısı hakkında varsayımdan başka bir şey yokken bile bunu yapmayı denedimse, şimdi bu varsayım kesinlik kazanmışken neden denemeyeyim?”

* Kromlek (Welsh dilinden): Anlamı yuvarlak taş olup bir çember oluşturacak şekilde dizilmiş menhirlere denir. En ünlü kromlek İngiltere'deki Stonehenge'dir. –çn.

“Anlıyorum, Kaptan, ve benim düşünceme göre, bu yörelerde yaptığınız yolculuklardan edindiğiniz deneyim başarı şansımızı artırıyor olmalı.”

“Kuşkusuz, Bay Jeorling! Bununla birlikte bankizin ötesi, diğer denizciler gibi, benim için de bir bilinmeyen.”

“Bilinmeyen mi? ... Yo, elimizde Weddell’in çok ciddi raporları olduğuna göre tam olarak öyle değil, Kaptan. Buna bir de Arthur Pym’in anlattıklarını ilave edelim.”

“Evet!... Biliyorum... Buz tutmamış, serbest denizden söz ediyorlardı...”

“Böyle bir denizin var olduğuna inanmıyorsunuz?...”

“Tabii inanıyorum, elbette!... Böyle bir deniz var ve bunun geçerli nedenleri var. Gerçekte buz sahası denen bütün bu kütlelerin açık denizde oluşamayacağı belli. Dalgaların şiddetli ve karşı konulamaz etkisi onları daha yukarı enlemlerdeki kıtalardan veya adalardan koparıyor. Sonra akıntılar onları daha ılıman denizlere sürüklüyor, burada dalgalar kenarlarını aşındırırken sıcaklık tabanlarını ve yanlarını parçalıyor.”

Bu, açıkça görünüyor,” diye yanıt verdim.

“Demek ki,” diye sözlerine devam etti Kaptan Len Guy, “bu kütleler hiçbir şekilde bankizden gelmiyor. Akıntıyla sürüklenerek bankize ulaşıyor, bazen onu parçalıyor, içinden kendilerine bir yol açıyorlar. Öte yandan kuzey bölgelerine bakarak güneyi değerlendirmemeli. Koşullar birbirinin aynısı değil. Cook da Grönland denizlerinde Antartik denizlerdekiyle

karşılaştırılabilecek buzdağlarına daha yüksek enlemlerde bile hiçbir zaman rastlamadığını kaydetmiştir.

“Peki, bunun sebebi nedir?” diye sordum.

“Bunun sebebi, hiç kuşkusuz, kuzey bölgelerinde güneyden esen rüzgârların egemen olmasıdır. Bu rüzgârlar Amerika, Asya ve Avrupa üzerinden geçerken ısınır ve bölgedeki hava sıcaklığının artışına katkıda bulunur. Burada, Ümit Burnu, Patagonya ve Tasmanya’yla sonlanan en yakın kara, atmosfer akıntılarını değiştirmez. Bu yüzden ki Antarktik bölgede sıcaklık neredeyse hep aynı kalır.

“Bu, önemli bir gözlem, Kaptan, ve serbest bir denizin varlığına ilişkin düşüncenizin doğru olduğunu gösteriyor...”

“Evet... serbest bir deniz... ancak bankizden sonra en az on iki derece ileride. Bu demek oluyor ki önümüzdeki engeli aştığımızda işin zorlu yanını atlatmış olacağız... Serbest bir denizin varlığının Weddell tarafından resmen tanındığını belirtmekte son derece haklısınız, Bay Jeorling...”

“Ve Arthur Pym tarafından, Kaptan...”

“Ve Arthur Pym tarafından.”

Aralık ayının on beşinden itibaren denizde sürüklenen buzların sayısının artmasıyla at başı olarak yolculuğun sıkıntıları da arttı. Bununla birlikte hiçbir zaman güneyden esmeye eğilim göstermeden kuzeydoğudan kuzeybatıya değişerek elverişli bir tarzda esmeye devam etti. Buzdağları ve buz kütleleri arasında geminin ufak ufak volta atmadığı bir tek saat bile olmadı – manevra yapmak her zaman zahmetli ve tehlikeliydi. Bazen

rüzgâr daha kuvvetle esiyor, yelken kısmak zorunda kalıyorduk. O zaman denizin buz blokları boyunca köpüklendiği görülüyordu; deniz bloklarının ileri doğru gidişini engellemeden sanki yüzer bir adanın kayalıklarının üzerine kaplar gibi, onları serpintiye boğuyordu.

Yükselti açısı birçok defa Jem West tarafından ölçüldü ve hesaplarına göre bu blokların yüksekliği on toise ile yüz toise arasında değişiyordu.

Ben kendi hesabıma Kaptan Len Guy'ın bu büyüklükteki buz kütlelerinin ancak bir kıyı boyunca –sözgelimi bir kutup kıtasının kıyıları boyunca– oluşabileceği yolundaki fikirlerine katılıyordum. Ama çok açıktı ki bu kıta Jane'in Tsalal Adasının bulunduğu yere ulaşmasına olanak sağlayan koylarla derinlemesine oyulmuş, denizin kolları tarafından parçalanmış, boğazlarla yarılmıştı.

Zaten bu kutup topraklarının varlığı değil midir kaşiflerin arktik veya antarktik kutuplara kadar ilerlemelerini engelleyen? Çözülme zamanında buz kütlelerinin koptuğu buz dağlarının üzerinde yükseldiği sağlam dayanağı bu topraklar oluşturmaz mı? Kuzey ve güney tepe noktaları sadece suyla kaplı olsalardı, gemiler şimdiye kadar oraya ulaşmanın bir yolunu bulmuş olmazlar mıydı?...

Şu halde Jane'in kaptanı William Guy kutbun 23 derece yakınına kadar yaklaştığında ve denizin karanın içine sokulan genişçe kollarından birinden yukarı çıkarken ona denizci sezgisinin ya da talihinin ona yol gösterdiği ileri sürülebilir.

Tayfamız, uskunanın sürekli hareket halinde olan bu kütleler arasında yol aldığını görmekten bayağı etkilenmişti – hiç değilse yeniler, çünkü

eskiler böyle manevraları ilk defa görüyor değillerdi. Ama onlar da yolculuğun beklenmedik olaylarına alışmakta gecikmediler.

En fazla özen gösterilmesi gereken şey gözcülük işini aksatmamaktı. Jem West mizana direğinin tepesine bir fiçı bağlattı – “saksağan yuvası” denilenlerden– ve burada bir gözcü aralıksız nöbet tuttu.

Halbrane oldukça kuvvetli bir rüzgârdan yararlanarak hızla yol alıyordu. Sıcaklık dayanılmayacak gibi değildi – 42° civarında (sıfırın üstünde 4°-5°). Asıl tehlike, bu tıkiş tıkiş denizlerin üzerinde eksik olmayan ve buzlarla çarpışmaktan kaçınmayı zorlaştıran sisten geliyordu.

Ayın on altısında tayfa fazlasıyla yoruldu. Keskin köşeli ve kenarları tırtıklı buz kütleleri arasındaki daracık geçitler amurların sık sık değıştirilmesini gerektiriyordu.

Saatte dört beş defa “Orsa alabanda!...” ve “Çimariva! Çimariva!...” sesleri havada çın çın ötüyordu.

Dümendeki adam başını kaşımaya vakit bulamazken tayfa, gabya yelkeniyle, gabya yelkeninin üzerindeki kare yelkenlerin rüzgârı arkadan alması için gereken manevraları yapıyordu.

Bu şartlar altında kimse hiçbir görevi homurdanarak yapmıyor, yine de Holt herkesten ayırt ediliyordu.

Tam bir denizci ruhu taşıyan bu adamın en fazla yararlılık gösterdiği yer, ucuna kanca bağlanmış bir halatı, uskunanın yavaşça çekilerek bir engeli aşması amacıyla bir buz kütesine sabitlemek söz konusu olduğunda ortaya çıkıyordu. Çıkıntı yapan bir buz bloğunun etrafını dönmek için ne zaman

halat atmak gerekse, Hunt filikaya atlıyor, sürüklenen buz kütleleri arasına dalıyor ve onların kaygan yüzeylerine tırmanıyordu. Kaptan Len Guy da, mürettebatı da Hunt'ın eşsiz bir denizci olduğunda hemfikirdi. Ama hal ve tavırlarında görülen esrarlı hava, herkesin merakını uyandırıyor.

Ucuna kanca bağlanmış bir halatı ... bir buz kütesine sabitlemek söz konusu olduğunda...

Birçok defa, tehlikeli bir görevi birlikte yapmak için Hunt'la Martin Holt'un aynı filikaya binmesi gerekti. Yelkenci ne zaman bir emir verecek olsa, Hunt canla başla emri yerine getiriyor, ancak ona asla cevap vermiyordu.

O günlerde *Halbrane* bankizden çok uzakta olamazdı. Bu rotada ilerlemeye devam edecek olursa çok geçmeden oraya varacağı kesindi, sonra iş bir geçit bulmaya kalıyordu. Bununla birlikte o zamana kadar gözcü buz sahasının ötesinde, buzdağlarının kararsız zirvelerinin arasında, kesintisiz uzanan buzları görememişti henüz.

Aynı on altısında gün boyu ihtiyatı hiç elden bırakmadan canla başla çalışmak gerekti, çünkü dalgaların insafsız darbeleriyle sarsılan yelken yerinden sökülme tehlikesiyle karşı karşıyaydı.

Aynı zamanda, uskunanın karinasına sürtünen ve büyük buz bloklarından daha büyük tehlike yaratan kalıntılar birçok sarsıntıya sebep oluyordu. Gerçekten de bu kalıntılar geminin karinasına korkunç bir şiddetle çarpıyordu. Ama *Halbrane*'in ıskarmozları ve borda kaplaması sağlam olduğundan ne delinmesinden ne de metal kaplaması olmadığından kaplamasını yitirmesinden korkuyorduk.

Dümen yelpazesine gelince, Jem West onu benzeri iki dümenin arasına aldırды, sonra dümen kaidesine sabitlediği tahta takozlarla onu korumaya yetecek bir tür kılıf içine yerleştirdi.

Her türden şekil ve büyüklükteki yüzen kütlelerle dolu bu yöreyi deniz memelilerinin terk etmiş olduğu sanılmamalı. Çok fazla sayıda balina görünüyordu ve havaya su buharı püskürttükle-

rinde ne büyüleyici bir manzara oluşturunuyordu! Fin-back'lerin ve kambur balinaların yanı sıra yüzlerce kilo çeken devasa domuzbalıkları görölüyor ve menzile girdiklerinde Hearne zıpkınını ustaca savurarak onları vuruyordu. Bu domuzbalıklarının eti Endicott'un ehil ellerinden geçtikten sonra tayfa tarafından çok beğeniliyordu.

Kutup bölgelerinde her zaman görülen, fırtınakuşlarına, benekli fırtınakuşlarına ve karabatalara gelince büyük sürüler halinde çığlık çığlığa geçiyorlardı ve buz sahalarının kıyısına dizilmiş bir alay penguen uskunanın manevra yapışını seyrediyordu. Bunlar bu kasvetli ıssızlığın gerçek sakinleriydi. Doğa bu buzlar diyarının yalnızlığına penguenlerden daha uygun hiçbir varlık yaratmamıştır.

Saksağan yuvasındaki adam nihayet bankizin göründüğünü haber verdiğinde on yedisi sabahıydı.

"Sancak tarafında! İleride!" diye haykırıyordu.

Beş altı mil güneyde, oldukça berrak bir gökyüzüne karşı, testere dişli uçsuz bucaksız bir dağ silsilesi yükseliyor ve kenarları boyunca binlerce buz bloğunun birikmiş olduğu görölüyordu. Bu hareketsiz engel kuzeybatı güneydoğu yönünde uzanıyordu; uskuna sadece kıyı boyunca ilerleyerek güneye doğru birkaç derece daha kazanmış olacaktı.

İşte, bankiz ile buz bariyeri arasındaki farklar hakkında net bir fikir edinmek isteniyorsa şunların akıl tutulması yerinde olur.

Bu sonuncusu, daha önce işaret ettiğim gibi, asla açık denizde oluşmaz. Düşey düzleminin bir kıyı boyunca yükselmesi veya zirvesinin arka planda bir dağ gibi yükselmesi için sağlam bir

temele dayanması zorunludur. Ama söz konusu bariyer kendine destek sağlayan sabit çekirdekten ayrılamasa bile, açık denizde rastladığımız adım adım ilerleyen buzdağları, buz sahaları, buz blokları, *floe*'lar ve *brash*'lar en bilgili denizcilere göre bunlardan kopuyordu. Onları taşıyan kıyılar daha sıcak denizlerden gelen akıntıların etkisi altındadır. Günberi ve günöte dönemlerinde denizin kabarması bazen o kadar fazla olur ki bariyerin temeli oyulur, ufalanır, aşınır, birkaç saat içinde yüzlerce kocaman buz bloğu kulakları sağır eden bir gürültüyle kopup denize yuvarlanır, burgaçlar oluşturarak derinlere batar, sonra yeniden yüzeye çıkar. İşte o zaman sadece üçte biri su yüzeyinin üstünde bulunan ve daha aşağı enlemlerde iklimin etkisiyle eriyinceye kadar yüzen buzdağları ortaya çıkar.

Bir gün bu konuda Kaptan Len Guy'la sohbet ederken, kaptan:

"Bu açıklama çok yerinde," dedi bana, "ve bu yüzdendir ki buz bariyeri denizcilerin önünde aşılmaz bir engel yaratır, çünkü bir kara parçasının üzerinde yükselmektedir. Ama bankiz öyle değildir. O, karalardan uzakta, okyanus üzerinde, sürüklenen buz parçalarının sürekli bir araya toplanmasıyla oluşur. O da aynı şekilde dalgaların etkisine ve yazın daha sıcak suların aşındırmasına maruz kalır, parçalara ayrılır, içinden geçitler açılır; şimdiye kadar çok sayıda gemi buralardan öte tarafa geçmiş bulunuyor..."

"Doğru," diye atıldım, "bankiz kesintisiz bir kütle değildir, aksi halde etrafını dolaşmak imkânsız olurdu..."

“Weddell, biliyorum ki, sıcaklık ve zaman bakımından olağanüstü şartlar sayesinde bankizin etrafından dolaşabilmişti, Bay Jeorling. Mademki bu yıl da aynı şartlar ortaya çıktı, bundan yararlanabileceğimizi söylemek fazla cüretkarlık olmayacaktır.”

“Kesinlikle, Kaptan. Şimdi bankiz görünmüşken...”

“Halbrane’i olabildiğince oraya yaklaştıracam, Bay Jeorling, sonra keşfedeceğimiz ilk geçide dalacağım. Karşımıza hiç geçit çıkmazsa, amuraları sancak tarafına alıp, bu yöndeki akıntının yardımıyla bankizin doğu ucuna kadar çıkmaya çalışınız, yeter ki rüzgâr kuzeydoğudan esmeye devam etsin.”

Uskuna güneye doğru indikçe hatırı sayılır büyüklükte buz sahalıyla karşılaştı. Paraketeyle yapılan ölçümlerde yüzey akıntısının beş altı yüz toise civarında olduğu görüldü. Çıkışı her zaman görülmeyen dar geçitler arasında sıkışmamak için çok ihtiyatla ve dikkatle manevra yapmak gerekiyordu.

Halbrane bankizin üç mil kadar yakınına geldiğinde, kendisine tam bir hareket serbestliği sağlayan büyük bir havzanın ortasında faça edip durdu.

Suya bir kayık indirildi. Kaptan Len Guy, lostromoyla birlikte kayığa bindi, küreklere dört, dümene de bir tayfa geçti. Kayık bankize doğru yöneldi, orada uskunanın geçebileceği bir geçit aradılar, ama boşuna; üç saat süren yorucu bir araştırmadan sonra gemiye döndüler.

Sonra hava sıcaklığının 36°ye (sıfırın üstünde 2,22 °C) düşmesine sebep olan, kar ve yağ-

murla karışık bir fırtına çıktı ve bankizi göremez olduk.

Bu yüzden geminin burnunu güneydoğuya çevirmek ve sayısız buz parçası arasında buz bariyerine doğru sürüklenmemeye çalışarak ilerlemek gerekiyordu, çünkü buz bariyerinin yakınları ciddi sıkıntılar yaratabilirdi.

Jem West yelkenlerin mümkün olduğu kadar az rüzgâr alması için brasya edilmesini emretti.

Mürettebat canla başla çalışıyordu, hızı yedi sekiz mile ulaşan uskuna sancak tarafına yatarak yolu üzerindeki dağınık buz kütleleri arasına daldı. Karşısına çıkan buz kütlesi kendisine zarar verebilecek boyutlardaysa uskuna ona çarpmaktan kaçınıyor, ince buz parçaları söz konusu olduğunda üzerine gidip ana omurgasını bir koçbaşı gibi kullanarak onları paramparça ediyordu. Sonra bazen tüm ıskarmozlarını sarsan bir dizi sürtünme ve çatırtının ardından *Halbrane* serbest denize ulaşıyordu.

Esas olan buz dağlarıyla çarpışmaktan sakınmaktı. Uskunanın hızını artırarak ya da azaltarak zamanında manevra yapılmasına imkân veren açık bir havada bunu başarmak mesele değildi. Bununla birlikte görüş alanını birkaç yüz metreye indiren bir sisin sık sık ortalığı kaplamasıyla bu yolculuk hayli tehlikeli olmakta devam ediyordu.

Ama buzdağları bir yana *Halbrane*'in buz sahalarına yanaşması bile tehlikeli değil miydi?... Hiç kuşkusuz, kendi gözleriyle görmemiş biri bu hareketli kütlelerin ne büyük bir güce sahip olduğunu hayal bile edemez.

“Weddell, biliyorum ki, sıcaklık ve zaman bakımından olağanüstü şartlar sayesinde bankizin etrafından dolaşabilmişti, Bay Jeorling. Mademki bu yıl da aynı şartlar ortaya çıktı, bundan yararlanabileceğimizi söylemek fazla cüretkarlık olmayacaktır.”

“Kesinlikle, Kaptan. Şimdi bankiz görünmüşken...”

“*Halbrane*’i olabildiğince oraya yaklaştıracam, Bay Jeorling, sonra keşfedeceğimiz ilk geçide dalacağım. Karşımıza hiç geçit çıkmazsa, amuraları sancak tarafına alıp, bu yöndeki akıntının yardımıyla bankizin doğu ucuna kadar çıkmaya çalışınız, yeter ki rüzgâr kuzeydoğudan esmeye devam etsin.”

Uskuna güneye doğru indikçe hatırı sayılır büyüklükte buz sahalarıyla karşılaştı. Paraketeyle yapılan ölçümlerde yüzey akıntısının beş altı yüz toise civarında olduğu görüldü. Çıkışı her zaman görülmeyen dar geçitler arasında sıkışmamak için çok ihtiyatla ve dikkatle manevra yapmak gerekiyordu.

Halbrane bankizin üç mil kadar yakınına geldiğinde, kendisine tam bir hareket serbestliği sağlayan büyük bir havzanın ortasında faça edip durdu.

Suya bir kayık indirildi. Kaptan Len Guy, lostromoyla birlikte kayığa bindi, küreklere dört, dümene de bir tayfa geçti. Kayık bankize doğru yöneldi, orada uskunanın geçebileceği bir geçit aradılar, ama boşuna; üç saat süren yorucu bir araştırmadan sonra gemiye döndüler.

Sonra hava sıcaklığının 36°ye (sıfırın üstünde 2,22 °C) düşmesine sebep olan, kar ve yağ-

O gün bu buz sahalarından birini gördük, dü-şük bir hızla hareket ediyor olsa da hareketsiz bir şeye çarpabilirdi. Köşelerinden kırılmış bu buz sahasının yüzeyi allak bullak olmuş, neredeyse buz sahası olmaktan çıkmıştı. Artık yer yer yüz ayak yüksekliğe ulaşan birbiri üzerine binmiş buz bloklarıyla ve suya gömülen ufak buz parçalarıyla devasa bir döküntüden başka bir şey değildi. Kıyıya varan bir buz sahasının ağırlığının milyonlarca ton gelmesinde şaşılacak bir yan olabilir mi?...

Bu şartlar altında yirmi dört saat geçti. Usku-na bankizden üç dört mil uzaklıkta seyrediyordu. Daha yakından seyretmek, bizi, içinden çıkılması güç dolambaçlı kanallar içine sokabilirdi. Bir geçidin girişini fark etmeden geçip gitmekten korkan Kaptan Len Guy daha yakından seyretmeyi arzulamıyor değildi.

“Yedekte ikinci bir gemi daha olsaydı,” dedi bana, “bankize daha yakın seyrederdim; böyle bir yolculuğa çıkıldığında iki gemi olması çok büyük avantaj!... Oysa, *Halbrane* tek, onu da kaybedecek olursak...”

İhtiyatlı davranıp buz sahasına fazla yaklaşmamış olmamıza rağmen uskunamız ciddi tehlikelerle karşı karşıya kaldı. Birkaç yüz metre ilerledikten sonra, birden durmak, cıvadranın ucu tam bir buz bloğuna çarpmak üzereyken yön değiştirmek gerekiyordu. Buz sahasına çarpmaktan kaçınmak için Jem West sürekli manevra yapmak zorunda kalıyordu.

Bereket versin rüzgâr başka bir yöne kaymadan sürekli doğudan ve kuzeydoğudan esiyor ve şiddeti de artmıyordu. Bir fırtına kopmuş olsaydı

uskunaya ne olurdu bilmem – daha doğrusu biliyordum ki uskuna içindekilerle birlikte mahv olurdu.

Böyle bir durumda gerçekten de kurtulmamızın yolu yoktu, *Halbrane* de bankizin yanı başına sürüklenirdi.

Uzun bir araştırmadan sonra Kaptan Len Guy bu duvarda bir geçit bulma umudunu bir kenara bırakmak zorunda kaldı. Geriye, güneydoğu ucuna ulaşmaya çalışmaktan başka yapacak bir şey kalmıyordu. Hem zaten bu yönde ilerlerken, enlem kaybına da uğramıyorduk. Gerçekten de ayın on sekizinde yapılan ölçümler *Halbrane*'in 73. paralelde bulunduğunu gösterdi.

Yine de, tekrar söylüyorum, antarktik denizlerdeki hiçbir yolculuk bu kadar elverişli koşullarda – yaz mevsiminin erken başlaması, rüzgârların sürekli kuzeyden esmesi ve sıcaklığın ortalama 49° (sıfırın üstünde 9,44 °C) olması – yapılmamıştır. Söylemeye gerek yok ki, sürekli aydınlıktan yararlanıyorduk, yirmi dört saat boyunca güneş ışınları bize ufkun bütün noktalarından ulaşıyordu.

Ayrıca, buzdağlarının üzerlerinden, yüzeylerini oyan ve bir araya gelip şırıltılı çağlayanlar oluşturan çok sayıda derecikler akıyordu. Suya batmış kısımlarının aşınması sonucu ağırlık merkezinin yer değiştirmesiyle buzdağının takla atması tehlikesi vardı; yani buzdağının taklasından sakınmak gerekiyordu.

İki üç defa bankizin iki mil kadar yakınına sokulduk. Bankizin iklimden etkilenmemesi ve bazı noktalarda yarıklar açılmaması mümkün değildi.

**Kaptan ... duvarda bir geçit bulma umudunu
bir kenara bırakmak zorunda kaldı.**

Ama araştırmalar bir sonuç vermedi ve yeniden batı-doğu yönündeki akıntıya geri dönmemiz gerekti.

Öte yandan bu akıntı bize yardımcı oluyordu. Rotayı Tsalal Adasına çevirmek için uskunanın götürölmesi gereken 43. meridyenin ötesine sürüklenmekten dolayı üzülmeye gerek yoktu. Böyle bir durumda, doğu rüzgârının onu gerisingeri güzergâhına götüreceği kesindi.

Yine de, söylemeliyim ki, bu araştırmalarımız sırasında ne bir toprak ne de daha önceki denizcilerin haritalarında – elbette eksik, ama ana hatları itibariyle doğru haritalar – açık denizde var olduğu belirtilenlere benzer bir şey görebildik. Gemilerin, var olduğu belirtilen adaları sık sık fark etmeden geçtiğini bilmez değilim. Ama Tsalal Adası söz konusu olduğunda bu kabul edilemezdi. Eğer *Jane* adalara ulaşabildiyse, bunun nedeni antarktik denizin bu kısmının buzlarla kaplı olmamasıydı ve bu kadar erken gelmiş bir yaz mevsiminde bu yönde bir engelle karşılaşmaktan korkmamız gerekmiyordu.

Nihayet ayın on dokuzunda, öğleden sonra saat ikiyle uç arasında mizana direğinin tepesindeki “saksağan yuvası”ndaki gözcünün haykırdığı işitildi.

“Ne var?...” diye kükredi Jem West.

“Bankız güneydoğuda yanılmış...”

“Ötesinde ne var?...”

“Görünürde bir şey yok?”

İkinci kaptan armıklara tırmandı ve beş on saniyede anaklığa ulaştı.

Aşağıda herkes nasıl bir sabırsızlıkla bekliyordu!... Ya gözcü aldanmışsa... ya bu optik bir yanılgıysa... Her halükârda, Jem West yanılmazdı!...

On dakikalık –on bitmez tükenmez dakikalık– bir gözlemden sonra West’in berrak sesi güverteye ulaştı:

“Serbest deniz!” diye haykırıyordu.

Hep bir ağızdan “Hurraaa!” diye bağırдық.

Uskuna olabildiğinde yelken kıсарak yönünü güneydoğuya çevirdi.

İki saat sonra bankizin köşesini dönmüştük ve gözlerimizin önünde ıslıl ıslıl yanan serbest bir deniz uzanıyordu.

XIV DÜŞTE BİR SES

Buzlardan tamamen mi arınmıştı?... Yo, hayır. Bunu söylemek için çok erkendi. Uzaktan uzağa birkaç buzdağı, akıntıyla sürüklenen çeşitli büyüklükte buz parçaları görölüyordu. Bununla birlikte bu tarafta çözülme tamamlanmıştı ve mademki bir gemi serbestçe yol alabiliyordu, deniz gerçekten serbest demektir.

Hiç kuşku yok ki Weddell'in gemilerinin içinden geçerek 74. enleme ulaştığı, antarktik kıta içerisine oyulu kanal bu yörelerdeydi. *Jane* de aynı kanaldan geçerek yüz altmış mil daha uzağa ulaşmıştı.

"Tanrı yardımımıza koştı," dedi Kaptan Len Guy, "umarım sonuna kadar bize yol gösterir!"

"Haftaya kalmaz, Tsalal Adasını görürüz," diye karşılık verdim.

"Evet... yeter ki rüzgâr doğudan esmeye devam etsin, Bay Jeorling. Unutmayın ki, bankizin kıyısı boyunca ilerleyerek doğu ucuna ulaştığımızda *Halbrane* rotasından uzaklaşmış olacak ve onu yeniden batıya doğru getirmek gerekecek."

"Rüzgâr bizden yana, kaptan."

"Biz de bundan yararlanacağız, niyetin Bennet adasına yönelmek. Kardeşim William ilk olarak orada karaya çıktı; bu adayı gördüğümüzde doğru yolda olduğumuzdan emin olacağız."

“Kim bilir, belki de orada yeni izler buluruz, kaptan...”

“Olabilir, Bay Jeorling. Bugün gezegenlerin ve Ayın yüksekliğini ölçerek konumumuzu tam olarak saptadıktan sonra rotayı Bennet Adasına çevireceğiz.”

Pek tabii ki elimizin altında bulunan en emin kılavuza başvurmak yerinde olurdu. Edgar Poe’nun kitabından –aslında Arthur Gordon Pym’in gerçek anlatısından– söz etmek istiyorum.

Bu anlatıyı, hak ettiği gibi özenle yeniden okuduktan sonra işte vardığım sonuç:

Anlatının esas olarak doğruluğundan, *Jane*’in Tsalal Adasını keşfetmiş ve ona yanaşmış olduğundan kuşku duyulamayacağı gibi, Patterson’ın bir buz parçası üzerinde akıntıyla sürüklendiği sırada hayatta olan altı kişinin varlığından da kuşku duyulamazdı. Bu gerçekliğin bir kısmıydı.

Ama bir kısmı da anlatıcının hayal gücüne –en saygın, en aşırı, en düzensiz hayal gücüne– verilemez miydi?... Ve bu uzak kutup bölgesinin bağrında gözleriyle bizzat gördüğünü ileri sürdüğü tuhaflikları peşinen doğru kabul etmek uygun olur muydu?... Tuhaf insanların ve hayvanların varlığı kabul edilmeli miydi?... Bu adanın toprağının özel bir niteliği ve sularının tuhaf bileşime sahip olduğu doğru muydu?... Arthur Pym’in resmini çizdiği hiyeroglif benzer o uçurumlar var mıydı?... Beyaz rengin adalılar üzerinde korkunç bir etki yarattığına inanılabilir miydi?... Ve her şey bir yana, kışın beyaz giysisi karın beyaz rengi, kendilerini buzdan bir hapishaneye kapatacak olan kötü mevsimin yaklaştığını onlara haber vermez miydi?...

Gerçekten de ufkun gri buharlarının ötesinde görüldüğü söylenen alışılmadık olgulara, her tarafın karanlığa gömülmesine, denizin derinliklerinin aydınlık saydamlığına, nihayet, havadaki çağlayana ve kutbun eşiğinde karşılarına dikilen beyazlara bürünmüş devasa figüre ne demeli?

Bunlara ben şahsen belirli bir sakınımla yaklaşıyor ve bekliyordum. Kaptan Len Guy'a gelince, Arthur Pym'in anlatısında, Tsalal Adasında yazgılarına terk edilmiş olanlarla doğrudan ilgili olmayan her şeye karşı son derece kayıtsızdı; zihninde onların kurtuluşundan başka hiçbir düşünceye yer yoktu.

Mademki Arthur Pym'in anlatısı gözlerimin önündeydi, onu adım adım kontrol etmeye, gerçekliği sahte olandan, gerçeği kurmaca olandan ayırt etmeye ahdettim... İnancım o ki, Amerikalı şairin en etkileyici öykülerinden biri olan şu "Tuhaflık Meleşti" tarafından esinlendiğine inandığım acayipliklerden en ufak bir iz bulamayacaktım.

19 Aralık tarihinde uskunamız, *Jane*'in on sekiz gün sonra bulunduğu enlemden bir buçuk derece daha güneyde bulunuyordu. Denizin durumundan, rüzgârın yönünden, yazın erken başlamış olmasından son derece elverişli şartlarda bulunduğumuz sonucu çıkıyordu.

Serbest -ya da en azından seyredilebilir- bir deniz, tıpkı Kaptan William Guy'ın önünde uzandığı gibi Kaptan Len Guy'ın önünde uzanıyordu ve arkalarında bankiz katılaşmış muazzam kütleleriyle kuzeybatıdan kuzeydoğuya uzanıyordu.

Jem West, ilk olarak, bu kanalda akıntının Arthur Pym'in belirttiği gibi güneye doğru olup olmadığını öğrenmek istedi. West'in emriyle lostromo ucunda yeterli bir ağırlık bulunan iki yüz kulaç uzunluğunda bir halatı aşağı saldı ve görüldü ki akıntı söylenen yöndeydi – sonuç olarak gemimizin ilerlemesine son derece uygundu.

Lostromo ucunda yeterli bir ağırlık bulunan iki yüz kulaç uzunluğunda bir halatı aşağı saldı...

Saat onda ve on ikide gökyüzü olağanüstü açık olduğundan büyük bir doğrulukla iki ölçüm yapıldı. Hesaplamalar enlemin 74° 45' boylamın da –bu bizi hiç şaşırtmadı– 39° 15' olduğunu gösterdi.

Bankizin doğu ucunu dönmek zorunda kalışımızın *Halbrane*'i 4° kadar doğuya atmış olduğu görülüyordu. Geminin bulunduğu konum saptanınca, Kaptan Len Guy güneye doğru yol alarak yeniden 43. meridyene varmak amacıyla rotayı güneybatıya çevirdi.

Hatırlatmama gerek yok ki burada sabah ve akşam sözcüklerini, daha uygun sözcükler bulunmadığından kullanıyorum, yoksa ne güneşin doğduğu vardı ne de battığı. Ufkun üzerinde kesintisiz bir spiral çizen parlak disk sürekli olarak ortalığı aydınlatıyordu. Birkaç ay sonra ortadan kaybolacaktı. Bununla birlikte soğuk ve kasvetli Antarktik kış boyunca gökyüzü neredeyse her gün kutup auroralarıyla aydınlanacaktı. Belki de daha ileride, etkisi o kadar güçlü bir şekilde kendini gösteren bu dile gelmez görkemli olguların tanığı olacaktık!

Arthur Pym'in anlatısına güvenilecek olursa, *Jane* 1828 yılı ocak ayının biriyle dördü arasında kötü hava şartları nedeniyle ciddi sıkıntılar yaşamıştı. Kuzeydoğudan kopan şiddetli bir fırtına gemiye doğru buz kütleleri sürüklemişti, öyle ki az daha geminin dümeni kırılıyordu. Ayrıca yolunu kalın bir bankiz kesmiş, ama bereket versin bir geçit bulabilmişti. Sonunda 5 Ocak sabahı 73° 15' enleminde bu son engeli aşmıştı. O sırada hava sıcaklığı 33° (sıfırın üstünde 0,56 °C) iken şimdi 49° (sıfırın üstünde 9,44 °C) olmuştu. Azimuttaki

sapmaya gelince, neredeyse onlarınkiyle aynıydı: Doğuya doğru 14° 28'.

Bizim konumumuzla *Jane*'in konumu arasındaki son bir fark: *Jane* 5 Ocakta Tsalal Adasından 10° –altı yüz mil– uzaklıktaydı ve bu mesafeyi on beş günde alabilmişti, oysa *Halbrane* 19 Aralıkta Tsalal Adasından taş çatlasın 7°, yani dört yüz mil uzaktaydı. Rüzgâr yön değiştirmezse, haftaya kalmadan ada görünürdü – Kaptan Len Guy'ın sadece yirmi dört saat durmak niyetinde olduğu Bennet Adasıysa elli mil kadar daha yakındı.

Yolculuk çok mükemmel şartlarda sürüyordu. Akıntının çeyrek mil hızla güneybatıya doğru sürüklediği bazı buz kütlelerine çarpmamıza ramak kaldı. Uskunamız onları zahmetsizce geçiyordu. Rüzgâr biraz şiddetlenmişti; Jem West üst yelkenleri açtırdı ve *Halbrane* hafif hafif çalkalanan bir denizin üzerinde kayar gibi yol almaya başladı. Görünürde, Arthur Pym'in bu enlemde rastladığı, bazılarının yüksekliği yüz kulaca ulaşan –ve elbette erimenin başlangıcında– buzdağlarından hiçbirisi yoktu. Mürettebat, *Jane*'in ilerlemesini zorlaştıran sis ortasında manevra yapmak zorunda kalmıyordu. Ne ansızın bastıran fırtınalarla ne doluyla ne karla karşılaştık ne de tayfanın canına okuyan sıcaklık düşüşleriyle. Sadece zaman zaman akıntıyla sürüklenen buz kütleleri geçti yanımızdan, bunlardan bazılarının üstü tıpkı bir yattaki turistler gibi penguenlerle ve buzun beyaz yüzeyine yapışmış kocaman sülükleri andıran koyu renkli foklarla doluydu. Bu acayip filonun üzerinden bitip tükenmez fırtınakuşu, benekli fırtınakuşu, kara gagalı yelkovankuşu, dalgıçku-

şu, deniz kırlangıcı, karabatak ve daha yüksek enlemlerin kurum renkli albatros sürüleri geçiyordu. Denizin üzerinde açık şemsiyeleri andıran, nefis renklere sahip kocaman kocaman denizanelerinin şurada burada yüzdüğü görülüyordu. Uskuna balıkçılarının oltayla olsun, zıpkınla olsun bol bol avladığı balıklara gelince, bunlardan özellikle sıkı ve lezzetli bir eti olan, üç ayak uzunluğundaki bir tür mercanbalığı olan *coryphène*'den söz edeceğim.

Rüzgârın biraz yumuşadığı sakın geçen bir geceden sonra ertesi sabah, lostromo, hayatın sıradan olaylarını dert etmeyen biri havasında, güler bir yüzle yanıma gelip şen şakrak bir sesle;

"Günaydın, Bay Jeorling, günaydın!" diye haykırdı. Zaten, güneyin bu bölgelerinde ve yılın bu döneminde iyi ya da kötü bir akşam olmadığından iyi akşamlar dilenemezdi...

"Günaydın, Hurliguerly," dedim, konuşmaya can atan bu neşeli adamla sohbetে kendimi hazırlayarak.

"Söylesenize, bankızın bu tarafında denizi nasıl buluyorsunuz?..."

"Rahatlıkla söyleyebilirim ki," diye yanıt verdim, "daha çok İsveç'in ya da Amerika'nın büyük göllerine benzetiyorum."

"Elbette ya... dağ gibi buzdağlarıyla çevrili göller!"

"Ve Tsalal Adası gözüükünceye kadar yolculuğun aynı şekilde devam etmesi şartıyla, lostromo, şunu da ilave ediyorum ki bundan daha iyisini dileyemezdik..."

"Peki, neden kutba kadar değil, Bay Jeorling?..."

“Kutba kadar mı?... Kutup çok uzak, ayrıca orada ne olduğunu kimse bilmiyor!...”

“Oraya vardığımızda bunu öğreneceğiz,” diye cevabı yapıştırdı lostromo, “hem zaten bunu öğrenmenin tek yolu da bu!”

“Pek tabii, Hurliguerly, pek tabii... Ne var ki Halbrane Güney Kutbu’nu keşfetmek için yola çıkmadı. Eğer Kaptan Guy, *Jane*’in mürettebatını yeniden yurtlarına götürmeyi başarabilirse, bence görevini yerine getirmiş olacaktır, daha fazlasını elde etmeye çalışacağını da sanmıyorum.

“Anlaşıldı, Bay Jeorling, anlaşıldı!... Yalnız, kutba en fazla üç dört yüz mil kalmışken, Dünya’nın şişe geçirilmiş bir tavuk gibi üzerinde döndüğü ekseninin ucunu görmeye kalkışmayacak mıyız?...” diye gülerек cevap verdi lostromo.

“Peki bu, yeni, tehlikelere atılmaya değer mi?” dedim, “coğrafi fetihlerde bulunma tutkusunu oraya kadar vardırma bu kadar ilginç midir?...”

“Hem evet hem hayır, Bay Jeorling. Bizden önceki denizcilerin ulaşabildikleri en uzak noktadan daha uzağa, belki bizden sonra geleceklerin de asla ulaşamayacakları kadar uzağa gitmek itiraf etmeliyim ki benim bir denizci olarak özsaygımı tatmin edecek nitelikte bir şey.”

“Desenize, bu konuda yapılacak onca şey varken hiçbir şey yapılmadığını düşünüyorsunuz, lostromo...”

“Dediğiniz gibi, Bay Jeorling, eğer bize Tsalal Adasından birkaç derece daha uzağa gitmemiz önerilirse, buna karşı çıkacak kişi ben olmayacağım.”

“Kaptan Len Guy’ın aklından böyle bir şey geçireceğini hiç sanmıyorum, lostromo...”

“Ben de,” diye karşılık verdi lostromo, “kaptanın, kardeşiyle Jane’in beş tayfasını kurtardıktan sonra, onları bir an önce İngiltere’ye götürmeye bakacağını düşünüyorum!”

“Bu hem olası hem de mantıklı, lostromo. Zaten, geminin eski mürettebatı kaptan nereye isterse gitmeye hazır olsalar da, sanıyorum ki yeniler buna karşı çıkacaklardır. Onları kutba götürecek kadar uzun ve tehlikeli bir sefer için işe alınmadılar...”

“Haklısınız, Bay Jeorling, onların buna razı olmalarını sağlamak için, Tsalal Adasının ötesinde aşılacak her paralel için okkalı bir prim vaat etmek gerekir...”

“O zaman bile, kesin değil,” diye karşılık verdim.

“Öyle, çünkü Hearne ve Falklandlardan işe alınanlar –bunlar gemide çoğunluğu oluşturuyorlar– bankizi aşabileceğimizi, yolculuğun Kutup Dairesi’nin ötesine uzanabileceğini asla ummuyorlardı!... İşlerin daha sonra nasıl bir hal alacağını bilmiyorum, ama bu Hearne sağlam pabuç değil, gözümü üzerinden ayırmıyorum.”

Gerçekten de gelecekte ondan bir tehlike değilse bile bir karışıklık çıkarması beklenebilirdi.

Geceleyin –daha doğrusu ayın on dokuzunu yirimesine bağlaması gereken gece– acayip bir düşle uykudan uyandım. Evet! Bu düşten başka bir şey olamazdı! Yine de burada ondan söz etmem gerektiğine inanıyorum, çünkü beynime tebelleş olmaya başlayan takıntılara bir kez daha tanıklık ediyor.

Havalar henüz çok soğuk olduğundan, asma yatağıma uzanınca yorganıma sıkı sıkıya sarılı-

yordum. Çoğunlukla saat dokuza doğru dalıyor, sabahın beşine kadar deliksiz uyuyordum.

Dediğim gibi uyuyordum – saat iki falan olmaydı – sürekli ve yakınan bir tür mırıltıyla uyandım.

Gözlerimi açtım ya da açtığımı hayal ettim. İki pencerenin de panjurları inik olduğundan kamaram zifiri karanlık içindeydi.

Mırıltıyı yeniden işitip kulak kesildim; bana öyle geldi ki bir ses –tanımadığım bir ses– şu sözleri fısıldıyordu:

“Pym... Pym... Zavallı Pym!”

Kapısı hiçbir zaman anahtarla kilitlenmeyen kamarama birisi girmiş olmadıkça, bu, sanrıdan başka bir şey olamazdı.

“Pym!” diye tekrarladı ses, “Zavallı Pym asla unutulmamalı!...”

Bu sefer, bu sözlerin açıkça kulağıma fısıldandığını fark ettim. Bu tavsiye ne anlama geliyordu ve neden bana yapılıyordu?... Arthur Pym’i unutmamak?... Peki ama Pym, Amerika’ya döndükten sonra ölmemiş miydi?... Hayatı, ayrıntılarını kimsenin bilmediği acıklı şartlar altına ansızın sona ermemiş miydi?...

Aklımı kaçırmak üzere olduğum duygusuna kapıldım ve tamamen uyandım; bu defa, kafama taktığım şeyler nedeniyle çok etkileyici bir düş görmüş olduğum hissine kapıldım.

Fırlayıp yatağımdan kalktım, odamdaki pencerelerden birinin panjurlarını yukarı kaldırıp dışarı baktım...

Arka güvertede, gözlerini pusula kutusuna dikerek dümene sıkı sıkıya yapışmış Hunt’tan başkası bulunmuyordu.

**Arka güvertede ... Hunt'tan başkası
bulunmuyordu.**

Yeniden yatmaktan başka yapacak bir şey yoktu, ben de öyle yaptım. Arthur Pym adının defalarca kulağıma fısıldanıyor gibi gelmesine karşın, sabaha kadar uyudum.

Kalktığım da geceleyin cereyan eden bu olayın üzerimde belli belirsiz bir etkisi vardı, o da çok geçmeden kaybolup gitti.

Arthur Pym'in öyküsünü yeniden okurken –çoğu kez Kaptan Len Guy da benimle birlikte okurdu– dediğim gibi, Arthur Pym'in öyküsünü sanki *Halbrane*'in seyir defteriymiş gibi yeniden okurken, 10 Ocak tarihinde sözü edilen şu olay dikkatimi çekti:

Öğleden sonra, tam olarak o sırada bulunduğumuz yerde çok üzücü bir kaza meydana gelmişti. *Jane*'in en iyi tayfalarından biri olan Peter Vredenburg adında New York kökenli bir Amerikalı ayağının kaymasıyla iki buz kütlesi arasına düşüp gözden kaybolmuş ve kurtarılması mümkün olmamıştı.

Vredenburg bu uğursuz seferin ilk kurbanıydı ve daha niceleri bahtı kara uskunanın ölümler listesini adını yazdırmıştı!

Bu konuda Kaptan Len Guy'la ben, Arthur Pym'e dayanarak, kuzeydoğudan kar ve dolu biçiminde fırtınalar art arda sökün ettiğine göre atmosferik durumun çok berbat olduğu o 10 Ocak günü havanın fazlasıyla soğuk olduğu yorumunu yaptık

O tarihte bankiz güneye doğru çok daha fazla uzanıyordu – bu durum *Jane*'in neden bankizin batı ucundan dönememiş olduğunu açıklar. Öyküye güvenilecek olursa, *Jane* oraya ancak 14 Ocakta varabilmişti. Önlerinde ufka kadar, saatteki hızı yarım mil olan akıntısıyla “bir tek buz parçasının bile görülmediği” bir deniz uzanıyordu. Hava sıcaklığı 34° (sıfırın üstünde 1,11 °C) idi

ve 51°ye (sıfırın üstünde 10,56 °C) çıkmakta gecikmedi.

Bu, tam olarak *Halbrane*'in de tadını çıkardığı ve Arthur Pym gibi rahatlıkla "Kimse kutba ulaşılabilirceğinden kuşku duymuyordu" diyeceği bir durumdu.

O gün, *Jane*'in kaptanın yaptığı ölçüm ve hesaplamalara göre 81° 21' enleminde, 42° 5' boylamında bulunuyorlardı. Birkaç dakika farkla, burası bizim 20 Aralıkta bulunduğumuz yerdı. Demek ki dosdoğru Bennet Adasının üzerine doğru gidiyorduk, yirmi dört saate kalmaz onu görürdük.

Bu yöredeki yolculuğumuz sırasında anlatmaya değer başka bir olay meydana gelmedi. Özellikle de gemide hiçbir olay olmadı, oysa *Jane*'in seyir defterinde 17 Ocak tarihinde oldukça ilginç olayların kaydı bulunmaktadır. İşte bunlardan Arthur Pym'le arkadaşı Dirk Peters'in fedakârlık ve cesaretlerini göstermelerine fırsat veren en önemli olay:

Öğleden sonra saat üçe doğru gözcü suda sürüklenen bir buz kütlesi görmüştü – bu, serbest denizin yüzeyinde bazı buz parçalarının yeniden ortaya çıktığını kanıtlıyordu. Bu buz kütlesinin üzerinde devasa boyda bir hayvan bulunuyordu. Kaptan William Guy sandallardan en büyüğünü silahlandırmış ve bu sandalda Arthur Pym, Dirk Peters ve *Jane*'in ikinci kaptanı – tam olarak söylersek, Prens Edward Adasıyla Tristan d'Acunha arasında bir buz parçasının üzerinden cesedini aldığımız talihsiz Patterson – yer almışlardı.

Hayvan, on beş ayak boyunda, "kıvrır kıvrır" kıl-ları bembeyaz ve çok sert, burnu bir buldoğunki

gibi yuvarlak bir tür kutup ayısıydı. İsabet eden çok sayıda mermi onu yere sermeye yetmemişti. Suya atlayan devasa hayvan sandala doğru yüz-meye başlamıştı, eğer üzerine atlayan Dirk Peters bıçağını omuriliğine kadar ensesine daldırma-saydı sandala yaslanarak onu alabora edecekti. Melezin sürükleyerek getirdiği ayıyı gemiye çı-karmak için fırlatılan bir halatla bağlanması ge-rekmişti.

Jane'in güvertesine getirilen ayıda olağanüstü boyundan başka bir anormallik göze çarpmıyord-u, bu onu Arthur Pym'in bu güney bölgesinde bulunduğunu belirttiği tuhaf dört ayaklılardan biri yapıyordu.

Bunları söyledikten sonra yeniden dönelim *Halbrane*'e.

Bizi yüz üstü bırakan kuzey rüzgârı yeniden esmeye başlamadı; uskuna sadece akıntıyla gü-neye doğru sürükleniyordu. Bu, sabırsızlığımızın iyice katlanılmaz kıldığı bir gecikmeye yol açtı.

Sonunda, ayınyirmi birinde yapılan ölçümler enlemin 82° 50', boylamın 42° 20' olduğunu gös-terdi.

Bennet Adası –tabii varsa– artık uzakta ola-mazdı... Evet!... bu ada vardı... ve Arthur Pym'in belirttiği yerdeydi.

Gerçekten de akşamın onuna doğru, tayfalar-dan biri haykırarak iskele tarafında karanın gö-ründüğünü haber verdi.

XV BENNET ADASI

Halbrane, Kutup Dairesi'ni sekiz yüz mil geçtikten sonra, şimdi Bennet Adasının karşısında manevra yapıyordu! Mürettebatın dinlenmeye çok ihtiyacı vardı, zira son birkaç saatten beri dingin bir denizde uskunayı yedeğe alıp filikalarla çekmekten adamlar bitkin düşmüşlerdi. Karaya çıkma ertesi güne ertelendiğinden, kamarama gittim.

Gece uykumu bölen hiçbir olay olmadı; sabah beşte güverteye ilk çıkanlardan biriydim.

Söylemeye gerek yok ki Jem West böylesi kuşku sularda alınması gereken tüm önlemleri almıştı. Çok ciddi bir şekilde nöbet tutuluyordu gemide. Çakalozlar doldurulmuş, güller ve har tuçlar yüklenmiş, tabanca ve tüfeklerin bakımı yapılmış, aborda ağı atılmaya hazır hale getirilmişti. *Jane*'e Tsalal halkının saldırmış olduğu aklımızdan hiç çıkmıyordu. Uskunamız bu anda o facianın sahnelendiği yerden altmış mil uzaktaydı.

Gece olaysız geçti. Gündüz olduğunda ne *Halbrane*'den suya indirilmiş bir filika ne de sahilde bir tek yerli vardı. Yöre ıssıza benziyordu, Kaptan William Guy adada tek bir insanoğlunun bile bulunmadığı fikrindeydi; kıyıda kulübeler görülmediği gibi, Bennet Adasında oturulduğunu gösterir bir duman da yükselmiyordu iç kısımlardan.

Adanın aynen Arthur Pym'in betimlediği gibi olduğunu gördüm: Çevresi yaklaşık olarak bir fersah gelen kayalık bir zemin üzerinde yükseliyordu ve öyle kuraktı ki üzerinde en zayıfından bir bitki örtüsü bile görülüyordu.

Uskunamız adanın bir mil kuzeyinde tek çapayla demirlemişti.

Kaptan Len Guy, adanın yeri konusunda hiçbir hatanın söz konusu olamayacağını söyledi bana.

"Bay Jeorling," dedi, "kuzeydoğudaki şu burnu görüyor musunuz?..."

"Evet, Kaptan."

"İplerle bağlanmış pamuk balyalarına benzeyen kayaların üst üste yığılmasıyla oluşmuş gibi görünmüyor mu?..."

"Gerçekten de. Tıpkı öyküde sözü edildiği gibi."

"Öyleyse tek yapmamız gereken şey bu burna çıkmak, Bay Jeorling. Kim bilir, belki de, *Jane*'in tayfasına ilişkin bir ize rastlarız, tabii eğer Tsalal Adasından kaçmayı başarmışlarsa..."

Halbrane'deki herkesin içinde bulunduğu ruhsal durum üzerine bir sözcük sadece.

On bir yıl önce Arthur Pym ile William Guy'ın ayak bastığı ada birkaç yüz metre uzağımızdaydı. *Jane* buraya ulaştığında, çok perişan durumdaydı, yakıtı azalmaya yüz tutmuştu ve mürettebat arasında iskorbüt hastalığı baş göstermek üzereydi. Oysa bizim tayfamızın sağlığının yerinde olduğunu görmek mutluluk vericiydi, yeni işe alınanlar kendi aralarında söylenip duruyor olsalar bile, eskiler hedefe bu kadar yaklaşmış olmaktan dolayı son derece umut doluydular ve canla başla çalışıyorlardı.

Kaptan Len Guy'ın düşüncelerine, arzularına, sabırsızlığına gelince, bu anlaşılıyordu... Bennet Adasına yiyecekmiş gibi bakıyordu.

Ama ondan da daha sabit bakışlarla adayı seyreden bir başkası daha vardı: Bu adam, Hunt'tı.

Demir attığımızdan beri Hunt, eskisi gibi –hatta iki üç saatlik bir uyku için bile– güvertede yatmıyordu. Önde, sancak tarafının küpeştesine dirseklerini dayamış, kocaman ağzı sımsıkı kapalı, alnı binlerce kırışık içinde, yerini hiç terk etmiyor ve bakışlarını bir an olsun kıydan ayırmıyordu.

Bennet adının, Jane'in kaptanının ortağının adı olduğunu ve Antarktika'nın bu bölgesinde keşfedilen ilk toprağa onun onuruna adının verildiğini anımsıyorum.

Halbrane'den ayrılmadan önce Kaptan Len Guy, yardımcısına gözetim işini sıkı tutması emrini verdi – Jem West'in hiç de ihtiyaç duymadığı bir tavsiye. Araştırmamız taş çatlasın yarım gün sürerdi. Filika öğleden sonra dönmeyecek olursa, bizi aramak için ikinci bir filikanın gönderilmesi yerinde olacaktı.

“Yeni işe alınanların üzerinden de gözünüzü ayırmayın,” diye ilave etti Kaptan Len Guy.

“İçiniz rahat olsun, Kaptan,” diye karşılık verdi ikinci kaptan. “Hem, kürek çekmek için dört adam gerekiyorsa, onları yenilerin arasından seçiniz. Böylece gemide dört baş belası eksik olur.”

İyi fikirdi, çünkü Hearne'ün kötü etkisiyle Falkland'lı arkadaşlarının hoşnutsuzluğu giderek artıyordu.

Hazırlanan filikada yenilerden dört kişi kürekte yerlerini alırken Hunt kendi isteğiyle dümene

geçti. Kaptan Len Guy, lostromo ve ben iyice silahlalanarak arkaya oturduk ve adanın kuzeyine çıkmak üzere avara ettik.

Yarım saat sonra, yakından bakınca artık pamuk balyalarına benzemeyen burnu dönmüştük. *Jane*'in kayıklarının karaya yanaştığı küçük körfez şimdi önümüzdeydi.

Hunt bizi bu körfeze doğru yöneltti. Önsezileri ne kadar övülse azdı. Oradan buradan fırlamış sivri kayalar arasında öyle ustalıklarla manevra yapıyordu ki onun buraları avucunun içi gibi bildiğine inanası geliyordu insanın...

Adanın araştırılması uzun sürmeyecekti. Kaptan Len Guy bu iş için sadece birkaç saat ayırmıştı, eğer herhangi bir iz varsa bunun gözümüzden kaçması imkânsızdı.

Cılız bir liken örtüsünün kapladığı kayalık bir kıyıda karaya çıktık. Deniz çekilmeye başlamış, iri birer çivi başını andıran siyah kayalarla dolu bir tür kumsal ortaya çıkmıştı.

Kaptan Len Guy bu sabun gibi kaygan örtünün üzerindeki uzunluğu üçle on sekiz, kalınlığı birle sekiz parmak arasında değişen çok sayıda yumuşakçayı işaret etti. Kimileri sahilin düz kısmında yatıyor, kimileri daha çok güneş alıp mercanların oluşumunu sağlayan küçük hayvancıklarla beslenmek üzere kayalara tırmanıyordu. İki üç yerde oluşum halindeki birçok mercan öbeği gördüm.

"Bu yumuşakçalara," dedi Kaptan Len Guy, "*biche de mer* denir ve Çin'de çok rağbet edilir. Dikkatini bunlara çekmemin sebebi, Bay Jeorling, *Jane*'in bu yöreye gelme sebeplerinden birinin de bu hayvanlardan elde etmek olmasıdır. Anımsayacağınız

gibi kardeşim Tsalal Adasının şefi Too-Wit'le bu yumuşakçadan birkaç yüz pikül temin etmesi için anlaşmaya varmış, sahile yakın bir yere hangarlar inşa edilmiş ve uskuna keşif seferine devam ederken bu ürünün hazırlanması için geride üç kişi bırakılmıştı... Sonra hangi şartlarda gemiye saldırıp onu yok ettiklerini de anımsarsınız..."

Evet, *biche de mer*, diğer bir deyişle Cuvier'nin *gasteropeda pulmonifera*'sı konusunda Arthur Pym'in verdiği bilgiler gibi bütün bu ayrıntılar da aklımdaydı. *Biche de mer* bir tür solucana, bir kurda benzer, ne kabuğu ne ayakları vardır, sadece elastik halkaları bulunur. Bu yumuşakçalar sahilden toplandığında uzunlamasına yanılır, bağırsakları çıkarılır, yıkanır, kaynatılır, birkaç saat toprağa gömülür, nihayet güneşte ısınmaya bırakılır, sonra bir kere daha kurutulur ve fıçılara doldurularak Çin'e gönderilir. Göksel İmparatorluk pazarlarında çok aranan bir üründür; kırlangıç yuvası gibi kuvvet verici kabul edilir ve birinci kalitesinin pikülü – yani yüz otuz üç buçuk libre-si – sadece Kanton'da değil, Singapur, Batavia ve Manila'da da doksan dolara kadar müşteri bulur.

Kayalıklara vardığımızda adamlardan ikisini kayığın başında nöbetçi bıraktık. Diğer ikisini de yanımıza alarak Kaptan Len Guy, lostromo, Hunt ve ben adanın içlerine doğru yola çıktık.

Kaptan Len Guy, lostromo ve ben arada bir üç beş kelime konuşarak yürürken, sessizliğini hiç bozmayan Hunt önümüze düşmüştü. Gerçekten de bize kılavuzluk ettiği söylenebilirdi, bu hususta bazı gözlemlerde bulunmaktan kendimi alamıyordum.

Ama bunun pek önemi yoktu. Esas olan keşfi tamamlamadan gemiye dönmemektir.

Üzerinde yürüdüğümüz toprak son derece çoraktı. Hiçbir şey yetiştirmeye –hatta yabancı olanları bile– uygun değildi.

Geviş getirenlerin en dayanıklısını bile hoşnut etmeyecek dikenli bir tür frenkincirinden başka hiçbir bitkinin yetişmediği bu yerde nasıl yaşanabilirdi? Eğer Kaptan William Guy’la arkadaşları Jane’in uğradığı felaketten sonra bu adadan başka sığınacak bir yer bulamadıysa, açlık çoktan onları sonuncusuna kadar kırmış olmalıydı.

Bennet Adasının ortasındaki pek de yüksek olmayan bir tepeden bütün adayı görme imkânı bulduk. Ama görülecek bir şey yoktu, hem de hiçbir şey. Yine de belki bir yerlerde ayak izleri, küllenmiş bir ocak kalıntısı, kutu kırıkları –kısacası Jane’den kurtulanların buraya geldiğinin maddi kanıtları– bulunabilir miydi?...

Bunu araştırmak istediğimizden karaya çıktığımız noktadan başlayarak adanın çevresini dolanmaya karar verdik.

Tepeden inerken, Hunt, sanki bize yol göstermesi kararlaştırılmış gibi başa geçti. O adanın güney ucuna yönelirken biz onu takip etmeye başladık.

Uca vardığında Hunt gözleriyle etrafını taradı, eğildi ve etrafa saçılmış taşlar arasındaki çürüyerek yarı yarıya yenmiş bir tahta parçasını gösterdi.

“Hatırlıyorum!...” diye haykırdım, “Arthur Pym bir kayığın pruva bodoslamasına ait olduğu zannedilen, üzerinde oyma izleri bulunan bir tahta parçasından söz ediyordu.”

“Bu izlerden birisini kardeşim bir kaplumbağa resmine benzetmişti...” diye ilave etti Kaptan Len Guy.

“Sahiden de öyle,” dedim, “ancak bu benzerliği Arthur Pym kuşkulu bulmuştu. Her neyse, değil mi ki bu tahta parçası hâlâ öyküde belirtilen yerde duruyor, bundan, *Jane*’in burada demir atışından beri mürettebatından kimsenin Bennet Adasına ayak basmadığı sonucunu çıkarabiliriz. Bana kalırsa başkalarının adaya ayak bastığına dair kanıt aramakla vaktimizi boşa geçirmiş oluruz. Tsalal Adasına varıncaya kadar kesin olarak bir şey öğrenemeyeceğiz...”

“Evet... ancak Tsalal Adasında,” diye karşılık verdi Kaptan Len Guy.

Suların çekilmesiyle ortaya çıkan yerlerin yakınından yürüyerek gerisingeri karaya ayak bastığımız kayalık kıyıya döndük. Çeşitli yerlerde oluşum halindeki mercan resifleri görölüyordu. *Biche de mer*’e gelince, o kadar bol miktardaydı ki uskunanın tüm yükünü bu hayvanla doldurabilirdik.

Hunt sessizliğini koruyor, yürürken gözlerini yerden kaldırmıyordu.

Bizse bakışlarımızla uzakları tanyor, ancak hiçbir şey göremiyorduk. Kuzeye doğru hafif hafif iki yana yalpa vuran *Halbrane*’in direkleri görünüyordu. Güneye doğru hiçbir toprak parçası görünmüyordu, bu yönde yarım derece, yani otuz deniz mili mesafedeki Tsalal Adasını görmeyi umuyorduk.

Yapılacak iş, adanın etrafını dolaştıktan sonra gemiye dönmek ve hiç vakit yitirmeden Tsalal Adasına gitmek üzere demir almaktı.

O sırada doğudaki kumsalda yürüyorduk, Hunt on beş yirmi adım önümüzdeydi, birden durdu ve acele etmemizi belirten el kol hareketleriyle bizi yanına çağırdı.

Hunt başa geçti.

Hemen yanına koştuk.

Hunt daha önce bulduğumuz tahta parçası karşısında hiç şaşkınlık göstermemişti, ama kumsala bırakılmış çürük bir tahta parçasının önünde çömeldiğinde tavrı değişti. Tahtayı kocaman elleri arasında eviriyor çeviriyor, girintisini çıkıntısını yokluyor, yüzeyinde sanki bir anlam ifade edebilecek bir çizik arıyordu...

Beş altı ayak uzunluğunda, altı parmak genişliğindeki bu meşe tahta çok büyük bir kayığa –belki de yüzlerce tonluk bir gemiye– ait olmalıydı. Bir zamanlar yüzünü kaplayan siyah boya zamanın biriktirdiği kalın bir kir tabakasının altında kalmıştı. Daha çok bir geminin arka aynalığının bir parçasına benziyordu.

Lostromo buna işaret etti.

“Evet, evet,” diye tekrarladı Kaptan Len Guy, “bir geminin aynalığından olmalı.”

Hâlâ diz çökmüş durumdaki Hunt koca kafasını onaylayarak salladı.

“Ama,” dedim, “bu tahta parçası Bennet Adasına ancak bir kazadan sonra gelmiş olabilir... Ters akıntılar onu açık denizde bulup buraya sürüklemiş olmalı...”

“Eğer böyleyse!...” diye haykırdı Kaptan Len Guy.

İkimizin de aklını aynı düşünce geldi...

Hunt, tahtanın üzerine kazınmış – artık boyalı olmayan, ancak elle yoklanarak hissedilebilen – yedi sekiz harfi gösterdiğinde öyle şaşırdık, aptallaştık, tarifsiz bir heyecan duyduk!...

İki satır halinde düzenlenmiş iki ismin harflerini tanımak son derece kolaydı:

AN
Lİ E P O L

Jane, Liverpool'dan!... Kaptan Wiiliam Guy'ın kumanda ettiği uskuna!... Zamanın diğer harfleri silmiş olmasının ne önemi var?... Geriye kalan harfler uskunanın adını ve kayıtlı olduğu limanı açığa vurmaya yetmiyor muydu? Liverpool limanına kayıtlı *Jane*!...

Kaptan Len Guy bu tahtayı eline alıp dudaklarına bastırırken gözlerinden yaşlar boşandı.

Bu, *Jane*'in bir kalıntısıydı; patlamayla etrafa saçılan parçalardan biri. Ters akıntılar veya bir buz parçası onu bu kumsala sürüklemişti!

Tek kelime etmeden Kaptan Len Guy'ın sakinleşmesini bekledim.

Hunt'a gelince, güney ufkuna dikmiş olduğu o şahin gözlerdeki şimşek gibi çakan bakışın bir benzerini ömrümde görmemiştim.

Kaptan Len Guy doğruldu.

Hunt hiç konuşmadan tahta parçasını sırtına vurdu ve yeniden yola koyulduk.

Adanın etrafındaki turumuzu tamamlayıp, iki tayfanın başında nöbet beklediği kayığın yanında durduk; saat iki buçuğa doğru yeniden gemideydik.

Kaptan Len Guy, kuzeyden veya doğudan bir rüzgâr çıkar umuduyla demir attığımız yerde ertesi güne kadar kalmak istedi. Rüzgâr çıkması çok arzu edilir bir şeydi, çünkü aksi durumda *Halbrane*'i Tsalal Adasına kadar kayıkların yedeğinde çekmek zorunda kalacaktık. Gerçi akıntı, özellikle deniz kabardığında, bu kıyıdan öteye

doğruydu, ama önümüzdeki otuz mili aşmaya iki gün yetmezdi.

Gün sökerken demir aldık. Gece yarısından sonra saat üçe doğru hafif bir rüzgâr kendini belli etmeye başlamıştı, artık uskunanın çok geçmeden nihai hedefine ulaşacağını umabilirdik.

Kaptan Len Guy bu tahtayı eline alıp...

23 Aralık günü sabahı saat altı buçukta Halbrane burnunu güneye çevirip Bennet Adasından ayrıldı. Tsalal Adasında meydana gelen felakete dair yeni ve kesin bir kanıt elde etmiş olduğumuz tartışma götürmezdi.

Yelkenlerimizi dolduran rüzgâr çok güçsüzdü, sönük yelkenler sık sık direkleri dövüyordu. Neyse ki yapılan ölçümler akıntının sürekli güney yönünde olduğunu gösterdi. Bu hızla otuz altı saatten önce Tsalal Adasını göremeyeceğimiz ortadaydı.

Gün boyu bana pek de Arthur Pym'in söylediği kadar koyu mavi görünmeyen deniz suyunu gözledim. Ne Jane'e alınan kırmızı meyveli, dikenli çalıya ne de güneyin faunasına ait o canavarın—dört kısa ayağı, mercan rengi uzun pençeleri olan, ipek gibi yumuşacık ve bembeyaz gövdeli, fare kuyruklu, kedi başlı, sarkık köpek kulaklı, kıpkırmızı dişli, üç ayak uzunluğunda, altı parmak yüksekliğindeki hayvanın— bir benzerini gördük. Zaten bu ayrıntıların çoğunu her zaman kuşkuyla karşılaşmış ve bunları yaratıcı hayal gücüne vermiştim.

Geminin arka tarafında oturmuş Edgar Poe'nun kitabını okuyordum, bununla birlikte Hunt'ın ne zaman görevi gereği kaptan köşkü civarına gelse tuhaf bir dikkatle beni süzdüğünü de fark etmiyor değildim.

Tam olarak XVII. Bölümün, Arthur Pym'in "tavsiyelerinin sonucu olan üzücü ve kanlı olaylar"dan dolayı kendini sorumlu tuttuğu bölümün sonundaydım. Gerçekten de Kaptan William Guy'ın tereddütlerini yenmesi sağlayan, "Antarktik kıtanın varlığına ilişkin büyük

sorunu çözmek için böylesine çekici bir fırsattan yararlanması" gerektiğini ileri süren oydu. Pym sorumluluğunu kabul etmekle birlikte, "bu keşfin aracı olmaktan, bilimi sürekli meşgul eden sırlardan en heyecan verici olanının örtüsünü kaldırmaya hizmet etmiş olmaktan dolayı" seviyor muydu?

Gün boyu *Halbrane*'in açıklarında sürüyle balının oynadığı görüldü. Ayrıca hepsi de güneye uçan sayısız albatros geçti. Buzlara gelince, bir tek bile buz görülmedi. Hatta ufkun ötesinden buz sahalarının yansıyan parıltısı da fark edilmiyordu.

Rüzgâr hiçbir güçlenme eğilimi göstermiyordu ve hafif bir sis güneşi perdeliyordu.

Bennet Adası tamamen gözden şilindiğinde akşam beş sulardı. Sabahtan beri ne kadar az yol almıştık!...

Saat başı göz attığımız pusula önemli bir değişiklik göstermiyordu ve bu da öyküde anlatılanları doğruluyordu. Çeşitli sondajlar, lostromonun iki yüz kulaçlık bir ip kullanmasına karşın, önemli bir fark ortaya koymadı. Bereket versin akıntı uskunayı yavaş yavaş –saatte sadece ve sadece yarım mil hızla– güneye doğru sürüklüyordu.

Saat altıda güneş, ötesinde uzun bir helezon çizerek alçalmaya devam ettiği kalın bir sis perdesinin ardında gözden kayboldu.

Rüzgâr artık hissedilmiyordu – bu terslik sabırsızlığımız taşmadan katlanılacak gibi değildi. Bu gecikme daha da uzar, rüzgâr ters yönden esmeye başlarsa, nasıl bir yol tutacaktık? Bu deniz, fırtınalarda çok güvenli olmasa gerekti, uskunayı kuzeye doğru atacak bir bora, yakınmalarını bir

ölçüde haklı çıkararak Hearn'la arkadaşlarının “ekmeğine yağ sürecekti”.

Gece yarısından sonra rüzgârın biraz canlanmasıyla *Halbrane* on iki mil kadar yol aldı.

Ertesi gün, yani ayın yirmi dördünde 83° 2' enleminde ve 43° 5' boylamında bulunuyorduk.

Halbrane, Tsalal Adasından sadece on sekiz dakika, yani bir derecenin üçte birinden ya da yirmi milden daha az bir mesafedeydi.

Ne yazık ki öğleden sonra rüzgâr kesildi. Yine de akıntı sayesinde akşam altı kırk beşte Tsalal Adası gözüktü.

Demir atılır atılmaz, toplar dolduruldu, tüfekler el altına yerleştirildi, aborda ağları hazır edildi ve büyük bir özenle nöbet tutulmaya başlandı.

Halbrane baskına uğrama riskini göze alamazdı. Çok fazla sayıda göz –özellikle de Hunt'ınkiler– güneyi izlemekten bir an olsun geri durmuyordu.

XVI TSALAL ADASI

Gece olaysız geçti. Adadan ayrılan hiçbir kayık olmadı. Kıyıda hiçbir yerli görünmedi. Bundan çıkarılacak tek sonuç, nüfusun adanın iç bölgelerinde yaşadığıydı. Zaten öyküye göre, Tsalal'ın başlıca köyüne ulaşmak için üç dört saat yürümek gerektiğini biliyorduk.

Demek ki *Halbrane*'in gelişi fark edilmemişti, bu daha iyiydi.

Kıydan üç mil uzaklıkta, on kulaç derinliğe demir atmıştık.

Saat altıda demir alındı ve uskuna hafif hafif esen sabah yelinden yararlanarak, gidip Pasifik Okyanusu'ndaki mercan adalarının göllerine benzeyen ve adaya yarım mil uzaklıkta bulunan bir mercan çemberine yeniden demir attı. Bu mesafeden adayı ele geçirmek oldukça kolaydı.

Adanın çevresinin dokuz on mili –Arthur Pym'in sözünü etmediği bir şey– çıkılması zor son derece sarp bir yamaçtan, art arda bir dizi orta yükseklikte tepe arasında uzanan çorak, siyahımsı düzlükten oluşuyordu; Tsalal'ın görünüşü işte böyleydi. Tekrar ediyorum, kıyıda kimseler yoktu. Ne açıkta ne de küçük koylarda bir kayık görülüyordu. Kayaların üzerinden hiç duman

yükselmiyordu, görünüşe göre adanın bu tarafında yaşayan kimse yoktu.

On bir yıldan beri ne olmuştu?... Belki de yerlilerin şefi, şu Too-Witt denen adam artık yaşamıyordu.

Peki ama, onca kalabalık nüfusa ne olmuştu... ya William Guy'a... ve İngiliz uskunasından sağ kalanlara ne olmuştu?...

Jane bu yörede görüldüğünde, Tsalal yerlileri ilk defa bir gemi görüyorlardı. Gemiye çıktıklarında onu kocaman bir hayvan, direklerini uzuvları, yelkenlerini de giysileri sanmışlardı. Şimdi neyin söz konusu olduğunu biliyor olmalıydılar. Bizi ziyarete kalkışmıyorlarsa, bu görülmedik derecede ihtiyatlı davranışı neye vermeliydi?...

"Şalupayı denize indirin!" diye emretti Kaptan Len Guy sabırsız bir ses tonuyla.

Emir yerine getirildi ve Kaptan Len Guy yardımcısına seslenerek:

"Jem, Martin Holt'la birlikte sekiz adam indir. Hunt dümene geçsin. Demirde kal ve deniz tarafını olduğu kadar kara tarafını da sıkı gözetim altında tut!" dedi.

"İçiniz rahat olsun, Kaptan!"

"Kıyıya çıkıp Klock-Klock köyüne ulaşmaya çalışacağız. Eğer denizde bir sıkıntı söz konusu olursa çakaloz topunu üç defa ateşleyerek bizi haberdar edin..."

"Anlaşıldı, birer dakika arayla üç defa ateş edilecek," diye karşılık verdi ikinci kaptan.

"Akşamdan önce dönmeyecek olursak, lostromonun komutasında ikinci bir kayıkla, silahlı on

adam gönder, bizi almak için kıyıya iki yüz metre mesafede beklesinler.”

“Baş üstüne, Kaptan.”

“Ne olursa olsun gemiden ayrılmayacaksın, Jem...”

“Ne olursa olsun.”

“Elinden gelen her şeyi yaptıktan sonra bizi bulamayacak olursan, uskunanın komutasını devralıp onu Falklandlara götüreceksin...”

“Anlaşıldı.”

Şalupa çabucak hazırlandı. Martin Holt ve Hunt dâhil sekiz kişi, tüfek ve tabancalarını kuşanmış, fişeklikleri dolu, bellerinde bıçak şalupa-ya bindi.

Bu sırada ilerleyip,

“Sizinle birlikte karaya çıkmama izin vermez miydiniz, Kaptan?” diye sordum.

“Nasıl isterseniz, Bay Jeorling.”

Kamarama gidip tüfeğimi –çift namlulu bir tüfek– barut kabı, kurşun torbası ve birkaç mermi alıp kayığın arkasında bana bir yer ayırmış olan Kaptan Len Guy’ın yanına gittim.

Şalupa uskunadan uzaklaştı ve Jane’in kayığıyla 19 Ocak 1828’de Arthur Pym’le Dirk Peters’in aştığı geçidi bulmak amacıyla hızla resife yöneldi.

İşte tam olarak o sırada vahşiler uzun oyma kayıkları içinde görünmüşlerdi... William Guy dostluk işareti olarak beyaz bir mendil göstermiş, vahşilerin buna tepkisi *anamoo-moo* ve *lama-lama* çığlıkları olmuştu... ve kaptan vahşilerin şefleri Too-Wit’le birlikte gemiye gelmelerine izin vermişti.

Öykü, bu vahşilerle *Jane*'in tayfası arasında o zaman dostluk ilişkileri kurulduğunu belirtiyor. Hatta Arthur Pym'in ayartmasıyla güneye doğru yoluna devam edecek olan uskunanın geri dönüşünde yüklenmek üzere *biche de mer* hazırlanmasına karar verilmişti. Birkaç gün sonra, 1 Şubatta, Kaptan William Guy'la adamlarından otuz biri Klock-Klock'a giden bir geçitte kurulan pusuyla öldürülmüş, bir patlama sonucu havaya uçan *Jane*'de nöbetçi bırakılan altı kişiden de kurtulan olmamıştı.

Yirmi dakika süreyle şalupamız resif boyunca dolaştı, sonra Hunt bu geçidi keşfedince kayalar arasındaki dar kola ulaşmak için buraya girdi.

İki tayfayı şalupada bırakarak karaya çıktık. Şalupa gerisingeri giderek dört yüz metre genişliğindeki geçitten dışarı çıktı ve geçidin girişinde kancasını kayalıklara attı.

Hunt'ın başına geçtiği küçük grubumuz dolana dolana çıkan boğazı tırmandıktan sonra, ada'nın ortasına doğru yöneldi.

Kaptan Len Guy'la yan yana yürürken Arthur Pym'in sözleriyle "bugüne kadar uygar insanın adım attığı bütün topraklardan çok farklı bir yer" olan bu ülke hakkındaki gözlemlerimizi birbirimize aktarıyorduk.

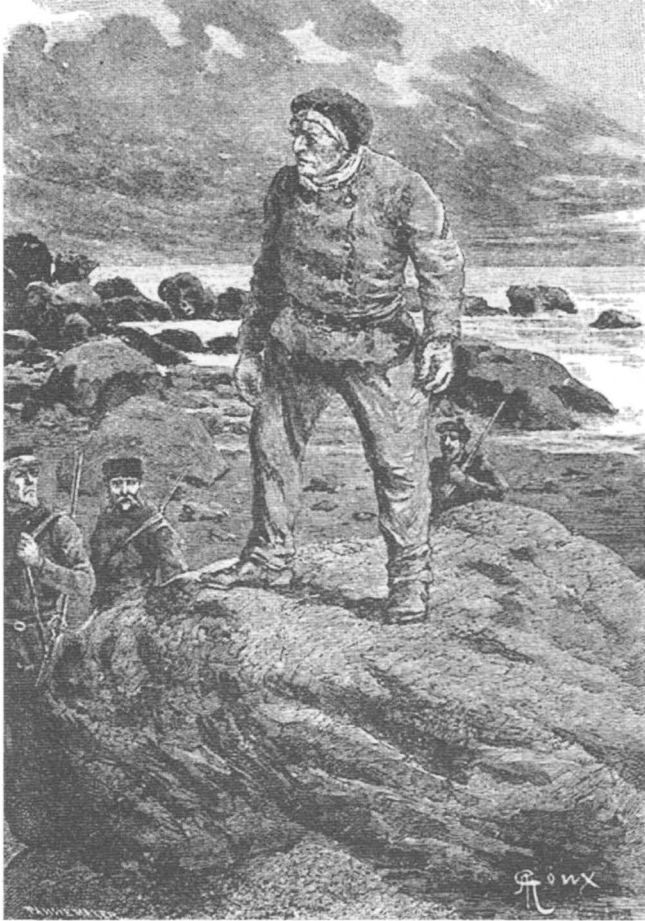
Çok geçmeden Pym'in betimlemesinin son derece yerinde olduğunu gördük. Her taraf lav tozlarından oluşmuş humuslu bir toprak gibi kapkaydı ve hiçbir yerde "beyaz renk" görünmüyordu.

Hunt birden yüz adım kadar ilerideki çok büyük bir kaya kütesine doğru koşmaya başladı. Kayaya varır varmaz bir dağ keçisi çevikliğiyle tır-

manmaya başlayıp tepesine ulaştı ve bakışlarını millerce ötelere çevirdi.

Hunt, bulunduğu yeri “tanıması gereken, ama tanıyamayan” biri gibi davranıyordu!

“Nesi var bunun?” diye bana sordu Kaptan Len Guy, Hunt’ı dikkatle gözleyerek.

Hunt, bulunduğu yeri “tanıması gereken, ama tanıyamayan” biri gibi davranıyordu!

“Nesi olduğunu bilmiyorum, Kaptan,” diye yanıt verdim. “Bilmiyor değilsiniz ya, bu adamın nesi garip değil ki, hangi davranışı anlaşılır gibi ki! Bazı yanlarına bakınca, onun, Arthur Pym’in bu adalarda rastladığını söylediği yeni insanlardan birisi olduğunu söyleyeceği geliyor insanın!... Sanki...”

“Sanki?...” diye tekrarladı Kaptan Len Guy.

Cümlemin sonunu getirmeden, “Kaptan, dün gözlem yaptığınızda yüksekliği doğru ölçtüğünüzden emin misiniz?” diye sordum.

“Kesinlikle.”

“Peki hesaplamalarınız ne sonuç verdi?...”

“83° 20' enlemi ve 43° 5' boylamı.”

“Tam olarak mı?...”

“Tam olarak.”

“Öyleyse, bu adanın Tsalal olduğundan kuşku yok?...”

“Hayır, Bay Jeorling, tabii eğer Tsalal Adası Arthur Pym’in bildirdiği yerdeyse.”

Gerçekten de, bu konuda kuşkuya yer yoktu. Eğer Arthur Pym, anlatısında gerçeğe bağlı kaldığının düşünülmesi için, Hunt’ın yön göstericiliğinde bizim küçük grubun katettiği bölgenin enlem ve boylamını derece ve dakika cinsinden verirken yanılmadıysa burası Tsalal Adası olmalıydı. Pym daha önce hiç görmediği türden tuhafliklardan söz etmişti... Ne kurak iklimlerde, ne ılıman iklimlerde, ne dondurucu kuzey ülkelerinde ne de daha güneydeki ülkelerde- bunlar onun kullandığı ifadelerdi- yetişenlere benzemeyen ağaçlardan söz etmişti... Kütlesi bakımından olsun, tabakalanması bakımından olsun yepyeni

bir yapıya sahip kayalardan söz etmişti... Yatağında tanımlanamaz dinginlikte bir görünüşe sahip, bir tür arapsabunu çözeltisini andıran bir sıvının aktığı son derece şaşırtıcı akarsulardan söz etmişti, bir ipekli gibi yanardöner renkleri olan bu sıvı damar damarmış ve iki damar bir bıçağın ağzıyla birbirinden ayrılacak olursa yapışma gücü bu damarları yeniden bir araya getirmeye yetmezmiş...

Ama hiçbir şey yoktu – ya da bütün bunlardan geriye hiçbir şey kalmamıştı! Ne bir ağaç, ne bir çalı, ne bir bitki görülüyordu etrafta... Klock-Klock köyünün aralarında yer aldığı ağaçlıklı tepelerden de en ufak bir işaret yoktu... *Jane*'in tayfasının suyunu içmeye cesaret edemediği dereleri –hatta olağan ya da olağanüstü tek damla su– göremedik... Tam bir ıssızlık, tam bir kuraklık ve terk edilmişlik!

Bununla birlikte Hunt hiç tereddüt göstermeden hızlı adımlarla yürüyordu. Sanki en kısa yoldan kuş uçuşu –biz Amerika'da “arı uçuşu” deriz– yuvasına dönen kırlangıçlar, göçmen güvercinler gibi doğal bir içgüdü, ona yol gösteriyordu. Bilmiyorum hangi sezgiyle onu kılavuzların en iyisiymiş –bir Bas de Cuir, bir Renard Subtil'miş' gibi takip ediyorduk!... Hunt ne de olsa, Fenimore Cooper'ın bu kahramanlarının bir yurttaşı değil miydi?...

* Bas de Cuir: James Fenimore Cooper'ın (1789 -1851) *Leatherstocking Tales* – Deri Çorap Öyküleri – adlı bir dizi tarihi romanının adı. *Renard Subtil* (Kurnaz Tilki): Cooper'ın *Son Mohikan* romanındaki bir kahraman. Bas de Cuir yerine Chingachgook yazılması daha uygun olabilirdi. –çn.

Tekrar etmeliyim ki gözlerimizin önünde uzanan ülke Arthur Pym'in betimlediği masalsı ülke değildi. Üzerinde dolaştığımız toprak yakılıp yıkılmış, harap olmuş, sarsıntı geçirmiş bir topraktı. Kapkaraydı... evet... cehennemi güçlerin etkisiyle yerin derinlikleri tarafından kusulmuş gibi kara ve kavruktu. Denebilirdi ki korkunç ve karşı konulamaz bir felaket bütün yüzeyini altüst etmişti.

Öyküde sözü edilen hayvanlara gelince bir tekini bile görmedik – ne *anas valisneria* türü ördekler, ne Galapagos kaplumbağaları, ne siyah sümsük kuşu, ne üsküflü doğana benzeyen kara kuşlar, ne kuyruğu kıllı, antilop bacaklı kara domuzlar, ne kara yünlü koyunlar, ne kara tüylü dev albatroslar ... Hatta bu yörelerde kalabalık sürüler halinde görülen penguenler bile yaşanılmaz hale gelen bu toprakları terk etmiş gibi görünüyordu... Çöllerin en korkuncunun sessiz ve kasvetli ıssızlığı hüküm sürüyordu burada!

Ne adanın içlerinde ne kıyıda bir tek insan görünüyordu!

Bu ıssızlığın ortasında William Guy'ı ve Jane'in sağ kalan mürettebatını bulma şansı var mıydı?

Kaptan Len Guy'a baktım. Benzi atmıştı ve alnı umudunu yitirmekte olduğunu gösteren derin kırışıklarla buruş buruş olmuştu.

Sonunda ~~kıvrımları~~ bir zamanlar Klock-Klock köyünü çevreleyen vadiye ulaştık. Orası da diğer yerler gibi terk edilmişti. O sefil barınakların yerinde yeller esiyordu – ne yerden dört ayak yükseklikte kesilmiş bir ağaç gövdesi üzerine atılmış

büyük kara bir postla oluşturulmuş *yampoo*'lar' ne yere doğru kıvrılmış dallarla yapılmış kulübeler ne tepenin yüzüne oyulmuş delikler ne de deliklerin önünü kısmen kapatan kara taşlar görünüyordu. Ya yamaçlardan aşağı çağıl çağıl akan derelere ne olmuştu? Kapkara kumlu bir yatağı dolduran büyüleyici sular nereye gitmişti?...

Tsalal Adası halkına gelince, bu insanlar neredeyse tamamen çıplaktı, mızrak ve sopalarla silahlı kimileri siyah tüylü bir post giiyorlardı; dimdik yürüyen, uzun boylu, endamlı ve "uygar bir toplumda rastlanmayacak kadar zarif ve serbest hareketlere sahip" kadınlarla -yine Arthur Pym'in ifadesiyle- onlara eşlik eden bir dünya çocuk... Evet! Siyah derili, siyah saçlı, siyah dişli, beyaz renkten ödü kopan bu insanlara ne olmuştu?...

Too-Wit'in tahta takozlarla birbirine tutturulup küçük tahta kazıklarla uçları yere çakılmış dört posttan oluşan barınağını boş yere aradım... Bu yeri tanıyamadım bile!... William Guy, Arthur Pym, Dirk Peters ve arkadaşları burada belirgin bir saygıyla ağırlanırken kalabalık bir adalı grup dışarıdan onları sıkıştırıyordu... Yine burada, onlara yemek olarak Too-Wit'le adamlarının iç bulandırıcı bir açgözlülükle tıkındıkları, bilinmeyen bir hayvanın yürek gibi atan bağırsakları ikram edilmişti...

O sırada beynimde bir şimşek çaktı. Sanki bir esin geldi. Adada neler olup bittiğini, bu ıssızlığın nedenini, hâlâ izleri görülen bu altüst oluşa neyin yol açtığını buldum...

* Aslında, Poe'nun öyküsünde bu barınaklara değil, bunlarda oturan ayrıcalıklı insanlara *yampoo*'lar denmektedir. -çn.

“Bir yer sarsıntısı!” diye haykırdım. “Evet! Suyun denizin altındaki toprağın derinliklerine sızdığı bu bölgelerde pek sık görülen şu korkunç sarsıntılardan birkaçı buna yetmiştir!... Bir gün biriken buharlar kendine bir yol açar ve üzerindeki her şeyi havaya uçurur...”

“Bir yer sarsıntısı Tsalal Adasını bu denli değiştirebilir mi ki?...” diye mınıldandı Kaptan Len Guy.

“Evet, Kaptan, bu sarsıntı özellikle bitki örtüsünü ... tuhaf bir sıvının aktığı dereleri... toprağın derinliklerinde yok olan ve artık izine rastlamadığımız doğal tuhaflıkları yok etti!... Arthur Pym’in gördüğü şeylerden hiçbiri görünmüyor artık burada!...”

Yanımıza yaklaşarak bizi dinleyen Hunt, koca kafasını sözlerimi onaylarcasına salladı.

“Güney denizlerindeki bu topraklar volkanik değil mi?” diye sözlerime devam ettim. “Eğer Halbrane bizi Victoria topraklarına götürmüş olsaydı *Erebus* ve *Terror*’ü püskürürken görmeyecek miydik?...”

“Ama,” diye araya girdi Martin Holt, “eğer bir püskürme olsaydı lav yatakları görmez miydik?...”

“Püskürme olduğunu söylemedim ki,” diye yanıt verdim yelkenciye. “Dipten gelen bir sarsıntıyla bütün toprağın baştan aşağı yerinden oynadığını söyledim!”

* Erebus; (Yunan mitolojisindeki ilk tanrılardan biri. Kaos’un ürettiği tanrı, karanlığın temsilcisi). Antarktika’daki Ross Adasını oluşturan dört yanardağ içinde tek etkin yanardağ olup adanın batısında yer alır. *Terror* ise Ross Adasının doğusunda yer alır ve büyüklük bakımından Erebus’dan sonra gelir. -çn.

İyi düşünülecek olursa, yaptığım açıklama kabul edilmeyi hak ediyordu.

Sonra aklıma Tsalal Adasının, Arthur Pym'in anlatısına göre, batıya doğru uzanan bir adalar grubuna ait olduğu geldi. Tsalal Adası halkı yok olmadıysa komşu adalardan birine kaçmış olabilirlerdi. Öyleyse *Jane*'den geriye kalanların, felaketten sonra kaynakları kuruyan Tsalal Adasını terk ettikten sonra sığınabilecekleri bu adalar grubunu araştırmak yerinde olurdu...

Kaptana bu düşüncemi açtım.

"Evet," diye haykırdı kaptan –gözlerinden yaşlar boşanırken– "Evet... olabilir!... Ama kardeşimle talihsiz arkadaşları nasıl bir kaçış yolu bulmuş olabilirler ki, hepsinin bu yer sarsıntısında ölmüş olması çok daha olası değil mi?..."

Hunt'ın bizi çağıran bir hareketi üzerine, peşine düştük.

Vadi boyunca bir hayli ilerledikten sonra Hunt durdu.

Korkunç bir manzarayla karşı karşıyaydık.

Bir kemik yığını bulunuyordu burada, üzerinde et diye bir şey kalmamış çok sayıda göğüskemiği, kavalkemiği, uyluk kemiği ve insan iskeletini oluşturan diğer kemikler; bazılarının üzerinde birkaç tutam saç bulunan kocaman bir kafatası yığını – nihayet bu yerde ağarmış kocaman bir yığın!...

Bu korkunç manzara karşısında korku ve dehşete kapıldık!

Sayısı binlerle ifade edilen ada halkından kalanlar bu kadar mıydı?... Ama, sonuncusuna kadar hepsi bu depremde öldülerse, bu kalıntıların toprağın derinliklerinde değil de yüzeyinde bu-

lunmasını nasıl açıklamalıydı?... Hem sonra erkek, kadın, çocuk, yaşlı bütün yerlilerin gruptaki diğer adalara gitmek üzere kayıklara binmeye fırsat bulamadan bu noktada depreme yakalanmış olmaları kabul edilebilir miydi?..

Gördüklerimiz karşısında yıkılmış, umudumuzu yitirmiştik; ne kıpırdayabiliyor ne de ağzımızı açıp tek kelime edebiliyorduk!

“Kardeşim... benim zavallı kardeşim!” diye boynuna tekrarlıyordu yere diz çökmüş olan Kaptan Len Guy.

Biraz düşününce bu işte aklıma yatmayan bazı şeyler olduğunu gördüm. Bu felaket Patterson’ın notlarıyla nasıl bağdaştırılabiliirdi? *Jane*’in ikinci kaptanı, arkadaşlarını yedi ay önce Tsalal Adasında bıraktığını bu notlarda açık açık yazıyordu. Öyleyse onlar, kemiklerin durumuna bakılırsa yıllar önce – öyküde sözü edilmediğine göre Arthur Pym’le Dirk Peters’in gidişinden sonra– meydana gelmiş olması gereken bu depremde ölmüş olamazlardı...

Gerçekte bu olayları birbiriyle bağdaştırmanın olanağı yoktu. Deprem yakın bir tarihte meydana geldiyse, zamanın ağarttığı bu kemiklerin varlığı ona bağlanamazdı. Her halükârda *Jane*’in hayatta kalan tayfası bunların arasında olamazdı... Peki ama, neredeydiler?...

Klock-Klock vadisinden öteye yol olmadığından sahile dönmek için geldiğimiz yoldan geri-singeri gitmemiz gerekiyordu.

Bayır aşağı yarım mil kadar gitmiştik ki Hunt, neredeyse toza dönüşmüş ve hiç de insana ait gibi gözükmeyen birkaç kemik parçasının önünde durdu.

Bunlar Arthur Pym'in betimlediği, bizim henüz bir örneğini görmediğimiz garip hayvanlardan birine ait olabilir miydi acaba?...

Bir çılgılık –ya da daha doğrusu vahşi bir böğürtü– koptu Hunt'ın gırtlığından.

Bize doğru uzattığı iri elinde metal bir tasma tutuyordu...

Evet!... Bakır bir tasma... oksitlenme sonucu hayli aşınmış olmakla birlikte üzerine kazılı bazı harfler henüz okunabiliyordu.

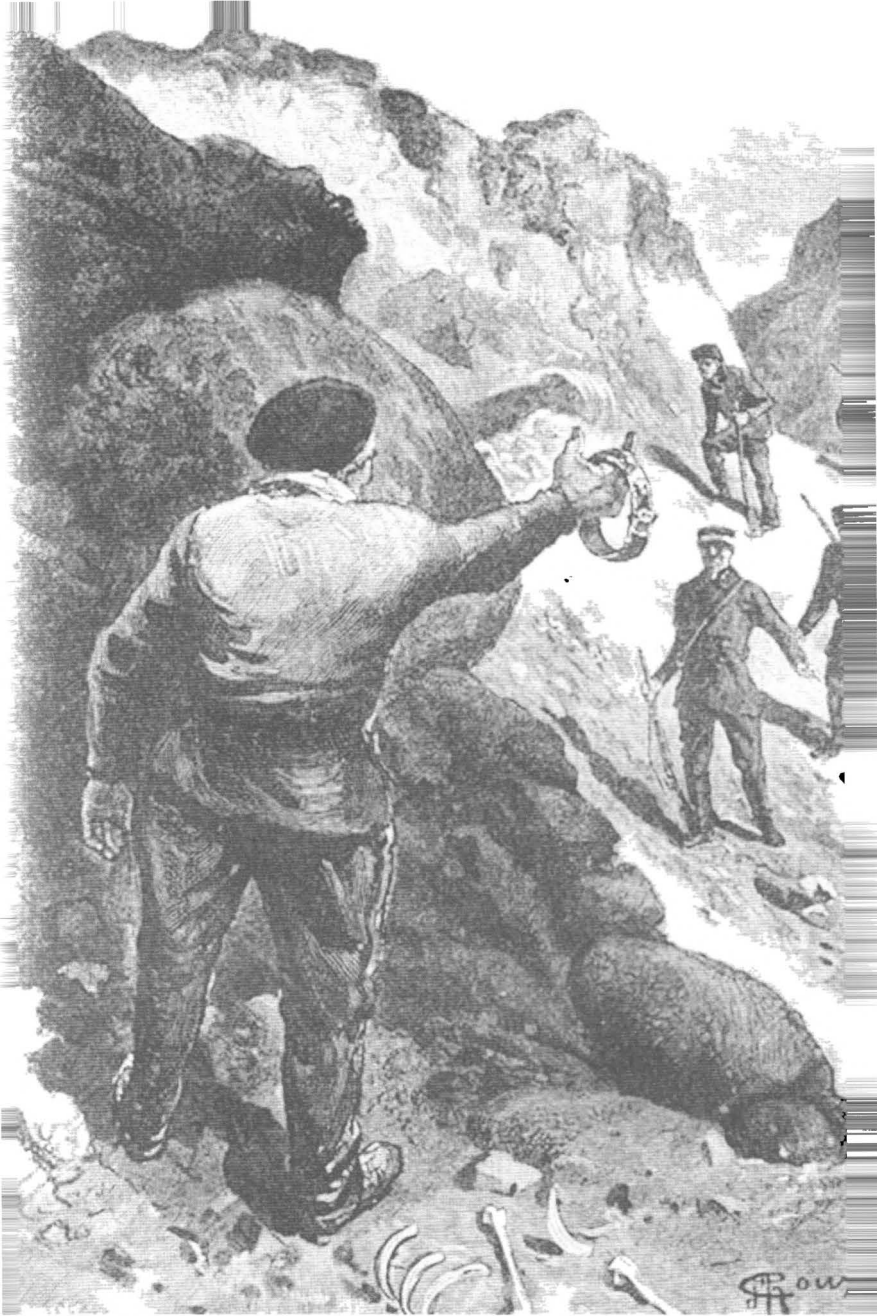
Bu harfler aşağıdaki şu üç sözcüğü oluşturuyordu:

“Kaplan – Arthur Pym.”

Kaplan! Efendisi *Grampus*'un ambarında gizlendiği sırada onun hayatını kurtaran Newfound cinsi köpek... Kuduz belirtileri göstermiş olan Kaplan... Tayfanın isyanı sırasında tayfa Jones'un gırtlığına atılan –bundan sonra Dirk Peters bir çırpıda adamın işini bitirmişti– Kaplan!...

Demek ki bu sadık hayvan *Grampus* kazaya uğradığında ölmemişti... Arthur Pym ve melezle aynı zamanda *Jane*'e alınmıştı... Ama öyküde bundan hiç bahsedilmiyordu, hatta uskunayla karşılaşmalarından önceki zamanlarda bile köpeğin sözü edilmiyordu...

Binlerce çelişki üşüşüyordu zihnime... Bu olguları birbiriyle nasıl bağdaştıracağımı bilemiyordum... Bununla birlikte Kaplan'ın Arthur Pym gibi kazaya uğrayan gemiden kurtulmuş, Tsalal Adasına kadar onu takip etmiş, Klock-Klock'taki toprak kaymasından sağ çıkmış ve en sonunda ölümü Tsalal Adasındaki nüfusun bir kısmını yok eden bu felakette bulmuş olduğuna hiç kuşku yoktu...

Bize doğru uzattığı iri elinde
metal bir tasma tutuyordu...

Ama bir kere daha söyleyeyim ki William Guy'la beş arkadaşı, yedi ay önce Patterson adadan ayrıldığında hayatta bulunduğuna ve felaket yıllar önce meydana gelmiş olduğuna göre, toprağa saçılmış bu iskeletlerin arasında olamazlardı!...

Üç saat sonra başka bir keşifte bulunmadan gemiye dönmüş bulunuyorduk.

Kaptan Len Guy doğru kamarasına gidip kendini kapattı ve akşam yemeğinde bile bir daha görünmedi.

Acısına saygı göstermek ve onu görmeye çalışmamak gerektiğini düşünüyordum.

Ertesi gün yeniden adaya dönmek ve araştırmayı bir kıyıdan ötekine sürdürmek arzusuyla ikinci kaptandan beni adaya göndermesini istedim.

Jem West, bizimle gelmeye yanaşmayan Kaptan Len Guy'dan izin aldıktan sonra isteğimi kabul etti.

Hunt, lostromo, Martin Holt, dört adam ve ben silahsız olarak kayıkta yerimizi aldık; ne de olsa korkacak hiçbir şey yoktu.

Yine önceki gün karaya çıktığımız yere yanaştık ve Hunt önümüze düşüp bizi yeniden Klock-Klock'a doğru götürdü.

Bir kere daha, William Guy'la yirmi dokuz arkadaşından ayrılan Arthur Pym, Dirk Peters, tayfa Allen'in içine girdiği oldukça gevrek bir tür sabuntaşı kütle içerisinde açılmış yarığın bulunduğu dar geçide çıktık.

Bu yerde, ne yer sarsıntısında yerle bir olmuş olması gereken geçidin duvarlarından -ne ağzını birkaç yabani fındık ağacının kapadığı yarıktan-

ne içinde Allen'in boğulduğu labirente götüren kasvetli dar geçitten, ne de Arthur Pym'le melezin uskunaya karşı yerlilerin kayıklarla yaptığı saldırını izlediği ve binlerce kişiyi öldüren patlamayı işittikleri terastan eser vardı.

Jane'in kaptanının, İkinci Kaptan Patterson'ın ve adamlarından beşinin kurtulmayı başardığı yapay yer sarsıntısının meydana geldiği tepeden de eser kalmamıştı...

Birbirini kesen kıvrımları harfler oluşturan – Edgar Poe'nun metninde bu harflerin oluşturduğu cümlelerden birincisi “beyaz olmak”, ikincisi “güney bölgesi” anlamına geliyordu– şu labirent de artık yoktu!

Aynı şekilde tepe, Klock-Klock köyü ve Tsalal Adasına doğaüstü bir nitelik veren her şey yok olmuştu. Bundan böyle hiç kuşku yok ki Edgar Poe'nun eserinde anlatılan tuhaf keşiflerin esrarını kimse çözemeyecekti!...

Doğu kıyısı boyunca geri dönerek uskunaya gitmekten başka yapacak bir şey yoktu.

Hunt bizi *biche de mer* hazırlamak için kurulan hangarların bulunduğu ve sadece kalıntılarını gördüğümüz yere götürdü.

Tekeli-li çığlıklarının –adalıların ve dev siyah kuşların attığı bu çığlığın– kulaklarımıza çalınmadığını söylemeye bile gerek yok... Her tarafta tam bir sessizlik ve terk edilmişlik hüküm sürüyordu!...

Son defa Arthur Pym'le Dirk Peters'in kendilerini daha güney enlemlere... yırtıldığında içinden kocaman bir insan suretinin... beyaz bir devin görüldüğü koyu renkli buharların ufku kapladığı

yere kadar götürecektir olan kayığı ele geçirdikleri yerde duruldu...

Hunt, kollarını kavuşturmuş, gözleriyle denizin sonsuzluğunu tarıyordu.

"Ne vardı, Hunt?... " diye sordum.

Hunt beni iştitemiş gibiydi; benden yana başını bile çevirmedi.

"Burada ne yapıyoruz?... " dedim, omzuna dokunarak.

İrkildi ve dönüp yüreğe işleyen bir bakışla bana baktı.

"Hadi, Hunt," diye bağırdı Hurliguerly, "bu kayanın üzerinde kök mü salacaksın?... Halbrane'in bizi demirde beklediğini görmüyor musun?... Hadi kıpırda!... Yarın tüyüyoruz!... Burada yapılacak bir şey yok!"

Bana öyle geldi ki Hunt'ın titreyen dudakları "bir şey yok" sözcüklerini tekrarlar, bütün hal ve tavrı lostromonun sözlerine karşı çıkıyordu...

Kayı bizi gemiye götürdü.

Kaptan Len Guy kamarasından hiç çıkmamıştı.

Jem West demir alma emri almadığından, geminin arka tarafında gezinerek bekliyordu..

Gidip grandi direğinin dibine oturarak, önümüzde apaçık uzanan denizi seyretmeye koyuldum.

Tam bu sırada Kaptan Len Guy solgun ve kasılmış bir suratla güverte köşkünden çıktı.

"Bay Jeorling," dedi, "elimden geleni yaptığımı gönül rahatlığıyla söyleyebilirim!... Kardeşim William ve arkadaşları için artık umut besleyebilir miyim?... Hayır!... Kış bastırmadan buradan gitmeliyiz..."

Kaptan Len Guy doğrularak Tsalal Adasına doğru son defa bir göz attı.

“Yarın, Jem,” dedi, “yarın olabildiğince erken demir alıyoruz...”

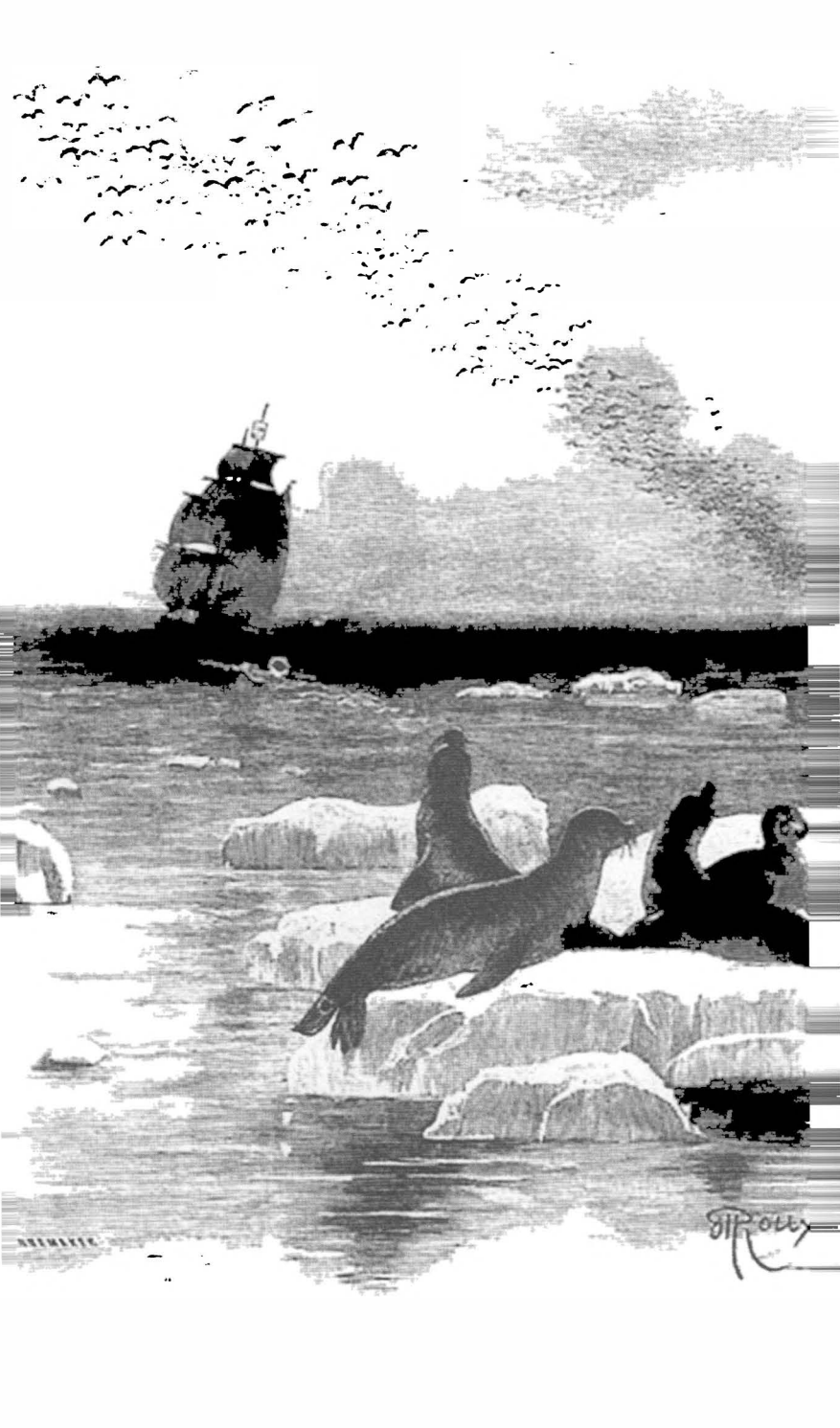
O sırada kulağı tırmalayan bir sesin “Ya Pym... zavallı Pym?...” dediği işitildi.

Bu ses... bu sesi tanıyordum...

Bu, düşümde işittiğim sestil!

BİRİNCİ KİTABIN SONU

İKİNCİ KİTAP

81R 000

I YA PYM?...

Kaptan Len Guy'ın ertesi gün gitme kararı, Tsalal Adasından demir alıp kuzeyin yolunu tutmak, sonuç alınamadan biten bir sefer, İngiliz uskunasından sağ kurtulanları Antarktik denizin başka bir bölgesinde aramaktan vazgeçiş – bütün bunlar karmakarışık zihnime üşüşüyordu.

Patterson'ın defterine göre daha birkaç ay önce bu yörede bulunan altı kişiyi aramaktan *Halbrane* nasıl vazgeçerdi?... Mürettebatı insanlığın emrettiği bir görevi sonuna kadar yerine getirmeyecek miydi?... *Jane*'den sağ kurtulanların yer sarsıntısından sonra oturulmaz hale gelen Tsalal Adasını terk ederek sığınmış olabilecekleri kıta veya adayı keşfetmeye kalkışmak olmayacak bir şey miydi?...

O sırada aralık ayının sonunda, hemen Noel ertesinde, neredeyse yazın başlangıcında bulunuyorduk. Antarktika'nın bu bölümünde dolaşmak için önümüzde iki kocaman ay vardı. Korkunç güney kışı bastırmadan Kutup Dairesi'ne dönecek zamanı bulabilirdik... Oysa gelin görün ki *Halbrane* yönünü kuzeye çeviriyordu...

Evet bu meselede “lehte” olan noktalar bunlardı. İtiraf etmeliyim ki “aleyhte” olan noktalar da bir dizi son derece gerçekçi akıl yürütmeye dayanıyordu.

Her şeyden önce bugüne kadar *Halbrane* hiç maceraya atılmamıştı. Arthur Pym'in belirttiği bir güzergâhı takip ederek, yeri açıkça belirtilen bir noktaya –Tsalal Adasına– yönelmişti. Talih-siz Patterson, Klock-Klock'taki pusudan kurtulan William Guy'la beş arkadaşının yeri kesin olarak bilinen bu adadan alınacağını söylüyordu. Oysa biz Tsalal'da ne onları bulabilmiştik ne de o tarihte nasıl bir felaket sonucu yok olduklarını bilmediğimiz yerli nüfustan herhangi birini. Acaba Patterson'ın ayrılmasından sonra, yani en fazla son yedi sekiz ay içinde meydana gelen söz konusu felaketten kurtulmayı başarabilmişler miydi?...

Her halükârda, sorun şu aşağıdaki basit ikileme indirgeniyordu:

Ya *Jane*'in mürettebatı ölmüştü ve *Halbrane* vakit geçirmeden geri dönmeliydi ya da yaşıyorlardı ve onları aramaktan vazgeçmemeliydik.

İkinci olasılık kabul edilecek olursa, öyküde sözü edilen ve depremi atlatabilmiş adalar grubunun batısından başlayarak ada ada araştırmaktan başka tutulacak bir yol var mı?... Eğer adalar grubu yoksa, Tsalal Adası kaçakları Antarktika'nın bir başka kısmında karaya ayak basmış olamazlar mıydı?... Arthur Pym'le melezin kayıklarının –kim bilir nereye kadar?– gitmiş olduğu bu serbest denizin ortasında çok sayıda takımda yok muydu?...

Eğer kayıkları 84. paralelin ötesine sürüklenmişse, bu engin denizde hiçbir kara, hiçbir ada ya da kıta bulunmadığına göre, nerede karaya ayak basmış olabilirlerdi ki?... Zaten, sık sık tekrar ediyorum bunu, öykünün sonu ancak pek de sağlıklı olmayan bir beynin sanrıları olabilecek

acayıplikler, tutarsızlıklar, karışıklıklar içeriyor... Ah, şimdi Dirk Peters olmalıydı ki! Keşke Kaptan Len Guy onu Illinois'da bulabilseydi de şimdi o da Halbrane'de olsaydı!...

Neyse, soruna geri dönecek olursak, sefere devam edilmesine karar verilmesi durumunda, uskunamız bu gizemli bölgenin hangi noktasına yönelecekti?... Rasgele bir yön seçmek zorunda kalmayacak mıydık?...

Hem sonra -bir başka zorluk- Halbrane'in mürettebatı, Amerika veya Afrika denizlerine geri dönüleceğinde aşılması mümkün olmayan bir bankizle karşılaşma korkusuyla, bilinmeyenlerle dolu bir yolculuğa çıkmaya ve kutbun derinliklerine dalmaya razı olacak mıydı bakalım?...

Gerçekten de birkaç hafta daha geçtikten sonra kutup kışı, kötü havaların ve soğğun eşliğinde arzı endam edecekti. Şu anda serbest olan bu denizin tamamı donacak ve artık seyre uygun olmaktan çıkacaktı. Herhangi bir kıyıya yanaşma olanağı olmaksızın yedi sekiz ay boyunca buzların arasında mahpus kalmak en cesur insanın bile gözünü korkutmaz mıydı? Jane'in Tsalal'da bulunamayan mürettebatını kurtarmak gibi çok cılız bir umut uğruna adamlarımızın hayatını tehlikeye atmaya şeflerinin hakkı var mıydı?

Kaptan Len Guy dünden beri işte bunu düşünüyordu. Sonra, artık kardeşi ve yurttaşlarıyla karşılaşma umudu kalmadığı için kırk bir kalp ve heyecandan titreyen bir sesle emir vermişti:

"Yarın erkenden hareket ediyoruz!"

Öyle hissediyordum ki kaptanın geri gitmek için de ileri gitmek için gösterdiği kadar moral

güce ihtiyacı vardı. Ama kararını vermiş ve bu seferin başarısızlığa uğramasının sebep olduğu tarifsiz acıyı bastırmayı başarmıştı.

Bana gelince, itiraf etmeliyim ki, keşif seferimizin böyle üzüntü verici koşullarda sona ermesinden dolayı çok büyük hayal kırıklığı hissediyordum. *Jane*'in serüvenlerine bu kadar tutkuyla bağlandıktan sonra, Antarktika'nın bu yörelerinde dolaşmak mümkün olduğu sürece, araştırmaların askıya alınmasını hiç istemiyordum...

Bizim yerimizde olsa, kaç denizci güney kutbuna ilişkin coğrafi problemi çözmeyi kendine görev bilmezdi ki! Aslında, *Halbrane*, *Weddell*'in gemilerinin ziyaret ettiği bölgelerin ilerisine geçmişti, değil mi ki *Tsalal* Adası o sulardan en aşağı yedi derece daha ötedeydi. Üstelik uskunanın en son enlemlere kadar çıkmasının önüne herhangi bir engel çıkacak gibi de görünmüyordu. Bu olağanüstü mevsim sayesinde, rüzgârlar ve akıntılar uskunayı belki de dünya ekseninin sadece dört yüz mil ötede olan ucuna kadar götürecekti... Serbest deniz oraya kadar uzanıyorsa, birkaç günlük bir işti bu... Eğer bir kıta mevcutsa, bu da birkaç haftalık iş olurdu... Ama gerçekte hiçbirimizin Güney Kutbu'nu düşündüğü falan yoktu, *Halbrane* kutbu fethetmek için antarktik okyanusun tehlikelerine atılmış değildi!

Ayrıca, araştırmalarını daha ileri götürmek isteyen Kaptan Len Guy, Jem West'in, *lostromonun* ve *Halbrane*'in eski mürettebatının onayını almış olsa bile, zıpkıncı *Hearne*'in sürekli doldurduğu Falklandlardan işe alınan yirmi kişiyi buna razı edebilecek miydi?... Hayır! Kaptan Len Guy'ın Tsa-

lal Adasına kadar getirmiş olduğu, mürettebatın çoğunluğunu oluşturan bu insanlara güvenmesi mümkün değildi. Antarktik denizde daha ileri gitmeyi reddedecekleri muhakkaktı, kaptanımızın duyduğu büyük acıya karşın dönüş kararını almasının nedenlerinden biri de bu olmalıydı...

Keşif seferinin bittiğini düşündüğümüz sırada aşağıdaki sözlerle büyük bir şaşkınlığa düştük:

“Ya Pym... ya zavallı Pym?...”

Döndüm...

Hunt konuşmuştu.

Güverte köşkünün yanında kıpırtısız durmuş sabit bakışlarla ufku seyretmekteydi ...

Uskunada Hunt'ın sesini işitmek o kadar alışılmadık bir şeydi ki –belki de gemiye bindiğinden beri herkesin önünde ağzından çıkan ilk sözlerdi bunlar– hepimiz büyük bir merakla ona doğru yanaştık. Onun bu beklenmedik müdahalesi –bana öyle geliyordu ki– olağanüstü bir ifşaattı...

Jem West, bir hareketiyle bütün mürettebatı pruvaya yolladı. Geride sadece bizimle birlikte kalma hakkına sahip oldukları düşünülen ikinci kaptan, lostromo, yelkenci Martin Holt ve kalafat ustası Hardie kaldı.

“Ne dedin?...” diye sordu, Hunt'a yaklaşan Kaptan Len Guy.

“Ya Pym... ya zavallı Pym?...” dedim.

“Peki, iğrenç tavsiyeleriyle kardeşimi *Jane*'in tahrip edildiği, mürettebatının büyük bölümünün katledildiği, yedi ay önce sağ olanlardan bir tekini bile bulamadığımız bu adaya sürükleyen adamın adını anımsatarak ne demek istiyorsunuz?...”

Hunt sessiz kalınca;

“Cevap versene!” diye haykırdı yüreği acıyla kavrulan ve kendini tutamayan Kaptan Len Guy.

Hunt’ın tereddüdü sadece ne diyeceğini bilmemekten değil, fikirlerini ifade etmekte belli bir güçlük çekmesindendi. Bu çok açıktı, birbirine güçbelâ bağladığı sözcüklerle kurduğu cümlesi kesik kesikti. Ne de olsa kendine has, çoğunluk görsel bir dili vardı ve telaffuzu Uzak Batı yerlilerinin boğuk aksanından güçlü izler taşıyordu.

“Görüyorsunuz ya...” dedi, “bir şey anlatmayı beceremiyorum... Dilim dönmüyor... Beni anlıyorsunuz... Pym’den söz ettim... zavallı Pym’den, öyle değil mi?...”

“Evet,” diye cevap verdi ikinci kaptan kısaca, “Arthur Pym hakkında bize ne söylemek istiyorsun?”

“Demek istiyorum ki... onu terk etmemek gerekir...”

“Onu terk etmemek mi?” diye haykırdım.

“Hayır... Asla!...” dedi Hunt. “Düşünsenize... bu zalimce olur... çok zalimce!... Onu aramaya gitmeliyiz...”

“Onu aramak mı?...” diye tekrarladı Kaptan Len Guy.

“Anlıyorsunuz beni?... bunun için Halbrane’e bindim... evet... zavallı Pym’i bulmak için...”

“Nerede ki o?” diye sordum. “Eğer doğduğu kentin mezarlığındaki derin bir mezarda değilse?...”

“Hayır... o orada... yalnız... yapayalnız kaldığı yerde...” diye karşılık verdi, ellerini güneye doğru uzatan Hunt, “o zamandan beri güneş on bir defa bu ufkun üzerinde yükseldi!”

Hunt'ın Antarktik bölgeyi kastettiği açıktı, ama bununla ne demek istiyordu?...

“Arthur Pym'in öldüğünü bilmiyor musun?” diye sordu Kaptan Len Guy.

“Öldü ha!” dedi Hunt, anlamlı bir el hareketiyle sözcüğü vurgulayarak. “Yo!... O ölmedi... ben olup biten her şeyi biliyorum... anlıyorsunuz beni?... O ölmedi...”

“Hadi, Hunt,” dedim, “hatırlasana... Arthur Pym'in serüvenlerinin son bölümünde Edgar Poe onun herkesi üzüntüye boğarak ansızın öldüğünü anlatmıyor mu?”

Aslında bu kadar olağanüstü bir hayatın ne şekilde sona erdiğini Amerikalı şair belirtmiyordu, hep söylerim, bu bana her zaman epey kuşku verici görünmüştür. Bu ölümün ardındaki esrarı nihayet öğrenecek miydim? Hunt'a inanılacak olursa, Arthur Pym kutup bölgesinden asla geri dönmemiş miydi?...

“Ne düşündüğünü söyle, Hunt,” diye emretti, şaşkınlığımı paylaşan Kaptan Len Guy. “Düşün... acele etmeden... ve ne demek istiyorsan açıkça söyle!”

Hunt, uzaklarda kalmış anıları canlandırmak istercesine alnını ovuştururken ben Kaptan Len Guy'a;

“Bu adamın müdahalesinde bir acayiplik var,” dedim, “aklını kaçırmamışsa tabii...”

Bu sözlerim üzerine lostromo başını sallayarak beni onayladı, zira ona göre Hunt'ın akıl sağlığı pek yerinde değildi.

Hunt lostromonun başını salladığını gördü ve boğuk bir sesle;

“Hayır... deli değilim,” diye haykırdı. “Bizim oralarda delilere inanmasalar da saygı gösterirler!... bana inanmalısınız!... Hayır!... Pym ölmedi!...”

“Edgar Poe öldüğünü söylüyor,” dedim.

“Evet... Edgar Poe’yu tanıyorum... Baltimore’lu... Ama... Poe, zavallı Pym’i hiç görmedi... hem de hiç.”

“Nasıl!” diye haykırdı Kaptan Len Guy, “bu iki adam tanışmıyorlar mı?”

“Hayır!”

“Arthur Pym başından geçenleri Edgar Poe’ya kendisi anlatmadı mı?”

“Hayır... Kaptan... hayır!” diye karşılık verdi Hunt, “Baltimore’nun elinde sadece Pym tarafından *Grampus*’a saklandığı günden son saate kadar –anlıyor musunuz beni... son saate kadar!– tutulmuş notlar vardı.”

Belli ki Hunt anlaşılmamaktan korktuğu için bunu durmadan tekrarlıyordu. Zaten söyledikleri de akıl alır gibi değildi. Yani, Arthur Pym hiçbir zaman Edgar Poe’yla ilişki kurmamıştı öyle mi? Amerikalı şair sadece bu inanılması güç yolculuk boyunca gün gün tutulmuş notları görmüştü, ha?

“Öyleyse, bu günlüğü kim getirdi?” diye sordu Kaptan Len Guy, Hunt’ın elini tutarak.

“Pym’in arkadaşı... onu, zavallı Pym’ini, oğlu gibi seven... oradan tek başına dönen melez Dirk Peters...”

“Melez Dirk Peters mi?” diye haykırdım.

“Evet.”

“Tek başına mı?...”

“Tek başına.”

“Ya Arthur Pym?...”

“Orada!” diye yüksek sesle yanıt verdi Hunt, bakışlarını bir an bile ayırmadığı güneye doğru eğilerek.

Böyle bir iddiaya kimsenin inanmaması gayet normal değil mi? Elbette öyle! Martin Holt, Hurliguerly’yi dirseğiyle dürter ve bu ikisi Hunt’a acır gibi görünürken, Jem West duygularını açığa vurmadan onu gözetliyordu. Kaptan Len Guy’a gelince, akıl sağlığı çoktan bozulmuş bu zavallının söylediklerinden ciddi bir şey çıkmayacağını gösterir bir işaret yaptı bana.

Bununla birlikte Hunt’a dikkatle baktığımda, gözlerinde hakikatin ışığı parlıyor gibi geldi bana.

O zaman kısa kısa ve sıkboğaz eden sorular sorarak onu sıkıştırmaya çalıştım. Hunt da bunlara art arda doğru cevaplar verirken aşağıda görüleceği gibi asla çelişkiye düşmedi.

“Söylesene,” dedim, “*Grampus*’un omurgası üzerinden Dirk Peters’le kurtarıldıktan sonra Arthur Pym, Tsalal Adasına kadar *Jane*’le mi geldi?...”

“Evet.”

“Kaptan William Guy’ın Klock-Klock köyüne yaptığı ziyaret sırasında Arthur Pym yanında Dirk Peters ve tayfalardan biriyle arkadaşlarından ayrıldı mı?...”

“Evet...” diye karşılık verdi Hunt, “tayfa Allen... hemen sonra taş ve toprak altında boğuldu...”

“Sonra, bu ikisi uskunaya saldırıldığını ve yok edildiğini tepeden mi seyrettiler?...”

“Evet.”

“Bir süre sonra, bu ikisi ele geçirdikleri ve yerlilerin geri alamadığı bir kayıkla adadan ayrıldı mı?...”

“Evet...”

“Yirmi gün sonra bir buhar perdesinin önüne varan bu ikili çağlayanın döküldüğü uçuruma doğru sürüklendi mi?...”

Hunt bu defa olumlu bir yanıt vermedi... Tere-düt ediyor, kekeliyor, dudaklarından anlaşılmaz sözcükler dökülüyordu ... Belleğinin yarı sönmüş ateşini canlandırmaya çalışıyor gibiydi... Sonunda bakışlarını yüzüme dikip başını sallayarak:

“Hayır... ikisi birden değil,” dedi. “Anlıyorsunuz beni?... Dirk Peters bana bundan hiç söz etmedi...”

“Dirk Peters ...” diye heyecanla atıldı Kaptan Len Guy, “Dirk Peters’le tanıştın mı?”

“Evet...”

“Nerede?...”

“Vandalia’da, Illinois Eyaleti’nde.”

“Yolculukla ilgili bütün bu bilgileri ondan mı aldın?...”

“Ondan aldım”

“O, Arthur Pym’i oralarda bırakarak bu yolculuktan tek başına mı döndü?”

“Evet, tek başına döndü.”

“Konuşsana be... konuşsana!” diye bağırdım.

Gerçekten de sabırsızlıktan yerimde duramıyordum. Bak sen şu işe! Hunt, Dirk Peters’le tanışmıştı ve onun sayesinde asla öğrenilemeyeceğini sandığım şeyleri öğrenmişti!... Bu olağanüstü serüvenin nasıl sona erdiğini biliyordu!...

O zaman kesik kesik, ama anlaşılır tümcelerle Hunt konuşmaya başladı:

“Evet... orada... bir buhar perdesi... melez sık sık bana bundan söz ediyordu... anlıyor musunuz

beni?... Bu ikisi, Arthur Pym'le o, Tsalal kayığındaydı... Sonra... bir buz... büyük bir buz parçası üzerlerine geldi... Çarpışınca, Dirk Peters denize düştü... ama buza tutunmayı başardı... ve üzerine çıktı... ve... beni anlıyor musunuz?... Kayığın akıntıyla sürüklendiğini gördü... uzağa... çok uzağa!... Pym boş yere arkadaşına ulaşmaya çabaladı... ama başaramadı... Kayık uzaklaştıkça uzaklaştı!... Ve Pym... zavallı, sevgili Pym uzağa sürüklendi... Bir daha dönmedi... şimdi orada... Hâlâ orada!..."

Gerçekte, bu adam Dirk Peters'in bizzat kendisi olsaydı "zavallı, sevgili Pym" sözlerini bu kadar duygulu, bu kadar güçlü ve bu kadar içten söyleyemezdi!

Demek oluyor ki -kuşku duymamız için hiçbir neden yok- Arthur Pym'le melez o buhar perdesinin önünde birbirlerinden ayrılmıştı...

Peki, ama Arthur Pym güney enlemlerine doğru sürüklenmeye devam etmişse, arkadaşı Dirk Peters nasıl olmuş da kuzeye doğru gelebilmiş... bankizi aşmış... Kutup Dairesi'ni geçmiş... ve Amerika'ya ulaşarak bu notları Edgar Poe'ya vermişti?

Buna benzer sorularla Hunt inceden inceye sorgulandı ve bütün sorulara uygun yanıtlar verdi; dediğine göre bunları melez kendisine defalarca anlatmış.

Hunt'tan öğrendiğimize göre Arthur Pym'in günlüğü buza çarptıklarında Dirk Peters'in cebindeymiş, melezin Amerikalı romancıya teslim ettiği günlük işte böyle kurtulmuş.

"Anlıyorsunuz beni?..." diyordu Hunt, tekrar tekrar, "Olayları Dirk Peters'ten öğrendiğim gibi anlatıyorum... Akıntı kendisini sürüklerken o var

gücüyle haykırıyordu... Pym, zavallı Pym ise çoktan buhar perdesinin gerisinde gözden yitmişti... Meleze gelince yakalayabildiği balıkları çiğ çiğ yiyerek, ters bir akıntıyla Tsalal Adasına kadar sürüklendi; karaya ayak bastığında açlıktan ölmek üzereydi...”

Bu adam Dirk Peters'in bizzat kendisi olsaydı...

“Tsalal Adasına mı?...” diye haykırdı Kaptan Len Guy. “Oradan ayrıldıktan ne kadar sonra?...”

“Üç hafta... evet.. olsa olsa üç hafta... Dirk Peters bana böyle dedi...”

“O zaman, Dirk Peters *Jane*’in mürettebatından geriye kalanları görmüş olmalı, değil mi?...” diye sordu Kaptan Len Guy, “kardeşimi ve onunla birlikte sağ kalanları?...”

“Hayır...” diye karşılık verdi Hunt, “Dirk Peters onların tek kişi kalmamacasına öldüğüne inanıyordu... evet... hepsinin!... Adada hiç kimse yokmuş...”

“Kimse yok muymuş?...” diye sordum, bu karşıklıktan duyduğum şaşkınlıkla.

“Kimse!” dedi Hunt.

“Ya Ada halkı?...”

“Hiç kimse... diyorum size... hiç kimse!... Ada ıssızdı... evet!... İssızdı!...”

Bu, doğruluğundan emin olduğumuz bazı olgularla kesin olarak çelişiyordu. Ama, Dirk Peters Tsalal Adasına döndüğünde, ada halkı kim bilir nasıl bir korkuya kapılarak güneybatıdaki adalara sığınmışken, William Guy’la arkadaşları da hâlâ Klock-Klock boğazında saklanıyor olabilirlerdi pekâlâ. Bu durum, melezin neden onlara rastlamadığını da, artık adalılardan korkmaları için bir sebep olmayan *Jane*’in mürettebatından sağ kalanların nasıl olup on bir yıl boyunca adada yaşamlarını sürdürdüklerini de açıklıyordu. Öte yandan, Patterson yedi ay önce onları burada bı-

* Yukarıda da belirtildiği gibi Arthur Pym’le Dirk Peters buz perdesine zaten yirmi günde ulaşmışlardı. Şimdiyse gidiş dönüş için üç hafta veriliyor. Hata çok açık. -çn.

raktığına göre, depremten sonra yaşanmaz hale gelen adadan ayrılmak zorunda kalmış olmaları yüzünden onları bulamamış olabilirdik.

“Bu yüzden,” dedi Kaptan Len Guy, “Dirk Peters döndüğünde adada bir tek kişi bile bulamadı?...”

“Hiç kimse...” diye tekrarladi Hunt. “Hiç kimse... Melez bir tek Yerliye bile rastlamadı...”

“Peki, o zaman Dirk Peters ne yaptı?” diye sordu lostromo.

“Anlıyor musunuz beni?...” diye karşılık verdi Hunt, “Orada... bir koyda... terk edilmiş bir kayık vardı... içinde de kurutulmuş etle birkaç fıçı tatlı su. Melez kayığa atladı... Güneyden esen rüzgâr... evet... güneyden... çok kuvvetli bir rüzgâr – ters akıntıyla birlikte buz parçasını Tsalal Adasına kadar sürüklemiş olan aynı rüzgâr – onu haftalarca, haftalarca sürükledi... bankize doğru... melez orada bir geçit buldu... İnanın bana... çünkü ben sadece Dirk Peters’in bana yüz defa anlattığı şeyleri tekrarlıyorum... evet! Bir geçit buldu... ve Kutup Dairesi’ni aştı...”

“Peki, ondan sonra?” diye sordum.

“Ondan sonra... Sandy-Hook adında bir Amerikan balina gemisi onu kurtarıp Amerika’ya götürdü.”

Hunt’ın anlattıklarını doğru kabul edecek olursak –doğru olması olasıydı– Antarktik bölgelerde cereyan eden bu müthiş dram, hiç değilse Dirk Peters’la ilgili kısmı demek böyle sona ermişti. Melez, Birleşik Devletler’e dönünce, o sıralarda *Southern Literary Messenger*’ın editörü olan Edgar Poe’yla ilişkiye geçmiş ve o zamana kadar hayali olduğu sanılan, ama aslında hayali olmayan ve

sonuç bölümü eksik olan bu olağanüstü anlatı buradan çıkmıştı.

Amerikalı yazarın yapıtındaki hayali kısma gelince, bu hiç kuşkusuz son bölümlerde işaret edilen acayipliklerden ibaretti – tabii eğer son saatlerinde sanrılar görmeye başlayan Arthur Pym buhar perdesinin gerisinde olağanüstü ve doğaötesi olgular gördüğüne inanmamışsa...

Ne olursa olsun –burası kesindi– Edgar Poe, Arthur Pym’le hiç karşılaşmamıştı. Poe bu yüzden okuru heyecan verici bir beklenti içinde bırakmak için, ne şekilde ve niçin meydana geldiğini belirtmediği bu ölümü “acıklık olduğu kadar da ani bir ölüm” yapmıştı.

Yine de, Arthur Pym asla geri dönmediyse, arkadaşından ayrıldıktan kısa bir süre sonra ölmediğini... kayboluşundan bu yana geçen on bir yıldan sonra hâlâ sağ olduğunu kabul etmek mantıklı olur muydu?

“Evet... evet!” diye karşılık verdi Hunt.

Bunu, Illinois’da Vandalia kasabasında ikisi beraber yaşarken Dirk Peters’in kafasına soktuğu bir inançla söylüyordu.

Şimdi, Hunt’ın akıl sağlığı yerinde mi diye sormanın yeri idi... Bir bunalım sırasında –bundan hiç kuşkusuz yoktu– gizlice kamarama girip kulağıma “Ya Pym... ya zavallı Pym?” sözlerini fısıldayan o değil miydi?

Evet, oydu!... Düş görmüyordum!...

Kısacası, Hunt’ın söylediği her şey doğruysa, sadece Dirk Peters’in kendisine emanet ettiği sırların sadık bir aktarıcısıysa, hem emreden hem yalvaran bir tonla “Pym ölmedi!... Pym orada!...

Zavallı Pym'i terk etmemeli!" dediğinde de ona inanmalı mıyız?

Hunt'ı sorgulamayı bitirdiğimde, kaygı dolu derin düşüncelere dalmış olan Kaptan Len Guy nihayete bu düşüncelerinden sıyrıldı sert bir ses tonuyla:

"Herkes arkaya!" diye emretti.

Uskunadaki herkes etrafında toplandığında,

"Dinle beni Hunt," dedi, "şimdi sana soracağım soruların ciddiyetini göz önünde bulundurarak cevap ver!"

Hunt başını kaldırıp, bakışlarını mürettebatın üzerinde gezdirdi.

"Arthur Pym hakkında bize anlattığın her şeyin doğru olduğunu mu iddia ediyorsun?"

"Evet," diye cevap verdi Hunt, sözlerini destekleyen kaba bir el hareketiyle.

"Dirk Peters'le tanışıyor musun?"

"Evet!"

"Illinois'da onunla birlikte birkaç yıl geçirdin mi?"

"Dokuz yıl."

"Bütün bu şeyleri o sana defalarca anlattı, öyle mi?..."

"Evet."

"Sana anlattıklarının gerçek olmayabileceği hiç aklından geçti mi?..."

"Hayır."

"Pekâlâ , Jane'in tayfasından birkaç kişinin Tsahal Adasında kalmış olabileceği hiç onun aklına geldi mi?..."

"Hayır."

"William Guy'la arkadaşlarının hepsinin

Klock-Klock'taki toprak kaymasında ölmüş olduğuna mı inanıyordu?..."

"Evet... sık sık bana söylediğine göre... Pym de buna inanıyordu."

"Peki, Dirk Peters'i en son nerede gördün?..."

"Vandalia'da."

"Çok zaman oldu mu?..."

"Aradan iki yıl geçti."

"Peki, ikinizden hanginiz Vandalia'dan önce ayrıldınız ... sen mi... o mu?..."

Cevap vermeden önce Hunt biraz duraksadı gibi geldi bana.

"İkimiz birlikte ayrıldık..."

"Sen, nereye gidiyordun?..."

"Falklandlara."

"O?..."

"O mu?" diye soruyu tekrarladı Hunt.

Etrafta gezdirdiği bakışları sonunda gelip – fırtına sırasında kendi hayatı pahasına hayatını kurtarmış olduğu– yelkenci Martin Holt üzerinde durdu.

"Sana sorduğum soruyu anladın mı?" diye sordu Kaptan Len Guy.

"Evet."

"Cevap ver, öyleyse!... Dirk Peters İllinois'ten çıktıktan sonra, Amerika'yı da terk etti mi?..."

"Evet."

"Nereye gitmek üzere?... Söyle bakalım!..."

"Falklandlara!"

"Peki, şimdi nerede?..."

"Karşınızda!"

II ALINAN KARAR

Dirk Peters!... Hunt, Kaptan Len Guy'ın uzun zamandan beri boş yere Birleşik Devletler'de aradığı ve varlığı belki de bu sefere devam etmek için bize yeni gerekçeler sağlayabilecek olan, Arthur Pym'in sadık yoldaşı melez Dirk Peters'ti...

Sezgisi kuvvetli okurların, anlatımın daha ilk sayfalarından beri Hunt'ın şahsında Dirk Peters'i tanımış olması, olağanüstü bir değişikliğin meydana gelmesini her an beklemesi beni hiç şaşırtmaz, tersi olsaydı asıl o zaman şaşardım.

Gerçekte bu sonuca varmaktan daha doğal hiçbir şey olamazdı. Dirk Peters'in fiziksel görünüşünün o kadar ustaca çizildiği Edgar Poe'nun kitabını tekrar tekrar okumuş olan Kaptan Len Guy'la ben nasıl olmuş da Falklandlarda gemiye binen adamlarla melezin aynı kişi olduğunu anlamamıştık?... Bu, bizde bir kavrayış eksikliği olduğunu göstermiyor muydu?... Bunu kabul ediyorum, bununla birlikte, bu bir ölçüde açıklanabilir.

Evet, Hunt'taki her şey onun Uzak Batı'da yaşayan Upsarokalar kabilesinden olan Dirk Peters gibi Yerli kökene sahip olduğunu ele veriyordu ve belki de bu bizim gerçeği bulmamızı sağlamalıydı. Ama Hunt, kimliğinden kuşkuya yer bı-

rakmayan şartlarda Kaptan Len Guy'ın karşısına çıkmıştı. Hunt, Illinois'dan çok uzakta olan Falklandlarda, bir balina gemisinde işe girmek için av mevsimini bekleyen her ulustan denizcinin arasında yaşıyordu.... Gemiye bindiği andan itibaren karşımızda ağzını açıp tek kelime etmemişti... Konuştuğunu ilk defa işitiyorduk – tavırlarında, gerçek adını sakladığını düşünmemizi gerektirecek hiçbir şey yoktu... Ve görüldüğü gibi şu Dirk Peters adını ancak en son anda ağzına almıştı.

Hunt'ın dikkatimizi çekecek kadar benzersiz ve özel biri olduğu doğrudu... Evet... bu şimdi aklıma geliyor – uskunanın Güney Kutup Dairesi'ni geçtiği, bu buzsuz denizde seyretmeye başladığı andan itibaren tuhaf davranışlar sergilemeye başlamıştı... Bakışları sürekli olarak güneye çevriliydi... Ellerini içgüdüsel bir hareketle bu yöne uzatıyordu... Sonra, daha önce ziyaret etmiş gibi görüldüğü Bennet Adasında Jane'in bordasından bir tahta parçası bulmuştu, ve nihayet Tsalal Adası... Orada, bir kılavuz olarak önümüze düşmüş, altüst olmuş düzlüğü geçip, artık hiç izi kalmamış labirentlerin içine kazılı olduğu şu tepenin yakınındaki ve vadinin girişindeki Klock-Klock köyünün bulunduğu yere kadar onun ardı sıra yürümüştük... Evet... bütün bunlar dikkatimizi çekmeli ve bu Hunt'ın –hiç değilse bende– Arthur Pym'in maceralarına karışmış olabileceği düşüncesinin doğmasına yol açmalıydı!...

Demek ki sadece Kaptan Len Guy'ın değil, yolcusu Jeorling'in de gözlerine perde inmişti!... İtiraf ediyorum, ikimiz de kördük; oysa Edgar Poe'nun kitabındaki bazı sayfalar gözümüzü açmalıydı!

Kısacası, Hunt'ın gerçekten de Dirk Peters olduğundan kuşku duyulamazdı. On bir yıl daha yaşlı olsa bile, hâlâ Edgar Poe'nun resmettiği gibiydi. Öyküde sözü edilen yırtıcı görünüş artık söz konusu değildi, zaten Arthur Pym'e göre de bu yırtıcılık sadece "görünüştüydü". Fiziksel görünüşünde pek değişiklik olmamıştı – kısa bir boy, "Herkül'ünkiler gibi" kaslı kollar, "insan eli dene-meyecek kadar kalın ve kocaman" eller, çarpık bacaklar, çarpık çurpuk kocaman bir kafa, neredeyse bir kulağından diğerine uzanan kocaman bir ağız ve "yanık dudaklarının birazcık bile kapatmadığı uzun dişler". Tekrar ediyorum bu şekil ve şemail Falklandlarda gemiye binen adama aynen uyuyordu, ama yüzündeki o ifade, bir sevinç ifadesi olarak kabul edilecekse ancak "şeytanın sevinci" olabilecek ifade yoktu.

Gerçekten de aradan geçen yıllar melezi değiştirmişti, tecrübe, hayatın darbeleri ve içinde yer aldığı korkunç sahneler – Arthur Pym'in dediği gibi "insanoğlunun bugüne kadar benzerini yaşamadığı ve inanırlılık sınırını aşan" olaylar. Evet! Hayatın yorucu törpüsü Dirk Peters'in maneviyatını fena halde çökertmişti! Yine de Arthur Pym'in hayatını birçok defa kurtarmış olan, onu oğluymuşçasına seven ve günün birinde onu Antarktika'nın korkunç yalnızlığı içinde bulma umudunu hiçbir zaman kaybetmeyen sadık arkadaşaydı bu Dirk Peters!

Peki, Dirk Peters neden Falklandlarda Hunt adıyla saklanıyordu, neden *Halbrane*'e bindiğinden beri kimliğini gizlemeyi sürdürüyordu, bütün çabası *Jane*'in rotasını izleyerek yurttaşlarını kurtarma-

ya yönelik olan Kaptan Len Guy'ın niyetini bildiği halde gerçek kimliğini neden açıklamamıştı?...

Niçin?... Hiç kuşkusuz adının insanları dehşete düşürmesinden korkuyordu!... Gerçekten de *Grampus*'taki dehşet verici olaylara karışanlardan biri değil miydi?... Parker adlı tayfayı bıçaklayan... onun etiyle karnını doyurup kanıyla susuzluğunu giderenlerden?... Adını açıklamasının nedeniyse, bu açıklama sayesinde *Halbrane*'in Arthur Pym'i aramaya girişeceğini umması olmalıydı!...

Böylece melez birkaç yıl Illinois'da yaşadktan sonra, Antarktik denizlere dönmek için karşısına çıkacak ilk fırsattan yararlanmak amacıyla gelip Falklandlara yerleşmişti. *Halbrane*'de yerini alırken, Kaptan Len Guy'ın yurttaşlarını Tsalal Adasından kurtardığında Arthur Pym'i bulmak uğruna daha yukarı enlemlere doğru gitmeye karar vereceğini hesaplamış olabilir miydi?... Ama bu bahtsızın on bir yıl sonra hâlâ hayatta olduğunu kabul etmeye sağduyu sahibi kim yanaşırdı ki?... Kaptan William Guy'la arkadaşlarının hayatta kalmalarını en azından Tsalal Adasının kaynakları sağlıyordu ve zaten Patterson'ın notları da kendisi adadan ayrıldığında onların hâlâ orada olduklarını doğruluyordu... Arthur Pym'in hayatta olup olmadığına gelince...

Yine de, Dirk Peters'in bu iddiası karşısında –ki elle tutulur bir kanıta dayanmadığını kabul etmiyim– mantığım, isyan etmesi gerektiği gibi isyan etmiyordu!... Hayır!... Melez, “Pym ölmedi... Pym orada... zavallı Pym'i orada bırakmamalıyız!” diye haykırdığında bu haykırış beni allak bullak etmişti.

O zaman Edgar Poe'yu düşündüm, "üzüntü verici bir şekilde aniden" öldüğünü ilan ettiği kişiyi Halbrane'in geri getirmesi durumunda Poe'nun tavrının ne olacağını belki de nasıl bir sıkıntıya düşeceğini kendi kendime sordum.

Halbrane'in seferine katılmaya karar verdiğimden beri kesinlikle aynı adam -eskisi gibi pratik ve makul biri- değildim. Arthur Pym konusunda kalbim tıpkı Dirk Peters'inki gibi heyecanla çarpıyordu!... Tsallal Adasından ayrılarak Atlantik'e doğru kuzeye yönelmek fikri bana bir insanlık görevinden, Antarktika'nın buza kesmiş çöllerinde kaderine terk edilmiş bir zavallının yardımına koşma görevinden kaçmak gibi geliyordu!...

Kaptan Len Guy'dan uskunayı bu denizlerde daha ileriye götürmesini, mürettebattan boşu boşuna meydan okudukları onca tehlikeden sonra yeni bir çaba göstermesini istemek, tam bir karşı çıkışla karşılaşabilirdi, öte taraftan bu işe karışmak hiç de bana düşmezdi... Bununla birlikte, zavallı Pym'inin davasını savunmak için Dirk Peters'in bana güvendiğini hissediyordum.

Melezin şaşırtıcı açıklamalarını derin bir sessizlik izledi. Bu sözlerin doğruluğundan kimse- nin kuşkusu yoktu. "Ben Dirk Peters'im," demişti. Gerçekten Dirk Peters'ti.

Arthur Pym konusunda söylediği şeyler, Pym'in hiçbir zaman Amerika'ya geri dönmemiş olduğu, arkadaşından ayrıldıktan sonra bir Tsallal kayığıyla kutup bölgesine doğru sürüklendiği vs. bütün bunlar kabul edilebilir şeylerdi ve Dirk Peters'in sözlerinin doğruluğundan kuşkulananmayı gerektirecek bir şey yoktu. Ama Arthur Pym'in

melezin iddia ettiği gibi hâlâ yaşadığı, belirttiği gibi Pym'i aramaya çıkmanın ve yeni tehlikelere atılmanın bir insanlık görevi olduğuydu, bu apayrın bir konuydu.

Dirk Peters'i desteklemeye karar vermiş olmakla birlikte, daha ilk anda yere serilme riskinin bulunduğu bir arazide ilerlemekten korktuğumdan kabul edilebilir bir sava geri döndüm, kısacası, Tsalal Adasında izlerini bulamadığımız Kaptan William Guy'la beş arkadaşını işin içine karıştırdım.

"Dostlarım," dedim, "kesin bir karara varmadan önce durumu soğukkanlılıkla gözden geçirmek akıllıca olur. Belki de sonuç verecek bir şans yakalamışken, araştırmalarımızı yarıda bırakmak bizi sonsuza kadar sürecektir üzüntülere, yakıcı pişmanlıklara sürüklemeyi mi?... Bunu bir düşünün Kaptan... Sizler de arkadaşlar. Bahtsız Patterson yedi aydan az bir süre önce Tsalal Adasından ayrılırken yurttaşlarınız henüz sağ değil miydi?... O tarihte hâlâ adada bulunuyor idiyse, bu demektir ki on bir yıl boyunca, bir kısmı bilmediğimiz şartlarda ölmüş, bir kısmı muhtemelen yakın adalara göçmüş adalılardan korkmadan, adanın kaynakları sayesinde varlıklarını sürdürmüşlerdir... Bu çok açık, buna karşı nasıl bir itiraz yapılabilir, anlamıyorum..."

Bu söylediklerime kimse cevap vermedi: Aslında verilecek bir cevap yoktu.

"Jane'in kaptanına ve adamlarına rastlamadıysak," diye sözlerime devam ettim, biraz canlanmış olarak, "bunun nedeni Patterson'ın ayrılmasından sonra onların adayı terk etmek zorunda kalmış olmalarıdır... Peki niçin?... Benim fikrim-

ce, ada depremde öyle altüst oldu ki artık yaşanılmaz hale geldi. Öte yandan kuzey akıntılarından yararlanarak bir başka adaya veya Antarktika'nın bir başka bölgesine gitmek için onlara bir yerli kayığı yeterliydi... Olayların böyle gelişmiş olduğunu söylemekle çok ileri gitmiş olduğumu sanmıyorum... Her halükârda ben şunu biliyor ve şunu söylüyorum ki yurttaşlarınızın kurtuluşunu sağlayacak araştırmaları sürdürmeyecek olursak, hiçbir şey yapmamış olacağız!"

Bakışlanımı dinleyicilerimin üzerinde gezdirdim... Hiçbir yanıt alamadım...

Şiddetli bir heyecanın pençesinde kıvranan Kaptan Len Guy başını eğmişti, çünkü haklı olduğumu, insanlık görevini hatırlatarak, yürekli insanların tutacakları tek yolu gösterdiğimi sezinliyordu!

"Peki, mesele nedir?" diye sordum kısa bir an sustuktan sonra, "deniz gemilerin dolaşmasına elverişliyen ve önümüzde havaların iyi gideceği iki ay olduğuna göre güney kışından korkmamız için hiçbir sebep yokken birkaç derece daha güneye gitmek mi? Sizden sert geçecek bir kışa göğüs germenizi istemiyorum!... *Halbrane*'de bu kadar bol yiyecek içecek varken, mürettebatı bu kadar eksiksiz ve sağlıklıyken, gemide hiçbir hastalık baş göstermemişken biz tereddüt ediyoruz!... Hayali tehlikelerden mi korkuyoruz? ... Daha ileri gidecek cesaretimiz yok mu?..."

Ben güney ufkunu gösterirken Dirk Peters da tek kelime etmeden, kendisi adına konuşan parmağını buyurgan bir hareketle uzatmış güneyi göstermekteydi.

Ben güney ufkunu gösterirken...

Bütün gözler üzerimize dikiliydi, ama bu defa da kimseden çıt çıkmamıştı!

Uskuna pek ihtiyatlı davranmaksızın tam sekiz dokuz hafta boyunca bu yörelerde dolaşabilmişti. Henüz 26 Aralıktaydık; daha önceki keşif

seferleri –Bellingshausen, Biscoe, Kendal, Weddell’inkiler– soğuk yollarını kesmeden önce ocak, şubat, hatta martta gemilerin burnunu kuzeye çevirmişti. Bundan başka, söz konusu gemiler *Halbrane*’in çıktığı kadar yüksek enlemelere ulaşmamışsa bunun nedeni bizim kadar elverişli şartlar yakalayamamış olmalarıydı...

Kimsenin sorumluluk üstlenmek istemediği bir onayın gelmesini bekleyerek bütün bunları çeşitli yönleriyle değerlendirdim...

Tam bir sessizlik hüküm sürüyordu, herkes yere bakıyordu...

Bununla birlikte bu esnada ne bir kez olsun Arthur Pym’in adını ağzıma aldım ne de Dirk Peters’in önerisini destekledim. O sırada bazılarının omuz silktiğini gördüm... bunlar belki de şahsıma yönelik tehditlerdi.

Bütün kalbimle inandığım şeylere acaba yol arkadaşlarımı inandırmayı başarabildim mi diye düşünürken Kaptan Len Guy konuşmaya başladı:

“Dirk Peters,” dedi, “Arthur Pym’le sen Tsallal Adasından ayrıldıktan sonra güney yönünde kara gördüğünüzü mü iddia ediyorsun?...”

“Evet... kara...” diye karşılık verdi melez, “ada ya da kıta... anlıyorsunuz beni değil mi?... sanıyorum ki... inanıyorum ki... Pym... zavallı Pym orada... yardımına gitmemizi bekliyor...”

“Orada belki William Guy’la arkadaşları da bekliyorlar...” diye haykırdım, tartışmayı daha verimli bir alana çekmek için.

Gerçekten de Arthur Pym’le Dirk Peters’in kaçarken gördükleri bu topraklar bir hedef olabilir-di, ulaşılması kolay bir hedef!... *Halbrane* bir se-

rüvene atılmayacaktı... Jane'in mürettebatından sağ kalanların sığınmış olabilecekleri bu topraklara gidecekti!...

Kaptan Len Guy ancak bir süre düşündükten sonra söze başladı:

"Dirk Peters," dedi, "84. enlemin ötesinde ufkun, öyküde sözü edilen buhar perdesiyle kaplı olduğu doğru mu?... Sen o buhar perdesini gördün mü?... kendi gözlerinle yani... sonra şu havadan dökülen çağlayanı... Arthur Pym'in kayığının, derinliklerinde kaybolduğu o uçurumu?..."

Melez bakışlarını teker teker üzerimizde dolaştırdıktan sonra kocaman başını salladı.

"Bilmiyorum..." dedi, "bana ne soruyorsunuz, Kaptan?... Bir buhar perdesi mi?... Evet... Belki... ve güneye doğru gözüken topraklar..."

Dirk Peters besbelli Edgar Poe'nun kitabını hiç okumamıştı, belki okuması bile yoktu. Arthur Pym'in günlüğünü Poe'ya ilettikten sonra, yayımlanmasını artık kendine dert etmemişti. Önce Illinois'da köşesine çekilmiş, sonra Falklandlara gitmiş ve ne eserin yarattığı etkiden ne de büyük şairimizin bu tuhaf serüvenlere verdiği inandıcılıktan uzak sondan haberi olmuştu!...

Hem ayrıca doğaüstüne eğilimi olan Arthur Pym, sadece ve sadece hayal görmeye yatkın beyni nedeniyle bu olağanüstü şeyleri gördüğüne inanmış olamaz mıydı?

O sırada, bu tartışmanın başladığı andan itibaren Jem West'in sesi ilk defa işitildi. İkinci kaptan benim fikrime gelmiş, ileri sürdüğüm düşüncelerle sarsılmış, araştırmaya devam edilme-

si gerektiği sonucuna mı varmıştı, bilmiyordum. West'in bütün söylediği şundan ibaretti:

“Emirleriniz, Kaptan?...”

Kaptan Len Guy adamlarına doğru döndü. Eski ve yeni tayfa kaptanı çevrelemişken zıpkıncı Hearne, biraz geride duruyordu, gerekli görürse müdahale etmeye hazırdı.

Kaptan Len Guy, kendisine kayıtsız şartsız bağlılık gösteren lostromoyla arkadaşlarını bakışlarıyla sorguladı. Tavırlarında yolculuğun devamına bir tür onay okunuyor muydu, pek bilmiyorum. Kaptanın dudaklarından fısıltıyla şu sözlerin işitildiğini işittim:

“Ah, keşke her şey sadece bana bağlı olsaydı!... Keşke herkes bana destek verseydi!”

Gerçekten de, tam bir anlaşma sağlanmaksızın yeni araştırmalara girişilemezdi.

O zaman Herne kabaca söze girdi:

“Kaptan,” dedi, “Falklandlardan ayrılmalı iki ay oluyor... Oysa arkadaşlarım onları bankizin ötesine, Tsallal Adasından daha ileriye götürecek bir yolculuk için işe alınmadılar...”

“Hiç de değil!” diye haykırdı, Hearne'in sözlerine öfkelenen Kaptan Len Guy. “Yo, böyle değil!... Ben canımın istediğim yere kadar sürdüreceğim bir sefer için işe aldım hepinizi!”

“Affedersiniz ama Kaptan,” diye soğuk bir ses tonuyla sözlerine devam etti Hearne, “şimdiye kadar hiçbir denizcinin ulaşamadığı... *Jane* dışında hiçbir geminin gelmeye cesaret edemediği bir noktaya gelmiş bulunuyoruz... Arkadaşlarım da, ben de kış mevsimi başlamadan önce Falklandla-

ra dönmenin uygun olacağını düşünüyoruz... Siz oradan Tsalal Adasına geri dönebilirsiniz, ya da canınız isterse kutba kadar gidersiniz!”

Onaylayıcı mırıltılar işitildi. Hiç kuşku yok ki zıpkıncı yeni işe alınanlardan oluşan çoğunluğun duygularını dile getiriyordu. Onlara ters gitmek, itaatsizliğe yatkın bu insanlardan itaat istemek ve bu şartlar altında Antarktika’nın uzak bölgelerine gitmeye kalkışmak çok büyük sakınımsızlık, hatta delilik olurdu ve bir felaketle bitebilirdi.

Bu arada Jem West, Hearne’in üzerine yürüyerek tehditkar bir ses tonuyla;

“Konuşmak için kimden izin aldın?...” diye sordu.

“Kaptan bize fikrimizi sordu...” diye karşılık verdi Hearne. “Cevap vermeye hakkım var.”

Bu sözler öyle küstahça söylenmişti ki her zaman kendine hâkim olmasını bilen ikinci kaptan az kalsın öfkesine yenik düşüyordu. Kaptan bir el hareketiyle onu durdurup sakince,

“Sakin ol, Jem!...” dedi. “Hepimiz hemfikir olmadıkça yapılacak bir şey yok!”

Sonra, lostromoya dönerek:

“Sen ne düşünüyorsun, Hurliguerly?...” diye sordu.

“Çok açık, Kaptan,” diye karşılık verdi lostromo. “Emirleriniz ne olursa olsun uyacağım! Kurtarma şansımız olduğu sürece William Guy’la arkadaşlarını kaderlerine terk etmemek görevimizdir!”

Tayfalardan bir çoğu, Drap, Rogers, Gratian, Stern, Burry açıkça onaylayan hareketler yaparken lostromo bir an duraksadı.

“Ya Arthur Pym?...” dedi.

“Konuşmak için kimden izin aldın?...”

“Arthur Pym söz konusu bile olamaz,” diye öfkeyle söylendi Kaptan Len Guy, “sadece kardeşim William Guy... ve arkadaşları...”

Dirk Peters’in karşı çıkmaya kalkıştığını gördüğüm için kolunu yakalayarak onu engelledim. Melez öfkeyle titrese de ağzını açmadı.

Yo, şimdi Arthur Pym'den söz etmenin sırası değildi. Geleceğe güvenmek, yolculuk sırasında çıkacak fırsatlardan yararlanmaya hazır olmak, bilincine varmadan –hatta içgüdüyle– adamların kendi kendilerine buna hazır hale gelmelerini beklemek, bundan başka tutulacak bir yol düşünemiyordum. Yine de çok daha dolaysız yollardan Dirk Peters'in yardımına koşmanın görevim olduğuna inanıyordum.

Kaptan Len Guy mürettebatı sorgulamaya devam ediyordu. Kimlere güvenebileceğini isim isim bilmek istiyordu. Eskilerin tamamı önerilerini destekliyor ve asla emirlerini tartışmaya kalkışmıyordu. Hepsi de kaptan nereye isterse gitmeye hazırды.

Bu dürüst insanlara yeni işe alınanlarından birkaçı –sadece İngiliz uyruklu üç kişi– katıldı. Ama büyük çoğunluk bana Hearne'in fikrindeymiş gibi göründü. Onlara göre *Halbrane*'in seferi Tsalal Adasında sona ermişti. Bu nedenle daha ileri gitmeyi reddediyor, yılın en uygun mevsiminde bankizi aşmak için geminin kuzeye yönelmesini resmen talep ediyorlardı...

Yirmiyeye yakın insan bu görüşteydi ve hiçbirisi zıpkıncının kendi gerçek duygularını dile getirdiğinden kuşku duymuyordu. Uskuna güneye yöneldiğinde, onları manevralara yardımcı olmaya zorlamak bile isyan etmelerine yol açabiliyordu.

Hearne tarafından kafası çelinmiş tayfaların açgözlülüklerini kışkırtıp, çıkarlarının telini titreştirerek görüşlerini değiştirmekten başka yol yoktu.

Önerimin ciddiyetinden kimsenin kuşku duymasına izin vermeyen kararlı bir ses tonuyla söze giriştim:

“Halbrane mürettebatı,” dedim, “dinleyin benil!... Birçok devletin Kutup bölgelerindeki keşiflerde yaptığı gibi uskuna mürettebatına prim öneriyorum!... 84. paralelin ötesinde aşılın her derece için iki bin dolar alacaksınız!”

Adam başına yaklaşık yetmiş dolar; yani iştah kabarmayacak gibi değil.

Bana öyle geliyor ki tam on ikiden vurmuştum.

“Bu anlaşmayı,” dedim sözlerime devamlı, “Kaptan Len Guy temsilciniz olmak üzere imzalayacağım ve kazandığınız para size dönüşünüzde ödenecek, hangi şartlarda dönülmüş olursa olsun.”

Yaptığım önerinin yaratacağı etkiyi bekliyordum; söylemeliyim ki çok fazla beklemem gerekmedi.

“Hurra!..” diye bağırdı, arkadaşlarını coşturmak isteyen lostromo. Onlar da hep bir ağızdan bu haykırışa katıldılar.

Hearne daha fazla karşı çıkmadı. Ne de olsa daha elverişli bir fırsat çıktığında itiraz etmek elindeydi.

Böylece anlaşma yapılmış oldu; amacıma ulaşmak için çok daha fazlasını feda etmeye hazırdım.

Güney Kutbu’na sadece yedi derece uzaklıktaydık, eğer Halbrane oraya kadar ulaşabilirse, bu bana on dört bin dolardan fazlaya mal olmayacaktı.

III YERİNDE YELLER ESEN ADALAR GRUBU

27 Aralıkta günün ilk saatlerinde *Halbrane* denize açılıp rotayı güneybatıya çevirdi.

Gemideki işler her zamanki uysallık ve düzen içinde yürüyordu. Ne bir tehlike söz konusuydu o zaman ne de yorgunluk. Havalarda iyi gidiyordu, deniz çarşaf gibiydi. Bu durum değişmezse başkaldırı tohumları gelişmeye fırsat bulamayacaktı –ya da en azından ben öyle umuyordum– ve sıkıntı elebaşından gelmeyecekti. Zaten kaba saba yaradılışlı insanlarda beyin az çalışır. Cahil ve açgözlü insanların semtine hayal gücü hiçbir zaman uğramaz. Şimdinin içine sıkışmış olduklarından gelecek onları hiç ilgilendirmez. Sadece kendilerini gerçeklikle yüz yüze getiren olaylar onları aldırışsızlıklarından çekip çıkarabilir.

Böyle bir olay meydana gelir miydi?...

Kimliği ortaya çıkan Dirk Peters'e gelince, davranışında hiçbir değişiklik olmayacak mıydı, yine öyle herkesten uzak mı duracaktı?... Şunu belirtmeliyim ki bu açıklamanın yapıldığı andan beri, şartlar göz önünde bulundurulursa mazur görülebilecek olan *Grampus*'taki olaylardan dolayı mürettebatın ondan iğrendiklerini gösteren bir tavırları olmamıştı... Hem sonra

Martin Holt'u kurtarmak için melezin hayatını tehlikeye atmış olduğu unutulabilir miydi?... O yine de uzak durmaya, bir köşede yiyip, bir başka köşede uyumaya, mürettebattan "alarga volta vurmaya" devam edecekti!... Öyleyse bu türlü davranması için bilmediğimiz başka bir nedeni mi vardı, gelecek acaba bunu bize öğretecek miydi?...

Aralıksız esen, *Jane*'i Tsalal Adasına kadar, Arthur Pym'in kaygınıysa birkaç derece daha ileriye götürmüş olan kuzey rüzgârları bizim uskunamızın da ilerlemesine yardım ediyordu. Amuraları iskele tarafına, arkaya alan Jem West de bu esintiden yararlandı. Pruvamız, sütsü değil, saydam suları yararak hızla ilerliyor ve arkada beyaz bir dantel gibi uzayan bir iz bırakıyordu.

Önceki gece meydana gelen olaydan sonra Kaptan Len Guy birkaç saat dinlenmişti. Bu dinlenme sırasında, kim bilir hangi düşünceler kafasına takılıp onu rahatsız etmişti – bir taraftan yeni bir araştırmaya bağlanan umut, diğer taraftan Antarktika'da girişilecek böyle bir araştırmanın sorumluluğu!

Ertesi gün ikinci kaptan arkada volta atarken kaptanla güvertede karşılaştık, her ikimizi de yanına çağırdı.

"Bay Jeorling," dedi bana, "uskunanın burnunu kuzeye çevirme kararını içim kan ağlayarak vermiştim!... Zavallı yurttaşlarımız için yapılması gereken her şeyi yaptığımıza inanmıyordum!... Ama Tsalal Adasından daha ileri gitmekte ısrar edecek olursam mürettebatın çoğunluğunun bana karşı çıkacağını biliyordum..."

“Gerçekten de, Kaptan,” dedim, “gemide itaatsizlik baş göstermeye başlamıştı, sonu pekâlâ isyana varabilirdi...”

“Asileri sürekli kışkırtan şu Hearne denen adamın kafasını kırarak böyle bir isyanı çabucak bastırırdık,” dedi soğuk bir tavırla Jem West.

“Çok da iyi yapmış olurdun, Jem,” dedi Kaptan Len Guy. “Adalet yerini bulmuş ve işlerin yürümesi için ihtiyaç duyduğumuz anlaşmanın gereği yerine gelmiş olurdu...”

“Neyse, Kaptan,” dedi ikinci kaptan, “işlerin şiddete başvurmadan halledilmesi daha iyi oldu!... Ama Hearne bundan böyle kendine dikkat etmeli!”

“Arkadaşları, şimdi vaat edilen ödüle gözlerini dikmiş durumdalar” dedi Kaptan Len Guy. “Kazanç hırsı onları daha dayanıklı ve gayretli yapacaktır. Bay Jeorling’in cömertliği olmasaydı, bizim yakarmalarımızın para etmeyeceği muhakkaktı... Bunun için kendisine müteşekkirim...”

“Kaptan,” dedim, “Falklandlardayken girişiminize parasal olarak katkıda bulunma arzumu belirtmiştim. Şimdi bu fırsat doğdu ve ben de bundan yararlandım, yani teşekkürü hak etmiyorum. Amacımıza ulaşalım... kardeşiniz William’la Jane’in beş tayfasını kurtaralım... Bundan başka bir isteğim yok.”

Kaptan Len Guy’ın uzattığı eli samimiyetle sık-tım.

“Bay Jeorling,” dedi, “Dirk Peters’in gördüğü kara parçalarının –ya da en azından karaya benzer görüntülerin– güneyde olmasına karşın, Halbrane’in yönünü güneye çevirmemiş olduğunu fark etmişsinizdir...”

“Fark ettim, Kaptan.”

“Unutmayalım ki,” dedi Jem West, “güneydeki bu toprakların görüntüsüne ilişkin Arthur Pym’in anlatisında hiçbir şey bulunmamakta, sadece melezin söyledikleriyle yetinmek durumundayız.”

“Doğru,” dedim. “Ama Dirk Peters’ten kuşku lanmanın gereği var mı?... Gemiye bindiği andan beri bütün davranışları güven telkin etmiyor mu?...”

“Çalışmasından yana bir şikâyetim yok,” diye karşılık verdi Jem West.

“Ayrıca ne cesaretinden ne de dürüstlüğünden kuşkumuz var,” diye belirtti Kaptan Len Guy. “Sadece *Halbrane*’deki davranışları nedeniyle değil, önce *Grampus*’ta, sonra *Jane*’de bulunduğu sırada yaptıkları nedeniyle de onu beğeniyoruz...”

“Bunu hak ettiği muhakkak!” diye ilave ettim.

Nedenini bilmiyorum, ama içimden melezi savunmak geliyordu. Bunun nedeni belki de – nedense çok ilgimi çeken – Arthur Pym’in kesinlikle bulunacağına inandığı için ona bu seferde önemli bir rol düşecek olmasıydı; bunu hissediyordum...

Bununla birlikte, Dirk Peters’in eski yoldaşı hakkındaki fikirlerinin ipe sapa gelmez şeyler olarak görülebileceğini kabul ediyorum. Kaptan Len Guy bunu vurgulamaktan hiçbir zaman geri durmadı.

“Unutmamalıyız ki Bay Jeorling,” dedi Kaptan Len Guy, “melez, Arthur Pym’in Antarktik denize sürüklendikten sonra daha güneydeki bir kara parçası üzerine çıkmış olduğu umudunu hep korumuştur... Ona göre Pym hâlâ oralarda bir yerde hayattadır...”

“Bu kutup bölgesinde... on bir yıldır sağ ha!...” diye araya girdi Jem West.

“Bunu kabul etmenin oldukça güç olduğunu itiraf ediyorum, Kaptan,” dedim. “Bununla birlikte, iyi düşünülürse, William Guy’la arkadaşları Tsalal Adasında yaşarlarken, Arthur Pym’in daha güneyde aynen ona benzeyen bir adaya rastlamış olması imkânsız mı?...”

“İmkânsız değil, Bay Jeorling, olabilir, ama ben buna ihtimal vermiyorum!”

“Mademki varsayımlarda bulunuyoruz,” dedim, “belki de yurttaşlarınız Tsalal Adasından ayrıldıktan sonra aynı akıntıyla sürüklenip Arthur Pym’in bulunduğu yere ulaşmışlardır...”

Sözlerimi tamamlamadım, çünkü ne söylersem söyleyeyim bu varsayım kabul edilemezdi, şu anda Arthur Pym’i aramakta ısrar etmenin manası yoktu, *Jane*’in tayfası hâlâ hayattaysa, ancak onları bulduktan sonra sıra buna gelecekti.

Kaptan Len Guy o zaman sözü bu görüşmenin amacına getirdi, sık sık konu dışına çıkılmasıyla, lostromonun dediği gibi “hiç de fena sayılmayacak şekilde yön değiştirmiş olan” konuşmayı normal seyrine döndürmek yerinde olacaktı.

“Diyordum ki,” diye söze başladı Kaptan Len Guy, “rotayı güneye çevirmediysem, bunun sebebi, her şeyden önce Tsalal’ın komşu adalarının, batıda yer alan grubun yerini tam olarak öğrenmek niyetinde olmamdır...”

“Akıllıca bir fikir,” diye onayladım, “ve belki de bu adalara uğrayarak, depremin yakın zamanlarda olup olmadığına kesinlik kazandırabiliriz...”

“Yakın zamanlarda olduğuna şüphe yok,” dedi Kaptan Len Guy, “hem de Patterson’ın adadan ayrılmasından sonra, değil mi ki *Jane*’in ikinci kaptanı yurttaşlarını bu adada bırakmıştı!”

Bunu biliyorduk ve çok ciddi nedenlerle bu konudaki fikrimiz asla değişmiyordu.

“Arthur Pym’in anlatısında toplam olarak sekiz adadan söz edilmiyor muydu?...” diye sordu Jem West.

“Sekiz,” diye yanıt verdim, “ya da en azından Dirk Peters’in kayıkta kendisi ve arkadaşıyla birlikte bulunan vahşiden işittiği buydu.. Bu Nu-Nu, takımadaların en küçük adada oturan, Tsalemon adında bir kral tarafından idare edildiğini söylemişti, gerekirse melez bu ayrıntıyı bize doğrular.”

“Depremin bu adaları tahrip etmemiş olma ihtimali bulunduğundan,” diye yeniden söze başladı Kaptan Len Guy, “hâlâ yaşayanlar bulunabilir. Bu yüzden oraya dikkatle yaklaşmalıyız.”

“Çok uzakta olmasalar gerek,” dedim. “Ayrıca, Kaptan, kardeşinizle arkadaşlarının bu adalardan birine sığınmadığı kim söyleyebilir ki?...”

Bu kabul edilebilir bir ihtimaldi, ama pek iç ferahlatıcı değildi, çünkü bu zavallı adamlar Tsala’da yaşadıkları sürece yakayı kurtarmış oldukları vahşilerin ellerine düşmüş olabilirlerdi yeniden. Hem sonra, öldürülmemiş olmaları durumunda, onları kurtarmak için *Halbrane* şiddete başvurmak zorunda kalmayacak mıydı? Peki bu girişiminde başarılı olacak mıydı?...

“Jem,” diye yeniden söze başladı Kaptan Len Guy, “sekiz dokuz mille gidiyoruz, birkaç saate

kalmaz kara gözüdür... dikkatle gözetlemeleri için emir ver."

"Bu emir verildi, Kaptan."

"Saksağan yuvasında adam var mı?..."

"Dirk Peters var, kendisi çıkmak istedi."

"Güzel, Jem. Onun gözcülüğüne güvenebiliriz..."

"Ve gözlerine," diyerek araya girdim, "olağanüstü keskin gözleri var!"

Uskuna saat ona kadar, melezin sesi işitilmek-sizin, batıya doğru yol almaya devam etti. Ben de kendi kendime bu adaların da Falklandlarda ve Yeni Georgia'da boş yere aradığımız Auroralar ya da Glass Adaları gibi buharlaşıp buharlaşmayacağını soruyordum. Denizde hiçbir kabarıklık, ufukta hiçbir çizgi görünmüyordu. Belki bu adaların yükselteleri çok azdı ve ancak bir iki mil yakınına gelince onları fark etmek mümkündü?...

Öte yandan esinti sabah boyunca hissedilir derecede azalmış ve uskunamız hiç arzu etmediğimiz şekilde güney akıntısıyla sürüklenmişti. Bereket versin öğleden sonra ikiye doğru esinti yeniden kuvvetlendi de Jem West akıntının sebep olduğu kaybı karşılayacak şekilde yön değiştirdi.

İki saat boyunca *Halbrane* bu yönde saatte yedi sekiz mil hızla yol almaya devam etti, ama adalardan en ufak bir ize rastlamadık.

"Adaları görmememiz, inanılır gibi değil," dedi Kaptan Len Guy bana, "çünkü Arthur Pym'e göre Tsallal çok geniş bir adalar grubuna dâhil di..."

"Jane demirliyen Arthur Pym onları gördüğünden hiç söz etmedi..." dedim.

“Haklısınız, Bay Jeorling. Ama hesaplarıma göre sabahtan beri en az elli mil yol yaptık, üstelik birbirlerine çok yakın bir adalar grubu söz konusu...”

“Öyleyse, Kaptan, bundan şu sonuç çıkıyor ki –olmayacak bir şey değil bu– Tsalal’ın ait olduğu grubun tamamı depremde ortadan kayboldu...”

“Kara, sancak tarafında, ileride!” diye bağırdı Dirk Peters.

Bütün bakışlar o tarafa çevrildi, ancak denizin yüzeyinde hiçbir şey gören olmadı. Mizana direğinin tepesinde gözcü bırakılan melezin bizim henüz göremediğimiz şeyi görebildiği doğrudur. Gözlerinin keskin olmasından başka ufku taramaya alışkın olması da hesaba katılırsa, yanılmış olabileceğine ihtimal vermiyordum.

Gerçekten de çeyrek saat sonra denizci dürbünlerimiz, iki üç mil batıda güneşin eğik ışınlarıyla yol yol aydınlanan birkaç adayı görmemizi sağladı.

İkinci kaptan üst yelkenleri indirtti, böylece *Halbrane* randa yelkeni, mayistra yelkeni ve büyük flokla kaldı.

Bu andan itibaren savunmaya geçmek, silahları güverteye çıkarmak, çakalozları doldurmak, abor- da ağlarını çekmek yerinde olmaz mıydı?... Bir sakinim önlemi olarak bu adımları atmadan önce, Kaptan Len Guy büyük bir riske girmeden adalara daha fazla yaklaşabileceğine inanıyor olmalıydı.

Burada nasıl bir değişiklik meydana gelmişti? Arthur Pym’in büyük adalar bulunduğunu belirttiği yerde sadece az sayıda adacık bulunuyordu –en fazla yarım düzine– yükseklikleriye sekiz on toise kadardı.

O sırada sancak patrisasından kayarak aşağı inen melez güverteye atladı.

“Eee, Dirk Peters, bu adalar grubunu tanıdın mı?...” diye sordu Kaptan Len Guy.

“Kara, sancak tarafında, ileride!”

“Grup mu?...” diye sordu melez başını sallayarak. “Hayır... sadece beş altı adacık gördüm... Birer taş yığınının başka bir şey değiller... bir tek ada bile yok!”

Gerçekten de, birkaç sivri ya da yuvarlak zirve, işte bu takımadalardan –hiç değilse batı kısmından– geriye kalanlar. Ama adaların yer aldığı bölge birkaç dereceyi kapsıyorsa, deprem sadece batı adalarını yok etmiş olabilirdi.

Bütün adalara tek tek uğrayıp Tsalal’da açıkça izlerini gördüğümüz sismik sarsıntının yakın mı, uzak mı bir tarihte meydana gelmiş olduğunu belirlemeye çalışarak bunu doğrulamak niyetindeydik.

Uskuna yaklaştıkça, batı kısmı tamamen yok olmuş olan bu gruptan geriye kalan parçaları açıkça görüyorduk. Adalardan en büyüğünün yüzölçümü birkaç yüz metre kareyi geçmezken, en küçüğü ancak yirmi otuz metre kare kadardı. Bu küçük adalar, dalgaların çarparak kırıldığı bir tür resif oluşturunuyordu.

Halbrane’in, omurgasına ve yanlarına zarar verebilecek bu resiflerin arasına asla girmemesi gerektiği açıkça görülüyordu. Takımadaların tamamının denize gömülüp gömülmediğini anlamak amacıyla çevresinde bir tur atmakla yetinecektik. Yine de bir iz bulunabileceği düşüncesiyle birkaç noktaya çıkmak gerekecekti.

Adaların en büyüğüne bir mil kadar yaklaştığımızda, Kaptan Len Guy iskandil ettirdi. Derinliğin yirmi kulaç olduğu görüldü – bu dip yüzeyi, orta kısmında denizden yüksekliği beş altı yüz toise olan suya batmış bir adanın toprağı olmalıydı.

Uskuna biraz daha yaklaştı ve beş kulaç derinliğe demir attı.

Jem West, adanın araştırılması sırasında rüzgârın gemiyi sürüklememesi için gemiyi faça edip durdurmayı düşündü. Ama güney yönündeki güçlü akıntılar uskunayı sürükleyebilirdi. Bu yüzden en iyisi adalara yakın demir atmaktı. Deniz hafif hafif çalkalanıyor ve gökyüzünün durumu herhangi bir hava değişikliğini haber vermiyordu.

Demir atılır atılmaz indirilen bir sandala Kapitan Len Guy, lostromo, Dirk Peters, Martin Holt, iki adam ve ben bindik.

En yakınımızdaki adayla aramızda çeyrek mil vardı. Dar geçitlerden geçerek çabucak adaya ulaştık. Aralıklarla kıyıya vuran dalgalar sivri uçlu kayalıkları bir örtüyor, bir açıkta bırakıyordu. Süprülen ve tekrar tekrar yıkanan adada deprem tarihine tanıklık edebilecek en ufak bir iz kalmamıştı. Bu konuda, tekrar ediyorum, içimizde kuşkunun kırıntısı bile yoktu.

Sandal kayaların arasına girdi. Dümen yekesi bacaklarının arasında, arkada ayakta duran Dirk Peters şurada burada su yüzeyine kadar çıkan resiflerin sivri çıkıntılarından kaçınmaya çalışıyordu.

Berrak ve dingin suyun dibinde, deniz kabuklarıyla dolu kumları değil, deniz florasından olmayan ve bazıları denizin üzerinde yüzen, aşırı büyümüş ve kararmış karasal bitki öbeklerini görüyorduk.

Bu, bu bitkilerin üzerinde büyüdüğü toprağın yakın zamanda suya gömüldüğünü yeterince kanıtlıyordu.

Sandal adaya ulaştığında adamlardan biri kıyıya bir kanca fırlattı, kancanın bacakları bir yarığa takıldı.

Sandal palamarla bağlanınca, hiçbir güçlkle karşılamadan kıyıya çıktık.

Arkada ayakta duran Dirk Peters

Eskiden adalar grubunun en büyüklerinden birinin bulunduğu bu yerde çevresi yüz elli toise gelen ve denizden yüksekliği yirmi beş otuz ayak olan oval bir adacık bulunuyordu.

“Deniz kabardığında hiç bu yüksekliğe ulaşmış mıdır?” diye Kaptan Len Guy’a sordum.

“Asla,” diye karşılık verdi kaptan, “belki bu adada bitki, yerleşim ya da kamp kalıntısı bula-biliriz...”

“Yapacağımız en iyi şey, şimdiden önümüze geçmiş olan Dirk Peters’i takip etmek olacaktır,” dedi lostromo. “Bu şeytan melez o keskin gözleriyle bizim göremediğimiz şeyleri görebiliyor.”

Çok kısa bir sürede hepimiz adanın en yüksek noktasına ulaşmış bulunuyorduk.

Ada –büyük olasılıkla Arthur Pym’in anlatısında sözü edilen– evcil hayvanların; çeşitli kümes hayvanlarının, ördeklerin, kemik gibi sertleşmiş derisi siyah ipeği andıran kıllarla kaplı bir tür domuzun kalıntılarıyla doluydu. Bununla birlikte –atlanmaması gereken bir ayrıntı– bu kemiklerle Tsalal Adasındaki kemikler arasında birkaç aylık bir fark vardı. Bu, yer sarsıntısının yakın bir zamanda meydana geldiğine ilişkin genel kabulümüzle uyuşuyordu.

Bundan başka şurada burada kerevizler, kaşıkotları öbek öbek çiçekler görülüyordu.

“Bunlar bu senenin bitkileri!” diye haykırdım, “üzerlerinden kutup kışı geçmemiş...”

“Sizinle aynı fikirdeyim, Bay Jeorling,” diye karşılık verdi Hurliguerly. “Ama grubun büyük parçalanışı sırasında bunların oraya itilmiş olmaları da olası değil mi?...”

“Bu bana kabul edilebilir gibi görünmüyor,” dedim, düşüncesinden caymak istemeyen biri olarak.

Birçok yerde bazı cılız çalılar, bir tür yabani fındık ağacı büyüyordu; Dirk Peters bunların birinden özsu dolu bir dal kopardı.

Bu dalın üzerinde fındıklar bulunuyordu – onun ve arkadaşının Klock-Klock tepesindeki çatlaklar arasında ve Tsalal Adasında izine rastlamadığımız o karanlık uçurumların dibinde hapşiren yediklerine benzer fındıklar.

Dirk Peters bu yeşil yemişlerden birkaç tane-sini koparıp ağzına attı ve demir leblebiyi ezecek güçteki dişleriyle kırdı.

Bu gerçekler tespit edilince, Patterson’ın ayrılışından sonra meydana gelen felaketin tarihi konusunda hiçbir şüphemiz kalmadı. Demek oluyor ki kemikleri köy yakınlarına saçılmış bulunan Tsallal halkının ölümü bu felakete bağlanamazdı. Kaptan William Guy’a ve Jane’in beş tayfasına gelince, hiçbirinin kemiği adada bulunmadığına göre, öyle anlaşıyordu ki zamanında kaçabilmişlerdi.

Tsalal’ı terk ettikten sonra nereye sığınmış olabilirlerdi?

Aklımızı sürekli meşgul eden soru buydu ve buna nasıl bir cevap bulunacaktı? Benim fikrimce, bulunan cevap bu hikâyenin her satırında ortaya çıkan cevapların en olağanüstüsü olmayacaktı.

Grup adaların araştırılması konusunda daha fazla ısrar etmek zorunda kalmadım. Uskunanın turunu tamamlaması otuz altı saatini aldı. Bu

adalarda aynı sonuçlara varmamıza yol açan benzer belirtiler –bitkiler ve kalıntılar– bulduk. Bu yörede meydana gelen felaketle yerlilerin tamamen yok olduğu hususunda Kaptan Len Guy, ikinci kaptan, lostromo ve ben hemfikirdik. *Halbrane*'in artık bir saldırıdan korkmasına gerek yoktu; bu durum dikkate almayı hak ediyordu.

Şimdi William Guy'la beş tayfanın bu adalardan birine ulaştıktan sonra, takımadalar denizinin dibini boylarken öldükleri sonucuna mı varmalıydık?...

Bu konuda, Kaptan Len Guy'ın da sonunda kabul ettiği akıl yürütmem şöyleydi:

“Benim fikrime göre,” diye söze başladım, “Klock-Klock'taki yapay yıkıntıdan *Jane*'in tayfalarından bazıları sağ çıkmayı başardı –Patterson'ı da sayarsak en az yedi kişi– ve kemiklerini köyün yakınlarında bulduğumuz Kaplan adlı köpek. Sonra, aradan bir süre geçip Tsalal nüfusunun bir kısmı bilmediğimiz bir nedenle öldüğünde, sağ kalan yerliler, grubun diğer adalarına sığınmak için Tsalal'dan ayrıldılar. Bir başlarına kalıp, tam bir güvenliğe kavuşunca Kaptan William Guy'la arkadaşları daha önce binlerce vahşinin yaşadığı bu yerde rahatça yaşamaya başladılar – on, on bir yıl. Şundan kesinlikle eminim yerlilerin kayıklarından biriyle veya bizzat kendi elleriyle yaptıkları bir kayıkla hapishanelerinde kurtulmayı denedilerse de bunu başaramadılar. Nihayet, Patterson'ın kaybolmasından yedi ay kadar sonra bir depresyon Tsalal Adasını altüst etti, komşu adaları da yuttu. O zaman, bana göre, William Guy'la adamları adanın artık yaşamaya elverişli olma-

dığına hükmederek Kutup Dairesi'ne ulaşmayı denemiş olmalılar. Çok büyük bir olasılıkla bu girişimleri başarılı olmadı ve sonuçta güney yönündeki akıntıların etkisiyle neden Dirk Peters'le Arthur Pym'in 84. enlemin ötesinde gözlerine ilişkin şu kara parçasına sürüklenmiş olmasınlar? Demek oluyor ki Kaptan, Halbrane'in bu yöne gitmesi yerinde olacaktır. Ancak iki üç paralel daha aşarsak onları bulma şansımız olabilir. Hedef orası, hangimiz bu hedefe ulaşmak için hayatımızı feda etmeyiz ki?..."

"Tanrı kılavuzumuz olsun, Bay Jeorling!" dedi Kaptan Len Guy.

Daha sonra lostromoyla yalnız kaldığımızda, lostromo bana şöyle demek zorunda hissetti kendini:

"Sizi dikkatle dinledim, Bay Jeorling ve itiraf edeyim ki beni neredeyse ikna ettiniz..."

"Sonunda tamamen ikna olacaksınız, Hurliguerly," dedim.

"Ne zaman?..."

"Belki de düşündüğünüzden de erken!"

Ertesi gün, 29 Aralıkta sabahın erken saatlerinde uskuna kuzeydoğudan esen hafif bir rüzgârla demir aldı ve bu defa yönünü doğrudan güneye çevirdi.

IV 29 ARALIKTAN 9 OCAĞA

Sabahleyin, Edgar Poe'nun el altındaki kitabını açıp yirmi beşinci bölümünü dikkatle okudum. Bu bölümde, yanlarında vahşi Nu-Nu bulunan iki kaçağın, Yerliler kendilerini takip etmek istediğinde körfezden beş altı mil açılmış oldukları anlatılıyordu. Batıdaki altı yedi adadan geriye daha yeni öğrendiğimiz gibi birkaç küçük adacıktan başka bir şey kalmamıştı.

Bu bölümde bizi özellikle ilgilendiren satırları buraya aktarmayı kendime görev biliyorum:

“Jane Guy’la kuzey yönünden gelirken buzun en çok bulunduğu bölgeleri derece derece ardımızda bırakmıştık –Güney Kutbu’na ilişkin kabullerle pek uyuşmasa da, deneyimlerimiz bu gerçekliği yadsımaya olanak tanımıyordu. Dolayısıyla geri dönmeye kalkışmak çılgınlık olurdu– özellikle de bu kadar geç bir mevsimde. İzlenecek bir tek yol kalıyordu bize. Cesaretle güneye dümen kırdık; bu yönde hiç değilse başka adalar ve daha ılıman bir iklim bulma olasılığı vardı...”

Arthur Pym böyle akıl yürütmüştü, biz de *a fortiori* böyle yapmalıydık. 29 Şubatta –1828 bir artık yıldır– kaçaklar kendilerini 84. paralelin ötesinde “engin ve ıssız” okyanusun ortasında bulmuşlardı. Oysa biz 29 Aralıktaydık. Halbrane, Tsalal Ada-

sından kaçan ve yaklaşmakta olan uzun kutup kışının tehdidi altındaki kayıktan iki ay ilerideydi. Ayrıca, daha çok yiyeceğe içeceğe sahip, daha iyi yönetilen, daha iyi mürettebatı bulunan bizim uskunamız, Arthur Pym'in, ıskarmozları porsuk ağacından yapılmış, uzunluğu on beş ayak, genişliği dörtle altı ayak arasında değişen ve içinde üç kişinin beslenmesi için sadece üç kaplumbağa bulunan kayığından çok daha güven telkin ediyordu.

Bu yüzden seferimizin bu ikinci kısmının başarısından çok umutluydum.

Sabah boyunca takımadaların son adacıkları ufkun gerisinde kaldı. Deniz, Bennet Adasından beri görmeye alıştığımız gibiydi –bir tek buz parçası bile yoktu– bunun nedeni su sıcaklığının 43° (sıfırın üstünde 6,11 °C) olmasıydı. Çok belirginleşmiş olan akıntı –saatte dört beş mil– sürekli olarak kuzeyden güneye doğru ilerliyordu.

Gökyüzü kuş sürüleriyle kımıl kımıldı – her zamanki kuş türleri; yalıçapkınları, pelikanlar, benekli yelkovankuşları, yelkovankuşları, albatrosalar. Bununla birlikte, itiraf etmeliyim, bu sonuncular Arthur Pym'in anlatısında belirtildiği kadar devasa boyutlarda değildi ve hiçbirisi Tsalal dilinde çok tekrarlandığı anlaşılan o bitmez tükenmez tekeli-li çığlıklarını atmıyordu.

Sonraki iki gün boyunca anlatmaya değer herhangi bir olay yaşanmadı. Ne kara, ne de karanın varlığına işaret eden bir belirti görüldü. Gemidekiler papağanbalığı, barlambalığı, kedibalığı, magri, lacivert renkli yunus ve daha başka türlerde balık kaynayan sularda verimli avlar yaptılar. Hurliguerly ile Endicott'un birleşen yetenekleri müret-

tebatın yemek salonunda ve görev yerlerindeki mönüyü çok hoş bir şekilde değiştirdi. Bence, bu mutfak işbirliğinde iki dostun payları eşitti.

Ertesi gün, 1 Ocak 1840 –yine bir artık yıl– hafif bir sis günün ilk saatlerinde güneşi örttü, bundan atmosferik durumun değişeceği sonucunu çıkarmadık.

Gökyüzü kuş sürüleriyle kımıl kımıldı

Ben Kerguelen'den ayrılmalı dört ay on yedi gün, Halbrane Falklandlardan ayrılmalı iki ay beş gün olmuştu.

Bu yolculuk ne kadar sürecekti?... Beni düşündüren bu değil, bu yolculuğun Antarktik yörede bizi nereye kadar götüreceğiydi.

Burada belirtmeliyim ki melezin bana karşı tavırlarında – hatta Kaptan Len Guy'a ve mürettebattan insanlara karşı tavırlarında – belirli bir değişiklik görülüyordu. Arthur Pym'in kaderiyle ilgilendiğimi anlamış olduğundan benimle konuşmak istiyordu ve beylik bir ifadeyle, tek kelime etmeksizin “anlaşıyorduk”. Bununla birlikte, bazen, karşı karşıya kaldığımızda her zamanki suskunluğuyla benden uzaklaşıyordu. Çalışması gerekmediğinde, güverte köşkünün arkasında oturmayı sevdiğim peykeye yaklaşıyordu. Üç dört defa konuşma girişiminde bulunduk. Ama ne zaman ki Kaptan Len Guy veya ikinci kaptan ya da lostromo yanıma geldiyse, melez derhal uzaklaştı.

O gün, saat ona doğru Jem West nöbette ve Kaptan Len Guy kamarasındayken melez tavlun boyunca belli ki benimle konuşmak niyetiyle ilerledi – konuyu kestirmek pek zor olmasa gerekti.

Peykenin yanına gelince:

“Dirk Peters,” dedim doğrudan konuya girmek amacıyla, “ondan konuşmamızı ister misin?”

Melezin gözbebekleri üflenlen bir kor gibi parladı.

“Ondan!...” diye mırıldandı melez.

“Onun anısına hep sadık kaldınız, değil mi Dirk Peters?”

“Onu unutmak mı, efendim! Asla!”

“O hep orada mıdır?”

“Her zaman!... Anlıyorsunuz ya beni... birlikte ne tehlikelere atıldık!... Bu sizi kardeş yapar mı? Hayır!... Bir babayla oğul!... Evet!... Onu oğlum gibi seviyorum!... İkimiz uzak kaldık... çok uzak... O... dönmediğine göre!... Ben Amerika’ya döndüm... Ama Pym... zavallı Pym... o hâlâ orada!...”

Melezin gözlerinde iri yaşlar belirdi... Peki ama bu yaşlar gözlerinde parlayan alevin hararetinden nasıl buharlaşmadı?...

“Dirk Peters,” dedim, “Arthur Pym’le Tsalal Adasından ayrıldıktan sonra izlediğiniz yol hakkında bir fikrin var mı?...”

“Hayır, efendim!... Zavallı Pym’in elinde hiçbir alet yoktu... şu denizcilik aletlerinden... güneşe bakmak için... Bilemiyorduk... Yine de sekiz gün boyunca akıntı bizi güneye sürükledi... rüzgârlar da... Rüzgâr da iyi, deniz sakindi... İki küreği direk niyetine diktik... ve gömleklerimizi yelken yaptık...”

“Evet,” diye karşılık verdim, “rengi tutsağınız Nu-Nu’yu çok korkutan beyaz keten gömleklerinizi.”

“Belki.. ben fark etmedim... Ama Pym öyle diyorsa, Pym’e inanmak gerekir!”

Birleşik Devletler’e ulaştırılan güncede anlatılan bazı olayların melezin dikkatini çekmediğini artık biliyordum. Bu olayların sadece aşırı heyecana kapılmış birinin imgeleminde bulunduğu fikrinde ayak diriyordum. Yine de bu konuda Dirk Peters’i sıkıştırmak niyetindeydim.

“Peki,” dedim, “bu sekiz gün boyunca beslenmenizi sağlayabildiniz mi?...”

“Evet efendim... daha sonraki günlerde de... biz ve vahşi... Biliyorsunuz işte... kayıkta bulunan üç kaplumbağayla... Bu hayvanlar bol miktarda tatlı su da sağlıyordu bize... etleri çok iyiydi... çiğken bile.... Çiğ et... efendim!...”

Bu son sözleri söylerken Dirk Peters işitilmekten korkuyormuş gibi sesini alçaltarak çevreye kaçamak bakışlar attı...

Demek ki bu adam *Grampus*'ta cereyan eden olayların bir türlü silinmeyen anılarıyla tir tir titremekten kendini alamıyordu... Çiğ etten bahsettiği sırada yüzünde beliren dehşet ifadesi tarif edilecek gibi değildi... Bu yüz ifadesi bir Avustralya veya Yeni Hebritler yamyamının değil, kendisine karşı duyduğu iğrenmeyi bastıramayan birinin yüz ifadesiydi!

Uzun bir sessizlikten sonra konuşmayı sonlandırmak için yeniden sordum:

“Arkadaşınızın anlattıklarına inanacak olursak, Dirk Peters,” dedim, “yol yol ışıklı gri bir buhar perdesiyle çevrili olduğunuzu ilk defa 1 Martta mı fark etmişsiniz?”

“Hatırlamıyorum... efendim!... Ama Pym öyle diyorsa, Pym'e inanmak gerekir!”

“O size gökten düşen ateş rengi ışıklardan hiç söz etmedi mi?” diye sordum melezin anlamayacağı ‘*aurora australis*’ kelimelerini hiç kullanmadan.

Bu olguların –gerçekten meydana geldiğini kabul ederek– yukarı enlemlerde son derece güçlü olan elektriksel etkilerin yoğunluğundan ileri geldiği varsayımına dönüyordum böylece.

“Hiç söz etmedi, efendim,” dedi, cevap vermeden önce bir süre düşünen Dirk Peters.

“Denizin renginin değiştiğini de mi fark etmediniz?... Saydamlığını kaybedip beyazlaştığını... sütümsü bir görünüm aldığını ... yüzeyinin kayığınızın civarında kaynamaya başladığını?...”

“Böyle olduysa bile... efendim... ben fark etmedim... Anlıyorsunuz beni... Artık hiçbir şeyi ayırt edemiyordum... Kayık gidiyor... gidiyordu... benim başım da onunla birlikte...”

“Sonra, Dirk Peters, şu gökyüzünden yağan ince toz... kül gibi ince... beyaz kül...”

“Hatırlamıyorum...”

“Kar değil miydi, bu?...”

“Kar mı?... Evet... Yo, yo!... Hava sıcaktı... Pym ne dedi?... Pym’e inanmak gerek.

Çok iyi anladım ki melezi sorgulamaya devam ederek gerçekliği kuşkulu bu olaylar hakkında hiçbir açıklama bulamayacaktım. Onun, öykünün son bölümlerinde anlatılan doğaüstü olayları gördüğünü varsaysak bile, o bunları artık anımsamıyordu.

O zaman melez sesini alçaltarak şöyle dedi:

“Ama bütün bunları size Pym anlatır... efendim... O biliyor... Ben bilmem... O gördü... ona inanacaksınız...”

“Ona inanacağım, Dirk Peters, evet... ona inanacağım,” diye karşılık verdim, melezi üzmeğe istemediğimden.

“Sonra, onu aramaya gideceğiz, değil mi?...”

“Umarım...”

“William Guy’la Jane’in tayfalarını bulduktan sonra mı?...”

“Evet, ondan sonra...”

“Hatta onları bulamasak da mı?...”

“Bulamasak da... Bu durumda... Dirk Peters ... kaptanımızı buna razı edebileceğimi düşünüyorum...”

“Bir insanın yardımına koşmayı reddetmeyecektir... onun gibi bir insanın...”

“Hayır... reddetmeyecektir! Bununla birlikte,” diye devam ettim, “William Guy’la adamları sağsa, kabul edilebilir ki Arthur Pym de...”

“Sağdır?... evet!... sağdır!” diye haykırdı melez. “Atalarımın Büyük Ruh’u adına!... O orada... beni bekliyor... benim zavallı Pym’im!... ihtiyar Dirk’inin kollarına atıldığında nasıl sevinecek – tabii ben de... onu kollarımın arasına aldığımda ...”

Dirk Peters’in geniş göğsü çalkantılı bir deniz gibi kabardı...

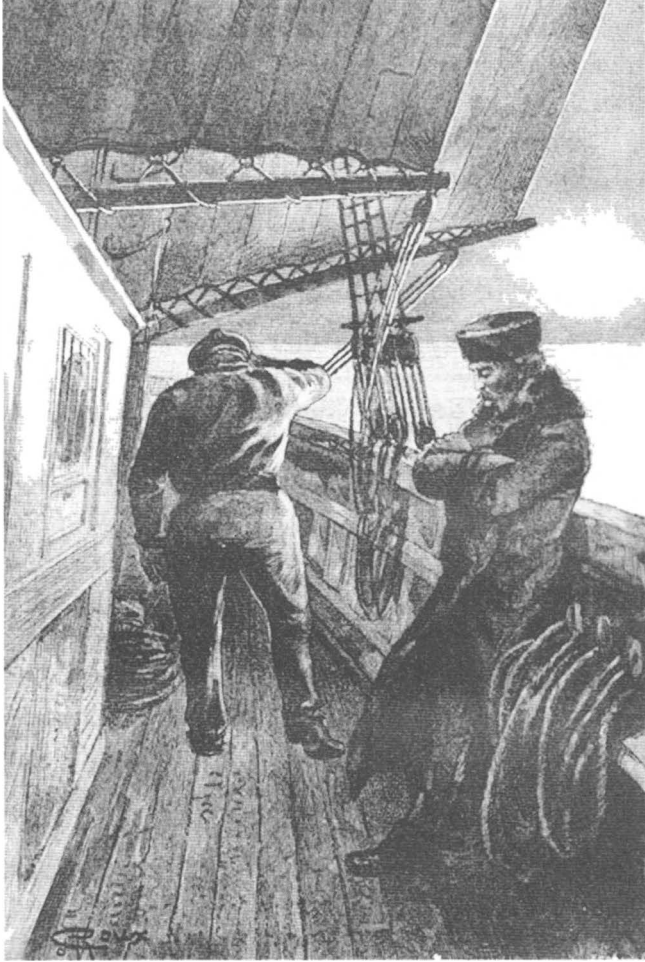
Sonra beni tarifsiz bir heyecan içinde bırakarak uzaklaştı, bu yarı vahşinin, oğlu saydığı talih-siz arkadaşına karşı büyük bir muhabbet beslediğini hissediyordum!...

Uskuna 2, 3 ve 4 Ocak günleri hiçbir kara parçasına rastlamaksızın güneye doğru durmaksızın yol aldı. Ufuk çizgisinde denizle gökyüzünden başka bir şey yoktu. Saksığan yuvasındaki gözcü Antarktika’nın bu yöresinde ne bir karayı ne de bir adayı haber verdi. Dirk Peters’in gördüğünü iddia etti topraklar konusunda şüphe mi duymalıydık? Bu uzak güney bölgelerinde optik yanılsamalar çok sık görülür.

“Tsalal Adasından ayrıldıktan sonra Arthur Pym’in elinde yüksekliği ölçmek için hiçbir alet yoktu,” dedim Kaptan Len Guy’a.

“Bunu biliyorum, Bay Jeorling, toprakların bizim tuttuğumuz yolun solunda veya sağında bu-

lunması kuvvetli bir olasılık. Ne yazık ki Arthur Pym'le Dirk Peters karaya çıkmamışlar. Varlıkları -korkarım ki- oldukça kuşkululu olan bu adalardan o zaman hiç kuşkumuz kalmaz ve sonunda ne yapar ne eder onları bulurduk..."

Dirk Peters... beni tarifsiz bir heyecan içinde bırakarak uzaklaştı.

“Birkaç derece daha güneye gidersek onları buluruz, Kaptan...”

“Olabilir, ama kendi kendime 40. ve 45. meridyenler arasında bu yöreyi didik didik araştırmamız daha mı iyi olurdu diye soruyorum...”

“Zamanımız sınırlı,” diye karşılık verdim heyecanla, “iki kaçağın birbirinden ayrıldıkları noktaya henüz gelmediğimize göre bu zaman kaybı olur...”

“Lütfen söyler misiniz, Bay Jeorling, bu hangi enlem?... Anlatıda buna işaret eden bir bilgiye rastlamadım, bu nedenle bunu hesaplama imkânını bulamadım...”

“Bu kesin, Kaptan, son bölümdeki şu pasaja inanacak olursak Tsalal kayığının çok uzaklara sürüklenmiş olduğu da.”

Gerçekten de bu bölümde şu satırlar yer alıyordu:

“Hiçbir önemli olay olmadan yedi, belki de sekiz gün boyunca rotamızda yol almaya devam ettik. Bu süre içerisinde güneye doğru epeyce büyük bir mesafe katetmiş olmalıyız, çünkü rüzgâr kesintisiz bir şekilde arkamızdan esiyordu ve izlediğimiz rotada bir akıntı sürekli bize eşlik ediyordu.”

Kaptan Len Guy defalarca okumuş olduğundan bu pasajı biliyordu. Şöyle devam ettim:

“Burada ‘epeyce büyük bir mesafe’ deniyor, tarihse henüz bir marttı. Oysa yolculuk ayın yirmi ikisine kadar sürmüştü ve Arthur Pym’in daha sonra belirttiği gibi ‘kayı, müthiş güçlü bir akıntıyla güneye doğru hızla yol alıyordu’ – bunlar onun kendi ifadesi. Bütün bunlardan, Kaptan, bir sonuç çıkaramaz mıyız? ...”

“Kutba kadar gitmiş oldukları sonucunu mu, Bay Jeorling?...”

“Neden olmasın? Tsalal Adasından kutba kadar mademki topu topu dört yüz mil var...”

“Neticede, pek önemi yok!” diye karşılık verdi Kaptan Len Guy. “Arthur Pym’i değil kardeşimle arkadaşlarını aramak için *Halbrane*’i bu sulara dolaştırıyoruz. Yolda gözlerine ilişen adalara çıkmak gerekiyor, işte söz konusu olan sadece bu adaların yerini bulmak.”

Bu noktada Kaptan Len Guy haklıydı. Her an rotayı doğuya veya güneydoğuya kırma emri vereceğinden korkuyordum. Bununla birlikte, melez, kayıklarının güneye doğru yol aldığını ve sözünü ettiği adaların bu yönde bulunduğunu söylediği için uskunanın burnu başka bir yöne çevrilmemişti. Beni gerçekten umutsuzluğa düşürecek şey *Halbrane*’in Arthur Pym’in izlediği yolu tutmaması olurdu.

Yine de, benim kanım oydu ki, eğer sözü edilen topraklar varsa, onlara daha güneyde rastlayacaktık.

5 ve 6 Ocak tarihlerinde de olağanüstü bir olayın meydana gelmediğini kaydetmek hiç de önemsiz kabul edilmemelidir. Ne titreşen bir buhar perdesi gördük ne de denizin üst bölümlerinde bir değişiklik. Suyun aşırı sıcaklığına, öyle ki ‘el dayanmayacak durumda’ olmasına gelince – bunda epeyce indirim yapmak gerekiyordu. Su sıcaklığı 50°yi (sıfırın üstünde 10 °C) geçmiyordu, Antarktika’nın bu bölümü için anormal bir sıcaklık. Dirk Peters’in hiç durmadan “Pym’in söylediği şeye inanmak gerekir” demesine karşın, man-

tığım bana bu doğaüstü olayların gerçekliğine kuşkuyla yaklaşmamı söylüyordu. Ne bir sis perdesiyle, ne süt görünümlü sularla, ne de gökten yağan beyaz tozla karşılaştık.

Yine bu yörede, iki kaçak, Tsalal yerlilerinin onca korkmasına sebep olan şu iri beyaz hayvanları görmüştü. Bu hayvanlar kayığın yakınından hangi şartlarda geçmişti?... Öykü bu hususta hiçbir şey söylemiyordu. Bundan başka, deniz memelileri, devasa kuşlar, kutup bölgelerinin korkunç etoburları, bunlardan hiçbiri *Halbrane*'in yoluna çıkmadı.

Şunu da ilave edeyim ki gemidekilerden hiçbirinde Arthur Pym'in sözünü ettiği şu bedenin ve zihninin uyuşması, insanda kıpırdayacak hal bırakmayan aniden bastıran uyuşukluk gibi belirtilerden eser yoktu.

Belki de bu patolojik ve fizyolojik durum, Arthur Pym'in bu olguları gördüğüne inanmış olmasıyla, zihinsel yeteneklerine ilişkin yaşadığı bir sorunla açıklanabilir?...

Nihayet 7 Ocakta -hesabını sadece geçen zamanı göz önüne alarak yapabilen Dirk Peters'e göre- vahşi Nu-Nu'nun kayığın dibine yığılıp son nefesini verdiği yere ulaşmış bulunuyorduk. Bu olağanüstü yolculuğun güncesi bundan iki buçuk ay sonra 22 Martta sona eriyordu. O zaman, suların, gökyüzüne gerili beyaz buhar perdesinden yansıyan aydınlığının biraz olsun azalttığı koyu bir karanlık kaplamıştı her tarafı...

Halbrane bu şaşırtıcı mucizelerden hiçbirine tanık olmadı ve uzun helezoni yörüngesi üzerinde alçalan güneş, ufku hep aydınlattı.

Gökyüzünün kararmamış olması bizim için büyük bir şanstı, yoksa yükseklik ölçümü yapmamız imkânsız olurdu.

9 Ocak günü, dikkatle yapılan gözlemler –boy-lamın sürekli 42. ve 43. meridyenler arasında kaldığını– enlemin 86° 33' olduğunu gösterdi.

Meleze göre, kayığın bir buz parçasıyla çarpış-masından sonra iki kaçak burada birbirlerinden ayrılmıştı.

Ama ortada sorulması gereken bir soru vardı. Bu buz parçası bir ters akıntıya kapıldığı için mi Dirk Peters'i kuzeye doğru sürüklemişti?

Evet, böyle olmalıydı, çünkü uskunamız Tsa-lal Adasından beri kendisine eşlik eden akıntıyı iki gündür hissetmiyordu. Güney denizlerinde her şey bu kadar değişken olduğuna göre, bun-da şaşacak ne vardı ki? Bereket versin kuzey-doğudan serin bir yel esmeye devam ediyor ve Halbrane güneye doğru yol alıyordu; daha şimdi-den Weddell'in gemilerinden on üç, Jane'den iki derece ilerideydik. Kaptan Len Guy'ın bu engin denizde aradığı topraklara gelince –adalar veya kıta– görünürlerde yoktu. Hiçbir sonuç vermeyen bunca araştırmadan sonra kaptanın girişimin ba-şarısına olan güvenini yavaş yavaş kaybetmeye başladığını hissediyordum.

Bense, Jane'den sağ kalanları olduğu kadar Art-hur Pym'i kurtarmayı da kafaya takmıştım. Ama Pym nasıl hayatta kalmış olabilirdi ki?... Evet... Bi-liyorum!... Onu sağ bulmak melezin takıntısıydı!... Eğer kaptanımız geri dönüş emrini verecek olursa, Dirk Peters'in nasıl çıldıracağını kendi kendi-me soruyordum!... Belki de kuzeye dönmektense

kendini denize atmayı yeğleyecekti!... Bu yüzden, mürettebatın büyük çoğunluğunun bu çılgınca yolculuğa karşı çıktığı ve geminin geri dönmesini istediği anlaşıldığında, onun –özellikle Falkland’lı arkadaşlarını başkaldırmaya kışkırtan Hearne’e karşı– şiddete başvuracağından korkmuştum!

Bununla birlikte gemide disiplinin azalmasına ve yılgınlığa izin vermek olmazdı. O gün tayfayı yüreklendirmek arzusuyla, benim isteğim üzerine, kaptan herkesin grandi direğinin dibinde toplanmasını emretti ve onlara hitaben şöyle dedi:

“Halbrane’in tayfası, Tsalal Adasından ayrıldı-ğımızdan beri uskuna güneye doğru 2° ilerledi. Bay Jeorling’le yapılan anlaşma gereğince dört bin dolar –derece başına iki bin dolar– kazanmış olduğunuzu ve bu paranın size dönüşte ödeneceğini bildiririm.”

Hoşnutluk ifade eden birkaç mırıltı işitilmekle birlikte lostromo Hurliguerly’yle aşçı Endicott’un yankı bulmayan sevinç çığlıklarını saymazsak “hurra!” diye bağırان kimse olmadı.

V GEMİ ANSIZIN YÖN DEĞİŞTİRİYOR

Eski mürettebat yolculuğa devam etmek için, lostromoya, açığıya, Kaptan Len Guy'a, Jem West'e ve bana katılsa bile yeniler geri dönmeye karar verirse onları bastırmaya gücümüz yetmezdi. On dokuz kişiye karşı, Dirk Peters dâhil on dört kişi yetersizdi. Hem ayrıca eski tayfanın hepsine güvenmek akıllıca olur muydu? Hiçbir kara parçası bulunmuyor gibi görünen bu denizlerin ortasında dolaşmaktan korkuya kapılmayacaklar mıydı? Hearne ile arkadaşlarının kışkırtmalarına karşı duyarsız kalabilecekler miydi? Bankize doğru geri dönmek için onlara katılmayacaklar mıydı?

Düşüncemi tam olarak söylersem, Kaptan Len Guy'ın kendisi bile hiçbir sonuç vermeyen bu araştırmadan bıkmayacak mıydı? *Jane*'in tayfasını bu uzak yörede bulma umudunu yakında yitirmeyecek miydi? Yaklaşan güney kışının, dayanılmaz soğukların ve uskunanın dayanamayacağı kutup fırtınalarının tehdidi altında sonunda geri dönüş emrini vermeyecek miydi? Benim ileri sürdüğüm savların, yalvarıp yakarmaların, ricaların ne ağırlığı olacaktı, eğer bunları bir tek ben söyleyeceksem?

Tek ben mi?... Hayır!... Dirk Peters da beni destekleyecekti... Ama onunla beni kim dinleyecekti ki?

Kardeşini ve arkadaşlarını terk etmek düşüncesiyle yüreği paralanan Kaptan Len Guy biraz daha dirense bile, onun da cesaretinin kırılmak üzere olduğunu hissediyordum. Bununla birlikte, uskuna Tsalal Adasından beri izlediği hattan sapmıyordu. Sanki deniz altındaki bir mıknaatısla *Jane*'in izlediği enleme sıkı sıkıya yapışmıştı ve Tanrı'ya şükür ne akıntılar ne de rüzgârlar onu rotasından saptırıyordu! Doğa kuvvetlerinin karşısında boyun eğmek gerekirken, korkudan doğan kaygılara karşı mücadele edilebilir...

Bundan başka, güneye doğru ilerlememizi kolaylaştıran bir durumdan da söz etmeliyim. Birkaç gün boyunca yavaşladıktan sonra akıntı saatte üç dört mile varan hızıyla yeniden hissedilmeye başlanmıştı. Çok açıktı ki -Kaptan Len Guy böyle demişti - haritada tam bir doğrulukla gösterilmesi çok güç olan ters akıntılarla zaman zaman saptırılrsa veya tersine çevrilse de bu denizde egemen akıntı bu yöndeydi. Ne yazık ki, çok arzu etmemize karşın, William Guy'la arkadaşlarının kayığını Tsalal Adasından açığa sürükleyen akıntının hangisi olduğunu saptayamıyorduk. Adalıların tüm kayıkları gibi yelkensisiz olup kürekle yürütülen bir kayığın üzerinde akıntıların etkisinin rüzgârdan fazla olduğu da unutulmamalıdır.

Bu iki doğal kuvvetten hangisi daha etkili olursa olsun, şimdi ikisi bir olmuş *Halbrane*'i kutup bölgesine doğru götürüyordu.

10, 11 ve 12 Ocakta da durum böyleydi. Sıcaklıktaki belirli bir düşüş dışında kayda değer bir olay meydana gelmedi. Hava sıcaklığı 48°ye (sıfırın üstünde 8,89 °C), su sıcaklığı 33°ye (0,56 °C) geldi.

Arthur Pym tarafından verilen rakamlarla arasında ne büyük bir fark vardı! Ona inanacak olursak su sıcaklığı el dayanmayacak kadar yüksek olmalıydı!

Daha ocak ayının ikinci haftasındaydık. Kışın, buzdağlarını harekete geçirmesine, buz sahalarını ve yüzer buz parçalarını oluşturmalarına, Antarktika denizlerini dondurarak muazzam bankiz kütlesini berkitmesine hâlâ iki ay vardı. Her halükârda, kesin olan bir şey varsa, bu da 72. ve 87. paraleller arasında yaz mevsiminde serbest bir denizin bulunduğuydı.

Bu denizi Weddell'in gemileri, *Jane* ve *Halbrane* çeşitli enlemlerden katetmişti, bu bakımdan güney neden kuzeyden daha az ayrıcalıklı olsundu ki?

13 Ocakta, lostromoyla ben, mürettebatımızdaki üzücü eğilimlere ilişkin kaygılarım konusunda bir konuşma yaptık.

Tayfa, ön tarafta nöbette olan Drap'la Stern dışında kahvaltı yapıyordu. Uskuna üst ve alt yelkenlerinin tamamını açmış serin sabah yeliyle suları yarıyordu. Francis, dümende, gemiyi güney-güneydoğu yönünde götürüyordu.

Grandi ve mizana direkleri arasında geziniyor, sağır edici çığlıklarla geçen kuş sürülerini seyrediyordum, arada bir bir fırtınakuşu gelip serenlerin ucuna konuyordu. Bunları yakalamaya veya vurmaya kalkışmıyorduk, yararsız bir gaddarlık

olurdu bu, çünkü yağlı ve kayış gibi etleri yenilir türden değildi.

O sırada Hurliguerly yanıma yanaştı ve dikkatle kuşları seyrettikten sonra,

“Bir şey dikkatimi çekiyor, Bay Jeorling...” dedi.

“Nedir o, lostromo?”

“Bu kuşlar şimdiye kadar gördüklerimiz gibi doğrudan güneye uçmuyorlar... Bazıları da kuzeye gidiyor...”

“Bunu sizin gibi ben de fark ettim, Hurliguerly.”

“Şunu da ilave edeyim ki, Bay Jeorling, orada kiler geri dönmekte gecikmeyecektir.”

“Peki bundan nasıl bir sonuç çıkıyorsunuz?”

“Kışın yaklaşmakta olduğunu hissettikleri sonucunu...”

“Kışın mı?”

“Elbette ya.”

“Yanlışınız var, lostromo, hava sıcaklığı öyle yüksek ki bu kuşlar vaktinden önce daha az soğuk bölgelere gitmeyi düşünemezler.”

“Vaktinden önce mi, Bay Jeorling?...”

“Haydi, lostromo, denizcilerin Antarktik bölgeye her zaman mart ayına kadar uğradıklarını bilmiyor muyuz?...”

“Bu enlemde değil,” diye yanıt verdi Hurliguerly, “bu enlemde değil! Hem ayrıca erken gelen yazlar olduğu gibi, erken gelen kışlar da vardır. Yaz bu sene rahat iki ay önce geldi, kışın da her zamankinden önce hissedilmesinden korkulur.”

“Mümkündür,” diye karşılık verdim. “Seferimiz üç hafta içinde mutlaka biteceğine göre bunun bizim için ne önemi var?”

“Tabi daha önce bir engel çıkmazsa, Bay Jeorling...”

“Nasıl bir engel?...”

“Sözgelimi güneye doğru uzanan ve yolumuzu kapatan bir kıta...”

“Kışın yaklaşmakta olduğunu
hissettikleri sonucunu...”

“Bir kıta mı, Hurliguerly?...”

“Bilmelisiniz ki Bay Jeorling, buna hiç şaşmamam...”

“Doğrusu, bu hiç de şaşırtıcı olmaz,” diye yanıt verdim.

“Dirk Peters’in görmüş olduğu ve Jane’in tayfasının içlerinden birine sığınmış olabilecekleri adalara gelince,” diye yeniden söze başladı Hurliguerly, “onlara inanmıyorum.”

“Neden?”

“Çünkü ancak küçük bir kayık ele geçirebilmiş olabileceğini düşündüğüm William Guy böyle bir denizde buralara kadar gelemezdi...”

“Ben bundan o kadar emin değilim, lostromo.”

“Yine de, Bay Jeorling...”

“William Guy’ın akıntıyla sürüklenip bir yerlerde karaya çıkmış olmasında şaşırtıcı ne var ki?” diye haykırdım. “Sekiz yıl boyunca kayığında kalmadı ya?... Arkadaşlarıyla o bir ada ya da kıtada karaya ayak basmış olmalılar, araştırmaya devam etmemiz için yeterli bir neden bu...”

“Buna şüphe yok... ama, mürettebatın tamamı bu fikirde değil,” diye yanıt verdi Hurliguerly başını sallayarak.

“Biliyorum, lostromo. Beni en fazla kaygılandıran da bu. Sizce, kötü eğilimler kuvvetleniyor mu?...”

“Korkarım ki öyle, Bay Jeorling. Birkaç yüz dolar kazanmış olmaktan duyulan hoşnutluk epey azalmış durumda, birkaç yüz dolar daha kazanma olasılığıysa söylenmelere son vermiyor... Yine de prim iştah kabartıcı!... Tsasal Adasından kutba kadar, oraya ulaşabileceğimiz varsayımıy-

la, 6° var... Şimdi, her derece için iki bin dolardan bu on iki bin dolar eder. Otuz adamın her birine dört yüzer dolar!... *Halbrane*'in dönüşünde ceplere indirilecek hatırı sayılır bir tutar... Buna rağmen şu lanet *Hearne* arkadaşlarını öyle kötü işliyor ki onların hemen dön geri etmeye hazır olduklarını görüyorum!..."

"Yeniler için bunu kabul ederim, *lostromo*... ama eskiler..."

"Hmmm!... Onlardan da dönmeyi düşünmeye başlayan üç dört kişi var... Yolculuğun uzamasından endişe duyuyorlar..."

"Kaptan *Len Guy*'la *Jem West*'in onları itaat ettirebileceğini düşünüyorum..."

"Göreceğiz, Bay *Jeorling*!... Bizim kaptanın kendisinin bile cesaretini yitirmesi ve sorumluluk duygusunun ağır basmasıyla sefere devam etmekten vazgeçmesi söz konusu olamaz mı?..."

"Evet, benim de korktuğum bu; üstelik bunun çaresi de yok."

"Dostum *Endicott*'a gelince, Bay *Jeorling*, ona her bakımdan kefil olurum. Kaptan gitmek isterse onunla birlikte dünyanın öteki ucuna kadar –tabii bir ucu varsa– gideriz. Biz ikimiz ve *Dirk Peters*'le siz diğerlerine hükmedemeyecek kadar azız!..."

"Melez hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordum.

"Valla, adamlarımız yolculuğun uzamasından özellikle onu sorumlu tutuyorlar gibi geliyor bana... İzninizle söylemeliyim ki siz bu yolculukla epey ilgileniyorsunuz, ama ödüyorsunuz da, hem de iyi ödüyorsunuz. Halbuki bu dik kafalı *Dirk Peters*, boğulmuş, donmuş veya

ezilmiş –herhangi bir şekilde on bir yıldan beri ölmüş olan– zavallı Pym’inin hâlâ sağ olduğunda ayak diriyor...”

Ben de tam olarak böyle düşünüyör olmakla birlikte, melezle bu konuyu asla tartışmıyordum.

“Görüyörsünüz ya, Bay Jeorling,” diye yeniden söze başladı lostromo, “yolculuğun başlangıcında Dirk Peters biraz merak uyandırüyordu. Daha sonra Martin Holt’u kurtarmasıyla bu merak ilgiye dönüştü... Bununla birlikte, o eskisinden daha sosyal, daha konuşkan olmadı; ayı, ininden çıkmadı!... Şimdi, kim olduğu biliniyor... ama doğrusunu söylemek gerekirse, bu onu daha sempatik yapmadı!... Ne de olsa Tsalal Adasının güneyindeki adalardan söz ederek kaptanı bu yönde ilerlemeye ikna eden o, ve uskuna şimdi 86. derece enlemini geçmiş bulunuyorsa bunu ona borçluyuz...”

“Sizinle aynı fikirdeyim, lostromo.”

“Aynca, Bay Jeorling, ona kötü bir oyun oynanacağından korkuyorum hep!...”

“Dirk Peters kendini korur, ayrıca ona parmağının ucunu dokundurmaya kalkışan kişiye acırım!”

“Size katılıyorum, Bay Jeorling, haklısınız. Demir sacı bükeabilen elleri arasına düşmek kimse için iyi olmaz. Ama herkes ona karşı, hep birden üstüne atılıp onu ambara kapatabilirler...”

“Henüz bu noktaya gelmediğimizi umarım, ve Dirk Peters’e karşı girişilecek her türlü hareketi önlemede size güveniyorum Hurliguerly... Adam-larınızı ikna edin... Yaz sona ermeden Falkland-lara dönecek zamanımız olduğunu anlamalarını

sağlayın... Onların söylenmeleri, kaptanımıza, hedefe ulaşmadan gemiyi geri döndürme bahanesi vermemeli...”

“Bana güvenin, Bay Jeorling!... Her çareye başvurarak size hizmet edeceğim...”

“Bundan dolayı pişman olmayacaksınız, Hurliguerly! Adam başına kazanılacak dört yüz dolara bir sıfır ilave etmekten daha kolay bir şey olamaz, eğer bu kişi bir tayfadan daha fazla bir şeyse... isterse sadece *Jane*’de’ lostromo görevi yapıyor olsun!”

Onu hassas noktasından vurmuştum, beni destekleyeceğinden emindim. Evet! Birilerinin bütün oyunları boşa çıkaracak, diğerlerini yüreklendirecek, Dirk Peters’e göz kulak olacaktı. Peki, gemide isyan çıkmasını önleyebilecek miydi?

Ayın 13’ünde ve 14’ünde önemli bir olay olmadı. Ama hava sıcaklığında yeni bir düşüş görüldü. Kaptan Len Guy hiç durmadan kuzeye doğru uçan kuş sürülerini göstererek dikkatimi bu düşüşe çekti.

Benimle konuşurken, kaptanın son umudunun da tükenmekte gecikmeyeceğini anladım. Bunda şaşacak ne vardı ki? Melezin sözünü ettiği adalar görünürde yoktu ve Tsalal Adasından yüz seksen mil uzaktaydık. Dört bir yanda deniz vardı – sadece, güneş kursunun ayın 21’inden beri yaklaştığı ve 21 Martta altı aylık güney gecesi için ötesine geçeceği ıssız ufkuyla engin bir deniz!... Doğrusu, William Guy’la beş arkadaşının böyle bir mesafeyi entipüften bir kayıkla katetmiş ola-

* “Halbrane” olmalı. –çn.

bilecekleri kabul edilebilir miydi ve onları yüzde bir bile olsa kurtarma şansımız var mıydı?...

15 Ocakta büyük bir titizlikle yapılan gözlem boylamın 43° 13', enlemin de 88° 17' olduğunu gösterdi. *Halbrane* kutba 2°den -yüz yirmi deniz milinden- daha yakındı.

Kaptan Len Guy bu gözlemin sonuçlarını gizlemeye çalışmadı ve tayfalar denizcilik hesaplarını anlayacak kadar biliyorlardı. Bundan başka, sonuçların onlara açıklanması söz konusu olduğunda Martin Holt'la Hardie ne güne duruyordu?... Hem sonra, Hearne bunları en ileri dereceye kadar abartmaz mıydı?...

Öğleden sonra, zıpkıncının tayfaları kışkırtmak için birtakım dalavereler çevirdiğinden hiç kuşku kalmadı. Mizana direği dibine çömelmiş adamlar bizden tarafa kötü bakışlar atarak alçak sesle konuşuyordu. Fitne oluşmaktaydı.

İki üç tayfa pruvaya doğru dönerek açık açık tehditkâr hareketler yaptılar. Bundan sonra Jem West'in duymazdan gelemeyeceği öfkeli mırıltılar yükseldi.

"Susun!" diye bağırdı Jem West.

Ve öne doğru çıkarak:

"Ağzını ilk açacak olanın elimden çekeceği var!" dedi sertçe.

Kaptan Len Guy kamarasındaydı. Ama her an oradan çıkmasını bekliyordum, açıklara doğru son bir defa göz attıktan sonra dönüş emrini vereceğinden hiç kuşku yoktu...

Bununla birlikte ertesi gün uskuna aynı yönde gitmeye devam ediyordu. Dümenci geminin burununu sürekli güneye çevrili tutuyordu. Ne yazık

ki – ciddi bir durum ortaya çıktı – açıkları sis bürümeye başladı.

Artık, itiraf ediyorum, yerimde duramıyordum. Endişelerim iki misline çıkmıştı.

İkinci kaptanın dümeni kırmak için sadece emir beklediği görölüyordu. Kaptan Len Guy'ın ne kadar üzülürse üzülsün bu emri vermekte çok gecikmeyeceğini gayet iyi anlıyordum...

Kaç gündür melezi görmemiştim, ya da en azından onunla bir çift laf etmemiştim. Belli ki ona karşı herkes boykottaydı, o güvertede görünür görünmez uzaklaşıyorlardı. Gidip iskele küpeştesine dirseklerini dayayacak olsa, mürettebat derhal sancak tarafına geçiyordu. Sadece lostromo yanında kalıp onunla konuşuyordu. Ama soruları genellikle karşılıksız kalıyordu.

Ayrıca şunu da söylemeliyim ki Dirk Peters bu durumdan hiç endişe duymuyordu. Yakasını hiç bırakmayan düşüncelerine dalmış, belki de olup bitenin farkında değildi. Tekrar ediyorum, Jem West'in "Dümeni kuzeye kır!" haykırışını duysaydı ne gibi çılgınlıklar yapardı bilemiyorum.

Benimle karşılaşmaktan kaçınmasının sebebi, diyordum kendi kendime, ihtiyatlı davranmak ve "beni daha fazla tehlikeye atmak" istememesi miydi?...

Bununla birlikte, ayın 17'sinde öğleden sonra, melez benimle konuşma niyetini belli etti. Bu konuşmada ne öğreneceğimi dünyada kestiremezdim!

Saat iki buçuk civarındaydı.

Biraz yorgun olduğumdan ve kendimi pek iyi hissetmediğimden kamarama dönmüştüm,

kamaramın yan penceresi açık, arka penceresi kapalıydı.

Kamaramın güverte köşküne açılan kapısına hafifçe vuruldu.

“Kim o?...” diye sordum.

“Dirk Peters.”

“Benimle konuşmak mı istiyorsun?”

“Evet.”

“Çıkıyorum...”

“Lütfen... ben kamaranıza girebilir miyim?”

“İçeri gel.”

Melez içeri girip, kapıyı arkasından kapattı.

Üzerine uzandığım ranzadan kalkmadan kol-tuğa oturmasını işaret ettim.

Dirk Peters ayakta durdu.

Her zamanki gibi sıkıldığından bir türlü söze başlayamıyordu.

“Ne istiyorsun, Dirk Peters?...” diye sordum.

“Size bir şey söylemek istiyorum... Anlıyorsunuz beni, değil mi?... Düşündüm ki bilmeniz iyi olur... Bunu sadece siz bileceksiniz!... Mürettebat asla öğrenmemeli...”

“Eğer bu kadar önemliyse bu, ve bir boşboğazlıktan korkuyorsan, Dirk Peters, neden bana anlatıyorsun?...”

“Evet... öyle gerekiyor... anlatmam gerekiyor! Bunu saklamam mümkün değil! Beni eziyor... şuramda, tam şuramda... bir kaya gibi!...”

Dirk Peters şiddetle göğsünü yumrukladı.

Sonra söze başlayarak:

“Evet... her zaman uykumda ağzımdan kaçıracağımdan korktum... ve birinin duyacağından... Çünkü bu rüyalarım giriyor...”

“Rüyalarına mı giriyor?... Kim rüyalarına giriyor?”

“O... o... Bu yüzden bir köşeye kıvrılıp uyuyordum... yapayalnız... onun gerçek adını öğrenirler korkusuyla...”

O zaman melezin kendisine henüz sormadığım –ruhumda karanlık kalmış bir noktaya ilişkin– bir soruya cevap vereceğini sezinledim: Illinois’u terk ettikten sonra niçin Hunt adıyla Falklandlarda yaşamaya gelmişti?

Bu soruyu sorduğumda:

“Bu değil...” diye cevap verdi, “hayır, konuşmak istediğim bu değil...”

“Israr ediyorum, Dirk Peters, ne sebeple Amerika’da kalmadığını ve ne sebeple Falklandları seçtiğini öğrenmek istiyorum...”

“Hangi sebeple mi... efendim?... Çünkü Pym’e, benim zavallı Pym’ime yaklaşmak istiyordum... Çünkü Falklandlarda güneye denizlerine giden bir balina gemisine binme fırsatı çıkacağını umuyordum...”

“Ya bu Hunt adı?”

“Kendi adımı artık kullanamazdım... *Grampus*’ta olanlardan dolayı!”

Melez, Amerikan yelkenlisinde Augustus Barnard, Arthur Pym, Dirk Peters ve Parker adındaki tayfa arasında, bu dördünden birinin diğer üçüne besin olmak üzere feda edilmesine karar verildiğinde yaşanan şu kısa çöp çekme sahnesini ima ediyordu... Pym’in buna nasıl direndiğini ve “en küçük ayrıntısı belleğinden silemeyecek ve zalim anısı gelecekte de sağ kalanların hayatının her anını zehirleyecek olan trajediyi –bunlar onun

kendi sözleri- hiçbir şeyi saklamadan” anlattığını anımsıyordum.

Evet! Kısa çöp – Arthur Pym’in elinde tuttuğu farklı boylarda tahta kıymıkları... En kisasını çeken kurban edilecekti... Pym arkadaşlarını aldatmak için duyduğu istemdişi arzudan söz ediyor – “hile” sözcüğünü kullanıyor o. Ama arkadaşlarını aldatmaz ve böyle bir şey düşündüğü için onlardan af diler... Kendimizi onun yerine koymayı deneyelim bir!...

Sonra kararını verir, dört kıymığı kavrayan elini uzatır.

İlk Dirk Peters çeker... Talih yüzüne gülmüştür... Korkacak bir şey yoktur.

Arthur Pym hâlâ şansı olduğunu hesap eder.

Augustus Barnard’dadır sıra... O da kurtulur!

Arthur Pym şimdi Parker’la kendisi arasında şansın eşit olduğunu hesaplar...

O anda ruhuna bir kaplanın kıyıcılığı hakim olur... Zavallı arkadaşına, benzerine karşı müt-hiş, şeytani bir nefret duyar...

Parker çöpü çekinceye kadar beş dakika geçer... Nihayet, Arthur Pym gözleri kapalı, şansın kendisinden yana mı, yoksa kendisine karşı mı olduğunu bilmeden beklerken bir elin elini kavradığını hisseder...

Dirk Peters’in elidir bu... Arthur Pym ölümden kurtulmuştur...

O zaman melez Parker’ın üzerine yürüyüp sırtına sapladığı bir bıçak darbesiyle onu yere serer. Bunu –hiç vakit yitirmeden girişilen– korkunç yemek faslı izler, “sözcükler gerçekliğin korkunç dehşetini ifade etmekte yetersiz kalır!”

Evet!... Hayali olmadığı halde uzun süre öyle olduğunu sandığım bu korkunç hikâyeyi biliyordum. 16 Temmuz 1827'de Grampus'ta cereyan eden olay işte böyleydi; Dirk Peters'in bunları bana neden anımsattığına bir türlü anlam veremiyordum.

Çok geçmeden bunu öğrenecektim.

"Pekâlâ , Dirk Peters," dedim, "soruyorum sana, mademki adını gizliyordun, Halbrane Tsalal Adasında demirliyken neden açıkladın... neden Hunt adını sürdürmedin?..."

"Efendim... anlayın beni... daha uzağa gidip gitmemekte tereddüt ediliyordu... geri dönmek istiyorlardı... Buna karar verilmişti... o zaman düşündüm ki... evet!... düşündüm ki... Grampus'un halatçısı... Dirk Peters... zavallı Pym'in arkadaşı olduğumu söylersem... beni dinleyeceklerdi... onun hâlâ sağ olduğuna benimle birlikte inancaklardı... onu aramaya gideceklerdi... Ama Dirk Peters olduğumu itiraf etmek zor bir karardı... Parker'ı öldüren Dirk Peters... Ama şu açlık yok mu... insanı yiyip bitiren açlık?..."

"Hadi, Dirk Peters," dedim, "fazla büyütüyor-sun... Kısa çöpü sen çekseydin, Parker'ın yerine sen ölecektin!... Kimse seni suçlayamaz ..."

"Efendim... beni anlayın!... Parker'ın ailesi de sizin gibi konuşacak mıdır?..."

"Ailesi mi?... Akrabaları vardı, desene?..."

"Evet... bu yüzden... anlatıda Pym bu adı değiştirdi... Parker'ın adı Parker değil-di... Onun adı..."

"Arthur Pym, haklı," diye karşılık verdim, "bana gelince, Parker'ın gerçek adını bilmek istemiyorum... Bu sırrı saklayın..."

“Hayır... size söyleyeceğim... Bu sır beni eziyor... .. bunu size söylediğimde... Bay Jeorling... bu belki de beni rahatlatacak...”

“Hayır... Dirk Peters... hayır!”

“Adı Holt’du... Ned Holt...”

“Martin Holt öğrenirse ki ben...”

“Holt...” diye haykırdım, “Holt... bizim yelken-
cinin adıyla aynı...”

“Onun öz be öz kardeşidir, efendim...”

“Martin Holt... Ned’in kardeşi?...”

“Evet... anlayın beni... kardeşi...”

“Ama o Ned Holt’un diğerleri gibi *Grampus*’un
batması sonucu öldüğüne inanıyor.”

“Ama öyle değil ... ve öğrenirse ki ben...”

Tam o sırada şiddetli bir sarsıntı beni ranzam-
dan düşürdü.

Uskuna sancak tarafına öyle yattı ki, nerdeyse
alabora oluyordu.

Öfkeli bir sesin haykırdığını işittim:

“Dümende hangi köpek var?”

Bu, Jem West’in sesi, sorguya çekilense
Hearne’di.

Kamaramdan dışarı fırladım.

“Sen dümeni mi elinden bıraktın?...” diye so-
ruyordu Hearne’in ceketinin yakasına yapışan
Jem West.

“Bil... bilmiyorum, efendim...”

“Evet... öyle yaptın!... Dümeni bıraktın, az
daha uskuna alabora oluyordu!”

Hearne’in –şu ya da bu nedenle– dümen yeke-
sini bırakmış olduğu açıktı.

“Gratian,” diye bağırdı Jem West, tayfalardan
birine seslenerek, “dümene geç, sen de Hearne
ambara in...”

Ansızın “Kara!” çığlığı işitildi ve bütün bakışlar
güneye çevrildi.

VI KARA?

Edgar Poe'nun kitabının XVII. Bölümünün başlığında bulunan tek kelime buydu.* Kendi anlatımın VI.bölümünün başlığına –bir soru işaretiyle birlikte– bunu koymanın yerinde olacağını düşündüm.

Mizana direğinin tepesinden düşen bu kelime bir adaya mı, yoksa bir kıtaya mı işaret ediyordu?... Ada veya kıta, bizi orada hayal kırıklığı mı bekliyordu?... Aramaya geldiğimiz kişiler bu anlamda bulunabilirler miydi?... Ya –Dirk Peters'in iddialarına karşın ölmüş olması tartışma götürmeyecek olan– Arthur Pym bu topraklara ayak basmış mıydı?...

Bu çılgılık 17 Ocak 1828'de –Arthur Pym'in günlüğüne göre olaylarla dolu bu günde– Jane'in güvertesinde çınladığında şu sözlerle ifade edilmişti:

“Sancak tarafında kara görüldü!”

Halbrane'de de aynı çılgılık işitilmişti.

Gerçekten de gökyüzüyle denizin birleştiği hat boyunca hafif bir yükseltinin varlığı seçiliyordu.

* Poe'nun kitabında bölüm başlıkları bulunmamaktadır. Jules Verne'in sözünü ettiği başlık Baudlaire'in çevirisinde yer almaktadır. –çn.

Jane'in tayfasına varlığı haber verilen bu toprak çorak ve ıssız Bennet Adasıydı. Bir derece kadar güneyinde o zamanlar bitek, yaşanabilir bir ada olan ve Kaptan Len Guy'ın yurttaşlarını bulmayı umduğu Tsalal Adası yer alıyordu. Ama güney denizlerinin beş derece daha derinlerindeki bu bilinmeyen topraklar bizim uskunamız için ne anlama geliyordu?... Hararetle arzulanan, ısrarla aranan hedef burası mıydı?... Burada iki kardeş, William'la Len Guy birbirlerinin kollarına atılacaklar mıydı?... Jane'in tayfasından sağ kalanların memleketlerine geri götürülmesiyle Halbrane'in yolculuğu burada başarıyla sona erecek miydi?...

Tekrar ediyorum, ben de melez gibi düşünüyordum. Amacımız ne sadece buydu ne de bu başarı bizim düşündüğümüz başarıydı. Bununla birlikte, mademki önümüzde bir kara parçası bulunuyordu, önce oraya yanaşmalıydık... Gerisini sonra görürdük.

Her şeyden önce şunu da belirtmeliyim ki karanın görüldüğünü haber veren haykırış hemen düşüncelerimizin yönünü değiştirmişti... Dirk Peters'in bana açtığı sırrı düşünmüyordum artık – belki melezin kendisi de bunu unutmuştu, çünkü hemen ileri atılmış ve bakışlarını bir an bile ufuktan alamamıştı.

Jem West'e gelince, hiçbir şey onu işini yapmaktan alıkoyamazdı, emirlerini tekrarladı. Gratian dümene geçti, Hearne ambara kapatıldı.

Sonuçta adil bir cezaydı bu, hiç kimse karşı çıkmadı. Çünkü Hearne'in dikkatsizliği veya beceriksizliği bir an için uskunayı tehlikeye atmıştı.

Yine de Falkland'lı tayfalarından beş altısının biraz homurdandığı işitildi.

İkinci kaptanın bir hareketi onları susturdu ve hepsi derhal işlerinin başına döndü.

Gözcünün haykırışı üzerine pek tabii ki Kaptan Len Guy kamarasından fırlamış, o sırada on, on iki mil uzakta bulunan topraklara gözlerini dikmişti.

İkinci kaptanın bir hareketi onları susturdu...

Dirk Peters'in bana açtığı sırrı artık düşünmediğimi söylemiştim. Öte yandan bu sır ikimizin arasında kaldığı sürece –ne o ne de ben onu açık edecektik– korkacak bir şey yoktu. Ama kötü bir tesadüfle Martin Holt kardeşinin adının Parker'a çevrildiğini... zavallının *Grampus*'un batmasıyla ölmediğini... çöp çekme sonucunda, diğer üç arkadaşının açlıktan ölmemesi için kurban edildiğini... Martin Holt'un hayatını borçluğu olduğu Dirk Peters tarafından bıçaklandığını öğrenecek olursa, o zaman ne olacaktı?... Melezin, kurbanın kardeşi Martin Holt'un teşekkürlerini ısrarla reddetmesinin... Martin Holt'tan kaçmasının sebebi işte buydu...

Lostromo üç çanını yeni çalmıştı. Uskuna, böyle bilinmeyen yörelerde yapılan bir yolculuğun gerektirdiği ihtiyatla seyrediyordu. Su yüzeyinin altında geminin oturacağı sığıklar veya çarpacağı resifler bulunabilirdi. *Halbrane*'in içinde bulunduğu koşullarda karaya oturması, yeniden yüzdürülebileceği kabul edilse bile, kışın gelmesinden önce geri dönüşünü imkânsız hale getirebilirdi. Bütün ihtimallerin istisnasız lehimize olması gerekiyordu.

Jem West tarafından yelken kısılması emri verilmişti. Lostromonun pruva gabya, mayistra ve kontra babafingo yelkenlerini sardırmasından sonra *Halbrane* randa, trinketa ve flok yelkenleriyle kaldı; ki bu, aradaki mesafeyi birkaç saatte aşmaya yeterliydi.

Kaptan Len Guy derhal iskandil ettirdi ve derinliğin yirmi kulaç olduğu anlaşıldı. Yapılan diğer sondajlar çok sarp olan kıyının su altında

muhtemelen bir duvar gibi uzandığını gösterdi. Bununla birlikte deniz dibi kıyının bir uzantısı olarak aynı eğimle uzanmak yerine aniden yükseliyor da olabileceği için iskandil ede ede ilerliyorduk.

Hava hâlâ güzel olmakla birlikte gökyüzünü güneydoğudan güneybatıya kadar hafif bir sis kaplamıştı. Bu nedenle, bu toprağın sisin arasında bir görünüp bir kaybolan hatlarını seçmekte zorlanıyorduk. Yine de bu toprakların yirmi beş otuz toise yükseklikte olduğunda –hiç değilse orta kısmında– hemfikirdik.

Hayır! Bir yanılsamaya kurban gitmiş olduğumuzu kabul edemezdik, bununla birlikte içimizde bu korkuyu taşıyorduk. Yolculuğun sonuna bunca yaklaşmışken yüreğimizin binlerce endişeyle kıvrınması doğal değil miydi?... Uzaktan gördüğümüz bu kıyıya ne kadar umut bağlamıştık, orada bir hayaletten, anlaşılmaz bir gölgeden başka bir şey bulamazsak bu ne büyük bir hayal kırıklığı yaratacaktı!... Bu düşünceyle aklım karışıyor sanrılar görüyordum. Bana öyle geliyordu ki Halbrane küçülüyor küçülüyor, bu engin denizin ortasında kaybolmuş küçük bir kayık boyutlarına iniyordu – ya da Edgar Poe’nun sözünü ettiği bu uçsuz bucaksız denizde gemi canlı bir varlık gibi büyüyor da büyüyordu...

Denizcilik haritaları, hatta basit seyir talimatları bize kıyıların hidrografisi, kıyıya yanaşmanın niteliği, körfezler ya da koylar üzerine bilgiler sağladığında biraz daha gözüpekçe seyretmek mümkündür. Bunların dışında kalan yerlerde hiçbir kaptan, ataklıkla suçlanmaksızın, kıyıya

yakın demir atma emrini ertesi güne bırakmazlık edemez. Ama burada ne kadar ihtiyatlı davranmalıydık? Gerçi önümüzde herhangi bir engel görünmüyordu. Bundan başka, havanın aydınlığından yana da korkmamız gerekmiyordu. Bu mevsimde, güneş batı ufkunun altında gözden kaybolmuyor, ışınları engin Antarktika'yı hiç eksilmeyen bir aydınlığa boğuyordu.

Geminin seyir defterinde bu tarihten itibaren sıcaklığın sürekli olarak düştüğü kayıtlıdır. Termometre açık havada, gölgede 32°yi (0 °C) gösteriyordu. Suya daldırıldığında 26° (sıfırın altında 3,33 °C) okunuyordu. Antarktika yazının tam ortasında olduğumuza göre bu sıcaklık düşüşü nereden kaynaklanıyordu?...

Bu düşüşün sebebi ne olursa olsun, mürettebat bir ay önce bankız aşıldığında çıkardığı yün giysilerini yeniden giyinmek zorunda kaldı. Uskuna rüzgâr yönünde ilerliyordu, bu yüzden bu ilk soğuk esinti pek hissedilmedi. Bu bölgede oylanmak, burada kışlamanın tehlikelerini göze almak Tanrı'ya meydan okumak olurdu!

Kaptan Len Guy akıntı yönünü belirlemek için birçok defa iskandil ettirdi ve akıntı yönünün değişmeye başladığını gördü.

“Önümüzde uzanan bu kara, bir kıta mı yoksa bir ada mı bunu şimdilik bilmemizin olanağı yok,” dedi. “Eğer bir kıtaysa, akıntının güneydoğuya doğru bir çıkışı olduğu sonucuna varmalıyız.”

“Antarktika'nın bu katı kütlesi pekâlâ çevresini dolaşmamız gereken bir kutup dağı da olabilir,” diye karşılık verdim. “Her halükârda, doğ-

ruluğu su götürmeyen gözlemleri kaydetmemiz yerinde olur...”

“Benim yaptığım da tam olarak bu, Bay Jeorling, geleceğin denizcileri için güney denizlerinin bu bölgesi hakkında olabildiğince çok bilgi toplayacağız...”

“Tabii eğer bu kadar güneye gelen olursa, Kaptan! Biz buraya kadar, yazın erken gelmesi, normalden yüksek bir hava sıcaklığı ve buzların erken çözülmesi gibi çok özel durumlardan yararlanarak gelebildik. Böylesi koşullar yirmi... hatta elli yılda bir defa ortaya çıkar mı acaba?...”

“Bunun için, Bay Jeorling, Tanrı’ya şükrediyorum ve içimde bir umut uyanıyor. Hava sürekli güzel gittiğine göre kardeşim ve yurttaşlarım rüzgârın ve akıntının kendilerini sürüklediği bu kıyıya neden çıkmış olmasınlar?... Bizim uskunuzun yaptığını onların kayığı da yapmış olabilir... Kendilerine çok uzun süre yetecek miktarda yiyecek içecek almadan denize açılmış olamazlar... Orada neden, Tsalal Adasının uzun yıllar boyunca kendilerine sağladığı gibi yiyecek içecek bulmuş olmasınlar?... Cephaneleri ve silahları vardı... Bu civarda balık bol, av hayvanları da... Evet, kalbim umutla dolu ve nasıl da istiyorum zamanın geçmesini!”

Kaptan Len Guy’ın iyimserliğini paylaşmakla birlikte, kendini toparlamış olduğunu görmekten mutluydum. Eğer araştırmaları başarılı olursa, kim bilir belki de Arthur Pym’in bulunması için – yaklaştakta olduğumuz bu toprakların iç kısımlarında bile– araştırmaların devam etmesine onları ikna edebilirdim.

Halbrane, daha önce rastladığımız türlerde balık kaynayan bu berrak sulara yavaş yavaş ilerliyordu. Sayıları çok büyük miktarlara ulaşan deniz kuşları pek ürkmüşe benzemiyordu, direklerin çevresinde uçuşuyorlar ve kimileri de gelip serenlere konuyordu. Beş altı ayak uzunluğunda beyazımtırak birçok halat gemiye çıkarıldı. Bunlar ıslık ıslık renkli milyonlarca küçük yumuşakçanın birikmesiyle oluşmuş gerçek tespihlerdi.

Burun deliklerinden havaya fışkırttıkları su buharlarıyla balinalar açıkta görüldü ve hepsinin güneye doğru gittiğini fark ettim. Öyleyse buzlarla kaplı olmayan denizin bu yönde uzandığını kabul etmek gerekiyordu.

Uskuna hızını artırmaya kalkışmadan iki üç mil katetti. İlk defa gördüğümüz bu kıyı kuzeybatıdan güneydoğuya doğru mu uzanıyordu? Buna hiç kuşku yoktu. Bununla birlikte dürbünlerimizle hiçbir ayrıntı yakalayamıyorduk –üç saat boyunca yaklaşmaya devam ettikten sonra bile.

Baş kasarasına toplanan mürettebat hislerini belli etmeden kıyıyı seyrediyordu. Jem West mizana direğinin çubuklarından birine tırmanıp on dakika kadar gözlem yaptıktan sonra da kesin bir şey söyleyemedi.

İskele tarafında küpeşteye yaslanmış, yuvarlaklığı sadece doğuda kesintiye uğrayan denizle göğün birleştiği hattı seyrediyordum. O sırada yanına yanaşan lostromo bir giriş yapmaya gerek duymadan:

“Size fikrimi söylememe izin verir misiniz, Bay Jeorling?” diye sordu.

“Söyleyin, lostromo,” dedim, “ yalnız bilin ki aklıma yatmazsa görüşünüze katılmam.”

“Tamam. Yaklaştıkça göreceğiniz gibi, kabul etmemek için insanın sahiden kör olması gerekir.”

“Neymiş bakalım bu fikriniz?...”

“Önümüzde uzanan şey kara değil, Bay Jeorling...”

“Ne diyorsunuz siz... lostromo?...”

“Dikkatle bakın... bir parmağınızı gözünüzün önüne koyarak... şöyle... sancak tarafına doğru...”

Hurliguerly’nin dediği gibi yaptım.

“Görüyor musunuz?...” dedi. “Bu kütleler uskuna göre değil, birbirlerine göre hareket halinde. Öyle değilse viskiden zevk almayayım...”

“Peki bundan ne sonuç çıkarıyorsunuz?...”

“Bunların hareket halindeki buzdağları olduğu sonucunu.”

“Buzdağları mı?...”

“Kesinlikle, Bay Jeorling.”

Lostromo yanılıyor olamaz mıydı?... Yani bizi hayal kırıklığı mı bekliyordu?... Bir kıyı yerine akıntıyla sürüklenen buzdağları mı vardı karşıımızda?...

Çok geçmeden bu konuda kimsenin tereddüdü kalmadı, biraz daha geçince mürettebat bu yönde kara bulunduğu fikrine artık inanmaz olmuştu.

On dakika sonra, saksığan yuvasındaki adam birçok buzdağının *Halbrane*’in rotasını yanlmasına kesecek tarzda kuzeybatıdan indiğini haber veriyordu.

Bu haber gemide nasıl üzücü bir etki yarattı!... Son umudumuz aniden yok olmuştu!... Kaptan

Len Guy için ne büyük bir darbe!... Güney bölge-
sindeki karayı, karşılaşacağımızdan asla emin ol-
madan daha yukarı enlemlerde aramalıydık!.

O zaman neredeyse hep bir ağızdan,

“Geri dönelim!... Geri dönelim!” çığlıklarıyla
çınladı *Halbrane*.

Evet, Falklandlarda işe alınanlar isteklerini
dile getiriyor, onları baş kaldırmaya kışkırtacak
Hearne’in orada bulunmamasına rağmen geri
dönmeyi talep ediyorlardı – ve itiraf etmeliyim ki
eskilerin çoğunluğu da onlarla aynı fikirde görü-
nüyordu.

Jem West onları zorla susturmaya cesaret ede-
meyerek şefinin emirlerini bekledi.

Gratian dümeni alabanda etmeye hazır bek-
lerken, elleri mesnet takozlarında iskota halatla-
rının yönünü değiştirmeye hazırlanıyorlardı.

Dirk Peters mizana direğine yaslanmış, başı
önünde, vücudu iki büklüm, ağzı sımsıkı kapalı,
dudaklarından tek kelime dökülmüyordu.

Ama, işte bana doğru dönüyor ve hem yalva-
ran hem öfke dolu bakışlarla bakıyor bana!...

Hangi karşı konulamaz içgüdüyle müdaha-
le ettim, bir kez daha karşı çıktım bilmiyorum...
Son bir fikir gelmişti aklıma – karşı çıkılamayacak
bir fikir.

Herkese karşı bu fikrimi savunma kararlılığı-
yla sözü aldım ve bunu öyle ikna edici bir tarzda
yaptım ki hiç kimse sözümü kesmeye kalkışmadı.

Kısaca şunları söyledim:

“Hayır! Umutsuzluğa kapılmamalıyız... Kara
uzakta olamaz... Okyanusun ortasında buzların
birikmesiyle oluşan şu bankizlerden biriyle karşı

karşıya değiliz... Bunlar, buzdağları ve bu buzdağları ancak ve ancak ada veya kıta, bir kara parçasından kopmuş olabilir... Mademki çözülme yılın bu mevsiminde başlıyor, akıntı onları uzun zamandan beri sürüklüyor olamaz... Bu buzdağlarının arkasında, onların oluştuğu kıyıyla karşılaşacağız... Yirmi dört saat, bilemediniz kırk sekiz saat sonra kara gözükmese Kaptan Len Guy geminin burnunu kuzeye döndürecek!..."

Mürettebatı ikna etmiş miydim, yoksa onları kışkırtacak, bir kere daha aldatıldıklarını söyleyerek bunun geminin mahvına yol açacağını tekrarlayacak Hearne'in arkadaşlarının yanında bulunmayışından yararlanarak yüksek bir prim mi önermeliydim?...

Yardıma koştan lostromo oldu, şakacı bir tonla:

"Çok makul gözüküyor," dedi, "ben şahsen Bay Jeorling'in düşüncesine katılıyorum... Karanın yakın olduğu kesin... Bu buzdağlarının gerisinde onu ararken ne yorulacağız ne de tehlikeye atılacağız... Birkaç yüz dolar daha cebe indirecek olduktan sonra bir derece daha güneye ilerlemek nedir ki?... Hem unutmayalım ki bir yere girmek ne kadar kolaysa çıkmak da o oranda kolaydır!..."

Bunun üzerine aşçı Endicott arkadaşı lostromonun yardımına koştu.

"Evet... çok hoş şu dolarlar!" diye haykırdı, pırıl pırıl iki sıra dişini göstererek.

Mürettebat Hurliguerly'nin fikrine katılacak mıydı, yoksa *Halbrane* buzdağları yönünde devam edecek olursa karşı mı çıkacaktı?...

Kaptan Len Guy yeniden dürbününü gözüne götürdü ve hareket halindeki kütlelere çevirdi. Onları bir süre son derece dikkatle izledikten sonra kararlı bir sesle:

“Güney-güneybatıya!” diye haykırdı.

Jem West manevranın yapılması için emir verdi.

Tayfalar bir an tereddüt geçirdiler. Sonra, itaat ederek yavaşça serenleri brasya etmeye, iskotaları germeye giriştiler ve bütün yelkenleri rüzgârla şişen uskuna tam hız ilerlemeye başladı.

Manevra tamamlandığında Hurliguerly’ye yavaşım ve bir kenara çekerek:

“Sağ ol, lostromo,” dedim.

“Bu sefer her şey yolunda gitti, Bay Jeorling,” diye karşılık verdi lostromo başını sallayarak. “Ama tekrar denemeyin!... Herkes bana karşı dönecek... belki Endicott’a da...”

“İhtimal dâhilinde olmayan hiçbir şey ileri sürmedim...” diye yanıt verdim, heyecanla.

“Bunu inkâr ediyor değilim, Bay Jeorling.”

“Evet... Hurliguerly, evet... ben ne düşünüyorsa onu söyledim. Buzdağlarının ötesinde karayı göreceğimizden hiç kuşku yok...”

“Olabilir, Bay Jeorling, olabilir!... Ama kara iki günden önce görünmeli, çünkü aksi halde, lostromonun sözüne inan, hiçbir şey geri dönmemizi engelleyemez!”

Bundan sonraki yirmi dört saat boyunca *Halbrane* güney-güneybatı yönünde yol aldı. Tabii bu arada buzlara çarpmamak için sık sık yön değiştirmek ve hızını azaltmak zorunda kaldı. Uskunanın rotasını yanlamasına kesen buzdağlarının

yolu üzerine çıkınca seyir çok zorlaşmıştı. Bununla birlikte burada 70. paraleldeki gibi bankizin kıyısında yüzen çeşitli biçim ve büyüklüklerde buz parçaları bulunmuyordu, Antarktik denizin fırtınalarla çalkalanan o bölgesindeki kanışıklıklardan eser yoktu. Olağanüstü büyüklükteki kütleler görkemli bir yavaşlıkla sürükleniyordu. Buz blokları, uygun bir deyişle ifade edecek olursak “yepyeni” görünüyordular, belki de ancak birkaç gün önce oluşmuşlardı. Yine de yüz, yüz elli ayağa ulaşan yükseklikleriyle milyonlarca ton çekiyor olmalıydılar. Onlarla çarpışmaktan kaçınmak için Jem West bütün dikkatini harcıyordu, güverteyi bir an için olsun terk etmedi.

Buzdağlarının arasındaki geçitlerden, bulunduğu yer bizi güneye yönelmek zorunda bırakan bir kara parçasının varlığına ilişkin belirtiler görmeye çalıştım boş yere... Böyle bir şey gözüme ilişmedi.

Şimdiye kadar Kaptan Len Guy pusulanın verilerine güvenmişti. Yüzlerce mil ötede olan manyetik kutup, doğu boylamında bulunduğundan pusula üzerinde bir etkisi yoktu. Pusulanın, kutup yakınlarında normalde altı yedi kerte* titreşen ibresi sürekli sabit duruyordu ve buna güvenilebilirdi.

Çok ciddi temelleri olan inancıma rağmen, karadan eser görünmediği için, yerkürenin meridyenlerinin birbirini kestiği noktadan uzaklaşmak pahasına *Halbrane*’in daha batıya yönelmesinin

* Rusça bir terim olan rumb (veya rhumb) pusulada iki derece arasındaki taksimat anlamına gelir. Türkçedeki karşılığı kerte. -çn.

yerinde olup olmayacağını soruyordum kendi kendime.

Ayrıca saatler geçtikçe –bana kırk sekiz saat süre tanınmıştı– yavaş yavaş herkesin cesareti kırılıyor, disiplinsizliğe eğilim artıyordu. Bir buçuk gün daha geçtikten sonra bu genel bozgun havasına karşı çıkmam mümkün olmayacaktı... Uskuna ister istemez kuzeye çevirecekti burnunu.

Jem West buzlar arasındaki geçitlerden geçilmesi için yapılması gereken manevraları kısa sert emirlerle haykırırken mürettebat sessizlik içinde çalışıyor, kimi zaman bir çarpışmadan kaçınmak için hızla orsa ediyor, kimi zaman gemiyi rüzgânı tam arkadan alacak şekilde döndürüyorlardı. Yine de, hep tetikte durulmasına, tayfanın becerikliliğine ve manevra emirlerinin hızla yerine getirilmesine rağmen zaman zaman gemi gövdesinin buzdağının çıkıntılı kenarlarında uzun bir katran izi bırakarak tehlikeli sayılacak bir şekilde buzdağını sıyrmasının önüne geçilemiyordu. Ve doğrusunu söylemek gerekirse, bordanın parçalanacağı, suların gemiyi basacağı düşüncesiyle en cesurumuz bile dehşete düşmekten kendimizi alamıyorduk.

Belirtilmesi gereken bir başka husus da bu hareketli dağların alt bölümlerinin çok dik olduğuydu. Bunlardan birinin üzerine çıkmamızın imkânı yoktu. Bundan başka, buz sahalarının bol bulunduğu yerlerde genellikle çok miktarda görülen foklardan bir tanesi bile yoktu görünürde – ne de eskiden *Halbrane*'in binlercesinin ortasına daldığı şu cırtlak penguen sürüleri. Kuşlar çok daha az sayıdaydı sanki ve çok ürkektiler. Bu ıssız ve

hüzün verici bölgelerden hiçbirimizin kaçınmadığımız bir endişe ve dehşet havası yayılıyordu. *Jane*'den sağ kalanlar bu korkunç ıssızlığın ortasına sürüklenmişlerse, onların burada bir sığınak bulduklarını ve hayatta kalmayı başarabildiklerini nasıl umabilirdik ki?... *Halbrane* de batacak olursa, bu kazanın bir tek tanığı kalacak mıydı geriye?...

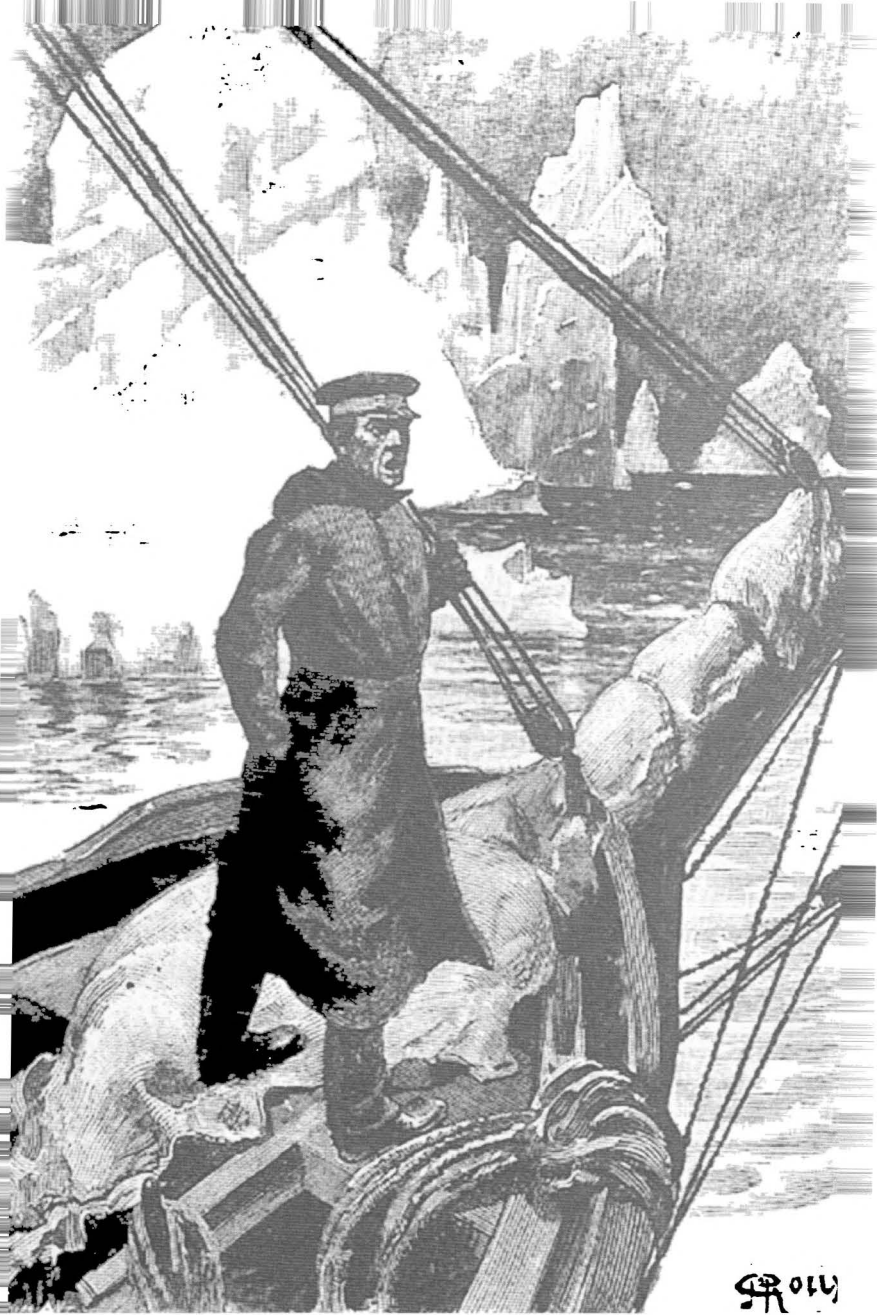
Önceki gün, buzdağlarının arasından geçmek üzere güneye doğru olan rotamızdan saptığımızdan beri melezin tavırlarında bir değişiklik görü-lüyordu. Neredeyse sürekli olarak mizana direğin dibine çömelip bakışlarını uzaklara çeviriyor, ancak bir manevraya yardım etmesi gerektiğinde ayağa kalkıyordu; çalışırken eski gayret ve hevesinden çok uzaktı. Bu, doğrusunu söylemek gerekirse, bezginlikti. *Jane*'deki yoldaşının hâlâ sağ olduğuna olan inancını yitirmiş değildi... Böyle bir şey aklının köşesinden bile geçmiyordu. Ama zavallı Pym'in izlerine rastlamak için izlenmesi gereken yönün bu olmadığını sezgileriyle hissediyordu!

"Efendim..." diyordu bana, "diyecektim ki... anlayın beni... orada değil... hayır... orada değil!..."

Ona ne cevap verebilirdim ki?...

Akşam yediye doğru koyu bir sis indi, bu sis kalkmadığı sürece yolculuk son derece zor ve tehlikeli olacaktı.

Hiç durmaksızın birbirinin yerini alan endişe ve umutlarıyla bu gün beni yedi bitirdi... Kamarama döndüm, üstümdekileri çıkarmadan kendimi ranzama attım.

GR 014

Jem West ... manevraları kısa sert emirlerle
haykırırken...

Kafama üşüşen düşünceler yüzünden gözümü kırpamadım. Seve seve kabul ediyorum ki sürekli olarak Edgar Poe'nun eserlerini okumak, hem de onun kahramanlarının da hoşlandığı bu olağanüstü ortamda okumak, üzerimde tam olarak değerlendiremediğim bir etki yaratmıştı.

Kırk sekiz saat -yakarmalarıma karşılık mürettebatın bahsettiği son lütuf- ertesi gün dolaçaktı.

"İşler istediğiniz gibi gitmiyor, değil mi?" diye sordu güverte köşküne girdiğim anda lostromo.

Hayır! Buzdağı filosunun ardında kara gözükmediğine göre, kesinlikle istediğim gibi gitmiyordu. Hareket halindeki bu küteller arasından kara ya ait bir belirti görülmezse Kaptan Len Guy yarın geri dönüş emrini verecekti...

Ah! Bu uskunanın sahibi olacaktım ki!... Bütün servetime de mal olsa bu gemiyi satın alabilseydim, bu adamlar kamçı zoruyla çalıştırabileceğim kölelerim olsaydı, *Halbrane* asla bu seferi yanda bırakmazdı... İsterse bu yolculuk onu, üzerinde Güneyhaçı'nın ıslıl ıslıl alevlerinin yükseldiği Antartik eksen noktasına kadar sürüklesin!...

Allak bullak olmuş aklımdan binlerce düşünce gelip geçiyordu, binlerce üzüntü, binlerce arzu!... Kalkmak istiyordum, ama sanki güçlü bir el beni yatağıma çivilemişti!... Yanı uykulu yanı uyanık karabasanlar içinde çırpındığım bu kama-radan çıkıp gitmek geliyordu içimden... Denize *Halbrane*'in sandallarından birini indirmek... Beni izlemekte tereddüt etmeyecek olan Dirk Peters'le sandala atlamak... sonra kendimizi güneye doğru ilerleyen akıntıya bırakmak...

Ve bunu yapıyordum da... evet, bunu yapıyordum... ama düşümdede!... Ertesi günde... Kaptan Len Guy son bir defa gözleriyle ufku taradıktan sonra geri dönme emrini verdi... Sandallardan bir tanesi yedekteydi... Meleze haber veriyorum... Kimseye fark ettirmeden sandalın içine süzülüyor... pruva halatını kesiyoruz... Uskuna kuzeye doğru giderken biz geride kalıyoruz ve akıntı bizi sürüklüyor...

Hiçbir engelin bulunmadığı denizde sürükleniyoruz... Nihayet kayığımız duruyor... Orada bir kara bulunuyor... Güneyindeki tepenin üzerinde oturan bir tür sfenks görüyorum... Buzlar sfenksi... Yanına gidiyorum... Ona sorular soruyorum... O bana bu gizemli yerlerin esrarını açıklıyor... O zaman bu mitolojik canavarın etrafında Arthur Pym'in sözünü ettiği olgular ortaya çıkmaya başlıyor... Yol yol ışıklı çizgileri olan titrek buhar perdesi yırtılıyor... Ve şaşkınlıktan fal taşı gibi açılmış gözlerimin önünde insanüstü büyüklükte bir figür değil, Arthur Pym'in kendisi beliriyor... Amerika Birleşik Devletleri'nin bayrağını yüksek enlemlerin rüzgârında dalgalandıran Güney Kutbu'nun yaman koruyucusu!

Bu rüya ansızın bölündü mü, yoksa sersem sepet bir hayal gücünün kaprislerine uyarak değişikliğe mi uğruyordu, bilmiyorum, ama ansızın uyanmış olduğum hissine kapıldım... Bana öyle geldi ki, hafiften sancak tarafına yatmış vaziyette bu sakin denizin yüzeyinde kaymakta olan geminin dengesinde bir değişiklik meydana geliyordu... Ama bu ne yalpalama ne de baş kış vurmuydu...

Evet... kesinlikle, ranzamın sanki bir balonun sepetiymiş gibi havalandığını hissettim... Bende ki ağırlık hissi kaybolmuş gibiydi...

Yanılmıyordum, düşler âleminde gerçekliğe dönmüştüm...

Sebebini hâlâ kestirmediğim çarpma sesleri başımın üzerinde bir yerlerden geliyordu. Kamaramın içindeki bölme tahtaları, *Halbrane*'in alabora olacak denli yan yattığını düşündürecek şekilde yatay konumdan sapmıştı. Ranzamdan fırlayıp çıktığımda masanın kenarına çarparak başımı parçalamama ramak kaldı...

Nihayet yan pencerenin kasasına tutunarak kalkmayı başardım ve ayak darbemle açılıveren **kapıya yaslandım...**

O sırada küpeşterler çatırdamaya başladı ve iskele tarafı yarıldı...

Uskunayla Jem West'in siste fark edemediği şu yüzen devasa kütlelerden biri arasında bir çarpışma mı olmuştu?...

Ansızın arka güverteden bağırış çağırışlar, sonra mürettebatın çığına dönmüş haykırışlarıyla karışık korku dolu çığlıklar işitildi...

Nihayet son bir çarpışma oldu ve *Halbrane* hareketsiz kaldı.

VII DEVİRİLEN BUZDAĞI

Kapıya ulaşıp güverteye çıkmak için güverte köşkünün zemini üzerinde sürünmek zorunda kaldım.

Kamarasından çıkmış olan Kaptan Len Guy dizleri üzerinde sürünüyordu, gemi iskele tarafına öyle yatmıştı ki kaptan ancak bir yerlere asılarak ilerleyebiliyordu.

Geminin ön tarafında, baş kasarasıyla mizana direği arasında, kandilissa halatı laçka edilmişçesine yıkılmış olan trinketa yelkeninin kıvrımları arasından birçok baş çıkıyordu.

Sancak tarafının çarmıklarına Dirk Peters, Hardie, Martin Holt ve aptallaşmış kara suratıyla Endicott asılıydılar.

Şu saatte lostromoyla Endicott'un 24. paralelden bu yana hak etmiş oldukları primin yüzde ellisinden seve seve vazgeçeceklerinden şüphe duyulamazdı.

Bir adam sürünerek yanıma kadar geldi, zira güvertenin eğimi –en az 50°– ayakta durmayı imkânsız kılıyordu.

Bir seren üzerinde ellerinin yardımıyla ilerlemeye çalışan birini andıran bu adam Hurliguerly'ydi.

Ayaklarımı kapının pervazına dayayarak boyulu boyunca yere uzanmış olduğumdan, aşağı kaymaktan korkum yoktu.

Elimi uzatıp lostromonun yanıma çıkmasına yardım ettim, bu pek de kolay olmadı.

“Ne oldu?...” diye sordum.

“Karaya oturduk, Bay Jeorling!”

“Kıyıda mıyız?...” diye haykırdım.

“Kıyı, karanın varlığını gerektirir,” diye alaycılıkla yanıt verdi lostromo. “Karaysa gerçekte şu Dirk Peters şeytanının hayalinden başka bir yerde yok!”

“Peki öyleyse, ne oldu?...”

“Sisin ortasında bir buzdağına çarptık ve kendimizi ondan kurtaramadık...”

“Bir buzdağı mı, lostromo?”

“Evet!... tepetaklak olmak için bu anı seçen bir buzdağı!... Dönerken *Halbrane*’e rastladı ve onu bir raketin topu havalandırması gibi yukarı kaldırdı. Şimdi Antarktik denizin yüzeyinden rahat yüz ayak yükseklikte karaya oturmuş durumdayız.”

Halbrane’in maceralı yolculuğu için bundan daha korkunç bir son düşünülebilir miydi? Bu uzak bölgelerde, biricik yolculuk aracımız bir buzdağının devrilmesiyle yüz ayaktan fazla bir yüksekliğe taşınarak doğal unsurlarından yoksun kalmıştı!... Evet! Tekrar ediyorum, ne son ama!... Fırtınaların en şiddetlisinde batmak, vahşilerin saldırısıyla tahrip olmak, buzlar arasında ezilmek, bunlar kutup denizlerinde yolculuk yapan gemileri bekleyen tehlikelerdir!... Ama *Halbrane*’in yüzen bir dağın devrilmesiyle havaya kaldırılması ve şu anda o buzdağının neredeyse zirvesinde karaya oturmuş olması akıl alır gibi değildi!

Sahip olduğumuz imkânlarla uskunayı bu yükseklikten aşağı indirebilir miydik, bilmiyorum. Ama bildiğim bir şey varsa, bu da ilk şoku atlatmış olan Kaptan Len Guy'ın, ikinci kaptanın, eski mürettebatın durum ne kadar korkunç olursa olsun umutsuzluğa kapılacak insanlar olmadığıydı. Bundan hiç kuşku yoktu. Evet!... Herkesin kurtuluşu için çabalayacaklardı. Alınacak önlemlere gelince, bunu henüz kimse bilmiyordu.

Griye çalan bir tülü andıran yoğun sis perdesi buzdağını sarıp sarmalamıştı. Bu son derece büyük buzdağının, ne uskunanın saplanıp kaldığı dar girinti çıkıntı dışında kalan bölümlerini ne de güneydoğuya doğru sürüklenen buz filosu içindeki yerini görebiliyorduk.

İhtiyatlı davranmak, buzdağının herhangi bir ani sarsıntısıyla yerinden kayabilecek *Halbrane*'in derhal boşaltılmasını gerektiriyordu. Buzdağının deniz yüzeyinde nihai konumuna kavuşmuş olduğundan emin miydik?... Dengeye kavuşmuş olduğu kesin miydi?... Yeni bir takla atması beklenemez miydi?... Eğer içinden sağ salim çıkmayı başardığımız uskuna boşluğa uçacak olursa, okyanusun derinliklerinde gözden kaybolur muydu?...

Birkaç dakika içinde bütün mürettebat *Halbrane*'i terk etti. Her birimiz buzdağının yamacında bir yerlerde kendimizi emniyete alıp buzdağını sarmalayan sisin kalkmasını beklemeye başladık. Güneşin eğik gelen ışınları bu sis perdesini delemiyor, kırmızımtırak diski bu mat kütle-nin ötesinde güçbelâ seçiliyordu.

Bununla birlikte on, on iki adımdan herkes birbirini seçebiliyordu. *Halbrane*'e gelince buzun be-

yazlığını karartan şekli belirsiz bir kütleden başka bir şey değildi.

Felaket sırasında güvertede bulunanlardan küpeşteden fırlayıp yamaçtan kayarak denize düşen olup olmadığın kendimize sormanın zamanıydı...

Kaptan Len Guy'ın emriyle orada bulunan tayfalar ikinci kaptan, lostromo, Hardy ve Martin Holt'la birlikte bulunduğum gruba katıldılar.

Jem West tek tek tayfaların isimlerini okudu... Adamlardan beşi yanıt vermedi: Eski mürettebattan Drap ve yeni işe alınanlardan dördü. Falklandlardan gemiye binen iki İngiliz, bir Amerikalı ve Ateş Toprakları halkından biri.

Demek ki felaket bize beş adama mal olmuştu – Kerguelen'den beri bu seferde verdiğimiz ilk kurbanlar. Ama son olacaklar mıydı?...

Bu bahtsızların ölmüş olduğundan kuşku duyulamazdı, zira hiçbir yanıt almaksızın boş yere defalarca seslendik, buzdağının yamacındaki tutunmuş olabilecekleri her çıkıntıyı boş yere araştırdık...

Sisin kalkmasından sonraki bütün girişimlerimiz de başarısız oldu. *Halbrane*'in yukarı kaldırılması o kadar ani, sarsıntı o kadar şiddetli olmuştu ki bu adamların küpeşteye tutunacak gücü bulmuş olmaları düşünülemezdi bile. Büyük bir olasılıkla akıntının açığa sürüklemiş olması gereken cesetlerini de bulamayacaktık.

Beş adam kaybettiğimiz kesinlik kazanınca büyük bir umutsuzluğa kapıldık. O zaman Antarktik bölgelere yapılan bir yolculuğu bekleyen tehlikeleri her zamankinden daha derin hissettik!

“Peki ya, Hearne?...” dedi bir ses.

Bu ismi sessizliğin ortasına atan Martin Holt’dü.

Unutmuş olduğumuz zıpkıncı, kapatıldığı dar ambarda ezilerek ölmüş müydü?...

Jem West uskunaya doğru atıldı, ön taraftan sarkan bir halata tutunarak güverteye çıktı ve ambar ağzına ulaştı...

Mürettebatın bu sevimsiz üyesi acınmayı pek hak etmese de, Hearne’in sonunu öğrenmek için hepimiz nefesimizi tutmuş kıpırdamadan bekliyorduk.

Bununla birlikte o sırada içimizden kim bilir kaç kişi, onun tavsiyelerini dinlemiş olsaydık, uskuna yönünü kuzeye çevirmiş olsaydı, şimdi bütün mürettebat akıntıyla sürüklenen bir buzdağının üzerine sığınmış olmayacaktı diye düşünüyordu!... Bu şartlarda, yolculuğun devam etmesi için bu kadar ısrar etmiş olan ben bu işteki sorumluluğumu hesap etmeye cesaret edemiyordum!

Nihayet ikinci kaptan yeniden güvertede göründü, Hearne da yanındaydı. Zıpkıncının bulunduğu yerde bir mucizeyle ne bölme tahtaları, ne iskarmozlar, ne de borda tahtaları parçalanmıştı.

Hearne uskuna boyunca yürüyüp tek kelime etmeden arkadaşlarına katıldı, onunla daha fazla uğraşmamız gerekmedi.

Sabah saat altıya doğru hava sıcaklığının belirgin bir şekilde düşmesiyle birlikte sis kalktı. Buharın tamamen donması değil, bu enlemlerde bazen karşılaşılan *frost-rime* ya da kırağı bağlamak denen olgu söz konusuydu. Kaptan Len Guy bunu

sivri ucu rüzgârın yönünü gösteren ve buzdağının üzerindeki ince buz tabakasını diken diken kaplayan prizma biçimi liflerin miktarından anladı. Gemiciler bu *frost-rime*'ı daha ılıman iklimlerdeki buharın toprak yüzeyine indikten sonra donduğu kırağıyla karıştırmazlar.

Üzerinde bir somun ekmeğin üstündeki sinekler gibi durduğumuz ve uskunanın aşağıdan bakınca bir ticaret gemisinin filikası gibi görüldüğü kütlenin büyüklüğünü artık değerlendirebilirdik.

Çevre uzunluğu üç dört yüz toise görünen bu buzdağının yüksekliği yüz otuz, yüz kırk ayak kaddı. Hesaplamalara göre derinliği bunun dört beş katı olmalı ve sonuç olarak milyonlarca ton çekmeliydi.

Olan biten şeydu:

Daha sıcak sularla temas eden tabanı eridikçe buzdağı yavaş yavaş yükselmişti. Bu yüzden ağırlık merkezi yer değiştirmişti. Yeni bir denge ancak buzdağının aniden devrilmesi ve deniz yüzeyinin üstündeki bölümlerin suya batmasıyla kurulabilirdi. Bu altüst oluş sırasında *Halbrane* sanki muazzam bir levyeyle yakalanıp yukarı kaldırılmıştı. Kutup denizlerinde çok sayıda buzdağının bu şekilde devriliyor olması, onlara yaklaşan gemiler için en büyük tehlikelerden birini oluşturur.

Uskunamız buzdağının batı yüzeyindeki v harfi şeklinde bir oyuntunun içine sıkışmış bulunuyordu. Arka tarafı yukanda, pruvası aşağıda sancak tarafı üzerinde yatıyordu. En ufak bir sarsıntıda uskunanın buzdağının yamacı boyunca denize kadar kayacağını düşünmeden edemiyorduk. Çarpışma, uskunanın üzerine yattığı tarafta

iki toise uzunluğunda borda kaplamasının parçalanmasına yol açacak kadar şiddetli olmuştu. Daha ilk darbeye mizana direğinin önünde yer alan gemi mutfakı tespit halatlarını koparmış, güverte küpeştesinin girişine kadar yuvarlanarak Kaptan Len Guy'la ikinci kaptanın kamaraları arasındaki kapıyı menteşelerinden sökmüştü. Patrisaların kopmasıyla pruva ve mizana direklerinin gabya ve babafingo çubukları aşağı inmişti, direklerin tepelerindeki kırılma yerleri açıkça görülüyordu. Her türden döküntü, seren parçaları, kırık kirişler, yırtılmış yelkenler, küçük su fıçıları, kutular, tavuk kafesleri buzdağından aşağı uçuşmuş ve akıntıyla sürüklenmiş olmalıydı.

İçinde bulunduğumuz durumun en endişe verici yanı, *Halbrane*'in iki sandalından sancak tarafındakinin buzdağının üzerine oturmamız sırasında ezilmiş olmasıydı; diğerinden daha büyük olan ikincisi palangalarından iskele tarafındaki metaforalara asılı duruyordu hâlâ. Her şeyden önce bu sandalı emniyete almalıydık, çünkü o tek kurtuluş aracımız olabilirdi.

İlk incelemeler direklerin alt bölümlerinin sağlam kaldığını ve gemi kurtarılabilecek olursa bunlardan yararlanılabileceğini gösterdi. Ama buzdağı içindeki oyuktan onu nasıl kurtarıp doğal durumuna götürecektik, tek kelimeyle nasıl denize indirecektik?...

Kaptan Len Guy, ikinci kaptan, lostromo ve ben yalnız kaldığımızda onlara bu konuda ne düşündüklerini sordum.

"Bunun çok tehlikeli bir iş olduğunu kabul ediyorum," dedi Jem West, "ama mademki yapıl-

ması zorunlu, o halde yapacağız. Buzdağının tabanına kadar bir tür yatak kazmamız gerektiğini düşünüyorum...”

“Hem de bir tek gün kaybetmeden,” dedi Kapitan Len Guy.

“Anlıyor musunuz, lostromo?... Hemen bugünden işe başlıyoruz.”

Halbrane sancak tarafı üzerinde yatıyordu.

“Anlıyorum, herkes işe koyulacak,” diye yanıt verdi Hurliguerly. Ama izninizle bir şey söylemek istiyorum, Kaptan...”

“Söyleyin.”

“Çalışmaya başlamadan önce ben derim ki gidip gemiye bir göz atalım, hasarın boyutlarını ve onarılıp onarılamayacağını görelim. Hemen denizin dibini boylayacak bir gemiyi suya indirmek için kendini paralamanın ne âlemi var?”

Lostromonun bu haklı isteğine hepimiz katıldık.

Sis dağılmıştı, pırl pırl bir güneş buzdağının doğu kısmını aydınlatıyordu; buradan bakınca denizin ufka kadar hayli büyük bir bölümü görünüyordu. Buzdağının düz yüzeyinde ayak basacak yer yoktu, yamacındaysa girintiler çıkıntılar, çukurlar, hatta geçici bir kamp kurmaya elverişli düzlükler bulunuyordu. Ancak en ufak bir sarsıntıda yerinden kopacak büyük blokların düşüşüne karşı dikkatli olmak gerekiyordu. Gerçekten de sabah boyunca bu bloklardan çoğu âdeta çığ gibi korkunç bir gürültüyle denize kadar yuvarlandı.

Buzdağı bu yeni tabanı üzerinde son derece dengede görünüyordu. Ayrıca, ağırlık merkezi su hattının altındaysa yeniden devrilmesinden korkmaya gerek yoktu.

Felaketten beri Dirk Peters’le konuşma olanağı bulamamıştım. Adı okunduğunda yanıt verdiğinden, kurbanlar arasında olmadığını biliyordum. O anda onun dar bir çıkıntı üzerinde hareketsiz dikilmekte olduğunu fark ettim, bakışlarını hangi yöne çevirmiş olduğunuysa söylemeye bile gerek yok...

Benim de içinde bulunduğum, Kaptan Len Guy, ikinci kaptan, lostromo, Hardie ve Martin

Holt'tan oluşan grup gemi gövdesini titiz bir incelemeden geçirmek üzere uskunaya çıktık. İskele tarafındaki iş kolaydı, çünkü *Halbrane* diğer yanının üzerinde yatıyordu. Sancak tarafındaysa bordanın her tarafını gözden geçirmek için buzu geminin omurgasına kadar kazmalıydık.

İki saat süren bir incelemeden sonra hasarın çok önemli olmadığını ve neticede kısa sürede onarılabileceğini tespit ettik. Çarpmanın şiddetiyle iki üç tahta kırılmış, borda tahtalarını tespit etmede kullanılan tahta takozlar yerinden çıkmış, tahtaların birleşme yerleri açılmıştı. İçte ıskarmozlar zarar görmemişti, kaburga çatalları sapasağlamdı. Kutup denizlerinde yolculuk yapmak üzere inşa edilmiş olan gemimiz bu çarpışmaya gayet güzel dayanırken, daha az sağlam inşa edilmiş gemiler paramparça dağılırdı. Dümen yekesi yerinden çıkmış olmasına çıkmıştı, ama yerine takılması kolaydı.

Dıştan ve içten muayene bittiğinde, hasarın korktuğumuz kadar büyük olmadığı ortaya çıkmıştı, bu konuda içimiz rahattı...

Evet... içimiz rahattı... onu yeniden yüzdürmeyi başarabilirsek tabii...

Sabah kahvaltısından sonra, adamların *Halbrane*'in denize kadar kaymasına izin verecek verev bir yatak kazmalarına karar verildi. Tanrı vere de bu işi başarabilseydik, bu koşullarda sert güney kışına meydan okumak, nereye gittiği bilinmeyen bu buzdağının üzerinde altı ay geçirmek dehşet içinde titremeden düşünülebilir miydi? Kış geldiğinde hiçbirimiz ölümlerin en korkuncundan -donarak ölmekten- kurtulamazdık...

Tam bu sırada, yüz adım ötede güneyden doğuya ufku gözleyen Dirk Peters'in kulağı tırmalayan bir sesle haykırdığı işitildi:

"Yerimizde sayıyoruz!"

Yerimizde mi sayıyorduk?... Yüzer kütle aniden durmadıysa, melez bununla ne demek istiyordu? Duruş sebebine gelince, bunu araştırmanın sırası değildi, ne de sonuçlarını kestirmeye çalışmanın.

"Doğru!" diye haykırdı lostromo. "Buzdağı hareket etmiyor, belki de takla attığından beri hiç hareket etmedi!..."

"Nasıl?" diye haykırdım, "artık yer değiştirmiyor mu?..."

"Hayır," dedi ikinci kaptan, "kanıtı da diğer buzdağlarının bizimkini geride bırakarak uzaklaşmaları."

Gerçekten de beş altı buzdağı güneye doğru inerken, bizimki yüksek bir yere takılmış gibi yerinden hiç kıpırdamadı.

Bu durumun en basit açıklaması buzdağının yeni tabanının su altında bir yere takılıp kalmış olmasıydı ve su altındaki bölüm ikinci bir taklayla su yüzüne çıkmadıkça da buzdağı buradan kurtulamayacaktı.

Kısacası, durum çok karışıktı, zira bu yörede hareketsiz kalmak öyle tehlikeliydi ki akıntıyla sürüklenmek bu duruma bin defa yeğlenirdi. İnsan hiç değilse bir kıtaya, bir adaya rastlamayı ve hatta akıntılar değişmezse ve deniz donmazsa güney denizlerinin sınırlarını aşmayı umut edebilirdi!...

Üç ay süren korkunç bir yolculuktan sonra, içinde bulunduğumuz durum işte böyleydi! Wil-

liam Guy'ı, Jane'den arkadaşlarını, Arthur Pym'i kurtarmak söz konusu olabilir miydi artık?... Sahip olduğumuz bütün olanakları kendi kurtuluşumuz için kullanmak gerekmez miydi?... Halbrane'in tayfası sonunda Hearne'in kışkırtmalarına uyarak ayaklanırsa, subayları –özellikle de beni– bu yolculuğun başına gelen felaketten sorumlu tutarsa bunda şaşılacak bir şey var mıydı?...

Zaten olacağı da buydu; aralarından dördünü yitirmiş olmalarına rağmen zıpkıncının taraftarları gemide hâlâ çoğunluktaydılar...

Bu sorunun Kaptan Len Guy'la Jem West'in de kafalarını meşgul ettiğini açıkça görüyordum.

Gerçekten de Falklandlardan gemiye alınanlar toplam on beş kişiyken, biz –melez dâhil – on üç kişiydik, ancak bizden birkaç kişinin de Hearne'in tarafına geçmesinden korkmak gerekmez miydi? İçine yuvarlandıkları umutsuzluğun etkisiyle bu arkadaşlar elimizde kalan tek sandalı ele geçirmeye ve bizi buzdağının üstünde bırakarak kuzeyin yolunu tutmaya kalkışmazlar mıydı?... Öyleyse sandalın emniyete alınması ve gece gündüz gözetlenmesi çok büyük önem taşıyordu.

Bundan başka, son olaylardan bu yana Kaptan Len Guy'ın tavırlarında belirgin bir değişiklik meydana gelmişti. Hepimizi tehdit eden tehlike karşısında bir dönüşüme uğramış gibi görünüyordu. Şimdiye kadar, yurttaşlarını bulmaktan başka bir şey düşünmeyen kaptan, geminin kumandasını tümüyle Jem West'e bırakmıştı, onun kadar yetenekli ve görevine bağlı ikinci bir insan bulamazdı. Ama, bugünden başlayarak geminin yöneticiliğini kendisi üstlendi ve bunu şartların

gerektirdiği gibi öyle enerjik bir şekilde yerine getirdi ki geminin Tanrı'dan sonraki tek hakimi oldu.

Kaptanın emriyle adamlar *Halbrane*'in biraz sağında düzce bir yerde onun etrafında toplandılar. Burada eskilerden Rogers, Francis, Gratian, Burry ve Stern adlı tayfalarla Martin Holt, Hardie, aşçı Endicott ve yenilerden Dirk Peters, ayrıca Hearne ile Falklandlardan gemiye binen diğer on dört kişi toplandı. Bu sonuncular ayrı bir grup oluşturunuyordu, sözcüleri zıpkıncıydı ve üzerlerinde zehirli bir etkiye sahipti.

Kaptan Len Guy bütün adamlarına sert bir bakış attıktan sonra titreyen bir sesle:

"*Halbrane*'in tayfası," dedi, "size önce kaybettiğimiz arkadaşlarımızdan söz edeceğim. İçimizden beşi bu felakette öldü..."

"Biz de ölüm sıramızın gelmesini bekliyoruz, zorla sürüklendiğimiz bu denizde..."

"Kapat çenenizi, Hearne," diye haykırdı, öfkeden benzi atan Jem West. "Sus, yoksa...."

"Hearne söylenmesi gerekeni söyledi," dedi Kaptan Len Guy soğuk bir sesle, "ve mademki bu söylendi, sözümü bir daha kesmemesini tavsiye ederim kendisine!"

Zıpkıncı, mürettebatın çoğunluğunun kendisini desteklediğini hissettiğinden, belki cevap verecekti, ama Martin Holt üzerine yürüyünce sustu.

Kaptan Len Guy o zaman şapkasını çıkardı ve hepimizin yüreğine işleyen şu sözleri söyledi:

"İnsanlık adına çıkılan bu tehlikeli seferde kaybettiğimiz insanlar için dua etmeliyiz. Tanrı, benzerleri için kendilerini feda etmekten çekin-

meyen bu insanlardan razı olsun ve dualarımızı duysun!... Diz çökün *Halbrane*'in yürekli denizcileri!"

Herkes buz yüzeyine diz çöktü ve dua mırıltı-ları gökyüzüne doğru yükseldi.

Ayağa kalkmak için önce kaptanın kalkmasını bekledik.

"Şimdi," diye yeniden konuşmaya başladı kap-tan, "ölenlerden sonra sıra sağ kalanlarda. Onla-ra, içinde bulunduğumuz durumda, emirlerim ne olursa olsun bana itaat etmelerini söylüyorum. Ne bir itiraza ne de bir tereddüde hoşgörü göste-receğim. Kurtuluşumuzun sorumluluğu bana ait ve bu sorumluluğu kimseye devretmeyeceğim. Kumanda, gemideki gibi burada da bende..."

"Gemi mi?... artık gemi diye bir şey mi var?..." diye karşılık verdi zıpkıncı.

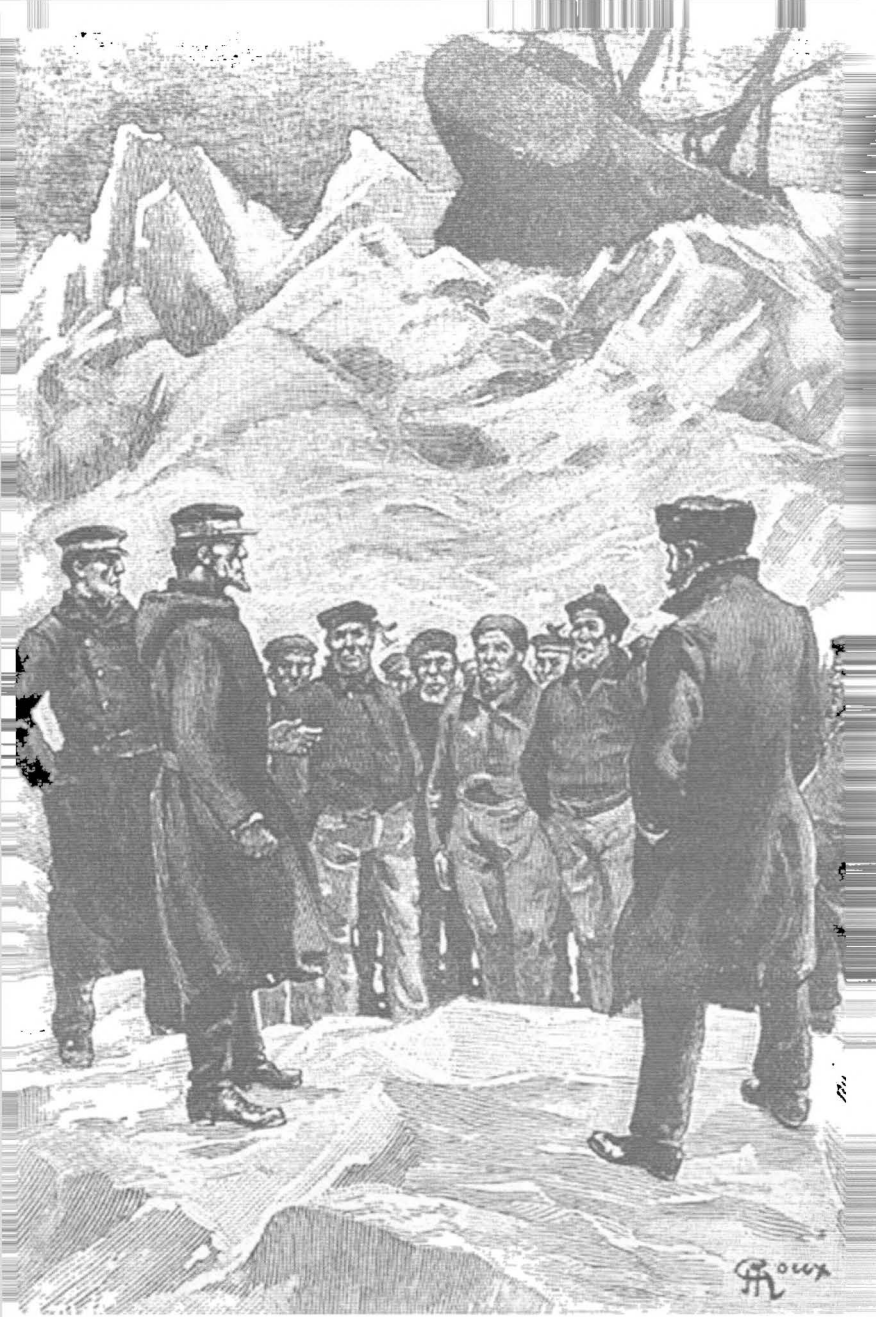
"Yanılıyorsun, Hearne. Gemi şurada ve onu yeniden denize döndüreceğiz. Ayrıca bir tek san-dalımız bile kalsa, ben onun kaptanıyım... Vay geldi bunu unutacak olanın başına!"

O gün, sekstantla yükseklik ölçüldükten ve kronometreyle saat tespit edildikten sonra (her iki alet de çarpışmada zarar görmemişti) Kaptan Len Guy geminin konumunu aşağıdaki gibi he-sapladı:

Güney enlemi: 88° 55'

Batı boylamı: 39° 12'.

Halbrane Güney Kutbu'ndan sadece 1° 5' -65 mil kadar- uzaklıktaydı.

**Kaptan Len Guy bütün adamlarına sert bir
bakış attıktan sonra...**

“İş başına!” diye emir verdi Kaptan

VIII ÖLDÜRÜCÜ DARBE

“İş başına!” diye emir verdi Kaptan Len Guy o öğleden sonra. Herkes cesaretle işe koyuldu.

Kaybedecek tek bir saatimiz bile yoktu. Zamanın bütün diğer sorunların hepsinden daha önemli olduğunu anlamayan kimse yoktu. Erzaka gelince uskunada on sekiz ay boyunca tam tayına yetecek kadar vardı. Açlık tehdidi söz konusu değildi –sarsıntıyla su fıçıları yarılmış ve içindeki sivilar tahtaların arasından akıp gitmiş olsa da– susuzluk sorunu diye bir şey de yoktu.

Bereket versin ambarın daha az etkilenen tarafına yerleştirilmiş olan cin, viski, bira ve şarap fıçıları sapasağlamdı. Bu bakımdan hiç zarara uğramamıştık ve buzdağının kendisi bize gerekli tatlı suyu sağlardı.

Buzun ister tatlı sudan ister tuzlu sudan olsun tuz içermediği bilinen bir gerçektir. Sıvı halden katı hale geçerken sodyum klorürü tamamen dışarıda kalır. Bu yüzden içme suyu elde edeceğimiz buzun nasıl bir sudan oluştuğunun önemi yoktu. Bununla birlikte, rengi yeşile çalan ve son derece saydam olan bloklar yeğlenmelidir. Bunlar yağmur sularının katılaşmasıyla oluşmuştur ve içmeye çok daha elverişlidir.

Kutup denizlerine alışkın olan kaptanımızın bu tür buz bloklarını tanıyacağına hiç kuşku yoktu, ne var ki üzerinde bulunduğumuz yüzey denizin içinden yüzeye yeni çıkmış olduğundan, bunlardan bizim buzdağımızın üzerinde hiç bulunmuyordu.

Kaptan Len Guy'la Jem West her şeyden önce uskunayı hafifletmeye, içindeki her şeyi boşaltmaya karar verdiler. Direkler ve donanım yerlerinden sökülüp buz üzerindeki bir düzlüğe taşınacaktı. Teknenin denize indirilmesinin zor ve tehlikeli bir operasyon olması nedeniyle onu olabildiğince hafifletmek, hatta safraları bile boşaltmak gerekiyordu. Bu işin en iyi şartlarda yapılması, yeniden yola çıkışımızın birkaç gün gecikmesine fazlasıyla değerdı. Gemi daha sonra kolaylıkla yeniden yüklenebilirdi.

“Belirleyici nitelikteki bu nedenden başka, ondan daha az ciddi olmayan bir neden de söz konusuydu. Gerçekten de yanlamasına buzda yatmakta olan *Halbrane*'in durumu pek kararlı olmadığından ambarındaki erzakı olduğu gibi bırakmak bağışlanamaz bir düşüncesizlik olurdu. Ufak bir sarsıntı gemiyi yerinden koparmaya yeterdi. Gemiye yerinde tutmaya yarayacak dayanaklar yoktu, altındaki buz blokları yer değiştirecek olursa, hayatta kalmamızı sağlayacak olan erzakla birlikte sulara gömülürdü!

“O gün yarı tuzlu et, kurutulmuş sebze, un, peksimet, çay, kahve sandıklarını, gemi mutfaklarından ve ambardan çıkarılan cin, viski, şarap ve bira fişıklarını boşaltıp *Halbrane*'in yakınlarındaki girinti çıkıntılarda emniyete aldık.

Aynı şekilde sandalı da her türlü kazaya karşı koruma altına almalıydık – ayrıca ilave etmeliyim ki Hearne’le çetesinden birkaçı bankizin yolunu tutmak için sandalı ele geçirmeyi planlıyor olabilirlerdi.

Kürek takımı, dümen yekesi, halatı, filika demiri, direk ve yelkenleriyle birlikte sandal uskunanın otuz adım kadar solundaki gözetlemesi kolay bir çukurun dibine yerleştirildi. Gündüzleri korkacak bir şey yoktu. Geceleri, daha doğrusu uyku saatlerinde lostromo veya üstlerinden biri çukura göz kulak oluyordu; sandalın başına kötü bir iş gelmeyeceğinden emindik.

19, 20 ve 21 Ocak günleri yükün boşaltılması ve Halbrane’in direklerinin sökülmesi amacıyla çok sıkı bir çalışma düzeni içinde geçti. Direklerin alt bölümleri serenlerden yararlanarak sapana sarılıp yisa edildi. Daha sonra Jem West çanaklığın bulunduğu direk bölümüyle baba-fingo çubuğunun yerini değiştirecekti ve her halükârda yeniden Falklandlara veya kışı geçireceğimiz bir başka limana varıncaya kadar böyle idare edecektik.

Sözünü ettiğim, Halbrane’den çok uzak olmayan düzlükte bir kamp kurulduğunu söylemeye gerek yok. Kamaralardan ve tayfaların koğuşundan getirilen yatakların üzerine kiriş ve yelkenlerle hazırlanıp kazıklarla sabitlenmiş çadırlar, yılın bu mevsiminde bu yörelerde sıklıkla görülen sert havalara karşı yeterli korunak sağlıyordu. Ama sürekli olarak kuzeydoğudan esen hafif bir rüzgârın da yardımıyla şimdilik havalar gayet iyi gidiyordu, sıcaklık 46°ye (sıfırın üstünde 7,78 °C)

çıkmişti. Endicott'un mutfağına gelince, buzdağının tepesine kadar tırmanan dik bir sırtın yakınındaki bir düzlüğün eteğine kuruldu.

Belirtmeliyim ki yorucu çalışmalarla geçen bu üç gün boyunca Hearne'e herhangi bir kusur bulunamazdı. Zıpkıncı özel olarak gözetlendiğini ve arkadaşlarını ayaklanmaya kışkırtacak olursa Kaptan Len Guy'ın buna izin vermeyeceğini çok iyi biliyordu. Kötücül içgüdülerinin onu böyle bir rol oynamaya zorluyor olması çok yazıktı! Çünkü sahip olduğu kuvvet, beceri ve zekâ onu çok değerli bir adam yapıyordu ve ne kadar yararlı biri olduğu ancak bu şartlarda ortaya çıkıyordu. Yüreğinde iyi duygular mı doğmuştu?... Herkesin kurtuluşunun uzlaşmaya bağlı olduğunu mu anlamıştı?... Bunu bilmiyorum, ama ona hiç güvenmiyordum – Hurliguerly de öyle!

Melezin bu ağır işlerde nasıl canla başla çalıştığını söylememe bilmem gerek var mı? Her zaman işe ilk başlayan, son bırakan oluyor, dört kişinin işini yaparken taş çatlasın birkaç saat uyuyor, sadece yemeğini herkesten uzakta yerken kısa bir süre dinleniyordu. Uskuna bu felakete uğrayalı benimle neredeyse hiç konuşmamıştı. Zaten ne söyleyebilirdi ki bana?... Ben de onun gibi bu talihsiz araştırmaya devam hususunda hiçbir umuda yer kalmadığını düşünmüyor muydum?...

Ara sıra, zor bir iş yapılırken Martin Holt'la melezin birbirlerine yakın durduklarını fark ettiğim oluyordu. Yelkencimiz, bildiğimiz nedenlerle kendisinden uzak duran Dirk Peters'e yaklaşmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Melezin Martin

Holt'un adı sözde Parker olan öz kardeşi hakkında bana açtığı sırrı, *Grampus*'taki o korkunç sahneyi düşündüğümde dehşet içinde kalıyordum. Bu sır açığa çıkacak olursa herkesin meleze karşı düşmanca davranacağından hiç kuşkim yoktu. Onun yelkenciyi kurtarmış olduğu unutulacak ve yelkenci de öz kardeşinin... Bereket, Dirk Peters'le benden başka bu sırrı bilen yoktu.

Halbrane boşaltılırken Kaptan Len Guy ile ikinci kaptan uskunanın nasıl denize indirileceğini tartışıyorlardı – pek tabii çözümü çok zor bir problemdi bu. Geminin yanlamasına üzerinde yattığı çukurdan deniz seviyesine kadar olan yüz ayak yükseklik, buzdağının batı yüzünde verevlemesine kazılacak en az iki üç yüz ayak uzunluğunda bir yatakla katedilecekti. *Lostromonun* yönettiği birinci ekip uskunayı boşaltmakla uğraşırken, ikinci bir ekip Jem West'in komutası altında yüzen dağın batı yüzünde yükselen buz blokları arasında bir hendek kazmaya başladı.

Yüzen mi?... neden bu sözcüğü kullandığımı bilmiyorum, çünkü buzdağı artık yüzmüyordu. Bir ada gibi hareketsizdi ve yeniden akıntıyla sürükleneceğini gösteren hiçbir işaret yoktu. Çok sayıda buzdağı yanımızdan geçip güneydoğuya doğru uzaklaşırken bizimki Dirk Peters'in deyişiyle “yerinde sayıyordu”. Tabanı, denizin dibinde takıldığı yerden kurtulmak için yeterince aşınacak mıydı?... Ağır bir buz kütlesi ona çarparak yarattığı sarsıntıyla onu harekete geçirir miydi?... Kimse böyle bir olayın meydana gelebileceğini söyleyemiyordu, bu yüzden bu bölgeden ayrılmak için sadece *Halbrane*'e güvenebilirdik.

Böylesi çeşitli işlerle ayın yirmi dördünü ettik. Hava açık ve dingindi, sıcaklıkta düşüş yoktu, hatta termometrede sıfırın üstünde iki üç derecelik artış gözleniyordu. Kuzeybatıdan gelen buzdağlarının sayısı da artmıştı; şimdi görünürde yüz kadar buzdağı vardı – bunlardan birinin bize çarpması çok ciddi sonuçlar doğurabilirdi.

Kalafat ustası Hardie her şeyden önce teknenin onarımına girişti, tahta takozları değiştirdi, kırık tahtaların yerine yenilerini koydu ve tahtaların birleşme yerlerini kalafatladı. Bu işin gerektirdiği malzeme ve alet edevattan yana hiçbir eksiği yoktu ve bu işi en iyi şekilde yapacağından emindik. Issızlığın ortasında şimdi tahtaya çakılan çivilerin üzerine inen çekicin ve tahtaların birleşme yerlerine kıtık tıkayan tokmağın darbeleriyle çınliyordu. Bu gürültülere buzdağının tepesinde daireler çizerek uçan martıların, kılkuyların, albatrosların, fırtınakuşlarının kulakları sağır eden çığlıkları karışıyordu.

Kaptan Len Guy ve Jem West'le yalnız kaldığımızda başlıca konuşma konularımızı içinde bulunduğumuz durum, buradan nasıl kurtulacağımız ve ne kadar şansımız olduğu oluşturuyordu. İkinci kaptan, bir kaza meydana gelmemesi kaydıyla, geminin suya indirilebileceğinden umutluydu. Kaptan Len Guy bu konuda biraz daha ihtiyathıydı. Bundan başka, *Jane*'den sağ kurtulanları bulma umudunun hiç kalmadığı düşüncesi yüreğini paralıyordu.

Gerçekten de *Halbrane* denize açılmaya hazır olduğunda ve Jem West kendisine rotayı sorduğunda Kaptan Len Guy, "Güneye!" demeye ce-

saret edebilecek miydi?... Hayır. Bu defa onu ne yeniler ne de eskilerin çoğunluğu takip ederdi. Atlantik Okyanusu yerine Hint Okyanusu'na ulaşıldığına emin olmaksızın araştırmaları bu yönde sürdürmek, kutbun ötesine gitmek hiçbir denizcinin aklının köşesinden geçecek bir şey değildi. Eğer herhangi bir kıta, denizi bu yönde çeviriyorsa uskuna buzdağları tarafından sıkıştırılma tehlikesiyle karşı karşıya kalacak ve güney kışı gelmeden buradan kurtulma imkânı bulamayacaktı.

Bu şartlarda Kaptan Len Guy'dan sefere devam etmesini istemek kesin bir redde davetiye çıkarmak olurdu. Antarktik denizin bu bölgesinde bir gün bile gecikmemek gerekirken, teklif edilecek bir şey değildi bu. Kaptan Len Guy'a bu konudan söz açmamaya karar vermiş olmakla birlikte, fırsat çıkarsa bunu lostromoya söylemekten geri durmayacaktım.

Hurliguerly çoğunlukla işini bitirdikten sonra yanıma geliyordu, sohbet ediyor, birbirimize yolculuk anılarımızı anlatıyorduk.

Bir gün, buzdağının tepesinde oturmuş konuşuyorduk; bakışlarını aldatıcı ufka dikmiş seyreden Hurliguerly birden:

"Kerguelen Adalarından ayrıldıktan altı buçuk ay sonra, *Halbrane*'in bu enlemde, bir buzdağının üzerinde yatıyor olacağı kimin aklına gelirdi, Bay Jeorling," dedi.

"Çok üzücü bir durum," diye karşılık verdim, "bu kaza olmasaydı amacımıza ulaşabilir ve dönüş yolunu tutabilirdik."

"Aksini söyleyecek değilim," dedi lostromo, "ama amacımıza ulaşırdık dediniz... Yurttaş-

larımızı kurtarmış olurduk mu demek istediniz?...”

“Belki, lostromo.”

“Kutup denizlerine yapılan bu yolculuğun başlıca, hatta tek amacı bu olsa da Bay Jeorling, ben buna kesinlikle inanmıyorum.”

“Tek amacı mı?... evet... başlangıçta öyleydi,” dedim. “Ama Arthur Pym hakkında melezin yaptığı açıklamalardan sonra...”

“Hiç aklınızdan çıkmıyor bu, değil mi Bay Jeorling?... tıpkı şu yürekli Dirk Peters gibi.”

“Hiç, Hurliguerly, hiç! Ah bu uğursuz, bu akıl almaz kaza bizi karaya oturtmayacaktı ki...”

“Karaya oturduğumuzu düşünüyorsanız, Bay Jeorling, sizi yanılısamanızla baş başa bırakayım.”

“Neden? Durum bu değil mi?”

“Öyle de olsa, bu şahane bir karaya oturma!” dedi lostromo. “Sığ bir yerde toprağa oturmak yerine havada yan yattık...”

“Öyleyse, bunun talihsiz bir macera olduğunu söylemekte haklıyım, lostromo.”

“Talihsiz olduğuna kuşku yok ve bana sorarsanız bundan bir uyan çıkarmalıyız.”

“Neymiş bu uyan?”

“Bu enlemde daha ileri gitmemize izin olmadığı ve benim düşüncem şu ki Yaradan yarattığı varlıklara dünyanın kutuplarına tırmanmayı men ediyor!”

“Ama bu kutuplardan birinin zirvesi bizden sadece altmış mil mesafede...”

“Kabul ediyorum, Bay Jeorling, ama bu altmış mil onu aşacak araçlardan yoksunsak bin mile bedeldir... ve eğer uskunayı denize indirmeyi ba-

saret edebilecek miydi?... Hayır. Bu defa onu ne yeniler ne de eskilerin çoğunluğu takip ederdi. Atlantik Okyanusu yerine Hint Okyanusu'na ulaşıldığına emin olmaksızın araştırmaları bu yönde sürdürmek, kutbun ötesine gitmek hiçbir denizcinin aklının köşesinden geçecek bir şey değildi. Eğer herhangi bir kıta, denizi bu yönde çeviriyorsa uskuna buzdağları tarafından sıkıştırılma tehlikesiyle karşı karşıya kalacak ve güney kışı gelmeden buradan kurtulma imkânı bulamayacaktı.

Bu şartlarda Kaptan Len Guy'dan sefere devam etmesini istemek kesin bir redde davetiye çıkarmak olurdu. Antarktik denizin bu bölgesinde bir gün bile gecikmemek gerekirken, teklif edilecek bir şey değildi bu. Kaptan Len Guy'a bu konudan söz açmamaya karar vermiş olmakla birlikte, fırsat çıkarsa bunu lostromoya söylemekten geri durmayacaktım.

Hurliguerly çoğunlukla işini bitirdikten sonra yanıma geliyordu, sohbet ediyor, birbirimize yolculuk anılarımızı anlatıyorduk.

Bir gün, buzdağının tepesinde oturmuş konuşuyorduk; bakışlarını aldatıcı ufka dikmiş seyreden Hurliguerly birden:

"Kerguelen Adalarından ayrıldıktan altı buçuk ay sonra, *Halbrane*'in bu enlemde, bir buzdağının üzerinde yatıyor olacağı kimin aklına gelirdi, Bay Jeorling," dedi.

"Çok üzücü bir durum," diye karşılık verdim, "bu kaza olmasaydı amacımıza ulaşabilir ve dönüş yolunu tutabilirdik."

"Aksini söyleyecek değilim," dedi lostromo, "ama amacımıza ulaşırdık dediniz... Yurttaş-

şaramazsak kutup ayılarının bile hoşlanmayacağı bir kış buraya geçirmeye mahkûmuz demektir!”

Sadece başımı sallayarak yanıt verdim; bunun anlamı konusunda Hurliguerly’nin yanılmasına imkân yoktu.

“Sık sık neyi düşünüyorum, biliyor musunuz, Bay Jeorling?...” diye sordu lostromo.

“Neyi düşünüyorsunuz, lostromo?...”

“Kerguelenler’i! Ne yazık ki oranın yolunu tutmuş değiliz. Kışın orada da hava çok soğuktur, ama bu takımadalarla Antarktik denizin sınırlarında yer alan adalar arasında büyük bir fark vardır... Kerguelenler’de en azından Ümit Burnuna yakınızdır ve iliklerimizi ısıtmak istersek oraya gidebiliriz, yolumuza çıkacak bir bankiz de yoktur!... Oysa burada, buzların ortasında kapana sıkışmış durumdayız ve bir çıkış yolu bulup bulamayacağımız da belli değil...”

“Tekrar ediyorum, lostromo, bu son kaza olmasaydı şimdi her şey şöyle veya böyle sona ermiş olurdu. Güney denizlerinden çıkmak içinse hâlâ altı haftadan fazla zamana sahip olurduk. Kısacası bir geminin bizimkisi kadar kötü bir duruma düşmesi çok nadirdir ve bu kadar elverişli şartlardan yararlandıktan sonra ben bunu büyük bir şanssızlık sayıyorum...”

“Bu şartlar artık sona erdi, Bay Jeorling,” diye haykırdı Hurliguerly, “ve inanıyorum ki...”

“Siz de mi, lostromo?... Oysa size öyle güveniyordum ki...”

“Güven, Bay Jeorling, bir pantolonun arkası gibi aşınır!... Ne istiyorsunuz!... Kendi bahtımı hanında yan gelmiş yatan Bay Atkins’in bahtıyla karşılaş-

tırdığımda, Yeşil Karabatak'ı, onun büyük salonunu, soba çatıdaki rüzgâr gülünden daha fazla gürültüyle yanarken bir dostla oturup viski, cin içtiğimiz masalarını düşündüğümde... bu karşılaştırmada lehimize hiçbir şey bulamıyorum, benim fikrimce Bay Atkins hayatın tadını benden iyi çıkarıyor..."

"Bunların hepsini, şu saygıdeğer Atkins'i, Yeşil Karabatak'ı ve Kerguelenler'i yeniden göreceksiniz, lostromo!...Tanrı aşkına, cesaretinizi yitirmeyin!... Sizin gibi sağduyu sahibi ve kararlı bir adam da umutsuzluğa düşecek olursa..."

"Bir tek ben olsaydım, Bay Jeorling, bunun yarısı kadar bile kötü olmazdı!"

"Bütün mürettebat umutsuzluğa kapılmış olmaz , değil mi?"

"Hem evet, hem hayır," diye yanıt verdi Hurliguerly, "çünkü bazılarının durumdan hiç memnun olmadığını biliyorum!"

"Hearne yakınmaya ve arkadaşlarını kışkırtmaya başladı mı?..."

"Hiç değilse açık açık değil, Bay Jeorling, onu gözetlemeye başladığımdan beri ne bir şey gördüm ne de işittim. Hem zaten parmağını oynatacak olsa, kendisini neyin beklediğini çok iyi biliyor. Ayrıca -bundan kesinlikle eminim- bizim çanklı erkanıharp taktik değiştirdi. Ondan yana hiçbir şey beni şaşırtmaz, beni şaşırtan yelkenci başımız Martin Holt..."

"Ne demek istiyorsunuz, lostromo?..."

"O ikisinin çok iyi anlaştığını!... İzleyin onları, Hearne'in nasıl Martin Holt'u aradığını, sık sık onunla konuştuğunu ve Martin Holt'un ona pek surat asmadığını göreceksiniz."

"Martin Holt, sanıyorum ki onun tavsiyelerini dinleyecek ya da mürettebatı isyana teşvik ettiğinde onun peşine takılacak biri değil."

"Şüphesiz değil, Bay Jeorling... Bununla birlikte onları beraber görmek hoşuma gitmiyor... Bu Hearne denen adam tehlikeli ve vicdansız biri ve muhtemelen Martin Holt ondan yeterince kuşku lanmıyor!..."

"Yanlış yapıyor, lostromo."

"Ve bilin bakalım ne hakkında konuşuyorlar, geçen gün konuşurlarken bazı kelimeleri işittim."

"Söylemediğiniz sürece asla bilemem, Hurli-guerly," dedim.

"Halbrane'in güvertesinde gevezelik ederlerken, Dirk Peters'ten söz ettiklerini işittim. Hearne: 'Yakınlaşmanı ve teşekkürlerini kabul etmediği için meleze gücenmemelisin, Holt... O, kaba olabilir ama, çok cesur biri ve hayatı pahasına seni o dalgaların arasından çekip alarak bunu kanıtladı... Dahası, unutma ki o Grampus'un mürettebatındandı, yanılmıyorsa senin kardeşin Ned de onlardan biriydi' diyordu."

"Böyle mi dedi, lostromo?..." diye haykırdım. "Grampus'un adını söyledi mi?..."

"Evet Grampus dedi."

"Ve Ned Holt dedi, öyle mi?"

"Kesinlikle, Bay Jeorling!"

"Peki, Martin Holt ne cevap verdi?..."

"Şöyle cevap verdi: 'Zavallı kardeşim, nasıl öldüğünü bile bilmiyorum!... Gemide çıkan isyan sırasında mı? Dürüst bir insandı, kaptanına ihanet etmiş olamaz, belki katledilmişti?'"

"Peki Hearne konuşma ısrarını sürdürdü mü, lostromo?"

"Evet... şöyle dedi: 'Sizin için çok acı bir şey bu, Holt!... *Grampus*'un kaptanı, bana anlatıldığına göre, adamlarından iki üç kişiyle bir sandala bindirilmiş, kim bilir belki de kardeşiniz onlarla birlikteydi?"

"Peki, sonra?..."

"Sonra, Bay Jeorling, dedi ki 'Dirk Peters'ten bilgi almak aklınıza gelmedi mi?...'"

"'Bir defa bu konuyu meleze sordum' diye yanıt verdi Martin Holt, 've hiç bu kadar yıkılmış bir adam görmedim. Zor anlaşılır boğuk bir sesle 'Bilmiyorum... bilmiyorum' dedi ve başını elleri arasına alarak kaçtı...'"

"Bu konuşmadan duyduklarınızın hepsi bu kadar mı, lostromo?..."

"Hepsi bu kadar, Bay Jeorling ve bu bana o kadar acayip geldi ki sizi haberdar etmek istedim."

"Peki bundan ne sonuç çıkardınız?..."

"Hiçbir şey, ama bu zıpkıncıyı Martin Holt'u da ortak etmek istediği gizliden gizliye birtakım dalavereler çevirebilecek alçağın teki olarak görüyorum!"

Gerçekten, ne anlama geliyordu Hearne'in bu yeni tavrı?... Mürettebatın en iyilerinden olan Martin Holt'a neden yakınlaşmaya çalışıyordu?... Neden *Grampus*'ta olup bitenleri ona hatırlatıyordu?... Hearne, Dirk Peters ile Ned Holt hakkında -melezle benim sadece kendimizin bildiğimizi sandığımız şu sır hakkında- diğerlerinden daha çok şey mi biliyordu?

Bu bende ciddi bir endişe yarattı. Bununla birlikte, Dirk Peters'e bir şey çitlatmama-

ya özen gösterdim. Dirk Peters eğer Hearne'in *Grampus*'ta olup bitenler hakkında konuştuğundan kuşkulananacak olursa, eğer –Hurliguerly'nin pek de haksız sayılmayacak nedenlerle dediği gibi– bu alçağın Martin Holt'a sürekli Ned'den söz ettiğini öğrenecek olursa, bilmiyorum iş ne-reye varırdı!

Kısacası, Hearne'in niyeti ne olursa olsun, Kaptan Len Guy'ın haklı olarak güvendiği yelken-cimizin onunla ilişkili olduğunu düşünmek üzü-cüydü. Zıpkıncının bu şekilde hareket etmek için hiç şüphesiz kendince nedenleri vardı... Bunların ne olduğunu kestiremiyordum. Mürettebat, ayak-lanma düşüncesini tümüyle unutmuş gibi görün-se de, çok ciddi bir gözetim altında tutulması ge-rekiyordu, özellikle de Hearne.

Yine de durum her an değişebilirdi – en azın-dan uskuna konusunda.

İki gün sonra işler bitti. Gövdenin onarılması ve geminin denize indirilmesi için buzdağının ta-banına kadar yatak kazılması tamamlandı.

Bu mevsimde buzun üst katmanı hafif yumu-şamış olduğundan bu son işin kazma ve kürekle yapılması çok çabaya mal olmadı. Yatak, eğimi hiçbir yerde pek fazla olmayacak tarzda, buz-dağının batı yamacını verevlemesine kesiyordu. Uygun bir şekilde bağlanmış halatlarla geminin aşağı kaydırılması bir aksilik çıkmaksızın başari-labilirdi. Daha çok, sıcaklığın artmasının yatağın aşağı bölümlerinde kaymayı zorlaştırmasından korkuyordum.

Yükün, direklerin, çapa demirlerinin, zincir-lerin, vb. gemiye yüklenmediğini söylemeye ge-rek bile yok. Geminin gövdesi zaten yeterince

ağır olduğundan idaresi zordu, bu yüzden ola-
bildiğince hafif olması önemliydi. Uskuna deni-
ze indirildiğinde onu yeniden donatmak birkaç
günlük bir işti.

Ayın 28'inde öğleden sonra, son hazırlıklar
yapıldı. Buzun hızla eridiği bazı yerlerde yatağı
desteklemek gerekti. Sonra, akşam saat dörtten
itibaren herkesin dinlenmesine izin verildi. Kap-
tan Len Guy o zaman adamlarına çift tayın dağıt-
tırdı, ayrıca verilen viski ve cini de fazlasıyla hak
ediyorlardı, çünkü bütün hafta boyunca çok sıkı
çalışmışlardı.

Tekrar ediyorum, Hearne arkadaşlarını kışkırt-
mayı bırakalı beri isyan tohumları yok olmuştu.
Mürettebatın aklında geminin denize indirilme-
sinden başka bir şey yoktu. *Halbrane*'in denize in-
mesi geri dönüş anlamına geliyordu. Dirk Peters
ile benim içinse Arthur Pym'in kesin olarak terk
edilmesi demekti bu!...

O gece sıcaklık şimdiye kadar görmediğimiz
kadar yükseldi. Termometre 53°yi (sıfırın üstün-
de 11,67 °C) gösteriyordu. Güneşin ufka yaklaşmış
olmasına karşın buz eriyor ve her taraftan binler-
ce küçük derecik çağıldayarak akıyordu.

En erkenciler sabahın dördünde kalktılar, ben
de onlardan biriydim. Neredeyse hiç uyumamış-
tım – ve öyle sanıyorum ki Dirk Peters de geri
dönme düşüncesinin verdiği üzüntüyle gözünü
kırpmamıştı!...

Denize indirme işi saat onda başlayacaktı.
Alınması gereken tüm önlemlerin alınması için
bütün olası gecikmeleri de hesaba katarak Kap-
tan Len Guy bu işin gün bitmeden sona ereceğini

umuyordu. Akşam olduğunda uskunanın buzdağının eteğine inmiş olacağından kimsenin kuşkusuydu.

Elbette herkesin bu zor göreve omuz vermesi gerekiyordu. Herkese özel bir görev verildi; kimileri, gerekirse, tahta kütükler üzerinde geminin kaymasına yardımcı olacak; kimileri inişin çok hızlanması halinde bu iş için hazırlanmış palamar ve halatlarla tekneyi durdurmaya çalışacaklardı.

Kahvaltımızı saat dokuzda çadırların altında yaptık. Sonuçtan emin olan tayfalarımız “işin başarısına” son bir tek atmaktan kendilerini alamadılar, henüz vakti gelmemiş olmakla birlikte biz de “Hurra!” diye bağırarak onlara katıldık. Kaptan Len Guy’la ikinci kaptan her şeyi öyle inceden inceye hesaplamıştı ki başarı neredeyse çantada görünüyordu.

Nihayet kamp yerinden ayrılıp görevimizin başına gitmek üzereydik ki – bazı tayfalar daha önceden oraya gitmişti – korku ve şaşkınlık dolu çılgınlıklar yükseldi...

Ne korkunç bir manzaraydı ve çok kısa da sürse ruhumuzda ne büyük yaralar açtı!

Halbrane, içerisinde yattığı çukurun önündeki büyük buz bloklarından birisi tabanı eridiği için yıkıldığından, diğer bloklar üzerinden sıçrayarak iniş aşağı kaymaya başladı...

Bir an sonra, artık eski konumunu kaybetmiş olan uskuna yamacın başında salınıyordu...

Geminin ön güvertesinde iki kişi vardı: Rogers ve Gratian... Bu zavallılar boş yere küpeştenin üzerinden aşağı atlamaya çalıştılar, buna zaman

bulamadılar ve bu korkunç düşüşle birlikte sürüklendiler...

Evet! Ben bunu gördüm!... Uskunanın devrildiğini, ilkin sol yanı üzerine yattığını, kendini kenara atmakta geciken yenilerden birini ezdiğini, sonra bloktan bloğa sekerek sonunda boşluğa uçtuğunu gördüm...

Bir saniye sonra delinmiş, parçalanmış, taktaları birbirinden ayrılmış, iskarmozları kırılmış *Halbrane*, buzdağının eteklerini sıçrattığı suya boğarak denizin dibini boyladı!

Parçalanmış, tahtaları birbirinden ayrılmış...
Halbrane... denizin dibini boyladı!...

IX NE YAPMALI?

Şaşkınlıktan ağızımız açık kalmıştı... Evet! Geminin bir çığ gibi yuvarlanıp denizin derinliklerinde gözden kaybolmasıyla donakalmıştık!... *Halbrane*'imizden geriye bir tek tahta parçası bile kalmamıştı!... Daha birkaç saniye önce deniz seviyesinden yüz ayak yukarıdayken şimdi denizin beş yüz ayak dibindeydi!... Evet! Öyle aptallaştığımız ki önümüzdeki günlerin getireceği tehlikeleri düşünemiyorduk... Şaşkınlıktan, hep söylendiği gibi, gözlerimize inanamıyorduk!...

Bunu doğal olarak tam bir ruhsal yıkım izledi. Ne bir çılgılık duyuldu, ne bir hareket görüldü. Ayaklarımız buzun üzerine çivilenmiş gibi taş kesilmiştik. Yüreklerimizi pençeleri arasına alan dehşeti ifade etmeye hiçbir kelime yetmezdi!

İkinci Kaptan Jem West'e gelince, uskunanın gözlerinin önünde denizin dibini boylamasından sonra, gözlerinden kocaman yaşların yuvarlandığını gördüm. Onca sevdiği *Halbrane* şimdi yok olmuştu! Evet! Bu yürekli adam ağlıyordu...

Adamlarımızdan üçü ölmüştü... Hem de ne feci şekilde!... Uskuna buz blokları üzerinde sekerken en sadık adamlarımızdan olan Rogers ve Gratian'ın umutsuzlukla kollarını uzattıklarını, sonra gemiyle birlikte denizin dibini boyladıkla-

rını görmüştüm!... Falklandlardan gemiye binen diğeriye, bir Amerikalı, gemi birden ileri atılınca altında kalıp ezilmiş ve ondan geriye bir kan gölünün ortasında yatan biçimsiz bir kütleden başka bir şey kalmamıştı... Son on gün içinde verdiğimiz bu üç yeni kayıp daha bu uğursuz seferin ölümler listesine yazılmış oldu!... *Halbrane*'in buzdağının üzerine fırlatıldığı ana kadar yanımızda olan felek şimdi acımasız darbeleriyle bizi hırpalıyordu!... İndirdiği bu son darbe en yamanı, en öldürücü olanı değil miydi?

Sessizlik, bu yeri doldurulamaz kaybın doğurduğu umutsuzluk dolu haykırışlarla bozuldu!... Adamlardan birçoğunun, baş kış vurarak buzdağından aşağı uçan geminin içinde olmanın daha iyi olacağını düşündüğünden kuşku yoktu!... Rogers ve Gratian için nasıl her şey bitmişse onlar için de her şey bitmiş, bu saçma sapan sefer gözüpekliğine ve düşüncesizliğine layık bir sona kavuşmuş olurdu o zaman!

Nihayet hayatta kalma içgüdüğü hakim geldi ve -bir kıyıda durup susuyormuş gibi davranan Hearne dışında- herkes, "Sandala!... Sandala!" diye haykırmaya başladı.

Bu zavallılar artık kendilerini tutamıyorlardı. Korkudan akıllarını kaçırmışlardı. Hepsinin içine sığamayacağı, geminin boşaltılması sırasında güvenli bir yere alınmış olan tek sandalımızın bulunduğu girinti çıkıntıya doğru atıldılar.

Kaptan Len Guy ve Jem West çadırlarından dışarı fırladılar.

Lostromonun ardından ben de fırladım. Silahlıydık ve bunlardan yararlanmakta kararlıydık.

Bu öfkeli adamların sandalı ele geçirmesini engellemek gerekiyordu... Bu sandal birkaç kişinin değil, herkesindi!...

“Durun!...” diye haykırdı Kaptan Len Guy.

“Durun!” diye tekrarladı Jem West, “bir adım daha atanı mihlarım!”

Her ikisi de ileri doğru uzattıkları tabancalarla adamları tehdit ediyorlardı. Lostromo tüfeğini üzerlerine doğrultmuştu... Ben de karabinamı her an omuzlamaya hazırdım.

Bu bir işe yaramadı!... Çılgına dönmüş adamlar bir şey duymuyor veya duymak istemiyorlardı, içlerinden birisi son buz bloğunu geçmek üzereyken ikinci kaptanın kurşunuyla devrildi. Yamacın üzerine elleriyle tutunamadığından, buzun üzerinde kayıp uçurumun derinliklerinde gözden kayboldu.

Bu, bir katliamın başlangıcı mıydı?... Diğerleri de kendilerini burada öldürtecekler miydi?... Eski mürettebat da yenilerin yanında mı saf tutacaklardı?...

Bu esnada Hardie, Martin Holt, Francis ve Burry'nin bizim tarafımıza geçmek için tereddüt ederlerken birkaç adım ileride hareketsiz duran Hearne'in asileri cesaretlendirecek hiçbir harekette bulunmadığını fark ettim.

Adamların sandalı ele geçirip suya indirmele-rine, on, on iki kişi içine doluşup bizi buzun üzerinde yazgımızla baş başa bırakarak çekip gitmelerine izin veremezdik; yoksa bundan böyle bir daha denize inme olanağı bulamazdık.

Son derece korkmuş olduklarından, tehlike vız geliyor, tehditleri işitmiyorlardı bile; tam sandala

ulaşmak üzereydiler ki ikinci bir patlama duyuldu ve lostromonun silahından çıkan bir mermi adamlardan birini yere devirdi; kurşun kalbini delip geçmiş, adam anında ölmüştü.

Zıpkıncının en kararlı taraftarlarından bir Amerikalı ve Ateş Toprakları'ndan biri!

O sırada sandalın önünde bir adam belirdi.

Bu, karşı yamacı tırmanmış olan Dirk Peters'di.

Melez kocaman ellerinden birini pruva bodoslamasının üzerine koyup diğeriyle bu öfkeli adamlara uzak durmasını işaret etti.

Dirk Peters orada olduğuna göre artık silahlarımızı kullanmamıza gerek yoktu, sandalı korumaya o tek başına yeterdi.

Gerçekten de, ilerlemeye devam eden beş altı adamın üzerine yürüyen Dirk Peters en yakın olanını belinden yakaladığı gibi on adım öteye fırlattı; yanından geçerken Hearne yakalamasaydı, tutunacak bir şey bulamayan adamın denize kadar uçuşması işten bile değildi.

İki kişinin kurşunla vurulmasından sonra bir de bu fazlaydı!

Melezin işe karışmasıyla isyan aniden yatıştı. Ayrıca biz de sandalın yanına varmış bulunuyorduk; bunun üzerine adamlarımızın tereddüdü sona erdi.

Diğerlerinin bizden hâlâ sayıca üstün olmasının önemi yoktu.

Soğukkanlılığı hiçbir zaman elden bırakmayan Jem West ardında olmak üzere Kaptan Len Guy öfkeden alev alev yanan gözlerle ortaya yürüdü. Bir süre söyleyecek uygun lafı bulmaya çalışarak durdu, ama ağzından çıkmayan sözlerin hepsini

gözleri fazlasıyla söylüyordu. Sonunda çok sert bir ses tonuyla:

“Aslında size suçlu muamelesi yapmam gerekiyor,” diye haykırdı, “yine de sizi sadece yoldan çıkmış kabul ediyorum! Bu sandal hiç kimseye ait değil, o hepimizin! O, şimdi bizim tek kurtuluş vasıtamız, sizse onu çalmaya kalkıştınız... birer korkak gibi davrandınız!... Son defa söylüyorum: Şunu kafanıza iyice sokun!... Halbrane’in bu sandalı Halbrane’in ta kendisidir!... Ve ben de onun kapitanıyım, vay geldi bana itaat etmeyenin başına!”

Bu son sözleri söylerken Kaptan Len Guy, bu sözlerin tam da hedefi olan Hearne’e bakıyordu. Oysaki zıpkıncı bu son olaylara –en azından açıkça– karışmış değildi. Bununla birlikte arkadaşlarını sandalı ele geçirmeye kışkırtanın o olduğundan ve buna yeniden kalkışacağından kimsenin kuşkusu yoktu.

“Şimdi kampa,” dedi Kaptan Len Guy, “sen, Dirk Peters, orada kal.”

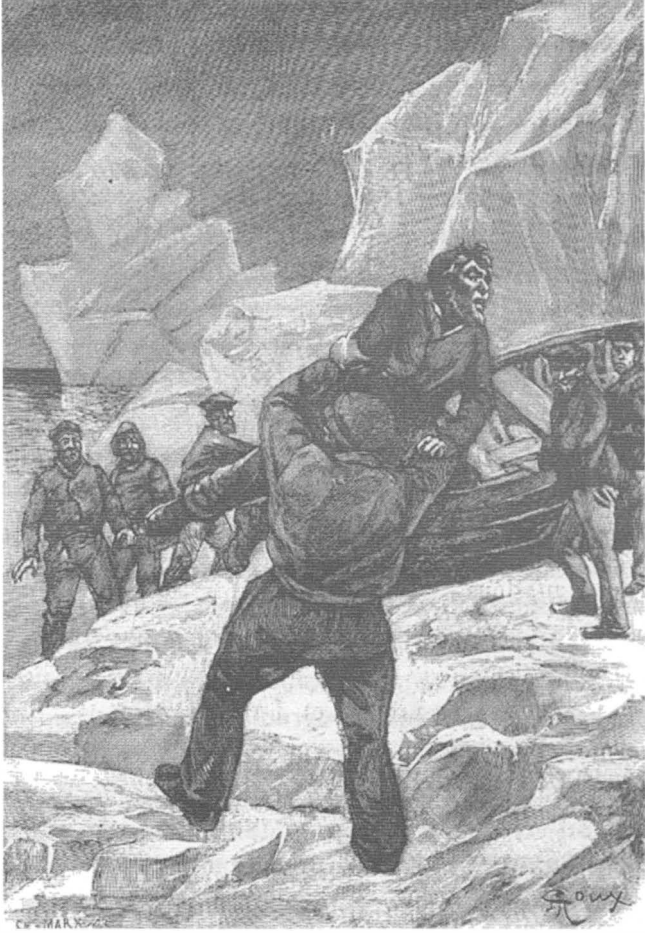
Melezin tek karşılığı koca kafasını sallamak oldu ve sandalın başında nöbetine başladı.

Mürettebat en ufak bir direnme göstermeden kampa döndü. Kimileri yataklarının üzerine uzanırken kimileri çevreye dağıldı.

Hearne ne onlara katılmaya ne de Martin Holt’a yanaşmaya kalkıştı.

Şimdi tayfa işsiz kaldığından içine düştüğümüz bu berbat durum üzerinde düşünmek ve bir çıkış yolu aramaktan başka yapacak bir şey yoktu.

Kaptan Len Guy, ikinci kaptan ve lostromo görüşmek üzere bir araya geldiler, ben de onlara katıldım. Konuşmaya Kaptan Len Guy başladı:

**Dirk Peters en yakın olanını belinden
yakaladığı gibi...**

“Sandalımızı koruduk, korumaya da devam edeceğiz.”

“Ölünceye kadar!” dedi Jem West.

“Yakında sandalı denize indirmek zorunda kalıp kalmayacağımızı kim bilir?” dedim.

“Bu durumda,” dedi Kaptan Len Guy, “herkes sandala binemeyeceğine göre bir seçim yapmak zorunda kalacağız demektir. Kimlerin gideceğini belirlemek için kura çekeceğiz ve ben bir ayrıcalık talep etmeyeceğim!”

“Bereket versin, henüz bu noktaya gelmiş değiliz,” dedi lostromo. “Buzdağı sapasağlam, kış gelinceye kadar erime tehlikesi yok...”

“Hayır...” diye onu doğruladı Jem West, “bu bakımdan korkulacak bir şey yok... Yapmamız gereken şey sandalı korurken yiyecek içeceklerle de göz kulak olmak...”

“Neyse ki,” dedi Hurliguerly, “yükü emniyete almıştık. Zavallı ve sevgili *Halbrane!*... O da ablası *Jean* gibi bu denizlerde kalacak!”

“Evet, hiç kuşkusuz, ama bunun farklı nedenleri olduğunu düşünüyorum,” dedi Jem West, “birisi Tsalal Adasının vahşileri tarafından havaya uçuruldu, diğeri insan gücünün önlemekte yetersiz kalacağı bir felakete uğradı...”

“Haklısın, Jem,” dedi Kaptan Len Guy, “adamlarımızın yağmaya girişmesinin önüne geçmeliyiz. Bu yiyecekler bizi bir yıldan fazla idare eder, yakalanacak balıkları saymasak bile...”

“Yiyecek ve içeceğin başında geceleri nöbet beklememiz gerekiyor, Kaptan” dedi lostromo, “bazılarının şimdiden viski ve cin fiçılarının etrafında dolandığını gördüm.”

“Bir de sarhoş olacak olurlarsa bu zavallılar ne yapmazlar?” diye bağırdım.

“Bu konuda gereken önlemleri alacağım,” diye karşılık verdi ikinci kaptan.

“Kışı bu buzdağının üzerinde geçirmeye hazır lansak daha iyi olmaz mı?” diye sordum.

“Tanrı bizi böyle bir olasılıktan korusun!...” diye karşılık verdi Kaptan Len Guy.

“Yine de,” dedi lostromo, “böyle bir şey gerekirse bunun da üstesinden geliriz, Bay Jeorling. Kutup soğğunun şiddetinden korunmak için bunun içine sığınaklar kazanır, açlığımızı bastıracak bir şeylere sahip olduğumuz sürece...”

O anda aklıma *Grampus*’ta cereyan eden –bunlardan birinde Dirk Peters’in yelkencimizin kardeşi Ned Holt’u öldürdüğü– korkunç sahneler geldi... Biz de böyle aşırı noktalara vardıracak mıydık işi?...

Bununla birlikte, yedi sekiz ay sürececek bir kışı geçirmek üzere barınaklar inşa etmeye girişmeden önce, eğer mümkünse buzdağından ayrılmak daha iyi olmaz mıydı?...

Kaptan Len Guy’la Jem West’in dikkatlerini bu noktaya çektim.

Yanıtı zor bir soruydu bu, uzun bir sessizlik oldu.

Sonunda Kaptan Len Guy şöyle dedi:

“Evet!... Eğer sandalımız en az üç dört hafta sürececek bir yolculuğa yetecek miktarda yiyecek içeceklerle birlikte hepimiz içine alabilseydi, en iyi çözüm bu olurdu; kuzeyin yolunu tutmak üzere derhal denize inmekte bir an bile duraksamazdım...”

“Ama,” dedim, “o zaman rüzgâra ve akıntıya karşı gitmek zorunda kalırdık, uskunayla bile bunun üstesinden zor gelirdik... oysa güneye doğru devam edecek olursak...”

“Güneye doğru mu?...” diye tekrarladı düşüncelerimi okumak ister gibi bana bakan Kaptan Len Guy.

“Neden olmasın?...” diye karşılık verdim. “Eğer buzdağı buraya takılıp kalmamış olsaydı, belki de bu yönde bir karaya kadar sürüklenmiş olurdu; onun yapabileceği bu şeyi bizim sandalımız niçin yapamasın?...”

Kaptan Len Guy başını sallarken Jem West sessizliğini koruyor, karşılık vermiyordu.

“Ve buzdağımız eninde sonunda demir alacaktır,” diye konuştu Hurliguerly. “Buzdağı Falklandlar veya Kerguelenler gibi buraya dipten bağlı değil!... Sandal yirmi üçümüzü de alamayacağına göre tutulacak en güvenli yol beklemek olacaktır.”

“Yirmi üçümüzün de sandala binmesi gerekmez,” diye ısrar ettim. “On, on beş mil güneye doğru açılıp çevreyi kolaçan etmek için beş altımızın binmesi yeter...”

“Güneye doğru mu?” diye tekrarladı Kaptan Len Guy.

“Elbette, kaptan,” dedim. “Coğrafyacıların, Antartik bölgelerin bir kıtayla taçlanmış olduğu fikrini içtenlikle kabul ettiklerini bilmez değilsiniz ya...”

“Coğrafyacılar bu konuda hiçbir şey bilmiyorlar, zaten bilmelerinin de yolu yok,” diye karşılık verdi Jem West soğuk bir tavırla.

“Bu kadar yaklaşmışken şu Kutup Kıtası sorununu çözmeye kalkışmamamız ne kadar yazık!” dedim.

Şimdilik daha fazla ısrar etmememin iyi olacağını düşündüm.

Hem zaten elimizdeki tek sandalı keşfe göndermenin de birtakım tehlikeleri vardı; akıntı onu çok uzaklara sürükleyebilir ya da bizi aynı yerde

bulamayabilirdi. Gerçekten de, buzdağı takıldığı yerden kurtulur da yeniden akıntıyla sürüklenmeye başlarsa sandaldaki adamlara ne olurdu?..."

Sandalın yeterli yiyecek içeceklerle birlikte hepimiz alacak kadar büyük olmaması ne büyük talihsizlikti. Eskilerden, Dirk Peters de dâhil on kişi kalmıştık, yenilerse on üç kişiydiler – toplam yirmi üç kişi. Oysa bizim sandal taş çatlasın on bir, on iki kişi alırdı. Demek ki aramızdan kurayla belirlenecek on iki kişiyi bu buzdan adada bırakmak zorundaydık. Burada kalanlar ne olacaktı?

Bu konuda Hurliguerly üzerinde düşünmeye geçecek bir düşünce ileri sürdü:

"Ne de olsa," dedi, "sandala binenler binmeyenlere göre daha elverişli bir durumda olmayacaklar... Sonuçtan o kadar kuşkuluyum ki ben yerimi isteyene seve seve bırakırım!"

Belki de lostromo haklıydı... Ben, sandalın kullanılmasını talep ederken onun sadece keşif amacıyla kullanılmasını düşünmüştüm. Sonunda, buzdağı yeniden akıntıyla sürüklenmeye başlayacak da olsa, kışı buzdağının üzerinde geçirmek üzere hazırlıklara girişmeye karar verdik.

"İşte bunu adamlarımıza kabul ettirmek zor olacak!" dedi Hurliguerly.

"Gereken neyse yapılacaktır," diye karşılık verdi ikinci kaptan."Hem de işe bugünden başlamalıyız."

Hazırlıklara giriştiğimiz bu gün, hüznü dolu bir gündü.

Doğrusunu söylemek gerekirse, bir tek aşçı Endicott'un hiç yakınmadan yazgısına boyun eğdiğini gördüm. Geleceği hiç umursamayan, ka-

rakter olarak biraz uçar, bütün soydaşları gibi hayatı pek ciddiye almayan bir zenci olarak Endicott kolayca boşvermiş, olacakları kabullenmişti ve bu kabulleniş belki de gerçek felsefeydi. Ayrıca, iş aşçılık hünerlerini sergilemeye geldi mi fırını bir yere kurulduktan sonra, bunun şurada veya burada olmasının onun için pek önemi yoktu.

Kapkara suratını aydınlatan kocaman bir gülümsemeyle, dostu lostromoya:

“Neyse ki” dedi, “mutfağım da uskunayla birlikte denizin dibini boylamadı, burada da *Halbrane*’deki kadar iyi yemek yapabilir miyim, yapamaz mıyım göreceksin, Hurliguerly! Yeter ki yemek yapacak malzeme eksik olmasın, anlıyor musun?”

“Yakın bir zamanda böyle bir şey olmayacak,” diye yanıt verdi lostromo. “Korkmamız gereken şey açlık değil, soğuk... Taban tepmeyi kestiğin an seni bir buz parçasına dönüştürecek bir soğuk... derini çatlatıp kafatasını patlatacak bir soğuk!... Keşke birkaç yüz ton daha kömürümüz olsaydı... Ama iyi hesaplanacak olursa, sadece kazanı kaynatacak kadar kömürümüz olduğu görülecektir...”

“Ve o kömür kutsaldır!” diye haykırdı Endicott. “Herkesi ona dokunmaktan men ederim!... yemek her şeyden önce gelir!...”

“Demek bu yüzden hiçbir zaman yakınmak aklından geçmiyor, seni şeytan zencil!... Fırının ateşinde her zaman ayağını ısıtacağından eminsin, değil mi?...”

“Ne bekliyordun ki, lostromo, bal tutan parmağını yalar... ama ocağımın yakınında sana da küçük bir yer ayırmayı unutmayacağım...”

**“Demek bu yüzden hiçbir zaman yakınmak
aklından geçmiyor..**

“Tamam... tamam... Endicott!... Herkesin sırası gelecek... Bir lostromonun bile ayrıcalığı yoktur... Nerde kalmış çorba hazırlıyorsun diye senin olacak... Sözün kısası, açlıktan korkmanın gereği yok... Soğuğa karşı da mücadele edilebilir... Buzdağının içine delkler kazar, içine büzülü-

rüz... Hem, hep birlikte içinde yaşayacağımız bir barınak neden yapmayalım ki?... Kazmalarımızla buzdağının içine kazacağımız bir mağara?... Buzun ısıyı muhafaza ettiğini duymuştum... Bırakalım bizimkini de muhafaza etsin, başka bir beklentim yok ondan!”

Kamp yerine gidip yatakların üzerine uzanmanın saati gelmişti.

Nöbetçilik görevini bırakmayı kabul etmeyen Dirk Peters sandalın başında kaldı ve kimsenin de aklından bu görevi onunla tartışmak geçmedi.

Hearne ile arkadaşlarının her zamanki yerlerini aldığından emin olmadan Kaptan Len Guy ve Jem West çadırlarına girmediler.

Ben de gidip yattım.

Ne kadar uyudum bilmiyorum, şiddetli bir sarıntıyla yatağımdan yuvarlandığımda saatin kaç olduğunu da.

Ne oluyordu? Buzdağı yeniden takla mı atıyordu?

Hepimiz anında ayağa dikilip, sonra da çadırlardan dışarı berrak kutup gecesine fırladık.

Çok büyük boyutlarda bir başka yüzen kütle bizim buzdağıımıza çarpmış, o da denizcilerin dediği gibi “demir almış”, güneye doğru akıntıyla sürükleniyordu.

X SANRILAR

Durumda umulmadık bir değişiklik meydana gelmişti! Bu yerde artık karaya oturmuyor oluşumuzun sonuçları ne olacaktı?... 39. meridyenin 89. paralelle kesiştiği noktanın yakınlarında hareketsiz kaldıktan sonra, işte akıntılar bizi yeniden Kutup yönünde sürüklüyordu... İlk anda hissettiğimiz neşe yerini bilinmeyenden duyulan korkuya bırakıyordu – hem de ne bilinmeyen!

Yeniden yola koyulmuş olmamızdan belki sadece Dirk Peters açıkça sevinç duyuyordu, bu yol üzerinde zavallı Pym'inin izlerine rastlayacağımıza yürekten inanıyordu... Arkadaşlarının kafasındansa ne kadar farklı fikirler geçiyordu!

Gerçekten de Kaptan Len Guy artık yurttaşlarını kurtarma umudunu beslemiyordu. William Guyile beş tayfa Tsalal Adasından ayrılalı neredeyse sekiz ay oluyordu, bundan kesinlikle emindik... ama nereye sığınmışlardı?... Otuz beş günde yaklaşık dört yüz mil yol almış hiçbir şey bulamamıştık. Bu kutup kıtasına ulaşmış olsalar bile, genişliği yurttaşım Maury'nin dâhice varsayımına göre binlerce mili bulan bu kıyıların neresinden araştırmalarımıza başlayacaktık?... Ayrıca, bu deniz dünya ekseninin bu ucunu çevreliyorsa, *Jane*'den sağ kalanlar, ya-

kında buzdan bir örtünün kaplayacağı bu dipsiz uçurumlar tarafından yutulmamışlar mıydı şimdiye kadar?...

Kaptan Len Guy bütün umudunu yitirmiş olduğundan, görev bilinci ona henüz mevsim elverişliiyken kutup dairesini geçmek amacıyla mürettebatını kuzeye götürmesini emrediyordu, oysa biz güneye doğru sürükleniyorduk...

Akıntının buzdağını yeniden bu yönde sürüklemeye başladığını düşününce, içimizde doğan sözünü ettiğim ilk duygular yerini korkuya bırakmakta gecikmedi.

Artık karaya oturmuş değildik ve uzun bir kışa boyun eğme zorunluluğumuz eskisinden daha az değildi, Orkneyler, Yeni Georgia ve Sandwich Adaları arasındaki derin denizlerde balina avına çıkmış gemilerden birine rastlama umuduna da elveda demeliydik.

Buzdağımızın yeniden yüzmesine sebep olan çarpışma sonucunda çok sayıda malzeme denize uçmuştu: *Halbrane*'in küçük pirinç topları, çapa demirleri, zincirleri direk ve kalaslarının bir kısmı. Ama yüke gelince, yapılan mal sayımı sonunda kayıpların pek önemli sayılmayacağı görüldü; bunu önceki gün alınan önlemlere borçluyduk. Bu çarpışma sonucunda bütün erzakımız yok olsaydı nice olurdu halimiz?...

Sabahleyin yapılan ölçümlerden Kaptan Len Guy buzdağımızın güneydoğuya doğru ilerlemekte olduğu sonucuna vardı. Demek ki akıntıların yönünde hiçbir değişiklik meydana gelmemişti. Gerçekten de diğer hareketli kütleler de bu yönde ilerlemeye devam ediyordu ve bunlardan

birisi gelip bize yandan çarpmıştı. Şimdi iki buzdağı birleşmiş saatte iki mil hızla yol alıyordu.

Üzerinde düşünmemiz gereken şey, bankizi aştığımızdan beri bu serbest denizde Güney Kutbu'na doğru ilerleyene akıntıların sürekliliği idi. Eğer, Maury'nin düşüncesine uygun olarak büyük bir güney kıtası bulunuyorsa, söz konusu akıntı onun etrafından mı dolanıyordu, yoksa bu muazzam su kütlesinin ve üzerinde sürüklenen buz kütlelerinin geçebileceği geniş bir boğaz bu kıtayı iki parçaya mı bölüyordu?..

Fikrince bu konuyu kesin olarak öğrenmekte gecikmeyecektik. Saatte iki mil hızla yol almaya devam edersek otuz saat meridyenlerin dünya eksenini kestiği noktaya ulaşmamıza yetecekti.

Bizi taşıyan akıntının kutuptan geçip geçmeyeceği ya da orada yaşayabileceğimiz bir karanın bulunup bulunmadığı bir başka sorundu.

Bu konudan lostromoya söz ettiğimde şöyle yanıt verdi:

“Ne istiyorsunuz ki Bay Jeorling! Eğer akıntı kutuptan geçiyorsa biz de geçeriz, yok eğer geçmiyorsa geçmeyiz!... Artık canımızın istediği yere gidecek durumda değiliz... Buzdağı bir gemi değildir; ne yelkeni ne de dümeni olduğundan akıntı onu nereye sürüklerse oraya gider!”

“Tamamen aynı fikirdeyim, Hurliguerly. Yine de diyorum ki iki üç kişi sandala binerek...”

“Hâlâ mı aynı şeyi düşünüyorsunuz?.. Ne kadar bağılsınız şu sandal fikrine!...”

“Elbette, çünkü bir yerlerde bir kara varsa, Jane'in tayfasının oraya çıkmış olması mümkün değil midir?...”

"Tsalal Adasından dört yüz mil uzakta mı, Bay Jeorling?..."

"Kim bilir, lostromo?..."

"Olabilir, ama izniniz olursa söylemek isterim ki bu akıl yürütme ancak kara görüldüğünde bir anlam ifade edecektir, tabii eğer görünürse. Kaptanımız, zamanın sıkışıklığını da göz önünde bulundurarak ne yapılması gerektiğine karar verecektir. Bu yörede oyalanamayız, buzdağı bizi Falkland kıyılarına ya da Kerguelen kıyılarına götürmediğine göre, ki hangisine çıkacağımızın bir önemi yoktur, bizim için en önemli şey kış denizi dondurmadan önce Kutup Dairesi'ni aşmaktır!"

Bu sözleri Hurliguerly'ye sağduyunun söylettiğini inkâr edemem.

Kaptan Len Guy'ın emirleri uyarınca ikinci kaptanın gözetiminde hazırlıklar yapılırken birçok defa buzdağının tepesine tırmandım. Orada oturup saatlerce dürbünle ufku taradım. Zaman zaman ufkun kavisli çizgisi yüzen dağlar tarafından kesiliyor ya da sisler arasında gözden kayboluyordu.

Deniz seviyesinden yüksekliği yüz elli ayak kadar olan bulunduğum yerden, en az on iki mil uzağı gördüğümü kestiriyordum. O zamana kadar gökyüzüne doğru hiçbir karaltının yükseldiğini görmedim.

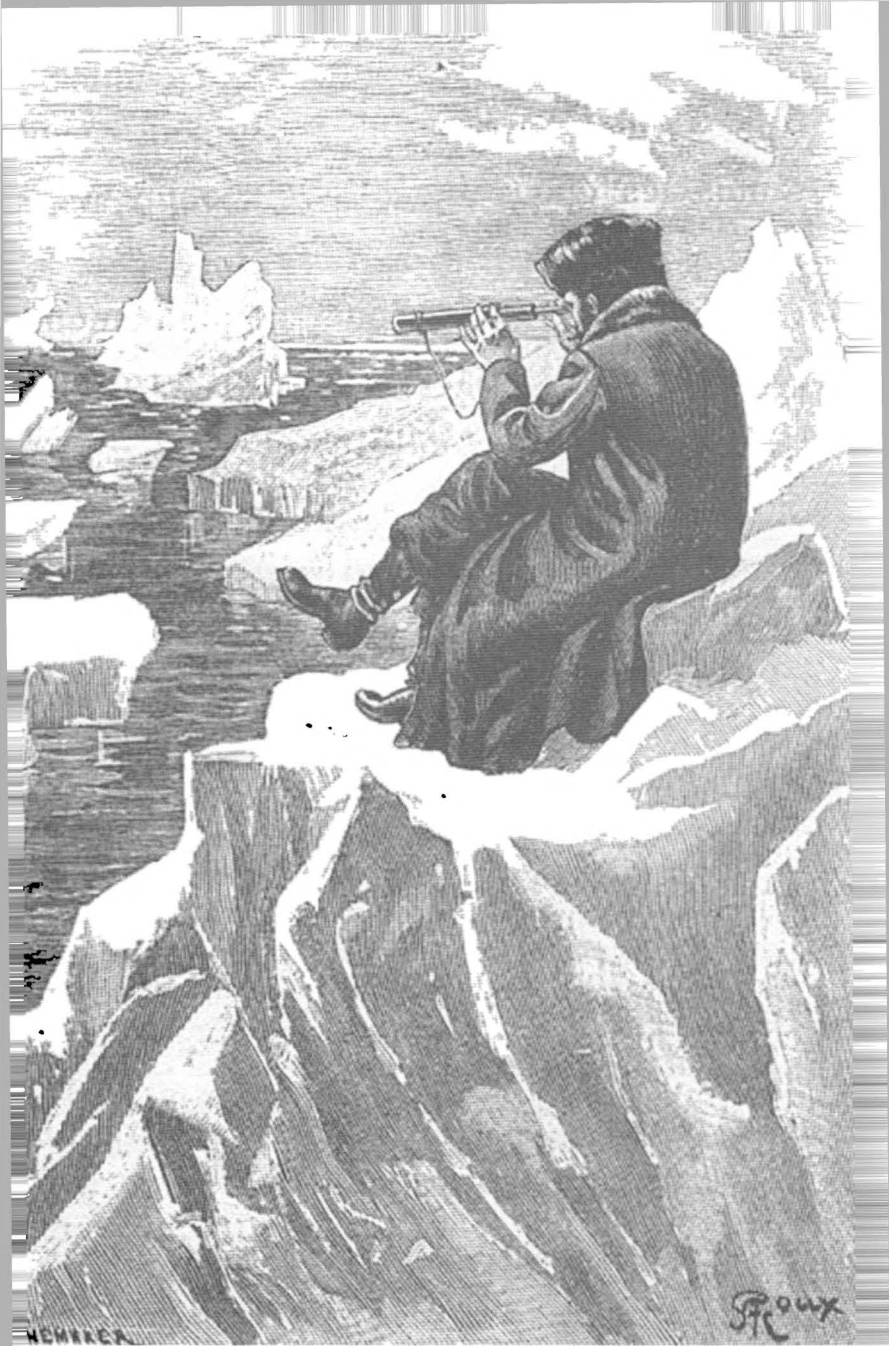
İki defa Kaptan Len Guy bulunduğum yere kadar çıkıp gök cisimlerinin yüksekliğini ölçtü.

30 Ocak gününün gözlem sonuçları şöyleydi:

Boylam: 67° 19' batı.

Enlem: 89° 21' güney.

Bu gözlem verilerinden iki sonuç çıkıyordu.

Saatlerce dürbünle ufku taradım.

Birincisi, bulunduğumuz boylamı son defa tespit etmemizden bu yana akıntı bizi 24° civarında güneydoğuya atmıştı.*

İkincisi buzdağı Güney Kutbu'ndan sadece kırk mil kadar uzakta bulunuyordu.

O gün yükün önemli bir kısmı, lostromonun doğu yamacında bulduğu geniş bir girintinin içine taşındı; yeni bir çarpışma durumunda bile sandıklar ve variller burada güvende olacaktı. Mutfak fırınına gelince, sağlamca yerleştirileceği iki büyük blok arasına taşınması için adamlarımız Endicott'a yardım ettiler ve yakınında bir yere tonlarca kömür taşıdılar.

Çeşitli işler hiçbir yakınma, hiçbir homurdanma işitilmeksizin yapıldı. Mürettebatın sessizliği isteyerek koruduğu açıktı. Mürettebat Kaptan Len Guy'la ikinci kaptana itaat ediyorsa bunun nedeni acil bir zorunluluk olmadıkça emir vermeme-leriydi. Ama zamanla mürettebatın cesareti kırılmayacak mıydı?... Amirlerinin otoritesine karşı gelmeye başlamaları ne kadar zaman alacaktı?... Söylemeye bile gerek yok ki lostromoya güvenilebilirdi, Hardie'ye de. Ve Martin Holt dışında eskilerden belki iki üç kişiye daha... Bu seferin başlarına getirdiği felaketler yüzünden zaten kızgın olan diğerlerine, özellikle de Falklandlardan işe alınanlara gelince, bunlar sandalı ele geçirip kaçma arzularına gem vurabilecekler miydi?

* 15 Ocakta yapılan ölçüm 43° 13' boylamını gösteriyordu ki bu 67° 19' olarak hesaplanan son boylamdan yaklaşık 24° daha doğudadır. Ayın 17'sinden sonra bir ölçüm daha yapılmış ve boylam 39° 12' batı olarak hesaplanmıştır. Yani 24° değil 28°'lik bir sapma söz konusu. -çn.

Benim düşünceme göre, buzdağı akıntıyla sürüklendiği sürece bu olasılıktan korkmaya gerek yoktu, çünkü sandal ondan daha hızlı gidemezdi. Lakin buzdağı bir daha karaya oturacak, bir kıtanın ya da adanın kıyılarına çarpacak olursa, bu bahtsız insanlar bu şartlar altında bir kış geçirmek korkusuyla neler yapmazdı?

Öğle yemeği sırasında üzerinde konuştuğumuz konu buydu. Kaptan Len Guy ve Jem West, yüzer kütle yoluna devam ettiği sürece zıpkıncıyla arkadaşlarının herhangi bir girişimde bulunmayacakları görüşüne katıldılar. Bununla birlikte, gözetleme görevinin bir an bile gevşetilmemesi yerinde olacaktı. Hearne sürekli gözetlenmeyi hak edecek kadar şüphe uyandırıyordu.

Öğleden sonra, mürettebata verilen dinlenme sırasına Dirk Peters ile yeni bir görüşme yaptım.

Kaptan Len Guy'la Jem West yüzme hattı üzerinde işaret noktaları koymak üzere buzdağının tabanına inmişlerdi, bense zirvedeki her zamanki yerimi almıştım. Su çekişinin azalıp azalmadığını, yani ağırlık merkezindeki yükselmenin yeni bir devrilme tehlikesi yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yirmi dört saatte iki defa bu noktaların kontrol edilmesi gerekiyordu.

Melezin hızlı hızlı yamacı tırmanmakta olduğunu gördüğümde yarım saatten beri zirvede oturuyordum.

Bir kara bulmak umuduyla ufku en ileri noktalarına göre gözlemek amacıyla mı geliyordu?... Yoksa, -bu bana daha olası görünüyordu- bana

Arthur Pym'le ilgili bir tasarısından mı söz etmek istiyordu?

Buzdağının yeniden yola koyulmasından beri üç beş kelime ya konuşmuştuk ya konuşmamıştık.

Melez yanıma yaklaştığında durdu, bakışlarını çepeçevre denizde gezdirdi; uzaklarda benim de aradığım, ancak bulamadığım şeyi aradı, ama o da bulamadı...

Benimle konuşmaya başlayıncaya kadar iki üç dakika geçti, öyle dalgın görünüyordu ki beni görüp görmediğini kendi kendime sordum...

En sonunda bir buz bloğuna sırtını verip oturdu, her zamanki konudan söz edeceğini düşündüm. Ama öyle olmadı.

"Bay Jeorling," dedi, "*Halbrane*'deki kamaranızda size sözünü ettiğim şeyi... şu *Grampus* meselesini hatırlıyor musunuz?..."

Gayet iyi anımsıyordum! Kendisinin baş aktörü olduğu bu korkunç sahneyle ilgili anlattıklarının tek kelimesi bile aklımdan çıkmamıştı.

"Size Parker'ın gerçek adının Parker olmadığını söylemiştim..." diye devam etti sözlerine. "Onun adı Ned Holt'tu... Martin Holt'un kardeşi..."

"Biliyorum, Dirk Peters," diye karşılık verdim, "Neden bu acıklı konuya yeniden dönüyorsun?"

"Neden mi, Bay Jeorling?... Neden olacak... bu konudan kimseye söz ettiniz mi?..."

"Kimseye söz etmedim," dedim. "Sizin sırrınızı -hiç ağızımızdan çıkmaması gereken böyle bir sır, ölünceye kadar aramızda kalacak bir sır- açığa vuracak kadar düşüncesiz, ihtiyatsız olabilir miyim?..."

“Ölünceye kadar... evet... ölünceye kadar!” diye mırıldandı melezi. “Yine de... anlayın beni... bana öyle geliyor ki... mürettebat bir şeyler biliyor olmalı.”

Hemen aklıma, lostromonun kulak misafiri olduğu ve Hearne’in Martin Holt’u kardeşinin *Grampus*’ta nasıl öldüğünü meleze sormaya kıskırttığı konuşma geldi. Sırrın bir kısmı öğrenilmiş miydi, yoksa Dirk Peters’in endişeleri tamamen hayali miydi?...

“Anlatın, bakalım,” dedim.

“Anlayın beni, Bay Jeorling... demek istediklerimi iyi anlatamıyorum... Evet... dün... o zamandan beri düşünmeden edemiyorum.. Dün, Martin Holt beni bir kenara çekti.. diğerlerinden uzağa... ve benimle konuşmak istediğini söyledi...”

“*Grampus* hakkında mı?...”

“*Grampus* hakkında... evet... ve kardeşi Ned Holt hakkında!... İlk defa olarak... bu adı benim önümde söyledi... oysa neredeyse üç aydır gemide beraberiz.”

Melezin sesi değişmişti, onu zor anlıyordum.

“Anlayın...” dedi melezi, yeniden söze başlayarak, “Martin Holt’un içinde... yo!... yanılmıyorum... bir şüphe vardı.”

“Söylesene, Dirk Peters,” diye haykırdım. “Martin Holt sana tam olarak ne sordu?”

Martin Holt’un sorduğu bu sorunun Hearne’in esinlediği soru olduğunu bal gibi biliyordum. Yine de, zıpkıncının rahatsız edici olduğu kadar açıklanamaz da olan bu müdahalesini melezin bilmemesinin daha iyi olacağını düşündüğüm-den bunu ondan gizlemeye karar verdim.

“Bana sorduğu şey mi, Bay Jeorling?” diye karşılık verdi melez. “*Grampus*’tan Ned Holt’u hatırlayıp hatırlamadığımı... onun asilere karşı mücadele ederken mi, yoksa gemi kazaya uğradığında mı öldüğünü... Kaptan Barnard’la denize bırakılanlardan biri olup olmadığını... ve niha yet... kardeşinin nasıl öldüğünü kendisine söyleyip söyleyemeyeceğimi sordu... Ah!... nasıl... nasıl...”

Melez, kendisine karşı duyduğu derin tiksinti ifade eden bu sözleri nasıl bir dehşet içinde söylüyordu, dünyada gözünüzün önüne getiremezsiniz!

“Peki, Martin Holt’a ne karşılık verdiniz, Dirk Peters ?...”

“Hiç... hiç!”

“Ned Holt’un gemi kazaya uğradığında öldüğünü söyleyebilirdiniz...”

“Yapamadım... anlayın beni... yapamadım... İki kardeş birbirine o kadar benziyordu ki!... Martin Holt’a bakınca... Ned Holt’u gördüğümü sandım!... Korktum... Ondan kaçarcasına uzaklaştım...”

Melez ani bir hareketle ayağa kalktı, bense başımı ellerimin arasına alıp düşünceye daldım... Kardeşiyle ilgili bu gecikmiş sorgulamaları Martin Holt’un kafasına Hearne’in soktuğundan hiç kuşku yoktu... Dirk Peters’in hiç kimseye açmadığım bu sırrını zıpkıncı Falklandlarda mı öğrenmişti acaba?...

Kısacası, Martin Holt’u melezi sorgulamaya kıskırtarak Hearne ne yapmaya çalışıyordu? ... Neyin peşindeydi? ... Falklandlardan gemiye binenlerden

her zaman Kaptan Len Guy'ın tarafını tutan, arkadaşlarının ve kendisinin sandalı ele geçirmelerini önleyen tek kişi olan Dirk Peters'e karşı duyduğu düşmanca duyguları mı tatmine çalışıyordu sadece?... Martin Holt'u kışkırtarak, yelkenciyi tuttuğu taraftan koparıp kendi işbirlikçilerinden biri mi yapmaya çalışıyordu?... Gerçekten de sandalı bu denizlerde kullanmak söz konusu olduğunda, Halbrane'in en iyi denizcilerinden biri olan ve Hearne ile adamlarının tek başlarına başarısız olacakları yerde başarılı olma şansına sahip olan Martin Holt'a ihtiyaç duyulmayacak mıydı?...

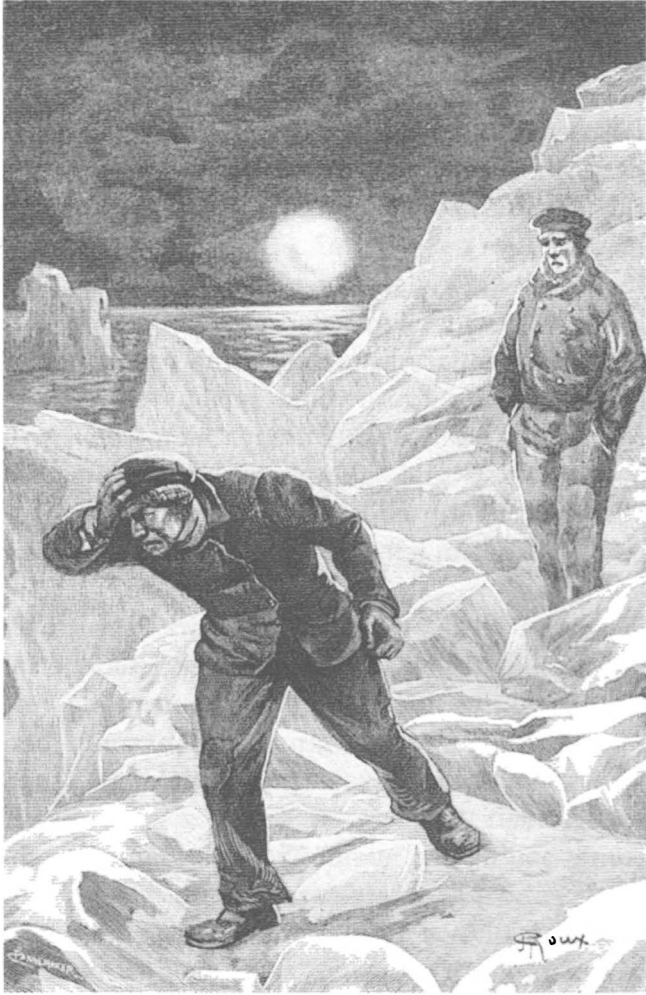
Görüldüğü gibi, aklıma bir yığın varsayım üşüşüyor, bu durum da zaten karmaşık olan durumu büsbütün içinden çıkılmaz bir hale getiriyordu.

Başımı yerden kaldırdığımda Dirk Peters artık yakınımda değildi. Bana söylemek istediklerini söyledikten ve aynı zamanda da sırrını ele vermemiş olduğumdan emin olduktan sonra ben farkına varmadan uzaklaşmıştı. Vakit ilerlemiş olduğundan ufka son bir defa göz gezdirdikten sonra, son derece huzursuz ve her zamanki gibi ertesi günü iple çekerek aşağı indim.

Akşam olunca her zamanki önlemler alındı ve sandalın başını bekleyen melez dışında hiç kimşenin kamp dışında kalmasına izin verilmedi.

Ruhça ve bedence öyle yorgundum ki ikinci kaptan dışarıda nöbet tutarken Kaptan Len Guy'ın yanında, daha sonra kaptan nöbeti devraldığına ikinci kaptanın yanında uyudum.

Ertesi gün, yani 31 Ocak günü, erkenden çadırımızın önünü kapatan bezi itip dışarı çıktım...

**Ned Holt'u gördüğümü sandım!... Korktum...
Ondan kaçarcasına uzaklaştım..."**

Ne büyük bir hayal kırıklığı yaşadım!...

Her tarafı sis kaplamıştı – güneşin ilk ışınlarıyla dağılan, atmosferik etkilerle yok olan cinsten bir sis değil... Hayır!... Bu antarktik ocak ayı

sanki kuzey yarıküresinin *brumaire*'i imişcesine küf kokan sarımtırak bir sis. Dahası sıcaklık da hatın sayılır derecede düşmüştü ve bu, belki de güney kışının habercisiydi. Buzdağımızın zirvesi koyu renkli buharlar arasında görünmez olmuştu. Yağmura dönüşmeyen bir sis, daha çok ufku kaplamış kalın bir örtüydü bu...

"Ne beklenmedik aksilik," dedi lostromo, "bir kara parçasının uzağından geçecek olsak, fark etmemizin yolu yok!"

"Peki, sürüklenme hızımız?..." diye sordum.

"Dünküne göre epeyce fazla Bay Jeorling. Kaptan iskandil ettirdi ve hızın üç dört milden az olmadığını hesapladı."

"Pekâlâ , bundan ne sonuç çıkarıyorsunuz, Hurliguerly?..."

"Bundan daha dar bir denizde olmamız gerektiği sonucunu çıkarıyorum, değil mi ki akıntı böyle kuvvetlendi... sancak tarafında olsun, iskele tarafında olsun on, on beş mil mesafede kara bulunuyorsa, hiç şaşmam..."

"Öyleyse bu, Antarktik kıtayı kesen geniş bir boğaz olabilir mi?"

"Evet... en azından bizim kaptan bu fikirde."

"Kaptan bu fikirdeyse, Hurliguerly, boğazın şu ya da bu yakasına yanaşmayı denemeyecek mi?"

"Peki, nasıl?"

"Sandalla."

"Bu yoğun siste sandalı tehlikeye atmak mı!" diye haykırdı lostromo, kollarını kavuşturarak.

* Brumaire: Fransız Büyük Devrim takviminin 22 ya da 23 Ekimden 20 ya da 21 Kasımına kadar süren ikinci ayı. -çn.

“Bunu mu düşünüyorsunuz, Bay Jeorling?... Sandalı beklemek için demir atabilir miyiz?... Hayır... onu sonsuza kadar bir daha göremeyiz!... Ah!... şimdi *Halbrane* olacaktı ki!”

Ne yazık ki *Halbrane* yoktu!...

Yarı yoğuşmuş buharların arasından tırmanmanın yarattığı güçlülere rağmen buzdağının zirvesine çıktım. Sis arasındaki bir açıklıktan batıda veya doğuda karayı görmeyeceğimi kim söyleyebilirdi?...

Tepeye vardığımda bütün yöreyi kalın bir örtü gibi kaplayan nüfuz edilemez külrengi sisi boş yere bakışlarımla delmeye çalıştım...

Kuzeydoğudan esmeye başlayan, belki de sisi dağıtabilecek bir rüzgâr beni silkelerken dorukta kalmaya devam ettim...

Ama hayır, açık denizlerden esen bu güçlü rüzgârın etkisiyle etrafımızda yeni buharlar birikti. Hava ve deniz akıntılarının çifte etkisi altında git gide artan bir hızla sürükleniyorduk; buzdağının titrer gibi olduğunu hissettim...

O zaman bir tür sanrının egemenliği altında olduğumu hissettim – Arthur Pym’in zihnini allak bullak etmiş olması gereken şu acayip sanrılardan birinin... Bana öyle geldi ki onun olağanüstü kişiliğinde erimekteydim!... En nihayet onun görmüş olduğu her şeyi görmekte olduğuma inanıyordum!... Bu koyu sis, onun sayıklarken gördüğü ufku kaplayan buhar perdesi değil miydi?... Orada, gökyüzünü doğudan batıya yol yol aydınlatan ışıkları seçmeye çalışıyordum!... Buhar perdesinin tepesindeki doğaüstü parıldamayı seçmeye çalışıyordum!... Havadaki ışıkları titreşim-

leri ve aynı zamanda okyanusun derinliklerinden gelen aydınlığı görmeye çalışıyordum!... Başucunun derinliklerinde muazzam yükseklikteki bir surdan sessizce dökülen uçsuz bucaksız çağlayana anyordum!... Arkasında, güçlü ama sessiz hava akımları içinde oradan oraya uçuşan belli belirsiz imgelerin görüldüğü kocaman gedikleri anyordum!... Beyaz devi, kutup devini anyordum!...

Nihayet mantık yeniden üstün geldi. Bu son derece acayip görüntüler yavaş yavaş gözümden silindi ve yamaç aşağı inip kampa döndüm.

Gün boyu hiçbir değişiklik meydana gelmedi. Sis perdesi bir an için olsun kalkmadı; dün geceden beri kırk mil yol katetmiş olan buzdağımız eğer yeryüzünün eksenini geçtiyse, bunu hiçbir zaman bilemeyecektik.*

* Bay Jeorling'in göremediği şeyi yirmi sekiz yıl sonra bir başkası gördü, bir başkası yerkürenin bu noktasına 21 Mart 1868'de ayak bastı. Mevsim yedi hafta daha ileriydi ve altı ay sürecek bir karanlığın yakında üzerine çökeceği bu ıssız bölgelerde güney kışının eli kulağındaydı. Ama her zaman hatırlayacağımız bu olağanüstü denizci için bunun pek önemi yoktu. Harika denizaltısıyla soğuğu ve fırtınaları hiçe sayıyordu. Bankizi aştıktan sonra, Antarktik okyanusun buz tutmuş kabuğu altından geçerek 90° enlemine ulaşmıştı. Sandalı onu orada bazalt, cüruf, kül, lav ve kapkara kayalarla dolu bir sahile çıkarmıştı. Bu sahil fok ve mors kaynıyordu. Penguenler sıra sıra dizilmiş hareketsiz beklerken, üstlerinde sayısız uzunbacaklı kuş sürüleri uçuşuyordu: kınaga, yalıçapkını, dev fırtınakuşları. Daha sonra buzultaş döküntüleri ve ponza taşları arasından bu gizemli şahıs yarı porfir, yarı bazalt sarp bir yamacı tırmanarak güney kutup noktasına çıkmıştı. Ve kuzeyde ufuk güneş diskini iki eşit parçaya bölerken bu kıtayı kendi kişisel mülküne alıyor, üzerinde altın bir N harfi işlenmiş etamin bir bayrak açıyordu. Açıkta, kaptanının adı *Nemo* olan *Nautilus* adlı bir denizaltı yüzüyordu. J. V.

XI SİSLER ARASINDA

“Pekâlâ, Bay Jeorling,” dedi lostromo, ertesi gün, karşı karşıya geldiğimizde, “artık üstüne bir bardak soğuk su içmeliyiz!”

“Neyin üstüne soğuk su içmeliyiz?...”

“Burnunun ucunu bile görmediğimiz Güney Kutbu’nun!”

“Haklısınız... şimdi yirmi mil arkamızda kalmış olmalı...”

“Elden ne gelir?...Tam biz geçerken rüzgâr üfleyip bu güney lambasını söndürdü.”

“Sanırım bir daha kolay kolay ele geçecek bir fırsat değil.”

“Dediğiniz gibi, Bay Jeorling, yeryüzü milinin parmaklarımız arasında döndüğünü hissettiğimizi asla reddedemeyiz!”

“Eşsiz benzetmeleriniz var, lostromo.”

“Bu söylediklerime, şunu da ilave edeyim ki buzdan aracımız bizi cehenneme götürüyor, kesinlikle “Yeşil Karabatak” yönüne değil!... Hiçbir işe yaramayan, tam anlamıyla başarısız ve yakın bir tarihte de tekrarlanmayacak bir sefer oldu bu bizimkisi... Her halükârda sefere son verip hiç oyalanmadan yola koyulmalı, çünkü kış kırmızı burnunu, çatlak dişlerini, soğuk ısırmasından çatlamış, yara bere içindeki ellerini uzatmakta

gecikmeyecektir!... Öyle bir sefer ki ne Kaptan Len Guy kardeşini –ne biz yurttaşlarımızı– ne de Dirk Peters zavallı Pym’ini bulabildi!”

Doğrusu bu ya, bu sözler sıkıntılarımızın, düş kırıklıklarımızın ve aldanışlarımızın özetiydi! Halbrane’in yitirilmiş olmasının dışında bu keşif seferi daha şimdiden dokuz cana mal olmuştu. Uskunaya binen otuz iki kişiden geriye sadece yirmi üç kişi kalmıştı ve bu sayı kim bilir daha kaç düşecekti?...

Gerçekten de Güney Kutbu’ndan Kutup Dairesi’ne kadar olan yirmi dereceyi, bir başka deyişle bin iki yüz deniz milini bir ayda, bilemedin en fazla altı haftada aşmak gerekiyordu, yoksa bankiz yeniden oluşacak ve yolu kapayacaktı!... Antarktika’nın bu bölgesinde kışlamaya gelince, hiçbirimiz bundan sağ çıkamazdık.

Zaten Jane’den sağ kurtulanları kurtarma umudunu hepten yitirmiştik ve mürettebatın bu ıssız bölgeyi bir an önce aşmaktan başka bir dileği yoktu. Bizi güney yönünde kutba kadar sürükleyen akıntı, şimdi kuzey akıntısına dönüşmüştü; durum böyle devam edecek olursa, başımıza gelen bütün kötülüklerden kurtulacak kadar şanslı olabilirdik belki de! Her halükârda, çok bilinen bir deyişle, “kendimizi bırakmanın” âlemi yoktu.

Eğer en yakın topraklar Güney Orkneyler, Sandwich Adaları, Falklandlar, Horn Burnu, Kerguelenler yerine Avustralya veya Yeni Zelanda ise buzdağımızın yöneldiği denizlerin Güney Atlantik olmayıp Pasifik Okyanusu’nun güneyi olmasının ne önemi vardı! Bu yüzden Hurliguerly böyle konuşmakta haklıydı ve dönüşte Bay Atkins’in

yerinde, Yeşil Karabatak'ın alçak tavanlı salonunda içmeyecek olması son derece üzücüydü!

"Yine de, Bay Jeorling," diyordu, "Melbourne, Hobart-Town ve Dunedin'de de mükemmel han-lar vardır... Mesele sağ salim varmada!"

Sis 2, 3 ve 4 Şubat günleri de kalkmadığından kutbu geçtikten sonra ne kadar yol aldığımızı değerlendirmek zor oluyordu. Yine de Kaptan Len Guy'la Jem West rahat iki yüz elli mil yol katettiğimize inanıyorlardı.

Gerçekten de akıntının hızında bir azalma veya yönünde bir değişiklik meydana gelmiş gibi görünmüyordu. Antarktika'nın büyük bölümünü kaplayan bir kıtanın biri batıda, diğeri doğuda yer alan iki yarısı arasında ilerlemekte olduğumuza kuşku yoktu. Kutup kışının yüzeyini dondurmakta gecikmeyeceği bu geniş boğazın şu ya da bu kıyısına çıkamıyor oluşumuzdan da büyük bir üzüntü duyuyordum.

Bundan Kaptan Len Guy'a söz ettiğimde, tek mantıklı açıklamayı yaptı:

"Ne yaparsınız, Bay Jeorling? Gücsüzüz. Yapa-cak bir şey yok. Bir süredir başımıza gelenlerin en kötüsü bence, bu kalkmak nedir bilmeyen sisin ta kendisi... Nerede olduğumuzu bilmiyorum artık ... Gözlem yapmanın olanağı yok ve bu iş başı-mıza tam da güneşin aylarca gözden kaybolacağı sırada geliyor..."

"İzninizle," dedim, "son bir defa daha şu sandal meselesine dönmek istiyorum. Acaba sandalla?..."

"Keşfe çıkamaz mıyız?... Bunu düşünüyorsunuz, değil mi?... Ben böyle bir ihtiyatsızlık yap-

mazdım... Hem ayrıca mürettebat da bunu yap-mama izin vermezdi!”

“Ya kardeşiniz William Guy’la yurttaşlarınız bu topraklara sığındılarsa...” diye bağıracaktım az kalsın.

Ama kendimi tuttum. Kaptanın acılarını deş-mek neye yarardı? Bu ihtimali o da düşünmüş ve böyle bir girişimin çılgınca olduğu kadar, yararsız da olacağı sonucuna varmış olmalıydı.

Üzerinde durulmayı hak eden –ve yüreğinde hâlâ belli belirsiz bir umuda yer bırakan– şu tarz bir akıl yürütmüştü belki de:

William Guy ile arkadaşları Tsalal Adasın-dan ayrıldıklarında yaz başlangıcıydı. Önlerin-de serbest bir deniz uzanıyordu ve bizim ilkin *Halbrane*’le sonra buzdağıyla etkisine maruz kaldığımız aynı akıntılarla sürüklenmiş olmalı-ydılar. Akıntılar dışında, sürekli olarak kuzeydo-ğudan esen rüzgârlardan bizim gibi yararlanmış olmaları gerekiyordu. Bundan, sandalları bir de-niz kazasında batmadıysa, bizimkine benzer bir yol izlemiş, bu geniş boğazdan geçerek bu yöre-ye ulaşmış olmaları gerektiği sonucu çıkıyordu. Şu halde, bizden aylarca ileride olan William Guy’la arkadaşlarının bindikleri sandalın kuzeye doğru çıktıktan sonra, serbest deniz aşır, banki-zi geçerek güney kutup çemberine ulaşmış oldu-ğunu ve bir gemiye rastlayarak memleketlerine götürüldüklerini varsaymak çok mu mantıksız olurdu?...

Kaptanımızın böyle bir varsayımda bulunduğu-nu, ki bence bunun için şanslarının yaver gitmiş olması gerekiyordu –hem de epeyce– kabul etsek

bile, bana tek kelime söylemedi. Hayallerini saklamayı seven bu adam belki de bu akıl yürütmenin zayıf yanlarını göstermekten korkuyordu?...

Bir gün bu düşüncemi Jem West'e açtım.

Hayal gücünün dizginlerini serbest bırakmaya pek yatkın olmayan ikinci kaptan fikrime katılmayı reddetti. *Jane*'in tayfasını bulamayışımızın sebebinin, bizim gelişimizden önce onların bu yöreyi terk edip çoktan Pasifik okyanusuna dönmüş olduğunu ileri sürmek onun pratik aklının alacağı bir şey değildi.

Lostromoya gelince, dikkatini bu olasılığa çektiğimde:

"Biliyorsunuz ki, Bay Jeorling," diye yanıt verdi, "her şey olabilir... ya da en azından bu söylenebilir. Yine de Kaptan William Guy'la adamlarının şu anda eski ya da yeni dünyanın gece kulüplerinden birinde şarap, cin veya viski içiyor olmaları, ikimizin yarın Yeşil Karabatak'ta bir masada oturacak olmamız kadar imkânsız!"

Bu sisli üç gün boyunca Dirk Peters'i görmedim, daha doğrusu bana yanaşmaya kalkışmadı; sandalın yakınındaki görevinin başında kaldı inatla. Martin Holt'un kardeşi Ned'e ilişkin soruları, sırrının -hiç değilse kısmen- ortaya çıkmış olduğunu gösteriyordu. Melez her zamankinden daha uzak duruyordu insanlardan, herkes uyanırken uyuyor, başkaları uyurken o nöbet tutuyordu. Sırrını bana açmaktan pişmanlık duyup duymadığını, bu yüzden kendisinden nefret etmeye başladığımı düşünüp düşünmediğini soruyordum kendi kendime... Böyle düşünüyorsa, yanılıyordu. Zavallı meleze fena halde acıyordum!...

Rüzgârın kalın perdesini aralayamadığı bu sisin altında geçirdiğimiz, tekdüze ve bitip tükenmez saatlerde ne kadar hüzünlendiğimizi anlatmaya kelimeler yetmez. Helezonlar çizerek ufka yaklaşan güneşin gökyüzünde hangi konumda olduğunu, hangi saatte olursa olsun, ne kadar dikkat edersek edelim fark edemiyorduk. Buzdağının yerini belirleyemiyorduk. Hep güneydoğuya doğru mu sürükleniyordu yoksa kutbu geçtiğinden beri kuzeybatıya doğru mu? Bu olasıydı, ama emin değildik. Akıntıyla aynı hızda hareket ederken ve sis bir işaret noktası alınmasını engellerken Kaptan Len Guy buzdağının ne kadar yol aldığını nasıl belirleyecekti? Hatta hareketsiz kalıyorsa bile bizim için fark etmezdi, çünkü rüzgâr hafiflemişti –ya da en azından biz öyle olduğunu varsayıyorduk– en ufak bir esinti hissedilmiyordu. Havaya kaldırılan bir meşalenin alevi titreşmiyordu. Sessizliği sadece sisin boğduğu kuş çığlıkları bozuyordu. Fırtınakuşu ve albatros sürüleri, üzerinde gözlem yaptığım zirveyi sıyrarak geçiyorlardı. Yaklaşmakta olan kışın Antarktika'nın sınırlarına doğru kovaladığı bu hızlı uçan kuşlar hangi yönde uçuyorlardı acaba?...

Bir gün, bu sorunu çözmek amacıyla, boynunu kırma pahasına zirveye çıkan lostromo, kanat açılışı on iki ayak kadar gelen dev bir fırtına kuşu olan bir *quebranta-huesos*'la göğüs göğse çarpışarak sırt üstü yere serildi.

“Lanet hayvan,” dedi, kamp yerine indiğinde, “ucuz kurtardım paçayı! Birden... pat!... nalları havaya diktim, sırt üstü yatmış debelenen bir eşek gibi tıpkı!... Elimden geldiğince tutunmaya

çalıştım... ama nereye el atsam olmuyordu!... Buz çıkıntılarını, biliyorsunuz ya, insanın parmaklarının arasından su gibi kayıyor!.. Bir yandan da kuşa bağınyordum: Önüne baksana!... Bir özür bile dilemedi, canına yandığımın hayvanı!”

Birden... pat!... nalları havaya dıktım...

Gerçek şu ki lostromo az daha denize uçuyordu.

Aynı gün öğleden sonra, kulaklarımızı tırma-
layan anırma sesleri geldi aşağıdan. Hurliguerly
bize bu konseri verenlerin eşekler değil pengu-
enler olduğunu söyledi. Şimdiye kadar, kutup
bölgesinin bu kalabalık sakinleri yüzen adamız
üzerinde bize eşlik etmeyi uygun bulmamış-
lardı; gözlerimiz çok uzakları seçerken bunlar-
dan bir tanesini bile görmemiştik – ne buzdağı-
nın eteklerinde ne de akıntıyla sürüklenen buz
blokları üzerinde. Şimdiyse konserin şiddetine
bakılırsa, sayıları yüzleri, belki de binleri bulu-
yor olmalıydı.

Bu kuşlar tercihen kıta ve adaların kıyılarında
ya da yakınlarındaki buz sahalarında yaşarlar.
Burada bulunmaları karanın yakında olduğunun
işareti değil miydi?...

Boğulma tehlikesi geçiren birinin kurtulmak
için bir tahta parçasına –isterse bu bahtsız kişi-
nin yakaladığı her tahta parçası batsın veya kırıl-
sın– tutunması gibi bizim de en ufak umut ışığına
sarılacak bir ruh halinde bulunduğumuzu biliyor-
dum!... Bu dehşet verici iklimde bizi de aynı yazgı
beklemiyor muydu?...

Kaptana, bu kuşların burada bulunmasından
ne sonuç çıkardığını sordum.

“Sizin düşündüğünüz sonucu, Bay Jeorling,”
diye yanıt verdi kaptan. “Akıntıyla sürüklendi-
ğimiz sürece bu kuşlardan hiçbirisi bu buzdağına
sığınmadı, şimdiyse kulakları sağır eden gürültü-
lerine bakılırsa bunlardan binlercesi olmalı. Ne-
reden geldiler?... Hiç kuşku yok ki epeyce yakını-
mızdaki bir karadan.”

“İkinci kaptanın düşüncesi de mi bu yönde?” diye sordum.

“Evet, Bay Jeorling, üstelik biliyorsunuz, o kendini öyle hayallere kaptıran biri değildir!”

“Elbette, değildir!”

“Sonra, belli ki sizin dikkatinizden kaçmış olan bir şeyi fark etti o, benim gibi...”

“Söz konusu olan nedir?...”

“Penguenlerin anırtısına karışan şu böğürtüler... Kulak kabartırsanız, işitmekte gecikmezsiniz.”

Kulak kabarttım, belli ki orkestra benim düşünmediğim kadar tamdı.

“Gerçekten de...” dedim, “bu sızıldanan böğürtüleri seçebiliyorum. Öyleyse foklar veya ayıbalıkları da var.”

“Bu kesin, Bay Jeorling. Tsalal Adasını terk ettiğimizden beri pek görünmeyen bu kuşların ve memelilerin, akıntının bizi sürüklediği bu kıyılara uğradığı sonucunu çıkarıyorum bundan. Bana öyle geliyor ki vardığım bu sonuç pek öyle temelsiz değil...”

“Elbette değil, kaptan, yakınımızda kara bulunduğunu kabul etmek gerekiyor. Çeyrek mil den ilerisini görmemizi engelleyen bir sisle çevrili olmak ne büyük bir talihsizlik!”

“Ve buzdağının dibine inmemizi engelleyen bir sis,” diye ilave etti Kaptan Len Guy. “Bu sis olmasaydı aşağı inip dalgaların salpa, laminarya, fukus gibi su yosunları getirip getirmediğine bakardık – bu da başka bir gösterge olurdu... Haklısınız... bu sis büyük bir şanssızlık!...”

“Neden denemiyoruz, Kaptan?...”

“Yo, Bay Jeorling, o zaman düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalınız, ayrıca kimsenin kamptan ayrılmasına izin vermeyeceğim. Hem zaten, kara yakınımızdaysa, buzdağımız oraya yanaşmakta gecikmeyecektir...

“Ya yanaşmazsa?...” diye sordum.

“Yanaşmazsa, nasıl yanaştırabiliriz ki onu?...”

Bu durumda sandaldan yararlanılabileceğini düşündüm... Ama Kaptan Len Guy beklemeyi tercih ediyordu, kim bilir, belki de içinde bulunduğumuz şartlarda en doğrusu buydu...

Buzdağının dibine gelince, bu kaygan yamaçtan körlemesine inmeye kalkışmaktan daha tehlikeli bir şey olamazdı. Mürettebattan en beceriklisi, en yiğiti olan Dirk Peters bile ciddi bir kazaya uğramadan bunu başaramazdı. Bu uğursuz sefer zaten çok sayıda kurban almıştı; bu sayıyı artırmanın âlemi yoktu.

Akşamüzeri bu sisin ne kadar koyulaştığı hakkında nasıl bir fikir verebilirim, bilmiyorum. Saat beşten itibaren, çadırların bulunduğu düzlükte birkaç adımdan hiçbir şeyi seçmenin olanağı kalmamıştı. İnsanın yanında birisinin bulunup bulunmadığını anlaması için eliyle yoklaması gerekiyordu. Sesleri boğan bu ortamda karşılıklı konuşmaya çalışmak da yeterli olmuyordu. Yanmakta olan bir meşale sarımtırak bir tür fitil gibi görünüyor, etrafını aydınlatmıyordu. Bir çığlık kulaklara çok zayıf bir ses olarak ulaşabiliyordu, sadece penguenler seslerini duyuracak kadar şamatacıydılar.

Burada şunu da belirtmeliyim ki bu sisi, daha önce gözlemlediğimiz, donmuş duman olan *frost-rime*’la karıştırmamak gerekiyordu. Hem zaten

oldukça yüksek bir sıcaklığı gerektiren bu *frost-rime* genellikle deniz seviyesinde oluşur, güçlü rüzgârların etkili olduğu yüz ayak yükseklikte değil. Sis bu yüksekliği rahat rahat aşıyordu, buzdağının üzerinde bir elli toise daha yükselmedikçe de bundan kurtulmanın yolu yoktu bence.

Akşam sekize doğru, yarı yoğunlaşmış sis öyle koyulaşmıştı ki insan içinde yürümekte zorlanıyordu. Havanın bileşimi sanki değişmişti de her ana katılacak gibiydi. İster istemez aklıma Tsallal Adasının acayiplikleri, şu molekülleri birbirine yapışmayan tuhaf su geldi...

Sisin pusula üzerinde bir etkisi olup olmadığını anlamaya gelince, buna imkân yoktu. Ama, meteorologların bu olguyu incelemiş olduğunu ve pusulanın ibresinin hava durumundan etkilendiğine inandıklarını biliyordum.

Şunu da belirtmeliyim ki Güney Kutbu'nu aramızda bıraktığımızdan beri, kendisine doğru yaklaşmakta olduğumuz manyetik kutbun etkisiyle işlevsiz kalan pusulanın göstergelerine güven duyulamazdı. Bu yüzden buzdağının hangi yönde ilerlediğini bilmenin yolu yoktu.

Bu dönemde güneş henüz ufku altında gözden yitmiyor olsa da saat dokuzda sular oldukça koyu bir karanlığa gömülmüştü.

Adamların kampa döndüğünden emin olmak ve bir düşüncesizlik yapmalarının önüne geçmek isteyen Kaptan Len Guy yoklama aldı.

Yoklamada adı okunanlar, orada bulunduklarını belirttikten sonra, meşalelerin pek az aydınlattığı ya da hiç aydınlatmadığı çadırların altında teker teker yerlerini aldılar.

Adı okunduğunda, sonra da lostromo gür sesiyle birkaç kez yinelediğinde, yanıt vermeyen tek kişi Dirk Peters oldu.

Hurliguerly birkaç dakika bekledi...

Dirk Peters görünmedi.

**Adı okunanlar, orada bulunduklarını
belirttikten sonra...**

Sandalın yanında mı kalmıştı acaba? Bu mümkün-
kündü, ama hiçbir yararı yoktu. Çünkü sandalın
bu sisli havada kaçınılması gibi bir tehlike söz ko-
nusu değildi.

“Dirk Peters’i gündüz gören kimse olmadı mı?”
diye sordu Kaptan Len Guy.

“Kimse görmemiş,” diye yanıt verdi lostromo.

“Öğle yemeğinde de mi?...”

“O zaman da gören olmamış, Kaptan, bu arada
yiyeyeceği ihtiyaç duymamış olmalı.”

“Başına bir iş gelmiş olmasın?...”

“Korkmayın!” diye haykırdı lostromo. “Dirk
Peters burada doğal ortamında bulunuyor, san-
mam ki bir kutup ayısının sisten rahatsız ol-
duğundan daha fazla rahatsızlık duysun! Bu
beladan daha önce kurtuldu... ikinci defa da
kurtulacaktır!”

Melezin insanlardan niçin uzak durduğunu
gayet iyi biliyordum, bıraktım Hurliguerly istedi-
ğini söylesin.

Her halükârda, mademki Dirk Peters yanıt ver-
memekte ayakta diriyordu -lostromonun bağır-
tısının ona ulaşmış olduğuna şüphe yoktu- onu
aramaya çıkmanın yararı yoktu.

O gece, eminim, kimse -belki Endicott dışın-
da- uyuyamadı. Yeterli miktarda oksijen bu-
lunmayan çadırlarda boğuluyorduk. Sonra, ne-
redeyse hepimizin yüreğinde garip bir önsezi
vardı; yazgımızın iyiye veya kötüye doğru de-
ğiş-
mek üzere olduğunu hissediyor ve işlerin kötüye
gideceği ihtimaline daha büyük şans tanıyorduk.

Gece herhangi bir alarm verilmeden geçti; sa-
bahın altısında hepimiz daha sağlıklı bir hava so-
lumaktaydık.

Hava durumu dünkünün aynıydı, yine fevkalade yoğun bir sis vardı. Barometrenin yükselmiş olduğunu gördük – hem de çok hızlı yükselmişti, bu yükseliş çok ciddi sonuçlar doğurabilirdi. Cıva sütunu otuz onda iki pusu (767 mm) gösteriyordu; *Halbrane*'in kutup dairesini geçtiği günden beri ulaşılan en yüksek basınçtı bu.

Dikkate almamız gereken başka belirtiler de ortaya çıktı.

Daha soğuk esmeye başlayan rüzgâr –Güney Kutbu'nu geçtiğimizden beri rüzgâr güneyden esiyordu– bir boraya, denizcilerin dediği gibi iki camadanlık bir boraya dönüşmekte gecikmedi. Kuşların aşağıda kopardığı şamata hava akımlarıyla kulağımıza taşındığından çok daha net işitiliyordu.

Saat dokuza doğru buzdağının sisten külâhı ansızın yok oldu.

Sihirli bir değnek manzarayı bu kadar kısa zamanda, bu denli başarıyla ve bu denli inanılmaz surette değiştiremezdi!

Bir anda gökyüzü ufka kadar açıldı ve ufkun ancak birkaç derece yukarısında olan güneşin eğik ışınlarıyla aydınlanan deniz gözlerimizin önüne serildi. Köpüklü dalgalar gürültüyle buzdağımızın eteklerine çarpıyor, buzdağı daha birçok yüzen dağla birlikte akıntının ve rüzgârın çifte etkisiyle kuzey-kuzeydoğu yönünde sürükleniyordu.

“Kara!”

Bakışlarımızı bu çılgınlığa geldiği yere çevirdiğimizde yüzer adanın zirvesinde ayağa kalkmış, eliyle kuzeyi gösteren Dirk Peters'i gördük.

Melez yanılmıyordu. Bu sefer gerçekten karaydı... Evet!... Rengi siyaha çalan uzak dağlarıyla kara üç dört mil ötemizde uzanıyordu.

Saat onda ve on ikide yapılan gözlemlerle bulunduğumuz yeri belirledik:

Enlem: 86° 12' güney.

Boylam: 114° 17' doğu.

Buzdağı, Güney Kutbu'nun aşağı yukarı 4° ötesinde bulunuyordu ve uskunamızın *Jane*'in rotasını izlediği batı boylamlarından doğu boylamlarına geçmiştik.

XII KAMPTA

Saat on ikiyi biraz geçe kara ancak bir mil uzağımızda bulunuyordu. Sorun şu ki akıntının bizi oraya mı yanařtıracakđını yoksa otesine mi götüreceğini bilmiyorduk.

İtiraf etmeliyim ki, bu kara parçasına yanaşmakla yola devam etmek arasında seçme şansımız olsaydı, hangisini tercih ederdim bilemiyorum.

Kaptan Len Guy ve ikinci kaptanla konuşurken, Jem West sözlerimi keserek şöyle dedi:

“Soranın size, Bay Jeorling, bu olasılıkları tartışmak ne işimize yarar?”

“Elimizden bir şey gelmediğine göre neye yarar?” diye Kaptan Len Guy ilave etti. “Buzdağının bu kıyıya yanaşması da, akıntıyla sürüklenmeye devam edecek olursa etrafından dolaşması da mümkün.”

“Doğru,” diye karşılık verdim, “ama yine de sorduğum soru geçerliliğini koruyor. Buzdağından ayrılmak mı lehimize, buzdağının üstünde kalmak mı?...”

“Kalmak,” diye yanıt verdi Jem West.

Gerçekten de, sandalımız beş altı hafta bize yetecek erzakla birlikte hepimizi alabilecek olsaydı, güney rzgrından yararlanarak açık deni-

ze açılmak için derhal yola çıkmakta bir an tereddüt etmezdik. Lakin sandal en fazla on iki ya da on üç kişi alacağından, kura çekmek gerekecekti. Üstelik sandala binemeyenler, kışın yakında kırağı ve buzlanıyla kaplayacağı bu topraklar üzerinde soğuktan değilse bile açlıktan ölüme mahkûm olmayacaklar mıydı?...

Oysa buzdağı bu yönde sürüklenmeye devam edecek olursa, yolculuğumuzun büyük bir kısmı elverişli şartlarda tamamlanmış olacaktı. Buzdan taşıtımız elbette yeniden karaya oturabilir, takla atabilir ya da onu güzergâhının dışına atacak bir akıntıya yakalanabilirdi, oysa sandal rüzgâra karşı gitmek gerektiğinde zikzaklar çizerek hedefine ulaşabilirdi, tabii eğer fırtınada batmazsa ve bankizin içinde bir geçit bulabilirse...

Ama Jem West'in ettiği sözlerden sonra bu olasılığı tartışmanın anlamı var mıydı?...

Öğle yemeğinden sonra mürettebat, Dirk Peters'in bulunduğu zirveye tırmandı. Biz yaklaşınca melez karşı yamaçtan aşağı indi, zirveye çıktığımızda onu orada göremedim.

Hepimiz, daha doğrusu fırınının üzerine titreyen Endicott dışında hepimiz yukarı çıkmıştık.

Kuzeyde beliren karanın dantel gibi girintili çıkıntılı kıyıları ufkun onda birini kaplıyordu ve kumluktu; geri planda az çok engebeli bir arazinin uzandığı, biraz daha uzakta da dağların yükseldiği görülüyordu. Bir kıta veya hatırı sayılır büyüklükte bir ada vardı önümüzde.

Bu toprak doğu yönünde göz alabildiğine uzanıyordu ve bu yönde bir sınırı var gibi görünmüyordu.

Batıda, bir tümseğin üzerinde yükselen çok büyük bir fok başını andıran bir silüete sahip oldukça sivri bir burun bulunuyordu. Bu burnun ötesinde açık deniz uzanıyordu.

İçimizde durumu kavramayan bir kişi bile yoktu. Bu karaya yaklaşmak akıntıya, sadece ona bağlıydı: Akıntı buzdağını ya kıyıya yanaştıracak bir anafora sokacak ya da kuzeye doğru sürüklemeye devam edecekti.

Bu varsayımlardan hangisi daha olasıydı acaba?...

Kaptan Len Guy, ikinci kaptan, lostromo ve ben bu mesele hakkında görüşürken mürettebat da gruplar halinde kendi aralarında fikir alış verişinde bulunuyordu. Sonunda, akıntının buzdağını bu karanın kuzeydoğusuna doğru götüreceği fikri genel kabul gördü.

“Yaz aylarında burada yaşanabiliyor olsa da,” dedi Kaptan Len Guy, “şimdi oturan birileri var gibi görünmüyor, çünkü sahilde hiçbir insanoğlu gözümüze çarpıyor.”

“Gözlemeye devam edelim, Kaptan,” dedim, “ne de olsa buzdağı uskuna gibi dikkat çekmez!”

“Elbette, Bay Jeorling. Şimdi *Halbrane* olsaydı çoktan yerlilerin dikkatini çekmişti... tabii varlarsa!”

“Hiç yerli görmediğimiz için bir sonuca varmamalıyız, Kaptan...”

“Kesinlikle, Bay Jeorling,” diye yanıt verdi Kaptan Len Guy. “Siz de kabul edersiniz ki bu toprakların görünüşü *Jane*’in yaşadığı mevsimdeki Tsalal Adasının görüntüsüne pek benzemiyor.

Orada yemyeşil tepeler, sık ormanlar, çiçeklenmiş ağaçlar ve geniş otlaklar görünüyordu açıkça ... buradaysa ilk bakışta göze çarpanlar ıssızlık ve verimsizlik!...”

“Bu toprakların verimsiz ve ıssız olduğunu kabul ediyorum!... Yine de, kıyıya çıkma niyetinizin olup olmadığını sormak istiyorum, Kaptan...”

“Sandalla mı?...”

“Akıntının buzdağımızı uzaklaştırması halinde, sandalla.”

“Kaybedecek bir tek saatimiz bile yok, Bay Jeorling, bankizde açılan geçitlerden geçmek için oraya zamanında ulaşamazsak, bu birkaç saatlik gecikme bizi çok zalim bir kış geçirmeye mahkûm eder...”

“Aradaki mesafe de göz önüne alınırsa, zaten ileride olduğumuz söylenemez,” diye fikrini belirtti Jem West.

“Bunu kabul ediyorum,” diye yanıt verdim, fikrimde ayak direyerek. “Ama karaya ayak basmadan, kardeşinizden ve arkadaşlarından bir iz bulunup bulunmadığından emin olmadan bu topraklardan uzaklaşmak...”

Beni dinlerken Kaptan Len Guy başını sallıyordu. Sadece bu çorak sahilin görünüşü değil, arkasında uzanan verimsiz ovalar, çıplak tepeler, rengi siyaha çalan kayalarla kaplı bu kıyı umuda yer bırakmıyordu... Kazazedeler birkaç aydır burada nasıl hayatta kalmış olabilirlerdi?...

Öte yandan buzdağının tepesine diktiğimiz İngiliz bayrağı rüzgârla dalgalanıp duruyordu. Hayatta olsaydı bayrağı tanıyan William Guy kıyıya koşmaz mıydı?

Kimse yoktu... kimse!

Tam o sırada, bazı işaret noktaları belirlemeye çalışan Jem West:

“Bir karar varmadan önce biraz bekleyelim,” dedi. “Bir saate kalmaz bu meseleyi hallederiz. İlerleyişimiz yavaşlamış gibi geliyor bana, bir anafor bizi yan yan karaya doğru sürüklüyor olabilir...”

“Ben de aynı düşüncedeyim,” dedi lostromo, “eğer yüzer makinemiz durmadıysa bile neredeyse durmak üzere!... Sanki kendi etrafında dönüyor gibi...”

Jem West de, Hurliguerly de yanılmıyordu. Şu veya bu nedenle buzdağı şimdiye kadar kendisini sürüklemiş olan akıntıdan çıkıyordu. Bizi kıyıya doğru götüren bir anaforun etkisiyle sürüklenme hareketi yerini dönme hareketine bırakmıştı.

Bundan başka bizden ileride olan bazı buz dağları kıyıya yakın karaya oturmuşlardı bile.

Dolayısıyla sandalı denize indirmenin gerekli olup olmadığını tartışmanın bir manası yoktu.

Yaklaştıkça bu toprakların kıraçlığı, yabanılığı daha da artıyor, burada altı ay sürecek bir kış geçirme olasılığı en kararlı insanların bile yüreğine korku salıyordu.

Öğleden sonra beşe doğru buzdağı sağ tarafında uzun bir burun bulunan bir oyuntuya girdi ve bu buruna çarparak tamamen hareketsiz kalmakta gecikmedi.

“Karaya!... Karaya!...”

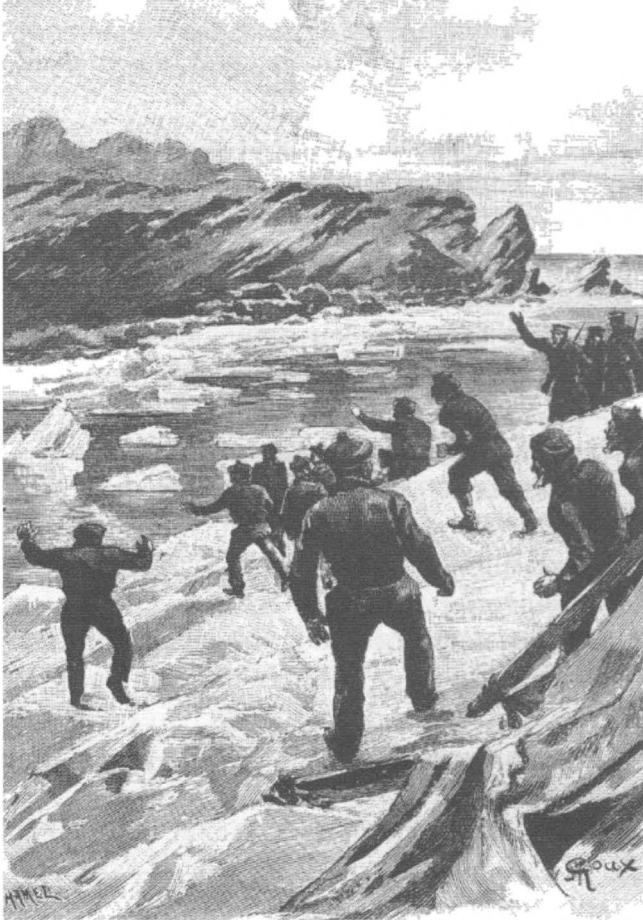
Bu çığlık bütün dudaklardan aynı anda döküldü.

Mürettebat buzdağının yamacından inmeye başlıyordu ki Jem West'in emri duyuldu:

“Emirleri bekleyin!”

Bir kararsızlık görüldü – özellikle Hearne’de ve birçok arkadaşında. Sonra disiplin duygusu üstün geldi ve gelip Kaptan Len Guy’ın karşısına dizildiler sonunda.

Buzdağı bu buruna değiyor olduğundan sandalı denize indirmek gerekmiyordu.

“Karaya!... Karaya!...”

Kaptan Len Guy, lostromo ve ben diğerlerinin önüne geçerek kampı ilk terk edenler olduk; ayaklarımız daha önce belli ki hiç insan ayağı değmemiş bu topraklara basan ilk ayaklar oldu...

Volkanik toprak çakıllarla, lav kalıntılarıyla, obsidiyenlerle, süngertaşlarıyla, cüruflla kaplıydı. Kumluk sahil şeridinin ötesinde, yüksek, sarp dağların eteklerine kadar uzanan yokuş arazi sahlin yarım mil genişliğindeki arka planını oluşturunuyordu.

Bu tepelerden, yüksekliği bin iki yüz ayak kadar olan bir tanesine tırmanmak bize uygun göründü. Onun zirvesinden toprak veya deniz bütün yönlerde çok uzak mesafelere kadar görmek mümkün olacaktı.

Bitki örtüsünden yoksun, yorucu ve engebeli bir toprakta yirmi dakika yürümek gerekti. Burada Tsalal Adasının deprem öncesi bitek otlaklarını, Arthur Pym'in sözünü ettiği sık ormanları, tuhaf görünümlü suların aktığı ırmakları, yumuşak sabuntaşından sarp uçurumları ya da içine hiyeroglifi andıran labirent mağaraların oyulduğu sert sabuntaşı kütleleri hatırlatacak hiçbir şey bulunmuyordu. Her tarafta volkanik kökenli kayalar, katılaşmış lavlar, tozlaşmış cürufklar kurşuni kül-ler vardı; en azla yetinen, en dayanıklı bitkilerin yetişebileceği humusunsa zerresi görünmüyordu.

Kaptan Len Guy, lostromo ve ben bin bir güçlülle tepeye tırmandık – bu tam bir saatimiz aldı. Akşam olmasına karşın hava kararmamıştı, çünkü güneş henüz bu Antarktika ufkunun gerisinde batmıyordu.

Tepenin doruğundan otuz, otuz beş mil öteləri görebiliyorduk. İşte gördüklerimiz:

Arkamızda yüzen kütlelerle dolu açık bir deniz uzanıyordu; bu kütlelerden bazıları şu son saatlerde gelip kıyıya yığılarak kıyıyı yanaşılmaz hale getirmişti.

Batıda engebeli topraklar göz alabildiğine uzanıyor, doğuda uçsuz bucaksız bir deniz bulunuyordu.

Büyük bir adada mı, yoksa bir kıtada mı olduğumuzu söylemenin olanağı yoktu.

Bir deniz dürbünüyle doğu yönünü dikkatle inceleyen Kaptan Len Guy, açıkta hafif sisin arasında belli belirsiz görünen bazı hatlar seçmeyi başardı.

“Bakın,” dedi.

Lostromoyla ben sırasıyla dürbünü alıp dikkatle baktık.

“Bana öyle geliyor ki,” dedi Hurliguerly, “orada da bir yükselti var gibi...”

“Ben de öyle düşünüyorum,” dedim.

“Burası, akıntının bizi içerisinden sürüklediği boğaz olmalı,” dedi Kaptan Len Guy.

“Akıntının kuzeyden güneye, sonra da güneyden kuzeye katettiği bir boğaz,” diye ilave etti lostromo.

“Öyleyse, bu boğaz kutup kıtasını ikiye mi bölüyor?...” diye sordum.

“Bu konuda en ufak bir kuşkuya yer yok,” diye yanıt verdi Kaptan Len Guy.

“Ah, şimdi Halbrane’imiz olacaktı ki!” diye haykırdı Hurliguerly.

Evet... uskunayla –hatta şu anda manevra yapamayacak hale gelmiş bir gemi gibi kıyıda bulu-

nan buzdağıyla bile- birkaç yüz mil daha kuze-ye... belki bankize kadar... belki Kutup Dairesi'ne kadar... belki civar topraklara kadar gidebilirdik!... Oysa elimizde ancak bir düzine insanı alabilecek dayanıksız bir sandaldan başka bir şey yoktu ve biz yirmi üç kişiydik!...

Kıyıya inip kampımıza dönmekten, çadırları sahile taşımaktan, ister istemez burada geçireceğimiz zorlu kışı karşılamak için gerekli önlemleri almaktan başka yapacak bir şey yoktu.

Söylemeye gerek yok ki bu toprak ne bir insan ayağının izini taşıyordu ne de bir yerleşimden iz görülüyordu buralarda. *Jane*'in tayfasından hayatta kalanların bu topraklara, en modern haritaların nitelemesiyle bu "keşfedilmemiş bölge"ye ayak basmamış olduğunu artık doğrulayabilirdik. Ne onlar ne de başka birisi buraya ayak basmıştı, Dirk Peters de Arthur Pym'in izlerini bu kıyılarda bulamayacaktı!

Bu diyarın yegâne canlılarının bizim varlığı-mızdan rahatsızlık duymadan sergilediği rahat tavırlardan bu sonuç çıkıyordu. Ne foklar ne de ayıbalıkları suya dalıyordu. Fırtınakuşları ve karabataklar kanat çırpıp havalanmıyor, bizi özel bir tür kuş olarak gördükleri kesin olan penguenler sıra sıra dizilmiş kıpırtısız duruyordu. Evet!... Onların insanoğlunu ilk defa görüyor olmaları daha aşağı enlemlere gitmek üzere bu topraklardan hiç ayrılmadıklarının kanıtıydı.

Kıyıya döndüğümüzde *lostromo* -biraz da memnuniyetle- granit falezin içinde, bazıları hepimizi barındıracak, diğerleri *Halbrane*'in yükünü alacak büyüklükte bazı mağaralar keşfetti. En son nasıl

bir karar verecek olursak olalım, malzememizi bu mağaralara yerleştirip kendimize bir barınak inşa etmeye girişmekten daha iyi bir şey yapamazdık.

Buzdağının yamacını tırmanarak yeniden kamp yerimize döndüğümüzde Kaptan Len Guy adamlarına toplanmaları emrini verdi. Yine bir kişi eksikti ve bu kişi mürettebatla bütün bağlarını koparmış olan Dirk Peters'ten başkası değildi. Bununla birlikte, bir ayaklanma çıkması halinde ondan yana korkmaya gerek yoktu. Asiler karşı bize sadık kalacaktı, her durumda ona güvenebilirdik.

Herkes toplandığında, Kaptan Len Guy hiçbir cesaretsizlik belirtisi göstermeksizin konuştu ve durumu bütün çıplaklığıyla, denebilir ki elifi elifine anlattı... Her şeyden önce yükün aşağı indirilip sahildeki mağaralardan birine istiflenmesi gerekiyordu. Yiyecek içecek meselesine gelince, un, konserve et ve kurutulmuş sebzelerin, ne kadar şiddetli ve uzun olursa olsun bütün bir kış yeteceğini söyledi. Yakacağa gelince döküp saçmamak kaydıyla kömür sıkıntısı çekilmezdi; ve kömürü idareli kullanmak mümkündü, kar ve buzdan bir örtünün altında pekâlâ kutup soğuşuna meydan okuyabilirlerdi.

Kaptan Len Guy bu iki sorun hakkında tüm endişeleri giderecek nitelikte yanıtlar vermişti. Kaptanın kendinden emin bu tavrı yapmacık mıydı... sanmıyorum. Hele Jem West de bu sözleri onayladıktan sonra.

Geriye üçüncü bir sorun kalıyordu – hem de büyük bir sorun; çok hesaplı bir şekilde ve her fırsatta mürettebat arasında öfke ve kıskanç-

lık tohumları saçan zıpkın ustasının yarattığı sorun.

Elimizde kalan tek sandaldan nasıl yararlanacağımız sorunuydu söz konusu olan. Onu, kışın ortaya çıkabilecek ihtiyaçlarımızı karşılamak için kullanmak mı uygun olurdu, yoksa bankize ulaşmak için kullanmak mı?...

Kaptan Len Guy bu konuda bir şey söylemek istemiyordu. Sadece kararın yirmi dört ya da kırk sekiz saat ertelenmesini talep etti. Ancak unutulmamalıydı ki yeterince uzun bir yolculuğa yetecek miktarda erzakla doldurulan sandal sadece on bir, on iki kişi alabilirdi. Bu yüzden geride kalacaklar için hemen barınak inşasına girişilmesi yerinde olurdu. Eğer sandalla yola devam edilmesine karar verilirse, bu durumda kimlerin gideceği kurayla belirlenecekti.

Kaptan Len Guy konuşmasına devamla, ne kendisinin ne Jem West'in ne lostromonun ne de benim ayrıcalık talep ettiğimizi, bizlerin de herkes gibi kuraya katılacağımızı belirtti. *Halbrane*'in iki usta gemicisinden Martin Holt olsun, Hardie olsun sandalı rahatlıkla balina avlama gemilerinin henüz terk etmediği sulara götürebilirdi.

Bundan başka, gidenler, geride kalıp kışı 86. paralelde geçirecek olan arkadaşlarını unutmamalı, yaz geldiğinde onları kurtarmak için bir gemi göndermeliydiler...

Bütün bunlar –tekrar ediyorum– kararlı olduğu kadar da sakın bir ses tonuyla söylendi. Şartların ciddileştiği oranda Kaptan Len Guy'ın büyüdüğünü söylemezsem ona haksızlık etmiş olurum.

Hearne bile araya girmeye kalkışmadan Kaptan konuşmasını tamamladığında, kimse bir şey söylemedi. Bir şey söylemek neye yarardı, mademki gerektiğinde hakkaniyetle kura çekilecekti?

Dinlenme vakti geldiğinde, herkes kampa döndü, Endicott'un pişirdiği çorbadan payına düşeni alıp son defa geceleyeceği çadırlara girdi.

Dirk Peters yine görünmedi, onu aradımsa da bulamadım.

Ertesi gün -7 Şubat- cesaretle işe koyulduk.

Hava güzeldi, hafif bir rüzgâr esiyordu, belli belirsiz bir sis vardı, sıcaklık 46°ydi (sıfırın üstünde 7,78 °C).

İlk olarak, sandal, gerekli bütün önlemler alınarak buzdağının dibine indirildi. Sonra adamlar onu kumsalda dalgaların ulaşamayacağı bir noktaya çektiler. Sandal gayet iyi durumdaydı, işe yarayacağından kuşku duyulamazdı.

Lostromo bundan sonra *Halbrane*'den indirilen yük ve malzemelerle -mobilya, yataklar, yelkenler, giysiler, alet edevat, kap kacakla- ilgilendi. Bir mağaranın dibine yığılan söz konusu eşya bundan böyle buzdağının devrilmesi veya parçalanmasının yaratacağı tehlikelere maruz kalmayacaktı. Koyun doğusundaki çıkıntılı burunun yan tarafına kurulan palangalar yardımıyla indirilen konserve sandıkları, un ve sebze torbaları, şarap, viski, cin ve bira fıçıları kıyıya taşındı.

Kaptan Len Guy ve ikinci kaptanla birlikte ben de işe omuz vermiştim, zira bu ağır iş geciktirmeye gelmezdi.

Dirk Peters'in de bugün gelip işe el attığını söylemeliyim; ama hiç kimseyle tek kelime konuşmadı.

Arthur Pym'i bulma ümidini yitirmiş miydi... ne düşüneceğimi bilmiyordum.

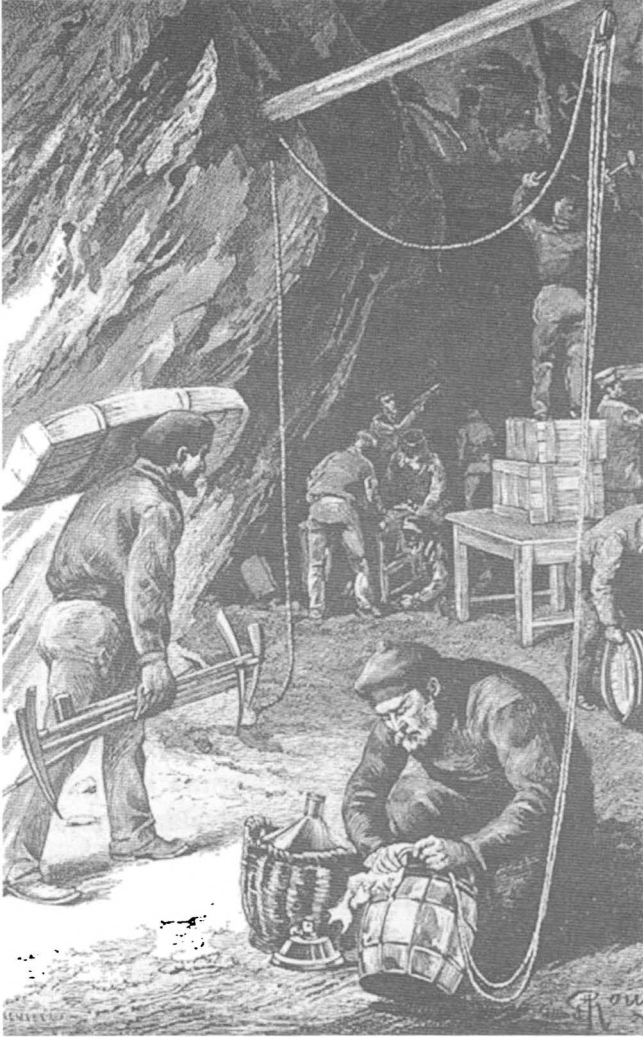
8, 9 ve 10 Şubat günleri yerleşme işiyle meşgul olduk; bu iş nihayet 10 Şubat günü öğleden sonra tamamlandı. Yük, dar ağızlı geniş bir mağaranın içine yerleştirilmiş bulunuyordu. Bu mağara bizim içinde yaşayacağımız ve lostromonun önerisiyle Endicott'un mutfağını kurmuş olduğu mağaraya komşuydu. Böylece, yiyeceklerimizi pişirecek ve uzun kış günleri, daha doğrusu geceleri boyunca mağarayı ısıtacak olan fırının sıcaklığından yararlanacaktık.

Duvarları kuru, tabanı ince kum olan ve girişinden sızan ışıqla yeterince aydınlanan bu mağaraya daha ayın sekizi akşamı yerleşmiş bulunuyorduk.

Mağaramızın burnun başlangıcındaki yeri ve yönü onu büyük dalgalara ve kış mevsiminin kar fırtınalarına karşı koruyacak gibi görünüyordu. Uskunanın güverte köşkü ve kamaralarınınkinden daha büyük bir yüzey alanına sahip olduğundan yatakları, çeşitli mobilyaları, masaları, sandalyeleri, dolapları, birkaç kış ayını geçirmeye yeterli eşyayı rahatlıkla alabiliyordu.

Bütün bu işler yapılırken Hearne'in ve diğer Falklandlıların kuşku uyandıracak hiçbir davranışını görmedim. Hepsi disiplin içinde, övülecek denli gayretle çalışıyordu. Yine de melez, kumsaldaki ele geçirilmesi kolay sandalın başında nöbet bekliyordu.

Zıpkıncıyla arkadaşlarını sürekli göz hapsinde bulunduran Hurliguerly onların şimdiki eğilimlerinden pek o kadar kuşku duymuyordu.

Bütün bu işler yapılırken...

Her halükârda, kurayla belirlenecek olan kişilerin ne zaman gideceği –tabii gidilecekse– hususunda çok gecikmeden bir karar alınması gerekiyordu. Gerçekten de şubatın onundaydık. Bir ay,

bilemedin altı hafta daha geçti mi Kutup Dairesi yakınlarındaki denizlerde av mevsimi sona ermiş olurdu. Sandalımız Kutup Dairesi'ni ve bankizi kazasız belasız geçse bile balina avı gemilerine rastlamayacak olursa dünyada Pasifik okyanusunu aşıp Avustralya veya Yeni Zelanda kıyılarına ulaşamazdı.

O akşam herkes toplandıktan sonra Kaptan Len Guy sorunun ertesi gün tartışılacağını bildirdi ve gidilmesine karar verilirse derhal kuraya başvurulacağını sözlerine ilave etti.

Bu teklife karşı bir şey söyleyen olmadı ve bana kalırsa gitme hususunda, evet-hayır'dan başka ciddi bir tartışma yaşanmayacaktı.

Vakit geç olmuştu. Dışarıda yarı karanlık hüküm sürüyordu, çünkü bu tarihte güneş ufka değiyordu ve çok geçmeden ötesinde kaybolacaktı.

Giyinik olarak yatağıma uzanmış, saatlerdir uyuyordum, yakından gelen çığlıklarla uyan-dım.

Sıçrayıp ayağa dikildim ve benim gibi ansızın uykularından uyanan Kaptan Len Guy ve Jem West'le birlikte mağaradan dışarı fırladım.

“Sandal... sandal!...” diye haykırdı birden Jem West.

Sandal, Dirk Peters'in nöbet beklediği yerde değildi.

On kişi melezi zaptetmeye uğraşırken üç adam denize indirdikleri sandala binmişti; yanlarına sandıklar ve fıçılar da almışlardı.

Hearne oradaydı, Martin Holt da. Ama Holt pek karışıyor gibi görünmüyordu.

Demek ki bu alçaklar kura çekilmeden önce sandalı ele geçirip gitmek istiyorlardı!... Niyetleri bizi burada bırakmaktı!

Dirk Peters'i gafil avlamayı becermişlerdi, kendini aslanlar gibi savunmasa melezi öldürürlerdi de!

Bu ayaklanma karşısında, sayıca az olduğumuzu bilen, ama eski tayfaların hepsine güvenilip güvenilemeyeceğinden emin olmayan Kaptan Len Guy'la Jem West, silahlı olan Hearne ile suç ortaklarının gücünü kırmak için silah almak üzere mağaraya döndüler.

Ben de onlar gibi yapmak üzereydim ki şu aşağıdaki sözler beni olduğum yere âdeta çiviledi.

Çok sayıda insanın üzerine çullandığı melez sonunda yere serilmişti. Tam, Martin Holt, hayatını kurtaran insana duyduğu minnettarlıkla onun yardımına koşacağı sırada Hearne bağırarak ona seslendi:

"Bırak onu da... bizimle gel!"

Yelkenci tereddüt etti...

"Evet.... bırak onu..." diye tekrarladı Hearne. "Kardeşin Ned'in katili olan Dirk Peters'i bırak!..."

"Kardeşimin katili!..." diye haykırdı Martin Holt.

"Grampus'ta öldürülen kardeşinin!"

"Dirk Peters tarafından öldürülen!..."

"Evet!... öldürülen... ve yenen... yenen... yenen!..." diye âdeta ulur gibi tekrarladı bu iğrenç sözleri Hearne.

Ve Hearne'in bir işareti üzerine arkadaşlarından ikisi Martin Holt'un kollarına girerek onu hareket etmek üzere olan sandala sürükledi.

Bundan hemen sonra Hearne önde, bu iğrenç

işe katılmaya ikna ettiği adamları peşinde, sandala koştular.

Bu sırada sıçrayıp yerden kalkan Dirk Peters, adımını sandala atmak üzere olan Falklandlılardan birini yakaladığı gibi havaya kaldırdı, başının üzerinde döndürdükten sonra kafasını bir kayaya vurarak öldürdü.

Bir el silah sesi duyuldu... Hearne'in silahından çıkan mermiyle omzundan vurulan melez kumsala yıkılırken sandal hızla açıldı.

Kaptan Len Guy'la Jem West o sırada mağaradan çıkıp -bütün bunlar ancak kırk saniye sürmüştü- lostromo, Hardy, Francis ve Stern'le aynı anda burna koştular.

Akıntının hızla sürüklediği sandal -deniz hızla çekiliyordu- şimdiden çeyrek mil açılmıştı bile.

Jem West tüfeğini omuzlayıp ateş etti ve tayfalarından biri sandalın içine devrildi.

Kaptan Len Guy'ın silahından çıkan ikinci bir mermi zıpkıncının göğsünü sıyırdı ve buz blokları arasında kayboldu, tam bu anda da sandal buzdağının ardında gözden yitti.

Burnun öte tarafına geçmekten başka yapacak bir şey yoktu; akıntı bu sefilleri kuzeye doğru sürüklemeyen önce hiç kuşkusuz buraya yaklaştıracaktı... Eğer tüfek menzili içinde olurlarsa ve ikinci bir mermi zıpkıncı başına isabet eder de onu öldürür veya yaralarsa, belki arkadaşları dönmeye karar verirlerdi...

Aradan çeyrek saat geçti...

Sandal burnun öte tarafında yeniden gözük-
tüğünde, mermilerimizin ulaşmayacağı bir uzak-
lıktaydı.

Hearne çoktan yelken açtırmıştı; hem akıntının hem de rüzgârın etkisiyle yol alan sandal çok geçmeden gözden yitecek olan beyaz bir noktaya dönüşmekte gecikmedi.

XIII

DIRK PETERS DENİZDE

Kış bu topraklarda geçirip geçirmeme sorunu bizim için çözülmüştü. Falklandlardan *Halbrane*'e binen otuz üç kişiden yirmi üçü bu topraklara ayak basmış ve bunlardan on üçü bankizin öte tarafındaki av sahalarına ulaşmak için kaçmış bulunuyordu... Ve bunlar kurayla belirlenmemişti!... Hayır!... Kış burada geçirme ihtimalinin verdiği korkuyla kallesçe tüymüşlerdi!

Hearne ne yazık ki sadece kendi arkadaşlarını götürmemişti. Bizim tayalardan Burry ile yelkençi Martin Holt da ona katılmıştı. Zıpkıncının yaptığı korkunç açıklamanın etkisiyle sersemleyen Martin Holt belki de ne yaptığını bilmiyordu!...

Kısacası, gidiş kurası çekmeyen dokuz kişi için durum değişmemişti. Artık dokuz kişiydik: Kaptan Len Guy, ikinci kaptan Jem West, lost-romo Hurliguerly, kalafatçı Hardie, aşçı Endicott, tayfa Francis ile Stern, Dirk Peters ve ben. Yaklaşmakta olan korkunç kutup kışı bize ne felaketler getirecekti!... Nasıl korkunç soğuklarla karşılaşacaktık!... Altı ay boyunca sürekli gecenin hüküm süreceği bu topraklardaki kış, yer-yüzünün herhangi bir noktasındaki kıştan daha sert geçecekti. İnsanın dayanma sınırlarını aşan bu şartlara direnebilmek için gereken ruhsal ve

bedensel enerjiyi dehşete kapılmadan düşünemiyorduk!...

Bununla birlikte, bizi burada bırakıp gidenlerin şansı acaba daha mı fazlaydı?... Bankize kadar denizi açık bulacaklar mıydı?... Kutup Dairesi'ne varabilecekler miydi?... Ve onun ötesinde mevsimin son gemileriyle karşılaşacaklar mıydı?... Binlerce millik bu yolculukta erzakları yetecek miydi?... haddinden fazla, tam on üç kişinin bindiği sandal bu ağırlığı taşıyabilecek miydi?... Evet... hangimiz daha büyük tehlike altındaydık, biz mi, onlar mı?... Bu soruya yanıtı gelecek verecekti!

Sandal gözden kaybolduğunda Kaptan Len Guy'la arkadaşları yeniden burnu tırmanarak mağaraya döndüler. Dışarı adım atamadan bütün kışı geçireceğimiz, sonsuz geceyle çevrili, mağaraya!

Birden aklıma, Hearne'in kurşunuyla yaralanan ve biz burnun diğer yanına koşarken arkada kalan Dirk Peters geldi.

Mağaraya döndüğümüzde melezi göremedim. Ciddi bir şekilde mi yaralanmıştı?... Zavalı Pym'ine olduğu gibi bize de büyük bir sadakat gösteren bu adamın ölümüne üzülmez miydik?...

Yarasının ciddi olmadığını umuyordum - hepimiz böyle olduğunu umuyorduk. Yine de tedavi edilmesi gerekirdi, ama Dirk Peters kaybolmuştu...

"Onu aramaya çıkalım, Bay Jeorling," diye haykırdı, lostromo...

"Çıkalım..." diye yanıt verdim.

"Birlikte gideriz," dedi Kaptan Len Guy. Dirk Peters bizden biri... O bizi hiçbir zaman terk etmedi, biz de onu terk etmeyeceğiz!"

“Acaba dönüp gelmez mi?” dedim, “mademki sadece onun ve benim bildiğini sandığım şey ortaya çıktığına göre?...”

Arkadaşlarıma, Arthur Pym’in anlatısında niçin Ned Holt adının Parker olarak değiştirilmiş olduğunu ve melezin bunu bana hangi şartlarda açıklamış olduğunu anlattım. Ayrıca neden bu açıklamayı yaptığına ilişkin bir değerlendirme yaptım.

“Hearne,” dedim, “Dirk Peters’in Ned Holt’u vurmuş olduğunu söyledi!... Evet!... bu doğru!... Ned Holt *Grampus*’taydı ve kardeşi Martin Holt onun isyan sırasında ya da deniz kazasında ölmüş olabileceğine inanıyordu. Ama öyle değildi!... Ned Holt Augustus Barnard, Arthur Pym ve melezle birlikte sağ kalmıştı, ve bir süre sonra açlık işkencesi çekilmez bir hal almıştı... İçlerinden birini feda etmek gerekiyordu... kurada kaybedeni... Çöp çekildi... Ned Holt kısa çöpü çekti... Dirk Peters’in bıçak darbesiyle öldü... Ama kısa çöpü çeken melez olsaydı, diğerlerinin açlığına kurban edilecek olan o olacaktı!”

“Dirk Peters bu sırrı yalnız size mi açtı, Bay Jeorling?” diye sordu Kaptan Len Guy.

“Yalnız bana, Kaptan...”

“Ve siz bu sırrı kimseye söylemediniz?...”

“Kesinlikle.”

“O zaman, Hearne’in bunu nasıl öğrenebildiğini anlayamıyorum...”

“İlkin,” dedim, “Dirk Peters’in uykusunda konuşmuş ve zıpkıncının tesadüfen onu işitmiş olabileceğini düşündüm. Sonra düşününce bunun nasıl olmuş olabileceğini anladım. Melez bana

Grampus'ta olup bitenleri anlattığı, Parker'ın asıl adının Ned Holt olduğunu söylediği sırada benim kamaramda bulunuyordu; ve kamaranın yan penceresi açıktı... Konuşmamızın o sırada dümeninde bulunan kişi tarafından işitilmiş olduğuna inanmamı gerektiren sebepler var... Bu adam, daha iyi işitebilmek için dümen yekesini bırakan ve *Halbrane*'in birdenbire yön değiştirmesine yol açan Hearne'den başkası değildi..."

"Hatırlıyorum," dedi Jem West, "o sefil o zaman sıkı sıkıya sorguya çekmiş, sonra da ambara göndermiştim."

"O günden itibaren, Kaptan," dedim, "Hearne, Martin Holt'la daha fazla yakınlık kurdu - Hurli-guerly buna dikkatimi çekmişti."

"Tastamam öyle oldu," diye yanıt verdi lost-romo, "Hearne, ele geçirmeyi düşündüğü sandalı idare edebilecek kapasitede olmadığından Holt gibi usta bir denizciye ihtiyacı vardı..."

"Bundan başka," dedim, "kardeşinin başına gelenler konusunda melezi sıkıştırmaları için sürekli Martin Holt'u kışkırttı; bu korkunç sırrı ona hangi şartlarda söylediğini biliyorsunuz... Martin Holt bu açıklamayla yıldırım çarpmışa döndü... Kollarından tutup sürükleyerek götürdüler onu... ve şimdi onlarla birlikte!..."

Herkes, olayların bu şekilde gelişmiş olması gerektiği hususunda fikir birliğine vardı. Kısacası, gerçek ortaya çıktığına göre, Dirk Peters'in içinde bulunduğu bu ruh haliyle gözlerden ırak kalmak isteyebileceğinden korkmamız için bir sebep kalmış mıydı?... Aramızda yerini almaya yanaşmayacak mıydı?...

Hepimiz derhal mağaradan çıktık ve bir saatlik bir aramadan sonra melezi gördük.

Bizi fark edince, hemen kaçmaya davrandı. En sonunda Hurliguerly'yle Francis ona yetişmeyi başardılar. O zaman hiç direnç göstermedi. Yaklaşıp onunla konuştum... diğerleri de aynısını yaptılar... Kaptan Len Guy elini uzattı... Melez biraz tereddüt gösterdikten sonra bu eli sıktı. Sonra tek kelime etmeden bizimle kumsala döndü.

O gün onunla aramızda *Grampus*'da olup bitenlere ilişkin tek kelime konuşulmadı.

Dirk Peters'in yarasına gelince, merak edecek bir şey yoktu. Kurşun sadece sol kolunun üst tarafını delmişti ve eliyle bastırarak kurşunu çıkarmayı başarmıştı. Yaranın üzerine bir parça yelken bezi sarıp kısa gemici ceketini omzuna atarak ertesi gün başkaca bir sıkıntı hissetmeksizin gündelik işlerini yapmaya koyuldu.

Bütün hazırlıkları, uzun bir kış mevsimini göz önünde tutarak yaptık. Kışın eli kulağındaydı, güneş birkaç günden beri sislerin arasından güç bela görünüyordu. Sıcaklık 36°'ye (sıfırın üstünde 2,22 °C) düşmüştü ve bir daha da yükseleceği yoktu. Toprak üzerindeki gölgeleri ölçüsüzce uzatan güneş ışınları nerdeyse hiç ısıtmıyordu. Kaptan Len Guy, sıcaklığın daha fazla düşmesini beklemeden kalın yün giysilerimizi giymemizi istedi bizden.

Bu arada buzdağları, buz blokları, buz parçalarının güneyden gittikçe artan sayılarda gelmeye devam ediyordu. Bunlardan bazıları zaten buzlarla dolu kıyıya vuruyorsa da çoğunluğu kuzeydoğu yönünde gözden yitiyordu.

"Tüm bu buz parçaları," dedi lostromo, "bankizi sağlamlaştırmaya giden malzemeler. Şu Hearne'le avenesinin sandalı eğer bunlardan önde değilse, korkarım kapıyı kapalı bulurlar, onu açacak bir anahtarları da yok..."

"Yani, Hurliguerly," dedim, "kışı bu kıyıda geçirmekle sandala binmiş olmaktan daha az bir tehlikeye mi girdiğimizi düşünüyorsunuz?..."

"Böyle düşünüyorum, ve hep böyle düşündüm, Bay Jeorling," diye yanıt verdi lostromo. "Sonra, biliyor musunuz, bir şey daha var..." dedi, her zamanki formülünü kullanarak.

"Söyleyin bakalım, neymiş?"

"Sandala binenler binmeyenlerden daha fazla sıkıntı çekecekler, ve tekrar ediyorum, kurada kazansaydım yerimi bir başkasına verirdim!... Ne de olsa insanın ayağını sağlam yere basması bambaşka bir şey!... Korkakça terk edilmiş olsak da kimsenin ölmesini istemem... Ama şu Hearne denen adamla arkadaşları bankizi aşamazlar da, sadece birkaç hafta yetecek yiyecek içeceklerle kışı buzlar arasında geçirmek mecburiyetinde kalırlarsa, onları bekleyen yazgıyı biliyorsunuz!"

"Evet... bizimkinden daha kötü bir yazgı!" diye yanıt verdim.

"Ayrıca balina gemileri av yerlerinden ayrıldılarsa," diye devam etti lostromo, "Kutup Dairesi'ne ulaşmak da bir şey ifade etmez. Bindikleri sandal yüklü veya aşırı yüklü Avustralya sahilleri görününceye kadar denize dayanamaz!"

Ben de böyle düşünüyordum, Kaptan Len Guy ve Jem West de. Uygun bir şekilde yönetilmek, taşıyacağı kadar yükü olmak, aylarca yetecek

erzakı bulunmak ve nihayet şansı yaver gitmek kaydıyla sandal belki bu yolculuğu gerçekleştirebilirdi... Peki, öyle miydi?... Kesinlikle değildi.

Bundan sonraki dört gün, 14, 15, 16 ve 17 Şubat günleri bütün eşyamızı yerleştirme işini tamamladık.

Ülkenin iç taraflarına doğru birkaç gezinti yaptık. Toprak her tarafta çoraktı; kumların üzerinde biten, özellikle sahilde çok bol bulunan şu dikenli frenkincirlerinden başka bir bitki örtüsüne rastlamadık.

Kaptan Len Guy kardeşi ve *Jane*'in tayfası için son bir umut besliyorsa bile, eğer onlar dendiği gibi Tsahal Adasını bir kayıkla terk ettiler ve akıntılar onları bu kıyıya sürüklediye bile, kabul etmeliydi ki bu kıyıya çıkıldığını dair en ufak bir iz görülüyordu.

Gezilerimizden biri bizi dört mil kadar uzaklıkta bulunan, yamaçlarının dikliği yüzünden tırmanılması çok zor, altı yedi yüz toise yükseklikteki bir dağın eteklerine ulaştırdı.

Kaptan Len Guy, ikinci kaptan ve Francis adlı tayfayla yaptığımız bu gezintiden hiçbir şey keşfedemeden döndük. Kuzeye ve batıya doğru dorukları gelişigüzel kırılmış çıplak tepeler birbiri ardına uzanıyordu; kalın bir kar örtüsü altında kaldıklarında, onları, soğğun denizde hareketsiz bıraktığı buzdağlarından ayırt etmek zor olacaktı.

Bununla birlikte, doğu yönünde uzanan toprakları deniz dürbünüyle incelediğimizde, yükselteleri ikinci güneşinin ışıklarıyla aydınlanan bir sahilin bu yönde uzandığını açık ve net gördük.

Burası, sınırı boğazın bu yakası olan bir kıta mıydı, bir ada değil miydi yoksa?... Ama ister biri, ister diğeri olsun toprak son derece çoraktı, burası kimsenin yaşamadığı, yaşanılmaz bir yerdi.

Toprağın olağanüstü zengin bir bitki örtüsüyle kaplı olduğu Tsalal Adası aklıma düştüğünde, Arthur Pym'in betimlemelerini düşündüğümde hayale dalmaktan kendimi alamıyordum. Bakışlarımızı hüznle dolduran bu kıraç görüntüye bakarak güney bölgeleri hakkında yeterince doğru bir fikir edinilebilirdi. Bununla birlikte, aşağı yukarı aynı enlemde yer alan Tsalal adalar grubu depremde tamamen yerle bir olmadan önce bitek ve kalabalıktı.

Bir gün Kaptan Len Guy, buzdağının bizi getirip kıyısına attığı bu topraklara coğrafi bir ad vermemizi önerdi. Buraya uskunamızın anısına Halbrane Toprakları adını verdik. Aynı zamanda ve aynı anıda adlarını bir araya getirmek amacıyla, Jane Boğazı adını da kutup kıtasını ikiye ayıran boğaza verdik.

Bundan sonra kayalıklarda karınca gibi kaynayan penguenlerden vurmaya, kumsalda çılgınca oynayan fok ve ayıbalıklarından yakalamaya giriştik. Taze et ihtiyacı kendini bayağı hissettiriyordu. Endicott tarafından usulünce hazırlanan fok ve ayıbalığı etleri bize epey lezzetli geldi. Bundan başka, bu hayvanların yağı, gerektiğinde, mağaranın ısıtılmasında ve yemeklerin pişirilmesinde kullanılabılırdi. Bundan böyle en büyük düşmanımızın soğuk olduğunu unutmamalı ve ona karşı savaşmak için her yola başvurmalıydık. Geriye kalıyordu, kışın yaklaşmasıyla bu hayvan-

ların iklimi daha az sert olan daha güney enlemlere gidip gitmeyeceğini bilmek...

Bereket versin, bizim küçük topluluğumuzu açlığa karşı ve gerektiğinde susuzluğa karşı koruyacak daha yüzlerce hayvan vardı. Kumsal, ekvator üstündeki bir takımadalara adını veren galapagos kaplumbağalarının bir sürüsüne ev sahipliği yapıyordu. Bunlar Arthur Pym'in sözünü ettiği, adalılarn beslenmesine hizmet eden türden, Dirk Peters ile o Tsalal Adasından ayrılırken yerli kayığının dibinde buldukları türden kaplumbağalardı.

Bu büyük kaplumbağaların hareketleri ölçülü, ağır ve yavaştı, ince boyunları iki ayak uzunluktadır, üçgen başları bir yılanın başını andırır ve yıllarca yemeden içmeden idare edebilirler. Kereviz, maydanoz ve yabani semizotu bulunmayan bu yerde, sahildeki taşlar arasında biten frenkin-cirleriyle besleniyorlardı.

Arthur Pym kutup kaplumbağalarını hecin devesiyle karşılaştırıyorsa, bunun nedeni genişgetirenler gibi bunların da boyunlarının başladığı yerin hemen altında iki üç galon taze ve tatlı su dolu bir kese bulunmasıdır. Pym'in anlattığına göre, çöp çekme sahnesinden önce, *Grampus* kazazedeleri açlık ve susuzluktan ölmemiş olmalarını bunlardan birine borçluydular. Ona inanılırsa, bu kara veya deniz kaplumbağaları altı yüz, yedi yüz elli kilo arasında çekiyormuş. Halbrane Toprakları'ndaki kaplumbağalar üç yüz elli dört yüz kilodan fazla gelmezlerse de etleri besleyici ve bir o kadar da lezzetliydi.

Kutba beş derece uzaklıkta, zorlu bir kışın arifesinde olmamıza rağmen, soğuk ne kadar şid-

detli olursa olsun, durum yürekli insanları umutsuzluğa düşürecek nitelikte değildi. Tek sorun –ki ciddiyetini yadsımıyorum– kış sona erdiğinde nasıl döneceğimizdi. Bu sorunun çözülebilmesi için 1– sandalla giden arkadaşlarımızın memleketlerine ulaşabilmesi, 2– ilk iş olarak bizi kurtarmak üzere bir gemi göndermeleri gerekiyordu. Ve bu noktada, diğerlerinin değilse bile Martin Holt'un bizi unutmayacağını umuyorduk. Ama o ve arkadaşları bir balina gemisine binerek Pasifik topraklarına ulaşabilecekler miydi?... Sonra gelecek yaz, Antarktika denizlerinde bu kadar ileri bir noktaya kadar yolculuk yapmaya elverişli olacak mıydı?...

Sık sık ne kadar şansımız olduğu hakkında konuşuyorduk. Lostromo, iyimserliği ve sarsılmaz iradesi sayesinde kurtulacağımıza güveniyordu. Aşçı Endicott onun bu güvenini paylaşıyor, ya da en azından geleceği pek dert etmiyor, sanki Yeşil Karabatak'taymış gibi yemeklerini pişirmeye devam ediyordu. Tayfa Stern ile Francis tek kelime etmeden konuşmaları dinliyorlardı ve kim bilir, belki de Hearne'le arkadaşlarına katılmadıkları için pişmanlık duyuyorlardı!... Kalafatçı Hardie'ye gelince, olayların beş altı ay boyunca nasıl bir seyir izleyeceğini kestirmeye çalışmadan, olacakları bekliyordu.

Kaptan Len Guy ile ikinci kaptan her zamanki gibi aynı fikir ve aynı kararlılığı paylaşıyorlardı. Herkesin kurtulması için ne yapmak gerekiyorsa, yapılacaktı. Sandalın yazgısı konusunda içleri pek rahat olmadığından, belki de yaya olarak buz sahası üzerinde kuzeye doğru bir yolculuk düşünüyorlardı; içimizden hiç kimse onları izlemekte tereddüt etmezdi. Ancak böyle bir girişimin za-

manı henüz gelmemiştii; deniz Kutup Dairesi'ne kadar donduğunda bunu karara bağladık.

Durum bu merkezdeydi ve hiçbir şey bu durumu değıştirmeyecek gibi görünüyordu, ancak 19 Şubatta bir olay oldu – Tanrı'nın insanların işlerine karıştığına inananların Tanrı'dan geldiğine inanacakları türden bir olay.

Saat sabahın sekiziydi. Hava durgun, gökyüzü açıktı, termometre 32 °F'ı (0 °C) gösteriyordu.

Mağarada –lostromo dışında– toplanmış, Endicott'un hazırlayacağı kahvaltıyı bekleyerek bir masanın etrafında otururken, dışarıdan bir ses geldi.

Bu, Hurliguerly'nin sesi olabilirdi ancak. Çağrısını tekrarladığı için alelacele dışarı çıktık.

Hurliguerly bizi görünce:

“Gelin... çabuk gelin!...” diye haykırdı.

Halbrane Topraklarının ileri ucunda, bir tümseğin eteklerindeki bir kayanın üzerinde ayakta durmuş bize denizi işaret ediyordu.

“Ne vardı?...” diye sordu Kaptan Len Guy.

“Bir sandal”

“Bir sandal mı?...” diye haykırdım.

“Halbrane'in sandalı geri mi dönüyor?...” diye Kaptan Len Guy sordu.

“Hayır, Kaptan... bu, o değil!...” diye yanıt verdi Jem West.

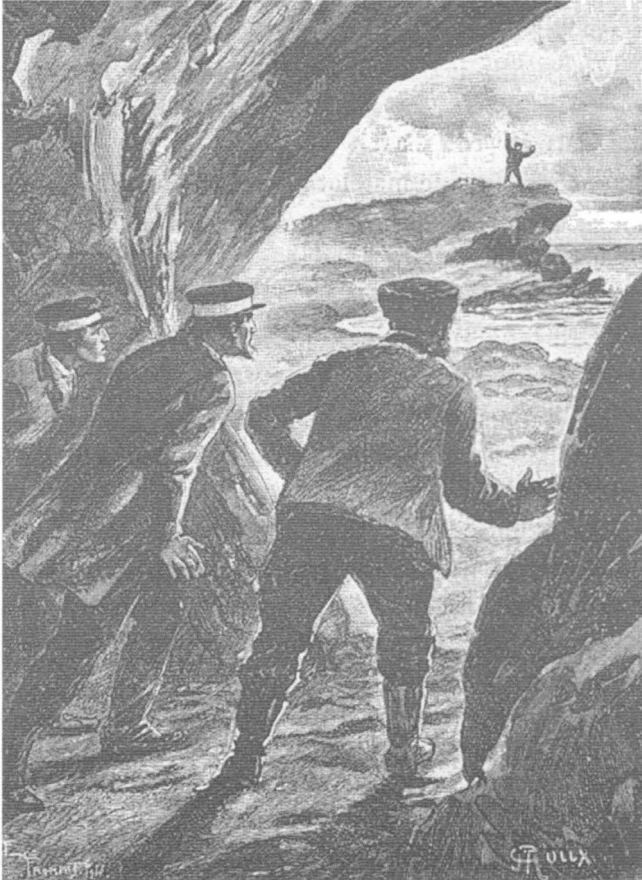
Gerçekten de biçimi ve boyutları bizim uskunankiyle karıştırılmaya olanak tanımayan bir kayak küreksiz olarak sürükleniyordu.

Akıntıya bırakılmış gibi görünüyordu...

Aklımızda bir tek fikir vardı: belki de kurtuluşumuzu sağlayacak olan bu kayığı ne pahasına

olursa olsun yakalamak... Ama ona nasıl ulaşacak, Halbrane Toprakları'na kadar nasıl getirecektik onu?...

Sandal henüz bir mil uzaklıktaydı, yirmi dakikaya kalmadan tepenin hizasına gelip sonra onu geçecekti, çünkü açıklarda hiçbir ters akıntı görünmüyordu, ve bir yirmi dakika daha geçti mi gözden kaybolacaktı...

“Gelin... çabuk gelin!...”

Orada öyle durmuş, kıyıdan uzaklaşmaya devam eden kayığı seyrediyorduk.

Ansızın, tümseğin eteğinde birisi suya atlamış gibi su fışkırdığı görüldü.

Bu, giysilerini çıkarıp bir kayanın üzerinden suya atlayan Dirk Peters'di, ve biz onu fark ettiğimizde on kulaç yol almıştı bile; sandala doğru yüzüyordu.

"Hurra!" diye bağırarak hep bir ağızdan.

Melez bir an için başını çevirdi ve güçlü bir atılışla bir domuzbalığı gibi -bir domuzbalığının gücüne sahipti- dalgaları yararak ilerledi. Böyle bir şey görmemiştim; bu adamdan her şey beklenirdi!

Akıntı kayığı kuzeydoğuya doğru uzaklaştırmadan Dirk Peters onu yakalayabilecek miydi?...

Yakalasa bile, buzdağlarından çoğunu ardında bırakarak kıyıdan epeyce uzaklaşmış olan kayığı küreksiz geri getirmeyi başarabilecek miydi?...

Melezi yüreklendirmek içi hep bir ağızdan bağırştıktan sonra hareketsiz kalmıştık, yüreklerimiz deli gibi çarpıyordu. Sadece lostromo ara sıra bağırıyordu:

"Hadi Dirk... ha gayret!"

Birkaç dakika içinde melez sandala doğru yanalmasına birkaç yüz metre yaklaşmıştı. Siyah kafası çalkalanan koca dalgalar arasında küçük bir nokta gibi görünüyordu. Yorulmaya başladığını gösteren bir işaret yoktu. İki kolu ve iki bacağı sistemli bir şekilde çalışıyor ve bu dört güçlü iticinin düzenli etkisiyle hızını koruyordu.

Evet!... bundan kuşku duyulamazdı. Dirk Peters kayığa yaklaşıyordu... Ama sonunda o da ka-

yıkla birlikte sürüklenmeyecek miydi? Ne kadar güçlü olursa olsun yüzerek kayığı ardı sıra kıyıya çekebilecek miydi?...

“Peki, kürekler kayığın içinde olamaz mı?” diye sordu lostromo.

Dirk Peters kayığa çıktığında bunu görecektik, ve bunun birkaç dakika içinde olması gerekiyordu, yoksa sandal onu geride bırakmakta gecikmeyecekti.

“Her halükârda,” dedi Jem West, “aşağı tarafa gidelim.... Kayık karaya çekilecekse, bu ancak tepenin alt tarafında olabilir.”

“Yakaladı... yakaladı!... Yaşa, Dirk.... Yaşşa!...” diye haykırdı kendini tutamayan lostromo. Endicott da bet sesiyle ona katıldı.

Gerçekten de kayığa yetişen melez yarı beline kadar sudan çıkmıştı. Dirk kocaman eliyle kayığı yakaladı, devirme tehlikesine rağmen kendini yukarı çekti, bacağını içine atarak kayığa atladı ve soluklanmak için oturdu.

Aynı anda da Dirk Peters’in attığı çığlık kulaklarımıza kadar ulaştı...

Kayığın içinde ne bulmuştu?... Bulduğu şey, kısa sandal kürekleri olmalıydı, çünkü melezin kayığın ön tarafına yerleştiğini, büyük bir gayretle akıntıya karşı kürek çekerek kıyıya doğru yöneldiğini gördük.

“Gelin!” dedi Kaptan Len Guy.

Tepenin eteğini döndükten sonra kumsallı kaplayan simsiyah taşların arasından kıyıya koştuk.

Birkaç yüz metre sonra ikinci kaptan bizi durdurdu.

Sandal, bu noktada çıkıntı yapan bir küçük bir burnun siper olduğu bir yere rastlamıştı, belli ki gelip kendi kendine buradan karaya çıkacaktı.

Kıyıya sadece bin, bin iki yüz metre kadar kalmıştı ve ters akıntı sandalı bize doğru getiriyordu, o sırada Dirk Peters kürekleri bıraktı ve arkaya doğru eğilip kıpırtısız bir bedeni yüklenerek ayağa kalktı.

Yürek paralayıcı bir çığlık işitildi!...

“Kardeşim... kardeşim!...”

Len Guy melezin kollarındaki bu şahsın kardeşi William Guy olduğunu tanımıştı.

“Yaşıyor... yaşıyor!” diye haykırdı Dirk Peters.

Kısa bir süre sonra sandal kıyıya yanaşmıştı ve Kaptan Len Guy kardeşini göğsüne bastırıyordu...

Arkadaşlarından üçü sandalın dibinde ölü gibi yatıyordu...

Ve bu dört adam *Jane*’in mürettebatından geriye kalanların tamamıydı.

“Yaşıyor... yaşıyor!” diye haykırdı Dirk Peters.

XIV BİRKAÇ SAYFADA ON BİR YIL

Bu başlık altında verilen bölüm, William Guy ile arkadaşlarının İngiliz uskunasının havaya uçmasından sonraki serüvenlerini anlatmaktadır; Arthur Pym'le Dirk Peters'in ayrılmasından sonra Tsalal Adasında sürdürdükleri hayatın ayrıntıları çok kısaca verilecektir.

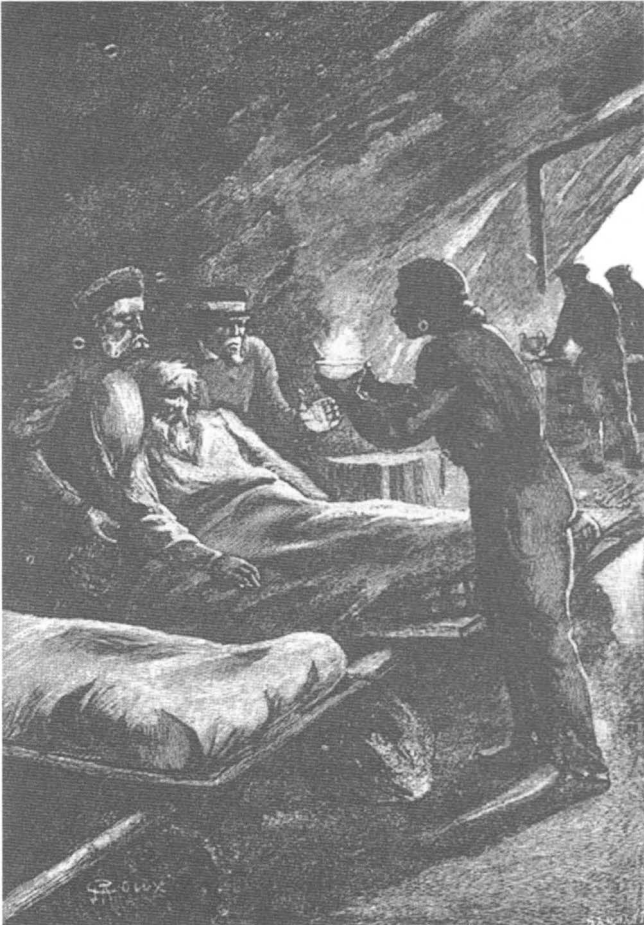
William Guy'la diğer üçünü Trinkle, Roberts ve Covin'i yan ölü durumda mağaraya taşıdık. Gerçekte bu bahtsızları ölümün eşğine getiren şey açlıktan başka bir şey değildi – salt açlık.

Ölçülü bir şekilde alınan bir miktar gıdayla, viski ilave edilmiş birkaç fincan kaynar çay neredeyse kuvvetlerini toparlamalarına yetti.

William kardeşi Len'i tanıdığında hepimizin nasıl duyulandığı, nasıl derinden sarsıldığı üzerinde durmayacağım. Gözlerimizde yaşlarla Tanrı'ya şükrediyorduk. Geleceğin bize neler getireceğini o sırada düşünmüyor, sadece o anın hazzını yaşıyorduk, hem Halbrane Toprakları'na ulaşan bu kayık sayesinde durumumuzun değişmeyeceğini kim bilebilirdi ki?...

Şunu da söylemeliyim ki William Guy hikâyesini anlatmaya başlamadan önce bizim kendi hikâyemizi öğrenmiş bulunuyordu. Öğrenmeye can attığı şeyleri çok kısaca özetledik:

Patterson'ın cesedini buluşumuzu, uskunamının Tsalal Adasına kadarki yolculuğunu, daha yukarı enlemelere ulaşmak üzere yeniden denize açılışını, buzdağının eteklerinde denizin dibini boylamasını ve nihayet bizi bu topraklar üzerinde terk eden mürettebatın bir kısmının ihanetini.

Birkaç fincan kaynar çay

Aynı şekilde Dirk Peters'in Arthur Pym hakkında bildiklerini ve melezin arkadaşını –tıpkı diğer denizciler gibi Klock-Klock tepelerinin altında ezilerek ölmüş olduğundan William Guy'ın hiç kuşku duymadığı Arthur Pym'i- bulma umutlarının hangi zayıf varsayımlara dayandığını da öğrendi.

Bu anlatılanlara William Guy, Tsalal adasında geçirdikleri on bir yılın özetiyle yanıt verdi.

Hiç unutmamıştı; 8 Şubat 1828 günü Tsallal yerlilerinin ve şefleri Too-Wit'in kötü niyetinden hiç kuşkulananmayan Jane'in mürettebatı, uskunayı savunmaları için geride altı kişi bırakarak Klock-Klock köyüne gitmek üzere karaya çıkmıştı.

William Guy, ikinci kaptan Patterson, Arthur Pym ve Dirk Peters dâhil otuz iki kişiden oluşan grup, tüfek, tabanca ve bıçaklarla silahlanmıştı. Kaplan adlı köpek de onlara eşlik ediyordu.

Köye giden yol üzerindeki dar bir geçide girdiklerinde, önünde ve arkasında Too-Wit'in savaşçıları yürüyen küçük gruptan ayrılan Arthur Pym, Dirk Peters ve Allen adlı tayfa tepenin içindeki bir yarığa girdiler. Bu andan itibaren arkadaşları onları bir daha görmediler.

Bundan kısa bir süre sonra bir sarsıntı hissedildi. Yandaki tepeden yıkılan binlerce ton taş ve toprak William Guy'la yirmi sekiz arkadaşının üzerini örttü.

Bu zavallılardan yirmi ikisi yıkılan bu toprak kütlelerinin altında ezilerek öldü, cesetleri bir daha asla güneş yüzü görmedi.

Derin bir çatlağın mucizevî bir şekilde koruduğu yedisi hayatta kaldı. Bunlar William Guy, Pat-

terson, Roberts, Covin ve Trinkle ile daha sonra ölecek olan Forbes ve Lexton'du. Kaplan'a gelince toprak altında kalıp öldü mü yoksa kurtuldu mu kimse bilmiyordu.

Ne var ki William Guy'la altı arkadaşı, çok geçmeden havası tükenecek bu dar ve karanlık yerde kalamazlardı. Arthur Pym gibi onlar da ilk önce bir yer sarsıntısının kurbanı olduklarını düşünmüşlerdi. Ama çok geçmeden, yine onun gibi, boğazın milyonlarca ton kaya ve toprakla dolmasının Too-Wit'in ve Tsalal'lıların işi olduğunu anlayacaklardı. Arthur Pym gibi onların da, havanın azaldığı, topraktan çıkan rutubetin insanı boğacak gibi olduğu bu karanlıklardan olabildiğince çabuk kaçmaları gerekiyordu – anlatıdaki ifadeyi kullanacak olursak, "umudun en uzak sınırlarının da ötesine sürgün edilmiş bulunuyorlardı ve bir tür ölü gibiydiler".

Soldaki tepelerde olduğu gibi, sağdaki tepelerin içinde de labirentler bulunuyordu; bu karanlık koridorlardan tırmanarak William Guy, Patterson ve diğerleri bol hava ve ışık giren bir oyuğa ulaştılar.

Onlar da altmış kadar kayığın *Jane*'e saldırışını, gemideki altı kişinin yaptıkları savunmayı, gülle, hurda ve demir parçaları kusan çakalozları, vahşilerin uskunayı istila edişini, nihayet bin kadar yerliyi de öldürerek gemiyi havaya uçuran patlamayı buradan seyretmişlerdi.

Too-Wit ve Tsalal'lılar bu patlamadan ilkin büyük bir korkuya kapılmış, sonra da muhtemelen hayal kırıklığına uğramışlardı. Yağma içgüdüleri doyurulamamıştı, değil mi ki tekmeden, dona-

nımdan ve yükten geriye hiçbir değeri olmayan döküntüden başka bir şey kalmamıştı.

Vahşiler tepenin yıkılmasıyla gemi mürettebatının tamamının öldüğünü varsayıyor olmalıydılar ki hayatta kalan olup olmadığını araştırmak zahmetine girmediler. Böylece Arthur Pym ile Dirk Peters bir tarafta, William Guy ile arkadaşları diğer tarafta hiç endişe etmeden, Klock-Klock labirentlerinin dibinde yaşamış, elle bile yakalaması gayet kolay olan balabankuşu etiyle ve tepenin yamaçlarında biten yabani fındık ağaçlarının meyveleriyle karınlarını doyurmuşlardı. Ateşe gelince, çevrelerine bol miktarda bulunan yumuşak ağaç parçalarını sert ağaç parçalarına sürterek elde etmişlerdi.

Yedi günlük bir mahpusluğun ardından Arthur Pym'le melez –bilindiği gibi– gizlendikleri yerden çıkıp, kıyıya indikten sonra bir kayık ele geçirerek Tsalal Adasından ayrılırken William Guy'la arkadaşları o zamana kadar böyle bir fırsat ele geçirememişlerdi.

Yirmi bir gün boyunca labirentler içinde kapalı kalan Jane'in kaptanı ile arkadaşları, etiyle beslendikleri kuşların yakında tükeneceğini görüyorlardı. Açlıktan kaçınmanın –susuzluk diye bir sorun yoktu, zira tepede taze su sağlayan bir pınar vardı– tek yolu vardı: Kıyıya ulaşp, sonra bir yerli kayığıyla denize açılmak... Doğru, kaçaklar nereye gidecekler, yiyeceksiz içecekse ne yapacaklardı?... Yine de ellerine birkaç saatlik bir gece geçseydi böyle bir maceraya atılmakta bir an bile tereddüt etmezlerdi. Oysa bu dönemde güneş 84. paralelin ötesinde ufku altında batmıyordu henüz.

Aşağıda anlatılan olaylar durumu değiştirmeydi, muhtemelen sefaletlerine ölüm son verecekti.

22 Şubat sabahı, endişeden içi içini yiyen William Guy'la Patterson kırlara bakan bir mağaranın girişinde konuşuyorlardı. Şiddetli baş ve karın ağrılarına yol açan yabani fındıktan başka beslenebilecek bir şey bulamayan yedi kişinin ihtiyaçlarını nasıl karşılayacaklarını bilmiyorlardı. Sahile çok sayıda iri kaplumbağanın tırmandığını görüyorlardı. Ama yüzlerce yerli o bitip tükenmez tekeli-li çığlıklarıyla sahilde sağa sola gider gelir, işleriyle uğraşırken oraya inmeyi nasıl göze alacaklardı?

Ansızın bu kalabalığın büyük bir heyecana kapıldığı görüldü. Erkekler, kadınlar, çocuklar dört bir yana dağıldılar. Vahşilerden bazıları, kendilerini büyük bir tehlike tehdit ediyormuş gibi kayıklarına atladılar...

Ne oluyordu?...

William Guy'la arkadaşları adanın bu kıyısında meydana gelen karışıklığın sebebini öğrenmekte gecikmediler.

Adalıların arasına dalan dört ayaklı bir hayvan salyalarını saçarak ve boğuk hırıltılarla önüne gelenin üzerine çullanıyor, boğazlarına saldırıyordu.

Ama bu dört ayaklı hayvan tek başınaydı, taş ve oklarla hakkından gelebilirlerdi... Peki ama yüzlerce vahşi neden böyle korkuyla kaçıyor, üzerlerine atılan bu hayvana karşı neden kendilerini savunma cesaretini gösteremiyorlardı?...

Hayvanın bembeyaz tüyleri vardı ve onun bu görünüşü, daha önceden gözlemlenen bu olgu-

yu, bütün Tsalal yerlilerinin beyazdan duydukları açıklanamaz korkuyu yaratıyordu... Hayır, görmeyenler dünyada anlayamazlar nasıl bir korkuyla tekeli-li, *anamoo-moo* ve *lama-lama* çığlıkları attıklarını!

William Guy'la arkadaşları Kaplan'ı tanıdıklarında büyük bir şaşkınlığa düştüler!...

Evet! toprak altında kalmaktan kurtulan Kaplan adanın içlerine kaçmıştı.... Bir süre Klock-Klock'un yakınlarında dolaştıktan sonra işte bu hale gelmişti; vahşilerin yüreklerine korku salıyordu...

Hatırlanacağı gibi zavallı hayvan *Grampus*'un ambarındayken de kuduz belirtileri göstermişti... Bu sefer sahiden kudurmuştu... Evet, kudurmuştu ve bütün bu korkudan deliye dönmüş nüfusu öldürücü dişleriyle tehdit ediyordu...

Şef Too-Wit ve Klock-Klock'un en önemli şahsiyetleri olan Wampoo'lar dâhil , Tsalal yerlilerinin büyük çoğunluğunun kaçmış olmalarının nedeni işte buydu!... Bu olağanüstü şartlarda sadece köyü değil, bir daha asla adım atmayacakları adayı da bırakıp gitmişlerdi; hiçbir güç onları burada tutamazdı!...

Kayıklar nüfusun büyük bölümünü komşu adalara taşımış olmakla birlikte, yüzlerce yerli kaçmalarına yarayacak bir araçtan yoksun olduğu için Tsalal'da kalmak zorundaydı. Kaplan tarafından ısırılan yerliler, kısa bir kuluçka döneminden sonra kuduza yakalanmışlardı. O zaman -dehşete kapılmadan anlatılabilecek gibi değil- kuduza yakalananlar diğerlerinin üzerine atılıp dişleriyle onları parçalamışlardı... Klock-Klock yakınların-

da rastladığımız kemik yığınları bu vahşilere aitti ve on bir yıldan beri bu yerde ağarıyorlardı!...

Zavallı köpeğe gelince, bu sahilin, Dirk Peters'in iskeletini bulduğu bir köşesinde ölmüştü, boynunda Arthur Pym tarafından adı kazınmış bir tasma bulunuyordu...

Böylece –ancak Edgar Poe gibi bir dâhinin hayal edebileceği türden– bir felaket sonucunda Tsalal kesin olarak terk edildi. Güneybatı takımadalarına sığınan yerliler “beyaz hayvan”ın korku ve ölüm getirdiği bu adayı ebediyen terk etmişlerdi...

Sonra, kaçamayanlar bu kuduz salgınında sonuncusuna kadar kınıldıktan sonra William Guy, Patterson, Trinkle, Covin, Roberts, Forbes, Lexton ölümün eşğine geldikleri labirentten çıkmaya cesaret ettiler.

Keşif seferine çıkanlardan sağ kalanlar sonraki on bir yıl boyunca nasıl bir hayat sürmüşlerdi?...

Kısacası, bu hayat sanılacağından daha az zahmetli olmuştu. Son derece verimli bir toprakta kendiliğinden yetişen bitkiler ve oldukça fazla sayıdaki evcil hayvan sayesinde yiyecekten yana bir sıkıntı duymuyorlardı. Sadece, Tsalal Adasını terk etmek, bankize geri dönmek, azgın fırtınaların, buzdağlarının, kar ve dolu yüklü boraların tehdit ettiği *Jane*'in binlerce tehlikeye atılarak güç bela ulaştığı Kutup Dairesi'ni aşmak için gerekli araçlardan yoksundular.

Böyle tehlikeli bir yolculuğa elverişli bir sandal yapmaya gelince, William Guy'la arkadaşları tüfek, tabanca ve bıçaklarından başka hiçbir şeyleri yokken aletsiz edevatsız bunu nasıl yapabilirlerdi?...

Demek ki adadan ayrılmak için uygun bir fırsatın çıkmasını beklerken, mümkün olan en iyi barınakları inşa etmekten başka yapacak bir şey yoktu. Peki, Tanrı'nın takdir edeceği tesadüflerden değilse nereden doğacaktı böyle bir fırsat?...

İlk olarak, kaptanın ve yardımcısının önerisiyle kuzeybatı sahilinde bir kamp kurmaya karar verildi. Klock-Klock köyünden deniz görülmüyordu. Oysa denizin sürekli gözetlenmesi, Tsalal açıklarında bir gemi belirmesi ihtimali –ne yazık ki çok düşük bir ihtimal– göz önüne alındığında çok önemliydi.

Kaptan William Guy, Patterson ve beş arkadaşı tepeden yıkılan kaya ve toprakla yarı yarıya dolu geçitten, gevrek cüruflar, kapkara granit bloklar, yer yer metalik ışıltılar saçan marn blokları arasından aşağı indiler. Arthur Pym'in gözlerine de “harap olmuş Babil'i andırdığını” söylediği bu kasvetli bölge aynen böyle görünmüştü.

Bu geçitten çıkmadan önce William Guy'ın aklına Arthur Pym, Dirk Peters ve Allen'in içine girip gözden kaybolduğu sağ taraftaki yarığı aramak geldi. Ama girişi tıkanmış olduğundan buraya girme imkânı kalmamıştı. Böylece, içerisinden çıkmış olduğu labirentin geçidin diğer tarafındaki karşılığı olan ve belki de kurumuş dere yatağının altından birbiriyle bağlantısı bulunan bu doğal ya da yapay labirentin varlığından asla haberi olamadı.

Kuzey yolunu kesen bu karmakarışık engeli aştıktan sonra küçük grup çabucak kuzeybatıya doğru yöneldi.

Klock-Klock'tan yaklaşık üç mil uzaklıkta, sahilde, tıpkı bizim şu anda Halbrane Toprakları'nda

işgal ettiğimiz mağaraya benzer bir mağaraya yerleştiler.

Ve *Jane*'den geriye kalan yedi kişi, bizim yaşayacağımız gibi, bu yerde umutsuzluk içinde uzun yıllar yaşadı –elbette daha iyi koşullarda, çünkü Tsalal'ın bitek toprakları Halbrane Toprakları'nın sunmadığı kaynaklar sunuyordu onlara. Gerçekte bizim erzakımız bittiğinde ölüm bizim için kaçınılmaz olacaktı, oysa onlar için böyle bir şey söz konusu değildi... Sonsuza kadar bekleyebilirlerdi... onlar da beklediler...

Arthur Pym, Dirk Peters ve Allen'in toprak kayması sonucunda öldüklerinden hiç kuşkuları yoktu – oysa bu sadece Allen için doğrudu. Gerçekte **Pym**'le melezin bir kayık ele geçirdikten sonra denize açıldıklarını nasıl hayal edebilirlerdi ki?...

Böylece, William Guy'ın anlattığı gibi, on bir yıl boyunca hayatlarının tekdüzeliğini bozan hiçbir olay olmadı – korkularından Tsalal Adasına yanaşamayan yerliler de hiç görünmediler. Bu süre boyunca onları tehdit eden hiçbir tehlike yoktu. Diğer taraftan, yıllar birbirini kovaladıkça kurtulma umutları git gide azaldı. Başlangıçta, yaz gelip deniz açıldığında *Jane*'i aramaya bir gemi gönderilmiş olacağını söylüyorlardı kendi kendilerine. Ama dört beş yıl devrilince, bütün umutlarını yitirdiler...

Toprağın verdiği ürünlerden başka –bunların arasında iskorbüte iyi gelen kaşıkotu ve mağara yakınlarında bol bol yetişen kara kereviz de vardı– William Guy köyden çok sayıda evcil kuş, tavuk, eti son derece lezzetli ördek ve adada fazlasıyla çoğalmış olan şu kara domuzlardan getirmişti. Bundan başka, simsiyah tüylü bala-

bankuşu ateşli silahlara başvurmadan kolayca yakalanabiliyordu. Bu besinlere albatros yumurtalarını ve kumda âdeta kaynayan galapagos kaplumbağalarını da ilave etmek gerekir ki eti çok sağlıklı ve besleyici olan bu olağanüstü boyutlardaki kaplumbağalar kadar hiçbir şey kışı Antarktika'da geçirenler için değerli olamazdı.

Onlar da beklediler...

Sonra geriye kalıyordu denizin bitmez tükenmez kaynakları. *Jane Boğazı'nın* bütün koyları her türlü balıkla kaynıyordu: Somon, morina, kedibalığı, dilbalığı, barbunya, kefal, pisibalığı, papağanbalığı ve çeşitli yumuşakçalar, özellikle de İngiliz uskunasının toplayıp Göksel İmparatorluk pazarlarında satmayı düşündüğü ağızlara layık *biche de mer*.

1828'den 1839'a kadar süren bu dönemin üzerinde durulmasa da olur. Kışlar çok sert geçti. Gerçekten de yaz mevsimi Tsalal adalar grubu üzerinde ondurucu etkisini cömertçe hissettiriyorsa da kar, yağmur, fırtınalar eşliğinde gelen kış da sertliğini esirgemiyordu. Korkunç soğuk Antarktika'nın tamamında hüküm sürüyordu. Yüzen buzlarla dolu deniz altı yedi ay süreyle donuyordu. Denizin, Arthur Pym'in gördüğü gibi, bankizden sonra bizim karşımıza çıktığı gibi tekrar serbest hale gelmesi için güneşin yeniden görünmesini beklemek gerekiyordu.

Kısacası, Tsalal Adasında hayat nispeten kolay olmuştu. Peki Halbrane Toprakları'nın bizim işgal ettiğimiz bu sahilinde de kolay olacak mıydı? Ne kadar bol olursa olsun yiyecekleri tükenmeyecek miydi, kış gelince kaplumbağalar daha aşağı enlemelere gitmeyecek miydi?...

Kesin olan şu ki Kaptan William Guy bundan yedi ay öncesine kadar, Klock-Klock'taki pusudan

* Jules Verne'in dikkatsizliğinden kaynaklanan bir yanlışlık. Bilindiği gibi *Jane Boğazı* kutbu aştıktan sonra karşılaşacakları iki büyük kara parçasını birbirinden ayıran boğaza verdikleri ad. -çn.

sağ kurtulanlardan hiçbirini kaybetmemişti; ve bunu hiç kuşku yok ki onların güçlü kuvvetli, olağanüstü dayanıklı ve karakter sahibi olmalarına borçluydu... Ne var ki felaket üzerlerine çullanmakta gecikmeyecekti.

Mayıs ayı gelmişti –ki bu diyarlarda bu ay kuzey yarımküresindeki Kasım ayına karşılık gelir– Tsallal Adasının açıklarından akıntıların kuzeye doğru sürüklediği buz blokları geçmeye başlamıştı.

Bir gün bu yedi insandan biri mağaraya dönmedi. Seslendiler, beklediler, aramaya çıktılar... boşuna... Bir kazaya uğramış, kuşkusuz boğulmuş olmalıydı ki bir daha onu gören olmadı.

Bu, Patterson'dı, Jane'in ikinci kaptanı ve William Guy'ın sadık arkadaşı.

İçlerinden birinin, hem de en iyilerinden birinin kaybı bu dürüst insanların yüreğini nasıl dağıldı?... Bu, yaklaşmakta olan felaketlerin habercisi değil miydi?...

William Guy'a bilmediği şeyi öğrettik. Patterson'ın, üzerinde aklıktan öleceği bir buz parçasıyla –hangi şartlarda olduğunu asla bilemeyeceğiz– kuzeye sürüklenmiş olduğunu, ılık suların aşındırdığı bu buz parçasına Prens Edward Adalarıyla aynı enlemde rastladığımızı ve lostromo onu fark ettiğinde Jane'in ikinci kaptanının cesedinin çürümek üzere olduğunu anlattık...

Kaptan Len Guy Halbrane'in Antarktik denizlere doğru yönelmesinin, zavallı arkadaşının cebinde bulduğu notlar sayesinde olduğunu anlattığında kardeşi gözyaşlarına boğuldu...

Bu ilk felaketi başkaları izledi.

Jane'den geriye kalanlar artık yedi değil altı kişiydi ve yakında kurtuluşu adadan ayrılmakta bulduklarında dört kişi kalmış olacaktı.

Patterson'ın kayboluşundan beş ay sonra, Ekim ortalarında bir deprem Tsalal Adasını altüst etti, aynı zamanda da güneybatıdaki adaları tümünden yok etti.

Bu altüst oluşun şiddetini hayal edebilmek mümkün değildi. Uskunamızın sandalı Arthur Pym'in sözünü ettiği kayalık faleze yaklaştığında bunu kestiremezdik. William Guy'la beş arkadaşının artık kendilerini beslemeyen bu adadan ayrılmanın bir yolunu bulamazlarsa çok geçmeden ölüp gidecekleri kesindi.

İki gün sonra, akıntılar güneybatıdaki adalar grubundan bir sandalı mağaralarından birkaç yüz toise mesafeye sürükledi.

William Guy, Roberts, Covin, Trinkle, Forbes ve Lexton yirmi dört saat bile yitirmeden kayığı alabildiği kadar erzakla doldurup içine atlayarak yaşanmaz hale gelmiş bu adaya veda ettiler.

Ne yazık ki o sırada toprağın derinliklerini olduğu kadar gökyüzünün derinliklerini de altüst eden sismik olgulara bağlı olarak çok şiddetli fırtınalar esiyordu. Bu fırtınalara direnmek mümkün değildi, fırtına kayığı güneye doğru sürükledi, sonra kayık, bizim buzdağımızı da Halbrane Toprakları'nın kıyılarına sürükleyen aynı akıntıya kapıldı.

İki buçuk ay boyunca zavallılar kayığın yönünü başka tarafa çevirme imkânını bulamadan serbest bir denizde sürüklendiler. İlk defa bu yılın (1840) 2 Ocak günü karayı gördüler – *Jane Boğazı*'nın doğu yakasını.

Artık bildiğimiz gibi bu topraklar Halbrane Toprakları'ndan elli milden daha uzak değildi. Evet Antarktika'nın en uzak bölgelerinde aradığımız ve bulmaktan umudu kestiğimiz insanlarla bizi ayıran uzaklık sadece bu kadardı!

William Guy'ın kayığı bize göre daha güneydoğuda karaya çıkmıştı. Ama burası Tsallal Adasından ne kadar farklıydı ya da Halbrane Toprakları'na ne kadar çok benziyordu! Ekip biçmeye hiç elverişli olmayan bir toprak; kum ve kayalardan başka hiçbir şey yoktu; ne ağaç, ne çalı ne de herhangi bir bitki! Neredeyse yiyecek ve içecekleri de tükenmiş olduğundan William Guy'la arkadaşları çok geçmeden büyük bir sefalete düştüler ve içlerinden ikisi Forbes'le Lexton öldüler...

Geriye kalan dört kişi, William Guy, Roberts, Covin ve Trinkle açlıktan ölmeye mahkûm oldukları bu kıyıda daha fazla kalmak istemediler. Elleri kalan çok az yiyeceklerle kayığa bindiler ve kendilerini bir kez daha akıntıya bıraktılar, çünkü konumlarını belirlemelerini sağlayacak araçlardan yoksundular.

Bu koşullarda yirmi beş gün yol aldılar ve dibine yığıldıkları kayık Halbrane Toprakları'ndan görüldüğünde kırk sekiz saatten beri hiçbir şey yemediklerinden ölümün eşliğindeydiler.

Tam bu sırada lostromo kayığı fark etmiş ve Dirk Peters kayığa yetişip onu kıyıya getirmek amacıyla denize atlamıştı.

Melez kayığın içine adımın attığında Jane'in kaptanı ile Roberts, Covin ve Trinkle adlı tayfaları tanımıştı. Hâlâ nefes aldıklarından emin olduktan sonra, kısa kürekleri kapmış, kıyıya doğru

kürek çekmiş ve sadece iki yüz metre' kaldığında William Guy'ın başını kaldırarak:

“Yaşıyor... yaşıyor!” diye haykırmıştı, bize kadar ulaşan güçlü bir sesle.

Şimdi iki kardeş Halbrane Toprakları adını verdiğimiz dünyanın bu uzak köşesinde buluşmuşlardı.

* Jules Verne yine hata yapıyor. Yukarıda bin, bin iki yüz metre deniyordu. -çn.

XV BUZLAR SFENKSİ

İki gün sonra *Jane* ve *Halbrane* adlı uskunalar-
dan sağ kalan insanlardan hiçbiri Antarktika'nın
bu sahilinde bulunmuyordu.

21 Şubat günü sabah saat altıda, on üç kişinin
bindiği kayık küçük koyu terk ederek *Halbrane*
Toprakları'nın burnunu döndü.

Önceki gün, bu topraklardan ayrılma mese-
lesini enine boyuna tartışmıştık. Eğer kararımız
olumlu olacaksa denize açılmayı bir tek gün bile
ertelememeliydik. Bir ay –en fazla bir ay– daha
geçtikten sonra 86. ve 70. paraleller arasında,
yani bankizin genellikle kapattığı enleme kadar
bu denizlerde seyretmenin artık imkânı kalma-
yacaktı. Sonra, bankizin öte tarafına geçebilirsek,
belki av mevsimini bitirmeye hazırlanan bir ba-
lina gemisine rastlama şansımız olabilirdi –kim
bilir?– güney denizlerinin sınırlarını keşfe çıkmış
bir İngiliz, bir Fransız veya Amerikan gemisi?...
Mart ortaları geldi mi balıkçılar gibi ticari gemiler
de bu yörelerden çekilir, böylece kurtarılma ümi-
dimiz de suya düşerdi.

İlkin, kışı burada geçirmenin lehimize olup ol-
mayacağıın sorduk kendimize; William Guy'ın ge-
lişinden önce buna mecburduk, uzun sürecek bir
karanlığın ve aşırı soğukların yakında istila ede-

ceği bu topraklarda yedi sekiz ay geçirmek üzere yerleşmek zorunda kalmıştık. Gelecek yazın başında, deniz yeniden serbest hale geldiğinde, Pasifik Okyanusu'na kadar olan binlerce millik yolu daha elverişli şartlarda geçerdik. Bu sakınlı ve akıllı bir davranış olmaz mıydı?...

Kalmaya razı olmasına olmuştu, ama mağaranın çok mükemmel bir sığınak olmasına, hayatta kalmak için gerekli şartları, hiç değilse yiyecek içecek açısından, sağlamasına karşın, kışı bu sahilde geçirme düşüncesi korkudan tir tir titrememize yol açıyordu... Evet! razı olmuştu... çünkü şartlar bizi buna zorlamıştı... Ama şimdi mademki önümüze gitme fırsatı çıkmıştı, neden bir an önce yurda dönmeye çalışmayalım, Hearne ile arkadaşlarının denedikleri şeyi denemeyelim ki?... Hem de onlara göre çok daha elverişli bir durumdayken.

Meselenin lehte ve aleyhte yanları üzerinde titizlikle duruldu. Herkese tek tek fikri soruldu ve herhangi bir engelin yolumuzu kesmesi durumunda, kayığımızın, yerini tam olarak bildiğimiz bu sahile, gerektiğinde, geri dönebileceği değerlendirildi. *Jane*'in kaptanı derhal yola çıkılması gerektiği fikrindeydi, Len Guy'la Jem West bunun doğuracağı sonuçlardan korkmuyorlardı. Arkadaşlarımla da paylaştığı bu fikre ben de katılıyordum.

Sadece Hurliguerly biraz direndi. Bir maceraya atılmak ona göre ihtiyatsızlıktan başka bir şey değildi... Halbrane Toprakları'yla Kutup Dairesi arasındaki mesafeyi katetmek için topu topu üç ya da dört hafta yeterli olacak mıydı?... Lostromo ciddi

biçimde üzerinde düşünülmesini hak eden bazı değerlendirmeler yaptı. Bununla birlikte, söylemeliyim ki, meseleleri her zaman onunla aynı açıdan gören Endicott dışında kendisine destek veren çıkmadı. Her şey enine boyuna tartışıldıktan sonra Hurliguerly, hepimiz aynı fikirde olduğumuza göre, gitmeye hazır olduğunu bildirdi.

Hazırlıklar kısa sürede tamamlandı, ayın yirmi birinde saat yedide, rüzgârın ve akıntının çifte etkisiyle Halbrane Toprakları'nın burnu beş mil arkamızda kalmış bulunuyordu. Öğleden sonra sahilin bu kısmına egemen olan, en yükseğinden Jane Boğazı'nın batı kıyılarını seyrettiğimiz dağlar yavaş yavaş gözden silindi.

Kayığımız, Tsalal adalar grubunda adalar arasında bağlantı kurmada kullanılan kayıklardan biriydi. Arthur Pym'in anlatısından, bu kayıklardan kimilerinin dibi düz sallara, kimilerinin de ağaçlardan oyulmuş -çoğunluğu sağlam- kayıklara benzediğini biliyorduk. Bizim içine doluştuğumuz kayak bu ikinci kategoriye giriyordu; kırk ayak kadar uzunlukta, altı ayak genişliğindeydi; arkası ve önü kalkıktı ve çok sayıda kısa kürekle yönetiliyordu.

Özellikle işaret etmem gereken şey, bu kayığın yapımında bir tek demir parçası bile kullanılmamış olduğuydu - pruva bodoslamasından kış bodoslamasına kadar ne çivi, ne cıvata, ne tabanlık, çünkü Tsalal yerlileri bu metali kesinlikle bilmiyorlardı. Keresteler, bakır tel kadar dayanıklı bir tür sarmaşıkla âdeta birbirine perçinlenmiş, deniz suyuyla temas edince bir metal sertliği alan karasakıza bulanmış yosunla kalafat edilmişti.

Paracuta –bu sulara bulunan ve borda tirizine kabaca resmedilmiş bir balık– adını verdiğimiz kayık işte böyle bir şeydi.

Paracuta'ya, binecek olan yolcuları çok sıkıntıya sokmadan, alabildiğince eşya yükledik – giysiler, battaniyeler, gömlekler, kısa denizci ceketleri, iç donları, kalın yün pantolonlar ve muşamba başlıklar, birkaç yelken, birkaç seren, demir kanca, kürekler, yerimizi saptamada kullanacağımız aletler, belki kullanma fırsatı bulacağımız silah ve cephane, tüfekler, tabancalar, karabinalar, barut, kurşun ve saçma. Yük birçok tatlı su, viski ve cin fıçısından, un, yarı tuzlu et, kurutulmuş sebze sandıklarından ve yeterli miktarda çay ve kahveden oluşuyordu. Ayrıca küçük bir ocak ve bu ocakta birkaç hafta yakmaya yetecek miktarda kömür. Bankizi geçemeyecek olur da kışı denizde yüzen büyük buz kütleleri arasında geçirmek zorunda kalırsak, kaynaklarımız tükenmekte gecikmeyeceğinden, bütün çabamız bizi aylarca hayatta tutmaya yetecek malzemenin bulunduğu *Halbrane Toprakları*'na geri dönmeye yönelik olacaktı.

Bunu başaramayacak olsak bile bütün ümidimizi yitirmemiz gerekir miydi?... Hayır, en ufak bir umut ışığına sarılmak insanın tabiatında vardır. Tuhaflik Meleği hakkında Edgar Poe'nun söylediklerini anımsıyordum: “İnsanlığın başına gelen aksiliklerden sorumlu olan bu cinin işi gücü kuşkucuları sürekli olarak şaşırtacak tuhaf kazalar meydana getirmektir.” Son saatimiz gelip çatığında neden bu tuhaflik meleği bize görünmesindi ki?...

Söylemeye gerek yok ki *Halbrane*'in yükünün büyük bölümünü, tesadüflerin *Halbrane* Toprakları'na atacağı kazazedelerin kullanması amacıyla kışın kötü havalarından korunacak şartlarda mağarada bırakmıştık. *Lostromonun* tepeye diktiği direk mutlaka dikkati çekecekti. Öte yandan bizim iki uskunamız dışında başka hangi gemi bu enlemlere kadar çıkmayı göze alırdı ki?...

Paracuta'ya binenler şunlardı: *Halbrane*'den Kaptan Len Guy, ikinci kaptan Jem West, *lostromo* *Hurliguerly*, kalafat ustası Hardie, tayfa Francis, tayfa Stern, aşçı Endicott, melez Dirk Peters ve ben. Sonra *Jane*'den Kaptan William Guy ile Roberts, Covin ve Trinkle adlı tayfalar. Toplam on üç kişi, uğursuz sayıda insan.

Yola çıkmadan önce Jem West'le *lostromo* kayığımızın ortasına yakın bir yere bir direk diktiler. Bir ıstralya ve çarmıklarla sabitlenen bu direk uskunanın gabya yelkeninden kesilen büyük bir mizana yelkenini taşıyabiliyordu. *Paracuta*'nın genişliği altı ayak olduğundan, bu yelkene biraz çapraz bir konum verilmişti.

Bu donanımla hiç kuşku yok ki rüzgâra karşı yol alınamazdı. Ama rüzgâr arkadan eserse bu yelken bizi günde ortalama otuz millik bir hıza ulaştırırdı ki bankize kadar olan binlerce mili beş haftada aşmamıza yeterdi bu. Akıntı ve rüzgâr *Paracuta*'yı kuzeydoğuya doğru götürmeye devam ederse bu hıza bel bağlamak aşırı sayılmazdı. Bundan başka, rüzgârın esmediği zamanlarda sekiz kişi tarafından kullanılacak olan dört çift kısa kürek de kayığa belli bir kazandıracaktı.

Yola çıkışımızdan sonraki hafta hakkında söylenecek özel bir şey yok. Rüzgâr aralıksız olarak güneyden esmeye devam etti. Jane Boğazı'nın kıyıları arasında ilerlememizi zorlaştıracak hiçbir ters akıntıya yakalanmadık.

Mümkün olduğunca ve Halbrane Toprakları'nın iki yakası doğuda birbirinden fazla aralanmadıkça iki kaptan kıyidan birkaç yüz metreden fazla uzaklaşmamaya karar vermişlerdi. Sanda- lın başına bir iş gelirse karaya sığınabilirdik. Gerçi bu çorak topraklarda, kışın başlangıcında halimiz nice olurdu?... Sanırım düşünmesem daha iyi olacak.

İlk sekiz gün boyunca, rüzgâr hız kestiğinde *Paracuta* küreklere kuvvet, Pasifik Okyanusu'na bu kısa sürede ulaşabilmek için gereken hızı kordu.

Karanın iç karartıcı görüntüsü değişmiyordu – hep aynı verimsiz topraklar, kararmış bloklar, şurada burada nadiren frenkincirlerinin görüldüğü kumsallar, arka planı olmayan sarp dağlar. Boğaza gelince, akıntıyla sürüklenen buz bloklar, kimi uzunca, kimi daire biçiminde yüz elli iki yüz ayak uzunluğunda buz parçaları ve kayığımızın kolayca arkada bıraktığı buzdağları görünmeye başlamıştı bile. Bu kütlelerin bankize doğru gidiyor olması bizi endişelendiriyordu; bunlar bu dönemde hâlâ açık olan geçitleri tıkamazlar mıydı?...

Paracuta'daki on üç kişinin tamamının mükemmeden anlaştığını söylemeye gerek bile yok. Artık Hearne'in isyanından korkumuz yoktu. Zıpkıncının ayarttığı o zavallıların şanslarının yaver gidip gitmediğini kendi kendimize soruyorduk.

Haddinden fazla dolu olan sandalları en ufak bir dalgada tehlikeye girerdi, böyle tehlikeli bir yolculuğu nasıl başaracaklardı?... Hearne başaramazsa, ondan on gün sonra yola çıkan biz nasıl başaracaktık?...

Bu arada belirtmeliyim ki Dirk Peters zavalı Pym'inden hiçbir iz bulamadığı bu yerlerden uzaklaştıkça daha fazla içine kapanıyor –bunun mümkün olabileceğine inanmazdım– sorduğum sorulara bile cevap vermiyordu.

Artık yıl olan 1840'ın 29 Şubat tarihi için notlarına başvurmam yerinde olacaktır. Bu gün tam olarak Hurliguerly'nin doğum günüydü, lostromo bu yıl dönümünün kayıkta biraz şamatayla kutlanmasını istedi.

“Hiç yoktan iyidir,” dedi gülerek, “değil mi ki doğum günümü dört yılda bir kutluyorum!”

Biraz geveze, ama çok güvenilir, hepimizin en dayanıklısı ve hiç değişmeyen neşesiyle hepimize keyif veren bu dürüst adamın sağlığına içtik.

O gün yaptığımız gözlemin sonucu şöyleydi: 79° 17' enlemi ve 118° 37' boylamı.

Jane Boğazı'nın iki yakasının 118. meridyenle 119. meridyen arasında yer aldığı görülüyordu; *Paracuta*'nın Güney Kutup Dairesi'ne ulaşmak için sadece 12 derece daha aşması gerekiyordu.

Güneşin ufku üstüne çıkmaması nedeniyle güç bela yapılan bu konum tespitinden sonra iki kardeş Antarktika bölgesinin epey eksik gösterildiği bir harita açtılar önlerine. Ben de onlarla birlikte haritaya göz atıyor bu yöndeki bilinen toprakların yerlerini yaklaşık olarak kestirmeye çalışıyorduk.

Buzdağımızın Güney Kutbu'nu geçtiğinden beri, Greenwich'in sıfır kabul edildiği ve 190 dereceye kadar uzanan doğu boylamları bölgesinde bulunuyorduk. Dolayısıyla Falklandlara ulaşma ya da Sandwich Adaları, Güney Orkneyler veya Güney Georgia yörelerindeki balina gemilerine rastlama umutlarına elveda dememiz gerekiyordu.

Sözün kısası, gerçekten bulunduğumuz yer hakkında şu sonuçları çıkarmak mümkündü.

Kaptan William Guy elbette ki Jane'in hareketinden sonra Güney Kutbu bölgesine yapılan yolculuklardan haberdar değildi. Cook'un, Krusenstern'in, Weddell'in, Bellingshausen'in, Morrell'in seferlerini bilmiyordu, bilinen coğrafyayı bu uzak diyarlara doğru birkaç derece daha genişleten daha sonraki seferleri de, Morrell'in ikinci seferini ve Kemp'inkini bilmesi mümkün değildi. Kardeşinden öğrendiklerinden sonra, bizim kendi keşiflerimizi de hesaba katınca, geniş bir boğazın –Jane Boğazı– güney bölgesindeki büyük bir kıtayı ikiye ayırdığı sonucuna vardı.

Kaptan Len Guy, o gün, Jane Boğazı 118. ve 119. paraleller arasında uzanıyorsa, *Paracuta*'nın manyetik kutup olduğu kabul edilen noktanın yakınından geçeceği yorumunu yaptı. Bütün manyetik meridyenlerin birleştiği ve kuzey kutbu bölgesindeki manyetik kutbun tam karşı tabanında bulunan bu noktada pusula ibresi düşey bir konum alır. Şunu da söylemeliyim ki bu dönemde

* Doğrusu 180° elbette. –çn.

bu kutbun yerini tam olarak belirlemek, daha sonraki kadar kolay değildi.*

Öte yandan bunun pek önemi yoktu, bu coğrafi gözlemin bize hiçbir yararı dokunamazdı. Zihnimizi daha fazla meşgul eden şey Jane Boğazı'nın hissedilir şekilde daralmaya başlamış olmasıydı, o sırada genişliği on, on iki mile kadar düşmüştü. Ve bu haliyle her iki kıyı da açık ve net görünüyordu.

"Umalım da," dedi Iostromo, "boğaz kayığımızın geçebilececeği bir genişlikte olsun! Bir çıkmaz sokakla karşılaşmayalım."

"Bundan korkmaya gerek yok," dedi Kaptan Len Guy. Akıntı bu yönde ilerlediğine göre kuzeyde bir çıkış bulunmalı, bence akıntıyı izlemekten başka yapacağımız bir şey yok."

Bu, gün gibi ortadaydı. Paracuta bu akıntıdan daha iyi bir kılavuz bulamazdı. Şanssızlık eseri akıntı ters yönde olsaydı, çok kuvvetli bir rüzgârdan yararlanmadıkça kuzeye doğru çıkmamız imkânsız olurdu.

Bununla birlikte, belki de akıntı birkaç derece ileride kıyıyı takip ederek doğuya ya da batıya dönüyor olamaz mıydı?... Yine de bankizin kuzeyinde Pasifik okyanusunun bütün bu kesimi Avust-

* Hansteen'in yaptığı hesaplara göre güney manyetik kutbu 128° 30' doğu boylamı, 69° 17' güney enleminde yer alır. Dumont d'Urville'in Astrolabe ve Zélée adlı gemilerle çıktığı seferde Vincendon Dumoulin ve Coupvent Desbois'nın çalışmalarından sonra, Duperrey boylamı 136° 15' doğu, enlemi 76° 30' güney olarak verdi. Daha yakın zamanlarda yapılan yeni hesaplamalar bu noktanın 106° 16' doğu boylamında, 72° 20' güney enleminde olması gerektiğini gösterdi. Kuzey mıknatıs kutbu gibi bu konuda da hidrograflara arasında bir fikir birliği bulunmadığı görülmektedir. J. V.

ralya, Tasmanya veya Yeni Zelanda topraklarını kuşatıyordu. Bunlardan hangisine ulaşacağımızın, kabul edilecektir ki, hiç önemi yoktu...

Yolculuğumuz bir on gün kadar bu şartlar altında devam etti. Arkamızdan esen rüzgârla kayığımız gayet iyi yol alıyordu. Her iki kaptan da, kayığın yapımında, dediğim gibi, hiçbir demir parçası kullanılmamış olmasına rağmen, sağlamlığından en ufak bir kuşku duymuyorlardı. Damla sızdırmayan ek yerlerini bir defa bile onarma gereği hissedilmedi. Şunu da belirtmeliyim ki deniz yüzeyi çalkantısızdı, belli belirsiz kırışıklıklar görölüyordu.

10 Martta yapılan gözlem aynı boylamda 76°13' enleminde olduğumuz gösteriyordu.

Paracuta, Halbrane Toprakları'nda ayrılalı yaklaşık altı yüz mil civarında bir mesafeyi yirmi günde katetmiş olduğuna göre, demek ki yirmi dört saatte otuz millik bir hıza ulaşmış oluyordu.

Üç hafta boyunca bu ortalamada bir düşüş olmazsa geçitler kapanmadan bankize ulaşıp ötesine geçebilirdik – böylece av sahalarını henüz terk etmemiş bir gemi bulma şansımız olurdu.

Şimdilik güneş ufka âdeta sürünüyordu, ama bütün Antarktika bölgesini karanlık kutup gecesinde sarıp sarmalayacağı günler yakındı. Bereket versin kuzeye doğru gittiğimizden güneş ışığının henüz kaybolmadığı sulara giriyorduk.

Sonra Arthur Pym'in tarif ettiği olağanüstü bir olaya tanık olduk. Üç dört saat süreyle, parmaklarımızın, saçlarımızın, sakallarımızın ucundan tiz gürültülerin eşliğinde kısa kıvılcımlar fışkırdı. Lapa lapa yağan elektrik yüklü bir kar fırtınası söz

konusuydu, kar taneleri saç ve sakallarımızla temas ettiğinde bu garip aydınlanmaya sebep oluyordu. Paracuta birçok defa denizin dibini boylayacak gibi oldu, dalgalar kayığın üzerine öyle şiddetle yükleniyordu ki, ama bundan sağ salım kurtulduk.

Elektrik yüklü bir kar fırtınası söz konusuydu.

Bununla birlikte hava artık eskisi kadar aydınlık değildi. Sık sık çöken sis görüş mesafesini üç beş yüz metreye düşürmüştü. Hızı *Paracuta*'nın kinin çok altında olan buz bloklarına çarpmamak için sürekli tetik durmamız gerekiyordu. Ayrıca, güney yönünde kutup kıvıllığının gökyüzünü sık sık aydınlattığını belirtmem yerinde olacaktır.

Hissedilir bir şekilde hızla düşen hava sıcaklığı artık 23°den (sıfırın altında 5 °C) fazla değildi.

Hava sıcaklığındaki bu düşüş bizi hayli endişelendirdi. Akıntının yönünü etkilemese bile atmosferik durumu değiştirebilirdi. Ne yazık ki, soğğun şiddetlenmesiyle rüzgâr azıcık yatıştığında, kayığın hızı yarı yarıya düşecekti. Oysa iki haftalık bir gecikme bizi bankizin eteklerinde kışı geçirmeye mecbur ederek kurtuluşumuzu tehlikeye atmaya yetecekti. Bu durumda, daha önce dediğim gibi, Halbrane Toprakları'ndaki kampa geri dönmeye çalışmamız daha iyi olurdu. Jane Boğazı o zaman rahatça yukarı çıkmamıza imkân sağlayacak şekilde açık olacak mıydı bakalım?... Bizden on gün kadar ileride olan ve daha elverişli durumda bulunan Hearne'le arkadaşları şimdiye kadar buz engelini aşmışlar mıydı acaba?...

Kırk sekiz saat sonra, Kaptan Len Guy'la kardeşi konumumuzu belirlemek istediler, sisin kalkmasıyla açılan gökyüzü gözlem yapılmasını olanaklı hale getirmişti. Güneşin güney ufkunun ötesine geçmiş olması nedeniyle bunu güç bele yaptıklarını söylemeliyim. Yine de yaklaşık olarak yükseklik ölçülebildi ve hesaplamalar sonucunda şu sonuçlar elde edildi:

Enlem: 75° 17' güney.

Boylam: 118° 3' doğu.

Demek ki 12 Mart günü *Paracuta*, Kutup Dairesi'nden sadece dört yüz mil uzaktaydı.

Bu arada bir şey dikkatimizi çekti: 77. paralel civarında daralmış olan boğaz, kuzeye doğru çıkıldıkça genişlemeye başlamıştı. Dürbünle bile doğu toprakları görülmüyordu. Bundan can sıkıcı bir sonuç çıkıyordu: Boğazın genişlemesiyle akıntının hızı düşecek ve sonunda büsbütün hissedilmez hale gelecekti.

12 Martı 13'üne bağlayan gece rüzgârın dinmesiyle koyu bir sis çöktü. Buna epeyce canımız sıkıldı, çünkü bu durum yüzer buzlarla çarpışma tehlikesini artırıyordu. Sisle karşılaşmak bu yörede beklenmedik bir şey değildi. Bununla birlikte bizi şaşırtan şey, rüzgârın dinmesine karşın kayığımızın hızının azalmak şöyle dursun, giderek artmasıydı. Hızımızdaki bu artış, elbette, akıntıdan kaynaklanmıyordu, çünkü suların pruva bodoslamasındaki şıpırtısı akıntıdan hızlı gittiğimizi kanıtlıyordu.

Bu durum, biz ne olup bittiğini anlamadan, sabaha kadar devam etti, saat ona doğru alçak bölgelerde sis dağılmaya başladı. Batı kıyısı yeniden görüldü – *Paracuta*'nın takip ettiği, arkasında dağlar yükselmeyen kayalık bir kıyı.

O zaman kıyıdan çeyrek mil kadar uzakta bütün düzlüğe hakim, çevresi iki üç yüz toise, yüksekliği elli toise civarında bir kütlenin yükselmek-

te olduğunu gördük. Tuhaf biçimiyle bu kütle olağanüstü büyük bir sfenkse benziyordu; Yunan mitolojisindeki Tebai yolu üzerinde oturan kanatlı canavar gibi gövdesini dikeltip ayaklarını uzatarak çömelmişti.

Bu canlı bir hayvan, olağanüstü iri bir canavar, kutup bölgelerinde hâlâ kalıntıları bulunan şu iri fillerden bin defa daha büyük boyutta bir mastodon muydu?... İçinde bulunduğumuz ruh halinde buna inanabilirdik – mastodonun üzerimize atılacağına ve bir pençe darbesiyle kayığımızı paramparça edeceğine de...

Endişe içinde geçen ilk anların şaşkınlığını üzerimizden attıktan sonra, bunun başı sisten dışarı çıkan garip biçimli bir tepe olduğunu anladık.

Ah! Bu sfenks!... Bir anı canlandı gözümde: Buzdağının takla atıp *Halbrane*'in havaya kaldırıldığı gece düşümde kutupta oturan ve sırrını ancak sezgisel dehasıyla Edgar Poe'nun çözebileceği bu türden efsanevi bir hayvan görmüştüm!...

Ama bundan daha tuhaf bir olay dikkatimizi çekecek, bizi şaşkınlığa sürükleyecek, hatta korkutacaktır!...

Birkaç saatten beri *Paracuta*'nın hızının gideerek arttığını söylemiştim. Şimdi hızı o kadar artmıştı ki akıntının hızı onun yanında solda sıfır kalıyordu. Ansızın, *Halbrane*'den aldığımız ve kayığımızın önünde duran kanca demiri, sanki karşı konulmaz bir güç tarafından çekiliyormuş gibi pruva bodoslamasından ileri doğru fırladı, bağlı olduğu halat kopacak gibi gerildi... Öyle görünüyordu ki su yüzeyini tarayarak kıyıya doğru giden kanca demiri bizi yedeğinde çekiyordu...

“N’oluyor?...” diye haykırdı William Guy.

“Çabuk kes şunu, lostromo!” diye emretti Jem West, “yoksa kayalara çarpacağız!”

Lostromo, halatı kesmek için Paracuta’nın ön tarafına doğru atıldı. Sıkı sıkıya kavradığı bıçak ansızın elinden fırladı, halat koptu ve çapa demiri bir mermi gibi Sfenks’e doğru uçtu.

Aynı anda kayıkta bulunan bütün demir eşya, mutfak gereçleri, Endicott’un fırını, bıçaklarımız aynı yolu tutarken kayık da olanca hızıyla sahile doğru gidiyordu...

Neler oluyordu? Bu garip olayları açıklamak için Arthur Pym’in sanrılarına verdiğim gariplikler diyarında olduğumuzu mu kabul etmeliydik?...

Hayır, hayır! Tanık olduğumuz bu olaylar hayali olmayıp fiziksel gerçeklerdi!...

Öte yandan düşünecek zamanımız yoktu, karyaya adım atar atmaz dikkatimiz kumlar üzerindeki harap olmuş bir sandal üzerinde toplandı.

“Halbrane’in sandalı!” diye haykırdı Hurliguerly.

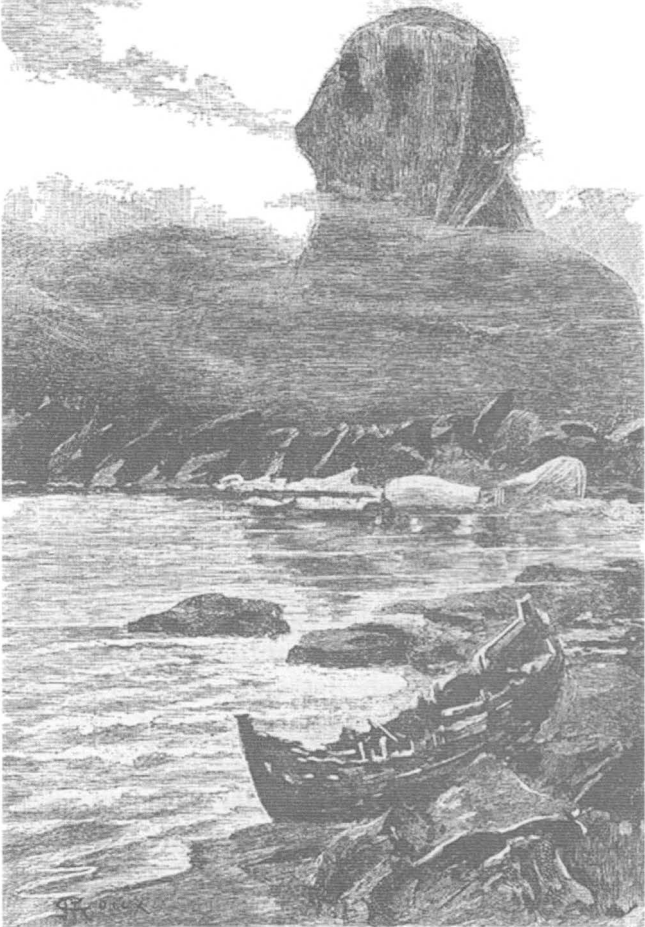
Hearne’in çaldığı sandalın ta kendisiydi bu. Borda tahtaları dağılmış, ıskarmozları omurgasından ayrılmış, darmadağın bir durumda kıyıda yatıyordu... Şekilsiz bir kalıntıdan başka bir şey değildi –tek kelimeyle dalgaların kayalara çarpıp parçaladığı bir kayıktan geriye kalanlardı!...

Kayıкта demir olarak ne varsa hepsinin yok olduğunu hemen fark ettik... evet, hepsinin... borda tahtalarına çakılmış çiviler, omurganın taban demiri, baş ve kış bodoslamalarının kaplamaları, dümen yekesinin menteşeleri...

Bütün bunlar ne anlama geliyordu?...

Jem West'in bağırtısı üzerine sandalın sağındaki küçük bir kumluğa koştuk.

Toprağın üzerinde üç ceset yatıyordu – Hearne'in, yelkenci Martin Holt'un ve Falkland'lılardan birinin cesetleri... Zıpkıncının ekibindeki on üç kişiden, geriye sadece, ölümleri üzerinden birkaç gün geçtiği anlaşılan bu üçü kalmıştı...

Sandal ... kıyıda yatıyordu...

Diğer on kişiye ne olmuştu?... Açık denize mi sürüklenmişlerdi?...

Kıyı boyunca küçük koyları, çıkıntı yapan kayaların arasını arayıp taradık... Hiçbir şey bulamadık – ne kamp kurulduğunu, ne de karaya çıkıldığını gösteren bir iz...

“Sandalları bir buzdağına çarpmış, Hearne’in arkadaşlarından çoğu boğulurken, bu üç ceset cansız olarak kıyıya sürüklenmiş olmalı,” dedi William Guy.

“Ama,” dedi lostromo, “sandalin bu durumda bulunmasını nasıl açıklayacağız?...”

“Özellikle de,” dedi Jem West, “bütün demir aksamın kaybolmuş olmasını?”

“Gerçekten de,” dedim, “bütün demirler zor kullanılarak sökülmüş gibi ...”

Paracuta’nın başında iki nöbetçi bırakarak, daha geniş bir alanda araştırma yapmak üzere iç bölgelere doğru çıktık.

Sisten tamamen çıkmış olan ve biçimi açıkça seçilen tepeye doğru yaklaşıyorduk şimdi. Dediğim gibi tepenin biçimi bir sfenksi andırıyordu – kurum rengini almış bir sfenks, sanki elverişsiz kutup iklimi sfenksi oluşturan maddeleri uzun yıllar boyunca paslandırmıştı.

O sırada bir varsayım geldi aklıma – bu şaşırtıcı olayları açıklayan bir varsayım.

“Buldum, bir mıknatıs...” diye haykırdım, “Burada, muazzam bir çekim gücüne sahip bir mıknatıs var!...”

Hearne’le suç ortaklarının nasıl bir felakete kurban gittiklerini birden olanca açıklığıyla anladım.

Bu tepe devasa bir mıknatıstan başka bir şey değildi.. Onun etkisiyle *Halbrane*'in sandalının demir bağlantıları yerlerinden sökülüp bir mancırıktan atlıyorcasına fırlamışlardı!... *Paracuta*'nın bütün demir nesnelerini karşı konulmaz bir kuvvetle kendisine çeken de oydu!... Yapımında bir tek demir parçası kullanılmış olsaydı bizim kaygımızın başına gelecek olan da buydu!...

Manyetik kutbun yakın olması mı bu etkiyi yaratıyordu?...

Önce bu fikir hepimizi aklına yattı, ama biraz düşününce bu açıklamanın reddedilmesi gerektiğine hükmettik.

Manyetik meridyenlerin kesişmesi, yer küresinin benzer iki noktasında da, pusula iğnesinin düşey bir konum almasından başka sonuç vermiyordu. Kuzey Kutbu'nda daha önce yerinde yapılan deneylerle kanıtlanmış olan bu olgu Güney Kutbu bölgesinde de aynı olmalıydı.

Demek ki bizim girdiğimiz çekim bölgesinde muazzam bir çekim gücüne sahip bir mıknatıs bulunuyor olmalıydı. Bunun bugüne kadar masal sınıfına sokulan şaşırtıcı bir sonucu gözlerimizin önünde meydana gelmişti. Gemilerin karşı konulamaz bir kuvvetle bir mıknatıs tarafından çekilebileceğini, demir aksamının söküleceğini, teknenin dağılacağını ve denizin onu yutacağını kim kabul etmek isterdi ki?... Bununla birlikte olan şey de tam buydu!...

Bu olayın açıklamasını ben kendimce şöyle yaptım:

Depoladığı muazzam elektrik yükü fırtınalar tarafından tamamıyla tüketilmemiş bulutları ve

sisleri alize rüzgârları sürekli bir şekilde yerkürenin eksenine doğru taşır. Böylece kutuplarda korkunç miktarlarda elektrik birikir ve bu elektrik sürekli bir şekilde karaya doğru akar.

Uzun kutup geceleri sırasında her iki kutupta ufkun üstünü görkemli bir aydınlığa boğan ve doğuşuna ulaştığında ılımlı iklimlerden bile görülen *aurora borealis*'in ve *aurora australis*'in nedeni de budur. Kuzey kutup bölgesinde artı yüklü şiddetli bir elektrik boşalması olduğunda, güney kutup bölgesinde de tersi yükte bir elektrik boşalması olduğu -kanıtlanmadığını biliyorum- genel olarak kabul edilmektedir.

Pusulalarımızı işe yaramaz duruma getiren kutuplardaki bu sürekli akımlar çok güçlü etkilere sahip olmalıdır, etkisi altına giren bir demir kütlesi akım şiddeti, sarım sayısı ve mıknatıslanmış demir kütlesinin çapının kareköküyle orantılı güçte bir mıknatısa dönüşür.

Güney topraklarının bu noktasında yükselen bu sfenksin hacmi binlerce metre küp olmalıydı.

Elektrik akımının bu kütlenin etrafında dolaşarak onu kocaman bir mıknatısa dönüştürmesi için ne gerekiyordu?... Metalik bir damardan başka hiçbir şey. Toprağın derinliklerinde dolaşan sayısız maden damarı söz konusu bloğun tabanıyla bağlantılı olmalıydı.

Bundan başka, bu kütlenin manyetik eksen üzerinde devasa bir tür musibet gibi durduğunu düşünüyordum; buradan anlaşılmaz nitelikte bir akışkan yayılmakta ve dünyanın sınırlarında tükenmez bir akümülatör oluşturmaktaydı. Bunun tam olarak güney manyetik kutbunda bulunup

bulunmadığını tespit etmeye gelince pusulalarımız buna uygun değildi. Bütün söyleyeceğim, pusula iğnesi bir noktada karar kılamıyor, belirli bir yön göstermiyordu. Öte yandan bu yapay mıknaşın tam olarak nerede bulunduğunun da, bulutların ve metalik damarların nasıl etkileşime girdiğinin de pek önemi yoktu.

Bu olguyu –sezgilerimle– böyle akla uygun bir şekilde açıklamaya çalıştım. Çekim gücüyle doğal olduğu kadar da korkunç etkiler meydana getiren bir mıknaşın yakınlarında olduğumuzdan kuşku duyulamazdı.

Düşüncemi arkadaşlarıma açtım, bunun tanık olduğumuz fiziksel olayları yeterince açıkladığına hepsi ikna oldu.

“Bu tepenin dibine gitmekle hiçbir tehlikeye atılmış olacağımızı sanmıyorum,” dedi Kaptan Len Guy.

“Hem de hiç,” diye karşılık verdim.

“Orada... işte... orada!”

Edgar Poe’nun söyleyebileceği gibi öte dünyadan gelen üç çığlığı andıran bu üç sözcüğün üzerimizde yarattığı etkiyi nasıl betimleyeceğimi bilemiyorum.

Konuşan Dirk Peters’di ve melezin gergin gövdesi sfenkse doğru uzanmıştı, sanki tümünden demire kesmişti de, mıknaş onu da çekecekti...

Sonra melez sfenkse doğru koşmaya başladı, biz arkadaşları da kara taşların, buzultaş döküntülerinin, her türden volkanik artıkların saçılı olduğu bir toprak üzerinde onu izledik.

Canavar, yaklaştığımız ölçüde, mitolojik biçiminden bir şey kaybetmeksizin büyüyordu. En-

gin bir düzlüğün üzerinde tek başına dikelen bu canavarın yarattığı etkiyi anlatmama imkân yok. Ne kalemle ne sözle anlatılabilir bu izlenim... Ve –bu ancak bir yanılsama olabilir– onun manyetik gücü bizi kendisine çekiyor gibiydi...

Tepenin dibine vardığımızda, onun çekim gücüne kapılmış çeşitli demir nesneler gördük. Silahlar, araç gereç, *Paracuta*’nın çapa demiri tepenin yüzeyine yapışmıştı. Orada *Halbrane*’nin sandalından gelen şeyler de bulunuyordu, ayrıca çiviler, cıvatalar, omurga tabanlığı, dümen yeke-sinin menteşeleri, vb.

Hearne’le arkadaşlarını taşıyan sandalın neden tahrip olduğu konusunda kuşkuya yer yoktu. Sandal hızla gelip bu kayalıklara bindirmiş, dar-madağın olmuştu; yapımız aynı olsaydı *Paracuta* da aynı yazgıyı paylaşıp ve bu karşı konulamaz çekime direnemezdi...

Tepenin yüzeyine yapışan nesneleri geri alma-ya gelince, tüfekler, tabancalar, kapacak öyle ya-pışmıştı ki onları yapıştıkları yerden koparmaya kalkışmak boşuna bir çabaydı. Elli ayak yukarıya yapışmış olan bıçağını yeniden ele geçiremediği için öfkeye kapılan Hurliguerly hiçbir şeyden et-kilenmeyen canavara yumruğunu sıkarak bağırdı:

“Hırsız sfenks!”

Burada *Paracuta*’dan ve *Halbrane*’in sandalın-dan gelenler dışında eşya bulunmayışı bizi hiç şaşırtmadı. Antarktik denizin bu enlemine ka-dar gelebilen başka bir gemi olmamıştı ki. Önce Hearne’le suç ortakları, ardından Kaptan Len Guy’la arkadaşları güney kıtasının bu toprakları-nı çiğneyen ilk insanlardı. Sonuç olarak, bu deva-

sa mıknatısa yaklaşan bütün gemiler paramparça olurdu, bizim uskunamız da buraya kadar gelebilseydi, artık biçimsiz bir kalıntıdan başka bir şey olmayan sandalıyla aynı yazgıyı paylaşırdı.

Bu arada Jem West, Sfenks Toprakları'nda –buraya verilebilecek en uygun isim– daha fazla oyalanmanın tedbirsizlik olacağını anımsattı. Zaman daralıyordu, birkaç günlük gecikme bizi bankizin eteklerinde kıslamak zorunda bırakabilirdi.

Kıyıya dönme emri daha yeni verilmişti ki ortalık melezin çılgınlıklarıyla çınıladı yeniden.

“Orada!... orada!...”

Canavarın sağ ayağının geri tarafına döndüğümüzde Dirk Peters'i dizlerinin üzerine çökmüş durumda bulduk, ellerini kutup soğğunun bozulmadan koruduğu, iskeleti çıkmış zayıf mı zayıf bir cesede doğru uzatıyordu. Demir katılığındaki cesedin başı göğsüne düşmüştü, bembeyaz sakalları beline ulaşlıyordu, el ve ayak parmaklarının tırnaklarıysa pençe gibi uzamıştı...

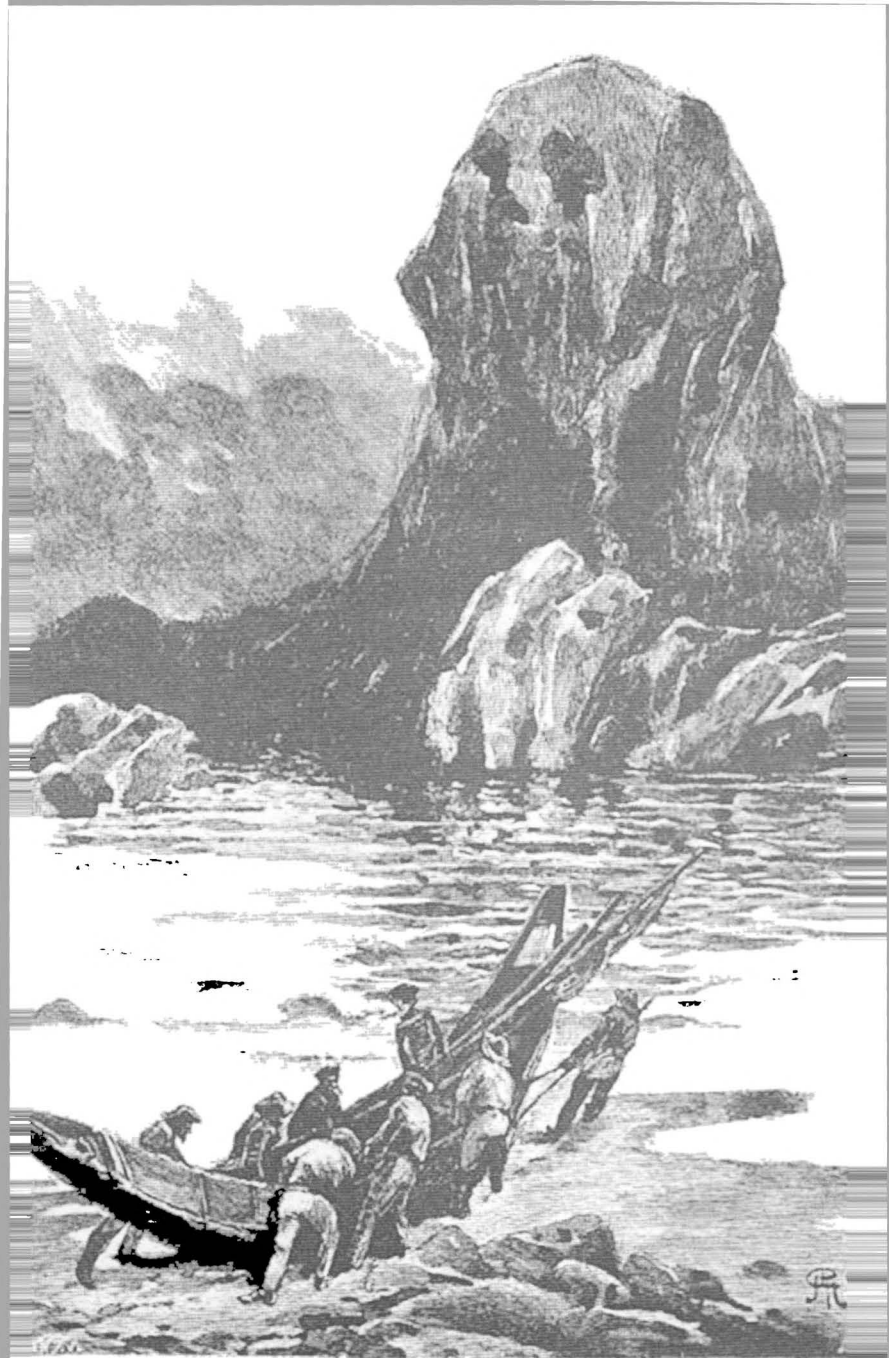
Bu ceset nasıl oluyordu da toprağın dört metre yukarısında bu masif kütlenin yüzeyine yapışmış duruyordu?...

Gövdesine çapraz asılı bakırdan tüfek askısında pasın yarı yarıya yediğı bir tüfeğın eğilmiş namlusu görölüyordu...

Dirk Peters yürek paralayan bir sesle “Pym... benim zavallı Pym'im!” diye boyuna tekrarlıyordu.

Sonra Dirk Peters zavallı Pym'inin kaskatı cesedini öpmek amacıyla ayağı kalkmaya çalıştı...

Dizleri büküldü... boğazına bir hıçkırık oturdu... korkunç bir kasılmayla yüreğı yarıldı... sırt üstü devrilip öldü...

Buzlar sfenksi

Demek ki Dirk Peters'ten ayrıldıktan sonra kayık Arthur Pym'i Antarktika'nın bu bölgesine sürüklemişti!... Bizim gibi Güney Kutbu'nu geçtikten sonra bu canavarın çekim alanına girmişti!... Kayığı akıntıyla sürüklenirken omzuna çaprazlama astığı tüfeğinden kurtulma fırsatı bulamadan manyetik akıya yakalanmış ve olanca hızıyla sfenkse çarpmıştı...

Sadık melez şimdi, Sfenks Toprakları'nda, tuhaf serüvenleri tuhafılıkta ondan geri kalmayan büyük Amerikan şairi tarafından kaleme alınan Arthur Gordon Pym'in yanında yatmaktadır.

XVI YETMİŞTE ON İKİ

Aynı gün öğleden sonra, *Paracuta* 21 Şubat-tan beri hep batısında bulunduğumuz Sfenks Toprakları'nın sahilinden ayrıldı.

Güney Kutup Dairesi'ne kadar kat edilmesi gereken yaklaşık dört yüz mil vardı. Pasifik Okyanusu'nun bu yöresine vardığımızda, tekrar ediyorum, av sahasından ayrılmayı mevsimin son günlerine kadar geciktirmiş bir balina gemisine veya kutup bölgesini keşfe çıkmış bir gemiye rastlayabilecek miydik acaba?...

Bu ikinci varsayım pek de temelsiz değildi. Gerçekten de uskuna Falklandlarda demir atmış beklerken Amerikan donanmasından Yüzbaşı Wilkes'in bu yörede keşif seferine çıkması söz konusu değil miydi? Yüzbaşı Wilkes'in *Vincennes*, *Peacock*, *Porpoise*, ve *Flying Fish* adlı dört gemiden oluşan bölüğü daha birçok gemi eşliğinde güney denizlerinde keşif yapmak amacıyla 1839 Şubatında Ateş Toprakları'ndan denize açılmış mıydı?...

O zamandan beri ne olup bittiğini bilmiyorduk. Ama batı boylamları boyunca yukarı çıkmayı denedikten sonra Wilkes neden doğu boylamları boyunca yukarı çıkarak bir geçit aramayı düşün-

mesindi.' Bu durumda, *Paracuta* onun gemilerinden biriyle karşılaşabilirdi.

Sözün kısası, asıl güçlük kıştan önce davranıp yakında buz tutacak bu denizi arkada bırakmakta yatıyordu.

Dirk Peters'in ölümü *Paracuta* yolcularının sayısını on ikiye düşürmüştü. İşte, birincisi otuz sekiz, ikincisi otuz iki, toplam yetmiş kişilik iki uskuna mürettebatından geriye kalanlar! Ama unutulmamalıdır ki *Halbrane* bir insanlık görevini yerine getirmek için sefere çıkmıştı ve *Jane*'in mürettebatından hayatta kalan dört kişi kurtuluşlarını ona borçluydular.

Şimdi biraz hızlı gidelim. Sürekli akıntının ve rüzgârın kolaylaştırdığı dönüş yolunda üzerinde durulmasını gerektirecek bir olay meydana gelmedi. Ayrıca, hikâyemi kaleme almama yarayan notlarımı, denize bırakılan ve Antarktika denizlerinde tesadüfen bulunan bir şişenin içerisine koymak zorunda kalmadım. Bu notları kendim getirdim, buna rağmen yolculuğun bu son bölümünde büyük yorgunluklara, sefalete, tehlikelere göğüs gerdik, çok endişe çektik, ama sonunda hepimiz kurtulduk.

Sfenks Toprakları'ndan ayrıldıktan birkaç gün sonra güneş nihayet batı ufkunun gerisinde gözden kayboldu ve bütün bir kış bir daha görünmedi.

Bu yüzden *Paracuta* hiçbir önemli olayın meydana gelmediği yolculuğunu güney gecesinin yarı

* Tam olarak olup biten şuydu: Yüzbaşı James Wilkes on üç defa geri dönmek zorunda kaldıktan sonra, Vincennes'i 105° 20' doğu boylamında 56° 57' enlemine kadar götürmeyi başarmıştı. J. V.

karanlığında sürdürdü. Gökyüzü elbette sık sık *aurora australis* –ilk defa Cook ve Forster tarafından 1773'te fark edilen şu hayranlık uyandırıcı kutup ışıkları– ile aydınlandı. *Aurora*'nın ışınları keyfince kısalıp uzayan parlak yayının gelişimi, düşey konumdaki pusula iğnesinin gökyüzünde işaret ettiği noktaya doğru yönelerek şaşırtıcı bir çabuklukla büyüyen veya küçülen bu zengin dökmümlü perdenin parlaklığı ne görkemliydi! Rengi açık kırmızıdan zümrüt yeşiline kadar değişen ışın demeti açılıp katlanarak ne şaşırtıcı şekillere bürünüyordu!

Evet!... ama bu, güneş değildi, Antarktika yaz boyunca ufkumuzu aralıksız aydınlatmış olan o yeri doldurulmaz yıldız değildi. Bu uzun kutup gecesi hiç kimsenin kendini kurtaramayacağı ruhsal ve fiziksel bir etki yaratıyor, karşı konulması neredeyse imkânsız bir kasvet insanın üzerine çullanıyordu.

Paracuta'nın yolcularından sadece *Hurliguerly* ile *Endicott* her zamanki iyimserliklerini koruyor, bu yolculuğun tehlikelerine olduğu kadar sıkıntılarına da kayıtsız kalıyorlardı. Her durumda ne yapılması gerekiyorsa onu yapmaya hazır, her an tetikte olan soğukkanlı *Jem West*'i de hariç tutuyorum. *Guy* kardeşlere gelince, birbirlerini bulmuş olmanın verdiği mutluluk çoğu kez gelecekle ilgili kaygıları onlara unutturuyordu.

Gerçekte *Hurliguerly*'yi, bu dürüst adamı ne kadar övsem azdır, insana güven veren sesiyle şöyle dediğini işitmek kadar rahatlatıcı bir şey olamaz:

Bu zengin dökümlü perdenin parlaklığı...

“Sağ salim kurtulacağız, dostlarıım, sağ salim!... İyi hesap edecek olursanız şansımızın şanssızlığımıza ağır bastığını görürsünüz!... Evet!... bundan eminim... Uskunamız battı!... Zavallı *Halbrane*, bir balon gibi havaya kaldırıldı, sonra bir çığ gibi denizin derinliklerine gömüldü!... Ama buna karşılık buzdağı bizi kıyıya götürdü ve *Tsalal* kayığı bize üç arkadaşıyla birlikte Kaptan William Guy’ı getirdi!... Bizi buraya kadar getiren akıntı ve rüzgârın çok daha ileriye götüreceğinden hiç şüphemiz olmasın!... Bana öyle geliyor ki denge bizim lehimize!... Bu kadar kozumuz varken oyunu kaybetmemiz imkânsız!... Üzüldüğüm bir şey varsa, o da *Kerguelen Adalarında* *Christmas Limanında*, Yeşil *Karabatak*’ın önüne demir atmak yerine *Avusturalya* veya *Yeni Zelanda*’da karaya çıkacak oluşumuzdur!...”

Bizim rahatlıkla tercih edeceğimiz bir şey de olsa, bu üzücü olasılık gerçekte Bay *Atkins*’in dostu için büyük bir hayal kırıklığıydı!

Sekiz gün boyunca ne doğuya ne batıya sapmadan bu rotayı izledik ve *Paracuta* ancak 21 Mart tarihinde iskele tarafında *Halbrane Toprakları*’nı gözden yitirdi.

Bu topraklara hâlâ bu adı veriyorum, çünkü kıyıları bu enleme kadar kesintisiz uzanıyordu ve onun engin bir *Antarktika* kıtası oluşturduğundan hiç kuşkumuz yoktu.

Paracuta’nın bu kıtanın kıyılarını takip etmeyi bıraktığını söylemeye bile gerek yok; akıntı kuzeye doğru ilerlerken kıyı kuzeydoğuya doğru uzanıyordu.

Denizin bu bölümü henüz açık olmakla birlikte buzdağı ve buz bloklarından oluşan koca bir filo akıntıyla yüzüyordu –bu buzlar hatırı sayılır büyüklükte bir alana dağılmış olağanüstü büyüklükte bir camın parçalarına benziyordu. İç karartıcı bir siste bu yüzer kütleler arasında manevra yapmak, aralarında bir yol bulmak ya da kayığımızın değirmen taşları arasındaki bir tahıl tane-si gibi ezilmesini önlemek ciddi güçlükler, hatta tehlikeler yaratıyordu.

Bundan başka Kaptan Len Guy ne enlemi ne de boylamı tespit edebiliyordu. Güneş yoktu, yıldızların konumlarına bakarak hesaplama çok karmaşıktı, yükseklik ölçmenin olanağı yoktu. *Paracuta*, pusulaya göre sürekli kuzeye doğru akan akıntıya bıraktı kendini. Kayığın ortalama hızını esas alarak yaptığımız hesaplamalar 27 Martta 68. ve 69. meridyenler arasında olduğumuz sonucuna vardık, yani, hesaplarda bir hata yapmadıysak, kutup dairesine sadece yetmiş mil kalmıştı.

Ah! Bu tehlikeli yolculuğun sonunda bir engel yoksa ve güney bölgesindeki bu iç deniz ile Pasifik Okyanusu arasında bir geçit bulunuyorsa *Paracuta* birkaç gün içinde güney denizlerinin sınırına ulaşabilirdi. Birkaç yüz mil daha yol alıp da bankizin hareketsiz tabyasıyla karşılaştığımızda, açık bir geçit bulamayacak olursak doğuya veya batıya doğru gitmek zorunda kalacaktık. Bankizi bir kere aştık mı...

Evet, bankizi bir kez aştık mı, fırtınaların iki misli şiddetle estiği ve dalgaların gücünden gemilerin bile korktuğu bir mevsimde dayanıksız

bir kayıkla dehşet verici Pasifik Okyanusu'nda olacaktık...

Bunu düşünmek bile istemiyorduk... Tanrı yardımımıza koşardı... Kurtulacaktık... Evet!... bir gemi bizi kurtaracaktı... Lostromo böyle diyordu, ve ona inanmaktan başka yapacak bir şeyimiz yoktu!...

Bununla birlikte, denizin yüzeyi donmaya başlıyordu, yol açmak için birçok defa buzları kırmak gerekti. Termometre sadece 4°yi (sıfırın altında 15,56 °C) gösteriyordu. Güverteli olmayan bu kayıkta, kalın battaniyelerimiz olmasına karşın, soğuktan ve yağmur yüklü sert rüzgârlardan çok rahatsız oluyorduk.

Bereket versin, birkaç hafta daha yetecek miktarda kurutulmuş etimiz, üç torba peksimetimiz ve hiç dokunulmamış iki fıçı cinimiz vardı. Tatlı suya gelince, buz eriterek bunu sağlıyorduk.

Kısacası, 2 Nisana kadar altı gün boyunca Paracuta, bankizin yedi sekiz yüz ayağa ulaşan yükseltileri arasında yol aldı. Bankizin ne doğu yönünde ne batı yönünde ucu bucağı görünmüyordu, serbest bir geçit bulamazsak bankizi aşamayacaktık.

Büyük bir şans eseri böyle bir geçidi, yukarıda sözü edilen tarihte bulduk ve geçide girip bin bir tehlike altında ilerledik. Evet! Bu işin üstesinden gelmek için, adamlarımızın ve şeflerinin bütün gayret, cesaret ve ustalıklarını göstermeleri gerekiyordu. Her iki kaptana, Jem West'e ve lostromo-ya büyük minnet borcumuz var.

En sonunda Güney Pasifik denizindeydik. Ama bu uzun ve zahmetli yolculuk boyunca kayıgımız

ciddi biçimde zarar görmüştü. Kalafatı aşınmış, tahtaları ayrılma işaretleri vermeye başlamıştı, birleşme yerlerinden birkaç noktada su alıyordu. Küpeşteden aşan çalkantı yetmiyormuş gibi bir de bu suyu sürekli boşaltmak artık gücümüzü çok zorluyordu.

Rüzgâr beklediğimizden daha yumuşak, deniz daha sakindi, ama gerçek tehlike kayığı yüzdürmede yatmıyordu.

Hayır! Asıl tehlike yörede hiçbir gemi görünmemesinde, av sahalarında dolaşan hiçbir balina gemisi bulunmamasında yatıyordu. Nisanın ilk günlerinde buraları terk edilmişti, biz birkaç hafta geç gelmiştik...

Daha sonra, biraz daha erken gelmiş olsaydık Amerikan keşif seferinin gemileriyle karşılaşmış olacağımızı öğrenecektik.

Gerçekten, 21 Şubatta 95° 50' boylamı ve 64° 17' enleminde, Yüzbaşı Wilkes doğudan batıya uzanan büyük bir toprak parçasının keşfettikten sonra Vincennes adlı gemisiyle hâlâ bu denizlerde dolaşmaktaydı. Sonra, kış mevsimi yaklaştığından geminin rotasını kuzeye çevirerek Tasmanya'ya, Hobart-Town'a dönmüştü.

Aynı yıl, Fransız kaptan Dumont d'Urville 1838'de başlayan, kutba doğru çıkmayı amaçlayan ikinci keşif seferinde 21 Ocakta 66° 30' enlemi, 38° 21' doğu boylamında Adelie Topraklarını, sonra 29 Ocakta 64° 30' enlemi, 129° 54' doğu boylamında Clarie kıyılarını keşfetti. Dumont d'Urville'in seferi bu önemli keşiflerden sonra

* Doğrusu 138° 21'. -çn.

sona erdi ve *Astrolabe* ile *Zélée* antarktik okyanusu terk ederek burunlarını Hobart-Town'a çevirdiler.

Bu gemilerden hiçbirisi şu anda bu yörede bulunmuyordu. *Paracuta*, bu ceviz kabuğu, bankizin ötesinde ıssız bir denizde tek başına kaldığında kurtuluşun mümkün olmadığına inanmamız gerekiyordu.

En yakın topraklarla aramızda bin beş yüz mil bulunuyordu ve kış başlayalı bir ay olmuştu...

Hurliguerly bile son şansımızı da elimizden kaçırdığımızı kabul etmek zorunda kaldı...

6 Nisanda yiyecek ve içeceğimiz tükenme noktasına gelmiş, rüzgâr şiddetlenmeye başlamıştı; şiddetle sallanan kayığı dalgalar her an yutacak gibiydi.

"Gemi!"

Lostromonun ağzından bu sözcük daha yeni dökülmüştü ki kuzeydoğuda dört mil ötede, kalkmakta olan sisin altında beliren bir gemi gördük.

Hemen işaret verdik, işaretimize karşılık verdiler. Gemi faça edip durduktan sonra bizi almak için şalupasını denize indirdi.

Bu Charleston limanına bağlı üç direkli Amerikan gemisi *Tasman*'dı. Gemide çok içtenlikle ve dostça karşılandık. Kaptan arkadaşlarıma kendi yurttaşlarıymış gibi davrandı...

Tasman, Falkland Adalarından geliyordu, orada İngiliz uskunası *Halbrane*'in batık *Jane*'in tayfasını aramak üzere yedi ay önce güney denizlerine açıldığını öğrenmişti. Ama mevsim ilerleyip de *Halbrane* ortaya çıkmayınca antarktik bölgelerde kaybolduğu düşünülmüştü.

Bu son yolculuk çok rahat ve çabuk geçti. On beş gün sonra Tasman iki uskunadan sağ kalanları Yeni Hollanda'nın Victoria eyaletinde Melbourne'da karaya çıkarıyordu; adamlarımıza kazandıkları primler burada ödendi.

Haritadan edindiğimiz bilgiye göre *Paracuta*, Dumont d'Urville'in keşfettiği Clarie Toprakları ile 1838'de Balleny tarafından keşfedilen Fabricia arasından Pasifik'e çıkmıştı.

Böylece ne yazık ki onca cana mal olan bu maceralı ve olağanüstü sefer sona erdi! Son olarak şu da söylenmelidir ki şans ve yolculuktan doğan zorunluluklar bizi Güney Kutbu'na doğru bizden öncekilerden daha fazla yaklaştırmış, hatta yer-küre ekseninin en uç noktasını aşmamızı sağlamış olsa da bu yörede yapılacak çok değerli keşifler hâlâ kâşifini beklemektedir.

Arthur Pym, Edgar Poe'nun üne kavuşturduğu bu kahraman bize yolu gösterdi... Başkaları onu izleyecek ve bu gizemli Antarktika'nın son sırlarını Buzlar Sfenksi'nden söküp alacaklardır!

İKİNCİ BÖLÜMÜN VE ROMANIN SONU

“Gemi!”

Buzlar Sfenksi, Edgar Allan Poe'nun en uzun ve en ürkünç anlatısı Arthur Gordon Pym'in Öyküsü'nün yarım kalmış olduğu düşüncesiyle, onu tamamlamak üzere yazılan devam romanlarının en ünlüsüdür.

Edgar Allan Poe kahramanını Antartika'nın gizemli denizlerinde sisler içinde bilinmedik bir yazgıya teslim etmişti. İşte Jules Verne yıllar sonra bu kahramanına yeniden hayat veriyor. Buzlar Sfenksi'nde efsanevi yazı hayatının en şaşırtıcı yolculuğuna çıkartıyor: Dünyanın alt kısmında bir yolculuk! İnsan avı, deniz hikaye, bilimsel spekülasyon ve kutup kabûslarının şaşırtıcı bir karışımı.

"Jules Verne'in süregiden uluslararası canlanmasına kayda değer bir katkı. Buzlar Sfenksi'ni Verne'in Olağanüstü Yolculuklarının tüm meraklıları için şiddetle tavsiye ediyoruz."

— Science Fiction Studies

"Buzlar Sfenksi son sayfasına kadar sürükleyici... İki büyük usta: Poe ve Verne; iki büyük fantastik okyanus anlatısı. Okyanus anlatılmamış gizemler, kabûslar, mucizeler ve neredeyse kitabın kahramanlarından birisi."

— San Francisco Book Review

"... Verne ve 19. yüzyıl keşif anlatıları literatürüne değerli bir katkı."

— Choice

"Jules Verne'in neden en çok çevrilen beş yazardan birisi olduğunu anlamak için bu kitabı okumanız yeterli."

— Publisher Weekly

ALFA

www.alfakitap.com

f /alfakitap

t /alfakitap

